

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

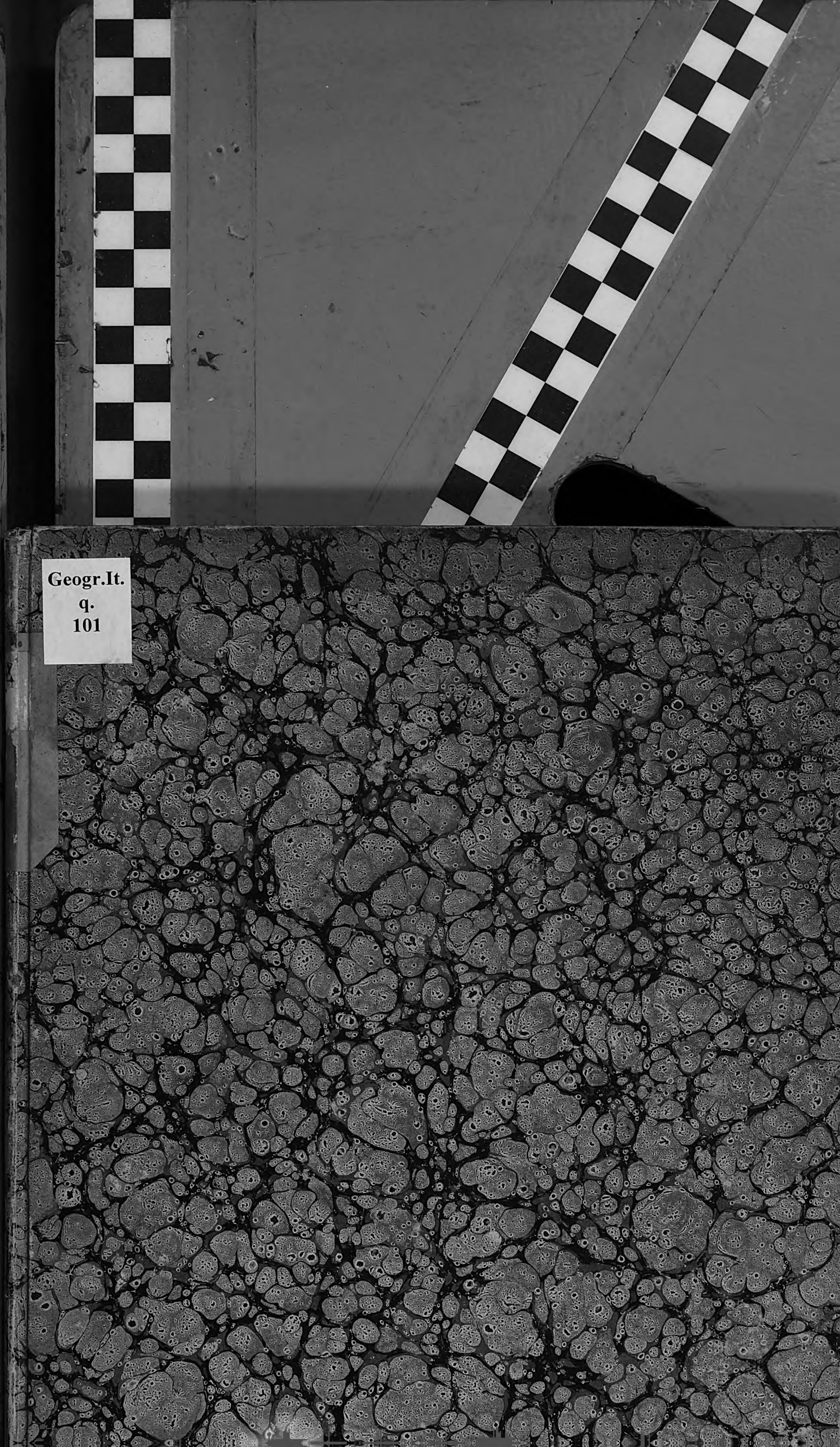
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

The image shows the front cover of an old book. The cover is decorated with a marbled paper pattern, specifically a 'stone' or 'shell' pattern, which consists of numerous small, irregular, light-colored spots and swirls on a darker background. The book is placed on a surface that features a black and white checkered pattern, likely a ruler or a scale, which is visible in the upper left and upper right corners. A small, rectangular, light-colored label is affixed to the upper left corner of the book cover. The label contains the text 'Geogr.It.', 'q.', and '101' in a simple, black, sans-serif font.

Geogr.It.
q.
101

T. XXX 56.

Asien

Indien

pt.

q.

101

Geogr

figs by Ternaux.

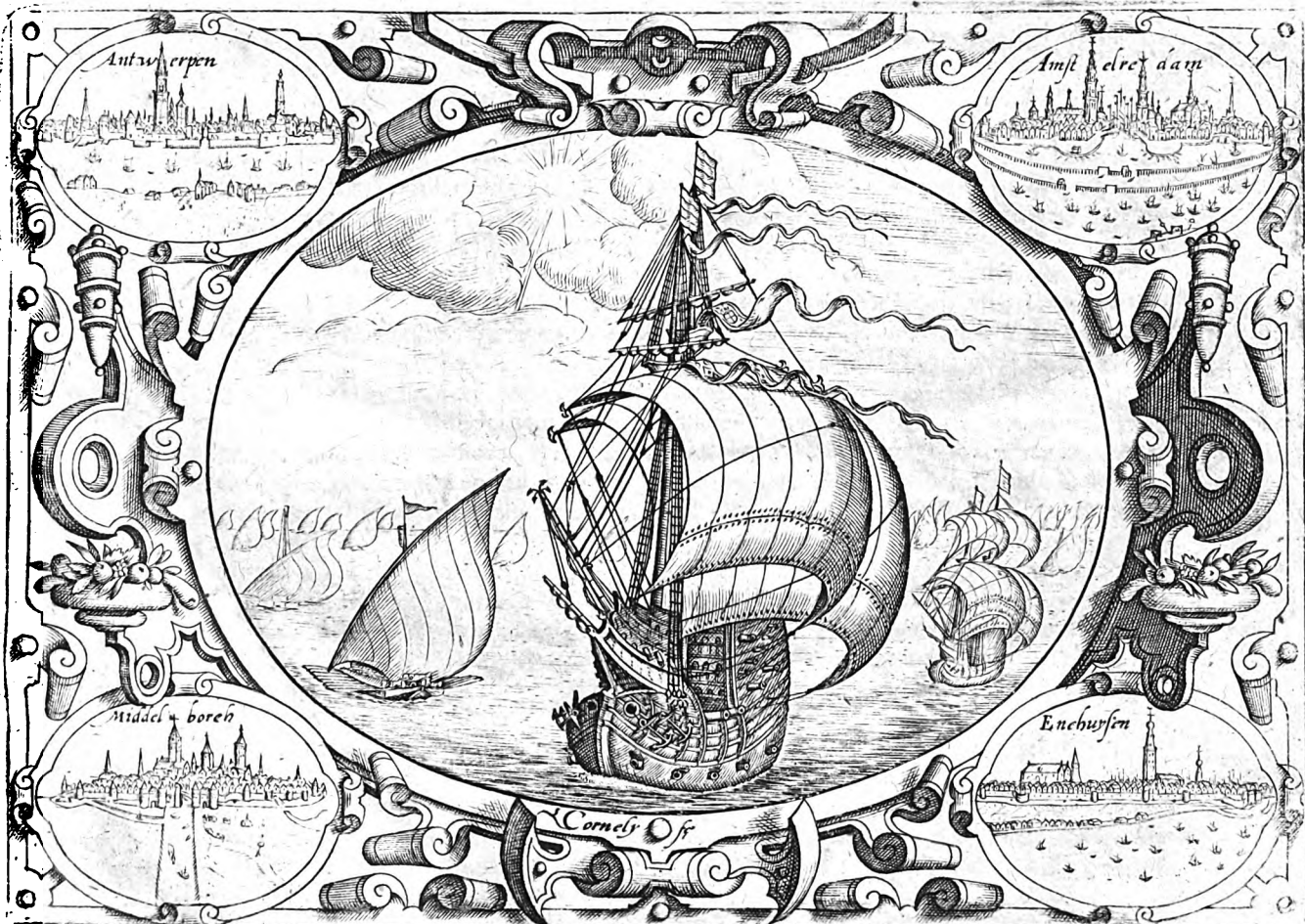
REYSGHESCHRIJF

Van de Navigatien der Portugaloy-

fers in Orienten / inhoudende de Zeebaert / soo van Portu-
gael naer Oost Indien / als van Oost Indien weder naer Portugael: Inghelijck van
Portugaels Indien / nae Malacca, China, Japan, d' Eplandē van Iava ende Sunda, so in't heen varen / als in't weder-
keeren: Item van China nae Spaenschs Indien / ende wederom van daer nae China; Als oock van de gantsche
Custen van Brasiliē / ende alle die Habens van dien: Item van't vaste landt ende die voer Eplanden (Las Ancilas
genaemt) van Spaenschs Indien / met noch de Navigatie vande Cabo de Lopo Gonsalves, naer Angola toe/aert
de Custe van Ethiopien: Mitsgaders alle die Course / Habens / Eplanden / diepten ende ondiepten / sande drooghe-
ten / Riffen ende Clippen / met die gelegentheit ende streckinghe van dien. Desghelijcks die tijden vanden
jare dat de winden waen / met die watachtighe teckenen ende kennisse van de tijden / ende het
weer / wateren / ende stroomen / op alle die Orientaelsche Custen ende Habens / ghelijck
sulcks alles gheobserveert ende aengheteyckent is / van de Piloten ende
Continghs Stuer-luyden / door de gheschiedighe Navi-
gatie / ende experientie byde selfde ghe-
daen ende behouden.

Alles seer ghetrouwvelicken met grooter neersticheyt ende correctie by
een vergadert, ende uyt die Portugaloyse ende Spaensche in
onse ghemeene Nederlansche Tale ghetransla-
teert ende overgheset.

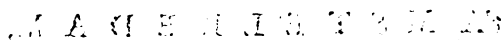
Door IAN HVYGHEN van LINSCHOTEN.

AMSTELREDAM,

By Cornelis Claesz. op't water / int Schijff-boeck / by de oude
Wugghe. Anno 1604.

SECRETION OF INSULIN IN THE RAT

Digitized by Google

AENDEN HOOGH-GEBOREN VORST ENDE HEERE MAVRITZ GHEBO- REN PRINCE VAN ORANGIEN GRAVE VAN Nassau, Carzenellebogh, &c. Marquis vander Veere, ende Vlißingen, &c. Gouverneur en Capiteyn Generael van Gelderlandt, Hollant, Zeelant, West-vriesslant, Zutphen, Vtrecht, ende Over-yssel: Admirael Generael vander Zee deser Nederlanden. Ende aende Ernst- festen, eersamen, Hoogh-gheleerden, Wijsen, ende voorsienighe Heeren, de Gecommi- teerde Raden vande Admiraliteyt in Hollandt, Zeelandt, ende West-vriesslant.

Doe wel dat onder alle oeffeningen daer de menschen haer meest mede ge-
neren, de Landt-winninge de alderoutste, voornaemste, ende heerlickste al-
toos geacht is geweest, nochtans so dunct myn (onder verbeteringe) dat de
Zeevaert sonder wichtige reden, daer mede wel mach vergeleken, ende in
gelijcke Weerden gehouden werden, sonderlinghe soo wy op de gelegent-
heyt der landen maer yet willen letten, het is wel waer dat door de Landt-
winninge des aertrijcx, vetticheyt moet uytgetrocken, ende alle nootdrift
der menschen ghewonnen werden: maer door dien dat een landt (als den Poet seyt) niet alle
dinc voortbrenght, ende seer weynich ofte geen soo vruchtbaer ghevonden werden, die haer
van alles ter maten soo besorghen mogen, of haer ontbreect soo veel aen't een, als aen't an-
der overschiet; derhalvé soo heeft de noot geradé, elders onderstant des nootdrifts te soecké
het welcke kennelijck is dat noch overvloedigher, noch tot minder costen gheschieden can;
dan door behulpzaamheyt van Schepen, principalijck daer toe helpende de bequaemheyt
van de Havenen ende Zee, welcke onghetwijfelt haer vernste ende wijsste verstreckt, ende ge-
merckt dat des eene behoefteicheyt uyt des anderen overvloet moet vervult werden, ten waer
dat door de scheepvaert tot zijn weerde ghebracht werde, dat een lantschappe in menichte o-
verschiet, soo soudén, ofte veel landen ongebout bliiven, ofte den Bou-man des arbeyts ten
laesten verdrieté, waer aen't gemeene welvaré so veel gelegen is, als inde noot ontset te werden;
Ick bekenne hier jegahens wel, dat de bouwerie min ghevaerlijckheys ende perijckels on-
derworpen is dan dat verbetert de Scheepvaert met menichte ende verscheidenheyt van
waren, ende is allefins blijckelijck datse niet alleen inbrenght ruymte ende welvaert: maer
oock de macht om een Stadt teghen gewelt te verdedighen: Die seer vermaede rijkdommen
ende pracht der Coninghen van Aegipten, zijn principalijcken uytter Zee gehaelt: Der Athe-
nienser macht bestont pricipalijcken in haer Schepen; En wat heeft de Venetianen tot het je-
genvoordich ghewelt ende heerlijcheyt gebracht, dan dat van Visschers geworden Schip-
pers, ende allencxkens verder trachtende, Tracien, Syerien, ende Aegipten, als met een brugge
aen haer oever hebben gebracht: Ende vvy (des Godt ghelooft zy) hebben ons oock diens
niet te ontancken, siende merckelijck de vvelstant onses lieve Vaders-lands, daer door veel
verbetert ende versterkt te zijn; Blijft niet te min de Lantwinninghe onvermindert haer oude
heerlijckheyt en vveerde, alleen is van ons soo veel gheseyt, om te bevviisen dat uyt een heer-
lijck ghemoet oock ghedreven vverden, ende nutbare inghesetenen zijn, die haer tot dienste
van haer Vaders-landt, ofte des getrouwe Coopmans ter Zee geneeren, onder vvelcke der on-
seren moet, trouwe, ende geraddicheyt, mach by anderen oock met recht vvel ghepresen wer-
den, ende om daer benevens loopender vyse te bedencken geven, wat handel ende voordeel
te verwachten staet, tot verbeteringhe vande ghemene vvelvaert. uyt het heerlijck voorne-
men van uwe F. G. om t'onderfoecken de twijfelachtige enghre tusschen de Schitische ende
Tartarisch Zee, t'vvelcke tegen meenige van veele soo geluckelijck volbracht, als vvijselijck
voor gheslaghen ende begonst, ons alreede heeft opghedaen een gerade ende vvelhandelbare
vaerte, tot aen de uyterste ende rijkste palen van Asien, ende der Eylanden Oceani, gelijk wy
op onse vvedercomste voor uwer F. G. door onderstant des Eerentfeesten ende hoogh-ghe-
leerden Heere D. Francoys Maelfon, Raet van State neffes uwer Excel. verhopén in'trouw en
vvaerheyt gherapporteert ende vertoont te hebben, ende eer langhe metter daette sullen
vvinde, end uyt ghevissé ervarentheyt onder uwe Princelijcke ende heerlijcke name, voor
alle

4
 alle de werelt te doen blijken; Voor nu beraden zijnde, om mijn schuldige danckbaerheyt te bevuiſen ende t'nieuvve werck voorſtandt te beraden, in druck te voorderen, het jeghen. vvoordigh REYS-GHESCHRIFT vande Portugaloyfers, Navigationen van alle de contrøyen van Orienten, ende meer andere, Bidde onderdaneliick V. F. G. ende uvve E. willen haer dat, middeler tijt laten een onderpant zijn van, mijn gantswilligen dienſt ende genegentheyt, geliick ick my oock anders niet laet, noch oyt heb gelaten voorſtaen, dan dattet inſonderheyt behoorde uvve F. G. ende E. eygentlick toegheſchreven en opgedragen te worden, ſo yet daer in zy, dat eenigen tot vermakelijckheyt, of anderen tot onderrichtinge ſouden mogen ſtreckē, als onder der ſelver dienſt ende eerlicke beſoldinge eerſt voor den dach gebracht, ſo vant ic oock niet vvien een beſchriivinge vande Zeevaert behoorliicker mocht toegedocht werden, dan den ghenen die by haer ſelfs diens vvetenſchap ende oordeel hebben, ende wetteliicken beſtelt zijn, om de vvoorderinge ende de veylicheydt van dien te beſorghen, alſt vvel gebleken is, dat in haer ghetrouwen dienſt een grooten deel des gemeene welvaerts beruſtende is, Ick bekenne geerne t'ſelve te geringe te zijn, om ſoo heerlicke ende uyt-muntende name voor te wendē, dan vertrouwe my wat aen conſt ende cierlickheyt ontbreekt inde welke ick niet geoeffent en ben, dat t'ſelve bevonden ſal vverden niet gevvilſe ervarentheys aenwyinghe verbeterd te zijn, mogende in goeder gevvilheyt verſekeren niet daer by gevoecht te hebben, dan dat ick ſelfs bevonden hebbe, ende van veelende verſcheyden der cloeckſte Stuer-luyden in Ooſt Indien, ende elders, wel ende wiſſeliick onderricht ben vvaer te zijn, vvaer mede mijn ſeer onderdanichliick ghebiedende; Bidde gants herteliicke den opperſten Coninck, V. F. G. Princeliicke gemoet, heerlicke voorſlagen, ende entreprinſen, ende Vaderlicke ſorchvuldicheyt; Miſgaders V. E. getrouwen arbeyt, ende menichvuldighe moeyten te beg'h'nadigen, ende ſtueren tot grootmakinghe ſijns heylighen naems ende tot vvelſtant van onſen lieven Vaderlandt, t'Enckhuuſen, &c.

V. F. G. ende E.

onderdanighen Dienaer

*Ian Huyghen Van Linſchoten
 van Haerlem.*

A D I O.

AD IO. HVG. LINSCO- TIVM IN DETECTIONEM FRETI ARC- TICI VAIGATS BARBARIS, AB EO NASSOVII NVNCPATI.

HAstenus assiduo geminæ sub flatibus vrsæ
A Equora credidimus stricta sterisse gelu.
Detegis errorem pelagi provectus in altum
Algida campestris per freta Tartariæ,
Quæ descripta tibi radio haud fallace, recludunt
Ad famosa patens ostia Gangis iter.
Vt mihi nec servens post hac Hyperionis astrum
Mec Lybiæ ad fines vis metuenda Nothi.
Terreat aut quemquam glâcies, ne divitis agri
Cerulea decurrens æquora portet opes.
Nocte per æstivos quæ nec fax aurea menses
Deserit eois æquora iuncta vadis.
Maeste, Magellani voto par, nec minor ausu
Gloria virtutis propria utrique sua est.
At tibi Nassovi donec freta navita scindet
Coniunctum tanto cum duce nomen erit.
Nos reduci edomitum frigus gratamur & æstum
Torrida quo squallet, Zona sub axe riget.

Sapere audè.

AD LECTOREM DE NOVA VERSVS ARCTICVM INVENTA NAVIGATIONE, PER D. IOHANNEM HVGONEM A LINSCOTEN.

ANtipodum regna ampla viris incognita priscis,
Cognita nunc cuius arte requiris? Habe.
Est Batavos inter Iuvenis lectis simus, alter
Vcalegon, Ianus nomine, Ianus ope.
Nam velut Ausoniam Ianus cognomine bifrons,
Linschotus petijt sic patriam Antipodum:
Per sala, perque solum, sylvas per, & arua pererrans
Nec metuens famem, frigora, tela, situm,
Nobis quo possit mores ostendere gentis
Cuius non ullis cognita fama prius.
Ergo Linschoto iustas per sacula laudes,
Perpetuum & nomen fata dedere. VALE.

D. H. B.

Ma th

Op de

Op de Noordeliche ontdeckinghe van Ian Huyghen van Linschoten.

S O N N E T.

D Erwapenen roem in heerlijke vertoone
 Heeft langh gheboert de Spaensche Soldaet/
 Stout in't ghemoet / dringhend' aen/snel van raet/
 En gheworden dwanck van Europa schoone/
 Was tot een schrick de Barbarische Croone
 Als d' Hollander upt noot heeft aenghevaet.
 t' Swaert inde vupst om te vpen zjn staet
 Liet hem niet langh zjn eyghen daet te loone;
 En bont vrees met vrees/des roept Vive Oraengien
 t' Martiaelsch hert/eere van. Alemaengien,
 t' Lof van't opdoen der onbesepde Beken
 En rijcken veer gheplant was noch bp Spaengien:
 Maer Linschoten roen heeft haer af ghestreken
 Den ranck: des blijft bp Magellaen gheleken.

Schaemt u niet te beteren.

Ander S O N N E T tot deselve.

W Aer set ghy nu u cours? met yvers lust bevanghen,
 Doot't woedende ghedruys darmen vallend' siet rijzen?
 En doen u niet, vermenght Ys, Haghel, Sneeu, eens grijzen?
 Oft hebt gh' om te sien t' begin des Noords verlanghen?
 Maer neen, de groote raet *Neptuni* heeft ghehanghen
 De triumphelijke crans die met seer groote prijsen
 Sal ghejont worden dien, die cloeckelijck can bewijsen
 Te zijn een werelt nieu, ontdeckt door nieuwe ganghen.
Palinurus, Typhis, Peter die van Medynen,
Neptuni Waghenae, noch Magelanes cloeck
 Noch dien, die oock in't ront, *Teshim* sloot doort't verfoeck,
 Maer *Linschoten* u, die voorfichrich deet verschijnen
 Het onghebaende pat, daer de *Tabin* den hoeck
 Daeghlijcks van den *Tartar* doet meeren en verdwijnen.
t' s'treckt al tot een,
H. Compstels

Men Ian Huyghen van Linschoten, op't onderbinden ende vernemen
 van Vaygats.

S O N N E T.

S o langh als sal de wijs. blegghende fame
 uptroepen snel ober water en velt
 t' Passausche bloet booz een cloeck strijbaer Velt
 Voortdringhende vroom en van zeden bequame/
 Wiens d' hooghe Nam van Orangien niet schame
 Linschoten sal u lof worden ghemele
 Die ons den ganck onder t' Wapzckens ghewelt
 Ontdeckt en stelt een onsterfliche name/
 Des sal eer langh Spaengien hooren met ranwe
 Dat een plomp Volck dooz de Straet van Nassouwe
 Germael Vaygats met uptghestretchte seplen
 Ghedronghen spoor al dooz de Cathapsche baren
 Sonder verlet/ nae de soet rucke waren
 Om Ganges boort u stranden te bepeplen.

Schaemt u niet te beteren.

Men

7

Aen mijn Heeren/ mijn Heeren de Superintendente Raden vande Admiraliteyten in Hollant/ Zeelant/ ende West-vrieslandt/ tot lof vanden Nutteur.

O D E

D Wonderlijck bestaen! o stoutheyt ongheschoort!
O ghebaerlijcke reys! o onbupgh'lijcke moeden
Der vrome Satabiers/ die boest'lend' voort en voort
Hebt dooz' roud/ Wist/ Ws/ sneeu/ en Neptuns strenghe vloeden:
(Jaer teghens t'groot ghehupl van Boreas gheblaes
Dat de Zee wit beschijmt doet om de Clippen branden
Dies dan schuckelijck gheschoort wert Scylas groot gheraes)
Ghespuert om tot ons nut t'ontdecken nieuwe stranden.
Want doen u Teus ghemoet gheruckt had upt den bupst
Martis bloedighe Swaert/ vande trotse Spaenglaetden:
Die met Hepicrachten groot (van menich/ menich dypst
Doertvolcks/ en oer niet min vantswaer' en lichte Deerden.)
Crachten om u vryheyt te werpen in het zand
En haer bloedigh ghemoet toonden met veel wreetheden:
(Shelijck zp den en doen in't Sout-barende landt.)
Verdelghend' met strafheyt u sterck en schoone Steden.
En doen onsen Hector met Crijch-list en ghewelt
Had haer beschanste cracht voor Koeverdden verdyven/
Wrekende soo de doot alseen vroom-dadich Hele
Van d' Oraensch' Doot sijn Daer/ moordigh berooft van't leven:
Heeft u voorzachte raet o Daer-landts Vader wijs/
Aae ongheschoorde vaert oock Crijch-schepen doen trecken
Op dat wy (als het swaert) haer aftruckten den prijs
Die zp hebben verdient met nieuwer landten t'ontdecken.
En zijnd' verwitticht van ons Huyghens vroom ghemoet
Dat van zijn jonckheyt af de werelt ginck doorsoecken/
Van daer't blammigh ghespan rijst upt de bracke bloet
Tot daer het weder daelt in Tethijs bochte hoeken.
Hebt hem onder de vloot als een Commis ghevoecht
Om dat zijn verlochtheyt haer cours soude beleyden:
(Want hy het bochte Welt Neptunis heeft beploecht
Siende van't Indisch Volck al de verscheydenheiden.)
Shelijck een kiecken-dief die al swevende jaecht
Saer tusschen Merd en Lucht d'ooch-rijcke fame vliegen
Onbegrijpelijck snel in't spreken onversaecht/
Aae segghend' dat waer is / en oock t'ghen datmen lieghen
Dese toe rustingh' heeft zp niet soo haest gheschoort
Of haer held're Trompet blaest sulcks dooz' t'werels wijcken/
Dit comt als t'moede Hert swoeghende snellijck voort
In't Merd omsleppend' Hof/ en inde ooren strijcken
Vande Grijschaerde Daer / die heeft straffelijck ghfronst
t'Sheboestelde Doozhooft/ verheffend' de Wijnbreuwen/
En splackend' d'ooghen op / heeft vol gramshaps begonst
Met een luyd hetsche keel seer ijelijck te schzenwen.
Wel/ wat stoutheyt is dit: sal ons dit botte Volck
Inde bevrozen hoek oock beginnen te quellen?
Doet u Hiel bleughels aen ghy Goden trouste Colck

Wll

Wilt tot Discordia, en Hyems u versnellen:

**De Wolck verdrjvende Boreas niet vergeet/
(Als hoovvend' d'eerste plaets van d' Alcoude Stadetten)
Op dat sijn strenghe cracht r'onlen dienst 3p ghereet/
En dat samender hant 3p dese tocht beletten.**

**Seght dat de Bataviers met stoutmoedighe cracht
Dooghen om dooz Waygat een nieuwe vaert te sichten/
Soo dat onse heerlijckheyt sal tot niet 3ijn ghebracht/
En r'ghevleughelt hont sal onsrjck streets belichten.**

**Tot weerstant dor elck r'best / d'een met stormende wint/
D'ander met 3s en Sneeu Dist / en herd' Haghe streenen/
r'fenijn 3p niet ghespaert dat d' Sendzachts hant onebint/
Ick sal r'gheschubde Heyz oock brenghe op de beenen.**

**Hy had naulijcx volsept Mayæ Soon maecke hem ree/
Met de ghewiechte Hoet gaet hy r'wys hooft verciere/
r'Mantelken slaet hy om / neemt de Slanghroede mee/
Die seer vast slapen doet menschen en wreede dieren.**

**Met een spoedighe vlucht kappende slach op slach
Saet hy de soete Lucht op ende neer doorbozen/
Tot dat hy r'coud' 3slandt onder sijn voeten sach/
Waer Pluto in Hecla de zielen schijnt te smozen.**

**En soo men d'3rent liet om 3epghers te belpien
Met een doozsichtich ooggh om Strimons kanten sweben/
Welck hebbend' int ghelicht gaet snellijck neder blien:
Soo comt die snelle Post op den Bergh neer ghedreven.**

**Wiens onbetreden spits / doordringht de koude Lucht/
Zijnder heel jaer rontsom met 3eel wit stof bebanghen/
Des wints r'wistich ghedwarl vol verbaerlijcx gherucht/
Auplicht hier in plaets van der Syrenen soete sanghen.**

**Hier woont d'huybrigh Hyems op wiens knozrigh aenschijn
Hollen met groot ghedrups die dwarlinghen met hoopen/
r'Betist' hant rinkelc van tencklen r'allen termijn/
En sijn rugh-deckent 3lies hange vol seer gzoote droopen.**

**Als ghewill' ghe Dienaers staen om sijn troon int ront/
Haghe / Dooz / Revel / Sneeu / 3ijn / 3psel / vochte reghen/
De Clip-schudd' Aquilo met d'uytputlende mont/
Serept om Zee en Lucht tot stormen te beweghen.**

**De Roof wanghd' Aurora had s' Hemels poort ontdaen/
En d'al doozsiende Son ginck sijn claerheyt vertoonen/
Doen dees vlieghende Dood 3ijn reden dus vinghaen:
3 Hyems dooz wiens cracht beben die noozdwaerts woenen.**

**Die Rudsen beben doet / en roof des Welts schoonheyt/
Die met een plich room brepdelt Zee en Rivieren/
En die Herwel en dal met coude Sneeu verspreyt:
Aquiloghy die doet de Lucht heen en weer swieren.**

**En ds woest' Oceâen schupst aent ghesternde vaut/
Wilt r'samen u ghewelt (bidt d'Omhelser der Aerden)
Tot sijn bystant ontdoen / op dat werden benaut
De plompe Bataviers / die moedichlijck aenbaerden.**

**Sijn bocht' rjcx waerdicheyt een groot afbreuck te doen
Om het Chinasche rjck 3p Noorden te ondecken/
Driest / Hagheit / Sneeu / en wapt / wilt u nae Waygat spoen
Om haer strjckbare macht onder r'Water te trecken.**

**Hy volsepd' en vloogh nae de tweedzacht / en met spoet/
Sendent haer wies Dienaers verdubb'lend' hare machten**

D'ie vlieghe

Die blegghen spoedigh heen om met een straffe moet
En eendrachtighe cracht op de Schepen te wachten.
Niet langh d'Atlandische Dood daelt in't donckre Spelonck
Daer in twist en gheraes de menschen hen verblen/
En t'schrikelijck gheswerm seer onmanierlijck clonck
Verweckt door vrees van vred' en lust tot twistigh strepen.

Hier sat Discordia dupsent-cleurigh ghecleet
Wiens gheschackterde rock los was en opgehonden/
En t'bonte ghekrupft hay; hier droogh en daer besweet
Bloogh inde Lucht d'een los/en d'ander vlecht bewonden.

D'Handen waren ghebulst met menich snoot Libel
Met menigherley vzaegh / glosen / raden / en keuren
Door haer/achter / ter zijd' maecten seer groot gherel
Schijvers sonder ghetal / Door spraken / Procureuren.

Zp was hert'lyck bedroeft door dien dat' upt den rast
Mer t'eendrachtich ghemoet der Staten was ghedreven/
Dies knaeghd' zp't nydigh hert soekend met listen quaet
Drees vast gheveste knoop door twist weder t'ontweben.

Maer d'eeuwighe Wijsheyt die in d'Eendracht verheucht
Had door zyn dond'rend' woort haer sulcks te doen verboden/
Soo dat dees herten bant te vaster wert gheveucht
Hoe zp met twisten meer d'Eendracht soeckt upt te roden.

Mercurius haer siend heeft grammelijck gheseyt
Staet op ghy oude Teefen verboecht u seer spoedich
Sp die't coude Waygat na crachten / en verspreyt
Daer strax byde Stierlup strykt ende twist vermoedigh.

Op dat indrinkend' aleen waen-wetend' gheschit
Door schoon schijnende raet t'samen werden bedrogghen/
t'Is in u macht te doen Neptuni hooghste wil
Zijn last zijnde volbracht is weer opwaerts ghevlogghen.

De nijdighe Tweedracht had dees Zee-Gods ghebodt
Soo haestigh niet ghehoort of blijck ginck' haer richten/
Schnippend' een quastigh hout inde handt/lier de Szoet
Tredend' ras nae de bloot sonder van gaen te swichten.

Vercoos zp de ghedaent' van een Cosmographist
En onder de Stierlup vol cout vergiftes ghecomen/
Heeft secretelijck d'een teghen d'ander ghehist
Door valsche inbeeldingh van noyt ghehoorde stroomen

Onderclookend' d'een voor d'ander nae't swert fenijn
Saet Slanghende door t'Hert / Nieren/en ooghen loopen/
Dat wint allenghskens Velt / en bulc d'herten met pijn
Terwijl t'radde Doof-volck na wint en weder hopen.

Soo haest dan Auster blaest winden zp d'Anckers op
En de heesche Stierman die roept een jonghman boven/
Die velt spoedigh de Fock / t'Ders leyl hystimen in top/
Het Roer sweeft heen en weer/en t'Schip wert voort gheschoven.

De ghebleughelde wint drijft haer ras een loefs voort
(Als een ghebeerde straet die snelijck comt ghevlogghen)
Onse Scheep-rijck Hollandt schijnt inde vloet ghelmoort
Dies zp Water ende Lucht alleen crighen voor ooghen.

De Strijt-baer' Enghellman/en Crich-soeckende Schot
Werden upt het ghesicht veer aen't backboord ghelaten
Aen't stupboord siens' alleen de Noozman slecht en bot
En hoe tot d'Hemel hoogh strecken zyn woeste straten.

Zp verlaten d'optiers / Berghen / Stadt / Derelone

W

Witholm/Schip/ Homendael/ Traen-oogh/en t' Eplandt Ruste
 De woeste Muskeestroom (die sloypend' welc in't ront)
 Losvoort/ Westrol/ Arnou/en de Clip. rijke Cusse.

Van Vinmarck en Biarm/daer nae soo buygghen zy
 Om de coude Noorde-caep/richtend' het cromme steven
 Naer Caep de Candenos, trachtend' met herten blp
 De onbebaren Straet spoedich te zyn beneben.

Op d'Olympische top sadt d'alder-frapste hoop
 Met grooter heerlijkheyt van de machtighe Goden/
 Die met gheneucht aensien der Schepen snelle loop
 Saende met soet ghedrups ober d'Oceâen schoden.

De Nereiden oock maechten met vrolijkheyt
 Een welgevolchten dans opte Azure baren/
 Zynde (raem ringht-ghewijs) om't vliegghend' hout ghespreyt/
 Terwyl d'oude Neptun' zyn crachten deed' vergaren.

Bevelend' dat Triton soud' spannen int gareel
 Vande blaen-verfde koets snel-swemmende Dolphijn
 Die hy dan moedichlyck leydt met het schubbich seel
 Doende zyn Majesteit op't vochte Welt verschynen.

Als inde morgghenstont met veel kleuren gheciert
 De dagh-brynghende Wood haer Paerden doet aenspozen/
 Soo triumphlyck hy zyn Waghen dooz't water siert
 Met de voerck inde vuyt: om de vloot te versmooren.

Ghelyck de golven des Zees die aende doze strant
 Dooz' Zephirs soet gheblaes allenghstiens zyn gheschoben/
 Maeken een sacht ghedrups datmen van hant te hant
 Dooz' swindts wassende cracht hoozt meer en meer bergzoben.

Soo hooztmen terwyl oock een marmurigh gheluyt
 Onder al de Srierluyt beginnende te twisten
 Om de cours daer haer reys dooz' soud' werden gheuyt
 Meerende voort en voort dooz' Tweediachts arghelisten.

D'Een riep ons cours behoozt Noordwaerts te zyn gherechte
 Het Zuid'lycher riep d'aer moeten t'steven wenden/
 Dees hoos een ander padt/ die wilde sulck ghebecht
 Sonder wat anders dooz' te slaen niet laten enden.

Sulcks dat nae groot gheroep zy op't laest twee en twee
 Om t'ontdecken/ de vaert gaen cloeckelyck beginnen/
 Richtende sonderlingh (met op-ghelycke kee)
 Hun cours om t'haerder eer die reys eerst te ghetwinnen.

Maer Huyghen tot ghedacht van dit haperigh ghehijf
 Den Caep ghelaten naem van Twisthoeck, ginck voort rennen
 Dooz' de schuypmighe Zee vord'rend' met cloeck bedrijs
 Zyn reple naer VVaygats. Dit siend' 'Hyems gaet sennen/

Een verdupst'rende Mist die hun soo dicht bedeckt
 Als somwyl t'modd'righe slyck t'clær water der Kevieren.
 Of soo de donck're nacht sijn swerre blecken strecht
 Over de Waghen glantz die Phaeton woud stieren/

Tae dat Lincei ooght mer soud' hebben gheschout
 Dele Scheps lenghte verr: en om d'ancr te vermeerren
 Met klat'rende gheslaght stont Vaghel menich vout
 Dooz'boden van een storm en schrickelyck onweeren.

Ghelyck t'Noordwest gheblæs somwyl crachtelyck schut
 De Dodonische Eyck/ doende d'Eyckels met hoopen
 Storten op Gras/ op Merd'/ op Loof/ op Beest/ op Hurt/
 Sulcks dat haer snelle val niet mogh'lyck ist oncloopen:

Soo valt

Soo valt met groot ghebaer dit vorchte Cristalijn
 Op't verdeckt op koebzugh/op't hooft/op voet/en handen
 Slaende t'moedigh Boorl-bolck met smertelijcke pijn
 Die loopen vlijtich schupl/verlatend' des Scheeps banden:
 Maer mette cleenste wenck coment' onbeschrymt weer
 Trecken met groote cracht aen de swert picte touwen/
 Verachtende t'ghebrups des waters/ en t'ghebeer
 Van t'clappende ghesteent' dat hun herd/ comt bedoutwen.

Ghy onbeschaemden hoop/ nu zjyd vast in't strick
 (kiep de dolle Neptun') ghy sult my niet ontsueren
 Ick verlmoo; u alr'saem binnen een ooghenblijck
 Doend' u dese stoutheyt met lijf en goet besueren.

Doen stiet hy sijn Drie-rand met een verbolghen cracht
 Inde woest' Oceaen om t'neerst' boven te roeren/
 Die heeft hy met ghedrups driemaal weer op ghebracht
 En so veel reysen oock tot aen de gront gaen voeren.

Strack wert de Zee beschupmt/en het barighe Sont
 Boor Boreas gheblaes aenden Hemel gheschoben
 Dat valt stopelinghs neer overt bebende haut
 Makend' dat al t'Boorl-bolck in't water staet bedoven.

Een droeve swerte Lucht wert rontom uptghestreckt
 Berovend' hun van't licht / men gaet het Sepl inhalen/
 Slaende teghen de Mast/elck roept/elck crijt/elck treckt/
 Om dat seer spoedelijck binnen t'Boord te doen dalen.

De fluytingh van't ghetou/ deruyfchingh van de wint/
 t'Murmureren des Zees/de luyde Donderflaghen/
 Maken schrickigh gherucht/d'een maecht los/d'ander bint/
 t'Scheen of Zee / Wint / en Lucht/over hoop te Veld' laghen.

Boreas drijft boor hem een luyd loepende hoop
 Van Golven peerstigh wit: de Wolcken gaen vermeerren
 De Zee mer soete Zeen: die doet met snelle loop
 Een soude regheningh weder ten Hemel keeren.

Nu schijnt de heele Lucht los te vallen in Zee
 Dan schijnt de Zee weerom tot aen d'Hemel te dzinghen/
 De winden zjn alr'saem teghens t'Schip dat seer dree
 (Als een hipp-lende Bal) op ende neer moet springhen.

Nu hanght het op een Gols van daer't Bolck dunct te sien
 t'Diepste vanden afgront / dan schijnt ghy weer te rijlen
 Tot aende sternde vant/ Dus moet gh' op en neer vlien
 Om dat sijn gramme moet Neptun' recht soud' bewijlen.

Maer u onverlaecht hert / en stantvastigh ghemoet
 O wjht-verlochte Huygh! gaet zjn ghebaer verachten/
 Doghend' alrijt voort voort/en doorbeleydingh' proet
 t'Behijfelde Waygats gheluckigh te betrachten.

Hier teghens stelt hem weer Hyems met Is en snee
 Dat besprenght u seer dicht en keert t'Zee spouwend' steven
 Bwypst/breect/barst voor de boech/schuyft t'een op t'ander mee
 En wert met groot ghekraeck ronsom u Schip ghedreven.

Dat klooft allengckens door't bar-barstende ghebaer
 Mozelende met cracht de hert ghebacken stucken/
 Dat knarkt met heesch gheluyt/en parst teghen malcaer
 Schijnend' oft zj het Schip aen sterers souden rucken.

Neptunus sent hier toe noch een seer grouwelijck dier
 Klimmend' op't drijftigh Is met onbrekelycke tanden/
 Huplend' seer vreeselijck toont een ghesicht als vier

En schijnt

En schijnt schier te versmaen de Aues met hondert handen.
 Doch blijft ghy onverschrikt / en t' Wolck stelt hun ter weer
 Varend' onbezest heen / houwen met scherpe bijlen
 Op de verstaelde huyt / die springhen op van t' leer
 Als of de slaghe gheschiet was op Diamants stijlen.
 Doet nochtans wijcken oock / met al t' Neptuns ghespups
 En Hyems felle cracht / coud' is / en groote reghen /
 Oock t' sluptende gheraes van Boreas ghedrups
 Die u met groot ghewelt dacht vande Zee te vegen.
 O vrome Barabiers ! Ep ! wat sal schrieken doch
 Vonversaecht ghemoet nu niet en kan beletten
 Stout en cloeck bestaen / die rasen / noch t' bedroch
 Dat de snoode Tweedracht looflijck had gaen upletten ?
 Want nae al die ghevaer crijght ghy vzeuchdich aen boot
 De langhe ghewenschte Straet / gaende hier door laberen
 Tot inden Oceaen, van daermen spoedich voert
 Met de Chinasche schat ons rijkdom sal vermeerren.
 Dit onbetreden padt hebt ghy moedich betren
 Tot nutticheyt van ons met arbeit onverdrotten:
 Waer toe u nootlijck diend' het cloeck sunigh beken
 En d'ervarentheyt van Ian Huyghen van Linschoten.
 Dies vliecht door dese tocht / en seet loflijcke daet /
 O Linschoten ! u naem van de Zuid'-Pool / tot d' ander
 Daer t' Sapken synen poot nimmer in t' water slaet:
 En verr' voorby d' Outaers vande groot' Alexander.
 Sulcks dat noch Bacchi repl' / noch d' ontelijcke stien
 By Herculem gheselt op de Spaensche Zee-stranden /
 Noch die Gamaes eldeckheyt door seer neerstich bespien
 Sett in t' Cal'couische rijk van d' Oost Indische Landen:
 Noch t' omleplen van Draeck (wel waert eeuwighe prijs)
 Noch t' stout bestaen / waer door t' rijke Olies wert vercreghen /
 Noch t' gheen d' Iraelsche Dorst / verstandich / cloeck / en wijs /
 Deed' met sijn snelle vloot op t' Midlandes bochte weghen.
 Niet te ghelijcken zijn by dees sooghlijcke tocht
 En d' eeuwighe Tropheen die ghy hier hebt doen stellen /
 Tot teekens dat u reys' gheluckigh is volbracht
 In spijt van alle t' gunt dat u sochte te quellen:
 Want wat heeft hun ghekreuckt van een golvighe Zee
 Verweckt door het gheblaes vande rupfichende winden ?
 Maer u queld' strackelijck Haghel / is / Mist en Sneer /
 Reghen / Rijn / groote wine / die Neptuns toorn ginck senden
 Door wat waerdich gheschenck mach dan werden beloont
 Dit perijckel en vrees van u moedigh gheleden
 Met onverschrikt ghemoet / kan t' ghenoech zijn becroont
 Door t' leer-gheachte Gout aen dypst stucken ghelieden
 O neen: Dies heeft de faem met een eewigh gheluep
 De seer loflijcke naem in elcks ooren gheschoten /
 Soo dat landt / sandt / en want ghestadich roepen up
 Lof / prijs / en eer / is u Ian Huyghen van Linschoten.

In Amor' Perseverando.

C. Taemss.

Sommighe Derouten ofte Cour-

sen vande Navigatie ende vaert/ so van Portu-

gael naer Indien/ als van Indien weder nae Portugael: Desghelijcks van Indien naer Malacca, China, Japon, d'Eplanden van Java ende Sunda, soo int gints baren/ als int wederom keeren/ en van China na Spaensch Indien/ en wederom van daer na China, als oock vande gantsche Custe van Brasiliën/ ende alle die Havens van dien. Item/ van't vaste landt/ ende die booz Eplanden (Las Antillas genaemt) van Spaensch Indien/ met noch de Navigatie van de C. de Lopo Gonfalves, naer Angola toe/ aende Custe van Ethiopien: midtsgaders alle de Courssen/ Havens/ Eplanden/ Zooghten/ Ruffen/ Clippen/ Sanden/ Endiepten en Diepten/ met die ghelegentheyt en streckinge van dien: Insgelijcks die tijden vanden Jare dat die winden waepen/ met die waerachtighe teyckenen en kennisse vande tijden en het weder/ wateren en stroomen op alle die Orientaelsche Custen ende Havens/ gelijk als sulcks alles gheappointeert en aenghetepkent is vande Piloten en Coninghs Stuerlieden/ met die dagelijcksche Navigatie ende experientie door die selfde gebaen/ alles door Ian Huygen van Linchoten seer ghetrouwelijcken met grooter neersticheyt ende correctie by een vergadert/ ende upt die Portugalopsche ende Spaensche in onse Nederlandsche tale ghetranslateert ende overgheset.

Dat eerste Capittel.

Vande Derouten ofte Courssen vande voyage van Portugael naer Oost-Indien.

Ten eersten is te wetē dat het gantsche Christenryck gelegen is aende noozdzyde vanden Equinoctiael, ende Lifboenen op 39 ½ gradē/ welke lept met het Eplandt Madera noozdt oost ende zupdt west/ ende de cours is 172. Spaensche mijlen/ t'Eplandt Madera leyd op 32. graden/ ende leyd van't Eplandt La Palma (dat die Schepen die naer Indien gaen comen berkiemen) noozdt noozdoost/ ende zupdt zupdwest 63. mijlen/ het Eplandt La Palma leyd op 28 ½ graden/ van hier moethen synen wegh nemen zupden aen/ so verre als den tijt sulcks toegheeft/ want ghemeenlijck als men comt op 5. en 6. graden/ soo bliutmen zupdooste winden/ ende moeten dan zupdwest aen gaen/ so veel als men mach/ tot datmen booz by de Cabo van S. Augustijn is/ welke lept op 8 ½ graden aende zupdzijde/ te weten aende ruste van Brasiliën/ Van't Epland La Palma tot dese Cabo de S. Augustijn, zijn 900. mijlen/ op de cours van noozdoost ende zupdwest/ als men den hoek booz by is/ salmen terstont synen cours nemen zupdwest aen: wāt men heeft gemeenlijck de winden naer't zupden en zupdoost/ men sal hem houden naer't zupdwesten vande Eplanden van Tristan da Cunha/ ghelegghen op 34. graden aende zupdzijde vanden Equinoctiael.

Als men naer gissinge d'Eplanden van Tristan da Cunha booz by is/ salmen loopen tot op 36. graden/ ende als dan synen cours oost aen nemen/ tot datmen die Cabo de bona Esperança booz by is/ so salmen dan noozdoost aen loopen naer't landt toe/ ende t'landt berkent hebbēde/ ende naer t'landt datmē neemt/ salmen synen cours aensetten naer Moçambique toe / ofte van buyten om t'Epland San Lourenço. Vande Cabo de S. Augustijn tot de Cabo de bona Esperança tpe/ zijn 1060. mijlen/ welke Cabo de bona Esperança lept op 34 ½ graden rupm/ aende zupdzijde vande Equinoctiael, ende lept met de Cabo das Agulhas oost zupdoost/ en west noozdtwest 32. mijlen: Cabo das Agulhas is gelegghen op 35. gradē rupm/ liggende met de Cabo de Infante oost en w. en heeft wat vā oost ten noozdt/ en

west ten zupden/ de cours is 26. mijlen: Cabo do Infante lept op 34 ½ graden schaeers/ en is gelegen met de Cabo Thalhado o.n.o. en w. 3. w. 19. mijlen. Cabo Thalhado lept op 34. graden rupm/ lept met die Bahija Fermosa o. ende w. 10. mijlen. Bahija Fermosa is gelegen op de selfde hooghte van Cabo Thalhado, ende lept met die Eplandekens Chaons doost noozdoost en west zupdtwest 37. mijlen/ en lept met die eerste punt diemen hier Punta Primeira noozdoost en zupdtwest/ en heeft wat van n.o. ten o. en 3. w. ten w. de cours is 50. mijlē. Die Punta Primeira is gelegen op 32. graden schaeers/ en lept van't laetste lant datmen heet Terra do Natal 50. mijlen/ t'welcke lept op 30 ½ graden/ en is ghelegen in t'landt datmen heet Terra dos Fumos, noozdoost ende zupdtwest ende heeft wat vā noozdoost ten noozden/ ende zupdtwest ten zupden/ de cours is 75. mijlen. Het landt ofte Terra dos Fumos leyd op 27 ½ graden/ ende is ghelegghen met de Cabo das Correntes noozdoost ende zupdtwest/ ende heeft wat van noozdoost ten oosten en zupdtwest ten westen/ de cours is 95. mijlen. Cabo das Correntes leyd op 24 ½ graden/ en lept met d'Insulas Primeiras noozdoost en zupdtwest/ en heeft wat van noozdoost ten noozden/ en zupdtwest ten ½. de cours is 132. mijlen. d'Insulas Primeiras liggē op 17 ½ graden schaeers/ liggē met Moçambique n.o. en 3. w. de cours is 52. mijlen. Moçambique lept op 15. graden/ loopēde upt Moçambique naer Indien/ moetmen synen cours nemen noozdoost aen/ tot datmen booz by't Eplandt de Comoro is/ de cours is 80. mijlen tot op 11. graden/ als dan salmen noch synen cours nemen noozdoost aen/ tot datmen by d'Eplanden As Ylhas do Almitante is/ welke zijn gelegen op 3 ½ graden aen zupden. Dese Eplanden booz by wesende salmen synen cours nemē n.o. en n.o. ten o. aen/ waer mede mē sal tomen by d'Eplanden As Ylhas Queimadas, welke liggē op 16. graden aende ruste van Goa ofte Indien, oock mede so is te weten dat op dese tijt de stroomē op dese cōtrepe altoos naer't n.w. loopē/ te wetē naer de Estrecho de Meca, ofte t'roode Meer toe/ daerom so heeft als mē de hooghte vā 16. gradē heeft (om synē rechtē wegh aē te settē) sal mē altoos de boozsepde cours behoudē/ nemēde synē wegh. o.n. o. ofte wat meer aē vā doē wesende/ doch het

hooghte vā bescheyden Courssē/ van bescheyden plaatsen.

Punta Primeira leyd op 32. gradē.

Terra do Natal op 30 een half graden.

Terra dos Fumos op 27. een half graden.

C. das Correntes op 24 een half graden.

d'Insulas Primeiras op 17. een half graden. Moçambique op 15. graden.

Ylhas do Almitante op 3. een half graden.

Ylhas Queimadas op 16.

B h Compas

1. Gantsche Christenryck lept aende noozdzyde vā den Equinoctiael. Infante lept op 39. een half graden. Madera op 32.

La Palma op 28. drie vierendeel graden.

Cabo de S. Augustijn 8. een half.

Hooghte en Coursē van de Eplanden van Tristan da Cunha.

Vande Cabo de S. Augustijn tot de Cabo de bona Esperança zijn 1060. mijlen.

Compaſſalt altoos wel wiſſen wat datmen doen ſal: men ſal aldus aengaen tot op 200. mijlen nae de Cuſte van Indien / hem wel wachtende niet leegher te loopen als op 15. graden / om te ſchouwen die dzooghten die men heet Os baixos de Pandua, welke ligghen op 13. graden aen't noozden: oock mede wanneer men ſijn giffinghe gemaect heeft / te weſen by de cuſte van Indien / ſalmen hem altoos boven de 16. graden houden: want de ſtroomen ende wateren altoos aende Cuſte zupden aen loopen / ende men heeft aldaer ghemeenlick de winben van upten noozden ende noozd weſten: Om nu te weten oftinen by de Cuſte van Indien is / ſoo ſalmen deſe teekenen vinden / te weten / Crabben / op 300. mijlen vande Cuſte af / ende weſende vande Cuſte vijftich mijlen / veel Slanghen int water drijben / vande groote ghelijckel Ael ende Balinghen / welck altoos ſeker is / ende op twintich mijlen van het landt heeft men gront op 80. badem diepte / en 14. 15. mijlen daer van tſeventich badem / ende hebt gheen breeſe ſtoutelijcken na de Cuſte toe te loopen: want t'is over al ſupher ende ſchoon / met goeden ancker grondt / ende alle d'Eplanden ende Clippen die aende Cuſte zijn / ligghen de dicht aen't landt heen / ſo datmen der gants gheen perijckel af en heeft. Alle de Cuſten diemen heet van Indien / ſtrecken noozden ende zupen / ende heeft wat van n. ten weſten / ende zupden ten oosten.

Gork ſoo is te weten dat alle de Cuſte van Indien / Perſien / Arabien / die Eſtrecho de Mecca, ofte het Roode meer / de Cuſte van Choramandel, Seylon, Bengalen, Pegu, Sian, Malacca, Camboja, Chauchinchina, China, Iapon, &c. is altemael ghelegghen aende noozdt zijde vande linea Equinoctiael.

Dat 2. Capittel.

Roteiro ofte Deronte, dat zijn de courſen vande vaert van Oost Indien, uyghetrocken ofte gheappointeert door des Conincks Pilot, Diego Affonso, Portugees.

Wegh tofſer hoe dat men ſijn courſ nae Oost Indie nemt moet.

Clippen Os Salvagis.

Dzooghten. 70. graden

VAlrende van Liſboenen nae het Epland van Madera, ſoo ſult ghy uwen courſ nemt zupdweſt aen / ende gaen herkennen het Eplandt Porto Santo, ende van daer voortaan tuffchen d'Eplanden van Deferta ende Madera, u wachtende vande Eplandeliens ofte Clippen ghenaemt Os Salvagiens, welke ligghen twee mijlen nae't Zupdweſten van Madera af / wantet aldaer altemael dzoogtē zijn / die inder nacht ſeer periculeus zijn / men macher aende ooft zijde langhs heen voozby paſſeren / loopende alſoo uwen weggh nae die Canarien toe: De Eplanden van Canarien ghepaſſeert weſende / ſult uwen weggh nemen zupen aen / tot op de hoochte bā 14. graden / doende uwen courſ 50. mijlen van Cabo Verde, nederwaerts / ende van daer voort aen ſult uwen courſ doen zupdweſt ende zupdweſt ten weſtē aen / tot dat ghy comt op de hoochte van 6. gradē ende van daer voort zupdweſt / ende 3. w. ten 3. aen / ſo dat ghy uwe courſ comt te doen 70. mijlen vande dzooghte vande Aebier / genaemt Rio grande, ende 80. mijlen van Sant

Anna, altoos u beſte doende om aende linea Equinoctiael te comen / uwen courſ altoos boven t'zupden aen doende / ende ſoo de wint zupden liep / ſo kieſt liever die zijde van't ooftē als van't weſten / al zijt ghy ſchoon onder die Linea / ende ſo langhe als ghy gheen zupdooſten wint en krijght / ſoo hout altoos den boech vant oosten / ſonder te genaken het lant gheenaemt Terra do Mallagetta tot op 50. oft 60. mijlen nae / ende als ghy die hoochte ende lenghte hebt van ghepaſſeert te weſen de C. da. Palmas, ſoo maectit int laberen corte ſtrecken / te weten / onder die Linie ofte aen dees zijde / op dat u de ſtroomen ende wateren niet en drijben binnen dit voozſ. Cabo / ſtrijckt liever alle u ſeplen / als daer in te drijbē: want en cont u anders niet ſalberen / noch nae Indien comen. Ic hebbe u hier boven verclaert wat dat ghy doen ſult op 140. mijlen onder die Linie weſende / ſoo loopt als van dwers over om voozby Brazilien te paſſeren: want volghende den wegh ende courſen boven verclaert / en moecht niet ſaelgierē / ofte ſult Brazilien voozby loopen.

Aen deſe voozſ. cuſte van Mallagetta, ſoo loopen de wateren ende ſtroomen (te weten / met de nieuwe Maen) nae het 3. w. toe / daer om en ſult u alſdan niet begheben te nemen de courſ nae Brazilien toe / onder die Linie weſende / ende ſoo wanneer ghy uwen courſ zupd weſt aen ſtelt / u daer op houdende / ſoo langhe als de wint duert / ſoo doet alle neerſtichept / als gheſept is / de Linie te paſſeren over den boech van Brazilien / om te comen op de hoochte van 8. gradē / op welke hoochte ghelegghen is den hoerch ghenaemt Cabo de S. Auguſtijn: Ende ſoo ghy op deſe 8. graden begerde t'ghesicht van t'landt te hebben / ſoo en wiltet niet op den anderen boerch wenden: maer werpt liever het ancker upt / tot dat de wint rupmt om uwen wegh te verbolghen / oock ſo is te weten dat die ſtroomen (aen deſe zijde van Brazilien C de S. Auguſtijn en die contreyen) na die Antilhas, (dat zijn die voozreplanden van nieu Spaengien) toelooopen / waeromme u vooz beſt rade niet te laberen: want ſuleks doende moeft ſonder twijfel wederom naer Portugael keeren.

Van hier af ſult ghy eenen anderen wegh nemen / nae die Eplanden van Martijn Vaaz toe / die Linie ghepaſſeert weſende / ende hoe ghy deſen wegh rechter neemt / hoe het beſter is.

Vande Eplanden van Martijn Vaaz af / ofte vande hoochte daer ſp op ligghen nae d'Eplanden van Triſtan da Cunha toe / vooz de wint hebbende / ſult uwen rechten courſ nemen / ſonder eenigh waken ofte abatiement te rekenen: want deſe Eplanden ligghen metten anderen altemael op een longitude ofte lenghde / met de differentie die het Compaſſ in deſe contreye heeft / te weten / by d'Eplanden van Triſtan da Cunha, ſoo waert ofte noozdoofteert de Paelde van het Compaſſ anderhalven ſtreck / ende alſt een ure nae den middach is op het Compaſſ / ſoo iſt op den Astrolobio eerſt middach.

Om te weten oft ghy dicht by de Eplanden zijt / ſoo ſult ghy t by deſe teykenen comen te weten / als ghy ſommighe Voghelen ſiet / vijf ende vijf te ſamen blieghen / ſo iſmen daer by / en van daer voort aen ſullen u volghen etlijke Voghelen vande Portugesen Feigions

Waerſchouwinge van de C. das Palmas.

De ſtroome by Mallagetta loopen na het zund weſten wet de nieuwe Maen.

Waerſchouwinge om niet te rugge nae Portugael te bare.

Eplanden van Martijn Vaaz.

Onderſchij van Compaſſ ende de Astrolobio vande middach by de Eplanden van Triſtan.

Teeykenen alſmen by de Eplanden van Triſtan is.

Feigions
zijn vogelen
met witte en
swarte der z.

Feigions ghenaemt/ zijn van witte en swarte vlecken beplacht/ so datse hierom seer goet te kennen zijn: met dese Eplandē 3. en n. ober een zijnde/ soo sult ghy inde Zee vanden dzyben/ en genaemt vande Portugesen Sargasso gheheeten/ is by naest ghelyck het Wier datmen by Wieringhen in Hollandt vint.

Tusschen de
stan en de
bona Esperan
santia byst
heel van't
crust d'ac
gassa.

Van dese Eplanden van Tristan da Cunha nae de Cabo de bona Esperança toe/ wesen de in dese contreye tot ontrent den achtsten Junius/ sult int water sien dzyben sommighe hoopen van het krupdt Sargasso met Trombas, dat zijn ghelyck strupcken van dick Riet: dese Rieden zijn royt ende tackachtich/ ende en zijn soo lanck niet als diemen vindt by de Cabo de bona Esperança, sult alhier inwen wegh vervolghende allenskens/ hier van minder vinden/ en laet u sulcr niet verdrieten: want comt booz dien/ dat hoe dattet op d'Eplanden meer stozint ende ontweert/ hoe het meer van dese Riet strupcken ende krupdt upt smijt/ dat also met het water ende wint (die van achter ende over d'Eplanden heen comt) nae de Cabo de bona Esperança toe ghebzeben wert/ waerom ick u abvertete/ so ghy dese krupderen ende Rieden vint/ te willen hondert vijftich mylen vande Eplanden van Tristan da Cunha, boozder aen loopen: want zijn tepekenen van dat ick boven verhaelt hebbe.

Dozake
waerom dat
de Sargassa
opt water
dzyft.

Contreche
nen als men
by de E. de
bona Esper
santia is.

Comende op die hooghre van 35. graden/ rupm ofte schaers/ nae de Cabo de bona Esperança toe/ sult vande Trombas (ofte vande dicke Riet strupcken) in't water sien dzyben: Als ghy dese comt te sien/ soo weest verskeret vande Cabo de bona Esperança te wesen: want ghy zijt die vande Eplanden al ghepasseert ende boozby: als men dese Trombas vint/ soo is men maer 30. ofte 40. mylen vande Cabo de bona Esperança: Dese Riedt strupcken zijn lanckachtich/ by naest van satsoen als Basynen: Maer so ghy quaemt op 35. graden sult dese tepekenen niet sien/ dan moghelijcken sommighe Voghelen soogroot als Rabens/ hebben witte ende platachtighe becken/ swart van veren: dese bliessen maer 20. ofte 30. mylen vande Cabo de bona Esperança, ende noch andere gzaulwe Voghels vande Portugesen Alcatrazes ghenaemt: Dit zijn de rechte tepekenen vande Cabo de bona Esperança, tot die Cabo das Agulhas toe.

Bertich mē
len vande de
bona Esper
santia vlie
gen. Alcatrazes
en ander
voghelen.

De dwers
wegh van
Basilie tot
de E. de bo
na Esperan
santia is heel
roter als inde
Gaerte des
wipen is.

Oock soo is te weten dat die traversie ofte dwerswegh/ te weten van Basilien af tot die Cabo de bona Esperança toe/ veel roter ofte minder is als men inde Pascaerten stelt/ niemant en begheerte te weten/ d'oozake hier van/ wanter doch niet aen ghelegghen en is/ die Navigatie aengaende/ ende al waert schoon alsoo/ soo en ist niet goet datment van verre ofte van vzeemde Natien verstaet: wāt souden teghen ons selven wesen: Men vint oock tusschen de Eplanden van Tristan da Cunha, ende de Cabo de bona Esperança sommighe Zee-wolven: maer wesen de in dese contreye int laeste van Junius/ mocht wel wesen dat ghyse dan niet en sacht/ overmidts datse haer als dan vertrecken booz de coude/ onder het landt.

Zeevolven
ontrent de
E. de bona
Esperança/
en d'Epland
den van Tri
stan.

Wachhou
winge booz
een wesen
wint boven
de 35. graden.

Soo het ghebuurde dat ghy u bondt tot den thienden Mepe/ luttel min ofte meer/ in die contreye van dese Eplanden van Tristan da Cunha, soo en sult ghy boven die 35. graden niet passeren/ om die wille dat

die weste winden daer alsdan dapper en ghewelich regneren ende waepen met een grootte furie ende herbolgentheyt/ namelijcken wesen de met een nieuwe Maen/ op dattet u niet en wederbare/ ghelyck het gheschiede mettet Schip Bom Iesus. Het welcke de Zee in swelghde booz den grooten overbal ende furie vande wint/ ghelyck als ick Diego Alfonso dat selfs aenghesien hebbe/ wesen de int Schip S. Clara.

1. Schip van
Tesus vande
Zee inghe
swolghen.

Als ghy by de Cabo de bona Esperança sommighe Voghelen vindt int water sitten/ diese Antenayas heeten/ t'welck zijn grootte ende beplachte Voghels/ soo zijt ghy by de Cabo das Agulhas: Sult oock vinden in het water dzybe sommich vis-been ofte sas-been van dat de Goutsmeden besighen/ ende soo ghy het ghesicht van't laht hebt op de hooghre te als boven verhaelt/ wesen de bertich mylen vande Cabo de bona Esperança/ als oock mede comende op de hooghre van 36. graden/ suldy dese voghelen Antenales vinden. Soo haest als ghy de Cabo de bona Esperança ghepasseert zijt/ ende het landt ghesien hebt/ t'3p vande Cabo de bona Esperança ofte vande Cabo das Agulhas, ofte boozder/ ofte hender/ soo houdt terstont van landt af tot bertich mylen Zeewaert in/ ende soo ghy nae Moçambique meent te gaen/ soo moet ghy uwen cours nemen noozboost aen/ te weten nae de Baixos ofte dzooghten van India toe.

Tusschen de
E. de bona
Esperança
en d'abo
gultas vint
men vogels
Antenayas
en d'w-keet.

Dzooghten
van India.

Op de cours van Brasilien nae de Cabo de bona Esperança toe/ volghen u altoos veel voghels nae: maer so haest als ghy comt recht int aenghesicht van de Cabo de bona Esperança, soo verliest men se/ ende oock somtijds de swarte Rabens/ daer boven af hermaent is/ op datmen te sekerder mach weten de Cabo binnewaerts te wesen/ te weten aende oost zijde van Indien.

Deel Vogels
opre cours
van Basilie
na E. de bo
na Esperança.

De Zee-baren die u volghen van de Cabo af van upten oosten nae't westen/ sulst verliesen soo haest als ghy zijt by de Cabo das Agulhas binnewaerts/ tot dat ghy andere van upten zupdwesten trijght/ welcke is ghelyck als de Custe streckt/ te weten vande Cabo binnewaerts: oock mede soo zijn hier by dese Cabo de Maelden vande Compassen fier ende effen/ so dat wanneer int middach opt Astrolabio is/ soo ist van ghelijcken op de Sonnewijser of het Compas comende bepe te gader obet een/ t'welck een goet tepeken is te wesen noozden en zupden met die Cabo das Agulhas, ofte tusschen bepe (te weten/ tusschen de Cabo de bona Esperança, ende die Cabo das Agulhas,) dit is een goet tepeken/ soo wel van Portugael nae Indien/ als oock van Indien nae Portugael/ ende comende van hier nae Indien/ soo noozdtoosteren ofte waeckē de Maelden van de Compassen weder.

Waer dat
men de Zee
baren upten
oosten nae't
westen ver
liest.

By de E. de
Agulhas ac
corderen het
Compas en
d'astrola
bie.

Goede tepe
kenē booz de
schippers.

Bertich mylen van de Cabo das Agulhas nae Moçambique toe/ soo loopt men de Custe oost ende west/ ende sult booz u siert/ wesen de boozby de Cabo das Agulhas, se ofte sefen mylen t'Zeewaert van het landt ghenaemt Aguada de Sambras) niet te nemen den wech naer de Cabo toe: maer nae het zupdwesten/ ende zupdwesten wesen/ want het alsoo noodich is om dese wegh te salveren/ booz oozake vande stroomen ende wateren die nae die Wapen ende Antwijcken te landwaerts in loopen.

Wachhou
winge by de
Cabo das
Agulhas na
d'hoofstade
que.

Waarfchou-
wingen als
men te heer
vande Cabo
afgefept is.

Abdel om
te weten hoe
bette darme
habe d. van
Agulhas is.

Tepckenen
alline by d.
Lourenço is.

De bancken
vande Custe
van Soffala
ligge 10. mij-
len vande
doochten
van Judia.

Courf van
de dooght
tot het Ep-
landt van
Joan de
Nova.

De Eplande
dos Ango-
ras.

Waarfchou-
winghe om
aen't lande
van Mo-
ambique niet
te loopen.

De dooght-
ten van Ju-
dia liggen op
de 22. graed.

Tepckenen
alline dicht
by de doogh-
ten is.

Soo het ghebeurden dat ghy de Cabo te wijdt af passeerden/so dat ghy geen van dees tepckenen quaemt te sien / soo sult ghy de hooghte nemen/ ende besien nae t' Sonnewij-
ser: maer moet seker wesen/en met eenen rech-
ten dzaet / ende soo ghy waert 150. mijlen de Cabo binnewaerts/ wesende middach op de Astrolabio / soo en comt de schaduw van't Sonnewijser noch niet op den middach / en scheelt een streck / ende wanneer t' middach is op't Sonnewijser / so sal de Son op de Astrolabio een halve graedt ghedaelt en afghe-
gaen wesen/so ghy dit vint/ soo weest voorzeker te wesen 150. mijlen vande Cabo de bona Esperança, ofte Das Agulhas binnewaerts/ ende oberfietet wel: want sultet alsoo bevin-
den: ende soo ghy u cours neemt om binnen San Lourenço dooz te seplen / sult sommighe clepne witte vogels by hoopen te samen vin-
den: Dese bliegghen ontrent 20. mijlen van't landt naer de dooghten van Judia toe/ende comende op 20. graden/ sult dooz sekerre tep-
ckenen vinden de voghelen Garagias ende Alcatrafes, welke zijn ghelijck als Meeuwen/ aldan gaet ghy eenen goeden cours aen/ende soo ghy niet met allen van dese tepckenen en fiet/soo fiet wel dooz u: want soo zijt ghy by het Eplandt van San Lourenço, ofte op de bancken vande Custe van Soffala, ende veel voghelen siende/soo en zijt ghy maer 10. mij-
len vande dooght van Judia/ so loopt van daer n.o. ende n.o. ten n. aen/nemende op dese manier uwen wegh tot op 19. graden / ende daer nae soo loopt noozdoost aen/tot op 18. graden: Van dese 18. graden sult n. ende n. ten o. aen loopen/ tot dat ghy zijt op de hooghte van 16. graden / wesende in dese hooghte/ ende siende veel vande voghelen Alcatrafes, te weten 6.7.8. ende 10. te samen bliegghen/ so zijt ghy maer 10. ofte 15. mijlen van't Eplandt van Ioan de Nova, daerom doet alle neersticheyt/ by daeghen by nacht daer van daen te comen/namelycken soo't met een nieu-
Maen waer/ende loopt n.w. aen/ so sult ghy comen by de Eplanden ghenaeint dos Angoxas, ende hoe dat ghy van daer meer nooz-
den aen loopt / hoe dat ghy beter cours sult doen nae Moambique toe/ dooz u siende by dit landt niet te passeren onder de 25. badem nae't landt toe: want zijn altemael doogh-
ten / alwaer Don Ioan pereira op liep / ende heeft rondtom 13. badem diepte.

Dat 3. Capittel.

De Navigatie van de Cabo das Correntes nae de drooghten, ghenaeint Os Baixos da Judia, ende van daer nae Moambique.

So het gheschiede dat ghy quaemt te sien de Cabo das Correntes, ses oft seben mijlen daer van af wesende/ willende naer Moambique seplen/ soo loopt oost noozdt oost aen / hebbende scherpe windt / ende comende op twee en twintich graden (op welke hooghte ligghen de dooghten van Judia) sult veel vande voghelen Garagias by hoopen sien bliegghen / ende soo ghy de windt wat ru-
mer hebt/ soo loopt noozdt oost / ende noozd oost ten ooste aen tot op de voorsepde hooghte. Om nu te weten oft ghy dicht by de dooghten zijt / soo sult ghy veel van de

Voghelen Garagias ende Alcatrafes by hoo-
pen teffens sien bliegghen / ende soo ghy veel Alcatrafes fiet/ so zijt ghy by de doogh-
ten: maer siende de Garagias alleen sonder de Alcatrafes, soo zijt ghy noch 25. mijlen daer van: Van hier af sult ghy noozdt oost ende noozd oost ten noozden aen loopen / tot op 19. graden/ ende daer nae so loopt noozd oost aen tot op 18. graden / ende van daer noozden ende noozden ten oosten tot op 16. graden: Wesende op dese hooghte/ sult veel vande voghelen Alcatrafes sien / soo weest versekerd dicht by't Eplandt van Ioan de Nova te wesen / ende soo ghy d' Alcatrafes fiet / te weten / ses ende seben by een / soo en zijt ghy maer thien ofte vijftien mijlen van't selve / om datse aldaer haer aen comen halen / daeromme doet alle neersticheyt om u upt dese hooghten van't Eplandt te rijghen / welck leyt op 16. graden: Ende om versekerder te gaen / soo loopt noozdt-
west aen / waer mede ghy sult comen by d'Eplanden van Angoxas, die dicht aen de Custe naer Moambique toe ligghen / ende hoe dat ghy noozdelijcker aen gaet / hoe dat ghy naerder Moambique sult ghenaken/ sult dooz u sien/ int aenloopen van de Eplanden Angoxas naer Moambique toe/ dat ghy niet en passeert onder die 25. bademen over de Cozalen/ daer hem Don Ioan Pereira op verloor/ ende heeft daer rondtom berthien bademen diepte. Dese Eplanden van Angoxas ghepasseert wesende naer het noozdtoosten/ so loopt noozdtoost ten oosten aen/ t welck eenen goeden cours is/ u altoos wachtende onder de 25. bademen niet te pas-
seren/als gheseyt is.

Dese boben ghesepde coursen vande Cabo das Correntes voozder aen/ sult doen / soo ghy u vont by de voorsepde Cabo / ende heb-
bende de zupde ooste winden/ soo sult ghy loopen langhs het Eplandt ghelegghen op de bancken van Soffala, om te haestigher tot Moambique te comen/ ende met de oos-
te winden op de hooghte ende tepckenen/ als boben verhaelt is: Sult oock schouwen de dooghten van Judia / ende de bancken van het Eplandt San Lourenço, die naer-
der de dooghten van Judia toe liggen: tus-
schen beyde dese dooghten heeft men 95. badem diepten.

So ghy beghert te loopen op de Rie van Moambique, so moet ghy passeren int in-
comen de twee Eplanden van San Iorgie ende San Iago, ende sultse laten aen de zijde vant zupdwesen / wat van San Iorgie aflopende op ses ende seben bademen diep-
te / loopende also voorts naer binnen toe/ altoos goet opsiht hebbende vande ban-
cken daer ghy het water op fiet bycken / tot dicht dooz het Eplandt ende soztresse van Moambique, &c.

Dat 4. Capittel.

De Navigatie van Moambique naer Indien toe.

Scheydende van Moambique aff naer Indien toe/ soo loopt noozdt oost aen / waer mede sult ghy het Eplandt A Ilha do Comoro comen te sien / t welck leyt van Moambique 94. mijlen op elf een half graden / te weten het uperste

Tepckenen
alline 25.
mijle vande
dooght is.

Het Epland
Joan de no-
va leyt op 16
en een half
graed.

De Eplande
van Ango-
ras.

Waarfchou-
winghe van
de Cozalen.

De Epland
op de bancke
van Soffala.

Waarfchou-
winghe dooz
de dooghten
van Judia/
en de bancken
by d. Lou-
renço.

De Iorgie
d. Iago
twee Eplan-
de by d. Mo-
ambique.

De Epland
by d. Co-
mor op 11. en
half graed.
94. mijlen
van d. Mo-
ambique.

Doghelen/
Rabos de
Juncos.

Doghel Sa-
ragiaus.

Cabo de
Guadalupe.

Onderich-
tinge om de
Custen van
Indien te
erghen.

De drooghte
van Pandua.

Hoe dat de
stroomen by
de Cabo de
bona Espe-
ranza loopen.

Aguada de
Boapaz.

Hoe de stroomen
by de
Aguada de
San Blas
loopen.

uyterste eynde naer het noorden / is een seer
hooch landt: Vijftien mijlen daer van sult
ghy sommighe van de Voghelen Rabos de
Juncos sien (dat is gheseyt Biesen steerten:)
want hebben een enckele langhe uytgaende
steert ghelijck een Biese/ende sult des nachts
de Voghels Garagiaus hoorzen singhen ofte
gherucht maken.

Vervolgende ulwen wegh van dit Epland
af naer Indien / soo is te weten (so haest als
ghy ontdeckt den uytersten hoec na het noor-
den van het Eplandt San Lourenço,) dat de
wateren ende stroomen noorden ende noord-
westwaert aen loopen / naer de C. de Guar-
dalupe, ende de mont bande Estrecho de Mecca
ofte t'hoode meer toe: Sult geadvverteert we-
sen/dat soo't gheschiede/ ghy met halve wint
ende rupine schotē/ ofte hoor de wint sepliden/
so en moecht ghy daerom den wegh niet re-
kenen naer de cours die ghy aengaet / neemt
altoos een streck voor u abatement ofte af-
slach/ ende wesende by de wint twee streken/
om oorsaecke dat de waterē ende stroomen u
altoos drijben nae't noordwesten/ ende siet
wel voor u / dat wanneer ghy veel hoochten
vint/ is daerom dat u de wateren op drijben
als voorszeyt is: Ende om versekerder te we-
sen de Custe van Indien te moghen crjgen/
so moet ghy u wachten bande Raelden van
de Compassen/die een streck en meer noord-
oosteren / so ghy de cours rekenet naer den
roem ofte streck die't Schip aengaet / so
verliest ghy alle t'gheen dat de Raelde van't
Compas waerckit ofte noordooftert / ende
t'gheue u de wateren nae't noordwesten drij-
ben/waer mede die te cozt ende in faute blijft
bande Custe van Indiente moghen crjgen:
De stroomen ofte het trecken bande wateren
nae't hooode meer toe/ is van 4. tot 7. graden:
Hebt altoos goet opzicht op u voordeel te we-
sen / en niet te cozt te comen. In dese con-
trepe ende wegh sult altoos sien veel bande
voghelen Rabos de Juncos, ofte Biesen steer-
ten / ende als ghy ghenaect de Custe ende
drooghten de Pandua, en sult van daer voort-
aen gheen meer sien / dan alleenlijcken in
de Zee sien drijben (50. mijlen ende meer van
landt) veel Slanghen ghelijck als Ael / ende
grootter.

Oock is te weten dat de stroomen van't
water aen de Cabo de bona Esperança tot
desen voorszeyden tijdt toe altoos loopen van
de Cabo Delgado af naer de Cabo de bona
Esperança toe zupdwest waert aen / niet te-
genstaende datter sommige dweersche stroom-
men onder loopen / te weten/ langhs d'E-
planden As Ilhas primeiras, loopense naer't
westen/ op de bancken bande Cabo das Cor-
rentes tot de Raelde ghenaemt Aguada de
Boapaz, loopen de stroomen van ghelijcken
nae het westen/ treckende nae de Inwijcken
toe die by de Cabo das Agulhas ligghen / by
de Aguada de san Bras, loopen de stroomen
nae het landt toe / ende op dese Custe sult
ghy behinden dat hoe het stercker waeyt
uyt den westen / hoe dat de wateren
ofte stroomen meerder te-
gens den windt aen-
drijghen.

Deroute ofte de Navigatie ende Coursen
van Lisboenen naer Oost Indien, ghe-
appointeert door des Coninghs Stuer-
man, Vincente Rodrigues de Lagos, Por-
tugees.

So haest als men scheyt uyt de Raelde
van Lisboenen / om te loopen nae
het Eplandt ghenaemt Porto Santo,
moet men zupdwest aen loopen / en
barende uyt Lisboenen / salmen de Son
mercken met het Compas om dat te probe-
ren / te weten int op ende ondergaen van de
Son / ende het midden van daerse op ende
onder gaet / dat is noorden ende zupden/ende
alle het ghene dat ghy bevindt de Raelde van
het Compas te noordoofteren/dat selfde sult
ghy zupdwaerts aen loopen:want Porto San-
to leyt noord oost ende zupd west met de Rael-
de van Lisboenen / waer met het vol ende
ghelijck over een comt.

Wanneer dat ghy comt te sie Porto Santo,
ofte het Eplandt Madera, barende nae het
Eplandt La Palma, so sult ghy alle het ghene
dat de Raelde van het Compas noordooftert
hem toe gheben / ende wat meer: want leyt
meer nae het oosten alst inde Pascaerten ge-
stelt is: ende van daer nae het Eplandt Do
Ferro, welck Eplandt van ghelijcken een
weynich meer sult vinden na het westen/van
het inde Pascaerte leyt/daerom en wiltet niet
versupmen met onachtfaemheyt: want al ist
dat ghy van het Eplandt La Palma 10. mij-
len af ulwen cours neemt / ghelijck alst inde
Pascaerte leyt/sulter recht op aen loopen.

Wanneer ghy het Eplandt La Palma ghe-
passeert zijt / so ist goet zupden aen te loopen
bande Eplanden van Cabo Verde dertich
mijlen af/altoos toegebende alle het gene dat
de Raelde van het Compas noordooftert/
ofte inde twee etmalen sult loopen/ te weten/
het eene etmael zupden/ende het ander zupen/
ten oosten aen / toegebende de cours nae het
zupden/ofte om beter te verstaen alle het ghe-
ne dat de Raelde van het Compas waerckit/
het welcke mach wesen een halve streck/ eer
min dan meer.

Comende banden 22. tot op den 18. graet/
sult ghy groen water sien/ het welcke is van
den hoerck ghenaemt Cabo Branco, ende van
den Inwijck daer de fortreffen van Arguijn
leyt / so ghy dit groen water meer dan twee
etmalen siet/so ist een teycken van dicht byde
Custe te wesen: maer weynich groen water
siende/te weten minder dan de twee etmalen/
so zijt ghy naerder aende Eplanden.

Comende op thien graden/ soo langhe als
ghy zijt by de Custe van Guinea, so en sult
ghy de Raelde van het Compas gheen aba-
timent ofte afslach gheben / door oorsaeke
dat het water nae het landt toe treckt/ waer
mede blijft het noordoofteren bande Rael-
de van het Compas / (het welcke mach we-
sen een derdendeel van een streck) in ver-
ghelijckinge van het trecken van het water/
ende ooc so gaet het Schip zupd oost aen/ en
het water en stroomen comē altoos uyt den
zupē/waer mede nae't laut toe gedreue wert.

Loopende bande 5. tot op 3. graden/so ist
goet hem bande Custe af te houden van de
t'seventich tot hondert mijlen toe / ende niet
meer: want meer wesende / en soude niet
goet zijn voor u repse / om reden / te weten/
Wb 3 so

Porto Santo
to leyt n.o.
en 3. m. niet
de reuer van
Lisboenen,

Gormen nae
het Eplandt
Madera/ la
Palma / en
do Ferro/loo-
pen sal.

d'Eplanden
van Cabo
Verde.

Groen water
by de Cabo
Branco.
Tepeck als
men dicht
by de Cabo
Branco is.

De Cust
van Guinea.

Watthoo-
dinge van
de 5. tot 3.
graden.

soo wanneer ghy zyt 100. ofte meer mijlen vande Cufte af / so hebt ghy wepnich zuydweste winden om nae't landt toe te comen: maer crijght eer alle die Vonderen en Wlre-men vanden oosten tot den zuyden en 3. o. die u verhinderen het landt te ghenaken.

Hoe datmen hem hoedni sal opte twee ende half graed.

En om dat u dese Vonderen ober comen van alle canten / so ist goet te loopen ende hem te houden/mogelijcken wesende/ vande 70. tot op de 80. mijlen/ te weten/ tot op twee en half graden/ al waer ghy de zuydooste winden sult crijghen/ wesende vanden 20. April tot den vijfften Mepe: want later zijnde/ sullen u de zuydooste winden aen comen op meer graden ofte hoochte / als op 3. ende 3. graden/wesende tot den 10. Mepe: maer zijnde noch tot het eynde van April / so mach wel comen dat ghy dan die 3. o. winden niet en sult crijghen/ dan op een graedt aenden Equinoctiael. Die tepcken den diemen heeft aen dese Cufte van Guinea, zijn sommighe vande Voghelen Garagias, ende so die Vonderen surferen van upt den oosten/ wesende van de 60. tot op de 70. mijlen van't landt/ sult sommighe Swaluwen ende Dupckers sien.

Tepcken vande cufte van Guinea.

De graden byden Equinoctiael/ sijn grooter als andere.

Antillas sijn booz Eplanden van Indien.

Waarshouwinge alme op den eerste gaert is.

Niet op't Compas te nemen als in de linea gepasseert is

Soo wanneer dat ghy crijght de zuydooste winden/ ende u maecte op den boech naer Brasiliën / al ist dattet u die eerste daghen vande Rabigatie so wel niet en dinnueert in de hoochte / so en laet u dat niet eens verdueten: want al wat ghy bevindt van wepnich te dinnueren/ en is altermael gheen water ofte stroomen die u verhinderen/ ghelijcker veel ende den meesten hoop menen/ want dese gradē dicht by den Equinoctiael, zijn grooter als d'ander van meer hoochten/ ghelijck als men sal bevinden/ naer Indien varende/ ofte van daer comende met een boozwindt/ aende Linie comende/ so dinnueert men oock wepnich/ waer mede men mach bevestighen/ dat alle de wepnighe dminutie ofte booztganch altermael gheen wateren ofte stroomen zijn die nae die Antillas ofte booz Eplanden van Spaensch Indien toe loopen.

Comende aende Linea tot op een graedt ofte boozder/ so en wilt op gheenderlep wijze weder naer Guinea keeren: want soude u selven inden wegh wesen/ ende onnuttelijck inden tijdt verlijten: want sommighe Schepen ghebeurt is/ die in mijn compaengie upt Lisboenen scheyden/ datse haer van de Linea af op den boech naer Guinea toe wenden/ t'welck ick niet en begheerden te doen: maer liep in't contrarie ober den boech naer Brasiliën toe/ waer door d'ander Schepen een geheel Maent nae my in Indien quamē.

Op desen boech naer Brasiliën sult uwen cours aen setten/ naer dat u de wint plaets gheeft/ ende hebt goede acht op het Compas: want so haest als ghy de Linea ghepasseert zijt / so noozdtoosteert de Paelde van het Compas een halve street ende meer/ ende comende van de acht tot die achthien graden/ hoe dat u van de Paelde van't Compas meer noozdtoosteert/ hoe dat ghy verder vande Cufte van Brasiliën af zijt / in voeghen dat wesende / oost ende west met de Cabo de sant Augustijn, ende dat die Paelde van't Compas twee derdendeelen van een streck noozdtoosteerden / so zijt ghy daer hondert vijftich mijlen van't Zeewaert in: Dit is te verstaen/ dat so wanneer t'selbe

Compas in Portugael ghemaect is/ aldaer een halve streck noozdtoosterende / so sy goet ende oprecht zyn: Het selfde sult oock doen aende Cufte van Brasilië/ wesende oost ende west met die Abrolhos op 170. ofte 200. mijlen naer / so sal de Paelde van het Compas noozdtoosteren een gheheele streck ofte wat meer/ overmidts dat de Meridiaen (van het Compas dat eenen halben streck noozdtoosteert in Portugael) maect die Meridiaen hondert ende so veel mijlen binnen in't landt van Brasiliën / het welcke alsoo van gelijcken respondeert met die Zee: Op desen boozsejden cours sietmen sommighe Voghelen van diemen heet Rabos Forcados, dat is ghesep hanghende steerten / en by alle d'Eplanden van Martijn Vaas, witte Garagias ofte Neulwen.

Rabos Forcados/ op de cours van Brasiliën.

So wanneer dat ghy comt op die boozsejden hoochte / crijghende rupinen windt/ in voeghen dat ghy oost zuydoost moecht aenfeilen / waerachtende het Compas een streck ofte anderhalf / het welcke so veel waercken sal / comende op dertich graden/ ende al ist schoon dat het Compas anderhalf streck waeracht / en sult daerom op uwen cours gheen abatiment ofte aflach rekenen/ meer dan een halve streck: want desen wegh een gheheele streck cozter is dan sy in de Pascaerte ghestelt wort.

Hoe datmen het Compas rekenen sal comende op t' 30. graet.

Doet altoos alle neersticheyt / dat ghy niet hoogher en loopt als op twee en dertich tot 33. graden/ te weten tot die Eplanden van Tristan da Cunha toe: want sult beter cours hebben ende sekerder gaen van groot onweder ende tozmenten minder te hebben: want meestendeel vanden tijdt heeft men aldaer de winden van upt den Noorden ende Noozdtoosten / die u dan beter te slach comen / doe u dese vermaninghe / om dat ick het altermael seer wel gheexperimēteert hebbe.

Niet hooger loope als op 32. tot 33. graden.

Comende by de boozscheyden Eplanden van Tristan da Cunha, so sult ghy comen te sien sommighe hoopen van't crupt Sargasso in het water drijven / met Trombas, dat zijn vande dicke struyck rieden / als ghy dit comt te sien / soo zijt ghy aen gheen zijde vande Eplanden: Sult oock alhier sien vande groote Zee ravens / ende sommighe cleyne met witte becken/ welke dicht by de Eplanden blegghen/ so wanneer ghy met d'Eplanden zuyden ende noorden ober een zijt / soo begint het noozdtoosteren van't Compas te minderen / ende en waeracht niet meer als een streck/ ende het vierendeel van een ander: want 70. ofte 80. mijlen van dese Eplanden af / so is men in't midden ofte ten half weghen vande Meridiaen/ van tusschen Brasiliën ende die C. das Agulhas.

Tepcken alken byde Eplanden van Tristan da Cunha.

Dot mede so is te verstaen datmen (op dese hoochte van 35. graden luttel min ofte meer) 330. mijlen booz elke streck van't Compas van't Noozdtoosten heeft/ als ghy de boozscheyden tepcken comt te sien/ als ghesep is/ so sult ghy loopen tot op 35. graden/ t'welck een goede hoochte is/ doende uwen cours oost ende oost ten noozde aen/ tot op 100. mijlen naer de Cabo de bona Esperança, aldan so en sal het Compas niet meer als een. van een streck waercken / desgelijcks so sal u het water oock naer't nooztwest/ ofte noozde toe trecken.

Wint by de Eplanden van Tristan da Cunha 15. so is men ten halven ofte in't midden vanden Meridiaen etc.

Op den 35. graet heeft men 330. mijlen booz elke streck van't Compas etc.

So

Tencken
alsmen
balle
35. graden.

So ghy quaemt te verballen door eenige
macht/aemheyt/ ofte daer toe vande winden
ghedwonghen wesende op de 35. graden / so
sult ghy 30. 40. mylen vande Cabo de bona
Esperança af/ vande dicke rietstruycken ende
oock Zee-wolven vindē/ t welcke ghy niet en
sult sien/wesende op de 36. graden t'3p rupin
ofte schaers.

Comende op 40. mijlen naer de Cabo de
bona Esperança, t'3p op de 36. ofte 35. gra-
den / so sult ghy comen te sien vergaderinge
ofte rabelinge van water/te wetē wesende by
daegh: want des nachts en mochtet niet sien/
om dies wille dat alsmer in is / so en can
ment niet vermercken/men vintet veel voge-
len in sitten / van de Portugesen Gavoitoijns
ghenaemt/ende dan hier af naer de Cabo toe/
so heeftmen sommighe vande Zee rabens
mette witte becke/ t welcke een seer goet tepe-
ken is: want mach wel comen dat ghy gront
vint/sonder de voghelen Alcatrasen te sien.

So wanneer ghy comt noorden en zuyden
met de Cabo de bona Esperança, vande 35. tot
op de 36. graden / so sult ghy modder gront
vinden tot de Cabo das Agulhas toe/ ende als
u dese modder ofte slijc gront voelpt/sult een
geelachtige gront vindē/ ende wat meer bin-
newaerts aen / te weten by de Cabo das Va-
guas, t welcke is naer Daguade de san Bras
toe/heeftmen schulpen ende steen gront.

Die Compassen (als gheseyt is) die siet en
gelijck aende Cabo das Agulhas zijn/ moeten
in Lisbonen gemerckt ofte aengestrelē we-
sen/ dat se aldaer een halve streec noortoosterē
ende moetsen seer wel weren te merken/ niet
tegenstaende dat sommige Stuerluyden mee-
nen niet noodich te wesen/ om te weten wat
dz het Compas noortoost ofte noortwestert/
ghebende vooz reden dat onse Voouzouder
t Compas niet en verstonde/ende also de cu-
sten afgetepkent hebben/ waer op antwoor-
de/ datmen sulcx in sommige Navigatien wel
mach excuserē: maer op't meestendeel vande
vaerde en Navigatien ist seer noodich/ te we-
ten van't noortoost ende noortwesten/ gelijck
als daer is te varen van de Cabo de bona Es-
perança naer Moçambique toe/ so wel inde
courfen als om te mogen loopē te midde we-
ghen tusschen t' Eplandt san Lourenço ende
Soffala, moet hebben een streck van't noort-
westen/ te weten: om te seplen door't midden
van't Canael / en dit is noodich alle Stuer-
luyden (die naer Indien varen) te weten: Men-
gesien datser dicwils vindē als nu aen't Ep-
lant/ alsdan op de bancken van Soffala, en dat
door oozsake vande wateren ofte stroomen.

Als ghy uwen cours neemt vande Cabo
das Agulhas nae Moçambique toe/ so ist goet
te seplen 100. mylen oost aen / om de ruste te
schouwē/ door oozsake vande wateren ende
stroomē/ die naer't zuytwesten toe loopen/ en
comende noorden en zuyde met die Bahya de
lagoa gheheeten/ so sal de nael de van't Com-
pas 1/2. van een streec en niet minder noortwe-
stere/ van hier af voortaē/ so en wilt de ruste
onder de 60. mijlen naer niet genaken/ uwen
cours doende als gesept is om u daer van af
te houdē/ van hier af sullen u de Rabens met
de witte becken volghen/ tot dat de Cabo das
Correntes noortwest van u blijft/ en so wan-
neer u dese Cabo blijvende is op de voorszeyde
strecke/so sullen u die voornoemde Rabens
berlaten: wantmē die niet en vint dan vande
Cabo das Correntes af / naer de Cabo de bo-

na Esperança toe/ zijnde noortē en zuyde met
die voorszeyden hoerch/ so sal het Compas 1/
van eē streec eer meer dan min noortwestert/
ende int midden van't Canael een gheheele
streckit.

Comende byde bzoochten Os baixos da Lu-
dia, wesende westwaert daer vā af sonder die
te sien/so sult ghy veel vande voghelen Alca-
trasen sien / te weten daer 10. ofte 15. mylen
daer af zijnde: maer daer 20. mijl van af we-
sende aende selfde zijde/ so sulter oock etlycke
sien/ en het Compas en sal geen streck wza-
ken: maer so ghy waert aende zijde van't Ep-
lant san Lourenço, 10. 12. tot 15. mylen toe/
so mochtet wel comē dat ghyse niet en saeght

So wanneer ghy inde hoochte van dese
bzoochten (welcke liggen op 22. gradē rupin
de voghelen Alcatrasen siet/ so en wiltet Ep-
lant van san Lourenço niet voozby passeren:
want aende zijde naer't Eplandt toe en sult se
niet sien/ dan seer dicht by/ en vande zijde van
Soffala salmen se sien tot op 20. mijl dit is te
verstaē op den tijt vande Monfon, dat is den
tijt dat de Schepen van Portugael (die inde
Meert uyt Portugael schepde) daer voozby
comen: want die inde Monfon ofte tijt vande
Winter comen/ mach wel wesen dat sye dan
niet en vinden/ om battet nix gebeurt is/ dat
comende inde Monfon vande Winter/ in ge-
selschap vanden Graue Don Luis de Tayde,
loopende 20. mijl ofte meer vā dese bzoochte
af aende zijde van Soffala, en saghen niet een
Vogel/ ebenwel hadden des daeghs te voore
10. of 12. vande voghelen Alcatrasen gesien/
so haest als ghy de voorszeyden tepcken
comt te sien/ so en wilt noch niet noortē noch
noorden ten oosten aenloopē/ tot dat ghy zijt
op 16 1/2. graden/ op welcke hoochten zijn ghe-
legen d'Eplanden As Ylhas primeiras, en wat
meer naert westen: wāt treckende uwe cours
uyten noortoosten/ so loopen de stroomen sa
seer/ dat ghy terstont op de bancken van Sof-
fala soudt comen.

Soo't ghebeurden dat ghy quaemt te sien
d'Eplanden As Ylhas Primeiras, so en betrou-
u niet op de Courfen en Derouten van diens
want al ist datmen se daer in oost noortdooft
voozby hee loopt/ is nochtas valsch/ om dat
het eerste met het laeste gelegen is by na oost
en west metten anderē: van daer tot een sant-
bzoochte / ghenaemt A Coroa de Sanguale,
(dat is die Croon van Sangale,) so looptmen
by d'Eplanden van Angoxas heen/ oost noort
oost ende west zuyt west/ van dese Croon van
Sangale tot Moçambique toe/ looptmē lancx
de ruste noortdooft ende zuydwest heen.

Van hier af naer Moçambique heeftmen
sommighe reen ofte Ancker plaetsen/ van 18.
tot 25. badem diepte: maer mijn goetdunckē
waer soment excuserē can/ beter te wesen niet
te ankeren/ om datter langhs dese ruste heen
veel clippen ende steenen liggen/ diemen dick-
wils niet en siet / so daer t water niet op en
bzeckit.

Die tepcken diemen heeft 14. mylen/ al
eermen tot Moçambique comt / is een groot
dick lant/ ende anderhalf mijl vande ruste af/
lept een banche daermen op 15. badem ober
loopt: Dit voorszeyden land wert gheheeten
Moginquale, heeft langhs de Zee cant som-
mighe boomen ghelijck Pinappel boomen
staen: van daer tot Moçambique zijn 12. mij-
len/ ende tot Mocango 5. mijl/ hebbende daer
altmael lancx heen de voorszeyde boomē/
ende

Tepcken
alsmen
10. rē
20. mē
vande
bzoochten
van Indien
is.

De bzoochte
van Indien
liggen op 22
gradē rupin

Zee rabens
niet witte
becken.

Wat gront
datter by
zuyden en
noorden van
de Cabo de
bona Espe-
rança/ en by
de Cabo das
Vaguas is.

De Compas
sen die siet
by de Cabo
das Agul-
has zijn/ moe-
ten tot lisse-
bon aenghe-
strecken zijn.

Voortwe-
den
door de
Stuerluyde

Bahya de
lagoa.

Tepcken
alsmen byde
Cabo das
Correntes is.

De Epland
de As Ylhas
primeiras lig-
gen op 16.
dye vieren
deel graden.

Bermanin-
ge en waer
schouwinge
alsmē de Ep-
has primeiras
tas siet.

De sant-
bzoochte
A Coroa de
Sanguale.

Reen van 18
tot 25. badē
van Angoxas
se tot Moçam-
ambique.

Tentepcken
van Mogin-
quale.

ende by wijlen so byant ofte byreckt water/
een mijl van't lant af.

Woemen hi
in Moçambique
que loopē sal
De droochte
van Cabaceira
ceira.

Om nu in Moçambique te loopen / so sal
men sinen cours doen van te midde wegghen
tusschē het Eplandt sant Iorgie, en die drooch-
ten van Cabaceira, sulter 7. 8. en somtijts 9.
vaem diepten binden/te wetē met hooch wa-
ter/ ende wesende so verre als t' Eplandt/ so
dattet schijnt dat hem t' Eplandt sant Iorgie
door d' Eplanden van sant Iago en Darvores
streckt/ so zijt ghy dan mettē Eplandt gelijck
ober een/ende loopende van hier naer binnen
toe/sult uwe cours recht op de strant bā sant
Antonio van't Eplandt Moçambique aenset-
ten/tot dat ghy op goede diepte comt/t'welc-
ke sal wesen in een Canael/streckende noozdē
en zupdē/comende met de voorschrevede cours
op 12. badem diepten / so wentet terstondt
noozden aen/u altoos wachtende vande punt
van Nossafenhora do Baluarte, (t'welcke is
een kercken dat op een hoek van't Eplandt
op t'water bukten de fortreffe van Moçam-
bique staet) ende oock vande droochten van
Cabaceira, t'welcke is van d'ander zijde te-
gens ober Moçambique: Dese Bay van Mo-
cambique is ghelegen op 15. graden schaers:
In dese haven van Moçambique so noozdt-
westert het Compas schaers een streck/ en
van hier af naer't Eplandt A Ylha de Como-
ro salmen noozdtoost aen loopen/welcke Ep-
lant gelegen is op 11. graden/te wetē t'epn-
de van't zupdweste/de cours van dit Eplandt
af naer de linie toe/ is noozdtoost en noozdtoost
ten oosten.

Wat Nossafenhora
do Baluarte is.

De Bay bā
Moçambique
que op 15. gra-
den schaers.

Ylha de Co-
morō op 11.
sture verden
der graden.

Op te 3. en 4.
graden blin-
kent water.

Van hier boorzaen tot die linie toe / salmen
sommighe nachten wit ofte blinkent water
sien op 3. ende 4. graden/ ende sult hebben de
wint van upten zupdooste/en bā daer boorz-
aen sult beginnen te crighen de zupdweste en
zupde winden/ obermidts datmen begint te
comen inde Winter van Indien.

Goa leyt op
15. een derde
deel graden
vande Equi-
noctiael.

Van de linea Equinoctiael af tot op de
hoochte van Goa, te wetē op 15. graden/salmen
altijt oost noozdoost aen loopē/en het Com-
pas sal op dese wech nooztwestert anderhalf
streck/ ende alle het ghene dattet noozdtwe-
stert sult hem toegheven naer't noozdoosten/
tot op de voorschreven hoochte van Goa.

Tepckenen
op de wegh
nae Goa.

Die tepckenen die men op dese wegh hint
zijt dese/men heeft altemet op 10. graden den
nachts wit ende blinkent water/en van dese
10. graden boorzaen tot die ruste van Indien
toe/ sietmen somtijts veel gebogelt die van't
lant ende ruste versteken zijn (te weten vande
ruste bā Arabien) als Quartels en ander dier-
ghelijcke Welt-vincers/ ende 180. en 200.
mijlen vande ruste van Indien af / so begint
het Compas te minderen int noozdwesteren:
want inde havē van Goa en nooztwestert
niet meer dan een streck/ en 1/3 van een ander
eer min als meer.

Dat 6. Capittel.

Om mer dese Schepen te seylen van
Goa naer Cochijn toe.

Eplandekē
Batecola.

An Goana Batecola toe/ sult ghy sep-
lē van twee tot drie mijlē bā lant af/
vande 20. tot op 25. badem diepten:
wantet alhier dieper is als naer Co-
chijn toe/men heeft ontret een half mijl van't
Eplandekē Batecola af 26. badē diepten/van
daer af ist goet zupdoost en zupdoost tē zupdē
aē te loopē/naer de fortreffe van Barcelor toe.

Om te weten oft men by Barcelor of in de
hoochte van dien is/so is te weten/datter co-
men hooge bergen/ beginnende van Batecola
af tot Barcelor toe/ ende recht boven Barcelor
heest eenen ronden heubel liggen/ in gelijc-
kenisse van eenen donckerē mist ofte wolcke/
welcke staet aen't eynde van die hooghe ber-
ghen/ te weten aende zupzijde van Batecola
tot dese haven zijn 4. ofte 5. mijlen/ en een half
mijl vau't lant af ist altemael steen.

Kercken
often by
Barcelor is.

Sult by Barcelor ankeren op 10. badem
diepten/ te weten anderhalf mijl van't lant
af/ en begeerende te seplen nae Cochijn toe/so
moet ghy uwen cours zupd zupdwest en wat
meer zeewaert in/aē loopē/u daer in regulere
de nae die wint sulc toelaet:want men heeft
aldaer ander Eplandekens ende Clippen lig-
gē/daer mē op 14. badem (als boven geroert
is) dieht boozhy loopē: t'is een goeden cours
te loopen op 16. badē: van dese Eplandekens
tot 3. ofte 4. mijlen boorzaen / zijnt altemael
Eplandekens ende Clippen/bit boozhy we-
sende/sult die fortreffe van Mangalor beschep-
delijcken comen te sien/loopende by de 2. mij-
len van lant op 15. badē diepten: Van daer af
boorzaen looptmē op die selfde manier tot de
fortresse van Cananor toe: Van Cananor tot
die Eplandekens as Ylhas Cagadas zijn 7. mij-
len/doet alhier uwen cours wel naer't zupdt
zupdoosten op 18. badē: Vande Eplandekens
Cagadas tot Chale zijn 7. mijlen/ en de cours
is zupd zupdoost aen op 18. badē diepte: Van
Chale tot Panane zijn 9. mijlen/ op de cours
als boozhen: Van Panane tot Cochijn zijn 16.
mijlen/ op de cours van zupd zupdoost/en op
12. ende oock op 10. badem diepten/ t'welcke
eenen goeden wegh is/ etc.

Woemen by
Barcelor
ankerē sal.
Wat cours
darmen nae
Cochijn ne-
men moet.

Deel Eplan-
dekens ende
Clippen nae
Cochijn.
De fortreffe
van Mangalor.

De fortreffe
bā Cananor.
Epland-
ekens nae Pla-
has Caga-
das.

Streckingen
van d'eyden
den plaessen

Dat 7. Capittel.

Deroute ofte die Courfen vande Navigatie
van Cochijn naer Portugael, beschreven
door den selfden Pilotto Vincente Rodrigues
de Lagos.

De Stadt van Cochijn is ghelegghen op
9. graden/ eer min als meer/ schepde
de ypt Cochijn naer Portugael / so
doetmen de cours west aen/ en wel so
noozdelijck tot op 30. mijlen van Cochijn af/
alhier wesende sult uwen cours nemē in sulc-
hier voegen/dat als ghy door d' Eplandē van
Maldiva en Mamale loopt/ mooght comen op
de hoochte van 8. ende 8. graden/ om gheen
Eplanden te ghenooten/hoewel dat die Pas-
saerte op dese streckinge sommige Eplanden
heeft/niet teghenstaende en zijnder niet.

De Stadt bā
Cochijn leyt
op 9. die die
rendel gaa-
den.

Courfen nae
d' Eplanden
van Maldiva.

Dese Eplanden ghepasseert wesende/so ist
goet uwen cours te nemē zuptwest aen tot op
4. graden/ ende van daer boorzaen zupd zup-
west aen/ tot op 3. gradē aen de zupzijde van
de linea Equinoctiael, van Cochijn af op die
voorschreven wegh tot hier toe/ so nooztwe-
stert het Compas anderhalve streck/ comen-
de op de 3. gradē aende zupzijde vande linea/
so sult ghy de vanderē beginnen te crijgē van
upten westen ende noozdwesten met stercke
winden: van hier af sult zupden en zupdē ten
westen aenloopen/ tot op 10. ofte 12. graden/
in welke contrepē sult crighen de zupdooste
winden: op dese 12. graden so nooztwestert
het Compas een streck ende 1/3 van een ander/
en sult daerom gheen abatiment ofte aflach
rekenē: wantmen somtijts hint dat de wate-
rē ofte stroomē alhier naer't westē toe loopē/
t'welcke

Woemen van
cours nemē
sal tot opte
3. graden.

Op te 3. gra-
den aende
zupdē van
de linea
crighmen 1
de vanderē
upten westē

Wat we-
t'Compas op
12. graden
noordtwe-
stert.

Welcke dan twee saute soubde wese/ in boege dz nae ic het te recht verstaet sa op dese cours/ so moetmen alle t'geen toegeven ofte rekenen datmen gijft het schip booz te gaē/ om datmē van gelijcken sal vinden stroomen die naer't zupdoosten toe trecken.

Comende op de 12. graden(als boezen) tot op de 15. graden/ so crighmen somtijds de winden van upten zupd zupdoostē/so en wilt dan niet op den boech naer't westē toe loope: wantet niet goet en is: maer loopt eer naer't oosten en oost zupdoostē/ altoos goede wacht houdende tot op de 18. graden/ op welcke hooghte ghelegen zijn de drooghten genaemt Os Baixos dos Garagias, ende crighende de zupdoostē windē/so ist goet uwē cours te nemen zupdwest aen/ tot dat ghy cōt te sien het Eplant van Diego Rodrieges, en so't u recht booz upt lept/so sult ghy sommige bande booghten Alcatrafen sien/ ende oock sommighe hoopen van't krupt Sargasso in't water dighē/ alhier so en nooztwesteret Compas niet hooger: maer begint van daer booztaen weder te diminueren ofte te mīnderen.

Als ghy dit boozschyden Eplant ofte de hooghte van diē gepasseert zijt/so loopt zupdwest ende zupdwest ten westen aen tot op 26. graden/ op welcke hooghte ghelegen is t'upsterste lant vā lant Lourenço, so haest als ghy op dese hooghte zijt/ so sult ghy uwen cours west zupdwest aen doen tot op de 20. graden/ ende van daer af/ west en west ten zupdē aen.

Om te weten wanneer men noozden ende zupden met het Eplant lant Lourenço over een is/ te weten metten midden van't upsterste lant aende zupdzijde/so merckt het Compas wel/ en so ghy waert op' de boozschyde contrē/ so salt Compas een streeck ende ½. van een ander nooztwesterē: Van hier af booztaē salmen de cours nemen naer den tijt en t'wester sulchs toe gheeft: want wesende banden 15. April tot het laetste van de May maendt/ so ist noodich in tijts t'vaste lant aen boozt te crighen: wantmen in desen tijdt alhier de winden van upten noozden ende nooztwesten heeft/ ende comende in February en Martius/ so heeftmen de winden upten oosten en zupden/ waer booz men hem moet reguleren naer den tijt datmen hem daer vint.

Wesende noozden ende zupden inettet lant ober een/so salt Compas een gheheele streeck eer meer dan min noozdwestere/ t'welcke een gewis tepche is daer met ober een te wesen: maer so't meer waer/so weest versekert dat ghy by t'lant niet en zijt/ dan 30. ofte 40. mijlen daer van af/ ende so ghy maer 30. mijlen van lant en zijt/ sult groē water siē/ doch ewē/ wel geen gront vinden: Die Compassen die ick gesept hebbe sullen siet ende gelijck wesen aende Cabo das Agulhas, en die dese differētie doen nooztoostere in Portugael/ een halbe streeck eer min dan meer/ en so wanneer dat ghy comt aen de Cabo das Agulhas, ofte herwaerder/so lange als ghy niet en comt op de grōt vā modder ofte slijc/ so en zijt ghy noch aende Cabo das Agulhas niet/ daerom en laet niet/ het loot diewils upt te worpē: want sal u altoos wel wijsen wat dat ghy doen sult.

Dasserende de Cabo das Agulhas naer de Cabo de bona Esperança toe/ so en ist niet goet nooztwest aen te seplen/ terwile dat ghy gront neemt/ want en sout daer niet de Cabo de bona Esperança niet om loopen: maer die ghepasseert wesende/so loopt alsdan noozd-

west aen tot op 16. graden/ op welcke hooghte is ghelegghen het Eplant Santa Helena. ofte tot op 16 ½. gradē/ so haest als ghy comt op dese hooghte sult west en een weynich zupdelijcker aen loopen/ ofte d'eerste etmael west ten zupden/ om oozsaerke van't Compas/ de Zee en sommige stroomen: want meene wel dat ghy gheen meer hooghten crighen sult/ al seple ghy west ten zupden aen.

Seplende op dese cours sult op die selfde hooghte noch 10. mijle boozt aen loope: maer meer niet/ ende als ghy t'Eplant comt te siē/ en daer by daegh niet en mocht aenloopen/ so strijckit alle u cleyne seplen/ u oberst arch houdende outrent vijf mijlen daer van af/ in sulcker voegen dat ghy t'nachts moecht sien/ u altoos houdende naer't westen ende west ten noozden: alhier so nooztoostert het Compas rumm een halbe streeck/ en so ghy u verkeninghe wel maectt vande cours vande Cabo de bona esperanza, tot op dit Eplant met toegevinge opt Compas naer behoorzē/ sult bebinden battet meer dan 70. mijlen westwaerder lept/ alst inde Pas-caerte staet.

Schepende van dit Eplant om te seplen naer Portugael/ ende te gaen sien t'Eplant Acencao genaemt/ sult nooztwest en nooztwest ten westen aen loopen 70. mijlen/so sult ghy wat naert oosten af gaen.

So't by geballe gebeurden dat die Compas ½. van een streeck nooztoostere/ als sommige doen/ als dan sout noodich wesen te seplen 100. mijlen noozdwest ten westen aen/ en van daer boozt nooztwest aen/ tot dat ghy comt byde generale winden: maer en genaert het lant niet meer: want en sout gheen goede xepse doen/ al ist dat de zupde winden u wat langhet op dese cours beuden/ welcke u brengen tot op 12. en 14. graden aende zijde van't noozden/ en wilt u daer niet opberlatē/ noch en begeeft u niet dicht onder de ruste vā Guynē, als ghy de generale wint cricht/ al ist dat ghy maer west moecht aenseple/ en laet daer om niet die cours te volghen: want t'sal wel rupinē/ overmits hy somtijts niet en rupint om datmen dicht by't lant is.

T'is goet datmen 150. tot 200. mijlen tbe bandē ruste af loopt: want alst schoon datmen naer de Pas-caerten 200. mijlen vande ruste af loopt/ niet tegenstaende/ so is men der een goet stuc dichter by/ de reden daer van is dese: als datmen schepd vanden hoerck van't Eplant Santa Helena, dat inde Pas-caerten leyd/ ende niet van't Eplant dat 70. mijlen westwaerder lept/ als boven/ en al ist schoon dat die punten seker upt comen tot het Eplant Flores toe/ en gheeft daerom gheen reden dit aldus niet te wesen/ als ick segge: want de cours van deur de Zee vānt krupt Sargasso, dewijle de wint daer altoos nooztoost is/ so loopen die wateren ofte stroomē naer de Anailhas, ofte booz Eplant vā Spaensh Indien toe/ upt welcke oozsake die Schepen so weynich multipliceren inde cours van Sargasso, ende so dese wateren ofte stroomen de Schepen comen te gemoeft/ loopende op dese cours van Sargasso, so gebeurt het wel dat de Schepen te loefwaert comen/ doch selden: oock ghebeurtet wel dat somtijts by Guynē de stroomen naer't noozden loopen/ ende wesende yet wat by't lant/ so treet u twar terstont boozt naert lant toe/ ooc mebe so ruferender de winden meest upten noozdwesten ende noozdē/ t'welck u belet nooztwest aen te seplen/

S. Helena op 16. graden.

Boemen aen loopen moet alsinen opte 16 een bēte: deri gradē is

Eplant vā S. Helena lept 70. mijle westwaer der alst inde Pas-caerte doet.

Coursen van t'Eplant Acencao te sien.

Daer schouwt inghe oft d'vras die dierendeel streeck nooztoostere.

Daer manit ghe datmen niet dicht ont der Guynē comen sal.

Het Eplant Flores.

Oozsaerke waerom de schepen so weynich multipliceren inde cours van Sargasso.

Oozsaerke waer boozt noozdwest seplen belet wint.

Os Baixos dos Garagias.

Eplant van Diego Rodrieges.

Cours van 26. gradē na S. Lourenço

Crighen ofmen noozdē en zupdē by S. Lourenço is.

Wachael hoe de winden hier waeren.

30. mijlen vānt lant S. Lourenço is grōt water.

T'loot diewils upt te worpen/ etc.

Boemen on der Cabo de bona Esperança loopen sal.

22 Beschryvinge vande Courten van Indië/na de C. de bona Esper.

seplen/en te Zeewaert wesende sult de noozd-
ooste winden t'eerder krijgen/ in boegen dat
mē veel noozdels heeft niet dīcht onder de cū-
ste van Guynea te loopen/ doe dese verclarin-
ge hier by/ om dat ick het selfs altemael wel
ghenoteert hebbe/want alle die Schepen t'3p
in wat boeghen dat het mach wesen/die haer
terstont wende ten loefwaert van Guynea af/
en krijgen inde cours van Sargasso geen rup-
me windt/dan alleenlijcken noozdooste win-
den/ende somtijts stīten/ t'welckmen niet en
bīnt seplenbe te lijwaert/altwaer men de win-
den oost ende oost zupdoost heeft.

De scherpste
windt by de
Spaensche
Indische Ep-
landt/waer
en upt den
oosten.

Alle die Schepen die vande Antillas ofte
booz Eplanden van Spaenschs Indien co-
men/die scherpste winddiese vinden zyn van
upten oosten/waer by men verstaet mach/dat
als by wijt van Guynea af loopen/geen ooz-
saecke en is vā een langer reyse te hebbe/maer
sullen eer beter ende rupmer winden vinden/
ende so wanneer men comt op 20. graden/ en
dat het Compas fix en ghelijck comt tot op
25. graden toe/ so en zijt ghy niet te lijwaert
alhier begint men het krupt Sargasso te sien/
waer van dese Zee ghenaemt wort van Sar-
gasso, en maect gheen rekeninghe van te loef-
waert ofte te lijwaert: want daer en is gheen
sekerheyt af.

De Zee van
Sargasso.

So wanneer ghy noozden ende noozdoost
aengaet/ en dat die naelde van't Compas niet
en noozdwesteert/ soo zijt seker het Eplandt
Flores recht booz upt te hebben/ ghebuerende
also tot het Eplant Fayael toe (dit zyn vande
blaemsche Eplanden diemē noemt As Yhas
dos Acores) te weten: die Compassen die int
Santa Helena rupm een halve streck noozdt
oosterē/somen die wel weet te mercken/wan-
neer ghy comt vande 36. tot op de 39. gra-
dē/so suldy t'Eplant Flores comē te sien/ met
sommighe Schilt. padden int water drijven:
ende wesende van't Eplant Flores 40. mijlen
naer de custe toe/ so sult ghy vande voghelen
Garagias ende Dupchers sien / ende t'Com-
pas sal by naer fix wesen/ ende soo't eenighe
differentie heeft/sal wesen van een weynich te
noozdoosteren:want by't Eplandt Flores tot
het Eplant Fayael toe/soo zyn de Compassen
fix ende ghelijck als boven.

Opte 36. en
39. een der-
den deel gra-
den siet men
t'Epland
Flores met
beel Schilt-
padden.

Dat 8. Capittel.

Die Courten ende Navigatie van Indien naer
de Cabo de bona Esperança toe, door een
ander Portugesche Pilot ofte Stuerman aen-
ghereykent.

Als ghy schepdt van Cochijn om utwe
cours te doen naer Portugael/soo doet
altoos u uperste neersticheyt te loopen
op 10. graden/ tot op 50. mijlen west
zupdtwest daer van/ soo dat ghy comt op 10.
graden schaers/ op welcke hooghte zyn gele-
gen d'Eplanden Marnales: want de stroomen
sullen u altoos trecken naer't midden van't
Carmael/tusschen dese Eplanden ende d'Ep-
landen van Maldiva, op 9. gradē/so moecht
ghy dan rupm passeren sonder eenich van de
Eplanden te sien / ende gaet altoos seker op
9. graden/hoewel datse inde Pas-caertē veel
valsche Eplanden stellen.

d'Eplanden
Marnales
liggen op 10.
graden.

Inde Pas-
caerten veel
valsche Ep-
landen.

Woe datmen
son comt vā
Cochijn ne-
men moet
alsmen den
20. Januarij
t'epi gaet.

Ende soo't gheschiede dat ghy t'sepi gīncht
van Cochijn den 20. Januarij lutel min
ofte meer/soo loopt also dat ghy d'Eplanden
comt te passeren aen't zupdtwesten/ende zupd
west tē zupdē/ tot dat ghy zijt onder de Linca

Aequinoctiael, om oorsake dat ghy laet t'sepi
gaet/ende t'mach comen dat u de windt/ende
t'weder soo wel niet boegen en sal/ende om te
houden de zijde van ter Zeewaert van't Ep-
landt Brandaon, so moecht ghy uwen cours
nemen tusschen d'Eplanden ghenaemt Dos
Yrmaos, ghelegghen op 4. graden aen't zupdē/
ende van daer moecht ghy uwen cours nemē
naer d'Eplanden van Pedro Mafcharenhas,
also uwen wegh volghende: soo't gheschieden/
wesende op 4. gradē aen't zupdē/u veel Don-
deren/ Blixemen/ ende gegghens overballen-
de/ waerom datmender ghemeenlijcken inde
maent Februarij also vīndt: want ick het al
so ghevonden hebbe tot op de 14. graden toe/
daerom doet altoos u beste om te comen op
14. ofte 15. graden: want sult gemeenlijcken
op 15. ofte 16. graden zupdooste winden vīn-
den/en wilt alsdan niet meer ter Zeewaert in
loopen:maer loopt tusschen het Epland Bran-
daon ende t'Epland van Lopo Soares, t'wel-
ke eenen goeden cours is/ so haest als ghy dit
Eplandt boozhy zijt/ so neemt uwen wegh
langhs t'Eplandt van Ioan de Lisboa hem/
tusschen dit Eplandt ende d'Eplanden van Pe-
dro Mafcharenhas, heeft men eenen goeden
wegh/ so dat ghy comt te loopen 14. ofte 15.
mijlen van't Eplandt san Lourenço, van daer
af neemt uwen cours tot op 29. graden/ west
zupdtwest aen / ende daer nae soo loopt west
ende west ten zupden aen tot op 34. gradē ofte
so verre als ghy wilt.

d'Eplanden
dos Yrmaos
liggen op 4.
graden.

Opte 4. gaet
aen't zupden
beel Don-
ders in Fe-
bruario.

t'Eplande
van Lopo
Soares.

Met dese cours aldus aenloopende/ comē-
de op 50. ofte 60. mijlen naer't lant genaemt
A terra do Natal, sult seer veel voghelen sien
ende hoet meer stozint ende ontweert/ hoe ghy
der meer sien sult/ende soo ghyder veel siet/so
zijt berseker verre van lant te wesen / en als
ghyse verliest/so siet booz u: want zijt dīchter
by lant/sultse altemael verliesen/besalben de
swarte stads mette witte becken/ende hoe
ghy dīchter by't lant comt/ hoe ghyder meer
der sult vinden/al hoewel datmē die oer heeft
tot 20. mijlen van't lant af:maer verder niet:
so haest als ghy begint het Eplandt san Lou-
renço boozhy te comen/ soo neemt de boben-
geseyde cours/ ende als ghy begint te ontde-
cken den mondt van't Carmael / tusschen san
Lourenço en Moçambique, soo hebt ghy ter-
stont het loopen vande stroomen naer de Ca-
bo de bona Esperança toe / en twijfelt niet in
dese contreye uwen cours te nemen zupdtwest
aen:want hebt gemeenlijckē de windt terstont
naer't zupden toe/ende al wat ghy west noozt
west aenghelopen zijt/ dat zijt ghy boozder
aen/ waeromme u waerschoutwe u altoos te
houde by de custe/ so sult ghy beter reyse doe:
want de stroomen sullen u naer de Cabo toe
drijven/ al ist schoon dat u de winden niet en
helpen/ende dit is te verstaet als ghy laet van
Cochijn schep/ so sult ghy hier altoos vīndē
grote cracht vā weste windē:Oec so is te we-
te dat alhier (in Martius en Aprilis op desen
gheheelen wegh/banden upersten hoeck van
san Lourenço af tot de Cabo toe) ghemee-
lijcken noozden en noozdooste winden waep-
en/ende soo't een ofte twee dagen upten zupd
oost ofte zupdē waert/is by mirakel/daerom
en maect daer gheen rekeninghe op: want
waepender in desen tijt seer selben/op alle den
boozscheyden wegh tot de Cabo toe/ende hoe
naerder de Cabo hoe meerder noozde windē:
maer als de noozde windt met West en Rebel
comt/ so verwacht boozseker weste winden:
want

23p 4 terra
do Natal
beel vogel.

Maken veel
vogelen siet
sien naer
van lant.

Courten als
hem t'Ca-
mael tusschē
san Lourenço
en Moçambique
toont.

In Marti-
us en Aprilis
waepen ge-
meenlijcken
noozdt ende
noozdooste
windē/ dat
is hoe van
san Lourenço
tot de Cabo
de bona Es-
perança toe.

Epkenen
alsme weste
winden ver-
wacht.

schickel
jaer petrus
leuser als an
der jaeren.

Boesack
waeromme.

Wermanin
ge hoe mē in
Februario
hden upter
nē hoe van
S. Lourenço
is/ſijn cours
nemen sal.

want dat is sijn naturel/ in dese contrepē:
sult geadvverteert wesen/ dat so ghy in dese cō-
trepen quaeint in een schickel jaer: want die
selfde pericleuser sijn dan d'ander jaren/om
dooslaecke dat die Coniunctien vande Hemel-
sche Planetē ende lichamen als dan different
zijn/ als oock die inferioze lichamen/ die de su-
perioze ofte opperste subject ende onderwoz-
pen zijn: waer dooz sy gheregeert worden/ so
sult bevindē in dese contrepē vande 30. gra-
den opwaerts/ dat so haest als ghy de windt
uften noozden cryghet niet een stof-regen/ een
groot onweer daer upt te rijzen / soo siet wel
dooz u/ ende weest op u hoede/ op dattet u niet
en verrast: want soot u van dooze onversiens
overviel/ en sout gheen remedie hebben om u
boken te houden en te salveren/ sonder beson-
der hulpe en ghenade van God: want comen
niet grooter furie en desperaetheit.

Soo't ghebeurden dat ghy u vondt int be-
ginſel van Februario/ byden upersten hoek
van San Lourenço 70. ofte 80. mijlen t'Zee-
waert in/ soo neemt ulwen cours nae de Cabo
das Agulhas toe: want sulter de winden alsdan
altoos zupdwoest vindē/ so dat ghy niet en pas-
seert op de 36. graden t'Zeewaert in/ welke
Nabigatie ghy doen sult/ schepdende upt An-
dien inde maent van December: sult by dese
Cabo das Agulhas gont hebben 20. ende 25.
mijlen van't lant af/ op 100. ende 130. daem
diepten/ te weten op de hoochte van 36 ½. gra-
den/ etc.

Dat 9. Capittel.

De Navigatie vande Monte Delijn naer Por-
tugael, t'vvelcke is den vernaemſten bergh
gheleghen in Indien; te vveten: op de
culſte van Malabar 6. mijlen van Cananor
noordvvaerts, ende van Goa 61. mijlen zuyd-
vvaerts.

Courſen van
Monte De-
lign byden
t'Plandt S.
Lourenço.

Een Pland
opte 10. een
half graden.

Af varende vanden Bergh ofte Monte
Delijn naer Portugal/ den wegh van
bupten het Plandt van Lanranço / soo
stelt u noozdwoest ende zupdwest met
den Bergh Monte Delijn, ulwen cours ne-
mendē oost ende oost ten zupden aen/ soo sult
ghy comen by een Plandt ghelegen op 10 ½.
graden/ te wetē 50. mijlen van Monte Delijn
af/ sult alsdan ulwen wegh nemen zupdwest/
ende zupdwest ten westen aen/ so sult ghy co-
men 25. mijlen van dese Planden af / op de
hoochte van 9 ½. graden / u wachtende niet
zupdelijcker naer t'Planden van Maldiva
te loopen: een half mijl daer van af is het diep
ende schoon/ soo haest als ghy dese Planden
boozby zijt / t'3p boech ofte laet int jaer/ soo
loopt zupdwest en zupdwest ten zupden aen/
tot dat ghy over de linea zijt/ ende so ghy daer
de winden van uften westen vindt/ soo loopt
zupden ende zupden ten westen aen/ mogelijc
wesende/ soo niet/ zupden aen/ t'welcke eenen
goeden wegh is / ghy moecht op dese cours
by ulwen wegh verbolghen sonder breeſ.

Soo't gheschiede dat ghy op dese cours/ te
weten vande 13. graden opwaerts veel vo-
ghels Garagiasus vont/ bliegghende by hoopen
byden anderen / en wilt daerom niet breeſen
ulwen cours te verbolghen/ ende wesende laet
int jaer/ so hout u altoos aēde zijde vā t'zup-
den/ om te schoutwen de dooghden ghenaemt
Os Baixos de Lopo Soares, ende Garagiasus,
gheleghen op 16. graden / dese cours aldus
doende/ moecht wel by en zanch by daegh

Os Baixos
de Lopo So-
ares en Ga-
ragiasus lig-
ghen op 16.
graden.

en by nacht sonder omſien/ heen seplen: want
sult niet met allen gemoeten/ ghelyck als ick
het selver gheerperimenteert hebbe.

Die 16. graden niet ghepasseert wesende/
moecht oock loopen tusschen de boozschreben
dooghden ende het Plandt van Brandaon,
ende romende op de hoorhte so wilt lieber ee-
nen nacht verliesen/ om altoos verſekerder te
gaen / ende sulter op letten dat wanneer ghy
vindt veel vanden vogels Garagiasus, niet an-
der beplachte voghels onder een bliegghen/ te
weten by hoopen te samen/ so zijt ghy van dit
Plandt 40. mijlen booztaen/ van hier af/ soo
loopt zupdwest en zupdwest ten zupden aen
sommige etmalen/ ende wesende noch boech
int jaer als ghy van Indien schept/ so schout
alle dese Planden ende dooghden / doende
ulwen cours t'Zeewaert aen naer de Cabo das
Agulhas toe.

Soo't geschiede dat ghy u bont den 6. ofte
den 7. Februario 100. mijlen tussel min ofte
meer vanden upersten hoek van't Plandt
van Lourenço, te weten op sijn hoochten/ ghe-
lijck siet die ghebonden hebbe/ soo loopt west
zupdwest aen/ tot dat ghy zijt op de hoochte
vande Cabo, u altoos wachtende vāde stroo-
men die u mochten bedriegen: wantse in Fe-
bruario alder crachtichste loopen / dooz de
ooste winden die alsdan gheweldich regne-
ren / soo neemt ulwen cours nae de Cabo de
bona Esperança toe/ tot op 36 ½. graden/ ende
als ghy by de Cabo das Agulhas zijt/ so besiet
wanneert op die Astrolabio middach is/ ende
soot alsdan op de Sonnewijſer ooc middach
waer/ ofte sehende die dicte van eenen draet/
so ist een goet teycken/ so wel int gaen als int
comen van Portugal/ so sijn de naelden van
de Compassen hier fix ende gelijck/ ende we-
sende aen d'een ofte d'ader zijde/ sullēse noozd-
woest ofte noozdwesteren/ naer dat ghy vande
Linea Meridionael vershepen zijt / soo veel
scheelt het van ghelijcken op het Sonnewij-
ſer.

Item so wanneer ghy comt naer de Cabo
das Agulhas ofte boozder aē/ so besietet water/
ende soot groen is/ so keert weder op de 36 ½.
gradē/ ende wozytet loot upt/ so sult ghy vin-
den 30. baden/ ende wesende op de 36 ½. gra-
den sult 90. baden hebben/ en sult niet veel
swarte Babes met witte becke noch Alcatra-
sen siet/ sulter aē weer zijde van dese Cabo das
Agulhas veel sien/ soo aende Ciste als tot 20.
mijlen t'Zeewaert in/ maer verder niet: sult
het water (so langhe dat ghy niet en comt op
de boozſepde diepten) licht ende groenachtich
vinden/ als oock mede van dat Sas-been in't
water drijben.

Soo haest als ghy gont ghebonden hebt/
sonder t'landt vande Cabo de bona Esperança
te willen sien / soo loopt also lant dese gont
heen tot dat ghys weder verliest/ so weest als-
dan secker de Cabo das Agulhas booz by te
wesen/ ende doet dan ulwen cours west noozd
west aen/ soo sult ghy 12. mijlen vande Cabo
af verballen/ als ghy daer begint af te schep-
dē/ so sult ghy in't water vindē drijbende dicke
Riet-strupcken/ te weten tot 10. ende 15. mij-
len daer van af op de boozschreben cours/ als
ghy dese comt te sien/ so ist een goet teyckē/ en
moecht by verſekert wesen dat ghy de Ca-
bo de bona Esperança om zijt: by de Cabo
das Agulhas, so mercketet Sonnewijſer ende
t'water vande gont / sy sullen u wel toonen
wanneer ghy daer by zijt: wāt by desen hoek
so sijn

Tecken
alsmen 40.
mijle is van
t'pland
25. andan.

Wermanin
ge wat cours
men men ne-
men sal den
6. Februario
100. mijlen
van S. Lou-
renço, wesent
de na de Ca-
bo de bona
Esperança.

Tecken als
men boozby
de Cabo das
Agulhas is.

Tecken
alsmen de
de bona Es-
perança ont
is.

24 Beschryvinge vāde C. des Correntes en alle de Havens tot Mossa.

so zijn de naelden vande Compassen siet ende gelijk/ende binnen ofte bukten dien so noozd oost ofte noozdwesters en altoos/als d'wilg ghesep is.

Wande C. de bona Esperā sa tot den C. quincociael is gheen per gchel.

Die Habigatie van de Cabo de bona Esperança naer Portugal / is sonder perijckel tot die Linea Equinoctiael toe: want men heeft altoos eenen zupdtoosten den gaende wint/ende vande linea af naer Portugal toe wort genoech daghelijc bebaren/waer door de ghemeen Stuerlupden ghenoech bekent is/ doch die daer lust toe heeft mach het hier vooz lesen/daer't oot agetepkent is/als ooc in mijne Itinerario ende Habigatie op mijn wederō komste van Indien naer Portugal/ alwaer int particulier verhaelt wordt tot Lisbonen toe/ etc.

Dat 10. Capittel.

Vande rechte teyckenen ende kennisse vande Cabo des Correntes, ende d'Eylanden As Ylhas Primeiras, van alle de Havens, ende custer tot Moçambique toe.

Banchē van Mossa de giniēde aen de C. de S. Sebastiaen/ streckende/ etc.

Die banchen van Mossa beginnen aen de Cabo de san Sebastiaen, en strecken tot die Eylanden Primeiras langhes de custe heen/ende de custe street noozden ende zupde tot Mossa toe/ende heeft wat van noozden ten westen/ ende zupden ten oosten/ alhier zijn sommighe Rebieren: maer zijn alleenlijcken vooz clepne schepen.

De Revier d' Maraca leyt op 21. en half graden.

De Revier van genaemt Maraca ofte Monemone leyt op 21. graden/ is een clepne Revier hebbende binnen in de Haven met hoogh water 3. badem diepten/ en heeft tot een tepcken eenen hoogen boom/ staende aende zupdzijde/ ende langhs de strant heen sommighe santduppen/ die int schijnsel hen verthoonen als Eylandkens sonder boomē/aende noozd zijde ligghe sommighe ondiepten/ men loopt in de Haven noozdwest aen/ te weten aen de zijde vande boomē/en daer launc by heen/ als ghy binnen den hoeck zijt/ soo moecht ankeren op 5. ende 6. badem diepten.

Tepckenen van de Revier van Maraca.

Sommighe ondiepte aen de noozdzijde

Quiloan leyt op 20. en half graden.

Quiloan ofte Quiloane, is ghelegghen op 20. graden/ ende heeft aende zupdzijde eenen hoogen Palm-boom/ ende t'landt van die selfde zijde heeft fatsoen van eenen hoec. So ghy in Quiloane begheert te loopen/ alwaert met een schip van 200. vaten/ mocht wel doen/ wesen de met hoogh water: maer moet u wachten van een dzooghte/ d'ze mijlen van de Haven af ghelegghen/ dese Haven heeft met hoogh water 5. badem diepten/ende als ghy daer binnen in zijt/ so ghenaeckt de punt van de Revier/sulter 5. ende 6. badem diepten met modder-grondt binden/ men loopt in west zupdwest ende zupdwest ten westen aen/ende de voozscheyben dzooghten ligghe oost zupd oost/ ende west zupd west ghelijck als Quiloane.

Tepckenen vande Haven van Quiloan.

De dzooghte te 3. mijlen vande Haven

Wint op 21. graden en 60 badem diepten is/so minen 15. mijlen d'ant lant d' Maraca/ etc.

Van Maraca ofte Monemone tot Quiloane sulter landt komen te sien op 13. 14. badem diepten/ ende komende op 21. graden en op 60. badem diepten/ so sulter ghy 15. mijlen van landt wesen/ende sulter op de gront Cozael binden/ en daer binnewaerts klepnt sant/ seplende van Quiloane af naer Mossa toe/soo loopt noozden ende noozden ten oosten aen/te wesen bukten de punt ofte hoeck om op 12. 13. badem diepten/ tot dat ghy Mossa int gesicht crijght/ende so ghy daer begheert te setten/so loopt tot op 6. 7. badem/ t'welck is 6.

ofte 7. mijlen van landt af.

De Haven van Mossa verloopt alle jarē/ daerom en moecht sonder Looft-mā van t'landt niet wel in komen/ Mossa heeft tot een tepcken om te kenne/ een hoep Palm-boomē by den anderen staet/ te weten aen de zijde van t'noozden/ loopende van hier af naer Moçambique toe/ sulter oost aen loopen/ tot dat ghy komt op de 40. badem/ ende van daer af oost noozd oost aen/ loopende 15. ofte 16. mijlen vande Eylanden Primeiras af/ sulter altoos in dese contreye/ te weten: de geheele custe launc klepnt/ dun/ swart sant (mer aerde gemenght) op de gront binden/ al ist schoon dat ghy vyz d'icht ende int ghesicht van t'landt loopt.

De Haven van Mossa verloopt alle jarē.

Tepckē van de Haven van Mossa.

Mossa is ghelegen op 20. graden/ ende die Haven genaemt Bango op 19. en die Revier van Cuama op 18. graden/ men loopt launc de custe van Mossa tot Cuama toe noozd oost ende zupdwest/ wesen de inde cours 30. mijlen/ soo't u noodich waer in dese Revier van Cuama te loopen om versck water te halen/ soo moecht met een klepnt jacht in loopen: want t'is binnen in altemael soet ofte versck water.

Mossa leyt op 20. graden. De Haven Bango op 19. en half. De Revier Cuama op 18. d'ze v'et endel.

Van Cuama af naer d'Eylanden Primeiras looptmen launc de custe heen oost ende west/ ende heeft wat van oost ten noozden/ en west ten zupden/ men heeft twee verthooningen van landt/ ende comende op 18. graden sulter 35. badem diepten binden/ hebbende ghesicht van lant: want die banchē van dese contreyen seer smal zijn/ de cours is 50. mijlen.

Wonen van Cuama naer d'Eylanden Primeiras loopt moet.

De Revier ghenaeemt Dos bonis Synais ofte vande goede tepckenen leyt op 17. graden/ ende heeft dese tepckenen om te kenne/ te weten vande zijde van t'noozd oosten staen eenen hoep boomen aende mont vande Haven/ ende aende zupdzijde heeft eenē sant strant/ ende op den uptersten hoeck naer t'zupdwesten staet een Sant-bergh ofte Dypn/ welke hem van verre verthoont als een Eylandekē/ d'incomeste is aen de zijde van t'zupdwesten/ launc het sant heen: Die Haven heeft met leegh water int incomen 2. badem/ ende binnen in wesen de machinent setten op 6. ende 7. badem diepten: Men en kan van bukten af d'incomeste niet sien: want men siet van bukten comende/ den inganck vande noozdwest zijde/ welcken inganck heeft een deel boomen by een staen/ die hen van verre verthoonē als een Marsch van een Schip/ en hoemen naerder t'lant genaect/ hoe datmen t'minder comt te sien/so datment inde Revier wesen de gātsch niet sien en kan/om dattet van die ander tacken belet woxt.

De Revier Dos bonis Synais leyt op 17. d'ze bukten d'el.

Tepckenen vande Revier Dos bonis Synais.

Het Canael van de Eylanden Primeiras, ende d'Eylanden van Angoxas is altemael een/ men loopt door oost noozd oost en west zupdwest/ ende heeft inde cours 30. mijlen met 10. 12. badem diepten/ te weten: wat naerder aende Eylanden als aen t'vaste landt/ so ghy't by eenige van dese Eylanden wilt settē/ met eenige weste winden/so comter vyz d'icht by: want t'isser over al diep ende schoon.

Beschryvinge ghe vanden inganck van de Revier.

Wonen door d'Eylanden Primeiras en Angoxas loopt.

Het eerste Eylandt Primeira leyt op 17. graden/ ende so ghy daer begheert tusschen in te loopen/so neemt uwen cours zupdwest aen van t'Eylandt af/ en moecht vyz sonder schymen int Canael loopē/ t'isser over al diep genoech: want die dzooghten ligghe wel anderhalve mijl van t'Eylandt af/ende so ghy daer begheert in te loopen met weste winden/ soo ghenaeckt d'icht by t'Eylandt/ loopende tot de midde.

De eerste Eylandt Primeira leyt op 17. en half.

De doochte
vande E-
landen
met
gen in
nooit
oosten.

midbeweghen van dien aende zupdtzijde/al-
waer ghy moecht ankeren tot op een schoot
van een gotelingh daer van af/ op 6. 7. badē
diepten/en begeerende tusschen de doochten/
(gelegen int n.o.) in ofte upt te seplen/moech-
tet seer wel doen/ ja met alle de seplen op wil-
lenbe/altoos wat naerder de sande van t'Ep-
landt/als de doochten en het middelste Ep-
landt:want is al even veel van wat zijde van
het Epland dat het is/en hebr nieuwers booz
te bzeesen/van van daer ghy hetwater op siet
bzeeken.

Goede an-
ker ghy by
t middelste
Epland op
12. badē met
legh water.

Begeerende te ankerē by t' middelste Ep-
lant/ ghy moecht by wel doe/ te weten/ co-
mende by dicht aen landt: want heeft 12.
badem diepten met leegh water/dit is te we-
ten/met weste windē: maer met ooste windē
niet/ te midbewegen van op het vaste landt/
heeftmen een hoop boomen by den anderen
staen/ by de welke sult binden een Lack met
soet water/om u te versien noodich wesende:
is een weynich vande strant af binnewaerts
aen/en so het u geen gelegentheyt greeft by het
Lack te gaē/so graeft maer inde selfde strāt/
sulter/terstont versich water binden:maer dit
moet wesen met ooste winden: want met w.
winden so smijter het water so sterck op/dat
ment met het Boot aende strandt niet hou-
wen en can.

En las van
soet water
op t' middel-
ste Epland.

Het middelste Epland (t'welck is gelegen
nae het n.o.) en heeft gants geen doorgangen
nae de Zee toe: Van hier af tot die doochte/
ghenaemt A Coroa de sant Antonio, zijn 7.
mijlen/en tot d'eerste Eplanden van Angoxa
5. mijlē/ende is op de selfde cours van d'Ep-
landen/moecht by by het lant heen loopē/
het 3p met wat Schepen dat ghy wilt:want
ijfer diep ghenoech/alle d' Eplanden van An-
goxas hebben doorgangen/ d'een dooz d'an-
der heen loopende/altmael van diepe en sup-
bere gront/oot so herftmen tusschē d'Eplan-
den en het vaste landt/het alderminsten 8. ba-
dem diepten/sult altoos het vaste lant nader
liggen als aen d'Eplanden:Daer is een sant-
doochte/ghelegen tusschen d'Eplanden van
Angoxas in/die ooc vā bepde zijden doorgan-
gen heeft. Dese Eplanden van Angoxa zijn
dier/en tusschen die twee middelste liggen de
booz3.sant doochten/daerom en wilter niet
te na by comen/want zijn periculeus.

Het middel-
ste Epland
lept nae t n.
oost.
De doochte
nae de d.
mijlen/
liggen 7. mij-
le van t' mid-
delste Ep-
landt.

Opweere die
pe grond by
d'Eplanden
vā Angoxas
die 4. int ge-
eal zijn.

Daer lept een doochte van sant/ hier mij-
len van het eerste Epland van Angoxa af na
Moçambique toe / die met de spz inckbloeden
bedect wozt van die Zee/hebbende daer rōts
om noch andere sanden ligghen / die altoos
vande Zee bedect zijn/waerom sēk u abber-
tere op u hoebe te wesen: moecht van daer af
langhs het landt heen loopen / al waert seer
diep is. Van dese sandt doochten af na Mo-
çambique toe 14. oft 15. mijlen weeghs/ lept
een Haven/ ghenaemt Os Corais, (dat is die
Coralen nesep) van welke badē af/ontrent
anderhalf mijl t'Zeewaert in/lept een Clippe
die seer dānger... is/ ende men en canse niet
ghelwaer wozen/van als mender by na bobē
op en is/en mettet hooch water vā een spzinc
bloet/so en bzecker het water niet op/waer
om u daer van sult wachtē: want daer al et-
lijke Schepen aen ghestooten hebben/ ende
Don Ioan Periera heeft met sijn Schip op
geweest: Als ghy alhier booz by passeert/sul-
ter altoos 3. mijlen van af t'Zeewaert in loo-
pen/ te weten/ n. o. ende n.o. ten oosten aen/
wesende by nacht / maer 3jnde by daegh/

Die 7. mijlen
vā het eerste
Epland nae
Moçambique
que een
doochte.

De Haven
Os Corais
lept na Moç-
ambique 15
mijle vande
doochte.
Een pericu-
leuse Clippe
by dese Ha-
ven.

Boemen aen
loopen moet
om dese Clip-
pe te schou-
wen.

moecht altoos sekerder varen/ en van u sien/
doch altoos onder de 25. badem na landt toe
niet passerende. Op dese cours sult ghy de
doochten van Musicate booz by loopen/ende
doende de cours van noozdtoost aen/ so sult
ghy recht op d'Eplanden van Moçambique
aen comen.

Doochten
van Musi-
cate.

So t u noodich waer te ankerē eer dat
ghy tot Musicate comt/ soo houdt u van dese
Clippe af nae het landt toe/tot dat ghy comt
op 15. badem diepten/aldaer mochtet setten:
want is een schoone gront/ doch evenwel op
weynich plaetsen/ van alleenelijken onder
den hoek van Musicate, te weten op 20. ba-
dem ende meer/sult repne ende supbere gront
hebben. Den hoek van Musicate met die Ep-
landen van Angoxas, ligghen n. o. ende 3.w.
banden anderen 3jnde 18. mijlen inde cours
van daer nae Moçambique toe/ so looptmen
langhs de Custe heen noozdtoost aen.

Daer dat
men ankerē
sal eersten
by Musicate
te comt.

Den hoek
met Musi-
cate lept n.o.

De oost zijde van t'Epland Primeira, lept
met de doochte n. o. ende 3. w. ende heeft wat
van n. o. ten o. ende 3. w. ten w. Het landt van
de Eplanden Primeiras, te weten aende zijde.
van Moçambique lept op 16 3. graden: Men
loopt booz by alle dese Eplanden ende sanden
o. ende west/ende o. ten n. ende w. ten 3. so ghy
u alhier vondt/te weten/binnewaerts in/ op
12. 13. en minder bademen diepte/ een schoot
van een gotelingh van de Eplanden af/ so en
bzeest daerom niet: maer wacht u alleenlyt-
ken vande bukten zijde/d'welcke veel steenen
ende onreynicheyt heeft/daermen ingeendet.
lep wijs ankeren mach/want niet van steen
ende hout en is.

Het lant van
de Epland
aende 3jnde
vā Moçam-
bique lept
op 16. dāe
binnendeel
graden.

Quade an-
ker zondt
by d'Epland
Primeira.

So het ghebeurde dat ghy u vont te mid-
beweghen van onder d'Eplanden en dooch-
ten met eenighe ooste winden/so moecht ghy
tusschen d'eerste Eplanden en sant doochten
(die te midbewegen van dese Eplanden Pri-
meiras ligger) upt ende in varen/te wese/van
de zijde van Soffala, als oock van t' derde Ep-
landt nae Moçambique toe/ loopende aende
w. zijde langhs/ op 7. 10. ende 12. badē diep-
ten/ die ander doochten liggen te midbewe-
ghen van onder de steen clippen / daerom en
hefter niet booz te bzeesen: maer tusschen het
Epland vande boomen/ (dat aende oost zijde
blijft) en moecht op gheenderlep manier pas-
seren: want ober al doochten ende ondiep-
ten zijn.

Sant dooch-
ten mit mid-
den vande
Eplanden
Primeiras.

Tusschē t' het
Epland dat
aende oost 3j
bl. s. w. w. w.
n. e. geen
seplen.

Vande zupdt west zijde van dese Eplan-
den Primeiras, ende noozdt oost en zupdt west/
met het eerste Epland vande west zijde / te
weten 7. mijlen daer van af/ is ghelegghen een
sant doochte van hier badem diepten/ we-
sende so inde lenghte als inde bzeede/ van een
gotelingh scheut groot: Van dese Eplanden
Primeiras, 10. oft 12. mijlen / lept de Reiter
van Quylimani, al waer de Custe streckende
is oost ende west/ende heeft wat van oost ten
noozden/ ende west ten zupen/ sult altoos tot
op 3. mijlen van lant af 6. 7. badem diepten
binden/ al waer men anders geen doochten
en heeft / van die van Quylimani, waer van
ghy u moet wachtē/want streckende tot 6. 7.
mijlen in Zee:ende so ghy u vint vande Cabo
das Correntes binnewaerts/ mochtet altoos
setten: want sult ober al gront binden / om
dat ghy op de vanchen zijt/en hebt nieuwer
booz te bzeesen/ dooz dien dat de wint hē wel
sal houten van ober het lant/waer mede al-
toos alst u helst t'Zeewaert in moecht loo-
pen/ etc.

En sant
doochte vā
4. badem 7.
mijlen vā t'
eerste Ep-
landt.

De Reiter
Quylimani.

By de Cabo
das Corren-
tes goeden
anker gront

C c

Dat

Dat 11. Capittel.

Deroute ofte de Navigatie ende Courlen van
uyt Indien naer Porto Piqueno de S. Iago,
(dat is de cleyne haven van S. Iacob, t'vvelck
de mont van de Revier Ganges is,) ghelegen
int Coninckrijck van Bengalen, &c.

Porto Piqueno
lept in
Bengalen.

Brinjaso lept
by de Caep
de Comorijn

A punta de
Gualle (is et
hoeck van't
Eplant Seylon)
lept op
6. graden.

Course van
Cochijn naer
Seylon.

Booghten
van Seylon
op 6. en 6. en
half graden.

A punta de
Gualle lept
28. mijle van
de eerste
booghten.

Wat dat
Pagode de
Iorgannatte
is en waerle
lept.

Ronde heu-
vel opte ber-
ghen Palur
ghenaemt.

Een Revier
by't leeghe
land.
Eepkenen
van dese Re-
vier.

Die begheert te seplen van upt Indien
naer Porto Piqueno, ofte die cleyne ha-
ven/ ghelegghen in Bengalen, te weten/
van bupten om't Eplant Seylon, sal
t'sepl gaen upt de haven van Cochijn, vande
10. tot den 20. April toe/ synen cours ne-
mende langhs de custe heen/ tot een plaetse
ghenaemt Brinjaso toe (t'welc lept by de Caep
ofte hoeck van Comorijn, te weten/ den upt-
ersten hoeck ofte eynde vande Indiaensche
Custe zuydwestwaerts aen) nemende vā daer
af synen cours zupen aen/ tot op 6½. gradē/
en van daer 3. o. aen/ tot op 5½. graden: Alhier
wesende sult oest aen loopen/ tot dat ghy het
Eplant Seylon int ghesicht crijcht: want
den hoeck van Seylon, ghenaemt A punta de
Gualle, (dat is de punt vande Gualle gesept)
is het berste landt van dien/ gelege int zupen
op de hoochte van 6. graden/ daerom so men
dese cours oest aen doet op 5½. graden/ en
moercht niet laten ghesicht te hebben van het
selfde Eplant Seylon. Dese wegh en cour-
sen sult alsbus doen/ schepdende upt Cochijn,
vanden 10. tot den 20. April/ als voorsz: want
so ghy later van daer schept/ sult ghy u meer
moeten wachten/ om dat de winden alsdan
seer sterck van upt den zupē beginnē te waepē/
hebbēde op d'ander tijde de windē vā uptē 3.
w. en n. w. waepēde seer furieus en geweldich.

Als ghy dit Eplant Seylon comt te sien/ so
sult ghy daer langhs de Custe by heen loope:
(men loopt die Custe o. en w. en heeft wat vā
o. ten n. en w. ten 3.) tot die eerste d'oochte ge-
legen op 6. gradē schaers/ en d'ander d'oochte-
ten ligghen noch voorder aen op 6½. graden/
zijnde vanden anderē 7. mijlen verscheptē/ op
de selfde streckinge van o. en w. en o. ten n. en
w. ten 3. Van den hoeck A punta de Gualle, toe-
sende 10. oft 15. mijlen voorsz by dese d'oochte/
sult uwē cours n. o. aen settē/ tot op de hooch-
te van 16½. gradē/ loopende van daer af n. aē/
waer mede ghy sult comen by de Custe vā het
vaste lant te wetē 10. oft 12. mijlen vāt lant/
ghenaemt O Pagode de Iorgannatte, (dat is
den Afgodt ofte Afgodts tempel van Iorga-
natte ghesep) het welck een seer goede course
is voorsz dese vaert.

Als ghy dit lant comt te sien/ twelcke som-
mige hooghe geberchten heeft/ so sult ghy et-
telijcke ronde heubelen (te weten/ onder ende
hoogher als die selfde gheberchte) boven op
sien staen/ ghenaemt Palur, sult alhier daer
langhs by heen loopen/ men loopter voorsz by
n. o. en 3. w. en heeft wat vā n. o. ten o. en 3. w.
ten w. tot datmen comt by't dunne ende leeghe
lant/ alwaer langhs loopende/ sult by een Re-
vier comē/ welcke heeft tot een kenteckē een
black hoogh velt van sant/ ende noch een an-
der pleyn met een heutel/ hebbēde aende een
zijde wat verder heen t'schijnfel van eenē an-
deren dicken heutel met gheboomten/ en loo-
pende utwen wegh aen tot recht tegens over
dese Revier/ so schijnen dese voorsz. heubelen
mettet ander dicke landt ghelijck over een te
comen: Dese vertooninge salmen hebben/

wesende ontrēt 1½. mijl daer vā af t'Zeewaert
in. Van dese Revier tot d'eerste Pagode ofte
Afgod toe/ heeftmen ontrēt 3. ofte 4. mijlen/
en van dese eerste Pagode voortae/ so en siet-
men geen hooghe bergen meer/ gelijck als die-
men voorsz by is/ en loopende daer recht vā af/
schijnen sommige als tafelen ofte pleynē bo-
vē op te wesen. Dese voorsz. Pagode ofte Af-
godt/ is ghelegghen op 20. graden rupin/ sult
altoos u beste doe om die te comen verkennē:
wat is u noodich om eē goede repse te hebbē.

Voorsz by dese eerste Pagode staet eenē anderē
Pagode/ so groot als d'eerste/ hebbende noch
andere 2. ofte 3. cleyne Pagode war voorder
aē staē: Men heeft vā d'eerste Pagode tot dese
tweede ontrēt 4. mijle weeghs/ en de Custe vā
d'een tot d'ander is streckēde o. en w. en wilt
alhier niet te dicht onder t'lant loopen: want
is quaet daer wederom af te rake/ om dattet
een inwijck maect: Van ghelijck al eermē by
de eerste Pagode comt/ salmen van't lant af-
houwen: want men heeft (op 2. mijlen aleer-
mender by comt) een cleyne d'oochte liggen/
een mijl t'Zeewaert in streckende.

Vā d'eerste Pagode tot die tweede/ sietmen
sommige bewassen heubelē/ en geboomtē/ en
vāde tweede Pagode tot Sataguan toe/ ist een
leeger lant van ondicke wilbernisse/ wesende
boven op gants cael tot den hoeck toe/ genaet
A punta das Palmeiras, dat is/ de punt vande
Palmeirboomen/ en men loopt de custe w. aen.

Van de voorsz. Pagode tot een punt met een
Risse (gelegen 12. mijlen/ aleermer by de punt
vāde Palmeiras comt) heeftmen een Revier lig-
gen: Dit voorsz. punt steert eē groote half mijl
t'Zeewaert in: men loopt de Custe o. n. o. aen/
en vande voorsz. rissige punt/ tot die Palmei-
ras toe/ looptmē de Custe n. o. en n. o. tē o. aē/
Om nu het Risse en het landt van dien te ken-
nen/ soo is te weten dat het landt van dit Risse
grover en dicker is als het ander lant vande
Custe/ makende daer langhs by heen t'schijn-
fel van een replāt/ en sult terstont wat voorder
aē 9. ofte 10. boomē sien staē, die hē vertoonē
gelijck als ronde bewasse heubelē/ vande Pa-
gode tot dese Risse zijn ontrēt 12. mijlen.

Van hier af voortae/ sult langhs de Custe
heen loopen op 9. ofte 10. vādē diepten/ tot by
de voorsz. Palmeiras waer van het voorenste
vant lant seer leegh is/ hebbende eenen kaelen
heutel/ welcke hem vertoont ghelijck als die
Arenas gordas, ofte roode Duppen/ ghelegen
by S. Lucas de Barremeda, aen de custe van
Spaengien: Van dese Duppe ofte heutel af
tot die Palmeiras toe/ ist altemael een kael en
leghe strandt/ sonder eenighe geboomten ofte
wilbernisse. Die Palmeiras pleghen te wesen
10. ofte 12. Palmboomen: maer teghenwooz-
dich so stater maer een alleē: Dicht by de self-
de Palmeiras, te weten/ aende zijde van Sata-
guan, staen eenighe bewassen heubelen: Van
daer voortaen soo en heeftmen gants gheen
punten ofte hoecken/ boomen/ noch eenighe
wilbernisse meer/ dan het landt is een mijl
weeghs altemael ghelijck als een Risse.

Soo wanneer dat ghy de punt ofte hoeck
vāde Palmeiras comt te sien/ so sult ghy utwen
cours o. aen doen / tot op de diepten van 12.
vādē/ ende van daer af n. o. aen tot op 8½. vā-
dem / ende wesende by daegh / sult terstont
landt sien/ het welck sal wesen beneden alle de
Rissen/ en so het lant bedeckt waer met eeni-
ge d'ysinge ofte dampen/ en sultet niet mogen
sien/ voorsz dat ghy op de 4. vādē dieptē comt.

Dese

D'eerste Pa-
gode lept op
20. graden
rupin.

Wier mijlen
van d'eerste
Pagode een
ander Page
de.

Waarsthou-
winge voorsz
dese Pagode

A punta das
Palmeiras.

Twelf mij-
len vande
punt van
Palmeiras
lept een Risse.

Eepkenen
van't Risse
voorsz de punt
van Palmei-
ras.

Een kaelen
heutel van
geboorte als
de Arenas
gordas by
S. Lucas.

Eenighe be-
wassen heu-
belen aende
zijde van
Sataguan.

Dese cours salmen aldus doen/ met een Copas dat niet en waert/ en so het pet waercken/ sult ghy u rekeninge daer na maken: Dit landt daer ghy by comen sult / sal wesen een black leegh landt sonder eenige gheboomten ofte wildernisse/ en loopende langhs de Custe heen/ sult aende oost zijde comen te sien eenen swarten lancwerpede bewassen heubel/ opt satsoen van een Champana sonder mast/ (het welcke een Indiaensche Carveel is/) en wat boozder van desen bewassen heubel aen/ staen een hoop boomē by den ander/ onder welke zijn 3. oft 4. boomē/ die wat groter schijnen te wesen als den bewassen heubel: Dese gheboomten staen wat leeghachtich: Een wepmigh van dese gheboomten af / soo begint de

sultet setten op 5. badē/ en wesen de indē dach/ sultet houdē op de 3. baden/ loopende also op dese diepten langhs het lant heen/ al comt ghy schoo altemets op wat minder dieptē/ en wilt daerō niet bzeesen/ met welke course sult comen te sien de Riffe van Orixā, als ghy die int ghesicht hebt/ so sultet by genaken/ in voegen dat ghy twee derdendeelen nae het lant/ ende een derdendel nae de Riffe toe loopt: alhier heeftmē den rechtē wegh/ als bobē gesept is.

Dat 12. Capittel.

Een ander beschripte vande selfde vaert ende coursen van Indien na Porto Piqueno, ofte de cleyne haven van Bengalen door een ander Pilot aengeteyckent, breeder ende correcter verhaelt, mer alle die gheleghentheyte ende streckinghe van dien.

Splende vande Ciste van Indiē/ na de Haven genaemt Porto Piqueno, int Coninckrijck van Bengalen, te weten van buypen om t' Eplant Seylon, soo sult ghy uwen cours nemen neffens de rusten van Indien/ tot dat ghy comt te sien Brinjaō, gheleghen by de C. de Comorijn, het uperste epnde bāde/ ruste bā Indiē/ nemende van daer af uwen wegh dwers ober: want is van hier af een goede contrepe/ en maect den coztien dwers weghs/ als ooc versekeret te gaen/ van niet te verballen binnen ofte tusschen het Eplant Seylon in. So wāner ghy comt te siē de Barreiras, dat zijn de Dupnen van Brinjaon booz3. so sult ghy supē aen loopē/ doēde also u wē cours bāde 15. tot die 20. mijlē toe/ en bā daer booztaē sult uwen wech vercozten/ naer dattet u best goet dunct en gelegtheyt geeft/ om te comē op de 5. gradē: alhier wesen de sult o. aē loopē/ so veel alst u noodich dunct te zijn om u te versekerē/ de pūt ofte hoer vā Gualle te mogen om loopē/ t welcke is het uperste epnde vant eplant Seylon, aende 5. w. zijde/ gelegen op de hoochte bā 6. graden/ als u dunct te wesen inde cōtrepe bāde Punta de Gualle v. seker om te wesen/ so wiltet Eplant genaken om dat te verkenne/ al eet ghy by die doorchten comt/ te weten / tusschen Tanadare, (het welcke 5. mijlē bāde Punta de Gualle is) en de eerste doochten/ al waer int ghemeen alle die schepen het lant comē verkenne/ van die gē die na Bengalen willen seplen/ het 3p nae eenige habens van dien/ als daer is Porto piqueno, ofte Porto grande, dat is / de cleyne ofte groote Haven / alwaer de Portugesen hare vaert en handelinge hebben: Het landt aende booz3. contrepe int gesicht hebbende/ so ghe-naecter so dicht by als ghy begeert/ doch onder de 12. badē nae t lant toe niet passerende/ om datter sommige clippen lanc t lant heen liggen/ daermen sonderlingē so geen kennisse af en heeft/ behalven de doochten / tusschen welcken en het lant men booz heen mach loopen als hier nae ghesep sal worden.

Loopende aldus/ als gesept is lanc t lant/ so is te wetē dat het lant bā Tanadare (om dz te kenne) te weten/ bā daer af 5. mijlē booztaē tot de doochte toe altemael aende Oeber vā de Zee een laech lant is: En als ghy boozder aen te landwaerts binne/ begint te siē eenige geberghē te wetē 3. groote bergen/ daer niet ober eē comēde/ so sult ghy die eerste doochte terstōt comē te siē/ tussche welcke en t lant mē wel passerē mach: want die meeste schepē die booz by het Eplant gaen en comen/ loopender booz heen/ sultet vīdē/ te wetē te middewege

Et 2

Gedarmte van t landt beneden de Riffen.

Champana is een Indiaensche Carveel.

De Riffe bā t landt van Orixā.

De dieptē op de Riffe van Orixā is 3. baden/ de gront swart sant.

Wāer schouwinghs booz de gront aen de zijde van Bengalen/ etc.

Goemen opt landt Orixā loopen sal.

Twee Rivierē by Orixā.

Bloepende Beken met gheboomten.

De Rivier Chandecan.

Coursen om booz t Canaē te loopen.

Porto Piqueno leyt in Bengālē.

Brinjaon leyt by de C. de Comorijn

Barreiras bā Brinjaon.

Wat course darmē op 5. graden zijn de aen loopē sal.

Den hoer van Gualle leyt op 6. graden.

Tanadare leyt 5. mijlē van vīdē de Gualle.

Wāer dāt de Portugesen bāer hebben.

Gedarmte ende tepke. nē vant lant Tanadare.

28 Beschrijvinghe bande Courlen van Indien na Porto Biqueno.

van tusschen dien en het landt 11. 12. badem diepte/ van schoone/ en op sommige plaetsen steenighe gront / en hefter nieuwers vooz te vreesen/ dan van dat ghy vooz ooghen siet. Dese eerste dzoochte leyt op de hoorchte van 6. graden rupm/ en daer recht teghens over sult op het landt eenen eenighen steenen heuvel sien/ sonder andere meer op alle dese contrere te sie. Van dese eerste en groote dzoochte 6. mijlen voozder aen/ leyt noch een ander: maer clepnder dzoochte/ men loopt d'een met d'ander n. o. en 3. w. ende heeft wat vā n. o. ten o. en 3. w. ten w. Dese clepne dzoochte is ghelegghen op 6. graden/ ontrent twee mijlen van t' landt verschepden/ so ghy begheert tussche t' landt en dien vooz te loope/ ghy moecht wel doen: want men heeft 5. 6. badem diepte met leegh water vā fant gront/ t'welck dock weet vande geen dieper meer als 30. mael dzoog gepasseert heeft/ so in't gaen als in't wederom keeren: maer so men een groot schip heeft/ so ist beter van bupten om t' Zeewaert daer van af te loopen.

Die vooz 3. dzoochten gepasseert zijnde/ so loopt langhes t' landt heen/ sonder daer af te wijcken/ wantet eenen goeden cours is daer dicht by heen te loopen/ en comende vooz by het eyndt vande gheberchten en het hooghe landt/ sult eenen hoogen spitsigen top comen te sien/ staende tusschen andere gheberchten in/ van de welcke loopt een upstehende punt naer 3. w. afdalende: Dese top wort genoet O Capello de frade, dat is/ de Monichs robel ofte capoe: is op de hooghe van 8. graden rupm. Ick en stelle alhier de coursen niet diemen langhs dese Custe tot die vooz 3. Capello de Frade heen doet/ om datment op geen rechte streck langhs en loopt. Dese Capello de Frade maert eenen hoer ofte punt landts/ vande welck een d'af al loopt/ stekende tot op een half mijl t' Zeewaert in/ daerint het water op sommige plaetsen op siet vreen. Van dese punct af tot Trinquanamale 3. mijlen: mē loopt de custe n. en 3. welcke altemael van een leegh landt is/ hebbende daer langhs heen een banchachtige gront/ en sulter gants geen landt van sien/ dan te landtwaerts binnen. Op 5. mijlen aleermē comt by Trinquanamale heestmen een clepne rebier liggghen. Trinquanamale is een groote Haven/ hebbende inde mont meer als 3. mijlen inde vreesde/ is aen d' inkomste van dien van een leegh lant/ wesende over al diep: die daer in wil wesen om te ankeren/ mach het setten onder het beschutsel van eenich vande Eplandē/ is van binnen in een Rebier/ welck loopt tot Seyra Vaqua toe: tot hier toe ist altemael een leegh landt. Om Trinquanamale van verre te kennen/ so is te weten datter aende mont vā dien aende noozdt zijde ghelegen is een Dupn van gheelachtige coleur/ ende heeft aen den eenen hoek ofte punct twee lanch streckende gheberchten van een verheben landt/ streckende recht te lande binnewaerts af/ sonder datmē vooz ofte achter eenigh ander hoogh landt meer siet langhs de Zee cant heen. Comende by Trinquanamale, en dat verkenit hebbende/ mocht van daer af terstont uwen cours naer d'wers over setten: want dit de beste plaets is om uwen wech te verholgen/ sult van hier af noozden/ ende n. ten o. aen loopen/ mits altoos u rekeninge makende van de declineren ofte t'waken vant Compass/ en so het waer inde Monson vande winden van Augustus,

so sult alsdan n. aen gaē/ om dieswille dat die stroomen alsdan seer sterct t' Zeewaert in loopen/ sult dese coursen aldus doen/ tot op de hoorchte van 17. graden/ welck is de hoorchte vanden hoerck ghenacmt A ponta de Guadovarijn, ghelegen aen t' lant en Custe van Choramandel, beginsel vant landt ende Coninckrijck van Orixā.

Comende op de 17. graden/ sult van daer vooztaē nae de Custe vant vaste lant toe loopen/ om een goede repse te doe/ waer schouwe u boven de 19. graden niet te passeren sonder lant te sien/ om dieswille datter op de 19. graden een Rebier leyt/ ghenacmt Puacota, van welck mont af 3. mijlen t' Zeewaert in/ is gelegen een steen Clippe van een schips lēgte groot/ welc men beschepdelijck genoech sien can/ want het boven water upt steekt: Men mach tusschen dien en het landt door loopen/ willende/ sonder pet meer te vreesen/ dan dat men vooz ooghen siet. Alle dese Custe/ te weten vande punct Guadovarijn vooztaen/ is altemael van grof dick landt en gheberghen die men van verre sien can. Van die vooz 3. Rebier Puacota af/ tot een ander Rebier genaet Palvor ofte Palura, 3. mijlen/ men loopt de Custe n. o. en 3. w. Boven dese Rebier van Palura leyt eenen seer hooghen bergh/ genaet A Serra de Palura, dat is/ het gheberghen van Palura, welc is den hoogsten bergh van dese Custe. Dese Rebier leyt op 19. gradē rupm. Van dese Rebier tot den hoer genaet A Deradaira terra alta, dat is/ het laetste hoogh landt/ looptmen de Custe op de selfde streck/ en is inde streckinge 7. mijlen/ is ghelegen op de hoorchte van 19. graden rupm: Doe alhier dese bemaninge van t' laetste hooge lant/ op dat de gene die by dese custe heen loopt/ mach weten dat alhier alle de geberchten en hooghe landt voleyndicht/ en van daer voozt aen ist altemael leegh landt en sandt strandē/ tot die plaets ghenacmt As Palmeiras ofte Palmboomen toe.

Want laetste hooghe landt ofte Deradaira terra alta af tot de Rebier ghenacmt Rio de Manicapatan looptmē de Custe n. o. en 3. w. ende is inde cours 5. mijlen. Om nu te weten wanneer datmen recht teghens over dese Rebier van Manicapatan is/ so salmen eenē hooghen ronden boom alleen langhs de zee cant heen sien staen/ en is een seer blach landt/ hebbende aende Zee cant een banchachtige ofte ondiepe gront. Dese vooz 3. boom staet aende slinckter hant vande mont vande Rebier. Vā Manicapatan looptmē de Custe n. o. en 3. w. tot die Pagode de Irganate toe (dat is den Afgod ofte Afgodts tēpel van Irganate gheseyt) zijnde inde cours 3. mijlen. Dese Pagode vā Irganate leyt op de hooghte vā 20. gradē. Van dese Pagode de Irganate tot eenen anderen groote ende swarte Pagode ofte Afgodt/ looptmen de custe o. ende w. en heeft van o. ten n. en 3. w. ten 3. is inde cours 7. mijle: Dese swarte Pagode leyt op de hooghte van 20. graden schaers.

Vā dese swarte Pagode tot de Rebier Cayegare looptmen de custe n. o. en 3. w. en heeft wat vā n. o. ten o. en 3. w. ten w. is inde cours 10. mijle. De Rebier vā Cayegare leyt op 21. gradē schaers/ en op 4. mijle na/ aleermēder by comt liggghen 5. bewassen heubeltghens/ welcke hen vertoonen int schijnfel ghelijck een haben vander Zee/ met hutten bebouwt. Inde mont vande vooz 3. Rebier liggghen twee sandt

De eerste dzoochte by Canabare leyt op 6. en half graden rupm.

Dese mylen vā de dzoochte noch een clepnder dzoochte.

Coursen van de dzoochte na O Capello de frade.

O Capello de frade leyt op 8. graden.

De Riffe by O Capello de frade.

En Rebier die inde mont 3. mijle breekt is/ Trinquanamale gheacmt.

De Rebier die na Seyra Vaqua loopt.

Tepcken van de rebier Trinquanamale.

Waer schouwinghe hoe men in de Monson van de winden in Augustus loopen sal.

De punta de Guadovarijn leyt op 17. graden.

De Rebier genaet Puacota op 19. graden. Dese mijlen van Puacota een groote Clippe.

De Rebier Puacota op 19. graden. Dese mijlen van Puacota een groote Clippe.

De Rebier Palvor leyt op 12. mijle van Puacota.

Palura leyt op 19. en half graden vā de Serra de Palura.

De Deradaira terra alta leyt op 19. twee derden deel graden.

De Riffe by O Capello de frade.

Coursen vā de hooge lant nae Rio de Manicapatan. Tepcken van Rio de Manicapatan.

Pagode de Irganate.

Pagode de Irganate leyt op 20. gradē vā de Irganate.

De swarte Pagode op 20. en half graden.

De Rebier Cayegare op 21. gradē. 4. mijle van Cayegare liggghen 5. bewassen heubeltghens/ welcke hen vertoonen int schijnfel ghelijck een haben vander Zee/ met hutten bebouwt. Inde mont vande vooz 3. Rebier liggghen twee sandt

sant d'oorchte/ streckende een goede mijl weegs
zupdt westwaert aen/ en heeft noch aende in-
comste van dien een Risse liggen/ streckende
langhs de Zee cüste heen tot een half mijl
t'Zeewaert in: D' incomste van dese Revier
heeft 4. badem diepten/ men looptert upt en in
n. w. en 3. o. De boorz/3. d'oorghsten sullen u int
inloopen blijven aende slinker handt / ende
die diepte is daer langhs henen.

Tepcken
ont Cape-
te van verre
te kennen.

Om Cayegare van verre te kennen/so is te
weten/ dat wanneer ghy de boorz/3. bewassen
heubeltgens ghepasseert zijt/so schijnt Caye-
gare een Eplandt te wesen/ hebbende 3. ofte 4.
boomen boven alle d'ander uptsteken/ en een
wepnich daer boorz/3. staet e' cleyn Pagode:
Wat boorz/3. dese Pagode heeft men een wil-
dernisse ofte bosschagie/ seer dicht ende swart
bā geboomtē/welcke schijnt van Cayegare te
wesen/ en hebt daer boorz/3. anders ge' swar-
te wilternisse dan dese. Boorz/3. die boorz/3.
Pagode staen sommige sandt Dupnen van
roode colour/ met sommighe water beekken.

Course van
Cape-
tot d' punta
das Palmei-
ras.

Tepcken
d' punta das
Palmeiras.

Vande Revier van Cayegare tot den hoek
genaemt A ponta das Palmeiras, looptmen de
custe n. o. en 3. w. en heeft wat van n. o. tē o. en
3. w. ten w. is inde cours 11. mijlen/ al eer mē
op 2. mijlen nae by de punct vande Palmeiras
comt/so sult ghy sommighe bewassen swarte
heubelen comē te sien/ staende op een lant dat
hooger is als alle het ander daer outrent/ en
bā daer af nae de punct toe/so begint weder
leegh te worden: en recht tegens die bewassen
heubelē ober/ sult op de strāt sommighe clep-
maer niets te witten sandt Dupnen sien: Dit
zijn de tepckenende rechte kennisse diemen
heeft/ wesende dicht by de punct bāde Palmei-
ras, want op de punct gants geen gheboomte
noch wilternisse en staet/ en hoe wel datter dē
naem vande punct vande Palmboomē heeft/
en heeft niet tegenstaende/ rechte boort maer
eenen boom alleen. Soo u de nacht overbiel/
zijnde by Cayegare, en eben wel wien wegh
begeerden te verholgē/so loopt op de diepten
van 12. badem n. o. en n. o. ten o. aen/ altoos
met het loot inde hant / met goede wacht en
oplicht: en comende op 16. badē/ sult u terstot
nae t' n. o. aen houwen/ tot dat ghy weder op
de 12. badem comt/ altoos makende op dese
diepten te blijven/ tot dat ghy cōt op 7. badē:
ende wesende alhier by nacht/ sultet setten tot
datter dagh wert/ en metten bageraet u ant-
kers lichten/ loopende op de selfde wegh ende
cours van n. o. en n. o. ten n. aen/ tot dat ghy
comt op 4. bademen.

Hoe datmen
by nacht by
Cape-
zijnde/ boort
gaen sal.

Tepcken
van't landt
over de custe
van Orixā.

Sult alhier comēde/ een Man inde Maers
hebbē/ om wacht te houden en t' lant te be-
kennen: Dese custe streckt o. n. o. aen/ tot dat
men comt te sien een bewassen heubel/ welcke
hem vertoont in schijn sel als een Champana
sonder mast/ met een boot achter aen: (Dese
Champanas zijn de Carabielen vande India-
nen/ daerse hare Nabigatie ober Zee en lages
de Custe niet doen:) Dit is de beste kennisse
diemen heeft aen dese custe van Orixā, hebt
altoos goede acht opt dieptē/ dat so u de diep-
te begonste te vernederē/ te weten/ tot ober
de 5. badem/ so sult ghy terstont weder keeren
op de 3. 3. en 4. badem schaers/ om dat dit de
rechte cours is: wāt so ghy bleef loope de op
de 5. en 6. badē/ sout int epnde aēde grōt rāte.

Waershou-
winge van
de diepten.

So wanneer ghy cōt te sien de boorz/3. be-
wassen heubel de Champana genaēt (als ghe-
sept is) so sult ghy daer langs by heen loope/
tot dat ghy comt te sien 3. boomē by een staē/

verschepden bandē anderen/ welcke boomen
ghenaemt worden As arvores da Conhecença,
dat is/ de bodmē vande kennisse gesept: Recht
teghens ober dese boomen/ leyt de Risse van
Orixā, en siende t'Zeewaert aen/ sulter t'wa-
ter op sien byzien/ te weten/ aende zijde van
Bengalen, en sult dese boorz/3. tepcken niet
mogē sien/ bā met claer weert/ en so t' mistich/
dōcker ofte d'psich weer waer/ so hebt alt oos
tloot inde hant/ sonder daer onachtsaem in te
wesen: want moet daer op in loopen/ te wetē/
op de 3. en 4. bademē schaers: sult oot weten
datmen aende zijde van Bengalen harde sant
gront/ ende aende zijde van Orixā modder en
swart cleyn sant heeft: Doe dese berclaringe/
om dat ick het selver dickwils dooz gelooopen
ben met groote schepen.

As arvores
da Conhe-
cença.

Tepcken
van't lant
van Orixā.

Ende zijde
van Benga-
te harde sant
gront.

Ende zijde
van Orixā
modder giet
met cleyn
sant.

E' Epland
vande hant
d' Ylha dos
Gallos.

Gepasseert zijnde beyde de Rissen/ te wetē/
dis van Orixā ende Bengalen) sult comen te
sien het Eplandt ghenaemt A Ylha dos Gal-
los, dat is/ het Eplandt van de Panen/ sulter
recht op aen loopen/ sonder byeen: want is
ober al diep ghenoech/ ende van d'ander zijde
van Orixā ist altemael bankachtich / daer-
omme u vermane het Eplandt Dos Gallos
wel te genaken/ daer lant by heen loopende/
waer nide ghy terstont by een Revier comen
sult/ gengerit Rio de Chandequā, die boorz/3.
passerende/ sulter bā daer dwers ober loopen
na de zijde bā Orixā toe/ alwaer ghy sult comē
te sien eenen hoek ofte punt/ welcke is vande
Revier Angelijs genaemt. Dese punt landt
sal u blijven int noorden: alhier comende sult
altoos meettet loot inde hant loopen / die
diepten die ghy alhier sult binden sal wesen
3. 3. en 4. badem: maer wesende volle Zee/ sal
daer meer diepte wesen/ welck alsof sal due-
ren tot dat ghy met de Revier van Angelijs
over een zijt: want men aldaer langhes heen
beel diepten heeft. Comende met de Revier
Angelijs ober een / so sult ghy langhs den
oever heen loopen tot een Revier toe/ ghenaēt
Gilingoa, met dese Revier ober een zijnde/ soo
en wilt alsdan niet te seer van landt af wij-
ken nae de rechter handt toe: want men al-
daer een sandt d'oorchte heeft/ daer hem Bar-
tolomeus Rodrigues de Morais op verloof/
met een geladen schip/ te weten/ int uptloope/
waerom ick u advertere de slinker handt te
houden: want het is daer ober al diep ghe-
noech.

Rio de Chā-
dequā.

Den hoek
vande Revier
Angelijs.
Diepten
trent Angelijs.

Een Revier
Gilingoa ge-
naemt.

Een sandt
d'oorchte daer
hem Bartol.
Rodrigues de
Morais op
verloof
heeft.

Van dese Revier af tot eenighe hooghe
Beeken ofte afwateringhen toe/ machmen
bān hout crighen / wiltmen: mochtet van
dese boorz/3. Beeken af nae de ander zijde
van Guynette toe / dwers ober loopen (al-
waer terstont vijf ofte ses boomen boven
alle d'ander sult sien upt hēcken) tot dat ghy
wel dieht aen d'ander zijde zijt. Dese boorz-
sepde bootten staen by de mont vande Revier
Chandecan; te weten/ aende oost zijde.

De diepten diemen op dese bankē sal bin-
den/ zijn 2. ende d'ze bademen schaers tot
aen de aender zijde toe: want hebt aldaer veel
diepten.

Van hier boort aen en is u niet meer noo-
dich eenich adbertissement: want de Wif-
schers u alsdan wel brengen sullen daer
ghy wesen wilt / ghy sult daer ober heen
loopen met het water van de halve bloet
boort aen/ etc.

Ich advertere u wederomme/ dat soo ghy
by gheballē quaemt teghens den dagheraet
by de boorz/3. Reviere Cayegare, boven

Ec 3 verhaelt/

Maer rhou-
dinge o' tuss-
inden dage-
raet by Cape
gare quam-
hoe datmen
dan aenloos-
ven sal/ etc.

Maer dat
men loopen
sal/ is dat u
de nacht
overbale.

Hande zijde
van Orix
bancachtich
ende ondiep.

De coursen
van Aracan
salmen nae
deylon nes-
men.

Aracan leyt
op 20. graden
schaepe.

Op 20. gra-
den 3. milien
vanc lant leyt
een Orix 7.
scheepe lang
een lant.

Verhaelt/so loopt langhes de Custe heen/ tot
den den hoerck de Punta das Palmeiras, ende
van daer oost aen tot op 17. badem diepten/
doende van hier af uwen cours n. w. en n. w.
ten noorden aen: Desen Wegh inoetmē aldus
doen/ niet een Compas dat een streec waert/
tot dat ghy comt op de 12. badem diepte/ en
dan noch also op de selfde cours aenloope
tot op 4. ende 3. badem/ waer mede sult ter-
stont (so't claer weder waer) t'lant van Orix
moghen sien: maer soo't doncker en mistich
waer/so en wilt niet meer nae't lāt toe loope/
u altoos houdede op de 4. en 3. badē schaers
lopende oost aen/wat het loot ende die diep-
ten sal u wel binnen leyden / en wacht u van
op veel diepten te comen/u houdende als ge-
sept is op de weynich diepte. So u die nacht
overviel/wesende op de 17. badem/ so loopt
nae de twee Eplanden toe / in voeghen dat
ghy't niet en set:want is quaet te ankeren.

Passerende vooz by de voorsz. Punta das
Palmeiras, binnen dooz loope inder nacht/
so en sult boven de 7. en 8. badem niet passere
tot dat de dach aen comt/ waer mede aldan
binnen dooz sult loopen/ ende soo het gheviel
dat ghy daer waert met een cleyn Schip/ so
hout u op de 2. en 2. badem/ tot int ghesicht
bande Risse van Orix, als ghy met die be-
gint ober een te comen/so loopt tot op een
scheut van een hoer nae by: want t'isser diep
geneech en bande zijde vā Orix ist altemael
bancachtige en ondiepe gront: Dese voorsz.
Risse sal u blijve aen u rechter hant/ te wetē/
t'Zeewaert van u: van daer affshepde/
mocht houden recht op't Eplandt A Ylha
dos Gallos aen/ ofte willēde na de punt lants
bande Rehier Angelijn toe/alwaer bypelickē
mocht op aen loope:want sulter 2. en 3. ba-
dē diepten hebben/maer moet wesen met een
cleyn schip/als boven.

Dat 13. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van uyt Indien na
de Haven van Aracan toe, t'vvelc is den self-
den vvegh diemen doet naer die Porto gran-
de, ofte Groote haven, ghelegghen in't landt
van Bengalen.

SEplende van Indien ofte Cochijn af
nae de Haven van Aracan toe/ salmē
sijnen cours doen nae't Eplandt Sey-
lon toe / in sulcker voeghen als hier
bozē (inde beschryptie bande coursen en vaert
nae die Porto piqueno ofte clepne Haven) ver-
laert is / loopende alsoo naer de punt ofte
t'epnde bande droochte toe (ghelegghen op 6.
graden rupin) ende op den hoerck vanc lantē
(twelc streckt oost en west) aē: By dese punct
ofte hoer comende/ sultet van daer vanc lant
af steken/loopende 7. oft 8. milē n. o. aen/ om
van onder het Eplandt af te comen/ en aldan
uwen cours doen n. o. en n. o. ten n. tot op de
12. graden/so dat u Monacosta comt te blijvē
int 3. w. en van hier af sult n. o. aen loopen tot
op de 20. gradē schaers/twelc is de hoochte
van Aracan, en so ghy alsdan noch geen lant
en saecht/ sultet o. aen houden na Aracan toe.

Op de selfde hoochte van 20. graden 3. oft
4. milien van lant af leyt een Risse daert wa-
ter op bzecht/ en is met leegh water ontdeckt/
mach wesen vāde groote vā 7. scheeps lenctē/
so inde bzeede als inde lenchte: als ghy dit rif
comt te sien/so sult ghy u daer van wachten/
tot op een schoot van een gotelinc nae. De
Haven van Aracan leyt op 20. graden / ende

wesende 5. ofte 6. milē t'Zeewaert daer van/
sult daer 20. badem diepte vindē/sant gront:
En comende op de 29. graden by't landt/ so
sult ghy 6. milē van lant diepe modder grōt
binden/en maer 3. ofte 4. milien van lant we-
sende 30. badem modder gront / ghy moet u
wachten op dese hoochte vande 19. graden
nae't landt niet te loopen: maer sult doen als
boven gheseyt is.

Dat 14. Capittel.

Die Navigatie ende coursen van uyt Indien nae
de Haven van Martavan toe, ghelegghen int
Coninckrijck van Pegu, met alle die ghele-
ghenthey t van dien.

SEplende vā Indien af nae Martavan
oft nae't Coninckrijck van Pegu toe/
sult uwen cours doen (tot dat ghy't
Eplandt van Seylon ghepasseert zijt)
gelijck als de geen die na Bengalen wil seple/
en het Eplāt om wesende/ sult na d'Eplandē
As Ylhas d'Andemaon toe loope/ welcke lig-
gen/te wetē het uytterste epndt vāde Eplanden
aēde 3. zijde op 11. gradē/ en het uytterste lant
aēde n. zijde op 14. gradē. Men loopt aēde
zijde vanc oosten vooz by heen op de cours vā
n. o. en 3. w. vande Eplandē d'Andeman, tot
het vaste lant toe/zijn ober de 60. milē weegs
Loopende na Andemaon toe/sult u best doen
om aēde n. zijde daer vā af te passere/ en daer
vooz by wesende/willēde loope als gheseyt is
nae Martavan toe (twelck leyt op 16. graden
sult op de 14. graden/ comende nae het landt
toe loopen/ ofte om beters op de 13. gradē/
om oorsake banden Anwijck van Martavan,
daermen seer stercke stroomen heeft / altoos
nae het n. w. treckende/en so ghy nae het lant
toe liept/wesende op de 14. graden/so sult ghy
veel Eplandē comē te siē/alwaer ghy moecht
by dicht by comen: want is ober al schoon
en diep/men heeft dicht by aēde zijde vāde
Zee 12. 13. badem diepten modder gront/be-
halven het Eplandt Pulo Comuda, t'welc
mach ligge ontren 6. ofte 7. milē vande Ha-
ven vā Martavan af/ tusschen dit Eplandt en
het vaste landt liggen veel Rissen/ niet tegen-
staende/so het gebiet dat ghy tusschē dese Ep-
landen verbielt/so sult ghy de zijde vanc't Ep-
landt genake:maer niet te dicht/ alwaer ghy
een Canael sult vindē van 3. badem diepte en
aēde zijde vanc't vaste lant heeftmen op veel
plaetsen ondiepten ende droochten/lopende
van hier af naer de haven van Martavan toe/
(dit Eplandt vooz by wesende)sult by't lant he-
loope/ alwaer ghy sult comē te sien sommige
clippē t'Zeewaerts ligge/die int schijn sel hen
hertoonē als Almadias (dat sijn Indiaensche
schuytgens/ diemē inde Rehteren gebuyct.)
Dese voorsz. clippē liggen van Pulo Comuda
af na Martavan, ontrent 2. milien weeghs na
het landt toe: Recht tegens ober dese clippē
heeftment aent vaste lant een punct ofte hoer
vanc't hooche lant/aēde n. zijde van dit punct
is een strant vanc sant gelege aent lege landt:
Dit lant behoort Xemijn Vegarum toe / dat
is op de Pegusche tale die Heere van Vegarū
geseyt:want Xemijn is so veel als Heere ghe-
sept/en Vegarum, den naem vanc landt: Van
hier af n. aen/so loopt het lant hooch op/he-
bende op sommige plaetsen Anwijckē/Clip-
pen ende Eplandekens.

Al eermē comt by de Habbē van Martavan,
so heeftmen een wit heubeltgen ofte verhebe
lant/dienende vooz een kentecken ofte bake/
hebbende dicht by hē 2. Palmboomen staen:
Ontrent

Tepekenen
vande hooch-
te van Aracan.

As Ylhas
d'Andemaon
het uytterste
epndt aēde
3. zijde leyt
op 11. en het
uytterste vā
den 30. op
14. graden.

Op 14. gra-
den sultmen
veel Epland-
den.

Het Epland
Pulo Comu-
da leyt 7.
milien vanc
Martavan.

Ghedarmen
ende opboe-
ninge vanc
landt by
Martavan.
Almadias
zijn clepne
Indiaensche
schuytgens.
Pulo Comu-
da leyt twee
milien vanc
Martavan.

Tepekenen
en het plac-
sen erin by
de hooch-
te van
Martavan
comt.

Ontrent 2. mijle verder sult ghy een dick top lants sien/aent eynde vande welke/te weten t'Zeewaert aē/lept een Eplandekē/twelc mē niet sien/noch vant lant onderscheydē en can/ tot datmender met ober een/ ende die Rivier van binnen (daer die Haven van Martavan lept) ontdekt siet/dit Eplandeken gepasseert wesende sult een wit heubeltgen comen te siē/ dat u van gelijcken aende supdrigde blijft/ binnen int Eplandt heeftmen een lack ofte beslotē water liggen van een goede Wisscherijē/ aleerinen by dese Haven van Martavan comt/ (comende van't Eplandt Comudo af) sult te Zeewaert ontrek een mijl ofte ander half vāt lant af/ een ront Eplandeken vol wilbermissē sien ligghen/ ghenaeint A Ylha das Cebollas, dat is t'Eplandt vanden Apun/by welck Eplandeken/ te weten aende supdrigde daer van lept een Clippe daermen de Zee op siet bzecken/van dit Eplandeken af tot de Haven van Martavan toe/mach wesen ontrent twee mijlen: Comende van Pulo Comuda af sult verdacht wesen/ daer van af te loope aende zijde van't lant/ doende de cours als boven geseyt is: want en hebt nieuwers af te bzeesen/ van van het ghene ghy booz oogen siet/ sult oock weten datmen van dit Eplandt Das Cebollas boorzaen naer't noorzen toe anders geē Eplanden noch Clippen meer en heeft/ t'welck een seer goet kentepcken van desen inwijck is: want wesende aen dees zijde/so en ismen so haest niet by't een Eplandt ofte men siet een ander/ ende van daer af boorzaen soo en sietmender gants geen/als gheseyt is/ moet wel booz u sien boorz by de Haven van Martavan niet te passeren: want wesende op 12. vadem soudt een wepnich daer nae op dzoogh comē.

Dese Haven van Martavan is ontrent een mijl ofte anderhalf bjeet/hebbēde vāde noort zijde een laegh ofte black landt/ wesende waeterpas met de Zee/en is een Eplandt t'welckē ghenaeint wordt Momuay, men mach het sien als men langhs t'landt heen (te weten van Pulo Comuda af) naer dese Haven toe comt/ sult altoos loopen op de diepten van 12. vadem/ende comende op 8. 9. vadem/soo sultet setten: want zijt als dan inde Haven/ ende en wiltet landt niet naerder ghenaken/ noch en loopt niet verder naer den inwijck/ ende die bancke toe/ sultet t'elcke mael minder diepte vinde: Dese Rivier vā Martavan loopt noort oost ende supdwest upt ende in: maer men en mach daer sonder Looft-man niet in loopen: want heeft binnen inde Rivier (te weten aen de oost zijde) een Steen clippe ligghen/ welckē alle t'water naer hen toe treckt/daerom en machinē daer sonder Looftman niet in loopen/ oock mede so heeftmen in d'incomste vā dese Rivier ende Haven (te weten aende rethter hant) een bancke ofte dzoochte ligghen/ al waer te midde wege een Cannael booz loopt van 6. 7. vadem diepten/t'welckē sult mogen kennen by dese tepckenen/ te weten/heeft op't diepste veel visch diemen sien mach: Dese Haven van Martavan is ghelegghen op 16 1/2. graden/ende de Stad Martavan op 16. graden.

Nen't upterste eynde vande Eplanden van Andeman, te weten aende noortzijde heeft men twee Eplanden ligghen/tusschen welke ende d'Eplanden Andeman men wel passeren mach/ van ghelijcken aende uptersten hoek van't supdeynde vande Eplanden Andeman (ghelegen op 11. graden) heeft men oock sommighe Eplandekens ligghen/ ende van daer

af naer d'Eplanden As Ylhas de Nicobar, te weten supden aen/so streck eenen anderen reghel Eplanden/oock mede soo ghy quaemt te loopen van d'Eplanden d' Andeman af/ naer de Custe toe/ghemoetende sommighe vergaderinghe ofte ravelinghe van wateren/so en wiltet niet booz bzeesen: want en is anders niet van t'selfde water/sonder datmen alhier eenighe dzoochten heeft/alhoewel datter aen de custe etlijke liggen/men heeftter alleenlijcken te midde wegghen een Eplandt ligghen/t'welckē die Inghesetenē noemen Viacondam, is een cleyn Eplandt/wesende daer ront om ober al schoon: maer heeft seer wepnich versch water/anders niet hebbēde dan d'ijn-boomen/waerom niet noodich is daer aen te loopen.

Dat 15. Capittel.

Deroute ofte die Navigatie van Cochijn uyt Indien naer Malacca toe.

De naer Malacca wil barē inde 22. te Monson (dat is principaelsten tijt dat de windē daer toe dienende courseren) inde maent van April/ so sal mē (om sijn reyse te verskeren) maken t'sepl te gaen van Cochijn af tot den 26. Aprilis toe/ ende upt de Haven wesende/tersont de cours supden aen setten tot op 7. graden/ ende van daer af supdr supdoost aen tot op 6. graden/ wesende op dese hoochte sal mē supdoost aen loopen/tot op 5. graden schaers/en van daer oost aen tot datmen het Eplandt Seylon booz by is/wesende in dese contrere sult aenloope/ in boegen dat ghy comt op 5 1/2. ende 5 1/2. graden/ van dese hoochte sult uwen cours doen naer d'Eplandekens van Gomecpola toe/ (welckē liggen op 6. graden by den hoec van d'Acheijn van't Eplandt Samatra.)

Comende by d'Eplanden Gomecpola, soo ghy gheen bzees en hebt vande Acheijns, (dat sijn d'Inghesetenē van't Coninckrijck van Acheijn, int Eplandt Samatra, doot vanden vande Portugesen) so neemt uwen cours langhes t'Eplandt Samatra heen/ tot de Cabo (ghenaemt) Tanjamburo toe/ ghelegghen aen de selfde Custe van't Eplandt op 5. graden rupin/ontrent by de 30. mijlen van d'Eplanden Gomecpola, ende van hier af sult uwen cours nemen naer de Custe van Malacca toe/ loope de so veel te loefwaert als ghy pimmera moech/ om te gaen verkenne Pulo Sambilao, t'welckē is een Eplandeken ghelegghen dicht aen de custe op 4 1/2. graden van Malacca, noort west ten noorzen 40. mijle: want die dese Eplanden comt te verkenne/ heeft een reyse om haest tot Malacca te comē/ ende die daer van te lpaert aen comt naer Pulo Pinan toe/ (t'welckē een ander Eplandt is/ ghelegen op 5 1/2. graden/ ligghende van Pulo Sambilao noorzen ten westen 12. mijlen/ soo heeftmen naer Pulo Batun toe/ een ander Eplandt/ van Pulo Pynao ghelegghen noortwest ten noorzen 10. mijlen op 6. graden/ sult by aboutueren supdooste winden vinden/ die aen dese custe seer veel waerpē/daerom die laet t'sepl gaet is een lange reyse verwachende/waeromme t'beste is dzoech van Cochijn te scheyden/om een beter dopagie te hebben/ett.

Dat 16. Capittel.

Een ander breeder verclaringhe vande Navigatie ende Courfen, om te seylen van Goa uyt Indien naer Malacca, met alle die streckinghe ende gelegentheyt van dien.

As Ylhas de Nicobar.

Enighe dzoochten by Andeman.

Viacondam is een cleyn Eplandekē.

Wat t'sepl men t'sepl gaen sal nae Goa.

Courfen bā Cochijn toe de Eplanden liggen op 6. graden.

d'Eplanden Gomecpola liggen op 6. graden.

De Rivier sijn door by ande vande Portugesen.

Cabo Tanjamburo is op 5. graden.

t'Eplandekē Pulo Sambilao lept op 4 1/2. graden ten noorzen 40. mijlen van Malacca.

Pulo Pinan lept op 5. graden.

A Ylha das Cebollas vol wilbermissē

Wende supdrigde van dit Eplandt een Clip.

Goede tepckenen by d'ha das Cebollas.

De Haven van Martavan is ontrent een mijl bjeet/hebbēde vāde noort zijde een laegh ofte black landt/ wesende waeterpas met de Zee/en is een Eplandt t'welckē ghenaeint wordt Momuay.

De Rivier van Martavan loopt noort oost ende supdwest upt ende in: maer men en mach daer sonder Looft-man niet in loopen: want heeft binnen inde Rivier (te weten aen de oost zijde) een Steen clippe ligghen/ welckē alle t'water naer hen toe treckt/daerom en machinē daer sonder Looftman niet in loopen/ oock mede so heeftmen in d'incomste vā dese Rivier ende Haven (te weten aende rethter hant) een bancke ofte dzoochte ligghen/ al waer te midde wege een Cannael booz loopt van 6. 7. vadem diepten/t'welckē sult mogen kennen by dese tepckenen/ te weten/heeft op't diepste veel visch diemen sien mach: Dese Haven van Martavan is ghelegghen op 16 1/2. graden/ende de Stad Martavan op 16. graden.

De Haven van Martavan is ontrent een mijl bjeet/hebbēde vāde noort zijde een laegh ofte black landt/ wesende waeterpas met de Zee/en is een Eplandt t'welckē ghenaeint wordt Momuay.

De Haven van Martavan is ontrent een mijl bjeet/hebbēde vāde noort zijde een laegh ofte black landt/ wesende waeterpas met de Zee/en is een Eplandt t'welckē ghenaeint wordt Momuay.

Courten van
Goa nae
Malacca.

1ste middelste
Epland van
Nicobar leyt
op 7. een half
graden.
Daerfchou-
winge door
de stroomen.

Epland
van d'Epla-
nd Nicobar
op 6. een half
graden leyt
te Cannael.

Een Epland
deken op 6.
een bieren-
deel graden.

Dier Epland
dekens.

Een Epland
op 8. graden.

Omtrent 2.
mijle weder
moet een E-
pland.

Daerfchou-
winge door
de zupdzijde
van Nicobar.

Desgelijcks
door de A-
cheijn/van't
Epland Sa-
matra.

E Epland
Pulo Curo
leyt op 6.
twee verden
deel graden.

Tepekenen
om Pulo Cu-
ro te kennē.

Die geen die begeert te seplen van Goa, ofte up't Indien naer Malacca, sal tot 20. mijlen weeghs t'Zeewaert in loopen/ in sulcker voegen dat hy het Eplandt Seylon mach buypen om loopen/ naer d'Eplanden As Ylhas de Nicobar toe/ te weten door't middelste Cannael heen/ t'welcke leyt op 7 1/2 graden/ sult gheadverteert wesen op dese contrepe/ acht te hebben op de stroomen/wantse mette weste windt naer de golfe van Bengalen toe loopen/ ende mette ooste winden t'Zeewaert aen / 20. ofte 30. mijlen vande Eplanden af/heestmen so groote verderinge ofte ravelinge van water endestroomen/dat het dzoochten schijnen te wesen.

Soo ghy quaemt op't midden van d'Eplanden Nicobar aen/so weet datmen daer een Cannael heeft/liggende op 6 1/2 graden/wesende d'Epland vanden anderen verscheyden ontrent anderhalf mijl/ daermen wel tusschen door mach loopen sonder schromen/want en hebt anders niet te vreesen/van alleenlijcken dat ghy door ooghen siet/ de diepten diemen daer heeft zijn 12. 13. baden aen't eyndt van dit Cannael/te weten by't noozder Eplandt van d'Eplanden Nicobar, leyt een Eplandeken daermen tusschen door mach passeren/ metter grootste schip dat men vint: het zupder eyndt van dit Eplandt is ghelegen op 6 1/2 graden/en t'bovenghenoemde Cannael op seven en half graden/als boezen.

Soo ghy quaemt by't middelste Cannael gelegen op 6. graden/sult by't incomen van't Eplandt vier Eplandekens sien/ waer van de drie een half mijl van't Eplandt af ligghen/ zijnde twee van dien groot ende hoogh/ ende t'ander cleyn/ endet' vierde leyt verscheyden van't Eplandt ontrent drie mijle/ is een groot ront Eplandeken black boven op/ende naer't noozden sult een ander Eplandt sien/gelegen op 8. graden / d'incomste van dit Eplandt heeft eenen dicken hooghen rugghe/wesende aen't eynde black: comende int midden van't Cannael sult noch een ander Eplandt sien/gelegghen dicht by dat vande 8. graden van een black lant/liggende vanden anderen ontrent twee mijlen weeghs/van d'Eplanden Nicobar tot dit noozder Eplandt/ zijn ontrent sechse mijlen weeghs/ en hebt alhier nieuwers van te vreesen/ aen't eyndt van dit Cannael heeft Eplandt Nicobar eenen ronden heubel/ hebbende aende voet van dien een Eplandeken ligghen/sult gheadverteert wesen aende zupdzijde van Nicobar niet te passeren/ om te schouwen die van Acheijn van't Eplandt Samatra, die hen alhier onthouwe: want zijn doot by anden vande Doztugesen: doet eer u beste om te passeren/als boven gheroert is / al waert schoon dat ghy u bont by 8 1/2. ende 8 3/4. graden/ moechter evenwel passerē sonder vrees: wat zijn altemael Cannalen ofte Dooztoghten.

Ghepasseert wesende d'Eplanden van Nicobar, als gheseyt is: sult uwen cours nemen naer't Eplandt Pulo Curo toe/ men loopt Pulo Curo met Nicobar oost ende west/ en heeft wat van oost ten zupden/ende west ten noozden/is inde cours 9. mijlen/ ende leydt op de hoochte van 6 1/2. graden: Om Pulo Curo te kennē/comende van upter Zee daer op aen/so sult ghy bade oostzijde een hooch ront lant sien/wesende aenden oever vande Zee laegh/ zijn drie clepne Eplandekens by een/ hebbende vande zupdzijde/ te weten: aenden uptersten hoeck van dien 3. ofte 4. Clippen onderkt

liggen/en vande noozdzijde een ander mont ofte open/loopende tusschen t'grootste Eplandt ende t'Eplandt van ter Zee: In dit Eplandt naer't lant toe / te weten: aende zijde van't zupdoosten/ is een plaets daermen seer goet versich Water heeft / by eenen leeghen punt landts.

Moecht oock wel uwen cours nemen van d'Eplanden Nicobar af/naer't Eplandt Pulo Pera toe / t'welcke is een cleyn ront Eplandt sonder eenighe gheboonten/ ghelegen op 5 1/2 graden/wesende inde cours van Nicobar tot Pulo Pera ontrent 100. mijlen / men loopt: oost zupdoost en west noozdtwest: Van Pulo Pera, tot het Eplandt Pulo Pinaon, zijn 15. mijlen/ende liggen vanden anderen oost ende west/ en heeft wat van oost ten zupden/ ende west ten noozden: Dit Eplandt Pulo Pinaon leyt 5. mijlen van't vaste landt af/op 5 1/2 graden ruyt: die kēnisse van die is/dattet hooch int midden is/ hebbende aenden hoeck van't noozden eenen ronden heubel/ende een Eplandeken te midde weghen van't selfde Eplandt ligghen/ende comende langhes t'landt heen/so heeft eenen grooten intwijck met een sant strant/hebbende aen't eynde vande strant een Eplandeken liggen/daermen die plaets vande versich water heeft/ en aende punt van't zupden ist laegh landt/mackende een ander Eplandeken: Men loopt Pulo Pinaon niet het Eplandt Pulo Sambilaon noozden en zupde/ moet alhier wel door u siē: want van dit Eplandt Pulo Pinaon streckt een banche af/ streckende tot een punt ofte hoet hooch lants toe/ (die t'Zeewaert in comt) ende streckt tot op twee mijlen t'Zeewaert aen/sulter op vinden 5. baden diepten/ ende wat meer naer't lant toe/wesende minder.

Sult weten dat wanneer u dese doozschizen punt blijft int oosten en oosten ten noozden/soo sult ghy Sambilaon comen te sien/ de cours van Pulo Pinaon tot Pulo Sambilaon zijn 22. mijlen/lept op de hoochte van 4. graden schaers:oost ende west van Pulo Sambilaon t'Zeewaert 4. ofte 5. mijlen/ leyt het Eplandt genaemt A Ylha das Jarres, is een cleyn ront Eplandt bedeckt met Boschagie/ ende heeft aende zijde van't zupdtweste versich water/ doch is wepnich: maer in Pulo Sambilaon heeftmen seer goet versich water/ te weten op de 4. Eplanden van dien / waer van het grootste aldernaest het landt toe leyt int midden/van't welcke aen de zijde van't noozdoosten staet eenen heubel/van welker beyde zijden men strandē van sant heeft/ aen dese beyde stranden heeftmen versich water: Van gelijck die ander drie Eplandē/welcke int midden blybē/hebbē aende zijde vande oostnoozdoosten altemael sant stranden/int midde vande welcke/te weten/daer een opē heeft/vintmen seer goet versich water / aende voet vaneenen grooten boom / by alle dese Eplanden/soo wel aende zijde vande Zee als van't lant/als oock door de Cannalen daer tusschen heet/machmen bypelijc passerē sonder vrees:want is ober al diep genoegh/ ende moechter setten int gesicht van't landt op 20. ende 25. baden diepten.

Begheerende te passeren door't groot Cannael van Pulo Sambilaon, so sult ghy zupden ende zupden ten oosten aen loope/naer d'Eplanden As Ylhas d'Arut/welcke liggen aen de ruste van't Eplandt Samatra, zijn drie clepne en lage Eplanden/bedekt met Boschagie/ als ghy

E Eplandt
Pulo Pera
leyt op 5.
twee verden
deel graden.

Pulo Pinaon
leyt op 5. een
bieren deel
graden ruyt

Kentpekenen
van Pulo
Pinaon.

Pulo Sambilaon.
Een banche
by Pulo Pinaon.

Pulo Sambilaon
leyt op 4. graden.

A Ylha das
Jarres.
Gheboente
en gelegent
heyt.

In Pulo
Sambilaon
is goet
versich water

Beschrijvinge
van 3.
Eplanden.

Courten om
door't groot
Cannael van
Pulo Sambilaon te
seplen.
As Ylhas
d'Arut.

Vande Courſen Pulo Sambilaon tot t' Cannael van Malacca. 33

als ghy ſo verre zyt als deſe voorgeſchreue Eplanden/tot op een mijl daer voorgeſchreue wefende/ ſult uwen courſ nemen zupdtooft/ zupdtooft ten ooften/ende ooft zupdtooft aen/ loopende op de diepten van 10. badem/ naer Pulo Parcelar toe/ t'welcke is eenen hooghen Bergh/ ghelegghen aende ruſte van Malacca, en ſchijnt van verre een Eplandt te wesen/ ſtaet in een black landt/ ſo datmen t'lant niet en ſiet dan alſmen der dicht by is: Van Pulo Parcelar tot den hoek gheuaemt Cabo Rachado, dat is/ de ghecloven hoek/ ghelegghen op 2 ½. graden rupin/ looptmen van daer tot Malacca ooft zupdtooft en weſt noordweſt: lanx de ruſte heen iſt altemael een puntigh en heubelachtich landt/ maer niet te hoogh: Comende te midde weghen/ te weten: vande Cabo Rachado naer Malacca, ſult terſtont ontdecken d'Eplanden die ontrent een half mijl voorgeſchreue Malacca (dicht by t' landt heen) ligghen.

Dat 17. Capittel.

Om te ſeylen van Pulo Sambilaon af door't groote Cannael naer Malacca toe.

SEplende vā Pulo Sambilaon af naer d'Eplanden As Ylhas d' Aru, gelegen aende ruſte van t'Eplandt Samatra, ſult uwen courſ doen zupden aen tot op 13. mijle toe/waermede op de bancke ſult comen/ſoo dattet al ebenveel is te ſeylen van Pulo Sambilaon zupden aen/ als van t'Eplandt Ylha das Iarras (dat is t'Eplandt vande porten) zupdtooft ende zupdooft ten zupden aen: want comt altemael op een plaets upt/ ende als d'Eplanden d' Aru blijen weſt ende weſt ten noorden van u/ ſo werptet loot upt/ ſulter ſant gizont vinden/ van hier af ſult uwen courſ doen zupdooft aen/ altoos het loot gheſtadich uptwozpende/ende bindende 10. badem de ſelfde courſ beſhoudende tot op de 13. badem/ t'welcke modder gizont ſal weſen/ ſult zupdt. zupdtooft ende zupdtooft ten ooften aen loopen: maer bindende 16. 17. badem ſant gizont/ ſoo wentet naer die zijde van Malacca toe/ tot op de 12. 13. badem/ doende alhier weder uwen courſ naert zupdtooft en zupdtooft ten ooften/ en ſoo't gebiel dat ghy quaemt op de 10. bademen/ ſoo ſieert weder naer t'zupdooften/ altoos u beſtdornde om te loopen op die 10. 12. tot 13. badem toe/ want is de beſte diepten en gizont van dit Cannael: Soo wanneer ghy comt te ſien recht voor u upt eenen ronden Bergh/ t'welcke hem ver-toont als een Eplandt/ ſoo ſult weten dattet Pulo Parcelar is/ tot welcke contreve die voorgeſchreven dzoochte ſtreckende is/ niet teghenſtaende en ſult daerom niet laten uwen wegh te verbolghen/ Pulo Parcelar niet genakende tot op 2. mijlen naer t' noordooſten toe: want alſdan ſo ſinen de voorgeſchreven dzoochten voorgeſchreue/ van hier af voorgeſchreue ſo genaekt het landt tot op een mijl nae/ uwen courſ nemende zupdtooft aen/ naer den hoek Cabo Rachado toe/ al eer men op die mijlen naer byde Cabo Rachado comt/ ſoo heeftmen een riſſe 4. mijlen vande cuſte af liaghen/ welcke niet meer als 4. badem diepte heeft/ te weten met hoogh water/ ende t'Zeelwaert daer van af loopt een Cannael van 10. badem diepten/ loopende van d'Eplanden d' Aru naer Pulo Parcelar toe/ ſult u beſte doen dattet grootſte Eplandt van Aru zupdtweſt ende zupdtweſt ten weſten van u blijft/ uwen courſ doende

zupdtooft aen/ altoos op 18. ende t'ondiepte op 17. badem: Willende loopē van Pulo Parcelar naer d'Eplanden d' Aru toe/ ſult maken dat u Parcelar int noordtooft ende noordtooft ten ooften blijft/ noordtooft ende noordtooft ten weſten aenloopende/ altoos op de 16. 17. 18. tot op 15. badem diepten/ deſe wegh en is anders niet te doen: want ich hebſe altoos ſo ſelber pſhepaffert/ ende in p daer wel met be-bonden.

Dat 18. Capittel.

Deroute ofte de Courſen vande Navigatie van Malacca naer Goa, met alle die ſtreckinghe ende gheleghentheyte van dien opt breest verclaert.

Scheydende van Malacca nae Goa ofte Indien/ ſoo is den beſten courſ te ſeylen een mijlen anderhalf/ de Cuſte van Malacca langhs heen/ altoos int gheſicht houdende de ſtrupcken ende t'onderſte vande boomen die op t'lant ſtaen/ te wetē tot Pulo Parcelar toe/ men heeft alhier vande 16. tot 27. ende 28. badem diepten/ ſult gheadvarteert weſen beneden de 14. badem niet te paſſeren/ aen d'een noch aen d'ander zijde/ loopende van upt Malacca af tot ontrent derde half oft dze mijlen/ ſo heeftmen twee ofte dze dzoochten van ſteen en Clippen (ontrent een half mijl t'Zeelwaert in ſtreckende) ligge/ recht teghens ober de Cisterno ofte Coninc back gheuaemt/ vande Portugelen Tanque del Rey geheeten: Van gelijcken ſult u wachten van te ghenaken den inwijck vande Cabo Rachado, (welcke Cabo lept op 2 ½. graden aende ſelfde ruſte van Malacca, noordweſt ten noorden af 10. mijlen) ſoo veel vande zupdtooft zijde als vande zijde van t' noordweſten/ en comter op gheen mijl naer by t' landt/ als gheſeyt is: alhier ſo heeftmen een goede mijl weeghs tot anderhalf toe/ t'principaelſte vā t' Cannael tot Parcelar toe.

Comende by Pulo Parcelar, ende begeerende de dzoochten dwets ober te loopen/ ſult u ontrent twee mijle van Pulo Parcelar af houden/ overmits datter vande ruſte van Parcelar een bancke af ſteect/ ſtreckende tot ontrent een half mijl in Zee/ weſende als geſeyt is/ tot ontrent 2. mijlen van het land af/ om ober de dzoochten te paſſeren/ zijnde mettet waſſen van het water/ ſoo ſal u Pulo Parcelar blijen int ooften/ende mettet ballen van water int ooft noordooſten/ waerom u noodich is goede opſicht te hebben mettet getp/ op dattet u niet en bedrieghe: Comende op deſer manier in deſe contreve/ ſult weſt noordweſt aen loopen/ u altoos naer d'ee ofte d'ander zijde houdende/ naer dattet ghetp loopt: ende ſoo't ſaerke waer dat ghy quaemt/ int dwers ober loopen/ te ſien Pulo Parcelar. ſoo iſt goet dattet u blijft int ooften ende ooft ten zupden/ ende comende ten half weghen naer d'Eplanden van Aru toe/ (ghelegen dicht aende ruſte van Samatra op 3. graden/ te weten weſt noordtooft 30. mijlen van Malacca) al iſt dat u Pulo Parcelar alſdan blijft tuſſchen ooft zupdooften/ende ooft ten zupden/ ſo hebt ghy niet teghenſtaende eenen goeden courſ/ in boegen dat comende naer Pulo Parcelar, ſoo iſt goet datmen der met ober een rōt/ ooft noordtooft ende weſt zupdtweſt/ dit is te weten twee mijlen daer van af: maer int afwijck nae d'Eplanden d' Aru toe/ ſo iſt beſt dattet u blijft int ooft

Courſe van Pulo Parcellar na d'Eplanden d' Aru.

Courſe van Malacca na Goa.

Wermaninge van niet beneden de 14. badem te paſſeren.

Ontrent 3. mijlen van Malacca ligghen dze dzoochten. Tanque del Rey.

Cabo Rachado lept op 2. en half graden.

Courſen ont dwers ober de dzoochten te loopen.

d'Eplanden kēs van Samatra ligghen dicht aende ruſte van Samatra op 3. graden.

Wermaninge om naer's groote ophianden d' Aru toe te houden

Pulo Parcellar is een hooghe Berg aende cuſte van Malacca.

Cabo Rachado lept op 2. en half graden.

Beſchryvinge vande cuſten van Malacca.

d'Eplanden d' Aru ligghen aende ruſte van Samatra.

Ylha das Iarras is t'Eplandt vande porten.

Courſe van Pulo Sambilaon nae Malacca.

Kenſtecken van Pulo Parcelar.

3. mijle van Cabo Rachado lept op 4. badem diepten heeft.

et Cannael van 10. badem diepten.

oost ende oost ten zupden/wesende int gesicht
bande voorsz. heben Eplanden d' Aru, u hou-
dende naer t' groote Eplandt van d' Aru toe/
moerchter op een mijl ofte twee naer by comē
so dicht als u belieft: want is daer rontom
diep ghenoech/ die diepten diemen sal vinden
by de voorsz. heben d' oochte/lopende dooz't
Canael/sal wesen bande 10. tot 21. badem/
doch sult weynich wozen van 21. badē heb-
ben/en die meeste diepten diemen heeft dooz't
Canael loopende / is 12. 13. 14. 15. 16. 17.
badem/ende al ist schoon dat ghy comt op de
10.9. ende 8. badem d'ie oft vier wozen/ te
weten van cleyn/sijn en swart sant ofte mod-
der grondt/ is ebenwel eenen goeden cours:
want sult terstont weder op 12. 13. 14. ba-
dem comen/hebbende dese diepte ende grondt/
ende doende dese cours als geseyt is/al ist dat
ghy sommige woze van cleyn/sijn/wit sant
renght/ist noch al eenen goeden cours: maer
so ghy gzoft sant ofte schulpen crijght/so weet
dat ghy bupten t' Canael zyt/ weest op u hoe-
de/ dat so wanneer ghy de grondt van swarte
schulpen/ende gzoft sant vindt/dat ghy weder
cleyn/dun/ swart sant ofte modder gaet soec-
ken:want de grondt van gzoft sant en schulpen
is bupten t' Canael/daerom sult in alles goet
advijst hebben/ het loot ghestadich uptwoz-
pende/ om u te verskeren / is oock goet met
twee looden te diepen/te weten: van elcke zij-
de van t' schip ee/ met goede opsicht en wacht/
ende u Anckers altoos gereet te hebben/ met
een Cabel van 12. oft 15. badem bots / soot
noodich waer/om u daer mede te helpen: nu
om dat wy hier veel repen mentie maken vā
Pulo Parcelar, soo hebbe alhier by willen voe-
ghen waer ende op wat hoochte t' selfde gele-
gen is/hoe wel dattet genoech inde d' aert-
ten afgheteykent staet: t' is een landt welck
eenen hoerck machet/in ghelijckenisse van een
Cabo, ghelegghen aende selfde ruste van Ma-
lacca, te weten by de 15. mijlen noozdwest ten
n. daer van af/ op de hoochte van 3. graden
rupm: oock mede doe u gebentke dat nemen-
de utwen wegh vā Pulo Parcelar af/ nae d' Ep-
landen d' Aru toe/comende ter halber wegen/
so moet u Pulo Parcelar blijen int oosten/ en
oost ten zupden/ende wat naerder d' Eplandē
comende/so blijft u Pulo Parcelar bynaest int
oost zupdooste/dit is te weten als ghy d' Ep-
landen begint te genaken: want loopende op
dese manier hebt eenen goedē cours/ende zyt
bersekert en byj bande d' oochten/ ende soo
ghy dese d' oochten inder nacht ober loopt/so
sult des daeghs t' landt mercken als boven/
hebbende eenen goedē wint/altoos acht heb-
bende op de getijden van t' water/ op dat het
u niet en bedrieghe/ en aen d' een ofte d' ander
zijde d'ijft:want de stroomē alhier seer sterck
loopen/ so wel int bloepen als int ebben/ u in
als confozmerende naer t' ghetp/ doende uwe
cours in sulcker boegē/ dat ghy altoos t' loot
moecht uptwozen.

Diepte van
Canael.

Diepten als
men bupten
t' Canael is

Daer schou-
winge bande
grondt bupte
t' Canael.

Beschrij-
vinge van Pulo
Parcelar.

Pulo Par-
celar leyt op 3.
graden rupm.

Diepten
almen by
bade d' ooch-
ten is.

Wanneer
ghy om acht
op de getide
te hebben.

Wanneer aen
gaen sal als
het Epland
d' Aru int 3.
w. blijft.

achterdeel ende veranderinge inde reyse con-
nen doen: de diepten ende grondt diemen heeft
van d' Eplanden d' Aru naer Pulo Sambilao
toe/ is van 27. tot 40. badem modder grondt/
ende op sommige plaetjen sant/ ende loopende
de byde Eplanden d' Aru, so heeft men der van
de 40. tot 50. badem diepten: Van dese Ep-
landen Pulo Sambilao af/ naer d' Eplanden
van Pulo Pinao toe/ sult altoos lancx t' landt
heen seple/ sonder daer af te wijcken/ u wach-
tende van een banckē (ghelegen recht tegens
ober t' landt ghenaemt Baruas, tusschen Pulo
Sambilao ende Pulo Pinao) is van modder-
grondt/ende segghen datmen daer d'ie badem
diepten op heeft/ sult u altoos mettēt loot
behelpen/onder de 15. badem naer t' landt toe
niet passerende/ noch boven de 30. badē t' Zee
waert/om dienswille dat de bujen alhier alte-
mets van ober t' landt (uptet gheberchte van
Queca comen vallen) upten n. o. ende n. n. o.
en somtijts noch sekerper/ by wijlen wel rup-
mer lancx de Caste loopende / als gheseyt
is: sult uwen baert sonder schpomen mogen
doen/ bande ruste van het Eplandt Samatra,
daermen in dese Monson aldermeest booz
bzeest/ daerom sult uwen cours doen sonder
van het lant af te wijcken/te weten tot d' Ep-
landen van Pulo Pinao toe/ daer by wesen-
de ofte op de hoochte ende lenghte van dien/
ende de Monson (dat is: de winden die alsdan
regneren en u favozabel sijn) crijgēde/ moercht
dan wel van het lant af wijckē/ u best altoos
doede om te loefwaert van Pulo Pera te pas-
seren/ twelcke eenen goeden cours is: maer so
u de wint diende om te gaen berkennen t' Ep-
landt van Pulo Barum, is noch beter: want
moercht van hier af uwen cours nemē nae het
Canael/ van op de 7 1/2 graden: maer de Mon-
son crijghende als boven/ al ist wat te rugge/
sult den tijt verliesen: want de Monson som-
tijts int eerste sekerp is/ende begint daer nae
allenskens te rupmen/ gelijck als men het lant
ende ruste afwijckende is.

De diepten
van d' Aru
tot Pulo Sa-
bilao is van
27. tot 40.
badem.

Daer schou-
winge booz
de banckē
Baruas.

Beschrij-
vinge van Ma-
lacca.

Buysen up
t' gheberchte
van Queca.

Wanneer
ghy om fan-
best te doen
datmen loef
waert van
Pulo Pera
passert.

De Canael
Pulo Sa-
trum op 7. of
half graden.

Op dese cours sult ghy loopē nae t' Canael
van op de 7 1/2 graden daer dooz passerende/
ende eer dat ghy comt van op de 7 1/2 graden/
tot op 7 1/2. ende minder d' Eplandē gepassert
wesende/sult u altoos houden op de voorsz.
de 7 1/2 graden/ om dienswille dat men in dese
Golfo ofte contreye altemets/ ende veel tijts
n. n. o. en n/ winden heeft: Inde cours naert
Eplandt Seylon toe/sult loopen op 7 1/2. en op
7. graden/ met welck gangh sult comen opt
Eplandt Seylon aen/ by een plaets ghenaemt
Marecalou, twelcke te loefwaert van de
d' oochten is: alhier en heeft men gheen grondt
dan bande 2. mijlen naer het landt toe/ sult
oock geadverteert wesen/ dat van te midde-
wegen bande Golfo af/ tot het Eplandt Sey-
lon toe/ de stroomen ende wateren (in desen
tijt ofte Monson) nae bupten toe t' Zee waert
in loopen/ van gelijcken so waeracht het Com-
pas elcke reys meer naer t' noozdwesten/ opt
welcke ghy altemael sult goet regaerd nemē/
ende comende by het Eplandt Seylon, dat int
ghesicht crijgende sultet niet weder verlatē/
altoos de grondt houdende/te wetē van onder
de 30. badem/ (wel booz u siende/ en u wach-
tende bande d' oochten die quaet ende peri-
culeus sijn/ wesende d' uiterste van dien van
steen ende clippē/ de lenghte van een Galep/
sonder eenige andere meer te hebben dan dat-
men siet) loopende op de diepte van 14. ende
16. badē/ ten halfwegen ofte te midbewegen
van

Cours naer
t' Epland
Seylon.

Loefwaert
bade d' ooch-
ten van Sey-
lon leyt Ma-
recalou.

Wanneer
ghy de
stroomē hier
loopen inde
d' oochten.

Daer schou-
winge booz
periculeuse
d' oochten.

En verbor-
ge d'oorche.
Waarom
datte verbor-
gen is.

Woe datmen
den reguler
sal alfine by
mache ontzet
des d'oorch-
te comt.

Waarom
linge om te
nae d' Eplan
de van d' Al
diba te ver-
dallen.

Negumbo
lept int Ep-
lant Seylon.

Van Negu-
bo niet door
den 15. fe-
briar af va-
ren.

Dicht aen
Seylon lept
d' Eplan-
de Verberijn
de foztreffe
Columbo.

Ghebaente
van lande
Tanadare
tot d' punta
de Gualle.

Die hooghe
bergen tegen
over de
d'oorchten.
Waarom
gen tot Ca-
nadare is
sant gromt.

Gelfchom-
lept van d'
punta de
Gualle ende
Tanadare.

Reutencken
van Cana-
dare.

By Tan-
dare 2. oft 3.
sant Wapen.

Een witte
Pagode int
bosch van
de Palm-
boomen.

van dien ende t'lant sult de voorschzev diep-
ten vintde/ ende een ander d'oorchte die u ach-
ter blijft/welcke is d'eerste/en machmen niet
sien dan datter de Zee op bzecht: seggen dat-
men met clepne schepen tusschē dien en t'lant
mach passeren/wesende van 4. badem dsepte/
niet teghenstaende is beter t'Zee waert daer
van af te loopen/ is van hier af tot het lande
een mijl weeghs/sulter tot op 16. ende 18. ba-
dem naer aen comen/ende so ghy u alhier by
geballen vout tegens den nacht/ salt noodich
wesen mettet Fock-sepl alleen te seple/ te we-
ten als men ghesicht van onbekent lant heeft/
onder die 18. badem naer t'lant/ noch boven
de 30. badem t'Zee waert niet passerende.

Van dese d'oorchte af salmen langs de cus-
te heen loopen/op de diepten van 15. 16. ende
20. 25. 30. badem: maer in sulcker voegen dat
ghy de gromt niet en verliest: want mochter
stille crugē/dat verliesende gromt/ u de stroom-
men en wateren mochten d'gven naer d' Ep-
landen van Maldiva toe/ waer door noodich
is goet opsicht te hebben tot datme comt by
Negumbo (t'welcke int Eplandt Seylon is)
van daert goet is dwers over naer t'vaste lāt
te loopen / tot, Negumbo en comende sulter
van t'landt niet afwijcken / van vanden 15.
februarius voort aen: want van dien tijt af
so beginnen de stroomen ende wateren weder
binnewaerts aen te loopen/ ende wesende van
den 15. february voort aen moecht van t'
landt (te weten van t' Eplandeken Verberijn,
t'welcke dicht aende ruste van Seylon lept) af
loopen/ tot die foztreffe vade Portugelen ge-
naemt Columbo toe/ naer dattet u best gele-
gentheyt sal gheben / op dattet u niet en we-
derbare alst met veel schepen geschiet is/ die
door onachtsaemheyt gezeven wozden naer
d' Eplanden van Maldiva toe.

Van dese laetste d'oorchten af naer Tan-
dare, ende tot den hoek genaemt A. Punta de
Gualle toe/te wetē langhes de ruste ende Zee-
cant heen/ist lant over al bynaest even gelijk
en hoogh/ en recht teghens die voorschzeven
d'oorchten over/ te landwaerts binnen siet-
men dze hooghe bergen: Van hier af tot Ta-
nadare toe heeft men sant strandē: sult altoos
langhes t'lant heen loopen sonder schroomen/
tot int ghesicht van Tanadare, t'welcke seer
wel bekend is/ en laet selfde u niet bedriegen:
want hem van bupte aen comēde verthoont
als die Punta de Gualle, die teckenē en rechte
kennisse daer van is als volcht/te wetē heeft
een upstreckende hoek van dun landt/ ma-
kende t'fatsoen van een tonghe/met een Risse
van steen daer van t'Zee waert af steckende/
de lenchte van enen goeden steenwozz: Dese
punt landts ofte upstreckende tonghe is vol
Indiaensche Palmboome/ die hen seer scho-
en sterckelijc int ghesicht vertoonen / ende eer
datme daer op eē mijl ofte twee nae by comt
so vertoont hem dese hoek ofte punt landts
int schijnfel van een tonge/ te weten bupte de
Palmboome naer de Zee toe: maer het bosch
vande Palmboomen in sijn selven is dick en
schoon int aenstien/ende alerminen by Tanada-
re comt/ so heestmen twee oft dze sant wapē/
waer van niet noodich is mentie te maken.

So wanneer ghy comt met dit bosch van
de Palmboomen over een/sult int midde van
dien een witte Pagode (dat is enē Indiaen-
schen Afgoden Tempel ofte Afgod) sien/ van
dese Pagode af naer de zijde van t'noorden/
sult ghy sommighe Doelen ofte Dupnē van

witte en roode aerde sien/twelcke goede tepe-
kenen en rechte kennisse van dese contrepe
is/ sult niet te dicht aen t'landt comen: want
heeft een clepne d'oorchte wat te Zee waert in
steken/ doch weynich: als ghy dese voorsz.
Doelen ontdeckt/so sult ghy loopen op 18. en
20. badem diepten: want so de wint begouft
te stillen/ende de gromt dieper te werde/sulter
Anker upt wozen: want soo ghy sulcx ver-
supnde/sout metter haest gromt af wese/ om
dat de stroomen en wateren seer sterck t'Zee-
waert in loopen.

Van Tanadare tot Belliguao zijn ontrent
6. mijlen / dese plaets van Belliguao is een
seer grooten inwijck / ende vande supdrzijde
van dien vertoonen hem sommighe groote
Doelē ofte Heubelen van roode aerde/te we-
ten binnen indē inwijck: want men en mach-
se niet siē/dan als men den inwijck geheel ont-
deckt heeft/ende vande noozdrzijde heeftet 2.
clepne Eplandekē dicht by t'lant/van wel-
ke Eplandekē een clepne d'oorchte af steert:
maer is vande supdrzijde naer t'landt toe:
Van Belliguao tot Gallee zijn 5. mijlen / dese
wegh van Belliguao tot Guallee is altemael
langhes de Zee cant heen vol Palmboomen/
ende tusschen beyden leydt een Eplandeken
'dicht by t'landt) van Steen-clippen.

So wāneer ghy loopt naer Guallee toe/so
sult ghy comen te sien een hoogh black landt
vol Basschagie/ende een effen wildernisse/en
vande zijde van t'noorden vande Wap heeftet
een groot bosch van Palmboome/ ende soo t'
noodich waer inde Wap te Ankerē/ moech-
ter wel in loopen tot op 15. ende 14. badem
diepten: maer die sijnen wegh begeert te ver-
volghen en heeftet niet van doen in te loopen:
Van Tanadare tot dese Haven van Guallee,
(t'welcke zijn 12. mijlen) looptmen van d'een
tot d'ander 11. w. ende 3. o. ende heeft wat van
1. w. ten 10. ende 3. o. ten o. sult gheadverteert
wesen desen wegh langhs dese ruste tot Gual-
lee toe/niet te doen sonder gromt.

Van Guallee tot die punt ghenaemt Beli-
tore, zijn vijf ofte ses mijlen/ welcke punt een
dicke Bosschagie van Palmboomen heeft/
(ende daer recht tegens over ontrint een half
mijl weeghs/ heeftet een groote Clippe) ende
tusschen beyden ligghen veel Steen-clippen
langhs t'landt heen/ by dese punt de Guallee
liggen twee d'oorchten daer water op bzeet/
d'eene is gelegē eer datmen by de punt comt/
welcke 2. mijls t'Zee waert in streck / ende
d'ander recht teghens over de Wap / aende
noozdrzijde een clepne mijl t'Zee waert in ste-
kende/ ende van dese moet ghy u principali-
ken wachtē: mē mach alhier wel inder nacht
voorzby loopen/te pas comende op de 20. ba-
dem diepten/ so en isser geen zees te hebben:
op dese d'oorchte bzeekt de Zee altemet seer
verlancksaem/te weten alst hoogh water is.

Alhier langhes heen salmen sijnen cours
nemen tot Columbo toe/ ghelijck als de ruste
streckende is / ende vant Eplandt Verberijn
voortaan/ so is de gromt banchachtigher ofte
andieper: Comende dicht by Columbo te we-
ten op 3. ofte 4. mijlen naer tot by Negumbo
soo machmen altoos Ankeren op 8. ende 9.
badem: maer by Columbo en sulter niet doe/
dan soo t' grootelijc vā doe waer/ so moecht
ghy t' setten vande 18. badem naer t'lant toe/
men heeftet steen gromt/ t' selfde is het oer van
gelijcken boven de 25. badem t'Zee waert in/
en dit op de meeste plaetsen/ sult altoos op u
hoede

Wapnē ba-
wit en rood.
aerde aende
noozdrzijde.
Wapnē be-
tepreken.
Een clepne
d'oorchte.

Germania
ge door de
stroomen.

Beschrijvinge
ge van Belli-
guao.

Ghebaente
ende ghele-
ghentheyt.

Wende nooz-
drzijde 2. clepne
Eplandekē
met een
d'oorchte.

Een Eplan-
deken van
Steenclippē

Beschrijvinge
ge vande ge-
baente van
Guallee.

Coursē van
Tanadare
tot de Gual-
lee van Guallee

1. Prime Wap-
nē.
Datter pcken
vade doozdr-
zijde.

Overd'oorch-
te, d'elghe-
de gelegē-
de der selfde.

Waarom
linge door
dese d'oorch-
ten.

Epland-
deken.

Negumbo
lept 3. mijl
van Colum-
bo.

Steen gromt
by Negum-
bo.

Werschepe
coluere van
sant langhe
dese cust.

hoede wesen als ghy't Ancker upt wozyt/dat eerst beproevende met het loot: de gzynt van dese contreye ende custe is op sommige plaetsen cleyn en op ander gzyt sant/ t'welcke t'seerste is/heeft oock by wijlen root sant: Inghelyckx plaetsen van wit ende swart sandr: dit zyn de tepckenen bande gzynden langhes dese custe/ op alle welcke gzynden men Ankeren mach.

Beschryvinge
ge bande
coluere van
sant langhe
dese cust.

De rechte tepckene ende kennisse van Columbo (t'welcke is daer de Portugesen haer soztrefse hebben) zyn dese/ te weten als men in de Haven is/ so sal de Pico van Adam geheten (dat is een hooghen spits/ t'hoofste van alle de onlugghende contreye) blyven int oosten: Doende utwen cours naer de Haven van dese soztrefse/so sult ghy allereckens alle die berghen ende heubelen comen te verliesen/ en beginnen te comen by dun ofte blac laegh landt/ t'welcke een tepcken bande Haven en een seer goede kennisse is: De winden diemen alhier sal binden t'meeftendeel van desen tijt ofte Monfon sullen wesen n. n. oost / n. o. by wijlen o. n. oost ende oock ooste winden: De Viracoins (dat zyn de winden die van upter Zee waepen) blyven deelygts int noozden en n. w. Doe dese verclaringhe op dat hem niemant en verwondere sulcx aldaer bindende: Van ghelycken so vintmen daer oock wel w. n. w. w. ende w. 3. w. winden/ naer de Conjunctie vanden tijt datmē by dese custe comt: Dese winden diemen noemt Viracoins, welcke ghemeenlijcken van upten westen waepen door gheheel Indien/ te weten den tijt datmē de Zee ghebyzupt/ (welcke is des Somers bande namiddach tot de midbernacht) comē van upter Zee nae het landt toe/ waerō vande Portugesen ghenamt worden Viracoins, dat is te verstaen/ winden van upter Zee: Nu vande midbernacht af tot des middaechs/ waepen ghemeenlijck de winden van upten oosten/welcke comen van over t'lant naer de Zee toe/ van de Portugesen Terreinhos ghenamt/ dat is winden van over t'lant naer de Zee toe ghelept: gelijk als wy alles dies be-roerende bzeeder verclaert hebben/ in mijne Itinerario ende beschryvinghe van Indien/ wozt alleenlijck hier verhaelt op dat het niemant bzeemt en schijnt/ de maniere bande beschryvinge van dien/ ende t'waepen van dese winden langhes alle dese custe: Als ghy des nachts wilt seyl gaē met die Terreinhos, (ofte Landt winden) sose geen noozdtoost en waeren/ so en sult niet seyl gaen/ dan vande midbernacht booztaē/ ende sose niet en ruyden (t'Zee waert in loopēde) so en wilt u niet seer van't landt af stercken: want soudē u quaet wesen berre t'Zee waert in te loopen/ om daer naer weder by't landt te comen/ om dat de Viracoins ofte Zee winden van upten noozden ende nooztwesten dickwils verlancksaem en flap aencomen.

Wat de
casanion zyn.

De Viracoins
blyven
berckens int
noozden.

De Viracoins
blyven
upten westen
bade namid
dach tot de
midbernacht.

Wat winden
daer vande
midbernacht
toeren mid
dach waer
Terreinhos
daer is wind
de van over
landt.

Werschepe
winge van
de winden.

Comen van
Angediva na
de Comorijn.
t'landt van
Areas Gordas
das leyt 12.
mijlen van
Comorijn.
Bozarch
waerom dat
het hier gort
aen te comē
is.

Van Negumbo af salmen dwers over loopen naer de Cabo de Comorijn toe/ loopen- de naer de oostzijde vande Cabo, te werē aen't landt genaemt das Areas Gordas, (dat is vande vette ofte grobe Dupnen gheseyt) t'welcke is 12. mijlen vande Cabo de Comorijn aende zijde van Choromandel: want is goet hier aen te comen/ om oozsaercke vande stroomen/ die seer sterck naer buytē toe loopē niet scherpe winden/ by dese Areas Gordas als oot een stuck weeghs naer de Cabo toe/ so vintmen gzyndt (aleer men het landt comt te sien om

dattet leegh is) van 40. ende minder badem diepten.

So't gebeurde dat ghy vande Cabo binnē newaerts quaet/ wesen de by nacht/ en gzynt vont/ so moeght bypelyckē op dese gzynt hee loopen/ te weten vande 12. tot op de 18. badē diepten: want als men mette Cabo over een comt/ so is de gzynt veel steplder afgaēde van wit sant/ ende sult boven de 20. badem t'Zee waert niet in loopen/ te weten vande Areas Gordas naer de Cabo toe: want vande Areas Gordas binnēwaerts aen/ so is de gzynt banchachtich/ ende van cleyn swart sant/ sult loopē op een mnl ofte anderhalf tot op twee mijlen van't landt af/ op de gzyndt ende diepten als gheseyt is.

So wanneer ghy comt by de Cabo de Comorijn naer Coulaon toe/ so sult ghy utwen cours nemen langhs de custe heen tot by een mjl vant lant af om te mogen Ankeren/ onder de 12. badem naer't landt toe niet passerende/ is goet te loopen van 15. tot op 18. badem/ u altoos wachtende vande kuden ende steenen van Trauancor, welcke ligghen tusschen de Cabo ende Coulaon, ende wesen de by nacht/ so is het aldersekerste tepcken (om te weten of men by Coulaon is) de gzynt banchachtigher te binden: want van Coulaon tot Batequola toe (dat is by Onor niet berre van Goa) so heeft men de gzynt banchachtich/ en mochtet op de 8. badem setten sonder bzees: Van Batecola tot Goa toe is de gzynt op sommighe plaetsen steplder en dieper/ waer naer u moecht regulerē met te Ankerē: Van Cochijn af tot Cananor toe/ en hebt nicuwers af te bzeesen/ dan alleenlijck u te wachten vant Eplandeken ghenamt Ylho Cagado, gelyghen 7. mijlen van Cananor zuydt waert/ en 3. mijlen noozdtwaerts: vande soztrefse van Mangelor leyt noch een reghel Eplandekens/ klippen/ ende kuden langhs de custe heen/ tot datmen comt by de soztrefse van Barcelor, van daer tot Batecola heeft men sommighe kuden: maer staen dicht by't landt/ ende die twee Eplandekens van Batecola moeghe passeren tusschen t'upsterste van dien/ en t'vaste landt sonder schizomē: want hefter 15. 16. badem dieptē: Wat boozder aen leyt het Eplandeken van Honor dicht aen t'vaste landt/ daer naer volghen d'Eplanden van Angediva, welcke strecken ghelijck als de custe/ ende soot laet inden tijdt vant jaer waer/ en sult u niet seer in den inwēck van Ancola steken: want en hebt alsdan gheen Terreinhos ofte Landt winden om u weder upt te drijben/ so is het alsdan beter langhs alle dese custe wat berre vant Landt af te loopen: want hefter dickwils de Viracoins ofte Zee winden wat berre af/ ende wesen de dicht by't landt/ en soudē u niet te baet comē/ dit is te verstaen vanden 20. Meert booztaen.

So't gheschieden dat ghy u vont by Angediva, ende u noodich waer eenige Zee ende beschutsel te soecken/ so moecht ghy loopen in Angediva, te weten aende noozdtzijde/ so ver- re vant Epland als van't vaste landt/ ende eer wat naerder t'Epland dan't vaste landt/ al waer ghy een goede Zee en beschutsel hebt: want alhier somtijts wel schepen verwinterē alst noot doet: men heeft binnē in 6. badem diepten: Wat boozder van Angediva liggen de 4. ofte 5. Eplandekens vande seker San- guisijn dicht aen't vaste landt: van hier af een half mjl booztaen/ so leyt het Epland van

Werschepe
winge of mē
inde nach
binnen de
quam.

Werschepe
winge of mē
inde nach
binnen de
quam.

Wants van
de Cabo de
Comorijn loo
sal na Cou
laon.

Werschepe
winge door
de kuden
en sternē
van Trauancor.
Tepckenen
van Coulaon.
Gelegghen
heyt van
Batequola.

Wants van
na Cananor
niet te soeken
dan boozt
Epland
ho Cagado.
3. mijlen van
de soztrefse
van, (dane
galo) beet
Eplandekens
klippen/ en
etc. tot Bate
cola toe.

Gelegghen
hs van t'E
lant Honor.
d'Eplanden
van Angediva.

Werschepe
winge door
den inwēck
van Ancola.

Wants van
dicht zyn
die te soeken
kan.

Wants van
van Angediva
liggen 5.
Eplanden
van hena.

Goa

Beschrijvinge bande droochten en Havens vant lan't Seylon. 37

Het Eylant Goa velha, (dat is/ oudt Goa,) en daer en zijn anders gheen Eylandkens meer daer men mentie af maken mach.

Advertete u dattet dickwils gheschiedt dat men langhs dese Custe heen/ de winden van uptē n.w.en n. n.w. cricht sonder omloope/ die terstot crachtich en sterck opsteken/ waer om ick u rade met sodanige winden niet tseyl te gaen: al waert schoo datse upt den noorzen waepen/ dan wesen de met den claren dach/ so moecht ghy alsdan u anckers lichten/ ende t'Zee waert in loope/ en so de wint niet om en liep na't n.o. wesen de by de 4. mijlen vā lant/ en des boozmidbaeghs bande 9. ofte 10. uren boort aen/ so sult setten tot op den naemid- dach toe/ dat u die Viracōins ofte Zee win- den by comen/ om weder nae het landt toe te seplen: want op dese maniere sult yet comē te winnen van te loefwaert te gheraken/ al ist niet moeyte/ oock mede so sal den tijdt u wel wijzen wat u te doen staet.

Wermanin- ghe hoe men aenlegge sal/ so de wint niet omleijp naer't nooyd oosten.

Twede ber- maninge vā de custe van Seylon/ en coursen tot Comorijn.

De 15. Feb. hier ontrent niet te schijn- nen boort de stroomē ofte water.

Wan't tott 20. Maert mach men wel nae Goa loopen.

Wanende stormen in April ende May aende Custe van Indien.

Wermanin- ghe om een Haven in de sen rgt te kie- sen.

Ghelegenths van de Foz- tresse van Barcelo.

Op wat die- pren barmen inloopen mach.

Advertete u dattet dickwils gheschiedt dat men langhs dese Custe heen/ de winden van uptē n.w.en n. n.w. cricht sonder omloope/ die terstot crachtich en sterck opsteken/ waer om ick u rade met sodanige winden niet tseyl te gaen: al waert schoo datse upt den noorzen waepen/ dan wesen de met den claren dach/ so moecht ghy alsdan u anckers lichten/ ende t'Zee waert in loope/ en so de wint niet om en liep na't n.o. wesen de by de 4. mijlen vā lant/ en des boozmidbaeghs bande 9. ofte 10. uren boort aen/ so sult setten tot op den naemid- dach toe/ dat u die Viracōins ofte Zee win- den by comen/ om weder nae het landt toe te seplen: want op dese maniere sult yet comē te winnen van te loefwaert te gheraken/ al ist niet moeyte/ oock mede so sal den tijdt u wel wijzen wat u te doen staet.

Advertete u noch eens/ dat wanneer ghy u vint by de Custe van Seylon, wesen de bande 15. Feb. boort aē/ so en derst niet verder loo- pen als tot het Eylandken Verberijn toe/ en van daer af uwen cours doe nae de C. de Co- morijn toe: want en hebt in desen tijdt niet te schzoomen boort water nochte stroomen/ om u buypen te drijven/ doch niet tegghenstaende daer altoos opsicht op hebbende: want som- mige jaren later/ en by wijlen vroeger comt/ nae dat de winden loopen/ op alle het welcke acht sult hebben: En wesen de banden 15. Fe- b. boort aen/ sult verbaecht wesen op den boech na binnen toe niet te loopen/ u daer van wachtende: want de stroomen alsdan na binnen toe trecken/ twelcke u aldermeest be- dzegghen moecht/ en hoe het later in Feb. u- rij is/ hoe sp crachtiger na binnen toe loopen.

Comende in Cochijn, bande 15. tot den 20. Maert toe/ moecht wel bestaen/ om vā daer na Goa te loope/ hoe wel de repse twijffelach- tich is: maer wesen de vāden 20. Maert boort aen/ so soude mijnen raet wesen dat niet te be- staen: want van veel jaren herwaerts/ soo heestmen aen dese Custe van Indien/ (te we- ten/ met de Maen van April/ ende het beginsel bande Mepe/ buypen ende stormen bande tra- versie ofte dweerwinden op de wal met be- domde lucht ende bedertē hemel/ waer mede u in groot perijckel sout stellen/ daerō ist best tegghens desen tijdt een goede haden te kiesē/ met te min/ Godt can tot alle tijden en ston- den/ goet weer ende wint gheben.

Om te loopen inde Haven vāde Fortresse van Barcelor, aēde Custe van Malabar boort 3. so sult ghy weten/ dat wanneer ghy eenē ron- den heubel siet/ staende aen het eynde bande berghen van Batecola nae het n. o. en n. o. ten o. alsdan so zijt ghy met die Fortresse vā Bar- celor ober een/ en mochter wel tot op 7. va- dem in loopen/ in sulcker boegen/ dat ghy die Fortresse oost/ en ter halber street van o. ten n. van u hout/ sult comen te sien alle die Clip- pen en kuden die langhs de Custe heen lig- ghen/ tot die Eylanden As Ylhas de S. Maria toe/ het welcke altemael kuden en steenen zijn: maer staen dicht by het landt.

Dat 19. Capittel.

Beschrijvinge van alle die Havens, plaetsen, Custen en droochten vande oost ende zuyd- zijde van't Eylant Seylon, met haer hooch- ten, coursen, streckinghe ende ghelegent- heyt van dien, met die Navigatie daer lanck

henen, tot die Fortresse van Columbo toe, daer de Portugesen haer residentie houden.

Den eersten/ beginnēde van Trinqua- napia, t welck leyt op de hoochte van 9. graden/ te weten/ aende o. zijde van't Eylant Seylon: Van hier af 8. mijlen zupen aen leyt een clepne Rivier/ aleermen by dese Rivier comt/ comende van Trinqua- male af/ so heestmen sommige Eylanden/ (die banden bogghelen dreck witsachtich zijn.) Aen de mont van dese boort 3. Rivier liggen oock twee clepne Eylandkens/ die vol geboontē staen. Van Trinquanamale tot dese Rivier toe is de cours n. en 3. en n. ten o. ende 3. ten w. loopende lant/ de Custe heen nae dese rivier toe/ so sult ghy de boort 3. Eylandē aende 3. de van het lant laten/ daer buypen om varende: want tusschen dien en het lant heestmen veel steenen ende rudtsen. Dese Rivier ende Trin- quanamale ligghen vanden anderen ontrent 8. ofte 9. mijlen/ als booren.

Van die boort 3. rivier (met d' Eylanden aende mont ofte incomste) tot die Rivier van Maraqualou toe/ zijn 12. mijlen/ en is gelegen op de hoochte van 7. gradē: de cours vā d' eē tot d' ander is n. w. en 3. o. Dese Rivier gepas- seert wesen de/ comende tussche d' Eylandē en inden mont/ moecht het landt genaken so nae als ghy wilt: want is altemael schoen en sup- ber: Men loopt een scheut van een goteligh by het landt op 20. badem diepten.

Van Matecalou tot ontrent 5. ofte 6. mijle weeghs/ so is de cours n. en 3. tot eē punt ofte hoect toe. Van dit punt af/ noch andere 5. ofte 6. mijlen boort aen/ so looptmen de custe lan- ghes n. en 3. en n. ten o. en 3. ten w. Wat boort aen nae d' eerste droochten toe/ tot ontrent 5. ofte 6. mijlen nae het n. toe/ staet een bosch van Palmboomē/ daer met over een comen- de/ so looptmen dese Custe n. n. o. en 3. w. en wat van n. ten o. en 3. ten w. Van dese 5. mijle tot die eerste droochte/ is de cours n. o. ende 3. w. en n. o. ten o. en 3. w. ten w. Al eermen op 4. ofte 5. mijlen nae by dese droochten comt/ soo sult ghy sommige heubelen en hoochten van roode aerde sien/ te weten/ langhs de Zee cant by de strant heen/ en te lābewaerts in so ver- toonen hem sommige hooghe berghen/ ende den aldernoordelijckste van dese bergen heeft een heubeltgen boven uptsteken/ het welck een Blockhups schijnt te wesen/ ende is van roode aerde. Men mach tusschen dese eerste droochten ende het lant door loopen op 7. en 8. badem diepten/ te weten/ soo verre vande droochten/ als van het landt: want men heeft van daer tot het landt een mijl weeghs/ ende loopende van buptē t'Zee waert om/ sult ober al sandt gizont vinden. Dese boort 3. droochte is gelegē op de hoochte van 6. gradē. Vā dese eerste droochte ontrent 6. oft 7. mijle 3. aē/ heeft men noch eē ander droochte/ en mē loopt van d' eē tot d' ander o. n. o. en w. 3. w. de rust lant: Dese tweede droochte leyt op de hoochte vā 6. gradē schaers/ tusschen welc en t' vasse lant heestmē 12. 13. vadē diepten/ al supber gizont. Van dese laeste droochte tot eēne inwoijc/ ge- naēt Ajalla, looptmē de rust o. en w. en o. tē n. en w. tē 3. Vier ofte 5. mijle vā desen Inwoijc Ajalla boort aen/ leyt een ander Inwoijc/ ge- naemt Hulpulam/ van waer tot Tanadare mach wesen 7. mijlen. Tanadare is een punt lants/ daer eē bosch vā Palmboomē op staet/ so wāneermen alhier recht met over eē rot/ so

Trinquana- male leyt op 9. gradē aen de oost zijde van Seylon.

Kende mont vande rivier tussche clepne Eylandkens

Tussche het lant ende de Eylanden veel rudtsen en Cluppen.

De Rivier Maraqualou leyt op 7. een badem deel graden.

Cours van Matecalou tot een punt.

En bosch van Palmboomē nae het noorden.

Werschede coursen ende streckinghen.

Treckeren eermen by de droochten comt.

Diepte tusschen lant ende d' eerste droochte.

De droochte leyt op 6. gradē aen op 6. graden schaers.

Cours vande droochte tot Ajalla.

Omval is een Inwoijc van Tanadare.

salmen comen te sien een witte Pagode/ (dat is een Indiaensche Afgoden tempel) en aende noozdzijde van dese Pagode/ staen sommige doelen ofte heubelen van wits en roode aerde: Alhier vooz by loopende/ en sult niet seer dicht by't landt comen: want daer sommige dzoochten ligghen. Dit punt gepasseert wesfende/so loopt terfont tot op 20. vadē diepte: want is ober al seer goede en supbere gront/ en so u de wint stilden/ ist daer goet ankerē.

Waerschoot-
winghe om
niet dicht af
het landt te
loopen.

2 Beschijf-
vun-
ge van Bel-
liguon.

Wde n. zijde
twee Eplan-
draken met
ten Oiffe.
Streckinghe
van Belliguon tot
Gualle.

Et Clippich
Eplandeken
aende supdr-
zijde van
Gualle.

Een groot
bosch van
Palmboom-
men aende n.
zijde van
een Wap.
Et wit kerf-
ken van onse
A. Wouwe.

Waerschoot-
winghe vooz
een dzoochte.

Plaatz om
goeden an-
ker gront te
vinden.

De Haven
van Gualle
lept op 5. een
derden deel
Gaden.

Van Tanadare tot Belliguon, zijn ontrent 6. mijlen. Belliguon is eenen seer grooten Inwijck/ hebbende vande supdrzijde sommige groote heubelen van roode aerde/ staen van binnen inden Inwijck: want men se niet sien en mach/vooz aler darmen den Inwijck geheel ontdekt heeft/ ende aende noozdzijde heeft twee Eplandekens dicht by't landt ligghen/ langhes dese Eplandekens loopt een Riffe ofte dzoochte aende supdrzijde daer van af. Van Belliguon tot Gualle zijn 5. mijlen. Dese wech van d'een tot d'ander is het lant altemael dicht/ ende vol van Palmboomen/ te weten langhs de Zee custe heen. Ontrent ter halver wegghen van Belliguon tot Gualle, lept een Clippich eplandeken dicht by't lant/ en noch een ander aende supdrzijde van Gualle daer na toeloopende/ sult een hooch plat landt sien/ vol geboumen/ ende van een effen wildernisse/ en aende noozdzijde vande Wap heeft een groot Bosch van Palmboomen staen/ aenden oever vande Zee/ ende sult binnen in de Haven een wit hups sien/ t'welcke een kerfken van onse lief Wouwe is. Loopende van Belliguon nae Gualle, (ende comende met die punt ober een) aende supdrzijde nae de Wap toe/ so sult ghy u wachten van te Zeelwaert in te loopen/ om te schoutwen een dzoochte daermen het water op siet bzeken/ ende om te ankeren/ sult loopen n. ende n. w. aen/ in sulcker boegē dat ghy altoos sommighe Clippen (die aende noozdzijde staen) ontdekt siet/ ende vande Wap binnewaerts/ sult het gheboomte vande Palmboomen sien/ t'welck u sal blijven aende supdrzijde na Belliguon toe/ dat u met de punt bedekt blijft/ sulter vinden 14. 15. vadem diepten/ en loopende tot op 13. vadem/ ende sandt gront vinderde/ sult het setten: want ter Zeelwaert ist altemael steen. Van Tanadare tot dese Haven van Gualle, (t'welck zijn 12. mijlen) looptmen van d'een tot d'ander n. w. ende 3. o. ende n. w. ten w. ende supdr oost ten oosten. Dese Haven van Gualle lept op 5. graden. Van Gualle vervolghende de Custe om loopende nae de Fortresse vande Portugezen toe (ghenaemt Columbo.) Dese streckinghe ende Navigatie hebben wy ghenoech in't besonder verclaert/ inde Navigatie van Malacca naer Indien/ waerom niet noodich en is sulcks weder te verhalen.

Dat 20. Capittel.

Die Navigatie ende rechte Coursen van Malacca af nae Macau in China, met alle die gheleghentheyt vande selfde vaert, alles in't breedt ende op het corechte aenghevvelen.

De Straet
Sincapura.

S Chepdēde upt Malacca na de Straet upt Sincapura ende naer China toe/ sult uren cours nemen nae het Eplandt ghenaemt Ylha grande, (ghe-

legghen drie mijlen vande Haven van Malacca) passerende (tot meerder sekerheyt) d'Eplandekens bukten om. Van dese Eplanden tot de Revier van Muar zijn drie mijlen/ de welke heeft tot een kentepcken eenen heubel vol gheboomte/ staende aende zijde van het supdoosien/ sonder eenich ander hoogh landt meer daer ontrent te hebben.

Vande Revier Muar, tot de Revier ghenaemt Ryo Fermoso, looptmen de Custe noozdrwest ende supdoost/ ende noozdrwest ten westen/ ende supdoost ten oosten/ is inde distantie 9. mijlen. Dese Revier Fermoso is groot ende schoon/ hebbende int incomen 6. 7. vadem diepten/ als oock binnen in: men loopt in by de voet van eenen hoogē bergh langhs/ te weten aende supdoost zijde: is ghelegghen aende supdrzijde van Malacca, heeft sommighe banken (vande punt van het n.o. het welke een plat ende black landt is) afsteken tot een half mijl Zeelwaert in/ van welcke u sult wachten.

Van dese Ryo Fermoso af tot het Eplandt Pulo Picon, looptmen de Custe op de selfde streckinge van supdoost ten oosten toe: (Dit Eplandt Pulo Picon is ghelegghen een half mijl vande Custe af/ hebbende drie Eplandekens by hem liggen/ te weten/ twee vande zijde vande Zee/ ende een vande zijde van het landt/ ende sult tusschen dien ende het landt niet loopen: want het altemael dzoochte zijn) is inde distantie sefen mijlen.

Van Pulo Picon, t'Zeelwaert supdoost aen/ lept een groot ende seer hooch Eplandt/ met veel Eplandekens om hem/ ghenaemt Pulo Carimon: Langhs het selfde Eplandt/ te weten aende west zijde heen looptmen nae die Straet van Sabon toe/ t'welck den wegh na Sunda ende het Eplandt lava is/ welke Navigatie en coursen wy op een ander beschrijvē/ waer om die vooz dese mael vooz by staē/ keerende weder op onse begonnen Navigatie ende vaert nae China toe.

Van dit Eplandt Pulo Picon. af/ tot een upstekende punt landts toe/ ghenaemt Tanjamburo looptmen de Custe oost aen/ westerde ontrent drie mijlen. Dit voozsepe punt maecht eenen hoek/ ende van daer voozt aen soo wijckt het landt ende Custe binnewaerts aen/ ghelijck een Inham/ comende daer nae weder recht nae het supen upt. Ontrent een mijl van dese punt af lept een Revier/ ende een cleyn mijl voozder aen/ heeftmen een ander Revier/ met eenen grooten mondt/ al waer een Eplandeken lept/ ghenaemt oudt Sincapura, hebben de diepe ende supbere gront.

Dese Revier comt inde Haven van Iantana weder upt/ alwaer eens onverhoets in ghe-loopen is Antonio de Meno, met een Schip van acht hondert Wharen groot/ (wesfende elcke Whar drie en half Onintalen/ ghe-wicht van Portugael/) ende quamen inde Revier van Iantana weder upt. Van dese voozsepe Revier af streckt het landt nae het supen upt (als ghesepd is) t'welck eenen hoek maecht/ alwaer de mont ofte inganch vande eerste Straet (daer ghy dooz moet) begint. Dert landt vande noozdrzijde van desen Inwijck is hoogher als dat van het supden/ het welke leegh ende oneffen is/ hebben de eenen heubel van gheboomten/ boven alle de andere uprijckē: Alhier heeftmen het eynde ofte den upersten hoek van dit landt: want

Ylha Grande
lept 3 mijlen
van Malacca.
De Revier
van Muar
lept 3. linden
vande Eplanden.
Kentepcken
vande Hab
om Muar.
Streckinghe
ende course
vande Revier
af Muar tot
Ryo Fermoso.

Ghebarnte
diepte/ ende
gelengtheyt
van Ryo,
Fermoso.
Sommighe
Banken.

Het Epland
Pulo Picon
met 3 Eplanden/
gelengtheyt
ende plaats.

Een groot
en hooch Epland
Pulo Carimon
met veel Eplanden/
Cours na de
Straet van
Sabon.
Het Epland
lava.

Tanjambura
is een punt
landts.

Et mijl van
Tanjambura
tot Revier.

Een Revier
met het Epland
Sincapura/ de re-
streckinghe
in Iantana.

Gheschietes
nisse van Antonio
de Meno inde
Revier van
Iantana.

De mont
vande eerste
Straet.

Ghebarnte
van het lant
aen byde
zijden.

Epland 2 en
een chippen
trekkingen
bande selue.

want oostwaerder boorzaen/ soo rijghmen
Eplanden ende steencilippen/ welcke strecken
eerst zupen aen/ en comen daer na weder nae
het oosten upt / makende t'fatsoen van eenen
Inwijck. Vande boorz. hoer van Tanjam-
buro af/ tot de mont ofte inganch van dese
straet is de cours o. en w. 5. mijlen weeghs/
met 7. ende 8. vadem diepten.

Beschijvin-
ge hoemt in
Julius van
Pulo Picon
dooz Sincap-
ura loopen
sal.

Die dooz Sincapura naer China wil loopē/
(comende bp Pulo Picon, int beginsel bande
maent Julius) sal genake de zijde van t'grootte
Eplant Carymon, om diestwille dz die windē
vande Monson van lava, (welck in desen tijt
is) altoos vande zijde vā Sumatra af waepen.
Van gelijckē/so wannermen de zijde vā Ca-
rymon hout (daer booz bp wesende) heeft men
terstont de mont ofte inganch vande Straet
dooz hem open/ met die boorz. teekene. Op
desen wegh heeft men veel diepten/ en loopde
aende zijde van Tanjamburo, soo leyt het lant
bande inganch vade Straet (int schijnfel) ge-
lijck of het d'een dooz d'ander staet/ t'welck
een gemeen en seker merckteyken is/ hout u
te loefwaert/ om also nae uwen wille daer in
te loopen.

Ghelegent-
heyt vande
mont vande
straet.

Ghebaente
van het E-
plandt Carpe-
mon.

Waar d'iff-
in't incomen
vande straet

Dese eerste Straet heeft in't incomen twee
Riffen/ te weten/ van elcke zijde een/ die vande
upstekende punten ofte hoeken van t'landt
af comen/ t'landt vande zupdzijde / (begin-
nende vande incomste af) zijn altemael Eplā-
den/ eenen geheelen regel oost aen streckende/
welcke de Straet maken : Om nu daer in te
comen/ sult altoos wat meet genaken de zijde
vā t'zupen/ als d'ander zijde/ sulter int eerste
incomen 1. 2. 10. ende 9. vadem diepten vande/
en wesende soo verre binnen in/ dat het land
vande zupdzijde/ (welcke d'Eplanden zijn)
maer een punt alleen maect/ so sult ghy aen
d'ander zijde booz u heen een hoekskien ofte
punt sien/ daer eenen cleppen roode heubel op
staet/ als ghy dit comt te sien/ so wilt allent-
kens vande rechter handt af na desen cleppen
heubel toe wijcken/ om diestwille dattet d'eer-
ste Eplandt/ t'welck ghy langhs gheloopen
zijt volepnt: en van het selfde Eplandt boozt
aen/ so begint een ander Eplandt. Tusschen
dese twee Eplandē leyt eē Riffe ofte doochte/
diemen eensdeels met leegh water ondeckt
siet/ ende streckt tot int midden van t'Canael
toe/ sult altoos met het loot inde hant loopē/
t'welcke u wel wijsen sal waer dat ghy zijt.
Comende bp de boorz. punt vanden cleppen
heubel/ soo wijckt weder nae het landt vande
rechter handt toe/ t'welcke d'Eplanden zijn/
als gesept is/ want heeft alleenlicken tusschē
die boorz. Eplanden de boben ghenoeemde
Riffe/ sult aldus oost aen loopen/ ontrent een
halfmijl op de boorz. diepten van 8. en 9. va-
dem/ en van daer boorzaen/ so strect desen re-
ghel Eplandē (die ghy langs septe) 3. o. waert
aen/ en sult terstont (wat boozder aende selfde
Eplanden vande rechter hant) een ront Ep-
lant sien/ eē weynich vā dander upstekende/
t'welck u oock sal blijben aende rechter hant/
ghy sulter langhs heen loopen / met goeder
opsicht / sulter altoos vinden 8. ende 10. va-
dem diepten modder gzoont. Het landt vande
lincker hant/ te weten/ vande noorzijde/ is
van intwijcken ende openen/ heeft eenen gzo-
ten Inwijck / die sinen keer nae het zupden
neemt/ aen welcke zijde is gheleghen een an-
der ront Eplandt / dat u vande selfde zijde
blijft. Sult u van dese zijde van't noozden
(t'welcke als ghesep is/ altemael Inwijcken

Waar d'iff-
ge om in de-
se straet te
comen.

Et doochte
tusschē twee
Eplanden.

Dooringe tot
het loot ghe-
stadiet inde
hant te heb-
ben.

Et ront op
lant/ hier on-
stet modder
gzoont met 8.
ofte 10. vade
diepten.

Ghebaente
van het lant
vande n. 3p.

zijn) wachten: want zijn altesamen hol Riffen
ende ondiepten/ loopde als ghesep is/ lant
d'Eplanden vande rechter handt heen. Co-
mende bp t'boorz. ront eplandeken vande
rechter handt/ sult recht booz u upt (te wetē/
aen t'epnde vande reghel Eplanden/ daer ghy
bp heen loopt) comen te sien een cleyn blat en
gherampneert Eplandeken / met weynich
geboomten/ hebbende een witte sandt strant/
t'welck leyt oost en west/ met de mont vande
Straet van Sincapura: Sult op dit Eplandt
aen loopen/ en soo wanneer ghy daer aen be-
gint te ghenaken / soo begint u die Straet te
openen en te ontdekken/ sulter nae toe seplen/
boechs gelwijs om loopende/ om te schouwē
die Riffen ende ondiepten vande noorzijde/
als oock om niet te verballen (nae de zupd-
zijde vande mont vande Straet af) met het
ghetp datter loopt: want hefter veel diepten
ende vuple gzoont: Sult u altoos houden nae
de noorzijde toe/ alwaermen een sant strant
heeft (vande lenghde van een scheut gsof ghe-
schuts/) makende aen t'epndt van dien t'fat-
soen van een sandt bay/ daermen bersch wa-
ter heeft/ ende so verre als dese strant is stre-
kende/ ist daer ober al langhes heen supbere
gzoont om te ankeren noodich wesende. Co-
mende bp dese strant/ so rijghmen die stroo-
men/ die u langhs het lant na de mont vade
straet toe drijven/ het welck men niet en heeft
daer verre van af loopende : want drijven u
dan nae die diepe ende onsupbere gzoont toe/
die het aende zupdzijde heeft/ als vozen. Ad-
vertete u noch eens niet te passeren (van het
epndt van dese strant af) nae het noorzijde toe/
want hefter altemael Riffen ende ondiepten/
als ghesep is.

Wel clippē
en doochten
aende noorz-
zijde.

Waar schou-
winge booz
de selue.

Beschijvin-
ge van een
cleyn Epland
blijven bp de
mont van
Sincapura.

Conrs onte
schouwē d' on-
dieptē d' d' d'
n. 3pde/ en
het t'ruwē
na de 3. 3pde

Een Sandt-
bay daer
bersch water
is.

Wat stroo-
men daermen
rijghen af
bp de straet
comt.

Tweede bes-
manigge.

De mont ofte incomste van dese Straet/
comt tusschen twee hooghe berghen in / we-
sende van ontrent een steenwozz inde bzeede/
ende streckt oostwaert aen/ mach hebben in
de lenghte ontrent een scheut van een goote-
lingh. Het Canael van dese Straet heeft op
het leeghsten 4 1/2. vadem diepten. Int in-
comen aenden doet van den Bergh vande
noorzijde / is gheleghen een steencilippe/
welcke inde vertooninghe een Wyler schijnt
te wesen: Dese wozt int gemeen van alle Ma-
tien (die dese passagie bevaren) ghenaemt die
Varella vande Chinen: ende vande zupdzijde/
te weten/ een stuck weeghs vande mont/ van
de Straet boozt aen maectet eenen intwijck.
Int midden van desen intwijck leyt een Clip-
pe onder water / van welck een banck af
loopt nae het midden van het Canael toe.
Wat boozdet aē/ aende selfde zijde/ de lengh-
de van een woer scheut/ heeft een open/ het
welc tot inde Zee aē d'ander zijde dooz loopt/
makende een Eplandt. Dit open is ober al
hol ondiepten / dient alleen om met cleyn
Rusten dooz te passeren. Te middelweeghen
van desen Inwijck daer dit open staet / leyt
een Clippe ofte steen plaet / twee vadem on-
der water/ welcke steen plaet soo verre bup-
ten den Inwijck comt/ als de punten van het
landt upsteken/ ende wat meer nae het mid-
den van het Canael toe: Dooz bp desen In-
wijck wesende/ soo heeft landt eenen hoek
ofte punt van eenen seplen afgebickten heu-
bel/ alwaer de Straet volepnt/ ende int om-
loopen van dien/ heeft eenen rooden heubel/
bp de welcke men diepe ende supbere gzoont
heeft/ en als men om geloopt is/ so strect
hem het landt van daer af 3. o. waert aen.

Ghebaente
vande mont
vande straet
tusschē geles
genhept en
diepe.

Een steen-
clip int inco-
men/ genaemt
de Varella
vande Chinen.

Een Clip in
een Inwijck
aende 3. 3pde
onder water
Een banck
ofte doochte.

Een Clippe.
twee vadem
onder water/
hoe de leue
ghelegen is.

Ghebaente
daer de straet
volepnt.

Een roode
heubel.

Die intusse
ken aende
noordzijde.
Ghelegghen
heyt vande
grootste/
miskaders
en Clippe
by de seive.

Men heeft aende noordzijde vā dese straet/
te weten/ vānt beginsel tot het eynde toe/die
intwijcken/waer vā die twee eerste cleyn zyn/
wesende de derde groot / welck is ghelegghen
recht teghens ober den hoek ofte punt van
den roode heubel/daer de straet volpudicht:
Wesen derden intwijck heeft een bankie van
steen/ die mettet leegh water van een spzinc-
bloet ontdekt is/ende streckt van d'een punt
tot d'ander/ men sal hem wachten daer op te
verballen/ alle t welcke vande noordzijde is/
ende buypen den Intwijck ist ober t gheheyl
Cannael van d'een punt tot d'ander supber
wde schoon.

Int uptloo-
pen vande
straet vnde
Riffen plaet
sen vande
seive.

Int uptloopen vande Straet / soo heeft
men daer buypen zijnde twee Riffen/waer vā
d'een recht tegens ober den uptganck vande
straet leyt / een scheut van een lepelstuck nae
het ooste toe/ comende van t lant vande noord-
zijde af/ streckende supde aen: D'ander is ge-
legghen int supde/te weten/ een scheut van een
gotelingh/ vande uptganck van t lant/ van
de Straet af/ streckende oostwaert aen/ soo
datse bepdegaet doot den anderen een crups
maken/ en tussche dese twee Riffen doot loopt
het Cannael heen/ ende men mach bepde dese
Riffen/ mettet leegh water van een spzinc-
bloet ontdekt sien. Dit Cannael/ welck tus-
schen bepden doot loopt/ heeft schaers 4. va-
dem diepte: De grondt binnen int Cannael is
modder/ende buypen t Cannael zant: Hebde
dit alles also int particulier willen verhalen/
tot dienst ende gerief booz den genen die daer
van nu booztaen begheert booz te passeren:
want die beschrijptie vande oude Derouten
ofte Navigatie booz dese ghemaccht/ zyn seer
rozt ende duyfter te verstaen/ booz de geen die
daer noot doot geweest en hebbe/ booz welke
oosake daer veel schepen aende grondt ghe-
raecht/ ghestooten/ ende groot perijckel ghe-
passeert hebben/ jae etijckel verlorē. Keerende
weeder op onse materie/ ende verholgende de
boozgenoemde mersse/ als ghy so verre zijt als
de mont ofte Inganck vande straet/ so sulter
recht te middewegghen doot loopē/ altoos een
weynichsien naerder de noordzijde/ om oos-
sake vande droochten (daer van geseyt is) die
binnen in dese straet liggghen/ altoos met het
loot inde handt/ en d' oogghen rontom gaende:
want t' alder ondiepste vānt midden van het
Cannael zyn 4. badem. Doch mede/ bewijle
dat het so smal is/ datmē qualijst plaets heeft
het loot upt te woypē/ so soude nae mijn goet-
dunchen het alder sekerste wesen/ op elcke
droochte een schuyt ofte ander tepclē vast te
legghen/ om u te dienen tot Sakens / die te
mogen schouwen/ en comende een weynichs-
ken booz by dē Intwijck/ die t open heeft (dat
aen d'ander zijde vande Zee upt comt/ te we-
ten / daer de Clippe ofte steen plate twee va-
dem onder het water leyt (soo sout u terstont
nae den heubel (aende rechter handt) toe/
welcke den hoek vande boozsepe de Intwijck
maekt/ daer also langhes heen loopende op
het Compas aen/ gelijck als te boozen by het
landt vande slincker hant/ te wete/ daer wat
naeder aen/ als aen d'ander zijde/ tot dat ghy
upt de straet zijt / u altoos wachtende van t
landtende Intwijck vande zijde vā het nooz-
den ghelegghen/ recht tegens ober desen heu-
bel: want is altemael vol steenende rudtsen/
als gheseyt is. Van gelijcken sult u wachten
vande Zee int oosten/ te weten/ recht tegens
ober den uptganck vande straet: want een

Wepde de rif-
sen maken
vanden cour-
s.

Diepte vānt
Cannael/
midskaders
de grondt.

Oosake
waeromme
dit particu-
lier verhaelt
wert.

waer/ en hoe
datmē booz
de straet loo-
pen sal.

Gheschiedich
het loot inde
hant hebbē.

Diepte vānt
midden van
de Cannael.

waer/ schou-
winghe booz
Clippe/ In-
wijcken/ etc.
booz de straet
vande.

waer/ schou-
winghe booz
de Zee/ en
Oosten.

scheut van een lepel stuck daer af/ zyn het al-
temael Riffen/ als boven geroert is/ als ghy
upt de Straet zijt / ende begeerden te anke-
ren/ so loopt na de zijde van het supde/ te we-
ten/ langhs het landt heen/ so dat ghy upt de
stroomen raecht/ so moecht ghy t op 6. vade-
men setten: want so ghy inde stroomen vā de
Straet bleef/ mocht wel ghebruren dat ghy
eenige ankeren quaemt te verliesen doot het
draepen ende slingheren van het schip / ofte
dat ghy upt slibberde en op het drooch dreeft:
Op dese aee ismen recht teghens ober een
strandt daer versch water is / soo men t van
doen hadde.

Wt de Straet wesende / in boegghen als
boven verhaelt is/ so sult uwen cours nemen
langhes het landt vande rechter hant heen/
altoos het loot uptwoypende/ ende benede de
4. badem schaers nae het landt noch te Zee/
waert niet wijckende / ende als ghy ten half
wegghen vande strandt ghepasseert zijt / co-
mende buypen de Straet/ en sult niet meer als
rupm vler badem diepte hebben: Ghepas-
seert wiesende dese eerste strāt/ met een heubel
ende Clippen/ die aen het eynde starn/ en een
sandt bay ghelegghen teghens desen heubel
over/ comende ten half wegghen van den an-
deren heubel/ die aent eynde vande boozsepe
sandt bay staet / achter welcken (dat open
dat binnen de straet comt) weder upt loopt/
so neemt alsdan uwen cours oost aen / te we-
ten/ onder de 4. badem / aen d'een oft d'ander
zijde niet wijckende: wāt sout terstont drooch-
ten ende sanden binden: het Cannael is mod-
der grondt/ sult altoos met het loot inde hant
loopen/ tot dat ghy meer diepte crijght / het
welcke niet langhe sal duerē/ en om het seker-
ste/ so is het beste met een schuytgen booz upt
te loopen om het Cannael te sien: want sal u
bepde de Canalen wijzen. Als ghy comt op de
diepten van 12. tot 15. badem toe/ so wacht u
vande supdzijde / tot dat ghy ober een mijl
vande Straet oost af zijt/ want vande 15. va-
dē sout op 10. romē/ en van daer opt droogh/
want zyn altemael Riffen van sant.

Dese straet heeft 6. Eplandekens/ gelegen
aen het eynde van het landt van Iantana, het
welcke de zijde vānt noordē is/ en mē looper
langhs 0. en 10. is inde distantie ontrent 8. mij-
len/ en sult tusschen dien en het lant niet pas-
seren: De Zee daer by/ te weten/ ontrent een
half mijl na het supde/ is altemael supber en
schoon/ van 15. badem diepte/ met sant grōt.

De middewegghen van desen weggh vande
Straet/ nae d' Eplandekens toe / luttel min
ofte meer / leyt de Rebie van Iantana, den
welcken eenen grooten mont heeft / wesende
d' incomste van dien langhs het landt vande
oost zijde hern/ alwaer dickwils groote sche-
pen in ghelooopen zyn/ ende aende west zijde/
daer een heubel van roode aerde staet heeft
ober de gehele mont vade Rebie een bankie
van hart sant ontrent anderhalf mijl t Zee/
waert in streckende/ daer veel schepen op ge-
raecht zyn/ waer van ghy u sult wachten. Vā
den hoer van d' Eplanden boven geroert (ge-
legen aen t eynde van het lant van Iantana,) loopt een Risse af/ stekende 0. u. 0. t Zee/ waert
in twee groote mijle/ en alst stil weer is/ so en
sammender het water niet op sien bycken/ dan
maect alleenlijc wat wit schuyms boven op/
het welck men terstōt can sien en onderschep-
dē/ en alst hart weer is/ so breecker het water
ober al op. Tussche dese Risse en de Eplanden
loopt

Blacten otz
te ankeren
alsmen booz
de straet is.

Wat diepte
datmē booz
ten de straet
heeft.

Clippen/ een
heubel met
een sandt bay.

Beschijfinge
ghe om scheep
gront vāna
Cannael.

Wetmanijne
ghe om scheep
doort straet
te vaten.

Ben Epland
de arut lant
Iantana.

De midde-
weggh vande
straet leyt de
rebie Iantana.
Beschijfinge
ge van Iantana.

Een waerde-
sant bankie
oort de vade
vande cruct

Een Risse
eynde van
het lant Iantana.

Tecken
vande sandt
bankie.

El gant Ca
maet met een
steenscheut
groot.
Dierst van
het selve.

Comes om
door het Ca
mael te loo
pen.

Werhael van
t gene Fran.
Daguer in
dit Canael
wederwaert
is.

Shelgenhys
van Pulo
brangua.

Derselike
van't Eplā
Binton/ en
de gebante
der cluwer.

Consen als
men over 15.
vade diepte
is bp de A
bier Janta
na.

Waarshon
zinghe van
de Epland
om twee o
felen.

Weste o
felen is van
de winden.

De tweede
oofte is/
alst met e
flap gete en
weynich
Eplā daer
ontrent waer/
souden op de
Wij blyuen.
Ghehelede
nisse van
Diego de
Wendesen en
rent des
Eplanden.

Cours van
Pedra bran
qua/ nae het
Eplā Pulo
Tinge.

loopt een groot Canael/ altemael vā een stee
nighe gront/ en het alder ondiepste dat ic daer
gebonden hebbe/ zijn 5 1/2 vade/ en vā dese diep
ten comtmen op 7 1/2 vadem/ ende dan weder
op ses en 8 1/2 vadem/ het mach wesen vande
bzeere vā een scheut grof geschuts/ te weten/
recht dwers over. Die dit Canael wil passe
ren/ moet een half mijl van d'Eplandē af loo
pen/ sonder daer naerder by te comen: want
soudt op't doorch loopen: Wijn goetduncken
waer datter gheen groote schepen met haren
wille door en liep/ te waer dat haer de noot
daer toe dwongh/ ghelijck als Francisco Da
giner dede/ die daer aende gront stiet/ en was
in perijckel van't schip te verliesen / om dies
wille dat hy te na aende Riffen geloopt was/
en dat hem de wint scherpte. Van dese Eplā
dekens 2. mijlen 3.3.0. aen/ is gelegē die Pedra
Branqua, (dat is/ witte steen gesept) welck is
een Eplandeken van witte steenrootsen ofte
Clippē/ hebbende daer dicht by noch etlike
andere Rudsfen en Clippēn/ ghelegghen aende
zupdt zijde daer van af/ van welke zijde ins
ghelijckes ghelegen is t'Eplandt van Binton,
t welck seer lanc is/ hebbende int midde van
dien eenen hoogen heubel/ by de welke lanc
heen mē diepe gront heeft: maer is quae om
te anchorē vooz die vā China comē: Mē heeft
rontsom die Pedra brāqua, en daer dicht by 6.
vade diepte/ supber grōt: sult u altoos wach
ten vande Clippē en Rudsfen daer by gelegē.

Ich heb hier vooz bevolen int uptloopen
vande Straet (als ghy over de dooghden op
de 15. vadem diepten zijt/ in boeghen als ge
sept is/ oost aen te seplen naer d'Eplandekens
toe/ die ghy terstont sult comen te sien/ te we
ten / soo haest als ghy de siebier van Lancana
ghepasseert zijt/ en als ghyse begint te ghenā
kē/ so sult ghy u houdē nae die Pedra branqua
ofte witte steen toe/ in boeghen dat ghy daer
een half mijl van af loopt/ u wachtende vande
zijde vande Eplanden/ om twee redenen: Ten
eersten/ om dat de winden (in desen tijt datmē
na China vaert) altoos vade zijde van Binton
af wapen/ welke is de Monson van upen 3.
en 3. w. en so u de wint scherpten/ en na het 3.
o. liep/ (alst dicwils in dese contrepē gebeurt)
wesende aende zijde van d'Eplanden/ en sout
de Riffen niet vooz by moghen comen/ waer
door gebwongē soudt wesen te loopen door't
Canael (dat tusschen Pedra branqua en d'E
planden loopt) ofte sout so veel tijts te soecken
makē in daer te vertoevē/ dz ghy de Monson,
(dat is/ den tijt vande Wopage) verliesen sout
nae China te varen. Ten tweeden is/ dat soo
ghy u daer vout met een flap ghetp en wint/
ofte met wepnich seplen op/ so soude u water
en stroomen op de Riffen dzyben/ sonder dat
eens ghewaer te worden/ gelijk alst gebeur
den met het Schip van Don Diego de Me
neles, van welke Stuer. man was Goncalo
Vyera, die t water op 10. vadem dreef/ daer
hy het sette (en quam een wepnich daer na op
7. vadem/ waer door hy by de 3. daghen om
hycht/ om hem met d'anchors weer upt te
winden. Door dese twee Reden abbertere u/
dat ghy u hout aende zijde van Pedra bran
qua, ofte de witte Clippēn boven verhaelt.

Van Pedra branqua af nae het Eplandt
Pulo Tinge, soo looptmen n. en 3. en n. ten o.
en 3. ten w. is inde cours 13. mijlen. Dit E
plandt is rontachtich en hooch/ hebbende int
midde eenen hoogen spitsen bergh vol ghe
boomten/ is ghelegen by de Custe vant vasse

landt/ en tusschē dien en het vasse lant is een
goede Navigatie: maer en is niet oozbaer.
Dit Eplandt leyt met Pulo Timon, n. o. ende
3. w. zijnde ontrent 7. mijlen inde cours.

Om te seplen nae Pulo Tinge, sult uwen
cours nemen (vā Pedra branqua af) en groote
mijl oost aen/ en van daer n. en n. ten o. aē/ al
toos met het loot inde handt/ tot dat ghy de
Riffen ghepasseert zijt/ en comende op 14. va
dem/ wesende nae u gissinge in dese contrepē/
so sult u terstont tZee waert daer van af hou
den: daer vooz by wesende/ en hebt niet meer
te bzeesen/ dan dat ghy vooz ooghen siet. Op
dese cours nae Pulo Tinge toe/ te weten/ in't
ghesicht van't Eplandt ligghen 4. ofte 5. E
plandekens/ welke u sullen blijuen aende zijde
van het landt/ ende als mē dicht by Pulo Tin
ge is/ so machmen Pulo Timon terstont sien.

t'Eplandt Pulo Timon is groot en hooch/
hebbende van dese zijde daermender naer toe
loopt/ twee oopen van landt/ staende vol ghe
boomten van groote hontē/ om clepne mase
en anchors af te maken (om datmen in dese
contrepē sodanighe anchors van hout is ge
bruyckende/) is den meesten tijt met mist en
damp bedeckt / heeft ober al eenen supberen
modder gront: Daer zijn twee plaetsen daer
men versch/ ende seer goet water wint/ te we
ten/ d'eene plaets is aende zijde van het lant/
in het midden van een langhe strandt / een
wepnich te lābewaerts in/ by de welke men
een goede Reede heeft: maer als men vooz
comt/ te weten/ inde maent van Iunius, ende
het beginfel van Iulius, soo ist daer pericu
leus te anchoren / om oozsake vande weste
winden/ die daer in desen tijt seer furieus en
herbolghen waepen / daerom waert mijns
bedunckens beter te loope na d'ander plaets
daermen oock versch water heeft / te weten/
aende oost zijde van te Zee waert / loopende
recht op't aenghesicht van het Eplandt aen/
ende langhs de oost zijde heen / ende ghepas
seert wesende eenen heubel/ den welckē eenen
hoeck maect / so sult ghy een sandtbap crij
ghen / al waer ghy moecht in loopen nae het
landt toe / ende soo wanneer u de voozsejde
hoeck ofte punt blijft int zupdoosten/ so sultet
setten/ alwaer men genoegh mach ligge vooz
de winden vande Monson/ sulter 20. vadem
diepten modder gront hebben: Men heeft
ooc een groote visscherpe vā seer goede visch/
ende binnen inde Sandtbap/ so heeftmen die
plaets om versch water te halen / comt inde
Zee upt loopen/ oock mede soo heeftmen van
dese zijde veel beter hout / ende naerder by de
hant/ ende lichter seker en beschut vade weste
winden: Vande zijde van het landt heeftmen
der etlike Eplandē lancr heen ligge. Vade
noordder hoeck van dit Eplandt Pulo Timon
(ontrent een schoot van een stuck grof ghe
schuts af) leyt een ander Eplandt / en by den
hoeck van het zupen heeft ooc een Eplandē
ken. Van ghelijcken ontrent 3. mijlen nae het
3. o. tZee waert in/ ligghen noch 3. ander E
planden / waer van het eene groot hooch ende
ront is/ wesende de ander twee wat clepnder
wordē ghehetē Pulo Laor. t'Eplandt vā Pulo
Timon leyt op die hoochte vā 2 1/2. vade aēde
n. zijde vaden Equinoctiael, en n. w. daer van
af 12. mijl is gelegē die Revier Pan aē vasse
lant/ tegē welke Revier ober/ te wete 2. mijl
tZee waert in/ is gelegē en clepnt ront Eplāde
kē/ hebbende eenē rontē effē boō int midde/ en
en 1. mijl daer vā/ heeftmē 6. vade supber grōt.

Shelgenhys
van Pulo
Tinge met
Pulo Timon.

Opse cours
na Pulo Tin
ge 4. ofte 5.

Shedaente/
gelegē vande
en keurichē
van Pulo
Timon.

Goede Re
ontrent Pulo
Timon in
Junijs.

Waarshon
waerom dat
het in Iulius
hier quae
ancheren is.

En Sandt
bap met Pa
water en go
den visch.

Vande vooz
hoeck van
Pulo Timon
leyt en ander
Eplandē.

t'Eplandt vā
Pulo Timon
leyt op 2.
twee deden
der graden
aende noot
zijde vanden
Equinoct
riael.
Shelgenhys
vande Revier
Pan.

Cours van
Pulo Epina
om tot Pulo
Condor.
Pulo Condor
op 8. twee
derden deel
graden.

De Haven
vande Mala
pos is drie
vier Cam
boja.

Er is seer ve
culcus ok
erent Cam
boja.

Diepte van
Pulo Epina
om tot Pulo
Condor.

Waterschou
winge alhier
by Pulo Ep
doz come het
water die est
scouel bint.

Coursen om
ant zupd op
landt te be
landen.

Wermanin
ge est waer
schouwinge
van 2. Epla
dekens aende
west zijde
van Pulo
Condor.
Doe supvere
landt gont
by dese Ep
landen.

Cours van
Pulo Condor
na Pulo Ce
cir.
Gedaente
vante Eplāt
Cecir.

Er groot ep
lant met een
sandbap.

Vertellinge
van el Tim
roende een
Zee roover
vā Parane.

Van Pulo Tymao, tot Pulo Condor, is de
cours n.n.o. en 5.3. w. 11.5. mijlen. Het Eplāt
Pulo Condor leyt op de hoochte van 8.3. gra
den/ is een groot Epland met hooge bergen/
hebbende dicht by hem 5. ofte 6. Eplanden en
Clippen liggen/ van de zijde van het n.o. heef
tet een Eplandeken ofte steen clippe/ t welck
hem van berre vertoont/ ghelijck een seplent
schip/ heeft ober al rondt som supbere grōt vā
10. en 12. badem diepten/ aende zijde van t n.
w. heeft een plaetse van versc water / leyt
n. ende 3. met die Gebier van Camboja, (die
men noemt de Habē vande Malajos.) 12. mij
len/ en is niet seker daer vers water te halen:
want alst laet inden tijt is/ so heeft men alhier
stercke winden met donderen van upen n. en
n.w. so dat men se met een sepl alleen niet ver
wachten en mach: want sonder seplen wesen
de soude u te gont smijten en vernielen/ ende
alst bzoerch inden tijt is/ soo heeft men der die
ooste winden. Van Pulo Tymao af tot Pulo
Condor toe/ sult altoos gont vinden op 3.5.
tot 3.8. badem toe: om nu uwer rechten cours
na Pulo Condor te doen/ soo sult altoos n.n.
o. aen loopen/ sonder eenighe wrake ofte af
slach vante Compas te rekenen: want so ghy
sulckes dede/ soudt daer aen de zupd zijde/ te
weten / t Zeelwaert daer van dooz by loopen
sonder dat te sien/ gelijck alst veel schepen ge
beurt is/ twelck eenen quaden cours en navi
gatie is: want de winden altoos in desen tijt
vande zijde vante landt waeren/ als bobē ge
roert is/ ende so het sake waer dat (alleer ghy
het Epland Pulo Condor comt te sien) ghy
het water turbulēt/ dick ofte grondich bont/
so werpt het loot upt/ ghy sulter 18. en 19. ba
dem diepten vinden/ met de gont vā twee
modder/ so loopt dan ter halber streec vande
cours aen / tot dat ghy comt op 17. badem:
daer op weseude/ so loopt n.o. aen/ en comēde
op 16. badem/ aleer ghy het Epland stet/ soo
doet uwen cours o. en o. ten n. aen/ altoos op
de voorsz. 16. badem diepten/ waer mede sult
romen te belanden aende zupd zijde van het
Epland / weest wel op u hoede/ van twee
clepne eplandekens/ ghelegen 7. mijlen aende
w. zijde van Pulo Condor af/ zjin met wilder
nissen bewassen/ en liggen een mijl ofte daer
ontrent vanden anderen verscheppen/ en foot
mogghelijck waer/ soo en wilter niet tusschen
beyden dooz loopen: wāt men heeft daer by
ten om en dicht by hem/ supbere sandt gont:
Ick hebbe daer sels met stilte geanchert ge
legghen/ te weten/ ontrent een clepne mijl vante
Epland / dat aldernaest het landt leyt: De
stroomen loopen alhier seer mettet ghetp/ te
weten/ n.o. ende 3. w. Van dit Epland Pulo
Condor af nae het Epland Pulo Cecir toe/
is de cours n.o. en 3. w. en noozdtoost ten oo
sten/ ende zupdwest ten westē/ 4.5. mijlen: Dit
Epland is een leegh en lanchwerpich landt/
streckende noozden ende zupden/ heeft aenden
hoec van t noozden / een Eplandeken van
roode steen / liggende een half mijl van het
lant af: Men mach tusschen dit ende het Ep
landt dooz passeren: Aende zijde vante oosten
heeft een sandbap/ alwaer eens een Iunco,
(dat is een Judiaes ofte Chjins groot schip)
op t strandt ghehaelt is om te conterteren en
te versien/ toebehoozende eenen Zee-roover
van Parane, (een landt ghelegen aende Custe
vande oost zijde vā Malacca na het Conrick
rick van Sian toe.) Ick hebbe een half mijl
t Zeelwaert van dese voorsz. sandbap af ghe

passert/ is alternael van een supbere grondt.
Dit Epland leyt verscheppen vande Custe
van Camboja ofte Champa neghen mijlen.

Die gheen dic t Zeelwaert van Pulo Con
dor af loopt sonder dat te sien/ te weten/ op de
hoochte van 8. graden/ sal 2.5. cūde 26. vadem
diepten vinden/ met swarte modder gont/ en
veel van dat Zee schupm ofte Sas been op t
water drijven/ ende weseude by de 12. mijlen
daer dooz by/ op de hoochte van 8. graden/ so
sult ghy sommighe Zee Slanghen int water
sien drijven/ met 28. en 30. vadem diepten/ en
noch 10. mijlen noozder aen veel van t ruyt
Sargasso onder het water/ op de selfde diepte/
welck diepte also vinden sult tot op 9.1. gra
den / tot hier toe sult de cours vā t n. o. be
houden: want wy en mochten niet hoogher
aen loopen/ om dat de weste wind seer sterck
waeren/ en liepen van hier 3.0. aen nae Pulo
Cam toe/ om dat wy wanhoopen de Custe
van Champa te moghen crjghen. Als ghy
romt op 2. mijlen na by twee Eplandekens/
(ghelegghen van Pulo Secir, zupdwaert aen 9.
mijlen/ so sult ghy grondich water vinden/ en
by dese Eplanden comende/ sult de gont ver
liesen. Dese twee voorsz. Eplanden worden
vande Chjinen ghenaeint Tomitom, ligghe
3. mijlen vanden anderen verscheppen: Men
loopt se langhes 0.3.0. en w. n. w. Het Epland
van t oosten is hoogh en rondt/ zijnde aende
Zee kant stepl af gebickt/ ende den oppersten
top heeft t farsoen van een bonet/ gelijck de
Mandorijns, (dat zjn de Heeren) van Chjinen
draghen: Een half mijl daer van af/ leyt een
Clippe/ gelijck een Eplandeken/ en heeft aēde
west zijde roodachtighe Clippen/ hebbende
vande noozd zijde noch een ander clepne Ep
landeken: Rontsom alle dese Eplandekens en
Clippen en heeft men gheen grondt: Doe al
hier dese verclaringhe / om die swille dat ick
desen wegh ende contrepe bebaren/ ende also
het selfde wel ghenoteert hebbe/ als oock alle
wat in dese beschjijvinghe ende coursen ver
haelt wert: (Wy deden dese voorsz. coursen
dooz faute vande mast/ want en doozten onse
seplen niet voeren/ dooz die stercke weste win
den) op dat/ so hem pemandt bont in die ge
lijcke noot ende moepte/ niet en wil wanhopē
de Custe weder aen hoozt te crjghen. Vā dese
Eplandekens af/ sult uwen cours n. aen doē/
om te gaen verkennen Pulo Secir, ende van
daer nae de Custe van Champa toe/ wāt sult
weten dat de stroomen (van Pulo Condor af
ende vande Custe van Champa, tot Pulo Se
cir, ende dese Eplandekens toe) loopen nae het
oosten/ dooz welckē oozsake men terstont nae
de Custe toe loopt/ als wy hier nae sullen ver
claren/ ende als men passert dooz by dese Ep
landekens van Pulo Secir, noozdt oostwaert
aen/ soo trecken die stroomen terstont nae de
Custe van Champa toe/ die u verwaerts aen
sullen drijven. Van dese voorsz. schepen Ep
landen tot Pulo Secir toe/ en heeft men gants
gheen doozghen noch ondiepten / als vele
meenden/ het quaet datter is / is dat men
der gheen grondt en heeft. Dese Eplanden
ligghen achtien mijlen verscheppen vande
Custe af.

Van Pulo Condor af sult terstont nae de
Custe van Champa toe loopen/ te weten/ soo
ghy daer dooz by passert aēde 3. zijde/ so doet
uwen cours ter halber streec van n. n. o. tot
dat ghy de Custe int ghesicht hebt/ sult ter
halber wege van dese cours vāde 28. badem
diepten/

Pulo Condor
lept op 8.
graden.

Erckmen
alsmen op de
hoochte vā
8. een half
graden is.

Wat wan
hoop van de
Custe van
Champa te
crjghen liep
so nae Pulo
Cam.

D' Eplanden
Tomitom/
placets/ gele
gheest ende
ghedaente.

Doe sake
waerom alle
dese Eplan
den verclart
werden.

Cours om
het Epland
Pulo Secir
en de Custe
vā Champa
te verkennen.

Vā dese Ep
landen tot
Pulo Secir
zjn ghe
doozghen.

Wat teken
quaet is tuss
schen beyde
dese plaetse.

Cours van
Pulo Condor
tot Champa
toe.

Diepste daer hem
Mattheus
de Brito op
verloof.

Wermahin
ge of men by
nacht by't
landt quam.

Shedaente
vande Cuyte
van Champa.

En punt op
de 10. die
hierendiel
gadt dit een
Cabo maect.

Van de C.
tot Varella
ist al hooghe
landt niet
groot ghe-
berghen.

En Eplant
van Clippen
dat hem ge-
lyc een be-
woudde stad
vertoont.
Van dit Ep-
lant tot Pulo
Secir leyt
ten danc.

Plaetwaer
de reuter die
djaon leyt.

Wepel van
de reuter die
djaon.

Diepten ont-
rent E-
lant niet de
Clippen.

Goet Anker
gont aende
Cuyte van
Champa.

Weschevins
ge van twee
pinten.

De Haven
daer men
hout oep-
ten landt.

Legenhe
vande cuy-
te punt
tot Varella.

Weschevins
ge van ver-
sephen
plaetsen.

diepten/ vade so ghy daer voorszyp passeerden
aende 35de van't noozden/ so loopt n. o. ende
n. o. ten n. aen/ ende niet hooger te loefwaert/
om te schouwen de dzoochten daer hem Ma-
theus de Brito op verloof/ so ghy inder nacht
by't landt quamt/so werptet loot uyt/ ende
vindende 15. badem/ soo en loopt niet meer
naer't lant toe/ dan loopt terstont oost noozd
oost aen/ ghelijck als de Cuyte streckende is:
want de dzoochte leyt op de contrepe van 13.
badem langhs de Cuyte heen/ te weten 4. mij-
len daer van af.

Dese cuyte van Champa is langes de Zee-
rant hee/ van een leegh landt/ ende van groo-
te sant stranden: men loopter langhs heen o.
n. o. ende w. 3. w. tot een punt ghelegghen op
de hoochte van 10. 2. graden/ ende alermien
op twee ofte drie mijlen nae by dese punt tot/
so volepden de sant stranden en t'lage lant/
want dese punt is van een seer hooch landt/
streckende t'Zeewaert in/ so dattet een Cabo
maect/ van hier af voortaen ist altemael seer
hooch landt/ (tot de Varella toe) met groote
gheberghen/ binnen dese punt ofte hoek/
te weten/ naert west zuydwesten leyt eenen in-
wijck/ ende 2. mijlen herwaerts aen eer dat-
men daer by comt/ so heeftme dicht by't lant
een cleyn/lanck ende leegh Eplandt/altemael
van louter Steen clippen/ t'welcke hem van
berre vertoont ghelijck een bewoonde stad:
Van dit Eplandt tot Pulo Secir toe/ loopt ee-
bancke af van 10. ende 12. badem diepten:
Aen de voorszeyden Cuyte vande sant stran-
den/ te weten 15. mijlen alermien by't vooz-
noemde punt is/so heeftmen een seker ghe-
naemt Sidraon, al waermen wel met schepen
van 600. Wharen mach in loope/ aen dese re-
vier is ghelegghen de schoonste ende beste stede
van't gheheele Cornickrijck van Champa,
heeft tot een kentepcken een langwerpenden
heubel/ met twee ofte drie toppen boven op:
Ick hebber op een schoot van een Sotelingh
naer ghepasseert by't Eplandt vande Steen-
clippen/boven verhaelt/ ende vout altoos 8.
badem diepten/ altemael effen stee gront met
veel van't ruyt Sargasso, soo dat ick het loot
daer qualijc conste door rochen/ ende langes
de voorszeyden hooche punt ofte hoek heeft
men 20. badem diepten.

Als ghy by de Cuyte van Champa zijt/ soo
sulter langhes heen loopen o. n. o. aen/ tot op
twee/ ofte drie mijlen nae/ ten alderhoochste/
is altemael supbere ende goede Ancker gront
tot die voorszeyden punt ofte Cabo toe/ sul-
het Eplant vande Steen clippen aende zijde
van't lant laten/ daer niet binnen doorz pas-
sende: Van dese voorszeyden punt af voort
aen tot een ander punt/ zijn 12. mijle/ en men
loopter noozdoost langhes heen: Van dese
tweede punt noch 12. mijlen voortaen heeft
men een ander punt: dese cours doertmen ter
halber streeck van n. n. o. tusschen dese 2. en
3. punt zijn ghelegghen twee inwijcken/ waer
van d'eerste de Haven is daermen t'swarte
hout laept/ (t'welcke men noemt het hout
Deiraon: Van dit derde punt af tot die Va-
rella toe/ looptme de Cuyte noozden aen/ ende
al eermé by de Varella comt op 7. mijle naer/
so heeftmen eenen inwijck daer een bleck ofte
stede leyt/ ende 2. mijlen voortaen leyt een
Eplandeken van Steen clippen/ dicht aen't
landt/ twelck hem van berre vertoont ghe-
lijck een man die staet en vischt ofte hengelt/
waer van't genaemt woijt vande Portugesen

O Pescadar, ofte den Visscher/ ende so men be-
gheert te loopen naer de Varella toe/ (dit Ep-
landeken voorszyp wesende) so sijnmen terstont
t'lant genaken/ alwaermen een groote strant
met een supbere gront heeft.

Dese Varella is eenen hooghen Bergh die
t'Zeewaert in steekt/ ende heeft opt bovenste
vanden top een seer hooghe Steen rootse/
in ghelijckenisse van eenen toorn ofte pilaer/
diemen van seer verre can sien: waerom van
de Portugesen Varella gheheten woijt (dat is
soo veel als een Caep baecke ofte mercktepe-
ken ghehept/) aenden boet van desen Bergh/
te weten aende zuydzijde heeft een seer groo-
ten inwijck streckende noozde in/ over al met
supbere ende schoone modder gront van 15.
badem diepten/ men en cause van verre niet
sien/ om dat hem t'ene landt door't ander
steekt: maer als ghy by de voorszeyde strandt
comt/ ende die Varella begint te ghenaken/ so
begint hem den inwijck te openen/ den welcke
heeft een seer bype incomste/ ende heeft bin-
nen in twee loopende beechen/ van seer goet en
versck water/ die daer met een schip tot/ waer
mijn advijs daer niet in te loopen: want sal
moepden hebben om weer uyt te comen/ om
datmen daer de wint seker heeft/ men mach
het wel buypen setten/ te weten aende incom-
ste ofte mont van dien/ als ick gedaen hebbe/
ofte men mach d'ander plaetsen daer versck
water is gaen besoecke/ te weten die aē d'an-
der zijde vanden Bergh (naer't noozden staē)
aende boet van dien/ daer't hooghe landt dat
in Zee steekt volepndicht/ al waermen een
seer groote boet strant begint te crijghen/ om
dese wateringhe te crijghen/ soo moctmen de
punt van desen Bergh wel dicht genaeken/
ende so ghy daer langhes heen loopt/ sult int
onloopen van dien een clepne sant Wap sien/
met die voorszeyde groote strandt ende plaetse
vande wateringhe/ alwaer ghy't naer uwen
wille moeght sette/ want heeft seer goede an-
ker gront: maer heeft een groot inconvenient
ofte quaet/ dat ghy ligt om besponghete wer-
den van die van't landt/ want zijn hier ober
al byanden vande Portugesen ende Roovers:
daerom sulter altoos op u hoede wesen/ niet
goet opsiacht int versck water te halen/ so wel
van binnen als van buypen/ om dat die vant
landt vooz een manier hebben het bolt t'ober
vallen/ en te verrassen: Dese Varella leyt op
de hoochte van 13. graden.

Dit landt vande Varella is eenen hoek/ en
van daer voortaē tot Pulo Carao, is de cours
n. ende n. ten w. 48. mijle/ ende t'landt begint
van hier af veel leger te wesen/ dan dat ghe-
passeert is/ hebbende op veel plaetsen sandt-
stranden/ al waermen ober al Ankerē mach:
Thien mijlen van dese Varella voortaen/ te
weten een mijl van landt is gelegen een lanck
ende black Eplandt ghenamt Pulo Cambir,
tusschen dit Eplandt ende t'landt heeftme 12.
badem diepten sant grondt/ ende int midden
van't Eplandt vade zijde van't lant/ al waer
een clepne sant Wap is/ heeftet versck water
daerment mach setten noodich wesende: wat
is supbere gront/ ende te middelwegghen vant
Carnael van tusschen t'Eplandt ende t'landt
ist altemael schoon/ wesende van een clepne
mijl weeghs: Van dit Eplandt ontrent twee
mijlen noozden aen maectet landt een punt/
ende van daer naer't Eplandt toe/ heeftet re-
nen grooten inwijck/ ende van binnen naer't
noozdwesten/ te weten/ daer't hooghe lande
voleynt

t' Euland
Pescadar.

Shedaente
van Varella.

Wat dat Va-
rella gheseyt
is ende des
teeken.

En groote
inwijck aen-
de boet van
Varella.

Wier loope
de beechen.

Advys om
niet inde in-
wijck te loope
do: seker
waeromme.

En clepne
sant Wap
van groote
strandt.
Hier by is
goede An-
ker gront/
doch ver-
leus vande
inwoons-
ders.

De Varella
leyt op 13.
graden.

Shedaente
van Varella
mits gaders
te cours dā
daer na Pulo
Carao.

Plaet van
het Eplant
Pulo Cambir.

Goet Anker
het gront.

Gelegenh
van een Re
vier by't ge
nooken lant.
Diepte der
felver.

Ghebadeute
bant inco
bante rivier

Bermaghe
ge tot verfo
ginght dan
Cabels ende
Coutwe als
men hier on
kent is.

Deel Wiſch
en wilde ge
dieren hier
ontrent.
Op ſaek
waer dooz
d'vold vpan
den bante
dooz wagen
ghevozen
ſijn.
Coutwe Ep
landen met
ſommighe
Clippen.
Sommighe
Eplandē 12
mijlen van
Pulo Caton

Maerſchou
winghe dooz
des Eplan
den.

Beſchou
ge van Pulo
Caton's ge
bante ende
plaets.

De des 3. o. 3p
lept de Riffe
ofte d'oorſie.

Diepte d'ā
Canal enſ
ſchē bepen.

Teghen ober
Eplant een
rivier van 6.
badem daer
Gomes Bar
retto ghes
weeft is.
Pulo Caton
lept op 15.
twee verden
deel gaden.

Hooghe/ge
bante/ende
gelegenthe
van't Eplat
Champello.

voleryt (welcke van dese punt af naer binne toe west aen gaet) heeft een open ofte gebroeken leegh landt/ alhier is een Rivier van drie badem diepten/ inde Haben met sant grond/ ende is van eenen grooten mont ofte incomste/ ende heeft binnen in een put van 13. badē diepte: Dese Rivier loopt verre te landwaert in/ ende 4. ofte 5. mijlen vande mont af naer binne toe/lept een groot bewoont bleck/ daer veel victualpe ende lyfstochten zijn: Int incomen van dese Rivier heeft eenen hoogē heuvel aende oostzijde / wesende aende west zijde van een leegh lant en santstrant/ sulter recht te midbeweghen dooz heen in loopen/ al hoe wel dattet wijt is/ binne in wese de sult u wel vast binden en versien van Ankers en Coutwen/ te weten vande westzijde: wat so't noch vpoech inden tijt waer/ so heeft men alhier seer sterke weste winden/so datse u souden d'zijde aen d'ander zijde vande Rivier: Dese Rivier heeft veel visch/ en men heeft oock opt lant menichte van Venesenen/ wilde Derckens/ Cypre/ Repnoserotten/ en diergelijcke jacht: t'Welck vant lant placht goet te wesen: maer wy hebben se suspercht gemaecht dooz argherisse die wy hen aengedaen hebben. Van dese Rivier af vijf mijlen voortaan/ te weten langhes de Cufte heen/so heeft men twee Eplandekens met sommighe klippen ligghen/ ontrent een half mijl van't landt af / ende men mach tusschen den ende t'landt dooz passerē: Van dese Eplandekens 12. mijlen voortaan/ liggen ander Eplandekens by't lant/ alwaer sommighe vlacken van root sant staen met een strant/ aldaer heeft men een clepne Rivier daer veel Katte is/ (dat is onghesooten Riss met doppē/ met al gelijc als het waſt/) dit is noch 12. mijlen van Pulo Caton af / waer mede hen veel bedrogghen hebben daer dwers naer toe loopende/ alſiet saghen/ en quamen op de d'oorſten.

Pulo Caton is een langhwerpent Eplant/ hebbende twee hooghe berghe aende eynden van dien/ ende int midden ist een leegh landt/ so dattet van verre twee Eplanden schijnt te weſē/ heeft een blacke ende effen wildernisse/ streck noozdtwest ende zupdoost: Vande zijde van't zupdoosten heeft een Riffe daer't water op bzecht/ stekende tot een schoot vā een stuck gzoſ geschuts verre t'Zeewaert in/ Vande zijde van't lant heeft versch water/ lept verschepden vande Cufte verbehalf mijl weeghs/ dit Canael van tusschen bepde heeft 30. en 35. badem diepte/ met supere grond/ recht tegens ober dit Eplant lept een Rivier met een groote mont ofte incomste/ hebbēde inde Haben 5. ende 6. badem diepten/ is seer bewoont en bebout/ alhier heeft Gomes Barretto met sijn schip in gheweest/ dit Eplandē is ghelegghen op de hooghe van 15 3. graden/ ende n. n. w. daer van anderhalf mijl/ lept eē ander clepne ende black Eplant/ en men mach tusschen bepden wel dooz passerē: Daer n. n. westen 14. mijlen weeghs/ te weten langhes de Cufte heen/ is ghelegghen het Eplandē van Champello, op de hooghe van 16 3. graden ruyt: Dit Eplandē Champello is groot en hoogh/ hebbende boven op upstekende topen/ street n. n. w. ende 3. 3. o. heeft twee hooghe bergen met een dal int midden/ waer vā die harre zupdoosten veel hooger is als d'ander/ heeft oock veel gheboomten: Vande zijde vant nooztwesten heeft een seer hoogh Eplandē/ met noch twee clepne Eplandekens

daer dicht aende boet by ligghen.

Aende westzijde heeft veel ende seer goet versch water/ lept vande Cufte verschepden ontrent twee mijlen/ is een seer leegh lant langhes de Zeeant heen van sant stranden/ w. n. w. daer van af is ghelegghen de Rivier van Coaynon, hebbende twee badem diepten/ in de Haben sant grond/ daer men oock handel d'ijft: maer t'volck van dien is weynich te betrouwen: naer't noozdtwesten van dit Eplat Champello af/ soo is het twee ofte drie mijlen weeghs vol geboomten/ en twee mijle voortaan so maecht de Cufte eenen groben ende dicken hoeck vol van geboomten/ drie mijlen voortaan des hoeck lept eenē grootē inwijck/ welcke int incomen een Eplandē (tot een beschutsel) heeft ligghen/ ende is ober al schoon/ alwaermen veel victualpe en goederen heeft die vande Rivier Sinoha van binne af comē/ desen inwijck wozt altans geheten die Enſcada ofte inwijck van Don Iorgie, heeft veel hout/ ende seer goet om schepē af te bouwē/ vijf mijlen voortaan de Cufte langhes lept de Rivier van Sinoha, welcke heeft inde Haben 14. span waters/ altemael sant grond/ in dese Haben is den gantschen handel ende traffijck vande goederen van Cauchinchina, ende tot hier ende Champello toe loopt men noozdtwest aen: Dit Eplandē van Champello heeft een goede Rie ende beschutsel/ uptghenomen dooz een westen ende zupdtwesten wint/ ende alhoewel dat de wint van ober t'landt comt/ gheeft u niet teghenstaende groote moeyten dooz de leeghte van't lant.

Men sal weten dat op thien mijlen (alcer men comt by de Varella) te weten 13. mijlen t'Zeewaert in/ so begint etlijche d'oorſten die seer periculēus sijn/ de welcke streckē gelijc als de Cufte tot op de 17. graden/ en loopen wat naer't noozdoosten toe/ aent eynde vande welcke (den wegh naer China toe) sijn ghelegghen 8. Eplanden/ te weten drie groote ende vijf clepne / altemael met gheboomten ende sandt stranden/ maer sonder versch water/ tusschē dien ende rontom ist ober al vlac ende vuyl/ dat so haest als men t'Anker laet ballen/ so is terstont de Cabel aen sturcken gesneden: men heeft tusschen dese Eplanden in/ vier badem diepten: Dese inſozmatie hebbe ich gecregen van etlijcke personen van Siam die haer lunco ofte schip alhier met stilte verlozen/ om dieſwille datse Anker den/ en alle de Cabels (vande grondt) aen sturcken sneden/ hen int boot salberende/ en liepē alle dese Eplandē dooz om versch water te soekē/ sonder eenich te binden / men loopt den hoeck ofte t'eynde van dese d'oorſten met Pulo Caton, n. o. ende 3. w. ende n. o. ten o. ende 3. w. ten westen / want strecken boerchs ghewijs om/ daerom en wilt u niet betrouwen op d'oude diſcriptie van dese Rabigatie / welcke stellen datse Caumalen hebben: men heeft van daer af tot Pulo Caton toe int dwers over loopen 30. mijlen.

Rekende weder op de Rabigatie vande Varella naer Pulo Caton toe/ wanneer ghy so verre zijt als daer de Cufte begint noozdtwest te strecken/ so sult ghy uwen cours doen op 2. mijlen naer langhes de Cufte heen/ loopende also tot Pulo Caton toe: want soo ghy d'oorſt inde tijt comt/ so hebt ghy daer de weste winden so sterck/ dat so sy u quame te rrijgen war verre vande Cufte af/ souden u met getwelc op de d'oorſten d'ijde/ sonder enige remedie te hebben

versch wā
ter aen de w.
30de.

Gelegenthe
vande rivier
Coaynon.

Ontrent
volck by de
se Rivier.

Plaets van
de Rivier
Sinoha.
d'Inwijck
van Don
Iorgie heeft
veel hout
om schepē af
te bouwē.

Inde haven
van Sinoha
te de gant
sien vande
vande de groo
te vande an
ghelegghen.

Maerſchou
winghe dooz
singe dooz
ten oost
Wardā.

Ja de berg
van China
ligghen 8.
Eplanden.

Chreuwits
der ſelver.

Qua Riffe
geant.

Sommighe
Coutwe
Pulo Caton.

Cours van
na Pulo Caton
ten toe te
loopen.

Maerſchou
winghe dooz
de wesse
wā.

hebben/ gelijk alst ghebeurde metter Schip Santa Crus, sult passeren tot twee ofte drie mijlen ten alderhoogsten / t'Zeewaert van Pulo Caton af/ ende soot' ghebeurde dat ghy u vont aende zijde van't laut/ moechter oock seer wel dooz passeren/ te weten doozt Canael dat tusschen t'vaste landt en t' Eplant loopt/ twelcke derdehalf mijl inde breedte heeft/ altemael van schoone ende supbere gront als voren gheseyt is.

Canael tusschen t' Eplant en vaste landt is 2. een half mijl breed.

Gelegenths van Pulo Caton.

De supder boec van het Eplant sijn men leyt op 18. een half graden.

Eplant sijn men is van gedaente als een Quadant.

Plaets van de gaut met schip/ met een nige doozp ten.

7. mijl van Anchio ligghen groote doozp ten.

Men't supder eynde van't Eplant de haven Taalio met een cleyn Eplant veken.

De noozdoost sp van Aynon leyt op 19. een der deendel graden. Course van Aynon tot Pulo Com toe.

De 7. Eplant de Pulo Tio hart beschijvinghe.

Enleada dos Laddroins.

7. mijl van Pulo Tio te wisse die 7. mijlen vande lant leyt.

Weschijvinge van 2. die vieren.

Pulo Caton is gelegen met de supder punt van't Eplant Aynon, n. ende 3. en n. ten o. en 3. ten w. Wat ober de 50. mijlen weeghs/ dese boozsepde supder punt van Aynon leyt op de hoochte van 18 $\frac{1}{2}$ graden schaers: Dit Eplant streckt van dese boozsepde punt af/ supdwestwaert aē 12. ofte 13. mijl weeghs/ ende vande oost zijde af soo is de wegh naer China toe/ t'welcke men langhes loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ tot op de 19 $\frac{1}{2}$ graden/ en aende zijde van't vaste landt so streckt het Eplant om/ tot de punt ofte t'eynde vande 19 $\frac{1}{2}$ graden vande noozdoost zijde/ in voegen dat dit Eplant makende is de figuer van een Quadant: t' Canael van tusschen dat en t'vaste lant heeft op sijn smalste 6. mijl weeghs/ (al waer een Haven ghelegghen is ghenaemt Anchio,) hebbende etliche doozp ten tusschen beyden/ doch met doozgaende Canalen daer men met groote schepen dooz heen mach: Wā Anchio 7. mijlen oost aen is ghelegghen eenen goeden intwijck met beschutsel/ ende noch een mijl boozder aen (ontrent drie mijlen van't landt verscheypden) heeft men groote Rissen ofte doozp ten liggen: Keerende weder op de boozs, supder punt van't boozsepde Eplant/ (welcke is int aenghesicht van een seer hooch landt/ hoben alle t'ander vande Eplant uptstekende) soo heeft aende voert van dien (te weten naer't noozdoosten) een seer goede Haven ghenaemt Taalio, aen welckter mont is ghelegghen een cleyn ront Eplanteken: Van dit boozscheyden hooch lant af streckter also noozdoostwaert aen 12. mijlen weeghs/ en van daer booztaen ist altemael een leegh lant langhes de Zee rant heen/ hebbende van binnen in/ Heubelen ende Berghen.

Want eynde van't Eplant Aynon (te weten vande noozdoost zijde/ ghelegghen op de 19 $\frac{1}{2}$ graden) af/ naer't Eplant Pulo Com toe/ op de selfde cours van n. o. en n. o. ten n. aen sijn 8. mijlen/ ende is ghelegghen vijf mijlen van't vaste landt af/ is van een hooch lant makende t'fatsoen van een clocke/ ende heeft vande zijde vande lant eē Bee met een beschutsel/ daer t' Schip Santa Crus ghelegghen heeft/ men loopt van daer af naer de 7. Eplanten/ (diemen noemt Pulo Tio) op de selfde streckinge van n. o. ende n. o. ten n. aen/ wesen de inde cours vijf mijl: Pulo Tio sijn 7. Eplanten onder groot ende cleyn/ ligghen verscheypden van den anderen sonder eenighe geboomten: Van hier booztaen so streckt de custe n. o. ende n. o. ten n. aen / tot die Enleada dos Laddroins, (dat is den intwijck vande Roovers.) Van Pulo Taio 7. mijlen booztaen is gelegen een Risse/ welcke vijf ofte ses mijlen vande lant af t'Zeewaert in streckt / ende men heeft aen de oostzijde daer van/ te wetē een half mijl af 4. badem blacke sant-grondt / ende een mijl weeghs daer van af booztaen/ is gelegen een groote Gebier daer veel Scheyen haer vaert maken en in loopen: Wat van dese Gebier af/ boozder aen/ leydt een ander Gebier daer ick

selver in geweest hebbe/ den welcken een goet beschutsel heeft tegē de Monson van China, ende is met een supdelijck wint ondercit/ ooc mede so loopender stercke stroomē: d'incornste daer van is dicht aende oostzijde lāgers een punt lants heen/ isser supber ende schoon dese punt lants om wesen de/ sult loopen tot dat ghy cōt by een zant Bay/ alwaer ghy ter siāt sult sette: want binne in ist ondiep en doozh/ aende custe van tusschen dese twee Gebieren/ sijn ghelegghen twee ofte drie Eplanten dicht aen't landt/ van dese tweede Gebier 6. mijlen booztaen leyt de Enleada dos Laddroins, (welcke seer groot is/ heeft aende w. 3. w. zijde van de mont etliche Steen clippen liggen/ waer van een Risse af streckt/ streckende t'Zeewaert in/ daer een vande Doztugesen scheyen op geweest is/ vande boozscheyden tweede Gebier af tot desen intwijck toe/ so heeft mē tot op een half mijl aende custe / seken ende acht badem diepten supbere gront: t' Landt van desen intwijck/ te weten vande oost noozdoost zijde/ heeft een seer hoogen hoek ofte punt lants: desen hoek omlopende tot op een half mijl langer t'lant heen (is het ondiep/ doch moder grondt) soo loopt men naer de Haven van Comhay, (waer van dese Custe ghenaemt wort de Custe van Comhay,) alwaer de scheyen van Sion ofte Sian plagghen te comen/ is van gelijcken een intwijck die seer groot is/ hebbende een ander punt ofte eynde van hooch lant/ t'welcke streckt noozden ende supder: Kerst tegghens ober dese Haven/ te weten supden aē is ghelegghen het Eplant van Sanchaon ontrent vijf ofte ses mijlen daer van af/ ende is vande bobengheroerde punt vande Enleada dos Laddroins ofte intwijck vande Roovers af 7. mijlen/ op de streckinge van supdoost: Dit Eplant Sanchaon is groot ende hooch van veel geberghtē/ onder welcke staet eenē crommen Bergh met hooghe Heubelen hoben op/ makende de ghelijckenis vande knokels van de vingeren/ van een beflotē hant ofte vurs/ t'welcke een seckere ende seer goede kenterpcken is: dit Eplant heeft veel geboomten en groote intwijcken ofte Wapen/ alwaer mē eertijts plach te handelen/ tusschen dit Eplant ende t'vaste landt ligghen noch vier ofte vijf andere groote ende hooghe Eplanten/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten/ liggen op de selfde streckinge ende regghel van't vaste landt ende t' Eplant Sanchaon, in voegen dat Sanchaon den uptersten hoek ofte eynde maect/ ende streckt van daer naer't landt toe/ noozdtwest ende supdoost/ so dat het vā t'reve altemael een lant schijnt te wesen: Dit sijn d'eerste Eplanten van Canton, welcke liggen op 21 $\frac{1}{2}$ graden: Van hier af booztaen naer Lamon toe/ so loopt men bupten d'Eplanten heen oost n. oost aen/ men heeft van Sanchaon af naer't landt toe drie Canalen ofte Doozganghen die dese Eplanten maken/ dooz alle welcke men met scheyen passeren mach t'beste Canael is langhes t'Eplant Sanchaon heen/ (twelcke t'upterste van te Zeewaert te) van 6. ende 7. badem diepten / heeft inde incornste van d' (aen't selfde Eplant) een Eplanteken ligghen met wildernisse bewassen/ ende vande zijde van't noozdtwesten ligghen twee groote en hooge Eplanten/ die de mont ofte incornste maken/ men heeft int incorn langhes de strant heen/ sommige cleyn Eplanteken ende Rudden ligghen / boozby die boozscheyde twee Eplanten naert landt toe/ is ghelegghen

Plaets van de incornste vande revier t' ende van de Dambar.

Drie Eplant veken.

Ghebaente van Enleada dos Laddroins, enige een clippen wesen aen.

Diepte tusschen de Gebier ende de intwijck.

Gelegenths vande Haven van Comhay.

Plaets van t'Eplant Sanchaon.

Ghebaente van t'Eplant Sanchaon.

Kenterpcken van dit Eplant.

Ontrent Sanchaon noch 5. groote en hooge Eplanten.

Ghebaente van aen de Eplanten te samen.

D'eerste Eplanten van Canton liggen op 21. een der deendel graden. Course van hier/ nae Lamon. Beschijvinge van 3. Canalen t' ende verscheypde Eplanten.

ghelegghen een ander Eplandt/maeckende een ander mont ofte incomste van tusschen dit en die twee voorszeyden Eplanden: Van dit Eplandt naert landt toe is de derde mont ofte incomste: dooz dese twee incomste passeren de grootte schepen mettet ghetp vant water/ is altemael van weechie modder gront.

Om t' Eplandt van Sanchoan wel te kennen/ behalven die voorszeyde teyckens/ ofte om te weten oft dese Eplandt achter of voorszuyt ligghen/ so sult dese achttinghe hebben/ te weten/ als dat Sanchoan eenē upterste hoerckmaeck/ ende datmen van daer af naert landt toe noozdtwest en 3. o. aenloopt/ en van daer dooztae o. n. o. en 3. w. merckt de ruste met het Compas/ so sult ghy terstont comē te weten of ghy voorszwaerts of achter zijt/ ende so ghy so verre t'Zeewaert zijt/ dat ghy siet dat d' eenē ruste is streckende o. n. o. ende d' ander n. w. so zijt ghy daer recht teghens over/ met dese merckinghe heb ick het altoos comen te verkennen/ want ick ben d' eerste geweest die afghemerckt heeft/ ende die t' altans weten/ hebben van my gheleert.

Keerende weder tot Pulo Caton, tot die baert hā daer af naer China toe/ t'welcke sal wesen op dese maniere/ te weten: sulter twee ofte drie mijlen ten hoogsten t'Zeewaert af passeren/ om reden als voz verhaelt is/ daer doozby wese/ so loopt n. n. w. ofte n. w. aen/ tot dat ghy tusschen t' Eplandt ende t' vaste landt een open rrygh/ ende alst u begint te openen/ so loopt terstont ter halver streck hant n. n. o. aen/ naer den hoerck vant Eplandt Aynon toe/ ende passerende tusschen t' Eplandt Pulo Caton ende t' vaste landt/ sult de selfde cours aengaē/ om dieswille dat de stroomen in dese Monson naer den inwycck van Cauchinchina tōe loopen/ op dese cours sult Aynon comen te sien/ te weten daer 7. ofte 8. mijlen t'Zeewaert van af wese/ en t' mach wel ghebeuren dat so ghy quaemt inde conjunctie van een spynckbloet/ ofte met flappe windē/ dat ghy meerder naer binnen gedrebt wort: als ghy t' landt ghewaer wort/ so peylt het terstont mettet Compas/ en so de ruste streckende waer o. n. oost/ so loopt terstont op de selfde cours aen/ tot dat ghy t' nae u gissinge doozby zijt/ ende so u de ruste streckende waer n. o. ende n. o. ten n. ghelijck alst Eplandt gelegen is/ so loopt also heen tot dat ghy t' landt wel en beschepdelijcken sien moecht/ daer by oft se 3. mijlen van wese/ ende so ghy hant hier af begeerde te seplen naer Sanchoan toe/ so loopt op de selfde cours hā ter halver streck hant n. n. o. aen/ waer/ mede sult comen te sien Pulo Tio, so ghy u bont bter ofte by 3. mijlen daer hant t'Zeewaert in/ so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ ende so ghy daer maert 2. mijlen af waert/ so doet uwe cours van ter halver streck/ van tusschen n. o. ende n. o. ten n. Op dese cours sult op het Eplandt van Sanchoan aen comen/ ende sult comen te sien het Eplandekē Do Mandorijn genaemt/ t'welcke een cleyn/ ront/ ende hoogh Eplandekē is/ ende is gelegen by oft se 3. mijlen vande Eplanden af/ ende begeerende te wesen inde vanden van Macau, so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ loopende t'Zeewaert van Sanchoan by oft se 3. mijlen af/ als ghy op 1.5. ofte 20. mijlen naer by d' Eplanden comt/ so sult ghy de gront van modder vīdē op 2.5. badem diepten/ als ghy d' Eplandt comt te sīē/ (op u hoe- de wese/ als vozen ghewaersjout is) so

sulter by genaken/ en daer langhes heen loopen tot op een mijl naer/ men heeft van Sanchoan tot Macau toe 18. mijlē/ ende daer zijn by Canalen ofte doozgangē/ te weten/ t' eerste is van tusschen Sanchoan ende t' Eplandt van Vasco de Faria, van by 3. mijlē byet: Dit Eplandt van Vasco de Faria is wat meerder naer t' landt toe ghelegghen als Sanchoan, en heeft eenen hooghen spitfighen bergh/ en vande zijde vande Zee heeft eenen hoogen ronden heubel/ wese/ tusschen dien en den bergh seer leegh lant/ so dat het hem van verre vertoont als twee Eplanden/ ende als men daer dicht by comt/ datmen t' lege landt begint te ontdekken/ maect het een vertooninge ghelijck een Cameel/ heeft een cleyn stuck weegs t'Zeewaert daer van af/ twee ofte drie Eplandekens ligghen/ dit Eplandt is ghelegghen n. ende 3. met Sanchoan, een mijl daer van af leyt een cleyn langhtwerpent Eplandt/ sonder eenighe wilbernisse/ t'welcke int geheel eenen crommen opgaende rugghe maect/ gaende weder al dalende aende eynden af/ dit Eplandt wort ghenamt Pulo Baby, dooz by dit Eplandt/ te weten/ lant t' landt van Sanchoan heen/ leyt een Clippe een wepnich boven water uprijckende/ Stelle alhier alle dese mercken en teyckenen van dit Canael/ om datmēt te beter soude moghen kennen/ ende diet van doen is daer dooz te loopen/ mach het by lijcken doen/ en gepasseert wese/ d' Eplandekens van t' Eplandt van Vasco de Faria, d' eerste diemen van langhes d' Eplandt heen siet ligghen/ is inde vierde mont ofte incomste/ t'welcke hem niet opent/ om dieswille dat het een Eplandt doozt ander steekt. Hier ofte by 3. mijlen dooztaen liggen andere Eplandekens langhes t' Eplandt (dat u sal blijven aende west zuydtwest zijde) heen/ altemael op een ryp/ ende schijnē van verre d' een dooz dander te steken: maer als men daer recht tegens over comt/ so liggense als ghelept is/ zijn onder groot ende cleyn by oft se 3. int ghetal: Van dese Eplandekens af/ ontrent twee mijlen weeghs oost noozdoost aen/ zijn ghelegen twee Eplandt dicht by den anderē/ streckende n. ende 3. Doozby dese heeft men daer noch andere op de reghel naer t' landt toe/ streckende altesamen op de selfde streck hē. In d' incomste dicht by dese twee eerste Eplanden/ is ghelegen een groot/ hoogh ende ront Eplandekē/ tusschen de voorsz. reghel Eplanden/ ende d' Eplandekens boven verhaelt/ maect het een groot gat ofte open/ dooz t'welcke mē den naesten wegh naer Macau toe heeft.

Tot meerder kennisse van dien/ so heeft mē drie ofte vier mijlen (o. n. o. dooztaen) drie Eplanden verschepdē van den anderē liggē/ de welke van t' landt af op een reghel t'Zee waert in stekē/ so datse veel meer upwaerts aen liggen/ als alle d' ander daer langhes heen comt/ in boegen datse dwers teghens u over blijven. Keerende weder op de mont ofte incomste van Macau, als men daer by comt/ ende daer begint in te loopen/ (so ist altemael open sonder eenich Eplandt om te loopen) seplende also recht naert vaste landt toe/ t'welcke van daer af acht mijlen weegs noozdē aen is/ alwaer de mont ofte t' gat gelegen is daermen naer Canton toe loopt/ vā de Portugesen genaemt As Orelhas de Lebre, (dat is der vanden ooren.) In dese mont heeft men 8.9. badem diepten/ en so men daer comt met die ebbe van een spynckbloet/ so loopender de stroomen

Sanchoan
lept dā dā
cau 18. mijlē.
by Canalen
t' eerste
naels ghele
ghenhept
wende.
t' Eplandt
Vasco de Faria
gebade

Gelept
gelept
en beschij
unghe van
Pulo Baby
laure tāt
van Sancho
an een Clipp
een wepnich
bovent' waer

Doflake
waeromme
de vierde
monde haer
niet opent
naert
beroonen.
Beschijvū
ge van dē
schepen
Eplanden

Twee Eplanden.

Beschijvū
ghe vande
naest wegh
na Macau.

Geleghe
hept van
Eplanden.

Gedaft
men by de
mont van
Macau etc.

Wantswaer
de mont leyt

De mont nae
Canton weert
genaemt As
Orelhas de
Lebre.

Dooz wat
niet ofte
nael de groot
te schepen
passeren.

Teeycken
van Sancho
an en d' an
der Epland
ten.

Middel om
te weten oft
men dooz of
achter de
eplanden is.

Teeycken als
niet recht te
ghens over de
eplanden is.

Cours van
Pulo Caton
nae China.

Daer dat de
stroomen en
d'ouwen toe
loopen.

Cours om
Aynon te sīē

Gelegent
vande Epland
Aynon.

Cours om
na Sanchoan
te loopen.

Plaets/ ge
daente/ ende
beschijvūge
vande Epland
eken Do
Mandorijn.
Cours om in
de hant van
Macau te
loopen.

Wantswaer
toinge dooz
de Eplandt.

Stroomen ende t'water so sterck en gewelddich af datter gheen winde toe mach helpen om te ghens op te comen/waerom goet is aldaer te anchoren met opstaende seplen / tot datmen kennelijcken siet bloepen/ loopende langs die reghel Eplanden (die aende oostzijde liggen) heen naer binnen toe/ alwaer d'incorste lan- ges heen loopt/ u wachtende van een Clippe ghelegen dicht by dese Eplanden boven wa- ter/daer t'Zeewaert van af loopende: want men tusschen dien ende d'Eplanden met geen schep en passeert. Oock mede so sal u een an- der Clippe blijve aende zijde vant weste/ we- sende ter halver wegghen/ ende comende rechte booz u ypt te sien een cleyn ende leegh Epland/ ghelegghen op de selfde reghel Eplanden vant oost daer ghy by heen loopt/so weert dat ghy zijt by de mont ofte doorzanc van t' tweede Cannael/ dat naer Macau toe loopt/ dese in- comste streckt oost en west/ ende mach wesen vā een myl int byede / sult op dat cleyn E- planden aen loopen/ dat latende aende noozt zijde / nemende utwen cours tusschen dit E- planden ende d'ander Eplanden in nae bin- nen toe/houdende altoos t'Eplandekē alder- naest/al waer u de diepte sal beginnen te min- deren/ende dan noch veel meer als ghy't E- plandekē gepasseert zijt:want hebrer een ban- che van 28. spannen waters/van wecke mod- der gront: Clandt vande supdzijde van dit Cannael zijn 4. ofte 5. Eplanden/dicht by den anderen ghelegghen/welcke strecken oost ende west/hebbende aende noozdzijde een groot effe seer hoogh Epland (welcke streckt tot die ha- ven daer der Portugesen habitatie ende ghe- meente is) heeft eenen Inwijck ofte Wap/ n. in streckende: In de incorste van desen Habē is ghelegghen een groot ende hoogh Eplande- ken/ te weten/ dicht by t'Epland vant nooz- den/tusschen welcke en t'Eplandt ist d'ooch ende ondiep/ ende aleermen met dit Eplandt ober een comt/ soo heestmen aende zijde vant noozder Eplandt / een Clippe onder t'water ligghen/ te weten/ t'Zeewaert naert midden vant Cannael toe/daerom sult u van dit lant vant noozde af houdē/ en wat merder naert zuypen genakende. So wanneer ghy der Por- tugesen Stede ende Woonplaetsen begint te ontdekken/met die Haven daer de schepen ge- anchorert liggen/so sult op die oosterhoek van d'incorste van dese Habē aen loopen/ u daer dicht by heen houdende naer binne toe/sulter 4½. ende 5. badem diepten vinden/u wachten- de vāde westzijde:wāt zijn daer ober al ban- ken ende sanden / ende langhes de punt heen heestmen modder gront: Dese punt ofte hoec is een hoogh landt / ende van daer af binne- waerts aen/ eenscheut van een struck gzoef ge- schuts verre/ leyt een ander punt van lant/effe van het leeghe landt loopt een banche af/van 18. spannen waters) streckende dwers ober naer d'ander zijde toe/tot so verre als deerste hupfen staen/ ende aleermen daer by comt/so heestmen int midden vande Rezier een Riffe ligghen/daerom sult het landt vande oostzij- de houden/daer by heen loopende tot datmēt anchorert/ is een seer goede modder gront van 4½. badem diepten.

Dat 21. Capittel.

Die Navigatie ende Courten van uytter Co- ninckrijk van Sion naer China toe, met die ghelegghenthey van dien.

Schepdende ypt de Haven ofte Rezier vande stadt Sion ofte Sian, sult utwen cours stellen naer de wester custe toe/ daer by comende sult u wachten van een Riffe/ ghelegghen aende noozdzijde vande Haven ghenaemt Bancosea, twee mijle vant landt af/ tusschen welcke ende t'lant heestmē een Canaël van 4. badem diepten: niet tegē- staende sulter buypen om passere/so verre als ghy daer boven cont comen:Dese haben van Bancosea leyt met de haben van Sion noozd- oost ende 3. w. ende heest wat van 11. o. ten o. ende 3. w. ten w. By de Custe wesende sult u- wen wegh daer langhes heen nemen: want hefter ober al supbere gront/alsmen de booz- schreben Riffe ghepasseert is/so is dese Custe aenden oeder vande Zee van een leegh landt/ hebbende binnen in clepne heubelen streckt n. ende 3. Vier mijle weeghs booz by Bancosea zuypden aen/maectet leeghe landt een punt ofte yptstekenden hoek / ghelegghen op 14½. gra- den van daer af booztaen sult een grofende dick landt sien / twelcke t'Zeewaert inschijnt te steken/ aleermen hier by comt so heestmen een Rezier/diemen noemt Chaō, aen welker mont staen etlijke boomen die hen verthoo- nen als Palmboomen: Comende by t'booz- schreben lant/so sult noch een ander dick gzoef landt comen te sien/ twelcke inde vertoonin- ghe schijnt oost en west/ te landwaerts in te strecken/hebbende veel scherpe Roosten/ al- hier maeckt het landt eenen hoek ofte eynde/ welcke int ghemeen ghenaemt wort de punt van Cuy,tot hier toe so streckt het lant naer t' supdtoosten toe/ ende van daer booztaen so loopt de Custe supdwest aen:Dese punt van Cuy leyt op de hoochte van 12½. graden/tus- schen dese punt ende het boozschreben grove dicke landt/dat u achter blijft/ te weten/ een mijl vant landt af/ sult 11. ende 12. badem diepten vinden/van schoone gront.

Als ghy dese punt van Cuy boozby ofte daer ontrent zijt/so sult terstont utwen cours doen 3. 3. o. aen/ tot op 25. mijle daer van af/ doende aldan utwen cours 3. o. ende 3. o. ten 3. aen/ waer mede sult comen te sien een E- plandt / het welcke hem van verre vertooner: de is als dize Eplanden/is langhwerpich en black/vol gheboomen/ ghelegen op 10. gra- den rupm/sal u blijve aende zijde vant oostē/ op alle desen wegh sult u wachten van te l- waert te vervallen.

By dit boozschreben Eplandt wesende/sult supdtoost aen loopen/ende lieber de loef vant zuypden houdende/ als naert weste te herbal- len/om oofsake vande seherpe winden diemē hier ghemeelijken heeft / op dese cours sult noch een ander Eplandt comen te sien/twel- ke grooter is als d'eerste/ streckt oost en west/ is van een dick black landt boven op wesen- de de wester punt van dien/ een groven dicke hoet/ te weten aende Zee kant stepl af gebict/ ende naert oosten gatet al dalende af naer een swartachtigh landt toe / t'welcke een dicke ende dicke wildernisse schijnt te wese/ leyt op 9½. graden rupm.

Dit Eplandt looptmē mettet Eplande Pu- lo Vvy supdoost en noozdwest/sulter op dese streck naer toe loopen/is inde cours 25. mij- len/Pulo vvy zijn twee Eplanden / waer van t'grootste streckende is noozden ende zuypden/ hebbende eenen hooghen heubel aende supd- zijde / en vande n. zijde twee leghe heubelen/ met een dal int midde/dit is de vertooninghe vande

En Riffe aende n. 30 vande Hauē van Banco- sea.

En Cannael van hier vā dem diepte.

Chelgrentz inde Haven van Banco- sea met de Haven van Sion.

Ghebaente vande Cuyt booz by de Haven.

En punt op 12½ die- tel ghabē.

Plaets van de Rezier met de gebaente.

En die grof lant met veel scherpe Roost (en).

De punt by Cuy leyt op 12 twerder deertel ghabē Diepte tus- schen Cuy ende t'groot landt.

Cours van Cuy tot een Eplandt dat op 10. ghabē leyt.

Beschrijvinge van een Eplandt dat vā de vā ghe- baente ende geleghtz.

Leyt op 9.2 half ghabē.

Cours nae t'Eplandt Pulo Wp. Beschrijvinge van Pulo Wp.

Ghebaente vande supd- zijde van Pulo Wp.

Waershou- winghe van een Clip. Plaets van de selos.

Epcken als niet by de mont vā t' tweede Can- nael is.

Coudt tus- schen de E- planden booz.

En Banck van 28. span- nen waters. Ende supd- 30 vant lant 4. of 5. E- plandekup.

Ghebaente vande Hauē daer de Por- tugesen hare habitatie hebben.

Courten om inde Haven te loopen.

Diepte der seier.

En Banck van leeghe lant van 18. spannen. Waershou- winghe booz om Riffe die in midden inde Rezier leyt.

bande westzijde: maer bande zijde van't zupden/ schijntet altemael hooch en ront te wesen/ hebbende een clepne dal int midden/ makende twee Rotsen/ int schijnsel vā twee mannen/ t'ander ende t'clepnste Eplant is gheleghen aende zupdoost zijde, wat verscheppen daer van af/ makende een Cannael tusschen bepden/ daermen wel dooz passerē mach: wāt is schoone gront: Dit clepne Eplant heeft aē de zijde vānt zupdoosten een Eplandekē vān Steen clippen liggen/ waer van een Risse vā steenen af loopt/ daermen hem alleenlickē vā moet wachtē: want alle d'ander plaetsen zijn schoon/ hebbende de diepten vā 12. badem diept hōt Eplant/ ende int grootste Eplant/ te wetē aende zupdwest zijde/ heeft mē versche water met eē sant Wap: als ghy naer dit Epland toe loopt/ so sult ghy (daer ontrent comende) 14. badem diepten vinden/ met harde gront/ ende so ghy modder gront vint/ so zijt ghy aende zijde vān't landt.

En Cannael tussche bepden.

Een steenen Eplant met een Risse.

Dieptē ende gront ontrent dit Eplant.

Ghebaente bande Custe vān Camboja.

Plaets vān de Haven vān Malacca op.

Ende noozdoost vān Pulo Wap een groote Revier.

Gront ende diepten der selver.

Maershouwinge vān de Eplandē die 6. mijlen vān Pulo Condor liggen.

1. Noozder punt vān Pulo Condor.

2. Noozder punt vān Pulo Condor.

3. Noozder punt vān Pulo Condor.

4. Noozder punt vān Pulo Condor.

5. Noozder punt vān Pulo Condor.

6. Noozder punt vān Pulo Condor.

7. Noozder punt vān Pulo Condor.

8. Noozder punt vān Pulo Condor.

9. Noozder punt vān Pulo Condor.

10. Noozder punt vān Pulo Condor.

11. Noozder punt vān Pulo Condor.

12. Noozder punt vān Pulo Condor.

neemt liever (tot meerder sekerhept) de diepte vā 17. badem schaers/ waer mede sult comē aende zupdzijde vān Pulo Condor, op 3. ofte ten hoochsten 4. mijlen nae/ als ghy t' gesicht bande Eplandekens hebt/ so moecht ghy nae Pulo Condor toe loopen/ naer utwen wil/ latende d'Eplandekens aende noozdzijde.

Dirgeen een aē Pulo Condor toe comē.

So ghy passeerde aende zupdzijde vān Pulo Condor, om naer vaste landt te loopen/ (te weten aende Custe vān Champa) so loopt n.n.o. ende n.o. ten n. aen/ op welke cours sult de Custe comen te sien/ om te schouwen de droochten daer hem Mathews de Brito op verloor/ welke zijn gheleghen 4. mijlen vānt landt af/ somen langhs t' landt heen loopt op de 13. badē diepten/ so salmen op dese droochten aen comen: maer als men dese droochten gepasseert is/ so is alle de reste langhs de Custe vān Champa heen/ schoon en supver/ in dese contrepē wesen/ sult utwen wegh en cours nemen/ ghelijck als wy inde discriptie (inde Navigatie vān Malacca naer Chinen) hier bozen verclaert hebben. Die noozd. droochte gheleghen aende Custe vān Champa, loopt men met Pulo Condor noozden ende zupden/ ende n. ten o. ende 3. ten westen/ ende wat vānt ter halver streck/ etc.

Geleghē hē dē droochte daer Mathews de Brito op verloor.

Courfen om dese droochten te schouwen. Langhs de Custe vān Champa is schoon en supver.

Dat 22. Capittel.

De Navigatie ende Courfen vān't Eylant Pulo Condor af, tot de Haven vān Sian toe.

An Pulo Condor tot Pulo vvy zijn ontrent 20. mijlen ruym/ liggen vāden anderē oost ende west/ ende heeft wat vān oost ten noozden/ ende west ten zupden/ om nu te loopen naer Pulo vvy, so doet utwen cours recht west aen/ sonder te rekenen eenich afslach vānt wāzen vānt d' o. pas/ ende comende wat meer als ter halver weghen/ sult een banche vinden vān modder gront vā 8. ende 9. badem diepten/ en siende noozdwaerts aen vān achteren opt schip af/ sult de boomen (op't landt vānde Custe vān Camboja) moghen sien staen/ welke een seer leegh landt is: Dese boozsepde banche gepasseert zijnde/ so en salt niet langhe dueren/ ofte ghy sult Pulo vvy recht booz upt comē te siē/ ende so haest als ghy t' int gesicht trijght/ sult aende noozdzijde op aen loopen.

Streckinghe vān Pulo Condor tot Pulo Wap.

Comen na Pulo Wap te loopen. Een banche vān modder gront.

Sult weten dat dit land vān Camboja eenen hoek maect/ vān welke de boozsepde banche af comt loopen: Vān desen hoek af naer de Haven vān Sian toe/ loopt men lancy de Custe n.n. west aen/ by de welke men veel Eplanden heeft liggen/ te weten daer langes heen/ streckende tot op 12. ende 12. graden: In dese contrepē zijn de meeste ende grootste Eplanden by een gheleghen/ en maken alhier eenen hoek: want het landt eenen inwijck heeft ghenaemt A Encada de Lian, welke een goet stuc weeghs innewaerts aen loopt/ ende is gelegen op 12. graden: Dese noozder punt vānt landt vānde mont vān desen inwijck leyt op 12. graden/ t' landt vān dese boozsepde punt/ te weten dat innewaerts o. n.o. aen streckt/ heeft veel gheboomten met een sant strant: Vān dese puurt af t' rewaert in/ zijn gelegē twee hooge en ronde Eplandē/ sonder eenige geboomtē/ mē en mach tusschen t' eerste Eplandē ende het landt niet passeren: want het Cannael ofte die passagie is tusschen t' eerste ende tweede/ (ofte om beter te verstaē) tusschen

Landt vān Camboja maect een hoek/ daer de banche afloopt.

Veel Eplanden tot op 12. en 12. graden.

Den inwijck A Encada de Lian gheenaemt/ lēpē op 12. en 12. graden. Noch een op 12. die vā de deel graden.

Twoe hooge ronde Eplanden. Ghebaente bande Canaël tussche bepden.

russchen beyden dooz/ is e smal Canael/ doch seerdiep/ van 60. baden/ ende daer loopt een stercke stroom dooz. Op de hoochte van dese boozs. punt van desen Inwijck/ luttel min ofte meer/ te weten/ een half mijl van't landt vande binnen zijde af/ is gelegen een seer langhe Clippe/ sterckenbe gelijck als het landt/ welck men met leegh water sien mach. Men loopt van dese boozs. punt af nae de Haven van Syan toe/ noozden ende zupden langs het landt heen. De boven gheroerde Eplanden strecken tot op 10. mijlen nae vade selfde Haven/ altesamen langhs het landt heen/ en zijn niet te groot/ noch en hebben gants geen gheboomte noch beresch water/ en men heeft daer langhs/ by heen/ tot op eenhalf mijl daer van af schoone gront/ en sulter niet dichter by comen/ noch u tusschen dien ende t'landt in strecken: maer laten se altesamen blijven aende doot zijde.

de Haven van Syan toe/ in boeghen als ghesep is/ noozde aen seplende/ als sp u int zupen blijven: wesende by nacht/ mochtet wel daz op de modder op't dzooch aen setten: want sult u des mooghens recht teghens de Haven ober vinden / soo dat ghyse beshepdelijcken ghenoech sien sult: want is een mont ofte inkomst van een groote Rivier / sult daer al seplende ober modder ober al heen in loopen/ niet de getijden ende supelijcke winden/ die u ghenoech opwaerts aen sullen bzenghen.

Cours vade Epland na Span toe. Germanin ge offnen by nacht op de baer quant.

Ghebaente vande Haven.

Dat 23. Capittel.

De Navigatie ende Coursen vande Haven van Camboja af, tot het Eylandt van Pulo Tymon ende die Pedra branca toe.

Schepdebe van de punt vande Haven van Camboja af/ comende tot op een half mijl ofte daer ontrēt t'Zee waert in/ sult uwen cours nemen zupdwest aen/ waer mede ghy sult comen te sien twee clepne Eplandekens/ ghelegen tusschen Pulo Condoz ende Pulo VVy, sult daer een half mijl van af loopen / evenwel zupdwest aen seplende/ sonder pet haet zupden te houden/ om oozsake vande stercke stroomen/ die nae het Eplandt van Bornon toe loopen/ ende so het sake waer dat de wint begonst te stillen/ ende dat ghy't begerden te ankeren in het midden vande Golfo/ mochtet wel doen: want hebrer gront op 38. ende 40. vadem diepten/ daerom en laet niet op de boozs. streck van het zupdwesten aen te loopen: want met dese cours sult recht op Pulo Tymon aen comen. Het Eplandt Pulo Tymon is groot ende hoogh/ ende vol gheboomten: heeft seer goet beresch water / soot u van doen waer/ mochtet daer ghenoech crighen / te weten/ recht teghens ober een Eplandeken / ghelegghen in eenen Inwijck van't selfde Eplandt. Als ghy naer dit Eplandt Pulo Tymon toe loopt/ so sult ghy aenden hoeck vant noozden sien een rondt Eplandt/ en begerende tusschen dat ende t'Eplandt/ ofte tusschen dat ende het vaste landt te loopen/ mochtet wel doen: want mochtet ober al bypelijcken passeren. Comende by Pulo Tymon, sult uwen cours zupden/ ende wat na het 3. ten w. aen setten nae Pulo Tynge toe/ het welcke een seer hooch ende ront Eplandt is/ in gelijcknisse van een Dyrn/ ofte als e hoop Cozē/ heeft sommighe clepne Eplandekens by hem liggen. Op dese selfde streck van 3. en 3. ten w. aen/ sult comen by de Pedra Branca, ofte witte steen Clippe: Van hier af so begunnen de haert nae de Straet vā Sincapura toe/ loopende ontrēt drie ofte vier mijle westwaert aen/ etc.

Twoe clepne Eplandekens tusschen Pulo Condoz en Pulo VVy.

Wachhouwinge om e half mijl van dese Eplanden te loopen. Oozsake waeromme diept aende Golfo.

Cours om recht op Pulo Tymon aen te comen. Ghebaente van Pulo Tymon.

Cours van Pulo Tymon nae Pulo Tynge.

Ghebaente vande Epland Pulo Tynge.

Get begin vande Straet van Sincapura.

Dat 24. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van uyt de Haven van Macau in China, naet Eylandt van Pulo Tymon, ende die Straet van Sincapura toe.

Die upt Macau schepdt nae de ander Custe toe / die sal dooz het ooster gat upt loopen/ soo de wint na het noozden westen loopt/ so niet/ daer en is niet a bedreben: wat mochtet gat van't zupdweste dooz seplen/ t welck eenen goede uptganch is/ loopende

Cours om de Clippe van t'Zee by d'Almeida te schouwen

loopende bande punt van Varella af/ recht naer het landt bande ander zijde van Macau toe/ om te schouwen de Clippe van Belchior Dulmeida, ende als ghy op een scheut van een Roer nae aen d' ander zijde comt/ soo sult ghy also langhs heen loopen tot een punt landts (welcke t'eynde is) toe/ alwaer gelegen is het Eplandt van Castro: Van dese punt steekt die bache af/ om welcke oorsake sult het Eplandt van Castro naerder loopen/ als de punt landts/ om niet op drooch te raken: Wat men heeft in dese contreye de meeste ondiepte aent landt bande stincker handt/ en het diepste aen de rechter handt: Men heeft op dese banchke met het hooch water van een sprinck bloet 4. badem diepten bupten de banchke wesen/ sult nae het gat toe seplen/ loopende alsdan na de punt bande banchke toe/ om niet te loopen op de Clippe (diemen terstont sien mach: wat sult daer t' water op sten bzenen) tot datse u blijft aende rechter handt: Bupten t' gat van desen uptgantk wesen/ sult volgen de coursen hier nae verclaert. Oock mede/ als ghy schept wesen Varella, (een Roer scheut daer van af wesen/ so moecht ghy loopen naer t' Eplandt ghenaeint Do Bugio, (dat is bande Meerkatte) en daer met over een comende/ so loopter dicht by: want is eenen goede wegh/ booz de noozde winden diem daer heeft/ overmidts datmen de winden aen d' ander zijde scherp heeft. De boozs. Clippe is ghelegen te middeweghen van t' Canael/ ghy moecht aen dese zijde van t' noozden langhs t' landt heen loopen nae het Eplandt van Castro toe.

Plaets van de gelegentheit van het Epland Casstro.
Plaets daer de meeste ondiepten sijn.

Waerschoonwinge booz de Clippe.

Het Epland Do Bugio/ dat is t' Epland bande Meerkatte.

Plaets van de Clippe.

Cours met het Canael tot het ghesicht van Sanchuan.

Ghelegentheit van d' Eplanden van Ieronimo Pretto.

Pulo Cambir.

Diepten ontrent d' Eplanden van Ieronimo Pretto.

Ghedante van het Epland Pulo Cambir.

De Rebiet van Pulo Cambir.

Na dat ghy t' Canael ofte tgat upt zijt/ sult ulwen cours 3. w. aen langs d' Epland heen doen/ so t' clae weer waer/ tot dat ghy comt te sien het Epland van Sanchuan, en als ghy t' siet daer op 8. mijlen nae/ t' Zee waert van wesen/ so hebt ghy een goede navigatie: want ick doe dese cours altoos/ en binder my wel met. Seven ofte 8. mijle t' Zee waert van Sanchuan wesen/ sult 3. w. aen loopen/ te weten twee etmalen lanck/ ofte tot dat ghy na u gislinghe 12. mijlen vanden upersten hoek ofte t' eynde bande droochten af zijt/ alhier wesen/ sult alsdan 3. w. aen gaen/ so veel als u dunct dat ghy van t' uperste eynde bande droochten nae Pulo Caton toe binnewaerts zijt doende alsdan webet de cours van 3. w. aen/ en naet 3. en 3. ten w. op welcke cours sult comen te sien d' Epland van Ieronimo Pretto, welcke coursen ick aldus ghedaen hebbe niet goede ende boozspoedighe winden/ comende altoos int gesichte van d' Eplanden van Ieronimo Pretto, ende somtijds daer bupten heen nae Pulo Cambir toe/ ende quade wint hebbende sonder noozde te wesen/ so salt hem selven wel wijsen wat u te doen staet.

Als ghy dese Eplanden int gesichte rijcht mochter wel by ghenaken so ghy wilt: want hebt alhier ober al supvere ende schoone sant gront van 15. badem diepten. Van hier af na Pulo Cambir toe/ loopt de Cufte n. ende 3. en heeft wat van n. ten w. en 3. ten o. Dit Epland Pulo Cambir is lanck en black/ heeft bande zijde bande Zee/ sommige roode blaken/ wesen/ de wildernisse van dien effen en gelijk. Recht tegens over de punt van dien/ te weten naet noozden opt vaste landt/ is ghelegen een Rebiet/ welcke is de selfde van Pulo Cambir. So ghy alhier quaemt inde Monson bande zupe winden/ moecht hier wel verbersinghe van water nemen/ want is goet. Sult

ooc weten/ dat wesen/ 8. mijle vant Epland Sanchuan t' Zee waert/ moecht oock wel van daer af uwē cours nemen altoos nae t' 3. w. toe/ so sult van gelijck d' Epland van Ieronimo Pretto comen te sien: maer moet wesen met een Compas dat fix is. Advertete u noch eens/ dat so wanneer ghy int gesicht van Pulo Cambir comt/ daer op 3. ofte 4. mijlen nae by wesen/ so heeftmen daer sommighe Eplandkens liggen/ ende een half mijl t' Zee waert bande punt vanc zupe af/ ligge etliche steenclippen boven t' water/ die he vertoonen ghelijck als Dicken hoopen/ ghy moecht wel passeren tusschen alle d' Eplandkens en het Epland booz/ want is altemael schoon.

Van hier af nae de Varella toe/ looptmen de Cufte n. en 3. en wat van n. ten w. en 3. ten o. is inde distantie 12. mijlen. Dese Varella is eenen seer hooge toorn/ staende op eenen hoek landts/ die van binne t' landt upt comt/ t' Zee waert in stekende. By dese Varella heeftmen een Have/ de welcke men niet sien en can/ als men daer van bupten afna toecomt/ om oorsake dat het een lant doort ander steekt: Ooc mede so heeftmen aen desen uptstekende hoer/ te weten/ bande zupe zijde een wateringe van seer goet en versc water aen een sant strant. Wande noozd zijde vanden selfden hoek/ is een ander plaets van versc water/ aen een ander sandt strant: Het lant heeft alhier sommighe Clippen en clepne Eplandkens liggen/ en so wannermen alhier comt watter hagen/ moet wesen met een goede conjunctie en tijt/ want men en heeftier geen anchor gront/ dan seer dicht by het landt/ t' beste is binnen inde Bay te loopen: want is een goede Haven/ ick hebber selver in gewest/ heeft goet beschutsel booz n. ende 3. winden/ met 14. 15. 16. badem diepten sandt gront/ ende so ghy begeert wat naerder aent lant te comen/ sult daer 8. en 7. badem diepten binden van goede gront. Dese Haven bande Varella is ghelegen op 13. graden. By dese wech wesen Varella, tot het Epland Pulo Sefir toe/ heeftmen sommighe Eplandkens/ liggende ontrent 9. ofte 10. mijlen vande Varella af. Wande punt vande Varella tot dese Eplanden/ looptmen de Cufte n. en 3. ende van dese Eplandkens na Pulo Sefir toe/ begintmen by het landt heen te loopen n. n. o. ende 3. w. aen. Dit Epland Pulo Sefir van het landt genaemt/ om dat het aende Cufte leyt: want daer is noch een ander bande selfde naem t' Zee waert in ghelegen/ is een clippich Epland/ sonder eenige wildernisse/ hebbende int midden van dien eerten spitfighen bergh ghelijck een Varella, is een black Epland van gheelachtighe colour van t' Zee water. Om Pulo Sefir te kennen/ daer op een mijl ofte 2. van wesen/ soo sult ghy aen het vaste landt een scheursel ofte open sien/ is in dese contreye goet op een paar mijlen na langhs t' lant heen te loopen/ alwaer ghy sult op 7. badem gront hebben van gofsant/ en wilt u van Pulo Sefir af niet t' Zee waert in steken: want is eenen quaden wegh/ om datmen daer 4. badem diepten (met steenighe gronde) heeft. Pulo Sefir van het landt/ leyt op thien een derden deel graden/ ende de streckinghe bande Varella tot Pulo Sefir toe/ is ontrent 50. mijlen weeghs.

Van Pulo Sefir nae Pulo Condor toe/ sult ulwen cours nemen 3. w. ende 3. w. ten 3. aen op 18. ende 20. badem diepten/ waer mede het Epland Pulo Condor sult comen te sien.

Adver.

Cours als men 8. mijle van Sanchuan is/ nae d' Eplanden van Ieronimo Pretto.

Waerschoonwinge van sommighe clepne Eplanden.

De manin te hoe de Cufte na Varella loopen. Ghedante van Varella.

Een haven in Varella.

Oorsake waarom dat men daer heen niet en siet.

Sommighe Clippe ende Eplanden sonder anchor gront.

Een goede haven met 14. 15. 16. badem diepten.

De Haven van Varella leyt op 13. graden.

Sommighe Eplandkens in sichte Varella ende Pulo Sefir. Oorsake waarom dat Pulo Sefir heet. Oock een ander Pulo Sefir.

Ghedante van het Epland Pulo Sefir. Oorsake waarom dat Pulo Sefir heet. Oock een ander Pulo Sefir.

Waerschoonwinge van Pulo Sefir. Waert in te loopen. Pulo Sefir leyt op 10. badem diepten graden.

Cours van Pulo Sefir nae Pulo Condor.

Waerschoon-
winghe van
de dwers
cours van
Pulo Sefir/
etc.

Advertete u dat wāneer gy dese dwers wegh
van Pulo Sefir nae Pulo Condor over loopt/
uwen cours te doe vande santpunt af 3. 3. w.
aen/ sulter hebben 18. en 20. badem diepten/
en so wanneer ghy 15. badem vint/so zyt ghy
dicht by de custe vā Cābaja, en sult Pulo Con-
dor niet siē/dā vāde zijde vānt lant: maer om
beters wille/sult u altoos houdē op de 18. en
20. badem/baden de 20. badem t'Zeewaert/
noch onder de 18. na het landt toe niet loopē-
de: Met dese cours sult recht op't aengesicht
vān Pulo Condor aē comen/ is een groot Ep-
landt/hebbende veel Eplandekens rondt om
hem liggen/en ober al veel anchor gront/van
ghelijcken so heeft men daer versh water/ te
weten/aende w. zijde en gelegen op de hooch-
te van 8³. gaden. Van Pulo Sefir tot Pulo
Condor zyn 50. mijlen / ende van Pulo Con-
dor tot Pulo Tymon, sult uwen cours doen
zupdt zupdtwest aen op 30. ende 35. badem
diepten/ modder gront. Op dese cours ende
diepten sult comen te sien een Eplandt/ ghele-
ghen recht tegens ober die schē punten vāde
Custe: heeft dese vertooninghe/ te weten/ drie
berghen/ welcke staen op de spatie van twee
openen diē t landt int midden heeft/ en aende
zijde vā't noozdtwesten/ heeft een Clippigh
Eplandeken. Vān hier nae Pulo Tymon, sult
uwen wegh nemen/ 3. ende 3. ten w. aen/ op de
diepte van 28. en 30. badem/wesende vā d' een
tot d' ander 115. mijlen/sult altoos als gesept
is/loopen nae het Eplandt vande seven pun-
ten (genaemt Pulo Tyngaron, 3. 3. w. aen/ om
nozlake bande wateren en stroomen/die naet
Eplandt vān Bornon toe loopē/ en wilt ge-
fins vāde cours af wijkē/tot dat ghy t comt
te sien:want leyt vān Pulo Tymon 20. mijlē.
Dese cours is eē goede Navigatie. Advertete
u wederom/ dat soo wanneer ghy zyt op den
wegh vān Pulo Condor naer Pulo Tymon
toe / sult (tot middewegghen vān het ene tot
het ander) vinden de diepten vān 25. badem/
ende vān ter halver wegen (nae Pulo Tymon)
toe / sult hebben de diepten vān 35. badem.
Pulo Tymon leyt op de hoochte vān 2³. gā-
den aende noozdtzijde/is een groot Eplandt/
hebbende ander Eplanden by hem ligghen/
heeft aende noozdtzijde versh water/ te we-
ten aen een sandt strant / daer de schepen (die
vān Sunda af comen / en naer China loopen)
haer water comen halen.

Optwat diep-
ten dat men
loopē sal nae
Pulo Cāboy

Ghebaente
en hoochte
vān Pulo
Condor.

Ghebaente
vān een Ep-
lant liggen
de over de 7.
punten.

Plaets vān
een Clippigh
Eplandekē.

1^e Eplandt
Tyngaron
dat is 1^e Ep-
lant by de 7.
punten.

Bermanin-
geeft waer-
schouwinghe
vāde diepte
tusschen Pu-
lo Condor
en Pulo
Tymon.

Hoochte en
godaete vān
Pulo Ty-
mon.

Plaets vān
1^e Eplandt
Pulo Tinge

Cours vāde
de Pedra
Branqua.

Waerschoon-
winghe vān
1^e Punt vān
Jantana.

Bermanin-
ge om na de
punt vāde
Branqua te
loopen.

Comende in't ghesicht vān Pulo Tymon,
sult vāde buypen zijde by heen loopen/ tot
hoorby de zupder punt langhs hee dooz t Ca-
nael dat tusschen dese punt en een ander Ep-
landt dooz loopt/ welck Eplant u sal blijven
ter Zeewaert: Soo haest als ghy in't Canael
zyt/so sult terstont aende zijde vān 3. w. een
ander seer hooch Eplant sien: genaemt Pulo
Tinge, alwaer ghy sult nae toe loopen/ tot op
anderhalf ofte twee mijlē na: Alhier wesende
sult uwe cours nemen (na de Pedra Branqua,
ofte witte Clippe toe) zupen aen/ op 18. ende
20. badem diepten / altoos met het loot ende
hant/ en so ghy op dese cours quaet op min-
der gront/so hout u te Zeewaert/ in boegghen
dat ghy loopt op de 18. badem/ ontrent vier
mijlen vershepde bande Custe/ om te schou-
wen de Risse die vāde punt ofte hoek vān
Jantana af comt / daer de Eplandekens lig-
ghen / die ghy terstont sult comen te sien/ al-
hier goede opsicht hebbende / dat ghy de Pe-
dra Branqua niet hoorby en loopt / als ghyse
comt te sien/sult ghy daer nae toe loopen/ die

altoos houdende aende by vān u af/ want we-
sende met de bloet/ so looper de stroomen
gheweldich nae het Eplant vān Binton toe/
waer mede de Pedra Branqua niet hoorby en
sout moghen comen: want dede ny alhier/
dat ick het met twee anchors sette moest/sult
altoos (als gesept is) niet het loot inde handt
loopen/en so wāneer dat ghy vint 15. 16. ba-
dem/so zyt ghy aent epndt vāde Risse/ ende
mocht wel wesen dat ghy alsdan die Pedra
Branqua noch niet en saecht. Comende op de
18. badem/ so en loopt niet meer t'Zeewaert/
alduz heen loopende tot dat ghy binnen de
Pedra Branqua zyt / loopende alsdan nae een
punt landts toe/ die ghy sult sien aen't landt
vā Jantana, welck is het lant vāde noozdt-
zijde/sulter by heen loopen/ tot dat ghy comt
te sien sommighe roode doelen ofte heubelen/
ghelegghen aende Haven vān Ior, aler ghy by
dese Haven vān Ior comt/ sulter u eē wepnich
vān af houden/ u niet inde Haven stekende
want heeft alhier een bankē ligge/sult nooz-
by de roode doelen wesende/nae het landt toe
loopen/ het welck een sant strant is/daer als-
dan langhs heenloopende / tot de mont ofte
incomste vāde Straet vān Sincapura toe/
goede opsicht hebbende/dat soo haest als ghy
de Pedra Branqua binnen zyt/ nae het landt
vā Jantana tos loopt / sonder nae d' ander
zijde te wijcken / want hebt daer seer quade
gront/ ende de wint soude u beletten ober te
comen. Soo ghy begeerden te loopen vāde
binnen zijde vā't Eplandt Pulo Tymon,
moecht wel doen/etc.

Plaets waer
de stroomen
na toe loopē

Stentpreken
alsmen aen't
cande vāde
Risse is.

Cours nae't
Punt aen't
vā Jantana.

Bermanin-
ge vāde ha-
ven en t' d'af
vān Jor.

Waerschoon-
winghe tot
de mont vān
Sincapura.

Dat 25. Capittel.

Deroute ofte de Navigatie ende Coursen
vān Malacca af nae Sunda toe, ghelegghen
in't Eylandt vān Iava major, met alle die
gheleghentheyte ende streckinghe vān dien
opt correctste verclaert ende aenghe-
vvelen.

Loopende vā't groote Eplandt (ghe-
legghen drie mijlen nae het zupdtoosten
vān Malacca) af / tot die Rivier ghe-
naemt / Rio Fermofo, soo doet men
de cours noozdtwest ende zupdtoost / ende
noozdtwest ten westen ende zupdoost ten oo-
sten/ende zyn 13. mijlen / moecht op alle dese
wegh (so ghy begeert) anchoren/ende en heb-
ter boden de 30. badem diepten niet/met sup-
vere modder gront:Dese hoorsepde Rio Fer-
mofo is ghelegghen aende selfde Custe vān
Malacca, welcke heeft d'incomste aende 3. o.
zijde hooch landt / wesende vāde zijde vānt
noozdtwesten leegh landt / heeft inde Haven
6. 7. badem diepten / int incomen vān dien
sult ghenaken de zijde vā't zupdtoosten / u
wachtende vāde noozdtwest zijde: want zyn
daer ondiepten.

Cours vānt
Eplandt 3.
mijlen vān
Malacca
na Rio Fer-
mofo.
Streckinghe
der selver.

Ghelegghen-
vān Rio Fer-
mofo/ diepte
der selver.

Waerschoon-
winghe vān
de 11. w. zijde

Vān dese Rio Fermofo af/tot het Eplandt
Pulo Picon toe/ (t'welcke is ghelegghen aende
selfde Custe/ te weten/ een mijl weeghs vānt
landt vershepden) looptmen noozdtwest en
zupdtoost/ende noozdtwest ten noozden ende
zupdtwest ten zupden/ tusschen dit Eplandt
ende t'vaste landt ist ondiepe gront/ is inde
cours 6. mijlen.

Cours vān
Rio Fermofo
nae Pulo
Picon.

Vān dit Eplandt Pulo Picon tot Pu-
lo Carymon, (t'welcke een groot ende
hooch Eplandt met gheboomten is/ heb-
bende sommighe Eplandekens rondt om
E e 2

Cours vān
Pulo Picon
tot Pulo Ca-
rymon.

Ghebaente
van Pulo
Carymon.

hem ligghen/so loopt men voor den en zupē/
ende n. ten w. ende 3. ten o. is inde distantie 5.
mijlen. Van dit Epland Carymon af/ heeft
men ontrent 3. mijlen weeghs / tot de Cufte
van Samarra: Sult nae dit Epland toe/ ende
daer langhs by heen loopen/ te weten/ aende
west zijde/ want is over al schoon.

Beschreide
eplandkens.

Nen't punt van't zupen van dit epland Ca-
rymon, ligghen sommige eplandkens. Van
dese eplandkens/ twee mijlen voortaan/ leyt
een ander cleyn ende langhwerpent epland/
ghenaemt Pulo Alonalon, alhier ist Canael
op sijn finalste. Van dit Epland af/so begint
de Straet diemen noemt Estrecho de Sabon,
dat is/ die smalste ofte doozgaende enghet van
Sabon, wesenende so verre als het selfde epland/
so sult ghy ontrent eē half mijl van af wesen.

Verbegin
han de straat
de Sabon.

Van dit epland Alonalon af/ tot het groot-
te epland van Sabon toe / zijn ontrent twee
mijlen / int midden van dit Canael zijn ghe-
legghen andere cleyn eplanden / die u altesa-
men sullen blijven aende oost zijde / u altoos
wachende daer niet op te verballen/ als ghy
dooz dit Canael heen loopt/ so weest ghead-
verteert/ dat te middelwegghen van dien ghe-
legghen is een verborghen Clippe onder wa-
ter / daer eens een schip sijn boer op afstiet.

Daer schou-
winge voor
een verborgh
Clip.
Plaetse der
felwer.

Comende by het Epland Alonalon, sult
ghy aende zupdtwest zijde daer van af / (te
weten / aende zijde van Samataa,) comen te
sien twee cleyn eplandkens / met noch een
ander cleyn der van gheboomten / wesenende
gants gherampant / met etlike Clippen
daer by ghelegghen. Als u dese eplandkens
blijven in het zupdtwesten / ende zupdtwest
ten westen/ so sult uwen cours zupen aen doe:
sult daer 9. badem diepten vinden / u altoos
wachende vande Cufte van Sabon, (t'welck
d'oost zijde is/) want isser ondiep/ sult maken
dat ghy te middelwegghen vant Canael heen
loopt/ is altemael modder gront.

Beschreide
ge van som-
mige Eplan-
den en Clip-
pen.

Een half mijl weeghs van't epland Sa-
bon af/ is ghelegghen een cleyn epland / ghe-
naemt Pulo Pandha. Dit epland heeft in't
midden een Steenclippe. Als ghy soo verre
zijt/ dat u Pulo Pandha in't oost zupdtwesten
blijft/ doende uwen cours zupen aen/ soo sult
ghy daer 9. badem diepten vinden/ loopende
een half mijl vant epland Sabon af. Het
voorzeyde Epland ende Clippe ghepasseert
wesenende/ sult harde gront vinden / doende
alsoo uwen cours zupden aen / tot dat u het
Epland ende Clippe van Pulo Pandha int
n. n. o. blijft / alwaer ghy terstont modder
gront sult vinden/ van daer loopt aē moecht
anckeren nae u belieften. Als u de voorszeyde
Clippe op de voorsz. streckinge blijvende is/
so sult ghy comen te sien westwaert aen t'wee
eplandkens ofte Clippen/ waer van d'eerste
sommighe boomen op heeft/ ende het ander/
(welcke de mont van Campar int Epland
Samarra aldernaest is ghelegghen/) en heeft
gants gheen gheboomten / ligghen dicht by
den anderen. Van daer af nae Samarra, heeft
men veel Steenclippen ligghen: Als ghy
comt om dese eplanden dooz by te loopen/ (die
u sullen blijven aende zijde van Samarra,) sult
maken dooz't midden vant Canael heen te
loopen/ (te weten/ tusschen die eplanden ende
de Cufte van Sabon,) zupen aen / als ghelept
is/ uwen cours altoos doende lanx de Cufte
van Sabon, tot ontrent een half mijl daer van
heen/ alwaer ghy altoos sult vindē 8. badem
modder gront/ tot dat ghy comt by een cleyn

Plaetse van
het Epland
pulo Pandha
Ghebaente
vant stoe.

Goeden
ancker gront
int n. n. o.
van Pulo
Pandha.

Twee Eplan-
den misga-
ders de mont
van Campar.

Veel steen-
clippen aende
zijde van Sa-
marra.

eplandken/ ghelegen dicht aende Cufte van
Sabon, hebbende veel Clippen rontsom hem:
als ghy daer voor by loopt / soo sult ghy u
wat buipen af wachten / dat latende aende
zijde van Sabon, hebt alhier noch modder
gront ende een scheut grof gheschuts v ooz-
der aen/ so sal u terstont de diepten begi nuen
te minderen/ tot op 7. ende 6. badem m. Van
hier af sult ghy loopen naer eenen hoerck (van
het epland Sabon) toe/ ghelegen recht tegens
over een vande monden van Campar: Dese
monden ofte gaten zijn ghelegen aende Cufte
van Samarra,) recht int aenghesicht van
dese hoerck / te weten / ontrent twee boersch-
schoten verre vant landt af/ liggen twee clip-
pen/ diemen altemets met volle Zee niet sien
en can/ zijn ghebaent Batoringe: Men heeft
tusschen dien ende het landt/ 6.7. badem diep-
ten/ ende tusschen beyde 9. badem: men mach
met een Schip tusschen beyden dooz passe-
ren/ ende t'zeewaert daer van af nae Samarra
toe / heeft men daer dicht by 12. 13. badem
diepten.

Plaetse van
een eyn e-
plandken.

Wat gront
blijven om-
rent dit e-
pland heeft.

Ghelegent-
heden vande
monden van
Campar.

Van twee
Clippen die
ghenaemt
werden Ba-
toringe.

Om wel te mogen na dese Clippen toe/ en
daer voor by loopen/ so sult ghy uwen cours
nemen/ te weten/ soo haest als ghy t'voorz.
Eplandken (dat by't epland van Sabon leyt
ghepasseert zijt/) ghelyck almen langhs Sa-
bon heen loopt/ met het loot inde handt / op
7.6. en 6. badem diepten: tot hier toe sal u de
diepten minderen / altoos modder gront/
welck ghy sult hebben/ tot dat ghy metten
hoochsten heubel (van die op den hoerck van
Sabon staen) en met een punt vant landt van
Samarra, van een vande monden van Cam-
par, (ghenaemt As bocas de Campar) over een
comt/ daer van het ene landt met het ander
ghelegghen is o. en w. In dese contreppe heeft
men de voorsz. Clippen van Batoringe, als
boven: Alhier wesenende/ sal u terstont de diep-
ten beginnen te vermeerderen tot op 7. en 8.
bademen/ op welke diepten sult loopen/ soo
langhe dat u de Clippen achter uyt blijven/
daer t'zeewaert af loopende/ te weten/ nae de
zijde van Samarra toe/ die latende aende zijde
van Sabon, u daer altoos van wachende:
want en hebt alhier anders gheen d'ack dat
u schadich can wesen/ van dese Clippen daer
de stroomen nae toe loopen: Doch inde sult
ghy u wachten van beyde zijden / so wel van
Sabon als van Samarra: want zijn daer ober
al dicht langhs heen bancken en ondiepten.

Cours ont-
wel dooz
dese Clip-
pen te loopen.

diept 2 lanx
Sabon/ dese
ghelegghen de
gront.

As Bocas
de Campar
is een vande
monden van
Campar.

Waer schons
winge voor
de Cufte van
Sabon ende
Samarra.

Cours alme-
achter de clip-
pen is nae
Samarra.
Wat diepte
blijven nae
men wort.

Dese voorsz. twee Clippen gepasseert we-
sende / (die u bynaest recht achter uyt sullen
blijven) sult terstont 3. o. aen/ loopende na het
landt van Samarra toe/ met het loot inde hant/
niet passerende onder de 5. badē nae het landt
van Samarra noch boven de 7. badem t'ze-
waert / sonder het loot nimmermeer uyt de
hant te late: wāt in dese cōtrepe regeert mē hē
meer na het loot en diepte/ als nae t' Copas.

Als dit Epland van Sabon voleynt / soo
heeft men terstont een ander Epland/ genaemt
Pulo Dure, welck strekt tot eē ander Epland/
ghenaemt Pulo Boyon, en dan noch eē ander
epland/ gheheeten Pulo Buron, welck zijn ghe-
legē so dicht aē Samarra, dat het altemael een
landt schijnt te wesen: Nen't eynde van dit ep-
land Dure, ligge 3. eplandkens/ te weten/ een
groot en 2. cleyn. Dit epland Dure loopt men
met den hoerck van Sabon, daer die 2. cleyn
clippē liggen/ n. n. w. en 3. o. is inde distantie
ontrent 6. ofte 7. mijlen/ met die diepten van
6.7.8. badem diepten/ modder gront.

Ghelegghen
van Pulo
Dure.
Pulo Boyon
ende Pulo
Buron.

Die Eplan-
dken.

Als ghy

Cours als men met het eplandt van Pulo Buron over een rijk etc.

Wetgeving van Tanjanbaro tot Pulo Buron.

Cours na de die eplandt Calantigas.

Gebante van alle die.

Wetgeving van Tanjanbaro tot Tanjambasso.

Plaats van de rivier van Saragun.

Cours van de hoek nae Calantigas.

Waarde van de eplandt gas.

Waarde van de eplandt gas nae Warella.

Cours van de eplandt gas nae Warella.

Plaats van het eplandt van Warella.

Gelegent van Jambes ende noch a. Eplanden.

Cours van Warella nae de Straet Palimbon.

Monte de Manopijn nae recht op 't gezicht van het eplandt Banca.

Als ghy met het Eplandt van Pulo Buron over een comit (welck dicht aende Custe van Samatra leyt) so loopt 3.0. ende 3.0. ten 3.0. aen/ Dese cours aldus doende/ tot dat ghy comt op 10. badem diepte/ alsdan so loopt 3.0 aen/ tot by eenen hoek van't landt van Samatra, ghenaeint Tanjanbaro. Van desen hoek tot het Eplandt Pulo Buron, zijn 3. mijlen/ t'welck bukten het Carnael is. Als u desen hoek tot Tanjambaro blijft int westen/ so loopt 3. ende 3. ten 0. op de drie Eplanden aen/dienen noot de Calantigas, waer van het eerste een Eplandeken by hem heeft ligghen/ te weten/ aende zupd zijde/ en het middelste heeft met met al/ en het derde ofte t' alder zupdelijste/ heeft een ander Eplandeken aende zijde vant noorden by hem ligghen: Dese Eplanden sullen u in't boorz by passeren blijven aende oost zijde.

Van desen hoek Tanjanbaro, wat boorzder aen/lept eenen anderen hoek/ ghenaeint Tanjambasso, welcke seer ghelijck ende effen met de Zee over een comit: Tusschen dese twee hoeken is ghelegghen de Rivier van Andargijn. Den boorz. hoek Tanjambasso, leyt met d'Eplanden oost en west/wesende vanden eenen hoek tot den anderen 9. mijlen. Als ghy desen hoek in't gesicht crijght/ so en sult ghy van daer voortaan gheen landt van Samatra meer sien/om dattet Inwijcken zijn. Van desen hoek looptmen nae d'Eplanden Calantigas, n.w. ende 3.0. ende is inden cours ontrent 7. mijlen. Dese Eplanden zijn ghelegghen op een graet aende 3. zijde vanden Equinoctiael. Aende oost zijde van dese Eplanden Calantigas, heeftmen veel steen clippen boven en onder het water liggen/ barrom en sulter t'Zee waert niet van af loopen: want tusschen dien ende het Eplandt Linga ist seer buyl ende periculeus.

Willende vande Calantigas nae het eplandt Pulo Varella loopen/ soo loopt 3.0. en 3.0. ten 0. aen/ waer mede daer op aen sult comen/ is in de distantie 9. mijlen: Ghy sult op desen wegh binden 7. ende 8. badem diepten/ ende dicht by't Eplandt 16. 17. badem/ te weten/ aende zijde van't noorden/ ende vande zupd zijde sult ghy minder hebben: Dit Eplandt heeft versich water.

Dit Eplandt vande Varella is ghelegghen recht tegghens over eenen hoek van't landt van Samatra, ghenaeint Tanjanbon, van welcken hoek tot het Eplandt zijn twee mijlen/ ende men loopt het n.n.w. ende 3.3.0. Sult loopen tusschen dit Eplandt ende den hoek heen/ latende t'Eplandt t'Zee waert/ aende zijde van't back boort. In't aenghesicht van desen hoek ligghen drie eplanden/ waer van het grootste ghenaeint woort Iambe, ende langhs het landt van Samatra, en heeftmen gant gheen eplandeken noch Clippen.

Om te loopen van het eplandt Pulo Varella, nae de Straet van Palimbon toe/ soo loopt 3.0. aen/ altoos op die diepte van 7. badem modder grond: Op desen cours sult ghy comen te sien den bergh/ ghenaeint Monte de Manopijn, welcke staet recht op het aenghesicht van het eplandt Banca. Als ghy desen bergh in't ghesicht crijght/ soo en sult ghy de Custe van Samatra nauwelijcken connen sien/om oorsake vande Inwijcken. Sult op de boorz. cours nae de boorz. bergh toe loopen/ te weten daer anderhalf mijl van af heen loopende/ nae de Custe van Samatra toe/ latende den bergh aende zijde van het noortd.

oost/ u daer van wachtende als boven: want heeft een groote Risse een mijl daer van af ligghen. Als ghy met den bergh van Manopijn over een zijt/ soo zijt ghy recht tegghens over de monden ofte Inwijcken/ (ghenaemt As bocas de Palimbon,) ghelegghen aende Custe van Samatra. Een mijl van den boorz. sepden hoek van Palimbon boort aen/ is ghelegen een smalle ofte dunne punte landts. Aen de zupd zijde vande selfde punt steken veel Clippen ende Ruidten af/ tot een mijl t'Zee waert, in/ altermael onder water ghelegghen/ welcke maken die boven ghementioneerde Risse/ waer om u andermael adverteer/ daer anderhalf ofte tot twee mijlen van af te passeren/ ende en laet u vade groote diepten dienen langhs dese Risse heeft niet bevestighen: want van veel diepten soude op't drooch raeken/ ghelijck alst ghebeurde met een Schip/ t'welc sepden aen dese zijde/ dicht by't Eplandt Banca op 15. badem diepten/ stiet met sijn Roer aende steenen. Sult oock op u hoede wesen/ niet te seer te ghenaken het landt ghenaeint As bocas de Palimbon, ofte de monden van Palimbon, want zijnder altermael ondiepten ende sanden: Hebt altoos het loot inde handt/ ende en loopt niet onder de 5. badem nae het landt vande monden ofte Inwijcken toe/ tot dat ghy ghepasseert zijt/ noch boven de 8. badem t'Zee waert/ ende so ghy daer op quaemt/ soo hout u terstont weder op minder grond/ als gheseyt is.

Sult weten datmen van desen bergh Manopijn af (welcke staet in't eplandt Banca,) loopt nae de monden ofte Inwijcken van Palimbon toe/ (die aen d'ander zijde van Samatra ligghen/) n.n.o. ende 3.3. w. ende mach wesen in't oberloopen bij mijlen weeghs. Van hier af soo begint die Straet (diemen noemt) van Palimbon. Dese Straet streckt nae het zupdtoosten/ hebbende somtijts wat vant oosten/ ende by wijlen wat barrt zupen/ tot datmen der boort is. Den bergh van Manopijn ghepasseert wesende/ tot op twee mijlen boorz by/ sult uwen cours nemē naer d'eerste mont ofte Inwijck van Palimbon toe/ met het loot inde hant/ te weten/ een mijl weeghs daer van af heen loopende/ ende comende op 5. badem diepten/ so en ghenaecktet landt vande monden ofte Inwijcken niet naerder: want zijn altermael ondiepten ende sanden/ waer om u berrane onder de vijf en half badem niet te loopen/ ende vande zijde van Banca, en sult ober de 8. badem niet loopen. Doende uwen cours op dese diepten/ tot op een groote mijl/ boorz by de laetste mont vā Palimbon, wesende in dese rontrepe/ sult nae het landt van Samatra toe loopen/ tot op een half mijl daer vā af alhier wesende/ so maect het landt een mijl recht boort uyt een punt/ by dese punt comende/ sult noch een ander punt recht boort uyt sien/ welck mach ligghen van d'eerste punt vier mijlen weeghs/ ende men loopt van d'een tot d'ander oost zupdtoost/ ende west noortdwest.

Comende soo verre als dit tweede punt/ soo heeftmen een mijls weeghs boort aen/ aende selfde Custe een cleyn Rivierken ligghen/ tusschen desen hoek ende de Rivier looptmen altoos een half mijl vande Custe van Samatra af/ met het loot altydts inde handt.

Van dese boorz. Rivier af boort aen/ sult vande Custe afwijcken: want zijn van dese

Ge 31

Waarde van de eplandt gas nae Warella.

Tepche als men recht over de Warella van de Warella.

Een smal punt met veel Clippen ende Ruidten.

Waarde van de eplandt gas nae Warella.

Waarde van de eplandt gas nae Warella.

Op wat diepten datmen hier ooren loopen moet.

Cours van de eplandt gas nae Warella.

Het begin vande Straet van Palimbon.

Op wat diepten datmen hier ooren loopen moet.

Wetgeving van Tanjanbaro tot Tanjambasso.

Plaats van een cleyn Rivier. Van dese Rivier tot een punt 5. mijls weeghs/ niet van d'eerste punt af.

Rebier af/ tot een ander punt toe/ (ghelegghen vijft mijlen voozt uyt / altemael banchen ende ondiepten van modder grondt / daerom sult daer altoos metter loot inde hant seplen / en onder de 5. badem nae de custe van Samatra niet loopen. want sout op't drooch comen.

Beschrijvinge van een hoog punt bant Epland Banca.

Sult op dese diepte loopen tot dat voozt 3. punt toe dat voozt u leyt / ende recht teghens over dit voozt 3. punt / soo heeft het Epland Banca, te weten / aen d'ander zijde oock een punt ofte hoek van een hoog landt / alwaer het Canael op sijn smalste is. Op dese voozt 3. punt comende / sult terstont meer diepten krijghen.

Cours nae't Epland La- sapara.

Als ghy by dese voozt 3. punt ofte hoek comt / soo loopt 3.3.0. aen. Dese cours albus doende tot op het Epland van Lasapara, het welck u recht voozt uyt leyt / wesen de vā desen hoek ofte punt 9. mijlen. Dit Epland is cleyn / van een leegh lant / hebbende daer over al romsom droochten en ondiepten. Als ghy dit comt te sien / so loopt 3. en 3. ten 0. aen / loopende daer langhs heen tot op 2. mijlen nae / te weten / aende zijde van Samatra, op 6.7. badem diepte: want dit is den rechten wegh en cours om voozt by dit Epland te loopen / ende so ghy vont 10.12. badem / soo keert terstont weder nae de Custe van Samatra toe / soeckende de 5. badem / om te loopen op de 6. en 7. badem diepten: alhier comende / sult u op desen wegh houden / latende dit Epland van Lasapara aende oost zijde: Als ghy daer begint tusschen in te comen / so sult zupen aen loopen / ende comende met het Epland over een / so sal u de diepten beginnen te mīnderen tot op 5. badem / en laet u dat niet verdzien: want is de rechte diepten diemen daer heeft / en als u het Epland blift in't oost / so zijt ghy daer recht met over een.

Ghebaente van Lasapara.

Cours om voozt by La- sapara te loopen.

Beschrijvinge van de rechte diepte van dese bant.

Want't Epland Lasapara, 12. mijlen voozt aen / so heeft men eē Epland (gelegen dicht by't landt van Samatra,) t'welc maect eenē cleynen Inwijck ofte Wap / heeft tot een kētepecken / dat die gheboormten van dien hooger zyn / als die bande Custe en schijnē boskens te wesen / men loopt dit Epland metter Epland van Lasapara, n.n.o. en 3.3.w. Van welck Epland eē Risse af loopt / streckende 2. mijl t'zeelwaert in / daerom so ghy daer begheerden nae toe te loopen / wesen de inder nacht / sult uwe cours zupen aen doe / altoos metter loot inde hant / op 8. en 9. badem diepten / en al ist dat ghy comt op 11. badem / en is daer om geen quade cours / maer en sult onder de 7. badem niet loopen. Als ghy nae u gissinge voozt by't Epland zijt / soo sult ghy terstont weder uwen cours nae het landt toe nemen / sult daer altoos binden 8.9. badem diepte. Comende nae dit Epland toe by daegh / sult daer soo verre t'zeelwaert af loopen / dat ghy alleenlijck die toppen en het opperste bande boornē daer van sien moecht / en soo heeft alst u blift in't n. w. so zijt ghy voozt by de Risse / soo loopt dan weder nae het landt toe op 8.9. badem diepten / als voze: want den rechten wegh en cours is altoos langhs de Custe heen. Voort by dit Epland voort aen / so heeft het landt eenen grooten Inwijck / den welcken ghy schouwē sult / want het daer altemael ondiepten zyn / en den hoek van dien nae het zupē / heeft een dicke grobe punt lāts / dz hebē alle het ander daer ontrēt uyt kijck. Binnen desen voozt 3. hoek / te weten / nae den inwijck toe / is gelegen eē Rebier / vāde welcke een banchē af comt / streckende tot op 2. mijlen

12. mijl van Lasapara noch een epland.

Kentepecken van seloe.

Een Risse ontrent dese Eplanden.

Kentepecken alsinen verre by des Risse is.

Waarshouwinge om een groote Inwijck.

Een Rivier met eē banchē inde seloe.

t'zeelwaert in van 4. badem dieptē / altemael hart sant / te weten / in dese cōtrepe daer icke ghepasseert hebbe: Daerom u noch eens adverteere die diepten vande 8. en 9. badem niet te laten / welcke den rechte cours en wegh is / en men loopt van't voozt 3. epland met dese Risse 3.3.w. en n.n.o. wesen de inde distantie 10. mijl.

Van dit punt vanden inwijck af tot twee eplandekens (gelegen aende selfde Custe van Samatra voort aen /) so loopt men op de selfde streck van n.n.o. en 3.3.w. ende is inde cours 10. mijlen: Op alle desen wegh sult ghy bindē de diepten van 9. 10. ende 11. badem diepten. Dese eplandekens zyn ghelegghen verschepden vande Custe 3. ofte 4. mijlen.

Comende by dese twee eplandekens / soo maect het lang en Custe van Samatra eenen dicke cōmen rugge / en so't claer weer waer / sult recht voozt uyt comen te sien 2. hooghe landen waer van het eenē u sal liggē in't 3. w. welck is het landt van Samatra, en het ander in't zupen / t'welck is het landt van Sunda, van't eplandt Iava major. Vande voozt 3. twee eplandekens af / sult altoos uwe wegh nemen langhs desen cōmmen en dicke rugge vande Custe van Samatra heen / en comende aen den hoek van dien / soo begint het landt weder seer leegh te worden / alsdan so begint men seer perfect en claer die twee voozt 3. landen te sien. Tusschen dese twee hooghe landen loopt een Canael ofte doozgaende straet nae bupten t'zeelwaert in / te weten / tusschen het eplandt Samatra ende Iava major, welcke ghe- naemt wort de Straet van Sunda. Ghepas- seert wesen de die grobe dicke rugge vande Custe van Samatra, en weder by't leege landt comende / soo en loopt niet verder langhs de Custe heen: En so ghy eē goede en doozgaende wint hebt / so wilt terstont vā daer af dweers over loopen / nemende uwen cours 3.3.0. aen nae't hooghe landt van Sunda toe / te weten / aende 3.0. zijde van een punt ofte hoek die't landt aldaer heeft / by de welcke langhs heen is den wegh nae Sunda toe / daer om adverteere u / hebbende eenē goeden doozgaende wint dweers over te loopen: want soo u de wint begonste te stillen ter halber weghen / hebbende t'ghetp met u / sout vande stroomen nae het Canael toe ghebreven worden / t'welcke eenen quaden cours is: want de minste diepte vant Canael zyn 40. badem en meer / ende de stroomen en getijden loopen daer seer gewelich / so wel upt als in / en so ghy tselbe daer binnen in settet / als de stroomen upt loopen / wesen de met eenen noozdtoosten ofte oosten wint / soo soude ghy die baren ende golven vande Zee soo hol ende verbolghen hebben / datter geen Cabels sterck ghenoech soude wesen om te ghen te houden / ende soudē u niet ghelwelt nae bupten toe drijven / dat u een groote moepte soude gheben. Ick doe u dese verma- ninghe / om oozsake dat ick het selfs soo be- vonden hebbe / daer binnen in comende / voort quade gissinghe die wy ghemaect hadden / int dweers over loopen nae het hooghe landt / (ghelegghen aende zijde zijde van Sunda) toe / en deden onsen cours recht op het midden vā dien / maer de stroomē drehen ons derwaerts he / sonder dat wy't eēs gewaer wordē / daer om u waerschouwē / datmē daer op aē loopt met de cours van 3.0. want het gene dat ghy meer nae het oosten loopt / sult ghy in mīnder diepten hebben om te ankeren / so u de wint quadem te stillen / en is een supere grondt.

cours vande punt vande inwijck nae 2. Eplanden.

Ghebaente vant landt van Samatra en Sunda.

Met wegh dāmen nē men sal nae Sunda.

Een Canael tusschen Sunda ende Samatra.

De Straet van Sunda.

Cours nae Sunda.

Waarshouwinge om t'wet eē doozgaende wint dweers over te loopen.

Beschrijvinge vort Canael die seer pedic culens is. Diepte van het selfde Canael.

Oozsake wācom dat een Risse in dese Canael vernāten was.

Comende.

Beschryvinge van een groot Epland.

Daer't n. o. noch een epland.

Beschryvinge van een clepne Eplanden.

Ghebaente vande wooringhe van Sunda.

Coursen om voer een vaer nae de haven te loopen.

Comende by't voorsz. zeeven landt sult terstont comen te sien/ te wete daer dicht by hee een groot ende black Eplandt/ vol gheboomten/ met veel geberghe/ hebbende t'Zeewaert daer van af naert n. o. een ander black Eplandt: Van hier af tot de Haven van Sunda, mach wesen ontrent 4. mijlen/ sult uwē cours doen naer d' Haven toe/ langes t' Eplandt (dat aende Ciste leyt) heen/ t' Zeewaert daer van af tot op een half mijl: want is daer ober al langes heen supber ende schoon/ van 6. 7. vadem diep/ sulter also langhes heen loopen tot het eynde van dien/ aldaer wesende sult comē te sie tot op een mijl weeghs naert zupdoost/ een clepne Eplanden/ vol geboomten/ t'welcke sult laten aende zijde vant zupdoost/ daer binnen heen loopende/ te weten/ recht op eenē spitsigen hoogen Bergh (die binnen int landt staet) aen/ ende als ghy begint te ghenaken/ so sult terstont de wooninghen vande Stede comen te sien/ welke is ghelegghen langhs de strant heen/ sultet setten op 4. ofte 3. vadem naer u belieste/ is altemael modder gront.

So ghy begheert te loopen naer de Haven toe/ dooz een Canael (t'welcke loopt tusschen t'grootē Eplandt en t'hooge landt van Sunda heen) moecht wel doen/ altoos langhes tlandt heen loopende/ tot dat ghy by de hant comt: want sult het voorsz. zeeven Eplandt/ en noch ander 6. clepne Eplanden (die wat voozder aen staen) t'Zeewaert late: maer en sulter niet meer als 2½ vadem diepten hebben/ van steenige gront/ waerom de bupten om wegh alderbest is/ als voozen/ etc.

Dat 26. Capittel.

Deroute ofte die Coursen vande Haven van Bantam af, nae die Haven van Calapa, die men noemt Sunda Calapa, beyde Havens ghelegghen aende noordtzyde vant Eylande Java major.

Cours van Bantam nae Calapa.

Diepten ontrent de Eplanden.

Een groote banck vande crommen boeck af loopende.

Plaets van t' Eplandt Pulo Tunda/ met eenen heelen reghel Eplanden.

Diepten ontrent dese eplanden.

Ghelegenthe vande crommen boeck tot Calapa toe.

SEplende upt de Haven van Bantam naer Sunda Calapa, sult uwen cours nemen tusschen t' Eplandekē en t' eplandt (ghelegen tegen ober den crommen hoek) dooz/ om dies wille dat de stroomē naert Canael ofte Straet toe loopen/ seplede ontrent een scheut vā een stuck geschuts/ van alle d' Eplanden af daer langhes heen: want isser ober al supber ende schoon van 5. 6. vadem diepten/ modder gront/ obermits datter (vande hoek vande bocht/ ofte den crommē hoek) een groote banck ofte dzoochte af steekt: Dese hoek om wesende/ sult gaē loopen op 6. 7. vadem diepten/ tot een goede mijl daer van af: want van desen crommen hoek af/ tot eenen anderen (diemen daer naer aen t' selve landt heeft) ist altemael banckachtich ende ondiep van sanden/ ende t'Zeewaert van dese punt af/ leyt een langhtwerpigh Eplandt/ ghenaemt Pulo Tunda, ende 3. ofte 4. mijlen oostwaert daer van af/ streckt eenen gheleel regel eplanden/ onder groote en clepne/ welke altemael op de selve streckinghe heen ligghen/ t'eynde van dese eplanden (t'welcke zijn 4. Eplanden by een/ te weten/ een groot ende drie clepne) zijn aenden ander ghehecht met Rissen/ ende sult dicht langes dese Rissen heen 2. 4. ende 2. 5. vadem diepten vanden / sult alle dese (eplanden die op dese reghel heen strecken) laten t'Zeewaert van u af.

Van de voorsz. punt ghenaemt den crommen hoek af/ so streck alle de custe tot Calapa

toe oost aen/ en heeft wat van 8. ten 3. sulter langes heen loopen op de 7. en 8. vade dieptē: want so ghy verber t'Zeewaert in waert/ soo loopen de stroomen te seer naer de straet ofte t'Canael (dat tusschen Java en Samatra naer bupten is loopende) toe/ t'welcke u tegens is/ ende is van veel diepten: Vier mijlen vanden crommen hoek ofte punt vooztaen/ so heeft de custe een ander punt landt/ alwaer recht tegens ober/ te weten/ een mijl t'Zeewaert daer van af/ is ghelegghen een ront eplandt/ en sult tusschen dit Eplandt ende t'landt niet dooz loopen: want is ober al seer ondiep ende steenighe gront/ daer loopen alleenlijcken clepne. Fustē dooz/ sult een half mijl t'Zeewaert daer van af loopē: want is daer langhs heen altemael steen: Een clepne mijl weeghs vooz by dit Eplandt/ heeft men een ander lanch eplandt/ ende dan noch wat voozder aen/ te wete daer dicht by/ leyt noch een ander clepne Eplandt: Van dese 2. Eplanden af een mijl weeghs 3. o. waert aen/ te weten dicht by't landt/ liggen noch 2. ander Eplanden / tusschen die boven genoemde eplanden ende dese twee Eplanden heen/ heeft men een Canael van 6. 7. vadem diepten/ daer dooz loopende/ sult altoos d' eplanden van ter Zeewaert aldernaest loopen/ ende so ghy daer niet en begeert dooz te passeren/ soo looyter bupten om t'Zeewaert daer van af/ alwaer sult vinder 12. 13. 15. vadem diepten. Van dit lanch eplandt af n. aen/ vol eynden d' eplanden van ter Zeewaert/ die de Rissen hebben/ als ghelept is/ ende maken een mont ofte open van een Canael van een grootē mijl weeghs/ sult alhier d' eplandē die nae t' lant liggen aldernaest loopen: want loopende by d' eplanden van die t'Zeewaert in ligghen/ sult terstont de Rissen comen te sien/ die van saut en oock van steen zijn/ welckmen t' meer stendeel mettet leegh water ontdeckt siet.

Ghepasseert wesende het langhe eplandt/ ende t'ander datter een scheut vā een stuk geschuts vooz by leyt/ als oock die tweede die voozder aen liggen/ ende t'landt vande Ciste die de punt heeft/ so heeft men wat vooz by dese punt / noch ander vier Eplanden ligghen/ tusschen welke ende t'landt men gants niet passerē en mach/ en een clepne mijl oostwaert aen/ zijn ghelegen noch ander vier eplanden/ te weten/ twee ende twee op de ry/ oft eynde van dese 4. eplanden t'Zeewaert in / leyt een witte sant dzoochte die altoos ontdeckt leyt: alle dese ghementioneerde eplanden sult ghy laten aende rechter hant/ te weten aende zijde vant landt: Wesende aende zupdzijde vooz by dese witte sandt dzoochte/ sult comen te sien binnen int landt twee hooghe bergen/ welke ligghen oost ende west vanden anderen verschepden/ en aende voet vanden bergh int oosten / is ghelegghen de Haven van Calapa al waer ghy t' setten sult.

Als ghy binnen in de Haven wilt loopen/ de voorsz. dzoochten en dan noch een eplandt dat van daer naert landt toe leyt/ vooz by wesende/ so sullen u blijven int zupdoosten 4. eplanden die nae t' lant toe strecken/ en noch een ander dicht by't landt/ so sult u wachten van een sant dzoochte/ gelegghen int noozdoosten/ seer dicht vande Haven af/ welckmen altoos sien mach/ woort vande bloet wegh ghespoelt alst hooch water is / sult naer dese eplanden toe loopen/ welke zijn ghelegghen t'Zeewaert vande Haven af / wesende by daegh om die voozsepe dzoochten te schouwen/ etc.

Dat

Wier ing' en vande crommen hoek en punt lants/ ende daer te gen ober een Epland.

Daer schone winge hier dooz niet te loopen.

Beschryvinge van de verschepden eplanden.

Dieptē by t' om de eplanden.

Daer schone winge vooz de Rissen by de eplanden/ etc.

Ghelegenthe by t' vande eplanden.

Beschryvinge van de eplanden met een dzoochte.

Ghebaente vande dave van Calapa.

Coursen om in de Haven te loopen.

Daer schone winge vooz een lant dzoochte.

Dat 27. Capittel.

Deroute ofte die Coursen van't Eylandt Pulo Tymon af, naer de Haven van Sunda toe int Eylandt Iava Major.

Cours van
Pulo Tymo
nae't epland
Binton.

Plaets van
sommighe
clippen ende
Rudsen.

Van een op
lande k met
twee bergen.

Enschep Pu
lo Panjon
ende t'Ep
lant Binton
lygen 2. ep
landekens.

Diepte tus
schen bepde.

Gelegentz
van't epland
Panjon.

Wde 3. o. op
van Pulo
Panjon lig
gen veel Ep
landen ende
Clippen.

cours om na
t' Epland
Lynga toe te
loopen.

2. mijle vant
Eplandt Lynga
ga montmen
een steen of
schoutwen.

Goemen den
Cours lant
en om d'ep
landt houbt
moet indre
verclaringhe
ba sommige
merckelijcke
Eplanden.

Van't Eplandt Pulo Tymon af/ looptmen naer't Eplandt Binton toe/ (te weten/ naer een punt landts die vant selfde Eplandt aldermeest oostwaert in Zee upt comt) 3.3. o. ende n. n. west/ dicht by dese punt zijn ghelegghen sommighe Clippen van clepne Rudsen ende Clippen/en heeft aen de noozdzijde vā dese punt een opē ofte mont ligghen / inde welcke ghelegghen is een groot Eplandeken van twee berghen/ ende een dal int middē/ende langhs dese punt/minder als een half mijl van landt / heeftmen 8. baden diepten/ van blacke ende suphere sant gront/ ende en heeft anders geen duplicheit/ als die Steenclippen ende Rudsen/ die dicht langhs t'landt heen ligghen.

Van dese boozsepde punt van't Eplandt Binton af / naer die 3. ooster punt van't Eplandt Pulo Panjon toe / welke een Eplandeken t'Zeewaert daer van af heeft looptmen supdoost ende n. w. ende 3. o. ten o. ende n. w. ten w. tusschen dit Eplandt Pulo Panjon ende t'Eplandt Binton leyt een open/twelcke te midbewegen twee blacke clepne Eplandekens heeft ligghen. staende vol gheboomten/ ende so men Pulo Panjon niet en mach passeren aende oostzijde/ so machmen daer binnen dooz daer langhs by heen loopen/ heester 5. ende 6. baden diepten van goede gront/ende hefter nieuwers af te breefen/ dā van dat gp booz ooghen siet.

Dit Eplandt Pulo Panjon is gelegen dicht by't Eplandt Binton, ende soot ghebeurde datmen hem so dicht by't lant vont/ datmen daer aēde zijde van ter Zee waert niet booz by en mocht/ soo salmen loopen naer den hoerck van't noozdtwesten toe/ alwaer een ront Eplandeken leydt/ t'welcke ghy sult laten aende zijde van't Eplandt/ tusschen dat en t'Eplandt niet loopende/ dā daer dupte om dicht by hee: want isser schoon/loopende alsoo van himen langhs t'Eplandt heen als gheseyt is: Aende supdooster hoerck van dit Eplandt Panjon, zijn ghelegghen dicht by't landt veel Eplandekens ende Clippen/ende twee mijle supdoost daer van af/ is ghelegghen een ront Eplandt vol gheboomten/ sult tusschen dese twee Eplanden dooz loope/ naert Eplandt van Lynga toe/ t'welcke een schoone suphere wegh en Zee is/ende so men hem vont booz by dese boozs mont ofte open/ so salmen buypen t'Eplandt om loopen: (want isser schoone) sijnen wegh booztaen: Van dit ront Eplandeken af twee mijlen naert zupden toe/ leyt een wisse vā steel/ vande leighte van een scheut van een Gote lingh/ ende heeft maer een Rudse die ontdeckt is/ doch men siet het water ofte die Zee op de reste breken/ waer van u sult wachten.

Van dit Eplandt af naer't eynde vāde eplanden vant landt van Lynga, (gelegen dicht aende oostzijde vant selfde Eplandt) sult uwe cours doen 3. ende 3. ten o. aen / ende buypen om loopende 3. aen/ altoos langhs d'Eplanden heen/ die u altesamen sullen blijven aende zijde vant westen.

Soe wanneer ghy twaelf mijlen gheseyt hebt/ so sult ghy recht booz upt comen te sien/ te wetē aende zijde vant zupdtwestē/ een clepnt ront Eplandt/ liggende wat te Zee waert van

d'ander verscheppen/ welck Eplandt by naet een gelijkenis heeft vant Eplandt Das Iarras ghelegghen by Malacca, ende alerminen daer op 4. mijlen naer by comt/ soo sult ghy comen te sien twee andere clepne rontde Eplandekens/ liggende langhs t'landt heen verscheppē van den anderen/ evenwel niet te veel.

Als ghy so verre zijt alst eerste ront Eplandt/ wesende claer weer/ so sult ghy t'hooge landt vant Eplandt Lynga comen te sien/ w. 3. w. van u liggende/ te weten/ boven over d'Eplandē (daer ghy langhs heen loopt) hee/ welcke altesamen zijn van leeghe heubelen en dalen/ sult aldus langhs d'Eplanden heen loopen: Comende tot op drie mijle booz by t'ront Eplandt/ sult comen te sien wat verscheppen vant landt af/ een clepnt Eplandekē/ (t'welcke hem int eerste ghesicht vertoont als 2. Clippen) ende t'landt heeft alhier eenen hoer strecken van daer af innemwaerts aen/ makende eenen inwijck (A Enseada de Linga genaemt) als ghy so verre zijt als dit clepnt Eplandekē/ so sult comen te sien int west noozdtwestē/ het hooghe landt van Lynga, t'welcke maect de vertoontinghe van twee hooghe hoosten ofte Berghen/ liggende verscheppen vanden anderen/ welke strecken n. ende zupden/ ende die van't n. heeft twee spitzen/ makende t'fatsoen van Dase ozen/ ende sult int westē een ander landt sien / t'welcke maect eenen krommen hooghen rugghē/ by wijlen wat af dalende.

Op alle desen wegh tot het boozs. ront Eplandt toe/ sult vanden vande 17. tot 18. baden diepten/ van harde ende schoone gront/ te weten/ tot by desen hoerck ofte eynde vande Eplanden toe/ ende daer booz by sult 28. baden diepten hebben: Comende booz by desen hoerck (daer ghy't lant ontdeckt/ t'welcke naert w. 3. w. streckt) om te loopen naer Pulo Pon toe/ (t'welcke is een Eplandt/ ghelegen vant lant van Lynga 8. mijlen/ hebbende vande noozdtzijde twee clepne Eplandekens/ ende als men daer aende zijde vant noozdtwesten af is/ soo schijntet ront te wesen/ met eenen spitighen bergh int midden/ ende vande zupdoost zijde maectet de vertoontinghe van twee berghen met een dal int midden/ ghelijck het in effekte is/ so wilt dan 3.3. w. aen loope/ wesende vande boozs. hoerck drie ofte 4. mijlen booztaen/ sult dit eplandt van Pulo Pon terstont booz upt sien liggen/ op dit eplandt heestmen verscheppen water/ en t'isser rontom schoon/ als ghy't int gesichte crijght/ so sulter na toe loope/ te wetē op dew. zijde aen/ sult een half mijl daer vā af vande de diepte vā 15. vade/ by dit eplandt wesende/ so loopt 3. en 3. tē o. aē/ op welke cours sult comen te sien den Bergh van Manopijn, ghelegghen op den hoerck vant eplandt Banca, alwaer de Straet van Palimbon sijn begin sel heeft/ ende die seven eplanden diemmen heet Pulo Tayo, sullen u blijven aende zijde vant zupdoosten/ welke zijn ghelegghen van Pulo Pon af 7. mijlen/ so men op dese wegh vint de diepten van ober de 10. baden/ so sijnmen aende oostzijde/ en hebbende 10. baden/ so sijnmen van Banca 6. ofte 7. mijlen/ ende comende op 8. baden so en salt niet lange toeben/ oft ghy sult het landt van Samatra comen te sien/ soo heeft als ghy int ghesicht van Manopijn zijt/ so loopt tot op 2. mijle naer toe/ eer dat ghy de Straet ofte Canaal in loopt / doende op dese manier uwen cours naer de mondē ofte inwijcken van Palimbon / naer de Cusse van Samatra toe/ u wachtende van eenen grooten inwijck

Waar ende
wanneert
het Eplandt
Lynga den
mach.

Shedaente
der landen
ende van de
inwijck en
seada de
Lynga.

Shedaente
daer h' hoo
ge lant van
Lynga ver
toont;

Wande stre
kinge/ diep
te r' gonden
nae Lynga.

Pulo Pon
lept 8. mijle
van Lynga/
ende van de
mercken r' /
opboringe
des selfden.

versch water
aen Epland
Pulo Pon.

De Straet
van Palimbon
van begin
aenden hore
van Banca/
by de bergh
Manopijn.

Goemen by
die diepten
verlaen can
waer ontre
dienen is.

Geometrie van
nael van Sa-
matra in
loopt en den
uitwijken van
Palimbon
schouwen
moet.

intwijken/ghelegen naert noozdtwesten bande
monden van Palimbon af/ aende selfde Custe
van Samatra, de welke een seer groote Wa-
ben ende incomste heeft/ soo batter veel sche-
pen met bezoghen zijn gheweest/ die daer in
liepen/en heeft gheen ondiepten/sult terstont
comen te sien (soo ghy langhs de Custe heen
loopt) dat het landt van dien 3.3. w.aen strect:
Dan hier af voortaet so doetmen die Coursen
ende Nabigatie naer Sunda toe/ ghelijck als
wy die op de vopage ende beschryptie vā Ma-
lacca naer Sunda ende Iava verclaert hebben/
waerom niet noodich is hier weder te ver-
halen.

Dat 28. Capittel.

Derouten ende Coursen langhs de Custe van
Samatra heen, te vverten vande buyten zijde,
beginnende van't uyterste eyndt, ghelegghen
op 5. graden, aende noordzijde vanden A-
quinoctiael, tot die Straet van Sunda van't
Eylandt Iava major toe, met alle die ghele-
ghentheyt van dien.

Gelegenthe-
de der Lan-
douten/in-
tastick ende
bapen lan-
de Custe van
Samatra.

Iden eersten wesende by den uitersten
hoeck ofte t'eynde vant Eplandt Sama-
tra, te wetē vande buytē zijde/so loopt-
men langhs de Custe zupen aen/is van
een seer hooghe en lustighe Landoutwe t'aen-
sien/met veel groote Intwijken ende Wapen
langhs de Custe heen.

Van desen eersten ende uitersten hoeck (ge-
naemt van Achein) 12. mijlen voortaen/ tot
eenen anderen hoeck (die t'Zee waert in steect)
looptmen de custe zupen langhs heen/en van
daer tot die dzoochten ghenaeamt Os Baixos
de Tristan de Tayde (dat is de dzoochten van
Tristan de Tayde) looptmen de Custe 3. o. en
3. o. ten 3. aen/ ende is inde cours 30. mijlen/
byde Eplanden van Tristan de Tayde, heeft-
men veel dzoochten ende ondieptē daer ront-
om heen ligghen / te weten aende zijden vant
westen/noozdtwesten/ende noozden/met veel
Eplandekens ende Clippē vande selfde zijde:
Dese voorsz. eplandē willen wat gelijckenisse
hebbē met d'Eplandē van Pulo Sambilon, ge-
legghen aende Custe van Malacca, t'Zee waert
van dese Eplanden van Tristan de Tayde af/
zijn ghelegen twee Eplanden genaemt Ylhas
Douro, dat is de goute Eplandē/waer van het
naeste 10. ofte 12. mijlen daer van af leyt/ en
t'ander noch 12. ofte 13. mijl voortaet t'Zee-
waert in/ ligghen op de hoochte van 2. ende
anderhalf graden/ aende noozdtzijde vanden
Equinoctiael, van daer af looptmen naer de
Straet van Sunda toe/hebbende veel Eplan-
den daer langhs heen liggen/te weten/ inden
eersten so heeftmen drie Eplanden/ghelegghen
op de hoochte van anderhalf graed/ aende
zupdtzijde vande Aquinoctiael, oost en west
van dese Eplanden leyt eenē hoer aende ruste
van Samatra. ghenaeamt Cabo das Correntes,
(dat is den hoer vande stroomē/ om dies wil-
le dat de stroomē alhier seer sterck naert zupd-
westen loopen) waerom men anders geen re-
medie en heeft/dan dicht langhs de Custe he-
te loopen.

Somen begeert te loopen naer die Straet
van Sunda, so moetmen goede opsicht hebbē:
want men heeft langhs dese Custe so veel ep-
landen/datse ontelbaer zijn: Van d'Eplanden
van Tristan de Tayde, tot die eplanden van
Manancabo zijn ontrent 100. mijlen/ en men
loopt de Custe n. w. ende 3. oost/ en heeft wat

van n. w. ten n. ende 3. o. ten zupden/ sult ruf-
schen d'Eplanden As Ylhas Douro en t'landt
heen loopen/ op welke cours sult comen tot
aenden hoeck O Cabo das Correntes, welke
seer hoogh is stekende buyten alle t'ander
lant t'Zee waert in: maer en wilt de punt niet
te dicht ghenaken: want daer dzoochten ende
Clippen van af steken/desen hoeck is gelogen
op 1. 3. graden aende zupdtzijde vande Equi-
noctiael.

Ick en verhaele alhier anders geen tepcke-
nen ofte kennisse van dese custe van Samatra,
om dies wille dat my de stroomen t'Zee waert
in dzeben/buyten alle dese Eplanden om/ende
en consten niet beter doen / als te loopen tot
by het Eplandt ghenaeamt Ylha Douro de
Manancabo, dat is het goude Eplandt van
Manancabo, quamen daer op aen/aende zijde
vande Zee/daer vlier ofte vijf daghen by heen
lopende / is een seer hooch ende schoon Ep-
landt int gesicht/ so datmen beschepdelijcken
ghenoech sien ende kennen mach dattet gout
heeft/is altemael van een stepl afgebicht lant
langhs de Zeekant hee/heeft ontrent 10. ofte
12. mijlen inde lenckte/ men loopt het noozdē
ende zupden/ ende heeft wat van noozden ten
westen ende 3. ten o. heeft vande zijde vande
Zee vijf ofte ses Eplanden ligge/ ontrent een
mijl ofte anderhalf verschepden van't landt/
op de hoochte van 3. graden/ twelcke is de
hoochte die icker gebonden hebbe/ mach lig-
gen verschepden vant vaste landt van Sama-
tra 8. ofte 9. mijlen: De Revier van Manan-
cabo, ghelegen aent landt van Samatra, hier
tegens ober dunct my een seer groote Revier
te wesen: want schiet eenen grooten stroom
van hem/met veel dijs-hout ende ander buy-
licheyt / en dat wel 10. ofte 12. mijlen t'Zee-
waert in.

De beste teyckenen en kennisse die wy bon-
den van dese custe van Samatra, is dese te we-
ten/datmen de custe nimmermeer en moet la-
ten upt het ghesicht/ dan daer altoos langhs
heen loopen: want men sal op dese cours aent
Eplandt Ylha Douro aen comen/ op schaers
3. ende 3. graden: Doe dese vermaninge op
dat ghy u niet en betrouet op't loopen vande
stroomen/die naert zupdtwesten trecken/ als
gheseyt is.

Van't Eplandt Ylha Douro, ofte t'goude
Eplandt af/ looptmen naer de Straet van
Sunda toe/ 3. o. ende 3. o. ten 3. aen/ ende wat
voorz by t'goude Eplandt zijn ghelegghen twee
eplanden/welcke strecken noozden en zupden
d'een met d'ander/op de selfde streckinge van
t'goude Eplandt/ ontrent vijf ofte ses mijlen
weeghs. Om nu te loopen naer de mont ofte
incomste vande straet van Sunda, soo en wilt
de Custe vant vaste lant niet verlaten/altoos
met goet opsicht van d'Eplanden en Clippē
diemen daer seer veel booz upt heeft liggen/so
datmen niet en weet waerom de mont van
de Straet binden sal/ dan alleentlijcken by de
kennisse vande Eplandē/twelcke is een hooch
Eplandeken/ ghelegen recht tegens ober een
punt landts van Samatra, te weten aende n.
zijde daer van af/dit vaste landt van Samatra
volepndicht alhier daer het die straet mettē
Eplandt Iava major) maect / heeft aende n.
w. zijde van dese Custe twee ofte drie eplandē-
kens/ontrent een mijl vant landt ghelegghen/
ende op't eplandekē dat albernaest aent landt
leydt/worden eens een schip met Fransosen
ghevange/ waer van het geschut de Coninc
van't

Sebaente eff
lancudo van
C. das Co-
rentes.

De eerste hoo-
che de stee-
ke stroomen
ons af vrom-
ge nael goud
Epland van
Mananca-
bo/ende van
des selfden
gelegentheyt

hade dzooch-
ten genaemt
Os Baixos
de Tristan de
Tayde/ende
hoemen die
ontlegghen
moet.

Wie de twee
goute Eplan-
den ende de
Straet van
Sunda gele-
ghen zijn.

Ontrent de
custe van Sa-
matra mont
men om de
stercke stroom
men van C.
das Coeren.
des dicht lan-
ges de custe
epken.

Epland van
noordliche
doortichtich
int seplē nae
de straet van
Sunda.

Wenths der
beste ketepe-
kes op de cus-
te van Sa-
matra/men
waerschon-
ding datmen
op't loopen
vande stroom-
men niet
mach betrou-
wen.

Coursen/
mecke/clip-
pe/mer an-
der nootliche-
ke opschien
der passagie
vant goute
Eplandt nae
de straet van
Sunda.

Een schip
mit fransos-
sen gevangē
gincmen op
een Epland
by de straet
van Samatra.

van't Eplandt Banda en die van Calapa re-
ghen/ende een mijl vant landt af zupden aen/
lept dat Eplandeken/ welke eenen hooghen
top ofte spitfighen Bergh heeft/als gefeyt is:
Wende noozdzijde van desen spitfigen bergh
ofte Eplandeken/zijn ghelegen 4. Eplanden/
waer bā het een feer hoogh is/ſtrecken noozd-
doof en zupdweſt/ liggē wat voorder daer bā
af/te weten/ byde drie voorsz. Eplandekens/
dicht by den hoeck aende zijde vant noozdoo-
ſten/ tuffchen alle deſe Eplandekens en t'lant
heeft men eenen grooten Inwijc/ van veel on-
diepten ende verborzgen Clippen onder t'wa-
ter liggen/waer van etlijke ontdekt zijn/en
latet u niet bedrieghen om dooz deſe inwijck
te loopen/ ten waer met een fuſte ofte ſeer
reyn Schip: want is beter te loopen naer't
Eplandt ghelegen aende zupdzijde daer van/
langhs de punt van dien hee/ van welke niet
bzeelen en dooft: want en heeft niet dat u be-
ſchadighen can/ ſult terſtont vooz u upt comē
te ſien ooft noozdooft aen een punt landts/
ghelegghen aende zijde vant noozdooſten/ende
ſchijnt twee oft drie Eplandekens aende punt
te hebben.

Waerſchou-
winghe vooz
de periculen
der verborzge
Clippē ende
ondiepten
des inwijcs
tuffchen de
Eplanden.

Gelegghen-
de geba-
te der Stra-
te ende des Ep-
lants Sunda
da,

Glaet int Ep-
landt Java
daer de vooz-
gelingen den
Deper des
ſelfden lants
laden.

Wentwſſe hoe-
men vozer
lijckſt nae
Santā ſep-
ten mach.

Wentwſſe der
plaeſt ende
diepten daer
mē inde māt
der Straten
van Sunda
ſepit en an-
keren mach.

Den mont
der Straten
van Sunda
als oock het
hooge ſpits
liggende Ep-
landekē lig-
gen op 1. en
half graed.

Langhs deſe voorsz. punt heen / ſoo heeft
men de mont ofte incomſte vande ſtraet van
Sunda, daermen dooz moet loopen/ deſe punt
ſtreckt noozden ende zupden/ hebben de int n.
eenen hooghen heubel/ weſende de zupdzijde
het eynde vant ſelfde landt.

Dicht byde mont vande Straet ſalmē tot
een beter tepcken comen te ſien/te weten naet
noozdooſten een lanchwerpich Eplandt/ en
naert zupdooſten een hoogh landt/ t'welck
landt is ghelegghen boven Bantam, een haven
int Eplandt Java, alwaer de Voortuſſen de
Deper gaen laden/ die daer int ſelfde Eplandt
waſt ende vergadert wordt / achter t'voorz-
ſchreven hooghe landt is ghelegghen die ſtede
van Bantam.

Al eer ghy comt by dit voorsz. landt dat
boven Bantam lept/ ſo ſult ghy int ooft noozd-
ooſten comen te ſien twee ofte drie Eplande-
kens / ende ſoo ghy begheert naer Bantam te
loopen/ ſo moecht wel tuffchen deſe Eplande-
kens dooz loopen.

Vermane u wederom van't Eplandeken
ghelegghen inde mont van't Canael ofte die
Straet vā Sunda, hier voozen geroert/ twelc-
men tot een kenniſſe ende tepckē heeft/ weſen-
de feer hoogh ende diep daer by/ ende heeft die
Bee/ dat als ghy de punt ofte eerſten hoer om
zijt/ ſo moecht anchoren op 20. ende 25. va-
dem diepten/ naer't u te pas comt/ ruytgheno-
men dicht by't landt/ alwaer veel witte ſteenē
ende kuden liggen/ en wat meer t'Zee waert
iſt altemael modder / op 20. ende 25. vadem
ſeer goede gront/ ſult u beſt doen die anchoren
naer't landt toe wel te vertupen en te verſeke-
ren: wāt mē daer ſeer ſtercke hupē van obert
landt krijght: Dit hoogh Eplandeken ofte
ſpitfigen top is ghelegghen op de hooghte van
5 ½. graden: want hebbe alhier dickwils de
hooghte vande Son ghenomen en ghepeylt/
daer geanchert weſende: Op de ſelfde hoogh-
te lept van't Canael/ ofte die Straet van Sunda.

Men heeft deſe naevolghende Eplanden
t'Zee waert/ alſien naer de mont ofte incom-
ſte vande ſtraet toeloopt/ te wetē/ d'eerſte Ep-
landen zijn ghelegen naert weſten t'Zee waert
in vande voorsz. ſpitfighen top ofte t'hooge
Eplandeken af / ende naert weſt zupdweſten

ſes ofte ſeven mijlen weeghs/ heeft men eenen
gantſchen regel Eplandē met ſommige Clip-
pen daer ontrent liggghen/ ende naert zupden
ander ſes ofte ſeven mijlen/ liggē andere hoo-
ghe ende groote Eplanden/ als oock mede int
zupdweſten daer van/ zijn ander Eplanden:
tuffchen alle deſe Eplanden in/ heeft men veel
Cannalen/ welke ſo ſmal tuffchen den ande-
ren dooz loopen/ dat men daer in verwert om
weer upt te raken: Het beſte Canael om dooz
te loopen/ hebbe gebonden by de voorsz. hoo-
ghen top ofte t'ſpitfighe Eplandeken heen/ te
weten aende zupdooft zijde/ ſtreckende noozd-
doof en zupdweſt/ in alle deſe Canalen en hebt
anders niet te bzeelen/ dan dat ghy vooz do-
ghen ſiet/ etc.

Verhael van
verſchepden
Eplandē en
Clippen/ die
men op by-
ſonder ſtre-
ken nae de
Straet van
Sunda paſ-
ſert.

Deel ſmalte
Canael tuf-
ſchen d' Ep-
landen daer
men in ver-
dwaelt/ met
gadern een
aenblyg van
den rechten
ende beſten
Canael.

Dat 29. Capittel.

Om te ſeylen van Calapa uyt het Eylandt Java
major naer China toe, met alle die Courfen
ende ſtreckinghe vande ſelfde Navigatie int
particulier verclaert,

SEplende upt die Haven van Calapa,
ſult loopen naer een Eplandeken ge-
legen naer de punt van Caravon toe/
(te weten t'naeſte aen't landt) waer
mede ſult terſtont comen te ſien twee hoercken
van ſant dypnen/ welke naer d'Eplandekens
van te Zee waert toe ſtrecken/ als u de ſelfde
aende rechter hant blybē/ ſo moecht ghy tuf-
ſchen d'Eplanden in comen loopen/ te weten/
doozt Canael daer u de wint beſt plaets toe
gheeft: want zijn altemael ſchoone en ſuphere
gronden: Deſe Eplanden gepaſſeert weſende
ſult langhs de Cuſte heen loope/ nae de punt
ofte hoeck van Caravon toe / welke is ooft-
waert aen/ ſtreckende ontrent derdehelf ofte
drie mijlen weegs/ om van daer utwen courſ
dwers obert te nemen naert Eplant van Lu-
ſepara toe.

Wentwſſe der
Courſe/ paſ-
ſagie/ kente-
ken ende
belegginge
van Calapa
naert Epland
vā Luſepara.

Sult weten dat men van deſe punt vā Ca-
ravon af / (welcke is ghelegghen aende ſelfde
Cuſte van Java) loopt naert Eplant van Lu-
ſepara ofte Laſapara toe / noozden en zupden/
ende heeft wat van noozden ten weſten/ ende
zupden ten ooſten/ en is inde courſ 50. mijlen:
Men doet deſe courſ aldus/ om dieſe wille dat
d'ooſte ende ooft zupdooſte windē in deſe con-
trepe alſdan beginnen te waepen/ te weten/ ſo
haeſt als de Mey maent aen comt: van ghe-
lijcken ſo beginnē alſdan de waterē en ſtroom-
men te loopen/ met die Monſon vant jaer (dat
is die Coniunctie ende tijt vande beſette win-
den naer die Straet van Sunda toe/ te weten/
naert Canael van Lanpon genaemt/ twelcke
begint vande mont af/ ende ſtreckt tot eenen
dicken hoeck ende inwijck met een Wiſſe toe/
ghelegghen aende Cuſte van Samatra, ontrent
18. ofte 19. mijlen van Luſepara af/ weſende
inde contrepe boven verhaelt/ byde punt ofte
hoeck van Caravon, (welcke ghelegen is drie
mijlen vande Haven van Calapa af) ſult uwe
courſ nemen noozd noozdooft aen/ 8. ofte 9.
mijlen weegs/ waer mede ſult comen te ſien
een ront Eplandt/ twelcke u ſal blyben aende
zijde vant landt van Sunda ofte Java, vooz by
dit Eplant weſende ſult weſtwaert daer van
af/ eenen ghehelen reghel Eplanden ſien / die
altamen noozden ende zupden aen ſtrecken/
tot vooz by de contrepe vande mont vande
Straet van Sunda. by dit voorsz. ront Ep-
landt ſult grondt vinden op 20. vadem diep-
ten/ op welke diepten ſult uwen courſ nemē
noozden

Op wat tijt
int jaer dat
men nae de
Straet van
Sunda oft
den Canael
van Lanpon
ſeylt/ ooc hoe
de paſſagie
gelegen zijn/
en wat men
ontmoet.

noozden ende noozden ten westen aen / waer inede altoos sult blijven int gesicht vande bo-
ven gementioneerde Eplanden / tot het eynde
van die / altoos met die boozsepde diepte van
20. baden. Als ghy dese Eplanden begint te
verlefen upt het gesicht / daer boozbp wesen-
de / soo sult terstont op de 14. ende 13. badem
comen / ende op de 13. badem wesen / sult de
selfde cours van noozde ende noozden ten oo-
sten aen loopen / tot dat ghy naer u gissinghe
t' Epland van Lusepara op 15. ofte 16. mij-
len nae zijt: op dese contreppe comede / so loopt
terstont bypelijcken op de street van noozden
aen / alhier sal u de diepten beginnē te minde-
ren tot op 11. badem / t'welcke eenen goeden
cours is: want op meer diepten loopde / sout
biyten Lusepara om loopen: Seplende aldus
noozden aen als gesep is op 11. badem diep-
ten / so hebt ghy den rechte cours tot dat ghy
toimt op de diepten van 9. badem / aldaer we-
sende so siet booz u upt: want en sult niet lan-
ghe loopen / ofte ghy sult het Epland van Lu-
separa comen te sien / t'welcke hem sal op doen
ghelijck twee riepne heubelen / streckende oost
ende west metten anderen / wesen die van t'
oosten grooter als d'ander: op alle dese booz-
sepde wegh / hebbe inde Mep maent gebonde
ooste ende oost zupdooste winden / als boven
ghetoert is / ende naer dat die ghetijden van t'
water / windē / ende stroomē zyn / sult u regu-
leren / in sulcker voegē dat ghy altoos in uwē
cours noozden behout: want dit is den rechte
cours ende wegh / te weten / vande punt ofte
hoek van Caravon af / tot het Epland Lu-
separa toe / ende so ghy later t' sepl giuckt / heb-
bende de winden rupmer / sonder eenich aba-
timent ofte afflach / sult uwen cours recht n.
aen doen: want is seer periculeus biypte t'Ep-
landt van Lusepara om te loopē / daerom sult
uwen wegh nemen / in voeghen dat u t' selfde
Epland aende oost zijde blijft / om dieswille.
datmen van Lusepara 12. mijlen oost af een
ander Epland heeft / t'welcke genaemt wort
Lusepara falca: dat is / balstij Lusepara, om
datter veel Schepen met bedroggen zyn ghe-
weest / die meenden dat het t' rechte Lusepara
was / comende van t' Epland lava af / waerū
dat sp't den naem van Lusepara falca gegebē
hebben: men moeter hem van wachten: want
heeft noozden daer van af eenen grooten in-
wijck / ghelegghen int Eplandt van Banca, en
die daer in loopt cā qualijc weder op de rech-
te wegh gheraken: want de winden daer seer
scherp zyn / soo datmen daer grootte moepten
ende perijckel booz heeft / om in de Straet te
comen / ghelijck als sommige schepen wel ge-
beurt is / die haer met va'sch Lusepara bedro-
gē vande / daerom waerschoonweē peder / dat
so wanneer ghy naer Lusepara toe loopt / dat
ghy boven de 11. badem diepte niet en loopt /
makende dat u t' Eplandt van Lusepara int
oosten blijft / om uwen cours en wegh te ver-
sekeren.

Maer om
trent ende
wanneer
onbeschijft
na t' Epland
Lusepara de
rechten loop
niet mach

Maerken
en
opboening
des Eplands
Lusepara / en
wat getijde
en strekinge
daerme dient
te houden.

Maer schou-
winghe om
booz et Ep-
landt va'sch
Lusepara ge-
naemt niet
bedrogen te
woorden.

Op die mij-
len by Luse-
para moet
men wachtē
n. ende 3. niet
over een te
zengē / ende
vande cours
dienmen hou-
den moet.

af / ghepasseert / so dat wy die geheele strandt /
als oock een witte sant bancke gants ontdeckt
saghen / welcke bancke is ghelegghen aende n.
zijde / hebbe altoos ghebonden op desen wegh
ende cours 5. badem modder gront: maer
so haest als ons t' Eplandt bleef int zupdoo-
sten / cregghen maer 4. ende 4. badem schae-
ende raecten tweemaal mettet sloer aende
gront: maer waren riepne stootē / vande over
al sant gront: maer so haest als wy ons wen-
den naert landt van Samatra toe / quamē ter-
stont op dieper gront: daerom advertere u
altoos byde twee mijlen vant Epland af / nae
Samatra toe te loopen / als ghy t' selfde begint
te ghenaken / so sult ghy in die contreppe vande
schae- vijf badem modder gront / ende alst u
blijft int oostē / so zijt ghy daer recht met ober
een / alsdan sult ghy terstont aent landt van
Samatra een punt landts sien / daer ghy naer
toe sult loopen / so sult ghy terstont meer diep-
ten vinden / ende naer de Custe loopende / soo
ghenaekt de boozfz. punt landts op een half
mijl naer / sulker 10. badem diepten vinden /
van harde blacke gront / tot dat ghy een goet
stuck weeghs boozbp de punt zijt / men loopt
de custe van Samatra, te weten / vande Straet
van Sunda af tot dese punt toe / noozd noozd
oost ende zupdt zupdt west.

Maerke
kent om des
houde Cours
ten te seilen
by Samatra
niet en her
punt des 2. g
lats Banca
ende niet
ander punt

Wā dese eerste punt die groote mijl boozt
aen / heeft de selfde Custe van Samatra een an-
der punt / sult uwen wegh nemen daer langs
heen / ontrent een half mijl vande Custe af / al-
toos metter loot inde hant / alwaer sult vande
de selfde diepten van 9. ende 10. badem harde
gront / als ghy de boozsepde tweede punt be-
gint te genake / so sult ghy modder gront vin-
den / ende daer recht tegghens over / te weten /
aent Eplandt van Banca, leyt een ander hoo-
ghe punt landt ofte hoek / alwaer het Can-
nael op sijn smalste is / mach wesen vant ene
lant tot het ander ontrent die mijl weeghs:
vande eerste punt tot die tweede punt is de
cours noozden ende zupden.

Strekingen
ende dromen-
ingen des
toeden
punts.

Van dese tweede punt ses mijlen booztaē /
so heeft de Custe van Samatra noch een ander
punt / welckmen met de tweede punt loopt / n.
n. w. ende 3.3. o. ende is tusschen bepden alte-
mael van banchachtighe ende seer ondiepe
modder gront / t'welcke alsoo tot ontrent te
midbewegghen vant Canael heen street / heb-
bende meer dan 4. mijlen inde lenckte / te we-
ten / langhs de Custe van Samatra heen tot eē
Rebter toe / die ghy sult comē te sien: wesen-
de soo verre als die boozsepde punt / so en werst
niet onachtsaem om t' loot altoos upt te wo-
pen / sult comen tot op 5. badē modder gront /
ende beneden dien niet loopen: want sout ter-
stont op 4. badem comen / moecht u regulerē
naer de diepten die ghy vindt / altoos uwen
cours nemende aende zijde van Samatra, bo-
ven de 7. badē niet comede / als ghy de boozfz.
Rebter int ghesicht craght / en daer begint hy
te comen / so sal u de diepten terstont beginnē
te vermeerderen / altoos daer dicht by heen
lopende / tot dat ghy daer boozbp zijt / de
punt tot op een half mijl naer ghenakende.

Maer schou-
winghe en
wat plaes
int wel op't
loot moet
vassen / ende
beneden by
badem niet
loopē mach.

Van dese derde punt vier mijlen booztaen
lept noch een ander punt / de welke mē loopt
met dese punt oost zupdoost ende west noozd
west / uwen cours boende lant / de custe heen /
tot op een half mijl van landt / op 7.8. badem
diepten / is altemael tot die vierde punt toe
modder gront.

Strekingen
ende merck
des vierden
punts.

Van dese 4. punt af tot de eerste mont ofte
inwijck

Wreckingen ende merck
des bierden
punts/ mits
waerschoon
wing om de
monden
finib/ etc. te
schouwen/ en
wat diepten
ende Course
men houden
moet.

Intwisch van Palimbon toe/ (ghenaemt A pri-
meira Boca de Palimbon) mach wesen on-
trent twee mijlen/ en men loopt het oost ende
west/ ende o. ten 3. ende w. ten n. Wefende tot
op een mijl weerts boortae boort by dese vier-
de punt/ so sult u vande Custe af houwen/ nae
de Zee toe/ om te schouwen de monden van
Palimbon, (As Bocas de Palimbon ghenaemt)

sult maken dat ghy daer twee mijlen van af
loopt (om oorsake vande beel sande ende on-
diepten diem daer heeft) altoos met het loot
inde hant/ onder de 6. vadem naer t landt toe
niet loopende/ om versekert te wesen: want
vande 7. vademmen comtmen terstont op de 4.
ende van daer op doorch/ en wilt noch niet te
diep loopen naer de zijde vant Eplant Banca
toe: wantmen aldaer steenen en Ruidsen heeft
ligghen/ alwaer die Lunco (dat is t'schip) van
Anam de Payva op liep/ twelcke was op 15.
vadern/ ende raekten met het Roer aende
steenen ofte Clippen/ daerom advertere u bo-
ven de 8. vademmen noch onder de 6. tot vijf ofte
5½. vadem toe niet te loopen / tot boort by de

Den intwisch
oft tweede
mont genaemt
Segunda
Boca de Pa-
limbon.

tweede mondt ofte intwisch ghenaemt A Se-
gunda Boca de Palimbon, tot dicht by de ber-
de mont: want als u den bergh vā Manopijn
(dat is den hoek vā t' Eplant Banca) blijft
int oosten by en vānck/ alsdan sult ghy't
dwergs over settē/ nemende uwen cours twee
mijlen daer van af/ om te schouwen een Risse
die daer supdwest van af steekt.

**Wande stre-
kingen ende
merck inde
contrepē on-
ter t' bergh
Manopijn.**

Wefende in de contrepē dat u den bergh vā
Manopijn int supd oosten blijft/ soo sult ghy
noord ende noord ten oosten aen loopen/
op welke cours sult comen te sien sefen Ep-
landekens/ altesamen by den anderen gelegen/
ghenaemt van die vā t landt/ Pulo Tayo,
zjn ghelegghen ontrent 15. mijlen van Manopijn
af: Wese Eplanden sullen u blijven aende
zijde vant supd oosten: met dese Eplanden
over een zijnde/ sult comē te sien een clepē Ep-
landt ghelegghen int noordwesten/ t'welcke
heeft twee heubelen/ makende t'fatsoen van
twee mannen/ leyt ontrent sefen mijlen van
de boort schyben Eplandekens af/ is genaemt
Pulo Pon.

**Wanneer
t' eplant Lin-
ga int gellē
te crijgt/ en
van des self-
den gedaete.**

Van dese boortsepe Eplandekens af/ so is
uwen wegh boort by dit Eplant heen/ en soo't
clær weer waer/ soo sult boort by dit Eplant
boortae comen te sien het Eplant van Linga,
t'welcke seer groot is/ hebbende twee hooghe
Ruidsen noord ende supden vanden anderē
verschepde/ op de Ruidse vant supden/ te we-
ten/ op de noord hoek heeft het eenen spit-
sighen hoogen top staen/ met twee upsteken-
de heubelen ghelijck Hāsen ooren/ sult op dese
cours 9. ende 10. vadem diepten binden/ alte-
mael modder gront: Van dese boortsepe Ep-
landekens ontrent vijf ofte ses mijlen noord-
oostwaert aen/ leyt een ander clepē Eplant/
ende dicht by t' Eplant van Banca, sult twee
ofte drie Eplandekens sien ligghen/ als ghy
dese comt te siē/ soen wiltse niet boort by passe-
ren: wāt zjn die van Pulo Tayo die ghy soert.

**Wrecken/
streckingen
diepten boort
by t' Eplant
Linga naer t'
Eplant van
Banca/ ende
wanneer mē
d' Eplanden
van Pulo
Capo seker
heeft.**

By dese Eplandekens van Pulo Tayo we-
sende als gesept is/ soo sult u best doen daer
dichter by heen te loopen/ als by t' Eplant vā
Pulo Pon., doende uwen cours noord ende
noord ten oosten aen/ waermede sult comē
te sien het Eplant van Binton en Pulo Pan-
jon, t'welcke daer dicht by (aende ooster hoek)
lept/ makende van tusschen beyden boort een
clepē Canael/ van dit Eplant Pulo Panjon
af/ twee mijlen naer t supd oosten/ leyt eē ront

Eplant vol geboomten/ moecht tusschē bey-
de Eplanden/ ofte bupte t' rōde Eplandeken
heen passeren: want is over al schoone ende
diepe grondt/ u wachtende van een Risse ghe-
legghen int supdē/ ontrent twee mijlen vā dit
ront Eplant af/ daermen de Zee op siet bry-
ken/ mach wesen van een scheut/ van een Go-
telingh lanch/ upt dese Eplanden van daer
zijnde/ soo loopt terstont noord aen/ waer
mede sult comen te sien die Pedra Branca,
dat is: de witte steen ofte Clippe/ daer wy in
de Navigatie van Malacca naer China dich-
wils mentie van gemaect hebben: Van hier
af boortae sult uwen wegh ende cours nemē
als inde beschryptie en Course van Malacca
naer China gheleert is/ waerom niet noodich
is alhier weder te verhalen.

**Wanneer mē
de Pulo Pan-
jon/ dat is:
den witten
steen int ge-
sicht crijgt.**

Vande Eplanden Pulo Tayo hozen ghe-
sept/ tot het boortsepe Eplant Pulo Panjon,
mach wesen inde cours ontrent 37. mijlen
luttel min ofte meer/ etc.

Dat 30. Capittel.

Die Navigatie ende Course, midtsgaders de
descriptie van d'Eylanden van Canton, met
alle de Custe, hoecken Havens, ende Eylan-
den vā Coninckrijk van China tot Liampō
ende Nanquin toe, met alle die streck-
inge ende ghelegentheyt van dien, op't breet-
ste ende correctste verclaert.

Inde beschryptie vande Navigatie ende
Course van Malacca naer Chynen
toe/ hebben wy aangewesen d'incomstē
ende Canalen vande eerste Eplanden
diemen noemt van Canton, ghelegen op 21 ½.
graden/ welke is het Eplant genaemt Ilha
de Sanchoan, ende die andere van daer af/
naer t landt toe ghelegen/ als oock het eplant
van Valco de Faria: Sult weten dat van dit
eplant Sanchoan, (t'welcke als ghelept is
t' eerste ende t' uperste t' Zee waert ghelegghen
is/ tot eenen hoek ghelegghen 12. mijl vā t'
eplant Lamon, so looptmen bupten alle dese
eplanden af oost noord oost ende west supd-
west: Dese eplanden strecken tot op 38. ende
39. mijlen boort by t' eplant Sanchoan boort-
aen/ ende vā t' selfde eplant tot Lampacon
zijn 11. mijlen/ ende tot die Hābe van Macau
18. mijlen/ ende van Macau tot het epnd vā
d'eplanden zijn 21. mijlen: Dese eplanden vā
Sanchoan af tot Macau toe/ te weten/ vā die
t' Zee waert op de ry volgen/ zjn beel en dicht
by den anderen/ welke vā verre altesamen
een lant schijnen te wesen/ en vā daer boort-
aen so beghinnen minder ende verschepder
te worden/ soo dat mense beschepdelijck ghe-
noech can sien ende onderschepden dattet ep-
landen zjn/ op alle desen wegh tot aen t' epnd
vā dien/ te weten/ t' Zee waert daer vā af/ en
hebt u nieuwērs vā te wachtē/ dā vā dat ghy
boort oogen siet: maer hebt alleenlijck 10. ofte
12. eplandebens ofte Steen clippen/ ghelegen
10. mijlen vā Macau boortae/ te wetē/ t' Zee-
waert vā een eplant af/ tusschē welke Clip-
pen en eplant machmen genoeg passere/ by t'
eplant heen loopende: want is een schoon en
groot Canael/ ofte willende machmen t' Zee-
waert vā bupte de Clippe heē by passere/ so
mē daer niet en begeert tusschē doot te loope.

**Wanneer mē
de eplant
van Sanchoan
af tot Macau
schijnt
en t' lant te
wesen/ ende
wat clippen
en eplant
boort ont-
moet werde
ontrent 38.
cau.**

Sullen alnu alhier verclare de Navigatie
ende Course/ met die Canalen (diemen heeft
tusschen dese eplanden (diemen noemt As Yi-
has de Sanchoan, ofte vā Canton) boort/
Canton,
soo is

**Wanneer mē
de eplant
van Sanchoan
af tot Macau
schijnt
en t' lant te
wesen/ ende
wat clippen
en eplant
boort ont-
moet werde
ontrent 38.
cau.**

**Wanneer mē
de eplant
van Sanchoan
af tot Macau
schijnt
en t' lant te
wesen/ ende
wat clippen
en eplant
boort ont-
moet werde
ontrent 38.
cau.**

**Wanneer mē
de eplant
van Sanchoan
af tot Macau
schijnt
en t' lant te
wesen/ ende
wat clippen
en eplant
boort ont-
moet werde
ontrent 38.
cau.**

**Wanneer mē
de eplant
van Sanchoan
af tot Macau
schijnt
en t' lant te
wesen/ ende
wat clippen
en eplant
boort ont-
moet werde
ontrent 38.
cau.**

**Wanneer mē
de eplant
van Sanchoan
af tot Macau
schijnt
en t' lant te
wesen/ ende
wat clippen
en eplant
boort ont-
moet werde
ontrent 38.
cau.**

**Wanneer mē
de eplant
van Sanchoan
af tot Macau
schijnt
en t' lant te
wesen/ ende
wat clippen
en eplant
boort ont-
moet werde
ontrent 38.
cau.**

Streckinghe
des Gauris
Comap tot
Macau.

Den Inwojs
tot Comap,
wert van
Chijnsche
lichters be-
waert om de
goederen aen
de schepen
van Span
te brengen.

De Reclere
van Canton
is genoemt Ca-
mon/ hebbende
de dootse
hoopje daer
de hant van
Pinhal/ met
een doochte
ter Zee
waerts die
men schou-
wen moet.

Een clepnen
inwojs nae
Canton.
Twee spits-
ge berg top-
pen de Gase
voort genoot/
daer men een
visschouwe/
ende een Ca-
nael van an-
derhalf va-
dem houden
moet op
hoog water.

Van stre-
kinge/ Cour-
sen/ barch
water/ die-
ten/ banchen
ende gionde
des hoeks
Taaquinton/
ende des Ca-
naels van
Bamhoi by
t'Eplandt
Vasco de
Faria/ ende
voort.

Want epland
Sanchoa na
Macau/ en
twee pavien/
en welc thest
daer van is
wert ghaelt

soo is te weten dat 14. mijle noozd noozdoost
vant Eplandt Sanchoan af/ is gelegen eenen
hoek lants/ welke van daer af n. aen streck/
tot de Haven van Comay toe/ oock mede soo
loopt het landt van daer af o. aen/ vijf mijlen
weeghs/ alwaert een epndt maecht/ streckende
van daer af 4. mijlen inelwaerts n. aen/ van
waer het weder o. waertupt comt tot Macau
toe: In dit landt dat n. aen streckt heeftmen
eenen clepnen inwojs/ van waermen o. aen
loopt tot Comay toe/ woijt bebaren vande
Lenteas en Bancoins, dat zijn de Chijnsche bar-
ken ofte lichters die de roopmanschappen en
goederen aende Iuncos ofte schepen (die van
Syan aldaer comen laden) aende aen voeren:
dit lant maecht een verscheppen eplandt welc
men noemt Taaquinton, dze mijlen nooz
den voortepden clepne inwojs voortaen/ is ge-
legen een vande mouden ofte incomsten van
de Hevier van Canton, die ghenoeit wordt
Camon, is van eenen schoone incomste: want
daer groote Bancoins ofte Chijnsche lichters
dooz heen baren/ na de stad van Canton toe/
noozbp dese mont ofte incomste van Camon
voortaen/ leyt de Haven van Pinhal, en t'Zee-
waert/ te weten/ dicht byde incomste van die
is ghelegen een sandt doochte daer men hem
van moet wachten/ twee mijlen noozbp dese
Haven van Pinhal voortaen/ heeftme d'ander
mont ofte incomste daerme naer Canton toe
loopt/ met die clepne Lanteas ende Bancoins,
t'welcke woit genoemt vade Portugesen/ As
Orelhas de Lebre, dat is: die Hasen ooren/ om
dies wille battet binnen int lant 2. hooge spit-
sige toppen van bergen heeft/ makende de ge-
lycknisse van Hasen ooren: een weynich bin-
ne dese mont ofte incomste leyt een Risse/ die
men ghenoech sien mach: Van hier af tot de
Haven van Macau toe/ zijn ontrent 3. mijlen/
men loopt langhs t'landt heen/ dooz een smal
ende ondiep Canael/ welke maer anderhalf
vadern diepten heeft/ te weten/ met hoogh
water.

De wester hoek van Taaquinton nooz 3.
lept noozden en zupden metten midden van t'
Canael/ vande Incomste van Sanchoan
ende t'Eplandt van Vasco de Faria: Dit E-
plandt van Vasco de Faria streckt oostwaert
aen/ ghelijck als Taaquinton, en liggen nooz-
den ende zupden metten anderen: Dese In-
comste ofte t'Canael (dat heyt dese Eplande
maect) is van een schoone ende supbere mod-
der grondt/ om daer in te ankeren/ so moet
ont dicht by t'Eplandt van Vasco de Faria
setten te weten/ te middelwegen alwaert goet
versh water heeft: Vande ooster punt ofte
hoek van dit voortepde Eplandt af/ tot die
punt van Taaquinton toe/ heeftmen een
bancke van dze vadern diepten/ modder
grondt/ wesende het diepste daer op by t'
Eplandt van Vasco de Faria voortepdt/ ende
daer ober gepasseert wesende/ heeftmen meer
diepten.

Die gheen die begeert te baren van t'E-
lant Sanchoan af naer Macau toe/ heeft twee
weghen/ waer van die alder sekerste is/ upt-
waerts aen/ te wetē/ dooz de mont ofte t'Ca-
nael van tusschen t'Eplandt van Vasco de
Faria, loopende t'Zee waert langhs d'Eplan-
den heen/ ghelijck als de geen die van buyten
upter Zee comt/ den anderen wegh is oost
aen dooz t'Canael van Taaquinton, en Vasco
de Faria heen: Comende aent epnde van dien/
te weten/ vier mijlen weeghs noozdoost aen/

sult comen te sien de Haven van Lampacon,
welcke zijn twee hooghe ende groote Eplan-
den met veel gheboomten/ streckende o. en w.
De mont ofte incomste vā dese Hade (t'welc-
ke tusschen die voortepde Eplanden is) heeft
4. 5. vadern diepten binnen in/ van mozwe
modder gront/ waerom daer quaet te anke-
ren is/ en daer gaet een gheweldighe stroom/
heeft aende incomste van t'w. een groot epla-
deken ofte Steenclippe liggē/ te wetē/ verht te
middelweghen vande mont/ die in dese Haven
begeert te loopen van dese w. zijde/ sal tussche
dese groote Clippe/ en het 3. eplandt hee loope/
alhier heeftme een bancke van 8. spanne wa-
ters modder gront/ naer t'3. van dese 2. epla-
den heeftmen een ander groot en hoogh E-
plandt/ t'welcke streckt n. o. en 3. w. Tusschen
dit Eplandt ende Lampacon machmen wel
dooz passeren. Vande oost zijde vande mont
ofte incomste vande Haven van Lampacon,
lept een groot en hoogh Eplandt/ streckende
noozden ende zupen. De zupder hoek van
dit Eplandt leyt oost ende west/ met den
ooster hoek van het noozder Eplandt van
Lampacon, ende het Canael dat tusschen
dese twee Eplanden dooz loopt/ t'welcke
streckt noozden aen/ is diep ende schoon/
hebbende ontrent een scheut van een Lepel
stuck inde breedte.

Dicht aende ooster hoek van t'zupder E-
plandt van Lampacon, leyt een ronde steen-
clippe/ en wat oostwaerder aen/ is ghelegghen
een groot en hoogh Epland/ streckende aende
noozdzijde o. en w. en aende w. zijde n. w. en 3.
oost. Dese Canalen/ welke dese steenclippe
maecht/ zijn diep en schoon. Van dese steen-
clippe af 3. o. waert aen/ heeftmen eenen upt-
ganck ofte Canael/ streckende t'Zee waert in/
altmael van sant gront/ met 3. vade diepte/
waer dooz alle de Schepen loopen/ die van
Lampacon af comen/ en buyten begheeren te
wesen/ t'3p na wat wege dat het wesen mach:
want vande west zijde ist ondiep/ als gesept
is. Van Lampacon 7. mijlen oost aen/ is ghe-
legghen Macau, en men heeft een reghel Epla-
den op de selfde streckinge tot Macau toe/ alle
dese Eplande blijven u aende zupdzijde/ ende
van daer af tot het vaste landt toe/ zijn ontrent
5. ofte 6. mijlen. Dese Golbe/ ofte spatie van
tusschen d'Eplanden en het vaste landt/ als
oock van Lampacon af tot Macau toe/ is al-
temael een opē Zee/ en heeft niet meer dan
2. ofte 3. Eplandekens/ doch is ober al een
bachachtighe gront: want het alderdiepste
van dien is 2. vadern/ t'welcke is tot op een
mijl nae aent vaste landt/ ende het Canael/ het
welcke loopt vande Zee af nae de mont ofte
incomste vande Hevier van Canton toe/
(diemen heet/ der Hasen ooren) loopt lan-
ghes de Eplanden vande Haven van Ma-
cau heen.

Keerende weder te rugghe/ aen t'Eplandt
van Vasco de Faria, comende met het epnde
van dien ober een/ soo heeftmen daer by
een ander hoogh ende ronde Eplandt/ tus-
schen dese twee Eplanden dooz looptmen
t'Zee waert in/ ende noozbp dit voortepde
Eplandt/ heeftmen een reghel van ander
Eplanden/ welke strecken tot die mont
ofte het Canael toe/ (daermen dooz loopt/
alsmen van upter Zee nae Macau toe comt)
ende strecken oost noozdoost aen.

Alle dese Canalen ofte doorganghen/ die
van upter Zee daer tusschen heen loopen/
f f 39m

Wart om
rent datme
de Gauris
van Lampacon
stet/ en van
de mercku
daer gelegen

Canal aen
het gront.

Worme into
waren loo-
pen sal.

Een modder
doochte.

Streckinghe
des Canals
en hant van
Lampacon.

Tussche een
steen clip en
t'zupder e-
plandt en scho-
diep Canael.

Ondiepten
ende streck-
ge van aan-
paco tot
Macau.

Gelegenths
ende diepte
eens golfs.

Streckinghe
des Canals
na de Reclere
van Canton

Streckingen
merck/ E-
pland/ punt
Canalen/ en
diepte van t'
eplandt Vasco
de Faria/ na
Macau en
voort.

zijn alternael supber en schoo/en en hebt daer
niet wens vooz te vreesen van dat ghy fiet.

Sult langhs dese Eplanden heen loopen/die
latende aende supder zijde/hebbende aen de zijde

van't noozden d'Eplanden van Lampacon.
Als ghy met die selfde over een comt/soo sult
ghy int n.o. comen te sien ee Eplant/ t'welck

een punt lants van een seer witte fant strant
heeft/ op welke punt sult aen loopen: want

men heeft van daer af/ nae d'Eplanden van
Lampacon toe een sant banche/waer van het
alderdiepste lant: dese punt hee is/ sult daer

by heen loopen/tot op een scheut van een goe-
telingh naer. So wanneer ghy dese punt ge-
passeert zijt/soo loopt n.o.aen/so sal u blijven

vande zijde van't n.w. ee groot en hooch Ep-
landt/ t'welck is gheleghen o. en w. met het
supder Eplandt van Lampacon, tusschen dit

en Lampacon en heeftmen anders geen ver-
hinderinge dan die groote steen clippe/ hier
voozen gheroert: Sult loopen op de 3. o. punt

van dit Eplandt aen/ dat latende aende zijde
van't noozdt west loopende door't Canael dat
tusschen dit ende een ander Eplant (dat west-

waerder aen leyt) door loopt: Hier door we-
sende/so ismen in het Canael/t'welc vā upter
Zes af nae de mont (genaet der Hasen ozen)

noozden aen loopt/ en van't Canael af west-
waert aen/so is de wegh na Macau toe. Ic en
stelle alhier desen wegh ende cours niet:want

hebbe die oy een ander verclaert en aengewe-
sen/te weten/ inde Habigatib vā Malacca nae
Chyna. Die tusschen dese Eplanden door

baert/ is hem altoos noodich met het loot
gheftadich inde hant te gaen en te diepen.

Van Macau 7. mijlen n.o. aen/ is ghelegen
een seer groot en hooch Eplandt/van een seer
hooghen en spitfgen top/ leyt inde grooste

mont ofte incomste van de Kester van Can-
ton, door welck de groote luncos (dat zijn die
Spaensche roepbaerders) in loopē/daer onse

schepen/ (te weten/de Portugesche) oock wel
door mogen passerē/ en vande wester hoerck

van dit Eplant/te weten/een half mijl supen
aen zijn gelegen etliche steen clippen/tusschen
welck en t'Eplant het ober al diep en schoon

is/als oock langhs het Eplant vande supder
zijde heen. Door by dese steen clippen t'Zee-
waert aen/heeftmen sommige clepne Eplan-

den liggen/en wat door by dese Eplande/wat
meer t'Zeewaert aen/ zijn gelegen etliche an-
dere groote Eplande/en sult tusschen de vooz-

sepde steen clippen/ ende die clepne Eplande
niet passerē: maer tusschen de clepne ende de
groote Eplanden moecht bypelicken sonder

schroomen door loopen.

Van Macau 4. mijlen 3. o. aen/ leyt ee groot
en hooch Eplandt/ wesen de in twee gedeelt
met een seer clepne doorloopt water vande

Zee/ en vertoont hem vā verre als een schip/
en heeft noch wildernisse noch geboomte/een
half mijl daer van af nae het land toe/ heeft

men een ander langhwerpent Eplandt met
geboomte/te middewegen van't Canael: van
tusschen dese twee Eplanden/te weten/ inde in-

comste aende zijde van Macau, is gelegen een
steen ofte Clippe daer't water ober spoelt/
waer van u allen sult waachten: want de rest

ober al supber ende schoon is.

Van dit groot Eplandt (dat hem in twee
deelt af/ o. 3. o. aen 6. mijlen/ leyt een ander
langhwerpent en hooch Eplant (met een seer

swart schijnende bosschagie van geboomte/)
welck men noemt Tonquion, en van daer af

een half mijl t'Zeewaert aen/ leyt een regel vā

10. ofte 12. Eplandekens ofte Clippe/sult loo-
pen tussche die en t'Eplant hee/ alwaer schoo

is/ ofte moecht oock t'Zeewaert bukten alle
d'Eplandekens heen loopen willende. Vā dit

doorz. eplant af nae't lant toe/tot op een mijl
ofte daer omtrent is gelegē een ander leech en

lant Eplandt met geboomte/te middewege
van't Canael: Van tusschen dese 2. Eplanden

heeft een Eplandeken ofte Clippe liggen/en
noch ee ander by t'eplant van te lade waert:
Tusschen dese Clippe van te middewegen van't

Canael en t'Eplant van t'Zeewaert is diep
en schoon/ en aende o.n.o. punt van't Eplant

t'Zeewaert/ aende zijde van't lant/ heeftmen
eenen clepnen Inwijck ofte Bay/ alwaer een

goet beschutsel is vooz de Monson vāde zupe
winden/en heeft goet versch water: Mont-
om dit Eplant Tonquion, ist ober al schoon.

Keerde weder op het groote Eplant van
den hoogen top/gelegen inde mont vande Kester

van Canton, te weten/vāde wester punt
van het selfde Eplant af 7. ofte 8. mijlen/ o. 3.

o. aen/ is ghelegen een hooch groot en lanch-
werpent eplandt/ t'welck is streckende n.w.

en 3. o. is gantsch sonder gheboomten ofte ee-
nighe wildernisse. Vande supder ooster punt

van't selfde eplant af/ een half mijl t'Zeewaert
aen/ leyt een ander rondt en hooch Eplandt.

t'Canael dat tusschen dese twee eplanden door
loopt is diep en schoon. Xende n.o. zijde van

dit groot eplandt/te weten/vant midden van
dien nae het land toe/zijn ghelegen twee ofte

drie lanchwerpende ghecloben Eplandekens
ofte Audtsen/ daer dicht by van een rosfactri-
ghe aerde/sonder eenighe gheboomten. Tus-

schen het eynde van't n.w. van het doorz. ep-
landt en het landt loopt ee clepne Canael/door

het welck die clepne Bancoins (dat zijn de
Chijnsche Barcken en lichters) heen loopen.

Van Canton tot dit doorz. Eplandt/maecht
het water een Golbe ofte inwijck: Door dese

contrepe looptmen alsmen van Lapon af rōt.
Van dit lanchwerpent en ront eplant af/

te weten/van de mont van tusschen beyde/ 7.
mijlen o.n.o. aen/ heeft het landt eenen hoerck

van een hooch en effen lant bobē op/ vol van
een swart schijnende wildernisse/hebbende aen

dees zijde van het w. 3. w. een stepl af gheclicht
landt/en na het o.n.o. loopt het al dalende af.

Van dit landt af steekt een punt t'Zeewaert
in/ende recht teghens dese punt ober/ tot on-

trent een Roer scheut verre/ is gheleghen een
groot en lanch Eplandt/ streckende ghelijc

als de Cusse. Het Canael van tusschen dese
punt en t'vooz. Eplant heeft schaers 3. ba-

dem diepte. Binnen dit pmt na het lant toe/
te weten aende w. 3. w. zijde/ heeftmen deel en

goede Keden te anchorē (vooz de Monson vā
Chyna,) op 7. ende 8. badem diepten/modder

gront: Ich heb daer aen anchor ghelegen/to-
niende van het Eplant Lapon af/ en quamen

door't vooz. clepne Canael geloopt: Alhier
voleyden alle de eplanden van diemen heet

As Yhas de Canton, ofte d'eplanden vā Can-
ton. Dese wegh vande 2. vooz. eplanden af/

tot dese punt ofte hoerck landts toe/maect een
Golbe/ door den grooten inwijck die't heeft/

is op dese dwers wegh ober al supber ende
schoon/ende alst eenich hart weer is/soo gaet

alhier een seer hol water/namentlijckē/ dicht
by't Canael vande twee Eplanden.

Van dese vooz. punt van't landt en hoerck
van de eplande af/ 6. mijlen de Cusse doorzē/

is ghe-

Strekinge/
Mercken/
Eplanden/
Canal ende
diepten/ etc.
Vā het groo-
te eplant na
Tonquion/ en
ander eplant
den.

Goede be-
schutsel vooz
de Monson/
ende ghecl-
van versch
water.

Zel. geringe
van't groote
eplandt nae
de Kester
van Canton/
tot t'ander
eplant ende
de plaatsen
daer t'vā
Lapon af
comt.

Mencomende
merckende
gheclachten
van't lanch-
werpent ep-
landt o. n. o.
aen/ tot een
upstakende
punt lants.

Canalen
schaers 3. ba-
dem diepten
een goede
Kede.

Het eynde
der eplande
van Canton

Golbe door
den grooten
inwijck is
doorz. en
supber ende
schoon/maect
gaet hol in
hart weder.

En punt
lands van
witte strant
daermen op
aen seplen
moet.

Opomen
vooz stre-
ken sal/ ende
wat pergeke
ten te schou-
wen zgn.

Wanneer
inde Canael
(de gaste oo-
re genoemt)
te/ ende hoe
dat streckt
nae's Macau.

De noozdt
ooster stre-
kingen/mer-
ckē/ Eplande
Clippe ende
diepten van
Macau tot
de Kester
van Canton

En hooch
Eplant met
ander meer-
ken en diep-
te supder
waert van
Macau.

En steen
Clip diemen
schouwen
moet.

Een ander
inwonck met
sonnighe
Clippē daer
men en chē
r' not en de
seue passerē
mach.

Ghebaente
des lants
tusschen de
rwee r'wisse
ken.

Wande hant
van Chaba-
queo tot
Chinchon/
looptmē 22.
mijlē n.o. en
n. aen.
goede diepte
ende quade
stroomē byt
landt.
Van den
swarten in-
wege ē swar-
te wilbernis
gelschende/
heeft goede
reede.
Twee mijlē
berder ligge
twee witte
steē clippige
Eplanden/
gijnde tuss-
schen t'vaste
landt/ en de
selve ober al
schoon.

Wande stree-
kingen/ clip-
pen/ steē en/
diepte/ diep
water ende
grijnden tuss-
schen den
swarten in-
wege ende de
Eplanden
Chiocon.

Clippē/tusschen de welcke en t'lant men pas-
seren mach:want isser schoon en diep. Dese
Inwijck vande Eplanden is een beschutsel
door de Monson van Malacca, (dat is door
de winden die inde tijden datmen vā Malacca
af nae Chyna comt wapen/) heeft binnen in
seer goede schoone gront: t'landt ghelegen
tusschen dese twee doorz. Inwijcken/ is van
een hooghe en groene landouwe/ sonder eeni-
ghe wilbernisse ofte gheboomten/ en de door-
sepde Eplandekens zijn ront en hooch/ stre-
kende altemael op een rplanghs t'lant heen.

Vande doorz. Haven van Chambaqueo
af tot Chinchon toe / looptmen de Cusse n. o.
en n. o. ten o. aen/ is inde distantie 22. mijlē/ is
altemael van een hooch lant/ en men heeft
dicht by t'lant 16. vādē diepten/ en daer loo-
pen veel quade en groote stroomen: Keerende
op Chabaqueo, so heeftmē van daer af 6. oft
7. mijlen doorz aen/ A Enscada Pretta, (dat is
den swartē Inwijck gesept/ vā die vant lant
Lauho ghenaeamt/) boven welcke is geleghen
een hooch landt/ met een seer swart schijnēde
wilbernisse/ en heeft inde mont vande incōste
twee Eplandekens ligghen/ is binnen in van
een schoone ende goede gront/ wesende een be-
schutsel door etliche windē/ alwaer Ruy Lo-
bo met sijn schip/ ende noch een groote luncō
ofte Chijns Schip verwintert heeft. Twee
mijlen t'Zeewaert daer van af/ ligghen twee
Eplandekens van witte Steen clippē/ dicht
by den anderen/ tusschē welcke en t'vaste lant
ist ober al schoon.

Van dese Enscada Pretta, ofte swarten in-
wijck/ 7. mijlen doorz aen/ zijn ghelegen twee
hooghe en clepne Eplanden/ (wat meer lant-
werpender dan ront/ sonder eenighe wilber-
nisse ofte gheboomten) seer dicht by den ande-
ren/ streckende n. w. en 3. o. hebbende tusschen
hepden 3. ofte 4. steen clippē. Dese Eplan-
den en clippēn ligghen verschept vānt vaste
landt/ ontrent een half mijl weeghs/ en daer
recht tegens ober leyt eenē clepne Inwijck/ vā
eene seer leegē hoeck ofte punt lants langhs
de Zee heen/ en aent Eplandt dat aldernaest
het landt leyt/ te weten/ vande 3. w. zijde/ is
ghelegghen een sandt bay/ t'welck een goede
ree is van 7. en 8. vādē diepten/ so dat u de
clippē die t'Zeewaert blijven/ een beschutsel
maken/ sult het landt vande Sandt bay wel
dicht ghenaken/ want ic heb daer selfs in ge-
legghen/ om dat ic daer met een groot ontweer
in liep/ comende van lapon af. De Japonen
hebbender oock wel by wijlen met hare sche-
pen in verwintert. D' incomste daer van is
aende zijde vānt n. o. wel dicht by de pūt vā t'
Eplandt (die nae t'landt toe leyt) heen/ sult al-
toos in t' incomen wel dicht nae t' Eplant aē
loeden/ om de vādē niet te missen/ en moecht
altoos (so aende n. o. zijde/ als aēde zijde vānt
3. w. tusschen t' Eplandt en t'landt) upt en in-
comē. Men heeft oock op dit Eplandt versch
water. Dese Eplanden worden ghenaeamt
Chiocon, isser ober al supbere gront/ uptghe-
fondert alleenlijken een steen clippe daermen
het water op siet breken/ ghelegen een scheut
van een goetelingh w. waert vande ree af.

Van dese Eplanden van Chiocon af/ dize
mijlen doorz aen/ leyt de Haven vā Chinchō/
ende twee mijlen verschepten vānt landt af/
zijn ghelegghen twee Eplandekens van wit-
achtighe Steen clippē/ tusschen welcken en
t'landt/ als gock daer bukten om t'Zeewaert
ist ober al schoon. Van dese Eplandekens af

twee mijlen doorz aen/ ende ē half mijl vānt
landt/ heeftmen een hooch en ront Eplande-
ken ligghen/ waer van een Risse af strect/ tot
op een half mijl t'Zeewaert in/ daer men het
water op siet breken/ sult u van wachten.
Tusschen t'landt en dit Eplandeken zijn t'
altemael ondiepten: Tusschen dit Eplandeken
en den hoeck vande mont van Chinchon leyt
eene clepne Inwijck/ daer de Schepen inde
Monson van Chyna setten. Alle dese Cusse
van Chabaqueo af tot Chinchon toe / is van
een hooge landouwe/ met diepe ende schoone
gront/ uptghefondert alleenlijken de doorz.
Risse vānt Eplandeken.

Die Haven van Chinchon (comende van
dese zijde vānt 3. w. af) heeft boven hem over-
legghen een seer hooch landt / met een steen-
roofoe boven op/ in ghelijckenisse van een p-
laer ofte colomne (als de Varella aende Cusse
van Champa,) dit hooge lant ofte geberchte/
gaet al dalende (na eenen uptsteken den hoeck
ofte punt landts) af/ en comende van de zijde
vānt n. o. te weten/ van upter Zee/ soo heeft
een groot open/ met sonnighe Eplanden inde
mont. Vande doorz. hoeck af/ soo streckt het
landt noorden aen/ ontrent anderhalf mijl/ en
van daer keert het weder nae t' w. n. w. heb-
bende een arm vāder Zee/ die een groot stuck
weeghs te lādēwaerts in loopt: Op de selfde
streckinge/ so heeftmen (aen dit lant dat vādē
punt vander Zee/ tot dat ander punt/ daer t'
landt nae t' w. n. w. strecke) een lantkwerpēt
en hooch Eplandt/ sonder eenighe wilbernisse
ofte gheboomten/ streckende gelijk het selfde
landt/ en leyt een clepne half mijl vānt landt
verschepten/ en heeft vande zijde vānt landt
een goede Sandt bay/ te midbewegghen vānt
selfde Eplandt/ te weten/ een scheut van een
Was/ westwaert aē/ leyt een verborgē clippe
ofte Steen plate/ van 18. span waters/ be-
slaende wepnich plaets / alle d'ander reste is
schoon en supber om te mogen ankeren. Dit
Eplant heeft goet versch water: Alhier heeft
Diego Pereira met sijn Schip verwintert:
Men en loopt by dit Eplant niet aēde 3. zijde/
maer vande oost zijde bukten om heen: Co-
mende alsoo vande noozdt zijde binnen inde
doorsepde Haven.

Van dit Eplandt een quartier mijls nooz-
den aen / zijn ghelegghen drie Eplandekens/
streckende metten anderen oost ende w. Van
daer af nae t'lant vānt westen toe/ heeftmen
een Canael van ontrent een half mijl breedt/
diep ende schoon: Men mach ooc wel tusschē
t'eerste ende d'ander twee Eplandekens doorz
passeren/ willende: T'ooster eplandeken ist
lantste ende t'grootste van alle drie. Dese ep-
landekens ligghen verschepten vānt nooz-
der landt/ ontrent een groote mijl/ welck lant
is een seer hooghe landouwe. Een scheut van
een Was vānt ooster Eplandeken noorden
aen / is ghelegghen een groot ende hooch Ep-
landt / streckende noorden ende zuiden / het
welcke heeft aende west zijde een Sandt-
bay: Onder het beschutsel van dese Sandt-
bay / te weten / dicht by het landt heeftmen
een goede ree om te ankeren / met een seer
schoone gront / alwaer dichtwils de Doztu-
gesche schepen gelegen hebben/ aldaer goede-
ren en waren laden/ vā die daer te lande
ballen. Van desen Inwijck een scheut vā een
goetelmck/ 3. w. aen / ende een scheut van een
Was vande ghementioneerde Eplandekens/
lept een Sandt plate van 12. span waters.

Doorz

Van stree-
kingen/ clip-
pen/ Eplan-
den/ Clippē/
diepten/ hoe-
ken/ gijnden
tusschē d'ep-
landt/ Chio-
con/ ende de
haven van
Chinchon.

Van stree-
kingen/ land-
den/ Clippē/
panten/ Clippē/
Eplan-
den/ Wapen
Clippē. Diep
water/ gijnde
den en diepe
ren des has-
tens van
Chinchon.
w. waert.

Wande stree-
kingen/ Ep-
landen/ van
houten/ Ca-
stalen/ diep-
gande/ d'ee-
ren/ platen
en Inwijck
des haven
Chinchon/
tot het Ep-
lant Tanta-
a nooydwaert.

voortz so is alle de reste schoon. Op de see en langhs d'eplandekens heen/ heeftmen groot te stroomen. De beste plaats om te ankeren ende het aldersekerste te ligghen/ is dicht by de zupder hoek/ om van de stroomen be- vryt te wesen/ ghy en sult den hoek vande strant (van den Inwijck) nae het nooyden toe niet te passeren/want is ondiep. Die van Liampo en Japon af comen/loopen in dese ha- ben/door d'Canael/van tusschen dit Eplandte en die drie eplandekens/welcke schoon is/vā s. en 6. badem waters/ welck men van ghe- lijcken heeft langhs de Eplandekens heen/te weten/soo wel aende zijde van't landt/ als te Zeewaert/uptghenomen de sant plate boven verhaelt. Dit Eplant woort vande Chijnen ghenaemt Tanta-: Twee mijlen van die Ep- landekens t'Zeewaert af/lept een cleyn en ge- cloat eplandeken/ gheheeten Tanchcaa. Van't Eplant Tanta tot het nooyder landt/ is on- trent eē mijl weeghs/twelc altemael ondiepe gront is/so datmender gheensins door passe- ren mach/noch ooc op eē groot stuck weeghs t'Zeewaert daer van af.

Ontrent het
eplant Tan-
taa groote
ondiepe te
gevaert in.

Wande ge-
genthept der
incomste w.
waerts van
epland Tan-
taa/tot een
punt landts
en inwijck
daer de Ma-
mada des
Coninck Chi-
na onthou-
den.

Van dit Eplant Tanta af/eē mijl weeghs westwaert aē/is gelegen de mont ofte incoste banden arm vande Zee/ welcke mach wesen van een half mijl inde breedte/ en t'lant vande 3. zijde/ heeft een punt landts/tegens t'welcke ober (te weten/aen't ander land vā d. n. zijde) is ghelegghen eenen Inwijck ofte Bay/ met seer goet beschutsel/daer heen die Armadē vā des Conincks van Chijnas schepen onthou- den. Een mijl weeghs vāde voorsz. punt lāts af/ de sehier innewaerts aen/ leyt een eplant (by't zupder lant) met sommige roode Dup- nen/te middewegghen van dit eplant/ te we- ten/aende zijde van't zupder lant steekt een punt lants upt: Wat voorsz. punt w. aē/ heeftmen een cleyn Bay aen't selfe Eplant/ in welckier mont de schepen ankeren/ alhier leytmen bukten alle stroomen/ onder het be- schutsel vande voorsz. punt lants. G'gebeurt oock wel dat de Schepen somtijts door on- achtzaamheyt opt d'oorch blijven/om datse te dicht aen't lant comen/doch en doet hen geen schade oft lesel:wāt is wecke modder grōt. Van dese voorsz. punt af na den ooster hoek vānt selfe eplant toe/ heeftmē een seer goede plaats om de schepen opt landt te halen en te versien / alwaer de Portugesen haer schepen dicwils versien ende geconfertereert hebbe. Vā ghelijcken soo heeftmen alhier veel probande en lijfsochten: Sult weten dat die Schepen/ (by't epland Tanta liggende) aldaer het on- weder niet en verwachten: maer so haest als sy eenich quaet vermoeden van tempeest ofte quaet weder criggē/ so lichtense terstont haer anckers op/ en comen setten by dit Eplant/ te wetē/inde mont vande voorsz. cleyne Bay/ wel dicht by't zupderlandt heen/op alle desen wegh ist ober al schoon. Dese have vā Chin- chon leyt op de hoochte van 24. graden.

En Bay en
punt landts
daer de sche-
pe beschut
liggen.

goede plaats
aan de sche-
pe op te hale
ende te ver-
sien/ hebben
de ooc goede
lijfsochten.

Onder het
epland Tan-
taa dientmē
geet ontwe-
te beynach-
ten.

De haven
van Chinchon
lept op 24.
een vierde
deel graden.

Goede reede
ende haven
van Chinchon
voortz t'ep-
lant Tanta
om een punt
lants in een
inwijck Lialoo
ghenaemt.

Van't Eplant Tanta, en het eplandeken van dese Haven van Chinchon af 5. mijlen o. n. o. aen/ is ghelegen een punt lants/ aende welcke leyt eenen goeden Inwijck/ (voorz t' quaet weder en de Monson van China) ghe- naemt Lialoo. De kēde van desen Inwijck is dicht by de voorsz. punt landts: want alle t'landt van desen Inwijck af tot het eplandt Tanta toe/is altemael/te weten daer langhs heen) van een vanchachtighe ende ondiepe

gront / streckende alsoo tot het eplandt toe/ want tusschen t'selfde eplandt ende het landt ist oock altemael d'oorch ende ondiep. als vo- ren gheseyt is.

Van desen Inwijck van Lialoo af voort- aen/so begint het lant wat leger van hooch- tenen heuvelen te worden/sonder eenige hoo- ghe gheberchten/(als de voozgaende)meer te hebben/ ende is van luttel wilbernisse/ en op plaetsen gantsch geen/is eē seer schoone custe/ en hebet niet te vzeesen / dan dat ghy vooz ooghen siet.

Van Chinchon tot de Haven van Foquien. zijn 40. mijlen/en men loopt n. o. ende nooyt oost ten oosten aen.

Van de punt van Lialoo af / twee mijlen voort aen/ is ghelegen een black eplandeken/ te weten een half mijl verschept vā't lant/ en noch een ander halve mijl voorder aē/ lig- ghen twee eplandekens by den anderen/ wat dicht by't lant: Dicht by de selfe heeftmen een sehier/ hebbende aende mont vā dien sant stranden/met een leegh lant. In dese re- vier loopen de Somas ofte Chijnsche schepen/ die na de stad van Enon willen wesen/ wel- ke daer binnen in is gelegen/al waermen veel Chijnsche waren en goederē heeft. De Custe 7. ofte 8. mijlen voortaf/ so heeftmen de punt van Chencheu ghenaemt / welck is van een hooch en kael landt/van een witte en rosach- tige coleur / stekende wepnich ter Zeewaert in: heeft vande woort ooster zijde eenen cleyn Inwijck ofte Bay / en daer boven ober een seer hooch ende stepl afgebicht landt: In desen Inwijck leyt een groot eplandeken/tus- schen twelcke ende de punt landts men daer in loopt. Van dit eplandekē af/ een scheut vā een hoer nae't n. o. is gelegen een steen plate/ een halve badem onder water / ende nae het nooydt wesen vā't selfe eplandeken af / te weten/tusschen dien ende het landt / leyt een ander steen/en aende zijde vā't lant heeftmē by dit eplandeken een goet beschutsel om te ankeren. Ick hebbe in dese Haven selber ge- legghen (te weten/wat naerder aent eplandekē als by't lant) met twee luncos, (dat zijn groo- te Chijnsche schepen) wesen de een peder wel van 500. en 600. Bharen, rekeninghe van In- dien/twelcke is ober de 90. baten/en liepder langhs de punt lants heen in: Boven op dese punt landts/te weten/ op't opperste/ leyt een groote bewoonde Stede. Nooydt nooydoost van dit eplandeken af / zijn ghelegghen twee lanchwerpende ghecloben eplandekens van rootachtighe coleur : maer en hebben gheen schoone gront noch eenich beschutsel: Twee mijlen aleermen by dese punt van Chencheu comt/soo heeftmen te landewaerts in/te we- ten/ nae Chencheu toe eenen bergh ligghen/ van ghelijckenisse van Monte Fermolo , ofte de schoone Bergh.

Chinchon/
en de haven
van Foquien
liggen 40.
mijlen d'oor-
schepden.

Wande stree-
kingen/ Ep-
landen/ vande
reede/ vande
strand/ vande
platen/ vande
d'oorch/ vande
moonde stad
ende Chijns-
sche waren/
voortz t'ep-
lant Lialoo/
tot het punt
van Chen-
cheu.

Desen voorszeden Bergh is ghelegghen van Chinchon af 13. mijlen. In dese con- trepe soo heeftmen ses ofte seven mijlen van het landt af sommige Wopen met ghecoleur/ de bleughelen ende blagghen ligghen/welcke zijn van de Wiffchers van het landt/ daer sy henlieder netten ende want met af teykenē/ ende de Somas, (dat zijn de Chijnsche Car- veelen) van dese contrepo/ zijn met overloupe ofte verdercken gants teenmael ghesloten/ met slechts een sepl alleen / sonder eenich an- der gheereetschap meer.

Ghebaente
vā sommige
schepen ende
blaggen vā
enige Wiff-
chers.

66 **Vande Courten ende Custen door d' Eplanden van Canton.**

Vanden hoek van Ceuchon af 7. mijlen
 voortaan/ is gelegen t'zuydwest eyndt vant
 Eplant (vande Portugesen geheeten) Iha dos
 Cavallos, dat is/ het Eplant vande Peerden/
 en woort vande Chijnen ghenaeint Tachoo,
 hebbende den naem nae een groote stadt/also
 gehetē/ die daer niet verre van daer en leyt/
 te weren/ deshevier 2. mijlen innewaerts aen.
 Sult weten/ dat dit Eplandt gelegen is bin-
 nen de Custe/ omringt wesende van een arm
 vande Zee (gelijck als het Eplandt van Goa
 in Indien/)/welcke arm vande Zee 5. mijlen
 voortaan aende selfde Custe weder upt comt/
 welcke uptcomste ofte mont gheheeten woort
 Puyfu. D'eerste mont van t' 3. w. mach wesen
 van ontrēt een half mijl breet/ en vande punt
 vant Eplandt af naer binnen toe/ tot op een
 halve mijl/ heeftmen daer langhs heen goede
 anchor gront/ om te setten door de winden
 vande Monson vā China, van 90. 11. vadem
 diepten/ schoone gront: men sal hem wachtē
 vant lant vant 3. w. t'welc leegh is van sand-
 stranden/ en is daer langs heen ober al bant-
 achtighe en ondiepe gront: want ic hebbe dit
 gantsche Eplandt van binnen in ghesheel om
 ghehoopen/ heeft veel ondiepten/ ende daer is
 eē Canael/ waer vā het alderdiepste twee va-
 dem is: Die daer begeert binne in te loopen/
 is noodich een man vant landt te hebben die
 daer kintschap heeft. Wp liepē de mont vant
 n. o. in t'welcke de smalste en ondiepste is/ en
 heeft een verborogen steen clippe onder t'wa-
 ter ligghen/ te weten/ dicht aende zijde vant
 Eplant/ ontrent een scheut van eē gotelingh/
 de punt binnewaerts aen. Van dese Steen-
 clippe af nae de punt toe/ moghen wel Sche-
 pen anchoren. Wepde dese Havens zijn sonder
 droochten ofte ondiepten. De Custe van tus-
 schen beyden/ te weten / van d'ene mont tot
 d'ander/ is van sommighe roode Dupnen/ en
 van een kael lant/ is daer langs bp heen ober
 al schoon. Van dese mont vant n. o. af/ een
 mijl t'Zee waert in/ leyt een clepne eplandeken.
 Vande maent van April af tot September
 toe/ so woort in dit voorsz. Eplant veel Wee
 ghewept/ als oock Peerden en diergheltjcke/
 waer vant de Portugesen den naem van Iha
 dos Cavallos ofte vande Peerden ghegheven
 hebben/ als vooren.

Vande stree-
 kinge/ merck-
 ken/ strandē
 diepten/ Ca-
 nalen/ drooch-
 ten/ verbor-
 ogen clippen
 ende aereben
 door bp den
 hoek van
 Ceuchon tot
 het Eplandt
 Tachoo/ en
 den mont
 van Puyfu.

Vande stree-
 kinge/ merck-
 ken ende ge-
 daente vooz
 bp de mont
 van Puyfu/
 etc. tot t'eynde
 lant/ en een
 ront Eplant
 daer bestadt
 Pinhay op
 staet.

Streckinghe
 en mercken
 door bp het
 punt vā Pin-
 hay/ tot de
 haven van
 Foquyen.

Vande mont van Puyfu vant voorsz. Ep-
 lant vande Peerden/ 8. mijlen de Custe voort
 aen/ heeftmen een grobe en dicke punt lants/
 met een wildernisse boven op. Dicht bp dese
 punt is gelegen een groot ront Eplandeken/
 waer van het Canael van tusschen beyde seer
 smal (doch schoon) is/ daermen noodich we-
 sende tusschen heen door mach loopē. Vande
 voorsz. pūt af nae t' 3. w. toe/ so is het eē hooch
 landt met wildernisse/ ende van daer af na de
 Zee toe/ heeftet eē groot groē velt ofte pleyn:
 Langhs dit groen velt heen/ ist seer goet an-
 kerē vooz de windē vande Monson vā China,
 is modder gront: Op de voorsz. punt lants
 leyt een bewoonde stadt/ ghenaeint Pinhay.
 Van dese punt van Pinhay af/ de Custe 5.
 mijlen voort aen/ leyt de haven van Foquyen,
 de welcke een groote Ree heeft/ en is altemael
 van een grof dick landt met wildernisse/ ende
 binne bp t' lant vant 3. w. so heeft het eē groot
 ront Eplandeken/ met een swart schijnende
 wildernisse. Door bp dit Eplandeken na bin-
 nen toe/ so leyt de mont vande Revier/ aende
 welcke is gelegē een seer groote stad omringt
 met gheweldighe mueren en torens/ en heeft

een brugge vant lant af stekēde/ aende welcke
 (die schepen die haer daer onthoudē) gebondē
 ligghen/ dese incomste is schoon ende vyz.
 Van dese Haven van Foquyen af/ 5. mijlen
 voort aen/ is ghelegghen den Inwijck (vande
 Portugesen ghenaeint/ A Enleada dos Cama-
 roins, dat is den Inwijck vande Carnaet/ en
 vāde Chijnen Cayto geheetē. Op desen wegh
 zijn gelegen sommighe clepne en hooce eplan-
 de/ sonder eenige geboomtē ofte wildernisse/
 te weten/ ontrent 3. groote mijlen vant landt
 af t'Zee waert aen: Men heeft tusschē dien en
 daer rondt som ober al Wissen en Steen clip-
 pen/ en schijnt op eenige plaetsen Canale ofte
 doorgangē te hebben: want ic ben daer selver
 doaz ghehoopen niet een Piloot vant landt.
 Men sal hem van dese Eplanden wachten.
 Van t'eynde van dese Eplanden af/ 2. mijlen
 voortaan/ so heeft het landt een punt van een
 dick en grof landt/ gants sonder eenighe wil-
 dernisse ofte geboomte/ aent eynde van elcke
 mijl/ so heeftmen tw. 3. w. aen twee Eplande-
 ken ligghen/ en aende 3. w. zijde van dit punt
 is een goet beschutsel/ door de winden vande
 Monson van Chijnen/ hebbende schoone lant
 gront: maer hebt de windē scherp om bukten
 d' Eplandē om te loopē/ door welcke oorsake
 wp daer tusschen door liepen: maer en is niet
 goet vooz onse schepen. Men d'ander zijde van
 het n. o. van dese voorsz. punt/ te weten/ seer
 dicht bp t' landt is ghelegghen een clepne hooch
 Eplandt/ streckende n. w. en 3. v. Het Canael
 van tusschen dit Eplandt en het vaste landt/
 wesende van een Was scheut breet/ met 3. va-
 dem diepten/ het meestendeel steenighe gront/
 in boegen/ dat so heeft als men de anchorē laet
 vallen/ so zijn de touwen en Cabels terstont
 aen stucken ghesneden/ vande scherpte vande
 steen. Dit Canael en cammen van herre niet
 sien/ het Eplant heeft aende zijde van het lant
 een clepnen Inwijck ofte Wap. Die geen die
 hier niet een onghewal quam/ ghelijck het my
 ghebeurde/ sal daer in loopen/ te weten/ dicht
 bp het Eplandt heen/ so seer aen loebende/ dat
 hy met die vooz kiel op t' drooch vande strat
 vande voorsz. clepnen Inwijck loopt/ om op
 het diep vande harde grōt d' anchorē te sette:
 want soo ghy t' quaemt te setten inde Zee/ soo
 sullen u de Cabels terstont aen stucken ghe-
 sneden wesen/ als het my ghebeurden.
 Dit Eplandt blijft onder een punt bedekt.
 Van daer af noozdoost/ ende noozdoost ten
 oosten aen/ so heeft het landt een ander punt/
 wesende ontrent ander half mijl vanden an-
 deren verscheppen/ makende tusschen beyden
 eenen inham.
 Van dit voorsz. Eplandt ende punt af/
 tot ontrent een half mijl doost noozdoost aen/
 leyt een Wisse daermen het water op siet bze-
 ken/ streckende noozdwest ende zuydoost/
 ontrent een half mijl lanck. Van dese Wisse
 af/ tot de noozdooster punt vanden boven-
 gesepden inwijck/ is ontrent eē mijl weeghs:
 alle de reste vande inwijck is schoō en supber.
 Dit is den Inwijck diemē noēt A Enleada
 dos Camaroins, ofte den Inwijck vande
 Carnaet: Die Ree vā diē is onder t'beschutsel
 vāde n. o. punt ofte hoer bobē verhaelt: want
 is goet vooz de tijt vāde windē vāde Monson
 van China, te weten/ vooz de schepen die van
 Liapo en Iapon af comē/ om daer in te comē/
 so salmen t' lant genake (aleermē bp de selfde
 punt cōt) daer bp laghs comēde/ tot datmē de
 pūt om en daer binne in is daermēt anchorē
 men

Streckinghe/
 merckē/ (ick
 den/ Canale
 stem grontē
 Eplanden/
 diepten/ in-
 wijckē/ aere-
 ben/ lant/
 punten/ etc.
 des Havens
 van Foquyen
 tot den in-
 wijck Cayto.

Steen gront
 de die de ca-
 bels in stuc-
 ken snijden.

Verienleuse
 inloop/ ende
 hoemen best
 in loopē sal.

De daermen
 den Inwijck
 van Carro-
 best in loopē
 sal/ en vande
 boecken/ epla-
 nden/ d'is-
 sen/ diepten/
 ende quado
 aereben die
 men onder
 weghen toe
 d' eplanden/
 Canis d'is
 ontmoet.

men heester een seer goede modder grond/te weten/by dese nooydtooster punt heen/so dat u de wisse sal comen te blijven int zupdweste: hierom so sult het landt vande punt wel ghe-naken/ om op de wisse niet te verballen: Van desen inwijck af booztaert tot den hoock ofte punt van Sumbor toe/ ghelegen op de hooch-te van 28: graden/ looptme de Custe nooyd-oost ende nooydtoost ten nooyden aen/ te we-ten/ buypen t' boozfz. Eplandt/ ende de punten vanden boozsepden inwijck heen: Nu keerende weder op den inwijck / soo heestet landt van daer af 12. ofte 13. mijle booztaen eenē hoer/ ende van daer streckt het landt n. n. w. inne-waerts aen comende daer naer weer n.o. en n. o. ten n. upt : twee mijlen daer van af zijn ghelegghen drie Eplanden by den anderen/ te weten/ twee gzoote ende hooche/ en een cleyn/ wesen de daer rontsom ober al schoon/ maer en hebben gants geen beschutsel noch vrede/ om de Schepen daer booz eenich weer beschermt te wesen: Dese Eplanden zijn ghe-naemt Canton Sion, alle dese Custe vande Enscada dos Camorins af/ tot dese eplanden ende boozsepden hoock toe/ is altemael vā een seegh landt met heubelen/ ende dalen van een effen wildernisse/ ende men heeft daer langhs heen een seer schoone Zee ende grondt.

Op de contreppe van ter halver wegen/ van de Enscada dos Camorins af/ tot d'Eplan-den van Canton, Sion toe/ te weten/ daer drie mijlen t'Zee waert af/ zijn gelegen twee Ep-landen by den anderen/ ende het Eplandt ghe-legghen aldernaest het landt/ heeft int midden renen hooghen berg/ welke gaet al dalende naer d'epnde vant Eplandt af/ ende hebben gants geen boomen noch wildernisse/ wesen de daer rontsom ober al schoon.

Vande Eplanden van Canton, Sion boozt aen/ so streckt lant ende ruste binnewaerts aen/ ende vandaer af 10. mijlen booztaen/ te weten 2. mijlen vant landt af/ zijn ghelegghen twee hooche ende gzoote Eplanden byden an-deren/ sonder eenich gheboomte ofte wilder-nisse/ streckende gelijck als de ruste/ waer van het eerste (ghelegen aende zupdwest zijde) seer lanckwerpich is/ ende t'ander (vande nooyd-oost zijde) maectit een forme van Triangula, ofte driekantich/ ende t'Canal dat haer van den anderen scheidt/ is van een weynich meer als een steen woyp breet / maer is diep ende schoon / want hebbet selver dooz ghelooopen: Wel dicht byde nooydtooster punt vant eerste lanckwerpich Eplandt / (welcke by t'ander upt comt) heestmen een sant Wap / hebbende daer dicht by een seer goede vrede: want dese sandt Wap heeft beschutsel booz alle winden/ ende om dat het van gelijcken een Haven is/ so woxt her vande Chynen genaemt Pudeon, dat is: soo veel gheseyt als een sack: Van dese sant Wap af/ ontrent een Godelingh scheut n. w. aen/ leydt een put van seer gzoote diepten/ daerom sult op u hoe de wesen den inwijck te ghenaken/ alwaermen seer goede grondt heeft van 5.6. badem diepten: In desen inwijck ofte sandt Wap vintmen seer goet versch water/ als oock daer recht teghens ober aen t'ander Epland/ heeftme een gzoote plaets vā versch water/ t'Canal van tusschen dese Eplanden ende t'basse lant/ is altemael schoon en diep/ als oock van ghelijcken t'Zee waert daer van af: Kent landt van t' nooydtwesten van dese boozsepde Haven af/ heestmen een ander Ha-ben ghe-naemt Fuychon, te weten een Rivier

maer is van een clepne incomste / zijnde van de hrede van ontrent een scheut van een Bo-telingh / met een schoone ende diepe grondt: Vande mont af innewaerts af/ so heestet een groot water/ loopde een groot stuck weeghs binnen int landt/ ende is ober al schoon: die daer begeert in te loopen om te anchorē/ moet hem naer t' loot ende diepten reguleren: Dese Wap heeft veel steden ende bewoonde vlieten langhs de Rivier heen ligghen: Van t' booz-sepde eerste Eplandt af/ 5. ofte 6. mijlen t'Zee-waert in/ zupden aen/ ligghen twee clepne ep-lande/ een half mijl vanden andere versche-pden/ zijn bepdegae sonder gheboomten ofte eenighe wildernisse: Het Eplandt vande zijde van t' landt is blac/ en dat van ter Zee waert is seer hooch/ ende heeft eenen inwijck: maer is cleyn/ ende is alleenlijck met eenen nooyd-twesten wint onbeschut: d' incomste van dien is seer cleyn/ wesen de van binnen in ront/ met goede ende schoone grondt: Dit Eplandt heeft het fatsoen van een hoefijser: wāt vande bin-nen zijde vanden inwijck af / naer de buypen zijde van te Zee waert/ mach wesen van een boech scheut verre/ te weten/ inde hrede vant Eplandt: hepde dese Eplanden zijn cleyn.

Van dese Haven van Pudeon af de ruste 5. mijlen booztaen/ ontrent een mijl van t' landt af/ zijn ghelegghen twee Eplanden/ waer vant eerste lanckwerpich is/ streckende gelijck als de Custe/ ende t'ander streckt vant landt af/ naer de Zee toe: want tusschē dat ende t' landt en machmen geensins passeren; de punt van dit Eplandt strekt tot by de nooydtooster punt vant boozsepde lange Eplandt dat t'Zee waert leydt/ heeft van tusschen beyden een cleyn Ca-nael: maer is diep en schoon/ als oock langs ende rontom dit Eplandt/ so wel van binnen als van buypen: Van dit Eplandt naer t' lant toe/ heestmen een schoone modder grondt/ met 4. badem diepten/ en is booz de Monfon van China een goede Haven: maer is onbeschut van eenen 3. w. wint/ met welke wint ick al-hier twee luncos (dat zijn Chijnsche schepen) verlozen hebbe: Dese Haven woxt ghe-naemt Guotimony, aler men op twee mijlen naer dese Haven genaecht/ so heestmen aende ruste twee inwijcken/ ghelegen dicht by den an-de-ren/ welke streckē tot ontrent een mijl te lan-dewaerts in / zijnde wat meer als een scheut van een Godelingh breet: maer en dienen booz onse schepen niet/ de grondt is seer schoon/ heb-bende binnen in bewoonde vlieten.

Van dese Haven van Guotimony af/ 7. ofte 8. mijlen oost aen / leydt een seer groot ende hooch Eplandt / hebbende vande zupdwest zijde 3. ofte 4. Eplandekes/ dicht by hem lig-ghen / is ghelegghen ontrent 7. ofte 8. mijlen vant lant af/ ende seer verschepte van d'an-der Eplanden: Heeft aende nooydtwest zijde twee inwijcken / ghelegghen seer dicht by den anderen/ waer van die vant nooydtoosten het beste beschutsel heeft/ met goede ende schoone grondt/ streckē tot op el half mijl innewaerts/ ende hebben binnen in goet versch water/ met een sant Wap/ al waermen de schepē op halē mach om te versien/ noodich wesen de: is daer rontsom ober al schoon/ men sal hem alleen-lijck wachten te loopen tusschen d'Eplande-kens ende t'Eplandt/ dit Eplandt woxt ghe-naemt Lanquijn.

Van dit Eplandt Lanquijn af bijf mijlen n. ende n. ten o. aen/ so heestmen veel Epla-ndē by een liggē/ onder groot en cleyn/ hebbēde somnighe

Gelegtheden
der landen
ende diepten
tusschē Can-
ton ende d'ep-
landen van
Canton Sion.

Strecking
tusschē pun-
ten/ canalen/
vreden/ etc.
booz by Can-
ton Sion tot
de Wap Pu-
deon.

Wasserschoon-
winghe booz
periculose
afgrondt/ put-
ten/ met aen-
wisse vā goe-
de vrede.

Wersche wa-
teren.

Strecking
tusschē ep-
landen/ pun-
ten/ canalen/
havens/ etc.
tusschē die-
pen en gron-
de booz by de
Haven van
Pudeon/ tot
de Haven
Guotimony

Streckingen
ende omme-
ringhen van
Eplanden/
Inwijcken/
vreden ende
grondt booz
by de Haven
Guotimony
tot het Ep-
landt Lana-
guin.

sommighe gheboomten: maer staen ondiep
ende leegh/strecken langhs de Cufte heen/tot
op 10. mijlen weeghs boorzaen / d'eerste zijn
gelegen dicht by den anderen/op een r^p t'Zee-
waert van d'ander af: De Canalen van tus-
schen dese eplanden zijn van dyle badem diep-
ten/en sommighe wat nader/modder grond/
dier noodich waer aldaer beschutsel te soeken/
met de winden vande Monlon van China,
sint moghen setten inde monden van dese Ca-
nalen/daermen seker ghenoech leyt: want op
dese Monlon ofte Coniunctie van die tijden/
en heestmen gheen onweer op de streck van
de generale winden. En sult van desen eersten
reghel Eplanden af t'Zeewaert ghelegghen/
naer t'land toe niet passeren/want is ober al
banchachtighe grond van sant plaatsen:want
t'alder diepste van dese banchen zijn twee va-
demmen:Wende zijde van t'noordtoosten/te we-
ten/ van dese Eplanden binnewaerts / heest
men twee Eplanden langhs t'land heen lig-
ghen / welcke strecken n. o. ende 3. w. waer
van dat van t'zuidwesten veel grooter ende
hoogher is als t'ander van te landwaerts/
t'Canael vā tusschen beyden dooz/is diepe en
schoone modder grond: den uptganch van t'
noordtoost van dit Canael/heest alle de grond
van cozael ende kessel steenen / hebbende veel
clepne Eplandekens ende Steen clippen / de
stroomen loopen alhier met de Monloins van
de winden aldersterckste.

Van dese twee eplanden een mijl ofte wat
meer oostwaert aen/ soo heestmen een goede
schoone Zee ende grond: t'is tusschen dese
Eplanden seer periculens met groote schepen
dooz te seplen/want men daer niet met passe-
ren mach: Ker t'land van teghens ober dese
Eplanden / heestmen een Haven ghenaemt
Hunchon, en d'eplanden zijn gheheten Lyon.

Van dese eerste Eplanden van Lyon af tot
de punt ofte hoek van Sumbor toe / zijn on-
trent 13. mijlen / ende men loopt het als vo-
den gelept is/noordtoost ende zuidwest: Dese
Eplanden strecken tot op 3. mijlen naer den
hoek van Sumbor toe/maer zijn van ter hal-
ver weghen boorzaen minder ende versche-
pender vanden anderen:aleermen comt op 6.
mijlen naer de punt van Sumbor,so heestmen
een Eplandt van rootachtighe aerde/ hebbende
de twee berghen/ int fatsoen van twee mam-
men/makende int midden een dal/ en streck
noordwest ende zuidtoost/heest dende zuid-
toost zijde een goede haven/booz de winden vā
de Monlon van China: Dit Eplandt is een
goede kentepcken booz de geen die van Japon
af comt:De punt van Sumbor steect ee groot
stuck t'Zeewaert in/is van een dick lant/met
een hooghe ende verheben rugghe boven op/
heest aent epnde vande zuidwesten punt / te
weten / seer dicht by een lanch ende hooch ep-
landt/ ende vande noordtooster hoek van dit
Eplandt af leyt een Eplandeken ofte Clippe/
makende tusschen dit eplandeken en de booz-
sejde punt een seer engh Canael/daer de bar-
cken van t'land wel dooz passeren: van de
punt binnewaerts van dese zuidwest zijde/
ende vā t'land af/so maecthet lant eenen
grooten inwijc/die int omgaens by de 4.mij-
len groot is: Twee mijlen vāde punt af naert
zuidwesten toe/ liggen twee ofte drie clepne
Eplanden/ tot dese Eplanden toe/ (te weten
van bukten aen comende/so heestmen een die-
pe ende schoone grond:maer van daer af naer
de punt ofte hoek toe/en ober alle den inwijc

ist altemael ondiep/ so dat het met leegh wa-
ter boozch (ende de modder grondt vuerder) t'
blijft boven op t'pleyn vande boozsejde punt
vande zuidwest zijde/lept een groot bewoont
bleck ofte stede/hebbe alhier heel ende groote
barcken/ die oberdekt ende met overloopen
en nagelen gebout zijn:Daer zijnder die 200.
Wharen groot zijn.Wende noordtoost zijde vā
de boozsejde punt ofte hoek/ heest van ge-
lijcken eenen inwijc/te lantwaert in loopen-
de / aen desen hoek van Sumbor so maecthet
landt een epndt ofte hoek/is gelegen op 28.
graden: Van dese punt 4. mijlen t'Zeewaert
oost noordtoost af/ zijn ghelegen twee groote
Eplanden / sonder enighe gheboomten ofte
wilbernisse / waer van het eerste streckt oost
ende west/en van die dooster hoek van dit ep-
landt af/so begint het ander/ t'welcke streckt
noorden ende zuiden/ t'Canael van tusschen
beyde mach wesen van een Botelingh scheut
bree/ diep ende schoon: Dit eplandt t'welcke
streckende is oost ende west / heest aent oost
epnde een uptstekende punt naert noord toe/
in welcke punt men eenen clepnen Inwijc
heest van 5. badem diepten schoone grond/
alwaermē beschutsel heest booz alle winden/
behalven van eenen n. w. wind: Het noord-
eplandt heest vande wester hoek af/twee ep-
landekens op een r^p ligghen/ waer van t'een
groot ende t'ander clepne en lanch is/tusschen
welcke ende t'Eplant men met clepne schepē
passeren mach/ook mede so is het ronts om
alle dese eplanden ober al schoodt: Ende men
heest in dese Eplandē seer goet versch water:
Dese Eplanden zijn ghenaemt Timbasam.
Van dese eplanden af 13. ofte 2. mijlen nooz-
den aen/ zijn ghelegghen twee ander clepne ep-
landen/ welcke strecken o. 3. o. ende w. n. w.
Daer van het ene grooter ende langher is
als t'ander/ligghen seer dicht by den anderen/
ende het Canael vā tusschen beyden is diep
en schoon/met beschutsel booz noord/noord-
toost/ende zuidweste winden/want ick heb
daer selver gheanchert gelegen met een groot
onweer.

Van dese punt van Sumbor af naer Liam-
po toe/soo looptmen bukten d'Eplandekens
heen/n.n.o.ende 3. w. ende de Cufte is van
een hooghe Landbouw: Nu van desen hoek
van Sumbor 5. ofte 6. mijlen de Cufte booz-
aen/soo heestmen binnen int landt een hoo-
ghe Steen rootse / welcke int schijnsel heit
vertoont als de Monincks Kobel van t'ep-
lant Seylon, ghenaemt O Capello de Frade.
Boozby desen Monincks Kobel ofte Steen
rootse ander ses mijlen boorzaen/lept de have
van Chaposy,welcke een kieber van soet ofte
versh water is/ ende heest van binnen in een
groot ende bewoont bleck ofte stede/alwaer
hen van ghelijcken een Armada van t'ant
schepen onthouden/ tot een bewaringhe vā
de Cufte: De kermisse en cerchte tepcken vā
dese Haven zijn dese/te weten/ so wannermē
dicht by Chaposy comt/soo herst de Zee som-
mighe rootachtighe gheberwde blacken opt
water drijven / ende sommighe stucken van
riet strupken/ gelijck als Calsia Fistola ofte
Spaensch Riet/t'welcke de selfde kieber tpt
smijt: Van dese Haven af twee mijlen oost
zuidtoost t'Zeewaert in/ zijn ghelegen twee
clepne ende hooge eplanden/ dicht by den an-
deren/ gantsch sonder gheboomten ofte eeni-
ghe wilbernisse:men heest daer ronts om 20.
badem diepte modder grond/en vande mont
vande

Werhael
van een bes-
woont bleck
heende groo-
te chynisch
barcken.

En Inwijc
noordtoost
waer van t'
epndt ende
tepnbe vā
punt leyt op
28. een vā
beel graden.

Streckingen
ende ondie-
pingen van
eplandē Ca-
nalen/ diep-
ten/ badem/
inwijck/ree-
den/ grondt/
ende versh
water/ booz
by punt van
Sumbor tot
d'Eplanden
Timbasam
ende 2. inlijc
boozts.

Streckingen
ende ondie-
pingen van
Eplanden/
diepten/ Ca-
nalen/ grond-
ten/ stroom-
men/ Clippe
strecken en
baens vā
Eplant vā
quid tot
d'Eplanden
Liao ende
t'punt van
Sumbor.

Schoone Co-
rael grond.

Periculens
plaats om
met groote
schepen booz
te seplen.

Daer te ne-
men op een
Eplant van
rootachtighe
aerde/ een
aent punt
van Sumbor
toe comt.

Ghediente
des punts
vā Sumbor.

Wenths vā
een Clippe.
Enge canael
ende ander
onmoetin-
ghen.

Inwijc van
4. mijlen
groot.

Wā schoone
diepte ende
blacke on-
diepte.

Streckingen
ende ondie-
pingen van
Eplanden/
diepten/ri-
en Landbouw
wen vā
punt Sumbor
tot de have
vā Chaposy
hebben de
een reuter
van versh
waterstade.

Percktepes
ken t' daer by
men de have
vā dese re-
uter kermisse
mach.

Wande diep-
te ende grond
vā daer on-
trent.

vande Gebier af een half mijl vant lant sup- den aen/lept een lanch Eplandt/streckende ge- rick als de Cufte/tusschen dit ende t'landt ist schoone modder gzoont van d'ze badem diep- ten/waer van d' inkomst vant zupde t' diep- ste is/ende langhs t'landt heen ist ondiep.

Van Chapoly 18. mijlen de cufte boortat/ ligghen d' Eplanden van Liampo, alwaer de Portugeesen haren handel plaghen te d'ijben: Dese Eplanden worden ghenaemt Syongic- cam, en t'vaste landt Liampo, twelcke langhs de Zee kant heen van een hooch landt is: De Portugeesche schepen en vare daer niet langhs by heen/maer tusschen d'eplanden door: men heeft int eerste beginfel weynich ende clepne Eplanden: maer die ghepasseert wesende/soo heeftmen (op de ry van d'eplanden alder up- terste t'Zee waert ghelegghen/) een seer groot Eplandt met veel hooge bergen/ en inwojck- kens langhs de Zee kant heen / ende is daer ronts om ober al schoon/en vande zijde vant westen soo heeftet eenen inwojck/ int midden van den welcke heeftet een groot ende hooch eplandeken/ tusschen twelcke en t'landt men de see heeft/boort de Monfon vande zupde en zupdtweste winden: dese inkomst is van vijf badem diepten/maer is te smal om t'schip te moghen om wenden/daerom moetmen hem wel vast binden/ofte d'anchers boort en ach- ter upt te byngē: Van dit eplandt twee mij- len west noordwest af/is gelegen een ander groot eplandt me: seer hooghe gheberghen/ ende vande zijde van 3. 3. w. van t' selfde Ep- landt/ soo heeftet een schoone Haven boort de

Monfon vande noorde ende n. o. winden/van welcke zijde het een seer goede lucht en versch water heeft: ende t'ander hoven ghementio- neerde Eplandt boort de Monfon vande zup- de winden/is ongesont: Het Canael van tus- schen beeden heeft 35. badem diepten/ maer op de see heeftmen de diepten diemen selver begeert: Van dit noorder Eplandt af/tot het landt toe zijn ontrent drie mijlen / hebbende sommighe clepne Eplanden onder weegh lig- ghen/ men heeft aen t'vaste landt naer t' west noordwesten toe/een clep inwojckhen ligge/ ghenaemt Camocon: Van hier af soo loopt- men naer de Haven ghelegen aende cufte (vijf mijlen boort t' Eplandt/twelcke een Gebier is gheheeten Tinay, heeft 4. badem waters inde inkomst van dien/sonder eenige drooch- ten ofte ondiepten: Dese twee boortz. Eplan- den van Syongicam, (daermen plach te han- delen) zijn ghelegghen op 29 $\frac{1}{2}$. graden: Sult weten dat dese Eplanden van Liampo comen te strecken tot op 31. graden rupm/ noorden aen/ en zijn niet als d' Eplanden van Can- ton, wiens Canalen supber ende schoon zijn/ sonder pewers boort te doortē vreesen/ van vā datmen alleenlijck boort ooghen siet: Maer tusschen dese eplanden heeftmen op plaetsen Steen clippen ende Riffen onder t' water lig- ghen/te weten/ vande eplanden van Syongic- cam boort aen/ oock mede soo loopen daer de getijden ende stroomen seer geweldich/te we- ten/een berdendeel waters int vallē/ ende een derdendeel int wassen/waerom goede opsicht hebbende sulst op de diwers stroomen/die vande veel Canalen ende doortochten procederen/ die seer sterck en gheweldich loopen/ so datse een dicke wils doen d'ijben op de punt en hoer- ken van d'eplanden/ daer mē boort by begeert te loopen/ daerom die boort dese eplandē heen wil seplen / moet pement by hem hebben d'te

daer kunschap af heeft: t'Zee waert van dese eplanden af ist over al schoon.

Loopende upt het eplandt vande berwinte- ringhe/boort de zupde winden (te weten/ van t' Zee waert in/ so moet ghy daer altoos dicht by heen loopen / ende als hem t' Eplandt be- gint te strecken naer t' oosten/ soo maect het een upstekingende punt: alermeten by dese punt comt/so heeftmen een clep in leegghende lanch- werpich eplandt/ t'welcke int midden eenen cleppen inwojck heeft/wesende binnen in van een ghecloven afgebickte Steen roortse/ heb- bende aende doet van dien 20. badem dieptē/ lept verschepden vant groote eplandt ontrent een scheut van een Godelingh/ dit clepne Ep- landt sal u blijven aende noordzijde/ ende sul- u altoos naert groote eplandt toe houden/ so veel als ghy moecht: want dese boortsepe de inwojck trekt het water na hem toe/ dat so ghy daer dicht by waert/ soudē u daer in halen/ alst my selven gebeurt is/waer door ick daer groot perijckel ende moepten om hadde / eer ick daer weder upt conste comen.

Van dit Eplandt af een half mijl noorden aen / begint een ander groot ende hooch ep- landt/twelcke van daer af oostwaert aē streck/ makende een Canael van tusschen beeden/ t'Zee waert in loopende / welcke Canael van upter Zee af/ tot dit clep eplandt toe/ alte- maal schoon ende supber is: maer van daer af naer de punt vant ander noorder eplandt/ en van beede dese eplanden naer t' westen toe/ (twelcke een groote spatie vāder Zee is/ zijn altemaal Riffen ende steenen onder t'water/ streckende alsos tot het Canael toe/ (twelcke vant eplandt vande berwinterringhe boort de noorde winden af loopt) langhs d'eplandē die aende zijde van t' Landt ligghen heen/ daerom als men vant eplandt vant zupden af comt naer de Zee toe/so moetmen daer dicht by heen loopen/tot die hoven ghesepde punt/ ghelegghen aent selfde eplandt.

Vant eplandt vande berwinterringe (boort de noorde windē) af/loopt een Canael noordt noordtoest aen/tusschen d'eplanden door/ so dat het d'eplanden schept/latende sommighe aende zijde vant lant/ en etlijcke t'Zee waert/ welcke Canael hem altemets eens opent/hem selven vertoonende.

Van dit boortz. eplandt (vande berwinte- ringe boort de noorde windē) vijf mijle boort aen/te weten/op de selfde streckinghe/ soo be- gint een ander groot ende hooch eplandt/ van vijf mijlen lanch/ leggende op de selfde stre- kinghe van n. n. o. ende 3. 3. w. Dit eplandt is seer bewoont van een quaet aerlich volck. Vande zupder punt van dit groot eplandt af/ een scheut van een Cartoutwe oostwaert aen/ heeftmen een verborghen Clippe ofte Stren- plate onder water ligghen/ alwaer eens een Portugees schip op verlozen is/wesende met Weyer ende Speterpen geladen/(twelcke van Indien af boort dese contrepe een goede coop- manschappe is.) De hoven verhaelde Riffen en steenen/ strecken tot dese Steen plaete toe/ daerom die boort dit boortsepe Canael ofte diep wil seplen/ sal altoos dicht by d'eplandē (vande west zijde) heen loopen.

Vande punt van dit groot eplandt af / drie mijlen n. o. aen/ heeft mē noch een ander groot ende hooch eplandt / (is een van d'eplanden die t'Zee waert op de ry ligghen) alwaer een Chynsche Tempel ofte Kercke op staet/ van groote

vermaen- daermen rent kindich d'is- loot dient te hebben.

Moetmen upt het eplandt d'is- berwinterringe loopen/ en van herpunt daermen upt de see de eplandt aencomt.

Een clepne inwojck daer men op per- zuleuse stes moet leeten.

Wat stre- kingen ende ontmoeten- gen van ep- landt/ Cana- len/ riffen en steenen/ boort boort comen tot t' Canael vant eplandt ber winterringe.

Men wils hoe datmen let- ten moet op die course/ om t' hoven verhaelde punt te crē- ghen.

hoemen niet noorde wind vant eplandt ber winterringe sal/ende wat hē die wegh vertoont.

Quaet aer- lich volck.

Verborghen Clippe.

hoemen boort Canael seplen sal/ en vande meren ken daer ontrent ghele- ghen.

13. mijle lig- ghen d' Ep- landen van Liampo ge- maect d'pon- gicam/ daer de Portugee- sen placht te handelen/ en hoemen daer ontrent seplen moet/ etc.

Daer schou- winge om in ee smalle in- wisse de sche- pen wel te copen.

Streckingen en ontmoeten- zingen vā ep- landt/ Cana- len/ inwojck- hen/ hoven/ Riffen/ en steenen/ nature des luchts/ boort by Liampo tot de haven Cinay.

De hooch- diepte des re- vers Cinay.

d' Eplanden Syongicam liggen op 29 stes berden deel graden/ en d'eplandē van Liampo op 31. gradē/ hebbende schoone Ca- nalen.

Sommighe verborghen Clippe ende Riffen/ tuss- sche de boort noorde ep- landen/ met waerschoon- tinge boort de diwers stroomē ber Canalen.

groote ende rierlijke Oefitie ofte bouwfel/ waerom vande Portugesen ghenaeint wort/ A Ylha da Varella, (dat is het Epland van de mercken ofte keintepcken) aleernien hier by comt/ soo laet men aende zijde van't landt/ twee ofte drie clepne eplanden/ ende het groote eplandt vande vijf mijlen/ streckt hem van achter dese Eplanden (van te landwaerts) heen/ ende t'Zee waert van dese Eplanden af/ is ghelegghen een ander groot Eplandt/ streckende vande Steen plate af/ tot aen't Eplandt vande Varella toe/ tusschen dese twee Eplanden loopt een clepne Canael ofte doortocht: t' gantsche Canael/ te weten van dese drie mijlen af/ tot d' incomste ofte doorgangh vande Varella toe/ heeft drie baden diepten met volle Zee/ ende dat vande Varella als oock de mondt van't Canael/ (t'welcke oostwaert aen daer door heen loopt/ naer de Zee toe) is over al diep: Ende incomste van dit Canael van dit Eplandt (te weten/ aende voet vande Varella) heeft het eenen Inwijck met een sandt Wap/ welcke een goedeker is: Vande supder punt van dit Eplandt vande Varella, ofte Chijnschen Tempel af/ t'Zee waert aen/ zijn ghelegghen drie Eplandkens/ op een rij dicht by den anderen/ streckende oost ende west/ welcke Eplandkens van ghelijcken ghenaeint worden vande Varella, by de welcke het Canael verkent wordt. Dit Eplandt vande Varella ofte Chijnsche Tempel/ leyt op de hoochste van 30. graden rupm/ ende is ghelegghen acht mijlen vande Eplanden Syongicam, boven verhaelt.

Vande Eplanden Syongicam af/ 11. ofte 12. mijlen voortaan/ soo sijnt altemael groote ende hooghe Eplanden/ ligghende seer dicht by den anderen: maer van daer af tot op 31. graden rupm/ soo begimense minder/ verscheppender/ ende oock clepnder te worden: Aen het eynde van dese Eplanden/ ligghen twee eplanden by den anderen/ waer van het Canael van tusschen beyden een seer goet beschutsel ende Zee heeft/ wort genaemt Lepion, zijn ghelegghen dicht by een groote Revier/ die van veel Volcks ende Coopluden bewoont ende ghefrequentteert wordt. In dese Haven van Lepion hebben de Iaponen dickwils ghehandelt/ en hare haert ghehadt/ als oock noch: Van het eynde van dese Eplanden af/ soo is de Custe voortaan van een leegh landt langhs de Zee cant heen/ ende van een bankachtighe grondt: want men heeft een mijl van het landt maer anderhalf badem diepten/ wesende de grondt van harde Kiesel steenen: Die van het landt baren daer over heen met ghenaghelbe harken/ van beperkte overloopen ofte dechfels/ twee Woers/ Ser: en van Alet ofte matten/ ende een ijseren dregghe met scherpe tanden: Dese Custe streckt noozden aen/ tot op 34. graden/ alwaer ghelegghen is een groote Revier die van Nanquijn af comt/ welcke heeft inde mondt ofte Incomste van dien/ een bewoont Eplandt ligghen/ van veel Volcks/ soo te voet als te peerde: Dit Eplandt maect dat de Revier twee monden ofte inkomsten heeft: Van hier af voortaan soo streckt het Landt noozdt noozdoost/ noozdoost ende oost aen: Comende tot daer het supdoost aen streckt/ alwaer dit landt een eyndt ofte hoeck heeft/ makende op deser voeghen eenen grooten Inham: Van desen hoeck af voortaan/ soo streckt de Custe weder nae het noozden toe/ wijckende

daer nae innelwaerts noozdtwestwaert aen/ aen welcke Custe comen die van Iapon, traef- sijnkeren met het Volck van die contrep/ dienen noemt Cooray, ende men heeft daer Habens ende beschutsels/ hebben een tuch van smalle ende andichte stucken gheweest werck/ t'welcke die Iaponen aldaer comen verhandelen/ waer van ic goede/ breede/ ende maerachtighe informentie hebbe/ als oock vande Navigatie naer dit Landt toe/ vande Pilooten die t' aldaer ondersocht ende bevaren hebben/ als volghet.

Van desen hoeck van den Inham van Nanquijn af/ 20. mijlen supdoostwaert aen/ zijn ghelegghen etlike Eplanden aen het eynde/ vande welcke/ te weten/ aende oostzijde leyt een seer groot ende hooch Eplandt van veel Volcks bewoont/ soo te voet als oock te peerde.

Dese Eplanden worden vande Portugesen gheheeten As Ylhas de Core, ofte d' Eplanden van Core: maer het voorszeyden groot Eplandt is ghenaeint Chaußen, heeft vande zijde van het noozdtwesteneen clepnen Inwijck/ hebbende een Eplandken in de mont ligghen/ t'welcke de Haven is: maer heeft wepnich diepten/ alhier houdt de Peer van het landt sijn residentie: Van dit Eplandt af 25. mijlen supdoost aen/ is ghelegghen het Eplandt van Goto, een van d' Eplanden van Iapon. t'welcke leyt vanden hoeck vanden Inham van Nanquijn af/ oost ten noozden t'Zee waert aen/ 60. mijlen weeghs ofte wepnich meer.

Dese voorszeyde informentie hebbe ick ghe- regghen van een Portugees Edelman/ ghe- naemt Pero da Cunha, die t' altemael sels ghesien ende ghepeylt heeft/ hebbende by hem alle instrumenten daer toe dienende/ als de gheen die daer wel in geoffent ende ervaren was: want arriverden ende verflaken in de voorszeyde contrep met een onweer/ teghens haren danck/ willende naer Iapon vart/ ende seplden van daer weder af naer het bovengesepde Eplandt van Goto toe: Die Eplanden ghelegghen van dit Eplandt af naer het landt toe/ hebben tusschen den anderen/ en daer dicht by hem/ over al veel Riffen ende steen: d' Informentie van den Inwijck ofte Inham van Nanquijn, hebbe ick ghehadt van een ervaren Stuerman/ natureel van het landt van Algaive in Spaengien/ den welken zijn Schip verloor op de doochten die vande Revier van Nanquijn af steken/ hebbende alle desen Inwijck met een Barcke om ghe- loopende/ ende seplden oock dat binnen in wesende/ de Son in het op gaen van ober't landt heen quam/ ende datter vande Revier van Nanquijn af/ sommighe sandt Platen ende doochten af quam/ die supden aen strecken tot op 32. graden/ ende ter halver weeghe vande Goffo van Iapon toe. Hier mede volepndt de beschryptie ende kennisse vande uiterste Nabinatie ende haert der Portugesen langhs het Landt/ de Custe ende Eplanden van het Coninckrijck van Chynen, t' gene van die contrep tot hupdens daeghs bekenet ende on- deckt is.

enstet omgaf daer die van Japon comt handelen.

Goede havens ende steden.

Streckingen der epland/ etc. vanden hoe des Inhamis Nanquijn tot een der Japansche epland/ Goto genaet.

Samt sommighe Eplanden.

Inwoonders Haven van toepnich diepten.

afwys vande t' Eplandt Goto leyt.

Steden hoe de kints de- ser passagien inwischap gecomet zijn.

Deel Riffen ende steenen daer t' ver- den moet.

Platen ende doochten ontrent de Reviere van Nanquijn op 32 graden.

Dat

Streckingen der epland/ Antwerpen/ Canael/ clip/ ge/ rissen/ etc. Reeden/ etc. voorszeyd' Epland/ Japon/ giek tot het Eplandt, Varella.

t' Eplandt Varella of Chijnsche Tempel leyt op 30. graden.

d' Eplanden Lepion heb- de goede Ca- nael en crede- wevier daer door doort/ dandert ge- den wordt.

Bankachtig- ghe Kiesel- grondt.

Beltjame- schepen ende scherpe ghe- reet/ schap.

Een Revier op 34. graden/ somde van Nanquijn.

Streckinghe der voorszeyd' Custen.

Goede ende Inham.

Dat 31. Capittel.

Befchrijvinghe van een voyagie ofte Schip-vaert, ghedaen door een Portugefche Suer- man, van Liampo af tot Iapon toe; in een Soma Chinchca, (dat is: een Schip van Chin- chon) met de verclaringhe vande Cuffen van Bungo, Miaco, Cacay, ende van't Eylandt Toca, altesamen landen van Iapon, met alle de Courfen, ftreckinghen, ende ghelegheht- heyt van dien.

Inleedinge, der volghende voyagie des fchipwingshe

Den dertichste Junij des woensdaegs/ wesen den derden dach vande nieu- we Maen/ inden dagheraet/ ginghen t'sepel van upt het Canael vant noozd- oosten vant Eplandt Syongicam, met eenen 3. o. wint/ ende comende bupten d' Eplanden reghen de wint van upten zupd zupdoosten/ doede onse cours oost/en altemets wat nae't oost ten noozden aen/ tegghens den nacht had- den eenen 3. 3. w. wint/ loopende o. o. ten 3. en 3. o. aen / hebbende seer gzoote Zee baren van upten zupden/ soo dat wy qualijck onsen wegh consten behouden / hadden de Seplen maer half op/ metten/ bageraet liepen ter hal- ber streck van oost ten zupden/ ende o. 3. o. om dat de wint wat rupinde naert zupdwe- sten toe/ comende met blaghen van reghen en ghewelbige opheffende Zee baren/ upt wel- ke oozfakie de wateren ende stroomen (in dese contrēpe) naert noozden toe loopē/ wy maec- ten onse gissinghe ende rekeninge van gesept te hebben/ op dese Courfen van o. ende o. ten n. aen/ 26. mijlen int etmaal/ twelcke was tot des donderdaeghs smiddaeghs/ wesen den eersten Julij/ hadden altoos gzoote aenstoot/ ende overbal vande Zee baren/ om dattet de Coniunctie vā een spynck bloet was/ hebbē- de de geheelen nacht ober veel Weerlichten/ van upten oosten comende / van op alle de streken van't Compas van noozden tot het zupden toe.

Door wat stromen de stroomen en wateren, vloeydwaert gebjaghen werden.

Weshoot het Zee baren/ door Coniunctie des spynck bloets.

Den eerste Julij des donderdaeghs/ te we- tē/ van des middaeghs af tot des nachts toe/ hadden eenen zupdwesten wint/ loopende o. ende o. ten 3. aen/ ende wat naert o. 3. o. toe/ met gzoote blaghen van reghen/ sonder eenighe verheffinge van wint/ ende wesen de twee uren inder nacht/ so besloot hem t'weder van alle zijden met een seer gzootten plas reghen/ waer mede de wint begonst te stillen/ loopē- de naert' noozden/ twelck siende d' Officieren vande Soma, (dat Chijnsche luyden waren) begonsten seer berturbeert te worden: want de Chynen houden vooz gewis in dese Maen vande maent Julius/ tot datse 12. dagen out is/ (te weten/ aende Cusse van geheel China) daer een groot ontweer naer te volghen/ ende is naer mijn gissinghe tot den dach van sint Jacob toe/ datmen daer altoos is/ verwach- tende stozme en ontweer: want te daer op de voozs. daghen twee gzoote stozmen ghepas- seert hebbe. Keerende weder op onse materie vande noozde windt/ welcke allencxkens be- gonst te vermeerderen/ hebbent terstont ghe- went op den boeck van't westen weder naert d' Eplanden toe/ ende mochten geloopen heb- ben vanden middach af/ tot dese tijt ontrent 10. mijlen weeghs/ in voeghen dat wy (naer onse rekeninghe) van't landt van China af/ waren ontrent 36. mijlen / deden aldus onse cours van west en west ten noozden aen/ crij- ghende daer naer een betrokken ofte befloten

Stozme die men inde maent Julij aen alle Chijnsche euffen verwachten de is.

Befchrijvin- ge der stre- kingen bes- geningen/ en onghewallen die voozt en nae ontmeert sijn op de reyse na Ja- pon.

Lucht/ met wepnich wints/ soo dat wy son- derlingh niet voozts gingē. Des vrydaeghs begonst de noozder wint wat meer te wapen/ loopende noch also op de selfde streec tot des middaeghs toe/ hebbende op dese rours van west aenghesepelt/ ontrent ses mijlen weeghs. Des vrydaeghs van des middaeghs af vooztaen/ liepen met de selfde noozde wint al- le desen avont ende nacht tot des saterdaeghs smozghens/ doen cteghen wy eenen noozdoos- ten/ ende daer naer oosten windt/ ende liepen noch also west aen/ tot des middaeghs toe/ so dat wy gisten ghesepelt te hebben 18. mijlen weeghs/ ghebende t' schip sijnen wegh op w. en w. ten n. aen/ hadden in alle desen tijt noyt Son noch Sterre/ om de hoochte te moghen nemen.

Des saterdaeghs twee ofte drie uren nae den middach/ so liep de wint weer naert' t' zup- den/ beginnende t'weder wat op te claren/ lie- pen noch also een sautlooper lanck/ en siende dattet weer een schijnsel gaf van bestandic- heyt/ wonden ons wedet (inden naem Gods) op den boegh naert laoon toe/ wesen de aldoe naer mijn gissinghe van de Cusse van China af/ ontrent 12. mijle: deden aldus onsen cours dien avont ende naer volgenden nacht/ te we- ten/ oost ende oost ten zupden aen/ niet eenen slappen wint ende stille Zee.

Des anderen daeghs des sondaeghs smid- daeghs/ nam de hoochte vande Son/ op 30. graden min 2. ende waren ghescheyden van de hoochte van 29. graden ende 2. rekenende vooz d'etmalen 13. mijlen/ so dat ick mij giste te wesen vant landt van China af 25. mijlen.

Des sondaeghs naer den middach deden onsen cours op de selfde streck/ van oost ende oost ten zupden aen/ alle dien avont ende aen- volgende nacht/ tot des anderē daeghs smid- daeghs met eenen slappen wint en stercht wa- ter/ en hadden geen Son om de hoochte te ne- men/ maecten mijn rekeninghe van 18. mij- len op't etmaal/ te weten/ ter halber streck vā oost/ en oost ten noozden aen/ wesen de wint scherp zupden.

Des maendaeghs van des smiddaeghs vooztaen/ hadden noch al eenen zupden slap- pen wint/ ghebuetende alsoo dien avont ende nacht vooz/ ende tegens den dagheraet des dinctdaeghs / soo rupinden de wint wat tot des middaeghs toe/ dat ick de hoochte vande Son nam/ en vout mij op 29. graden/ doch de onsen cours oost ende oost ten zupden aen 22. mijlen weeghs/

Des dinctdaeghs vande middach voozt- aen/ wesen de op de voozsepe hoochte/ hebbe bevolen oost aen te gaen / (hebbende den self- den windt/ doch wat stilder) allen dien nacht tot des woensdaeghs middaeghs toe / doen begonsten wy te sien d'ziben inde Zee/ van dat Zee schupm ofte Sas-been/ hebbēde 15. mij- len ghesepelt/ maecten mijn gissinghe noch te wesen van't Eplandt Tasaxuma 30. mijlen/ en hadden noch Son noch Sterren om de hoochte te nemen.

Van des woensdaeghs middaeghs voozt- aen/ so begonst de wint wat op te hoelen van upten 3. 3. w. en om dat ick onderrecht was/ dat de stroomen en wateren (in dese contrēpe) naert' Eplandt van Lequeo toe loopē/ ende siende oock op etlijcke plaetsen gheelachtich schupm op't water d'zibē/ (twelcke in schijn- sel hem vertoont als rijpe Lemoende) so heb- be terstont bevolen d'zagebe te houdē/ en oost noozdoost

Wanneer so der Sonnes hoochte ont- trent 30. graden begint den etc.

Wanneer so 29. d'ie bies- rendeel gaa- den bouden.

Gissinghe naert' Epl. de Canaruma.

Contrepeken/ daer by ghe- kent wordt dat de stroom nae't epl. landt lequeo loopen.

noozdtoost aen te gaen/ tegens den abont sa-
ghen veel tepkenen van lant/te wei en/ Aiet-
strupcken/ Aijfen/ ende ander soodanich byj
tupch/ den nacht aencomende/ hebbe bevolen
oost ende oost ten noozde aen te loopen/ d'eer-
ste wacht gedaen wesende/ so heeft de Chijn-
se Pilot in syn quartier veel weeghs bukten
de cours aen ghegaen: want liet het oost aen
loopen tot den dageraet toe: Doen behal ick
weder oost ten noozden aen te seplen/ (gebue-
rende noch den selfden koelen windt) tot des
donderdaeghs ten 10. uren toe/ doen begon-
sten wy te sien (al hoewel dat het eenen don-
keren ende befloten Lucht was) een lant dat
seer benevelt/ en met d'ys ofte dampen bedekt
was/ ligghende zupdtoost van ons/ ende wa-
ren daer ontrent drie mylen vā af/ t' selfde lant
hadde langhs by hem heen ligghen twee Ep-
landekens/ dede onsen cours op de selfde streec
aen/ tot dat wy quamen te sien by t' selfde eer-
ste lant/ te weten/ oostwaerder aen/ een ander
groot/ hooch/ ende lanch streckent lant/ ende
sagen noch aen t' eynde vānt boozsepde hooch
landt/ oostelijcker aen/ twee ander Eplanden
ligghen/ waer van t' een seer groot was/ strec-
kende noozdoost ende zupdwest/ ende t' ander
daer dicht by streckten noozden ende zupden/
t'welcke t' cleynste was/ wesende vā veel hoer-
ken: Ende noozdzijde van dit clepne Eplā-
te weten/ ontrent een myl weeghs daer vā
af/ heeft mē byj clepne Eplandekens ofte stez
Clippen op een ry ligghen: Van t' eerste lant
ofte Eplandt dat wy saghen/ t'welcke is het
laetste Eplandt van diemen noemt As Sere
Ymaas, dat is die seben ghesusters/ gheleegen
aende zijde van t' noozdoost/ tot het noozz.
clepne Eplandt vande veel hoerken toe/ mach
wesen ontrent ses mylen oostwaert aen/ als
wy met het boozsepde eerste Eplandt vande
Steen clippen ober een quamen/ so mochtet
wesen inde tijt ontrent byj uren nae den mid-
dagh/ hebbende gheloopt naer onse gissinge
tot dat wy t' landt int gesicht cregen ontrent
24. mylen: Des donderdaeghs boozz. hebbe
des moegghens de hoochte vande noozdster-
re ghenomen op 30. graden.

Comende op 2. mylen naer by t' Eplandt/
(dat wy eerst sagen) vande Eplandekens ofte
Steen clippen/ liepen noozdtoost en noozd-
oost ten doosten aen/ als wy met dit Eplandt
ober een waren/ soo dat het zupden van ons
bleef/ daer ontrent drie mylen af wesende/ sa-
ghen aende noozdzijde van dit Eplandt of/
een ander groot/ hooch/ ende lanchwerpich
Eplandt van veel gheboomten/ t'welcke ghe-
naemt is (als wy daer naer quamen/ te wetē)
Ycoo, streckt oost ende west/ waren daer on-
trent drie mylen van af: maer en constet booz-
die groote donckerheyt van t' weer ende mist
niet gesien: daer wat dichter by comende/ sa-
ghen noch een ander Eplandt/ ghelegen dicht
by de wester hoek vānt boozsepde Eplandt
af/ wesende veel cleynder alst ander/ ende om
dat wy ons vonden by de boozsepde wester
hoek/ (te weten/ van tusschen beyden) waren
gantsch gheresolbeert te loopen boozt Can-
nael/ dat hem vertoonden van tusschen dese
twee Eplanden heen: maer om dieswille dat
ter niemant int Schip was/ die daer eenighe
kuntichap van hadde/ byeesende booz eenige
Bissen ofte ondiepten/ en dozstent niet bestaē/
wendent weer op den boech van t' oosten/ om
t' hooghe Eplandt om te loopen by de windt
heen/ aenloebende al wat wy mochten met

eenen zupden wint/ hebbende groote Zee ba-
ren die ons naer t' lant toe setten/ deden aldus
onse distantie 0.3.0. aen/ hadden ontrent noch
twee mylen om by t' Eplandt om te loopen:
maer den nacht overviel ons met een groote
dusternisse/ soo dat wy gantsch gheen landt
en mochten onderschepden/ hoewel dat wy
daer dicht by waren/ ende om ons daer vā
te wachten/ liepen op de selfde streck aen/ tot
ontrent over een ure naer den middernacht/
alldoen soo claerden t' weder (met de Maen)
op: maer en consten noch evenwel t' Eplandt
niet sien/ liepen terstont daer naer n. aen/ met
weynich seplen op/ naer t' Eplandt van Ta-
naxuma toe/ dat naer mijn gissinghe recht
booz ons upt moste liggen/ hier mede brach-
ten wy de rest vande nacht ober/ tot dat den
dagheraet aen quam/ waer mede wy quamen
te sien t' Eplandt van Tanaxuma, dat recht
booz ons uptlach/ daer ontrent twee myle vā
af wesende/ was seer benevelt/ liepen daer al-
so n. op af/ om dat aende west zijde booz by te
passeren: maer en consten t' niet by hzenghen/
om dat de wint 3. w. was/ ende wy aende 3.
hoek vā t' selfde Eplandt waren/ daer aen
de oost zijde langhs heen loopende/ te weten/
een half myl daer vā af: Dit Epland streckt
n. ende 3. wesende lanchwerpich/ en vā een
leegh lant/ hebbende witte sant stranden/ met
een seer goene Landoutwe vā Dalepē/ heeft
veel Bynboomen: maer staen verschapden/
ende seer onduidelich vā den anderen/ mach we-
sen vā ontrent 7. ofte 8. mylen lanch/ heb-
bende te middeweghen/ te weten/ vande oost-
zijde dicht by t' Landt/ een Eplandeken ofte
Steenclippe ligghen/ t'welcke hem vā ber-
re vertoont/ ghelijck als een seplende fuste:
Dit Eplandt is gheleghen op 30. graden/ te
weten/ recht int midden/ t' is daer langs heen
ober al schoon.

Van dit Eplandt Tanaxuma af n. aen/ sa-
ghen wy een seer groot en hooch landt/ strec-
kende 0. ende w. ontrent 10. mylen weeghs/
makende int schynsel aende selfde Custe (te
weten/ n. o. ende n. o. ten n. vā Tanaxuma
af/ een open/ t'welcke is de mont vanden in-
wylch vā Xabuxij genaemt: Dese inwylch
heeft tot een kentercken/ als dat het lant vā
de 0. zijde vā dien/ loopt al valende af/ tot de
hoek ofte punt vā den inwylch toe/ wesende
vā een blacke Landoutwe/ ende vande west
zijde/ soo is het lant soo hooch/ alst eerste dat
wy saghen n. ende 3. mer Tanaxuma ligghen:
Dese boozsepde Custe mach liggen verschap-
den vā t' Eplandt Tanaxuma, inde dwers
wegh ontrent seben ofte acht mylen.

Vande noozder hoek vā dit Epland af/
deden wy onse distantie naer de boozsepde in-
wylch toe/ ende comende ter halver wegghen/
liep ons de wint naer t' w. 3. w. waer booz
wy mosten by liggen/ ende was een stil weer/
so dat ons het water (t'welcke met het ghetp
vande bloet naer t' o. toe liep) seer af dreef/ dat
wy qualijck de Haven costen crighen: maer
debbe die daer nae seer sterck in liep/ dede dat
wy de Haven cregen met de schemelin ghe-
vanden abont ende lichte Maen/ wy quamen
in eenen seer grooten Inham/ inde welcke is
gheleghen de boozsepde Inwylch/ te weten/
aende n. zijde/ ende heeft binnen in aende oost
zijde een Eplandeken vol gheboomten/ liggende
ontrent een scheut vā een Was vā t' landt
af: Vā dit Eplandeken af oostwaert aen/ so
heestet landt eenen hooghen heubel/ en aende
zupdt

hoe de cours
en streckin-
gen volgens
ghehouden
werden.

Waer s' t'
ghelichte vā
lant en vā
twee Eplan-
dekens cregē

Gelichte vā
meer ander
Eplanden.

Wilt Eplan-
den of t' op
pe op een rpe

t' Eerste op
lant dat sy
saghen was
t' laetste Ep-
lant der seve
fustelen.

Wanneer sy
de hoochte
der n. ster op
30. een seften
beel graden
hadden.

t' Ghelichte
vānt Epland
Ycoo.

waer sy noch
een ander ep-
lant saghen.

waer sy ont-
moeten
vā tusschen
etc. booz t'
Canael niet
loopen boz-
sten.

Wanneer sy
naer t' Epland
vā Tanaxu-
ma liepē/ en
t' selfde int
gesicht cregē.

Vande ghe-
dachte/ strec-
kinge/ ende
grootte des
Eplandes
Tanaxuma.

Strep clip-
pelt een se-
lende fuste.

Streckinghe
vā Tanaxu-
ma tot een
ander Epla-
ndt.

Inwylch
Fabryc/ en
het dat bes-
kent wox.

Streckinghe
naer den In-
wylch.

Strecke vā
ende ebbe.

Schoone In-
ham by den
Inwylch.

Wanneer
oostwaert
vā een Epla-
ndt.

zupdt zijde van den boossepden heubel/ is gelegen een groot opē / t'welcke heeft aen d'ander zijde een punt van leech landt ende witte sandt stranden met geboomten. Alhier heeft men die haven ghenaemt Minatco , t'welcke een Revier is/ wat beter als die van Batecola ghelegghen aende Custe van Malabar. Aende noozdt zijde van desen heubel af ontrent een clepne ingl/ soo heeft men een ander open/ comende in een landt dat wat leeger is als den heubel/ met sommighe geboomten. Dit open heeft recht in't midden een Eplandeken ligen/ binnen t'welcke is de plaetse van Xibuxij: Dit Xibuxij is een groot bewoont vleck van veel volcks / ende is een Revier van soet ofte versck water/ maer is ondiep: want men moet daer met een spynckbloet in loopen.

Van Xibuxij boort aen/ so streck den inwijck west aen / altemael van een leegh landt van sant strandē/ ontrent 2. mijlen weeghs. Van daer keert het weder nae t'zupē toe/ tot datse comt te stupen aen een hooch gheberchte/ t'welcke is het ghene dat men siet / comende van't Eplandt Tanaxuma af aende boert van dit gheberchte leyt een clepne Revier van ondiepe gront. Van dese Revier af/ so loopt het landt weder oost aen / tot de mont van daer men in comt/ welcke mach hebben een half mijl inde breedte. De gront van alle desen inwijck ende incomste/ is sant ende van quade ancker gront/ alle dit boortz. hooghe landt wort ghenaemt Quimoniquy.

Van desen Inwijck van Xibuxij af 7. mijlen o.n.o. boort aen/ is ghelegen den Inwijck van Tanora, t'welck een bande beste Havens van Japon is/ men loopt de Custe oost en oost ten noorden aen. Ter halver weeghen van Xibuxij af nae Tanora toe / soo heeft men eenen clepnen Inwijck ofte Bap/ welcke int eerste ghesicht een goet beschut sel schijnt te hebben/ maer als men daer met over een comt/ so siet men terstont hoe't daer ghestelt is/ te weten/ heeft veel steen clippē ende rudtsen/ en loopt weynich te lādwāerts in: Stelle alhier dese vertclaringhe van desen Inwijck / op datter hem niemant met en bedriegt/ die nae Tanora begheert te wesen/ ghelijck als wy gedaen souden hebben.

Boort by desen clepten Inwijck wesende/ sult terstont comen te sien dat het landt een eynde ofte hoek van hooch landt maect/ van welken hoek boort aen/ so wijckte de Custe binnewaerts aen/ al waer ghy eenē sant strāt sult sien/ hebbende daer lanchs by heen (twee Eplandekens vol gheboomten ligen. Aen't eynde van dese Eplandekens / sult ghy noch andere clepndē Eplandekens sien/ (die van't landt af t'Zeewaert in steken) met noch ander groote steenen ende rudtsen. Binnen dese Eplandekens en steenen/ is ghelegghen de Haven van Tanora, om in dese Haven te comen/ so moet men loopen na de punt ende het eynde van dese Eplandekens ende steenen (die t'Zeewaert upt steken) tōē/ daer by wesende/ so sal u t'Zeewaert daer van af nae het noozdt oosten een steen clippe blijven / met een Eplandt/ sonder eenighe gheboomte ofte wilbernisse/ van een stepl af ghebicke landt/ streckende noozdt ende supē: Tusschen dit Eplandt ende het landt / soo maectt eenen grooten Inwijck/ alwaer men het setten mach: want heester recht teghens over 2. badem dieptē/ maer de rechte Haven en is alhier niet / dan als ghy de punt ende het eynde vāde boortz.

Eplandekens ende steenē (die t'Zeewaert upt steken) om sijt / so sult ghy al d'afsterckont daer lanchs by heen nae't landt van binnen toe loopen / t'welck men by sonder schroomen mach doen: want isser schoon ende supē/ boende utten cours west aen/ so sal u een punt landts comen te blijven aende rechter handt. Boort by dese punt wesende/ sult daer dicke by heen loopen/ schouwende het landt bande west zijde: Alhier wesende / soo is men binnen inde Haven / t'welcke eenen langhen Inwijck ofte Bap is/ streckende noozden aen nae binnen toe/ sult het anckerē te midwegen van dien/ op 4. badem diepten/ soo blijft ghy besloten met eenen ronden boort/ het is daer altemael van moddet gront.

Schepdende vā Tanora af na Fyunga toe/ so loopt men de Custe noozdt aen/ tot een punt landts toe / ghelegen van Tanora af ontrent 5. mijlen. Tusschen dese punt landts en Tanora, zijn ghelegen twee Havens/ de ene gheheten Gico, met verre van Tanora , en d'ander wat boortder aen/ (boort by sommighe Eplandekens en steenclippē) genaemt Vmbra. Dese twee Havens zijn onbeschut boort d'ooste winden/ die veel aen dese Custe wapen. Vāde boortz. punt landts af tot Fyunga toe/ mach wesen noch ander vijf mijlen weeghs: waer van de Custe en t'landt innewaerts af wijct/ ghelijck eenen Inham / comende wat boortder aen weder noozden upt. Dese Inham is van een leech landt (te weten/ lanchs de Zee cant heen) met sant stranden/ en een mijl boort by de boortz. punt lants/ so heeft de Custe een open ligghen/ aen de zupdtzijde van dit open/ so staet daer eenen grooten rōde boom dicht aende Zee cant: Alhier heeft men een goede haven/ welcke ghenaemt wort Vndo, en wat boortder aen/ so leyt een ander haven/ gheheten Toconofuchy, welck landt hoogher is/ als van d'ander Haven/ heeft aende zupdtzijde sommighe hooghe en groote boomen/ en aende noozdtzijde een leech landt/ het welcke van verre/ ende van bupten af hem vertoont ghelijck als Eplandekens met gheboomten: Dese Haven en is niet goet om in te loopen. Een mijl weeghs boort by dese Haven boort aen/ heeft men een ander Haven / ghenaemt Myme, t'welcke een goede Haven is om met clepne schepen in te loopen/ ende heeft twee incomsten diemen terstont van bupten aen siet/ ende onderschepen can / hebbende int midden een black Eplandt vol gheboomten: Dese gheboomten maken twee openen/ ende men siet boven over t'Eplandt hem/ te lande waerts in (t'welcke hooger ende blacker is/) eenen grooten boom staen/ t'lant bande zupdtzijde heeft een hoochte met een dal.

Van dese Haven af der behalve mijl boort aen/ leyt een ander clepne Revier ghenaemt Tomxijma: Boort by dese Revier anderhalf mijl weeghs/ volepndt het leeghe landt/ ende dan begint het weder hooch te zijn: Van hier af twee mijlen voozt aen / so maectt het landt een punt ofte hoek van hooch landt / ende schijnt van verre te wesen den hoek ghenaemt Cabo de Ramos, ghelegghen aende Custe van Indien by Goa. Dese hoek om loopende / heeft men daer dicht by een Revier / (te weten/ noozden aen) ghenaemt Camycō, welcke heeft twee badem diepten inde Haven: Dit is het uperste landt van het Coninckrijck van Fyunga. Bande boven ghementioneerde punt landts

(gelegen

De Haven
Minatco/ en
een ander o-
pen daer by.

Ghelegghen
heyt van Xi-
buxij/ en zijn
Revier.

Streckinghe
van Xibuxij
boort aen.

Handstran-
de/ en hooch
geberchten.

Ondiepe re-
vie/ ende de
streckinghe
van daer
boortz.
Van quade
ancker gront/
ende dat het
hooch landt
Quimoniquy
genaemt is.

Streckinghe
van den In-
wijck: Xibu-
xij tot den
inwijck Ta-
nora.

Clepne In-
wijck vol ste-
clippē ende
rudtsen.

Hoek van
hooch landt/
sant strandē
ende Epland-
ekens.

Stē clippe.

Schoone in-
wijck en goe-
de rechte/ met
aenwaert
de rechte ga-
aen is.

Punt lants.

Wanneer men
inde Haven
is/ ende de ge-
leggheden
daer van.

Streckinghe
ende onnue-
tinghe van
Tanora nae
Fyunga.

Boort by een
punt d'weste
havens Gico
en Vmbra.

Ghelegghen
heyt eens In-
hams.

Ghelegghen
heyt d'vanden
Vndo
ende Tocon-
ofuchy.

Ghelegghen
des Havens
Myme/ en
de Streckinghe
voozt aen.

Revier Tom-
xijma.

Dit oft hooch
hooch landt.

Ghelegghen
des Reviere
Camycō.

74 Courfen van Tiampo tot Japon/met verhael van sommige eften.

Ghedaehte
des hoecks
van Camico
ende daer on-
trent.

Stroom althit
zypden.

Schoone diep-
te ende ang-
het grondt.

Streckinghe
van Cabo de
Camico tot de
haven van
Sagayap.

Strate tot de
haven van
Sagayap en
t'landt van
Miaico.

De haven
Sagayap leyt
langs de cus-
te van Ja-
pon.

Banckachtig-
ge grondt/ en
daer een volc
die in te be-
trouwen zyn.

Couste van
Toca nae
Miaico ende
vande ha-
vens daer
ontrent.

De haven
Focora vol
rooveren.

Een strate
nae de Stadt
Sagayap.

Seleghthep
des havens
Miaico.

Streckinghe
des havens
Miaico.

Streckinghe
des landts
Japon tot
de hoeck Cu-
mano.

Havens van
Japon volc.

Seleghthep
des havens
Sagayap.

(gelegen vijf mijlen van Tanora af) tot desen hoeck van Camico toe/soo heeft het landt de manier van eenen Inham/makende t'water alhier eenen dwersche stroom: want langhs t'landt heen/soo loopt het water altoos nae t'zypden toe: Men loopt desen hoeck met de boorzepde punt landts noozden ende zypden/ende noozden ten oosten/en zypde ten westen/ende zyn ontrent acht mijlen van d'een tot d'ander / ober alle desen Inham machment setten langhs t'landt heen op 12. ende 15. vadem diepten/schoone sandt grondt.

Van desen hoeck/ghenaemt C. de Camico af voort aen/soo looptmen de Custe n. n. w. aen/almen met desen hoeck ober een is / soo salmen terstont comen te sien/ int noozdoost/ende noozdoost ten oosten/ het landt van Toca, t'welck een Eplandt is/ mach hebben ontrent 40. mijlen inde lencite/ende stretcht oost ende west/ en oost ten noozden/ ende west ten zypden/ heeft aende noozd zijde met het landt van Japon een Straet ofte doozgaende enct/ welcke stretcht tot die Haven van Sagayap, en t'landt van Miaico toe/ende vande zijde van t'Eplandt/te wet/daer langhs by heen/ heeft veel clepne Eplanden: De Navigatie diemen doet dooz dese Straet nae de Haven van Sagayap ofte Sacay toe/ is altemael langhs de Custe ende het landt van Japon heen/ welcke veel ende goede Habes heeft/aen't eynde van dese straet hebben beyde dese landen elck een upstekende punt lants/ zijnde van dreene tot d'ander ontrent een mijl weeghs: By de punt van het landt Toca is het banckachtighe grondt/ ende alle het volck van dit landt (te weten/ vande noozd zijde) en is gants niet te betrouwen. Van gelijcken so machmen loopen vande zypd zijde van dit Eplandt Toca, nae het landt van Myaco toe/alwaer langhs een goede Navigatie is/ende heerster seer goede Habens: Dierste Haven van dien/is ghelegghen aende eerste punt landts/ vande west zijde van t'Eplandt/ de welcke dicht by hem etlijche Eplanden ende Clippen heeft liggen: Dese Haven is ghenamt Focora, heeft een goet beschutsel vooz alle winden: maer niet vooz de roovers: want hebben daer veel fusten daer sy met loopen rooben ende stelen/ t'ooste eynde van dit Eplandt Toca, met het landt van Japon ghelegen daer tegghens ober maecht een ander Straet ofte doozganck (ge-lijck als die vande west zijde) daermen nae de Haven ende Stadt van Sacay toe loopt. Te middelwegen vande boorzepde oost zijde van Toca, leyt een Haven ghenamt Ava, welcke bewoont is van een seer sozts ende stouthertich volck van oozloghe/ alhier soo onthout haer een groote Armepe van toegheruste oozlogghescheppen ende fusten/daer sy niet loopen rooben ende stelen de geheele Custe langhs. De schepen ende fust die hier dooz begeere te haven/ verespessen alhier by passen/waer mede byelijcken sonder eenighe hinder moghen passeren. Vande boorzepde oost zijde/so stretcht het landt van Japon seer zupwaerts aen/ makende eenen hoeck ofte eynde/ ghe- naemt Cumano, ende de Custe die tot daer toe stretcht/is gheheeten Randol, heeft etlijche Habes die van seer rijk ende machtych volc bewoont worden/maer en zyn niet seker noch byp. De Haven van Sacay is ghelegghen van den hoeck ofte het eynde van het Eplandt Toca af noozd oost aen/ ontrent neghen ofte zhen mijlen weeghs. Dese Haven van Sacay

is met de weste winden onbeschut / (die daer veel tijds waepen/) ende heeft een ondiepe sandt grondt / dooz welcke oorzake men die Schepen (die aldaer met goet gheladen comen/) terstont niet aller haesticheit lost/ ende het volck sprinckt op t'landt / latende de Schepen vast ghebonden/ ofte halense by wipen op t'landt.

Vande boorzepden hoeck O Cabo de Camico af vijf mijlen voortaen tot een punt landts toe/so looptmen de ruste noozd noozd west aen / ende men heeft onderwegghen vier ofte vijf Eplanden ende Clippen langhs de Custe heen ligghen / ende recht tegghens het boorzepde punt ober/zijn ghelegghen twee andere Eplanden / dicht by t'landt / hebbende van tusschen beyden een smal Canael / ende heeft daer dicht by / soo aen het noozden als aen het zypen veel Eplandekens ende Clippen (onder groote ende clepne) ligghen. Dese twee Eplanden met de Eplandekens ende Clippen ligghen oost ende west/ met den hoer ende het eynde van Toca, op de hoorste van 33. graden. Alle dese ruste is van een hooch landt/met die Eplanden daer langhs by heen ligghende/ ende heeft daer 60. 70. vadem diepten/dicht by t'landt. Van hier af voort aen/ soo begint de Straet ofte doozgaende engh- te / van tusschen het Eplandt van Toca, ende het landt van Bungo, ende soo het u noodich waer op dese rontrepe te ankeren/ so ghenaeckt het landt van Toca, alwaer ghy een modder grondt sult vinden. Als ghy den boorzepden hoeck vande twee Eplanden om zyt / soo begint het landt westwaert aen in te wijcken/ altemael van een hooch landt/ hebbende binnen in dicht aende zupd zijde een clepne Eplandeken: Sult u van desen In- wijck wachten/op datter u de stroomen niet in en trecken. Dese Inwijck vooz by zijnde/ sult recht vooz u up (te weten/ te middelwe- gghen van t' Canael vande Straet) comen te sien een clepne rondt Eplandeken / het welcke u sal blijben aende zijde van het oosten/ ende langhs de Custe heen vijf inglen voort- aen/sult ghy een ander Eplandt sien / dicht by t'landt ligghen / t'welck rzeewaert van hem af steekt/veel steene Clippen ende Sub- sen. Doozby dit Eplandt noozdoost aen anderhalf mijl weeghs / zyn ghelegghen tweed ander Eplanden by den anderen.

Doozby dese twee Eplanden noch ander- half mijl voort aen / leyt een ander lantch Eplandt van een black pleyn ofte velt bo- ven op / stretchende noozdwest ende zypd- oost/westende het zypdooster eynde van dien het allerhoochste. Binnen dese Epland nae het westen toe leyt den Inwijck naer Vsqay, alwaer den Coninck van Bungo sijn residen- tie hout/die daer in begheert te wesen/sal nae het eerste Epland toe loopen/ altoos wacht- tende vande boorzepde Eplanden / ende die Eplandekens ende steen Clippen daer by ghelegghen / doende ulven cours tusschen die ende die andere twee Eplanden / die vooz- der aen ligghen) binnen dooz. Dit Eplandt met de Eplandekens en steen clippen vooz by wesende/ nae binnen toe / so sult ghy co- men te sien in t'westen / te weten / binnen in den Inwijck een groot ront ende hooch Ep- landeken vol gheboomten / op het welcke ghy sult aen loopen/altoos meer ghenaeckende die twee Eplanden / van het Eplandt vande steen clippen: want by t'Eplandt bade steen Clippen

Streckingen
ende ontrent
zinghen van
Cabo Camico
tot den In-
wijck Vsqay

Punt lants/
Clippen/ ep-
landen ende
Canael.

Toca leyt op
33. graden
breitgraden.

60. oft. 70.
vadem diepte
lanck t'landt

Straet tusschen
Toca ende
Bungo.

Wachthout
vooz een
wijck.

Beschepde
Eplanden.

Inwijck van
Vsqay daer
de Coninck
van Bungo
sijn thout.

Wachthout
vooz Epland-
de ende Clip-
pen.

Grooten se-
kerst op een
hooch ront
Epland aen
loopen sal

Clippen heen/ heeftmen 70. baden diepten/ ende binnen de twee Eplandē westwaert af/ sult ghy 25. badē vinden/ modder grōt/ doeds also wien cours op't boozsepde Eplandeken (dat inden Antwijck lept) aen/ houdende de noozdt zijde: want is daer ober al schoon. Met dit Eplandeken ober een zijnde/sult 20. baden diepten vinden/al waer ghy't sult setten/op datmen u van daer af de Haven mach wijfē/welcke twee zijn/te weten/d'eene gheleghen (een clepne mijl van dit Eplandeken af nae't 3. w.toe) by een punt lants/ daer ses oft seben boomen/verschepden banden anderen/ op staen/met een wepnich wilbernisse: Sult op dese punt landts aen loopen/ den welcken binnen in eenen clepnen Antwijck ofte Wap heeft/hebbēde aen't eynde van dien/ een Risse van steen t'Zeewaert daer vā af uytstekende/ binnen den welcken is gheleghen den boozfs. clepnen Antwijck/ welc heeft een seer goet beschutsel en hze badē diepte/ goede en schoone gront/altwaer ghy sult ankeren: maer en is niet booz groote schepen: D'ander Haven is nae't n.w.toe/te weten/aen d'ander zijde van den Antwijck/binnen sommighe Eplandekens en steenen in/is een groote Wap/die te lande waerts in loopt/ makende eenen bocht met seer goet beschutsel. Dese Wapē is booz groote schepen.

Van desen Antwijck van Vsqy af/ wat boozder noozden aen/ is gheleghen een ander grooter Antwijck/welck loopt west noozd west innewaerts aen/ t'Landt ende den hoec van tusschen dese twee Antwijcken/ mach wesen van d'eene Zee tot d'ander/ ontrent een scheut van een Godelingh byet in't omloo- pen/ende een half mijl van't eynde vande pit af nae't westen toe/te wetē/āende zupd zijde/ lept een clepne epland dicht by't landt/ tusschē t'welcke ende het landt loopt en Canael van 12. baden diepten/ met schoone gront van gjoef sandt/altwaer ick aent anker gheleghen hebbe. Recht tegens ober dit Eplandē (te weten/ aen't landt vant noozdtwesten) ontrent een scheut van een Godelingh daer van af lept eenen clepnen Antwijck/ met een bewoont bleck/ ghenaeamt Sanganaxeqe, altwaer Don Francisco Mascharenhas met sijn Schip ge- legghen heeft met de Monson. Dese Haven is met eenen boozdwestē wint onbeschut. Van desen Antwijck af ontrent een half mijl boozt aen/soo begintmen een leegh landt te rijgen/ hebbende langhs de Zee tant heen ober al sandt stranden ende gheboomten. By alle dese Euste ende het laeghe landt langhs/ ist oer al banchastighe gront/waerom u daer van sult wachten/een goede halve mijl/ daer van af loopende/ te midbeweghen van dit leeghe landt/ heeftmen twee Monden ofte Incomstē vande Rebtieren liggē/ die seer on- diep zijn/ waer om men daer ingheenderlep wijs en mach in loopen. Ken't eynde van dit leeghe landt heeftmen een Rebtier van versch water/ van 12. spannen waters inde Haven/ te weten met een spzinckbloet/ ende binnen inde Rebtier blijen de Schepen met leegh water op d'ooch/zijnde sandt gront: Dicht by de Ree ofte incomstē van dese Rebtier lept een bewoont bleck/ ghenaeamt Aquina fama, ende de Rebtier een half mijl innewaerts aen/ is gheleghen de grootste ende gheweldichste Stadt van het gheseele Coninckrijk van Bungo, altwaer de boozleden Coninghen

pleghen haer Hofte houden/ daer nu alle de Cloopluden van dese omliggende contrepe (die seer rijk ende seer treffelijc zijn) haer residentie hebben.

Van dese Rebtier af/ te weten/ aen d'an- der zijde van desen Antwijck/ is gheleghen een seer goede Haven)met beschutsel booz alle winden/ is een clepne Wap/ want de pun- ten ofte hoerken van dien/ steken dooz den anderen/ waerom de selfde een goet be- schutsel maken booz de zupe winden. D'in- comstē van dese Haven is schoon/ en hebt anders niet te doen/ dan te loopen te midbe- wegghen heen nae binnen toe/ alwaer men heeft van vijftiehāf tot vijf baden diepten: Men heeft een groot boozdeel: want comt daer booz wint in/ te weten/ met de Mon- son ofte conjunctie vande zupe winden/ ende loopte weder booz wint uyt/ mette Mon- son vande noozde winden. Om dit te de- ghe te verstaen/ soo is te weten datmen alle dese contrepe (als oock van gheseel Chyna, Malaeca, India, ende alle de omliggende Orientaelsche plaetsen) bebaert/ met de con- junctie vande winden/ die daer ettelijcke Maenden over eenen boech waeren/ als nu upten noozden/ alsdan upt den zupden/ en dat op sekere tijden ende daghen hant jaer/ sonder dat men daer eenighe salicant aen heeft/ welke conjunctie ghenoecht worden (als op een ander gheoert is) Monson/ te weten/ Monson vande zupe winden/ dat is als de winden van upt den zupden reghne- ren/ ende de Monson vande noozde winden/ van ghelijcken/ waer mede men in gantsch Indien ende Orienten sijn rekeninghe maect/ om van d'een plaets op d'ander te varen/ ende booz dien datter veelmaels in dese de- schrijptien mentte ghemaect wort van som- mighe Havens/ Antwijcken/ Rebtierē/ Wapē/ ende Eplanden/ daermen goet beschutsel en vertwinteringhe heeft booz de Monson van de noozde ofte zupde winden/ te weten/ den tijt dat de selfde courfeten/ is daerom geseyt/ (so sy pement contrarie ende tegens waren/ nae dat hem sijnen wegh soude mogen stre- ken) om gheabterteert te wesen/ welke Ha- vens dat goet zijn/om sodanighen tijt te ver- beyden en te vertwinteren/(want men noemt in Orienten winter/ als men contrarie wint heeft/ datmen sijn repse niet en can volbrin- ghen/ en nootwendich moet wachten nae de wint ende het weder/dat is/ de Monson/die een met en favozabel is/ en waer datmen en goet beschutsel heeft/om te verbeyde de Mon- son die hem soude moghen dienen/ alsdan sijn repse weder te volbringhen/ waerom my goet ghebocht heeft alhier dese verclaringhe te doen/ om datmen te beter soude verstaē de meeninghe vande Portugese ende Indiae- sche Piloten/ die dese courfen ende Naviga- tien eerst aengheteyckent/ ghenotert ende selfs bevaren hebben/ ghebruyckende daer om alhier de selfde manieren ende rekenin- ghe van die contrepen/ sonder eenighe ver- anderlinghe met het selfde woort van Mon- son/ niet teghenstaende dat wy op ander plaetsen hier voozen by wijlen oock mentte af ghemaect hebben.

Keerende weder op onse boozsepde mate- rie/ soo is te weten/ dat dese boozfs. Haven ofte Wap genoēt wort Fingy, maer en is niet seker noch vry vādē Roovers/en diebē: Vādē

6 g 2

Overdringm
ende d'one
tinghen van
dese Rebtier
tot de Wapē
singy/ende
het punt dā
d'Wapē.

Verclaringhe
hoe de Mon-
son ofte wint
de op de cus-
ten van In-
dien/ d'India
en d'Polar-
ea/ langhs
rich ober een
boech wegh.

Goemt aen-
tinghe op de
Monsons
niet moet
ende dese re-
de daer booz
socht moet.

Maer men
daermen in
Openē wint
ut nootich.

Rebtieren
waerom die
verbael ghe-
siet is.

De Haven
singy niet
by d'andere
bree.

Daer men
fetten moet
om aenwij-
tinge der ha-
vens te be-
comen.

D'eerste ha-
ven gelegen
by een punt
lants met 6.
of 7. booms

Antwijck met
goede Rebtie
van 3. badē
booz clepne
schepen.

Daer d'an-
der haven
booz groote
schepen gele-
ghen is.

Strackingen
ende ontmo-
tinghen van
den Antwijck
Wap tot
een rivier by
het bleck d'
quina fama.

Diep canal

Antwijck d'
ganaxeqe.

Maer schon-
dinghe booz
banchē ende
booz t'wee
monden van
Rebtieren.

Ende pēre-
dier dā d'ich
water.

Des bleck d'
quina fama.

Plaets der
grootste stad
des rijcks
Bungo.

boorz. hebber tot dese Haven/ heeftmen ontrent 3. mijlen in de dwers wegh. Men heeft op de see van de hebber 20. badem diepten/ te weten/ dieht by t'landt heen: maer is een quade groot/ en t' is niet goet aldaer de winden te verwachten: want men en soude daer niet een dinck comen berghen. Van desen inwijck af/ soo mach men het landt in't oosten sien: en t'epnde van daer desen grooten inwijck volepnt/ is een leegh landt/ t'welcke genaemt wort Moryce, ende is daer langhs heen over al schoon: De boorzepde hebber en stadt zijn ghelegghen op de hoochte van 33. graden.

Van dese punt ofte t'epnde van Moryce af twee mijlen boorzaen/ comt een ander punt ofte hoek landts/ den welcken is ghelegghen met dese punt noorden ende zuden/ is van een leegh landt van zandstrand/ hebbende aent epnde van dien/ etliche steenen ende rudsen ligghen. Van daer af boort aen/ so looptrien de Cufte noordwest aen/ ende een mijl weegs daer boorzp/ so heeftmen een betwoont bleck/ gheenaemt Tamboca, en noch een ander mijl weeghs boort aen/ leyt een ander plaets gheheeten Tambico, zijn beyde tsamen ghelegghen aen de Zeerant/ maer en hebbe geen Havens met beschutsels/ oock mede so en is het volck van de selfde plaets niet te betrouwen/ met dese punt landts over een wesende/ so sult ghy langhs de Cufte heen comen te sien een lancwerpent Eplandt/ (t'welcke hem van verre vertoont ghelijck als twee eplanden) ligghende vant landt verschepden ontrent twee mijlen weeghs/ is genaemt Fimexyma, tusschen dit Eplandt ende het landt/ zijn't altermael ondiepten. Van de punt van den Inwijck van Bungo af/ tot dit boorz. Eplandt toe/ so is het alle de Cufte langhs tot een grootte mijl daer van af/ ober al banckachtighe grondt/ Rissen/ Steenen ende ander vuplicheyt. Op alle desen wegh/ van't beginsel van't Rijcke van Bungo af/ tot dit Eplandt toe/ soo looptmen aende oost- zijde/ te weten/ langhs t'land van Tocaa heen.

Van dit boorzepde Eplandt Fimexyma af 9. mijlen noorden boort aen/ so heeftmen een seer hooch landt/ t'welck streckt oost en west: Dit is het landt van Amanguchen. een groot machtich ende seer rijcke landbouw: want alhier heeftmen een van de Rijnen van Silber van Japon. aen dese Cufte heeftmen goede havens liggen/ als oock mede het Eplandt van Meagyma, t'welcke in boorzghe tijden (aleer die Portugesen op Japon poeren) eenen grooten handel hadden: want alhier was de vergaderinghe ofte stapel van geheel Japon, van alle waren ende Cooplieden. Langhs dit landt van Amanguchen, en die contreppe van het Eplandt Fimexyma, (boven verhaelt) heen/ soo begint de straet ofte doorgauck/ die nae Facunda toe loopt/ van welke Facunda (als vande andere plaetsen van daer ontret) sullen wy op een ander tracteren/ met de Nabigatie/ Coursen/ ende ghelegghentheyt van dien.

Om te seplen van den punt van Moryce, van den Inwijck van Bungo af/ nae de Haven van Caminaxique toe/ (ghelegghen in het Coninckrijck van Amanguchen,) welke seer seker ende goet boort alle winden is/ ende van grooten handel ende neeringhe. Ghy sult uwen cours nemen boort oost/ en boort oost ten Oosten aen/ zynde ontrent seftien

mijlen weeghs. Dit landt daer ghy nae toe loopt/ is een seer groot ende hoogh landt/ ende men loopt alle de boorzepde Cufte langs tot eenen hoek oft punt landts toe/ oost ende west/ ende oost t' noorden/ ende west ten zuiden/ ende men heeft van de Haven van Caminaxique af/ tot de boorzepde punt/ ontrent veertich Portugeesche mijlen/ te weten/ van 17. in een gzaedt/ ghelijck het oock altermael zijn/ van die in al dese beschrijptien ghementioneert worden/ aen welke Cufte zijn ghelegghen dese naevolgende Havens/ het welke altermael Wapen zijn/ te weten/ van Caminaxique tot Tozaque, zijn ontrent derdehalf mijl. Van Tozaque tot het Eplandt Meagyma, heeft men ses mijlen ende een halve. De see van dit Eplandt/ is tusschen dat ende het vasse landt. Van Meagyma tot Camangarij, zijn anderhalf mijl. Van daer tot het Eplandt van Anooxyma, vijf mijlen.

Van Anooxyma tot Toumoo, zijn oock vijf mijlen.

Van daer tot Xynaco, ander vijf mijlen.

Van Xynaco tot de Haven van Vxymando, vijf mijlen.

Van Vxymando tot die Haven van Muroo, vijf mijlen. Dese Haven mach ligghen ander vijf mijlen vande punt vobē verhaelt.

Boorzp de boorzepde punt/ te weten/ dize ofte vier mijlen Oostwaert aen/ leyt de Haven van Fyongo, ende van daer af ses ofte seven mijlen boort aen/ heeft men de Haven en Wape van Sacay, alle dese boorzepde Cufte is schoon ende supber/ hebbende ober al ancket gront. Dit zijn altermael als gheseyt is/ Portugese mijlen. Men sal weten/ dat twee Japanesche mijlen/ maken juist een Portugaelsche mijl/ t'welcke gheverificeert ende alsoo bevonden is/ door de Portugese Piloten/ die aldaer de hoochte van de Son ghepeylt/ ende nae de Japanesche rekeninghe haer calculatie ghemaeckt hebben/ etc.

Dat 32. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van Lampacon af, (t'welck is ghelegghen by Macon, aen de Cufte van China) nae het Eylandt Japon, tot het Eylandt Firando toe, met alle die streckinghen ende ghelegghentheyt van dien, van een ander Pilot aengheteyckent.

S Eplende van Lampacon af/ naer het Eplandt van Japon toe/ sult loopen door deerste upganc oft Canael/ (van het zuiden Eplandt/ het welke streckt Zuidt Oost aen/ hebbende een Clippe ofte Eplanden te middelwegghen van dien/ tusschen het welke ende de punt van t' Eplandt sult door loopen/ om oorsake van de scherpe windt/ genakende so veel als ghy inmers moecht/ het epnde van het Eplandt/ altoos met het loot in de handt. Comende ter halver wegen van het Canael van de Eplanden die t'Zeewaert strecken/ sult ern Bancke van zandt vinden/ die te middelwegghen onder de dize badem diepten niet en heeft. Sult daer u beste doen om te loopen boven een groot en hoogh Eplandt/ dat u in het oost zuidt oosten leyt. Dit Eplandt/ met vander die t'Zeewaert op de selfde rye liggen/ om wesende/ sult langhs d' Eplandt van t'Zeewaert

Wist alle en ghet aenke der landt tot een vult boeck ofte punt

Wartulier ghael der d'annne en namen der plaetsen op dese passagie

Streckinghen van t' boorzp punt tot de havens Fungo ende Sacay.

Gelegghen der Cufte en gonden.

De Japanesche mijlen juist t' Portugaelsche mijl.

Streckinghe en ontmoetinghe van Lampacon tot de Cufte van Caminaxique.

Op't loot te passai.

Goede diep te maer qua de reede.

Hoek van t'Boorzp.

Streckinghe en ontmoetingen van t'punt Meagyma tot het Eplandt Fimexyma

Daer Caminaxique ende Tambico gelegen en het volck niet te betrouwen is.

Cominckghe Eplanden

Gedaete des Eplandt Fimexyma/ en d'ondiepten aldaer.

Van quade gronden/ en hoe den gancschen cours langhs Tocaa streckt.

Streckinghe van Fimexyma tot Amanguch.

Een van de Japanesche Rijnen.

Goede handt by t'Eplandt Meagyma/ daer de Portugesen staet op de wesen.

Waar de straete van Facunda begint.

Hoem loopt van t'punt Meagyma nae de Haven Caminaxique.

Cours lags
se regel Eplanden.

Waar eens Eplandts.

Canael by het Eplandt Conguion.

Coophades
inghen op de Haven by de mont van Lanton.

Custe tussche Chinchon ende Chabaquon.

Waar schouwinghe booz een Rys.

Het Eplandt Toanthea
goet merck omtrent Chinchon.

Streckingen
en omtrentinghen van Chinchon tot de Haven van Tanora.

Het Eplandt Lequeo Pequeno.

Voemen
van de 25 en half graden nae Bungo loopen sal.

Eplanden
streckende vande 29. en half graden tot de 30. en half graden / met daer geboorte ende Streckingen.

Ghelegghent
heer ende geboorten van andere Eplanden.

tZeelwaert heen loopen. Van dit Eplandt af 6. mijlen voortaan / sult vinden een Regel Eplanden / Eplandekens en Clippé / welke zijn in als negen / stekende buyt alle d'ander (daer ghy langhs heen loopt) tZeelwaert in / welck strecken n.n. o. en 3.3. w. en mochtse niet om loopen / noch en es li oock niet noodich : sult tusschen dese en een groot hoogh Epland vol gheboomten (dat u aen de zijde van het landt blijft) dooz loopen / welck Eplandt hem vercoont als men daer nae toe comt / ghelijck of het rondt waer / om dat men daer recht op de punt aen comt / niet teghenstaende is lanchwerpich / streckende ghelijck als de Custe : een stuc weeghs daer van afgeloopen hebbende / heestet een Canael / van tussche dat en een ander Eplandt (daer dicht by ghelegghen) achter dit laetste Eplandt nae't o.n. o. toe / leyt een Haven / daer sommige schepen Chinische goederen en waren comen laden en verhandelen / leyt niet verre van den mondt ofte t'gat van Lanton af. Dit boven ghenoeinde Eplandt woijt van de Chyne genoemt Tonquion. Van hier af so loopt o.n. o. an / om te comen bercken de Custe van tussche Chinchon, en Chabaquon, die schoon en supber is / daer 2. mijlen van af loopende / om te schouwen een Risse die dicht by Chinchon leyt / welck heeft een rondt en hoogh Eplandeken / seer dicht by t'lant ligghen : Men loopt dese custe van Chabaqueo af tot Chinchon toe / n. o. en 3. w. en n. o. ten o. en 3. w. ten w. Als men met Chinchon over een is / so heestmen 2. mijlen tZeelwaert in een hoogh ende rondt Eplandeken ligghen / ende binnen int landt eenen hoogen bergh met een Steen-rotsse boven op / ghelijck als Pulo Varella, ghelegghen aen de Custe van Champa, en d'incomste is dooz sommighe Eplanden heen. Dit booz 3. rondt Eplandeken woijt van de Chinen gheheeten Toanthea.

Als ghy met Chinchon over een zijt / als boozen / so loopt oost noord oost aen / tot dat ghy zijt 8. ofte 10. mijlen van de Custe af / om buyten alle d'Eplanden te blyben : In dese contrepe wesende / so loopt noord oost aen / op welke cours / sult comen te sien het Eplandt van Lequeo pequeno, dat is / cleyn Lequeo, ghelegghen op de hogchte van 25. graden / is een seer hoogh ende lanchwerpent Eplandt / liggende verschepden van de Custe van China omtrent 18. mijlen weeghs / als ghy Lequeo pequeno booz by zijt / comende op de 25. graden / so ghy begheert te wesen nae't landt van Bungo toe / so loopt noord oost / en noord oost ten oosten aen / op welke cours sult comen op d'Eplanden (ghelegghen aende zuydt zijde van't Epland Tanaxuma af) aen / welke Eplandt beginnen op 29. ende strecken tot op de 30. graden / zijnde in als zeven hooghe ende clepne Eplanden / welke strecken met den anderen / te wesen / d'reetste dyse met een Eplandeken ofte Clippe / noordt oost ende 3. w. ende n. o. ten noord / ende 3. w. ten zuyden / en die ander dyse / o. n. o. ende w. 3. w. ende een aen't eynde van dien noord ende zuyden. Dese seven Eplandt booz by wesende / sult comen te sien ses mijlen noord noord oost aen / twee ander Eplanden / liggghende oost ende west metten anderen / waer van dat van het oosten het cleynste is. Het oost eynde van dit Eplandt heeft een hoogen heubel / welke gaet al dalende naer't oosten af / makende eenen leegghen punt / ghy moecht wel tusschen

dese twee booz passeren / begheerende : want heeft een goet Canael van tussche beyde heen : Het grootste van dese twee Eplanden (het welke een hoogh en lanchwerpent Eplandt is) is ghenaeemt Ycoo, Van den oosterhoek van dit Eplandt af d'ijde ofte vier mijlen noord aen / is ghelegghen het Eplandt van Tanaxuma, t'welck is een leeggherich Eplandt streckende noord ende zuyden van 7. ofte 8. mijlen lanch. Te middelwegghen van't selfde Eplandt / te weten / aen de oostzijde / heestmen de Haven / het welck is eenen cleynen Inwijck / ghelegghen binnen sommighe Steen-clippen in : maer en is de beste niet om in te loopen. West noordt west van dese Haven af / ander half mijl weeghs / is ghelegen een cleyn black Eplandt / t'welck heeft een heubelken in't midden. Van Tanaxuma af zeven ofte 8. mijlen noord aen / sult comen te sien een groot ende seer hoogh landt (t'welck streckt 10. mijlen oost ende west. Dit is het landt van Japon, aen den hoek ofte het eynde van dese Custe / te weten / aen de westzijde / is ghelegghen den Inwijck van Cangoxuma, ende de Haven van Amango, hebbende boven dien eenen hoogghen spitsighen top / ende recht tegghen over het Eplandt van Tanaxuma, te weten / noord / ende noord ten oosten aen / leyt den Inwijck van Xebuxij, die seer groot is / hebbende van binnen in de Haven van Minato, Eoxima, ende Xaboxij, alle d'ijde Reieren booz clepne Schepen / altemael ghelegen aen de oostzijde / te weten / aen de rechter hant van als men westwaert aen binne in de Inwijck comt : Noordt noordt oost langhs de Custe heen 6. oft 7. mijlen boozt aen / leyt de Haven van Tanora, t'welck de beste Haven van gheheel Japon is.

So ghy begheert te loopen naer de booz sepe Haven van Tanora toe / so sult ghy u nae de Custe toe houden / en daer wel dicht by ghenaken : want is ober al schoon : maer en heestet gheen ancker gront ofte Reeden / om dat het diep is : So wanneer ghy daer langhs by heen zijt / wesende booz by den Inwijck van Xebuxij, by de Custe heen loopende / so sult ghy by eenen cleynen Inwijck comen / welke in't eerste ghesicht ende vertooninghe goet beschutsel schijnt te hebben : maer daer met over een comende / ontdeckt het terstont al wat het heeft / te weten / veel steenen ende Ruytten / streckende weynich te landwaerts in. Doe alhier dese vermaninghe / op dat daer hem niemant niet en bedrieghe. Dooz by desen cleynen Inwijck wesende / crichtmen terstont eenen groben / dicken ende hoogen hoek ofte punt landts. Van desen hoek af boozt aen / so wijckt het landt binnewaerts aen / alwaer ghy sult comen te sien een zandt strant / ende twee Eplandekens met gheboomten daer langhs by heen ligghen. Aen het eynde van dese Eplanden / comen noch andere cleynere Eplandekens / ende groote steenen van het landt af steken tZeelwaert aen.

Wanneer dese Eplandekens ende steenen in / is ghelegghen de Haven van Tanora, om daer in te loopen / sult uwen cours nemen naer het eynde van dese Eplandekens ende steenen / (die tZeelwaert in van het landt af steken) als ghy met het eynde van dien ober een zijt / so sal u tZeelwaert nae het noord oosten blyben / een ander Eplandeken ofte steen-clippe / sult binnen dit Eplandeken

Het Epland Tanaxuma.

Antwoort met steenclippé.

Gesichte en gebouwen des landts Japon.

Antwoort van Cangoxuma en de haven van Amango.

Grooten Inwijck Xebuxij begrepen de de Haven van Minato Eoxima en Xaboxij.

De Haven Tanora en is de beste van gheheel Japon ende comen daer toe loopen sal.

Daer aen het groot.

Cleyn Inwijck.

Veel steenen.

Grooten hoogen hoek landts.

Waren van Eplanden ende steenen.

Ghelegghen heyt des Haven van Tanora en hoe men daer in loopt.

Merck eens
Eplands en
inwock van
25. badem.

Maer by de
rechte haven
de keunen is.

Tussche het
punt landes
ende sommi
ghe eplande
kens int ca
nael te seple.

Voornen met
fens het pnt
lants langs
het landt op
goede diepte
seplen sal.

Streckinghe
danden in
wijck Tano
ra langs de
Custe van
Fyunga en
Bungo.

Voornen nae
Bacay tuss
schen het Ep
lant ende de
Custe van
Bungo loopt.

Wijnen nae
Bungo
langs de u
ste van Ta
noza en Fy
unga loopt
moeten de
Custe van
Cora schou
wen.

Streckinghe
ende oerme
dingen van
Eplandt te
queo prque
no tot het ep
landt Firan
do.

Gehozke en
landen ende
twee Clippe
op 21. een die
rendel gaet

Steen clippe
met 4. ofte 5
vintstehende
spitsen.

Ghelegghen
het des ep
lants Cosa
quijn ende
de haven An
gone.

heen loopen / tusschen het welcke ende het landt men eenen grooten Inwijck heeft / daer ment op vijftentwintich badem mach ankeren / noodich wesende: maer de rechte Haven en is alhier niet / dan als ghy de Eplandekens ende steen (die t'Zeerwaert upt steken) om zijt / soo sult ghy daer terstont langhs by heen loopen / te weten / tusschen een punt landts (ghelegghen aende rechter handt ofte aende noozdt zijde) ende d'eplandekens heen / tot naer binnen in t' Canael dat ghy open siet / sonder schzoomen. Dese boozsepde punt landts om wesende / sult terstont eenen Inwijck sien / streckende noorden in: nawaerts aen / sult alsdan ghenaken het landt van desen punt / die u sal blijben aende rechter handt / ghy moechter by binnen in loopen: want heester vier badem diepten / altemael modder gront / ende set het by het landt vant oosten / u wachtende vande west zijde.

Van desen Inwijck van Tanora af boozt aen / looptmen de Custe noozden aen / ende is het landt van Fyunga ende Bungo, altemael een schoone Custe / ende en hebt daer nieuwers van te byeen / dan van dat ghy boozt ooghen siet / ende 18. mijlen boozt aen / sult een seer groot Eplandt vinden / dat u sal blijben aende oost zijde / t'welcke is het landt van Toca, welck streckt oost ende west / en oost ten noorden / ende west ten zuiden over de 40. mijlen inde lenghte / comende tot by Sacay ende Miaco upt: De zupdt zijde van dit Eplandt is altemael van een supbere Custe / by de welcke langhs men na Sacay toe loopt: Tusschen dit Eplandt ende de Custe van Bungo, ghelegghen aende west zijde daer van af / heestet een straet ofte boozgaende enghte van vier / vijf / ende meer mijle byet / ende die gheen die nae Bungo toe wil / moet hem altoos houwen langhs de Custe van Tanora ende Fyunga heen / hem wachtede van de Custe van Toca.

Keerende weder op de contrep van 25. graden booz by t' Eplandt van Lequeo pegueno, als boozen gheseyt is: Begeerende te seplen nae t' Eplandt Fyrando, so salmen loopen van daer af op de boozsepde cours van n. o. ende n. o. ten oosten / tot op de hoochte van 28. graet / alhier wesende n. o. aen / op welke cours sult comen te sien twee clepne lanchwerpende / hale ende ghebroken Eplanden / ligghende noozden ende zuiden met den anderen / ende hebben aende zupdt zijde twee Eplandekens ofte Clippen liggen / een half mijl vanden anderen verschept. Dese boozsepde twee Eplanden zijn ghelegghen op 31. graden. Van dese Eplanden af 3. ofte 4. mijlen n. o. aen / leyt een Eplandeken ofte steen clippe overmits gherloben / hebbende boven op 4. ofte 5. spitsen / ofte uptstehende toppen: Als ghy met die boozsepde Eplandt over een zijt / so zijt ghy noch 10. mijlen vande Custe van Japon af / te weten / nae t' westen toe / ende loopen op de boozsepde cours van n. o. af / sult recht op een seer groot ende hooch Eplandt comen / ghenaeint Cojaquijn, (t'welcke is ghelegghen oost ende west met die Haven van Angone, ligghende drie ofte vier mijlen verschepten vande Custe af wesende / van drie ofte vier mijlen lanch / heeft aende oost zijde / te weten / nae het landt toe / veel Eplandekens ende Steen clippen: Soo het gheviel

dat ghy quaemt te verballen binnen het Eplandt / u bindende by de Custe van Japon, soo dat ghy t' Eplandt niet en moecht van buypen om loopen / soo neemt uwen cours van binnen tusschen t' landt en het Eplandt booz / te weten / buypen alle d'eplanden ende steenen heen / tot op een schoot vanden Gotelingh daer van af: maer en genact sit de Custe niet: want men heeft van't noozder landt aen de ander zijde een punt af steken: Die lenghte van het Eplandt gepasseert wesende (langhs d' Eplandekens ende steen clippen heen / als gheseyt is) sult terstont aen loeben langhs het Eplandt heen / t'Zeerwaert nae buypen toe / waer mede sult comen te sien int noozden de punt landts boven gheroct / welcke soninghe Clippen ende Rissen heeft / binnen de welcke ghelegghen is noorden aen de Haven van Amacusa. Dese punt landts leydt recht teghens een ander punt landts over / die van het Eplandt upt stecht / ligghende noozden ende zuiden met den anderen: Soo wanneer ghy dese punt landts om ende booz by zijt / so sult ghy t' dzagende houden / om also langhs de Custe heen te loopen tot op een mijl weeghs / t'Zeerwaert daer van af. Dese Custe looptmen / te weten / van den eenen hoek ofte punt landts tot den anderen / noozd noozd west. en zupd zupd oost: Ende so ghy buypen t' Eplandt Cojaquijn om liept / sult den seldren wegh nemen (dat booz by ende om wesende) nae de Custe toe te comen / en daer langhs heen loopende / als boozen. Vande boozsepde punt van Amacusa (die de Clippen ende Rissen heeft) af / drie ofte vier mijlen boozt aen / soo heeft de Custe een ander punt van een groot ende hooch landt: Booz by dese punt wesende / sult een groot open ofte Incomste van een Canael sien / het welcke ghenaeint wort O Estrecho d' Arima, dat is / de Straet van Arima, binnen in dese Straet zijn ghelegghen twee goede Havens / waer van d' eerste ghenaeint wort Xiquij, welcke een vande beste Havens van Japon is: Dese Haven leyt ontrent een half mijl weeghs vande Incomste af binnen in / aende zupd zijde van de rechterhandt / te weten / westwaert aen aertt eyndt van eenen grooten Inwijck / welcke heeft beschutsel voor alle winden / met vier ende vijft badem diepten modder gront: maer in dese Haven worden ons drie Dootugesen doot ghesmeten / denckie dat het toeghetcomen is / booz hare stinkende hovaerdye ende trotsheyt / want op alle plaetsen die die Heeren ende Meesters willen wesen / tot verachtinghe ende vercleyninghe vande Inghesetenen / t'welckmen ober al niet lijden en wil / nammelijcken in Japon, daer't een hartnechtich ende opstinaet volck is. Keerende weder op de vaert / soo heestmen aen de noozdt zijde van desen Inwijck / te weten aen't landt van d' ander zijde / een hooch ende rondt Eplandeken ligghen / tot hier toe soo ist ober al schoone ende supere gronde ende Zee.

Om in Arima te loopen / soo sult ghy het landt van't noozden ghenaken: want men heeft aende zupdt zijde (soo heeft almen den Inwijck van Xiquij ghepasseert is) twee Steenen ligghen / ende zijn daer rondtson ober al vol Rissen / ende ander buyplicht. Dese boozsepde straet streckt (te weten / als men der eerst in comt) oost af / en

Worme hem
daghen sal
alsmen byde
custe d' Ja
pon verci
ende buypen
om het Ep
lant Cosa
quijn loo
pen coit.
Watershou
winge booz
een punt.

Wanneer
merckelich
punt te sien
oght ende
van d' oost
vergegent
hept.

Streckinghe
langs de
Custen van
den tot des
ander punt.

Worme buyp
ten om het
eplant Cosa
quijn loopen
sal.

Cours van
het punt
lants dat rif
sen ende clip
pen heeft / toe
een punt van
hooch lant.

Straete van
Arima / ende
de Haven
Xiquij.

Inwijck heb
brnde goede
diepte ende
brede.

Japon's zijn
hart ende
weert volck.

Een rondt
eplant aende
noozdt zijde
des inwijck.

Wormen in
Arima loo
pen sal.

Merck en
streckinghe
booz by een
inwock van
Xiquij.

Keert

Op geweldige periculen se stroomen goede achting te nemen.

Om de punt landts heeft men de haven cochinoquin en de haven van Aryma.

Inwock die quade Reede heeft.

De haet van Simonbara sijnde moech niet leegh water.

Welc Eplandt Clippen.

Grooten Inwock.

Want eplandt Cambexyma of sommige eplandts daer by.

Goede Reede behoort bleck en een Inwock. Hier begint d' Eplanden nae Fyrande.

Wooz by Cambexyma een punt landts daermit neffens veel eplanden ende Clippen op toe loope.

Overmits gewoeldiche mist en donkerheit/ can niet hier quaetich r'ante kennis onder scheyden/ en daermen dan best doen sal

Alrechten van twee Eplanden.

Twee rissen

heert daer na naert noorden toe/ ende langhs de punt landts heen (daer de Straet sijn heert noorden aen neemt/) gaen gheweldighe stroomen/ ja so seer dat soo ghy niet wel op u hoede waert/ soudent t' Schip om en weerom doen draepen/ soo verre ghy niet eenen stijven doozgaende windt en hadde / om de stroomen haer cracht te keeren: dese boozsepde punt om wiesende/ soo heeftmen aen't selfde landt een seer goede Haven ligghen / ghe-naemt Cochinochy, ofte Cochinoquijn, ende dan noch d'Haven van Aryma, waer van dese Straet den naem heeft / is ghelegghen een half mijl van Cochinochy af boort aen / wiesende eenen Inwock/ die onbeschut booz d'ooste winden is / sonder eenich beschermfel te hebben booz eenich ontweeder/ wat boozder aen heeftmen de Haven van Simonbara, welke heeft drie Eplandkens/ die booz de noorde windt een beschutsel maech / maer de schepen blijven daer met leegh water op droochmen en heeft in dese Straet anders gheen Havens die seker en booz alle winden beschut sijn/ dan alleenich Xiquy ende Cochinochy, als gheseyt is.

Van dese Straet af naer't Eplandt Fyrande toe / heeftmen langhs de Custe heen veel Eplanden ende Clippen ligghen / ende eenen grooten Inwock / vande uptromste vande Straet van Aryma, ses mijlen boort aen / is ghelegghen een Epland dicht by de custe ghenaemt Cambexyma, t'welcke is van een groot ende hooch landt / hebbende aende zijde van ter Zee waert daer dicht by / vier ofte vijf Eplandkens ofte Clippen ligghen / tusschen dit Eplandt ende t'vaste landt heeft men een goede Reede/ ende int selfde Eplandt leyt een goet bewoont bleck van veel volcks/ met een goet cleyn Inwock/ken ofte Haven/ daermen veel Wisschers Warken/ende Fusten heeft ligghen: Van hier af soo beginnen d'Eplanden naer Fyrande toe.

Van dit Eplandt Cambexyma af/vijf ofte ses mijlen boort aen / soo heeft de Custe een uptstekende punt landts / met veel Eplanden ende Clippen / die van't landt af t'Zee waert in stecken / sult naer de selfde punt toe loopen/te weten/noordt noordtwest aen: Desen wegh van Cambexyma af / tot de boozsepde punt landts toe / is altemael van eenen Inwock/ om dat het landt binnen aen wijkte/ende overmits datmen aen dese custe van Japon (ghemeenlijcken inden tijdt datmen daer aen comt) donckerachtich ende mistigh weer heeft / soo can men qualijck de ghelegghentheit van't landt onderscheyden/ van soo't claeer weer waer/ sult terstont duyststekende punt (die d'Eplanden ende Clippen van hem af steekt) comen te sien/ ende soo't mistigh ende doncker weer waer/ soo en wilt alsdan de Custe niet volghen/ dan doet uwen cours ter halber streck van noordt noordtwest aen/ als boven/ ende als ghy daer dicht by comt / sult terstont alle d'Eplanden ende Clippen ondeckt sien/ d'alder upterste t'Zee waert van dese Eplanden ende Clippen / sijn twee cleyn Eplanden/ verscheyden vanden anderen / sijn tusschen hoogh ende leegh / meer lanchwerpich van ront/ gantsch sonder eenighe gheboonten/ ende dat van het alder upterste t'Zee waert steekt twee Wissen van hem af / streckende d'een naer het oosten ende d'ander naer het

west noordtwesten/ tot ontrent een half mijl veer / by het ooster Eplandt (van dese boozsepde twee Eplanden) is het daer dicht by schoon/ soo ny gheseyt is / als oock naer het scheen te wesen / ende aende noordt zijde daer van heeft het beschutsel booz de Monson vande zupde winden / soo het u noodich waer / moecht dan wel setten: Van dese boozsepde twee Eplanden af naer het Landt toe / sijn ghelegghen twee Eplandkens ofte Steen clippen int satsoen als Pilaren / tusschen dese Clippen ende noch andere Canalen (die u d'Eplanden altemets beginnen te openen) loopen heel luncos ofte Chijnsche Schepen booz/ gheladen met coopman schappen / naer Fyrande ende de Haven van Ymbra toe / niet teghenstaende sult alle dese Eplanden ende Clippen laten aende oost zijde ofte rechterhandt/daer ontrent een half mijl t'Zee waert af loopende: met dese Eplanden over een wiesende/ soo heeftmen drie ofte vier mijlen op de selfde cours van noordt noordtwest aen / een ander punt van een Eplandt/ stekende recht van het landt af westwaert aen/wiesende van een hooch ende black landt boven op / vertoont hem in't op doen gheelijck als drie Eplanden/ alhoewel dat het altemael maar een is / heeft twee schuursels ofte boke/ waerom het t'schijnfel van dypen maect.

Van de punt van dit Eplandt af/naer het westen drie mijlen t'Zee waert aen / sult comen te sien een ront Eplandken / hebben de dicht by hem een cleyn ende lanchwerpich Eplandt/ende soo het claeer weer waer/ sult naer het west zupdwesten / ende westen comen te sien het Eplandt van Goto, twelck seer groot ende hooch is / van veel scheur sel ende cloben / zijnde boven op altemael van een blacke effen landt.

Soo wanneer ghy het boozscheyben Eplandt (t'welcke drie schijnt te wesen) int ghesicht hebt / soo loopt recht op d'uptstekende punt van dien aen/ ende soo het waer dat het ghetp u teghens waer/ met wepnich windt/ soo maect het water (by desen uptstekenden hoeck ofte punt landts van het boozsepde Eplandt/) groote ravelinghe / ende ghe-rappelt water ende schupin/ dat het ondrachten schijnen te wesen daer't water op breekt/ niet teghenstaende isser over al schoon ende dyp / daerom moecht daer by stout ende sonder schroomen op aen loopen / u alleenlijcken een wepnich vande punt af houden/ op deser voeghen de punt landts om loopende / soo wilt het daer langhs by heen aen loeben / alwaermen eenen grooten ende goeden Inwock heeft/ alwaer sult in loopen tot dat ghy bindt thien / elf baden diepten/ is van een harde groidt / daer ghy het naer uwen wille moecht ankeren / heeft een goet beschutsel booz de windt vande Monson/alhier wiesende sult terstont ghenoech Warken ende Fusten aen boort crighen/die u nae Fyrande sullen brenghen: Inde selfde Inwock/ te weten/ binnen in oostwaert aen/ heeftmen een Reede om te ankeren/ met goet beschutsel booz alle winden: van gelyck een schent van een Aepel stuck naer het noordt oosten / leyt een ander Haven die een goet beschutsel heeft booz alle winden / alwaer meer Schepen moghen liggen dan op de Reede van het oosten boozsepdt.

plaats daer se schoon ende goede Reede boort sijnde son is.

Stchaerten van 2. cleyn clippen.

Blactse daer veel schijnsche schepen nae Fyrande of de Haven van Ymbra loopen.

Vertoninge des punts van t' Eplandt Fagupin/ t'welck 3. eplanden schijnt te wesen.

Mont eplandt ende andre inwock daer ontrent.

Ghebaente des Eplands Goto.

Gormen op het punt landts aenloop sal sonder de schijnsen ongesvallen te schroomen.

Inwock daer men of 10. en 11. baden in loopen ende te wille ankeren mach.

Goede reede inden inwock

Naech een haven en goede Reede.

Soo't

Soo het ghebeurde dat ghy alhier in dese contrere quaemt/ten tijde dat ghy vzeefe of te vermoepen hebt vooz eenigh ontwer/ soo moecht ghy u vzelick in een van dese voozsepde Havens comen berghen/ daer ghy vzy ende vzanck licht/ behalven van de Hoovers ende Dieben/ die daer moghen comen. Dit Epland t'welcke dzye schijnt te wesen/ is genaemt Faquijn, ende van hier af tot het Eplandt Fyrando heeftmen bys mjlen.

Het Eplandt Fyrando leyt s'mylen van t'Eplandt Faquijn.

In doncker weer quaet merck van t'Eplandt Fyrando te nemen.

Rondt Eplandt.

Langk hoort en black ep landt.

Hooge ronden de Clippe.

Intwisch en Canael daer dooz men na de Haven van Wmbra loopt.

Een hoek daer men op een loopen moet/ by een groote Clippe.

Een landt twelck de Canael van t'Eplandt Fyrando maect daer men d'oostzijde wachten moet.

Twee Eplanden west waert van t'Eplandt Faquijn/ daer men een clippe seponwen moet.

Twee ander Clippen/

Daer men t'Eplandt Fyrando te sien cricht/ ende by op een loopen mach.

Clepe Canalen d'waer seponwen moet.

Ghebaente des Eplandt Fyrando.

Van dit Eplandt Faquijn af/ (soo't clae wer wael) sult seer wel moghen sien het Eplandt van Fyrando, te weten/ n. daer van af liggende: maer om dieswille datmen daer de meesten tijt betrocken ende donckeren Dornel ofte lucht heeft / so en is hier gheen sekerheyt van: maer van de Haven daer ghy licht/sult terstont comen te sien een hoogh ende rondt Eplandekē/hebbende sommige steenē ronts om hem/ liggende ontrent eē half mijl vande Ree/ van de voozsepde Cufte daer ghy an zijt/ af/ welcke streckt n. n. o/ n. ende n. ten w. aen: Ontrent derdehalf mijl van u af/ sult een ander Eplandkē/ hoogh ende black Eplandt sien/ wesende ober in midden gheclooft/waerom het schijnfel van twee Eplandē maect/strecken de oost ende west/ ontrent een half mijl vā dit Eplandt af/ is ghelegen een groote ende hoogh ronden Clippe: tusschen dese Clippe ende t'ronde Eplandekē/ (dat een half mijl vande Haven van t'voozsepde Eplandt aflept) heeft men eenen grootten intwisch/ ende maect een Canael/waer dooz men loopt naer de Haven van Wmbra toe: So wanneer ghy comt te sien het Eplandt/ t'welck in twee schijnt gebeelt te wesen/ soo looptet recht op aen / naer den hoek ofte t'eynde van t'o. toe/ daer by genaende tot op een scheut van een Doet-hoogh naer/ als oock by de groote Clippe die u in t'oosten blijft/ naer binne loopende/ als dan so sult ghy een seer lanc lant comen te sien/twelck de Cufte is / die de Straet ofte t'Canael maect van tusschen t'landt ende t'Eplandt van Fyrando, sult u wachten van alle t'landt dat u blijft aen de Oost zijde: want is daer ober al buyle grondt / als ghy't bobenghe noemde Eplandt om loopt/ het welcke ghe naemt woerd Caroxijma, dat latende aen de west zijde/ so sult ontrent een scheut van een Doet-hoogh van t'eynde van dien af / twee clepne Eplanden hebben/waer van dat van t'westen lanchwerpich is/wesende t'ander dat u vooz upblijft / clepn ende rondt/ende heeft een steen-clippe/daer ghy u van moet wachten/ende sult terstont noch twee andere Clippen sien/ twelck u altemael sal blijven aen de westzijde/op dese contrere wesende/so sult het Eplandt van Fyrando comen te sien vooz u uptligghen / daer ontrent twee clepne mijlen van af wesende/sulter vzy sonder vzeesen nae toe loopen: want is daer langs heen ober al schoon/ende de Cufte van t'vaste landt vande oostzijde looptet boven heen. Als ghy nu by de Eplandekens ende Clippen zijt/ so heeftet etliche clepne Canalen/waer vā u sult wachten/ u altoos wel dicht houdende by t'Eplandt van Fyrando, t'welck u aen de westzijde blijft ende is een seer groot ende lanchwerpich Eplandt/ ende vertoont hem (te weten/van dese zijde daer ghyder naer toe loopt/) met eenen grooten hoogen heuwel/ staende te middewege op eenē uptstekende punt van t'selve Eplandt: Als ghy wel dicht by t'Eplandt zijt/so

sulter langhs by heen loopen/alwaer ghy een open sult vinden/ streckende innewaerts aen ghelijck een Gebiet/sulter tot ontrent een mijl weeghs voozby passeren / alwaer ghy eenen clepnen Intwisch ofte Sap sult hebben/ ghe naemt Cochijn, daer ghy tot op 12. baden diepten sult in loopē/ende settent daer neder/ al ist schoon datmen daer met de zupde winden onbeschut leyt/eben wel so gater geen hol water: alhier wesende/ sult ontbieden (t'zy te water oft te lande/ nae de stede van de Haven toe/om eenige Fusten oft Dackien te crigh die u in de Havē bzingen/welcke Haven wat voozder aen gelegen is: want heeft d'incomste van dien/ seer perijculeus / om de groote stroomen die daer loopen.

So ghy in dese Haven begreeden al seplen de in is loopen / te weten / alst water by naet hoogh is: want hebt inde mont vande Haven de windt seer scherp om in te comen/ende alst water begint te vallen/ so helpt het u in bzingen/ so sult op sulcker boegen langhs t'Eplandt heen loopen/ als voogen verhaelt is/ en als ghy den intwisch vā Cochijn gepasseert zijt/ te weten/ tot de eerste punt lants toe die u gemoeten sal/ die van t'selve Eplandt uptstreckt/ (van welcke punt twee clepne steenclippē afsteken/ n. aen) so sult de steenclippen genaken/ om de Haven des te beter te mogen crighen/ sult terstont recht vooz u upt comen te sien/ aende zijde van Fyrando, een groot en hoogh Eplandeken bol geboomten/ als ghy dit int gesicht hebt/ soo neemt uwen cours recht op de wester hoek van t'selve Eplandeken aen/ tot dat u t'voozs. Eplandekē gants en al ontderkt blijft van t'lijwaert/waermede terstot innewaerts aen sult comen te sien den hoek ofte t'eynde van de stede ofte bewoont bleck/ en als ghy de hupfen daer van begint t'ontdecken/so wilt het wat bet aenloeben/recht tegens ober t'voozs. Eplandeken/te weten/ aen de 3. zijde van de slincker hant/ so heeftet Eplandt eenen cleppen en leegen punt lants/ comende van eenen hoogen heuwel af/ t'Zee waert in steken/ van welcke punt landts een buorchte ofte bancke is affstekende / daerom sult de zijde van de hupfen van den voozsepde hoek ofte eyndt aldernaest ghenaken / om u buypen de stroomen te houden / als ghy daer upt zijt/wesende in t'stille water/so u de wind niet en diende/so moechtsetten/ ende u van daer af met Fusten en Dackien: oft met het Woot laten inroepen: d'incomste van dese Haven is west ende west zupdtwest aen/ etc.

Alle dese verclaringhe ende beschrijptie van dese Navigatie befluyt hem in dese rozte bermaninghe/te weten/ dat als ghy comt by de Cufte van Japon, so sult ghy alle d'Eplanden die u op de rij van de Cufte liggen/laten blijven aen de oostzijde/te weten/aen de rechterhandt/en loopen daer van buypen af heen/en d'Eplanden ghelegghen t'Zee waert daer van af/ waer van d'eerste beginnen van t'eynde van t'Eplandt van de Ree af/ (Saquijn gheheeten/ende t'langhe Eplandt van Caroxijma dat voozder aen leyt / d'welcke strecken n. n. ten w. aen/te weten/ van t'eynt van de Ree/ ende de twee clepne Eplandē/met noch twee clepne Eplandekens ofte Clippē voozder aen gelegghen/zijnde in alles zeven/die al te samen latende aen de slincker hant/afte aende westzijde/ met welcke cours recht op het Eplandt van Fyrando, sult upt comen als vozen. etc.

Een

Intrecht toe open/als een rebier/soz men voozby loopt.

Den intwisch cochijn loopt men in op 12 baden.

Daer men vertoorn moet ende enige dackien te becomen/ die een ophenghen inde Haven.

Soe int best in de haven in est op loodsm sal.

Daerch op een punt int twee Clippe om de Haven te beter in te loopen.

Cours op eē woer van t'Eplandt by Fyrando.

Daer men d'hoek des bewoont bleck te sien cricht/ende vande ghebaente des merck daer ontrent.

Soe men aen douden sal om langs sekeren bancken bryten de stroomen te houden / ende in stil water dooz barck ingehaert can woorden.

Cort begrip en beschryp van dese voozberhaet de strecken ghen.

Courfen van Macau nae Japon ende Bungo.

85

Dat 33. Capittel.

Een voyage ofte reyse, ghedaen door een Portugees Pilot, met een Soma, dat is, een Chins Schip, van Macau af uyt China, naer het Eylandt van Iapon ende t'landt van Bungo toe, met alle de Courfen ende geleghentheyten van de seifde vaerdt.

Voet' Eplāt
Pihā das ou
reas gelogen
is.

Gelegheyt
en perckel
des eplāds
der Dieben.

Canal tuss
schen twee
Eplāden.

Sanckwer
pich eplānt.
En siet te
midbewege
rens canals
daer de Zee
over spoelt.
Daer en hoe
hem t'epānt
Conquian
vertoont.

Beel clepne
Eplāden
en clippen.

Goet canael
by t' Eplānt
Conquian.

Gedaenten
van sommig
ghe ander
Eplāden.

Goede reede
ontrent het
punt van t'
Eplānt van
Conquian.

Streckingen
ontrent het
Eplānt de
mon/om de
Dieben te
schoutwen.

Wildernis
ende Bos
schagien.

DEn neghenthienden Junius des Saerdaeghs/schepden wy vant Eplānt/ghenaemt A Ylha das Outeas, (gheleghen aen de westzijde van den uytgang ofte t'Canael van Macau,) loopende na buyten toet Zeelwaert in/ te weten/door het gat daer de schepen van Malacca naer binnen toe comen: maer om dat wy boven t' Eplānt A Ylha grande dos Ladroins (dat is t'grootste Eplānt van de Dieben/ghelegghen 4. mijlen o. 3. o. t' Zeelwaert aen/van t' Eplānt ende de Haven van Macau af/) niet en konden roemen/so zijn wy dat te l'pwaert voorsz by gheloopt/tot op een scheut van een Was daer van af/ zijn twee Eplāden die haer van den anderen schepden/ met een seer smal Canael datter tusschen door loopt: door het welck men met clepne Banckoins / ofte Chijnsche Barcken door loopt: van hier af ontrent een half mijl noort aen/ is ghelegghen een ander lanckwerpich Eplānt van seer veel wildernissen ende geboomten/ ende soo watmeer men daer van dese zijde/van t' w. 3. w. in loopt/so heeft het te midbewege van t' Canael / een steen liggen daer de Zee over heen spoelt.

Van dese Eplāden af 6. mijlen o. 3. o. aen/ is ghelegghen het Eplānt van Tongquian, t'welck een hooghen lanckwerpich Eplānt is/ vol van geboomten ende wildernisse ende heeft aen de zijde vā ter Zeelwaert daer dicht by/ 9. oft 10. clepne Eplāden ende Clippen ligghen / ende om dat wy de hooghte niet en konden crijghen/om tusschen t' Eplānt ende de Clippen door te loopen/ (t'welck een goet ende schoon Canael is/) so passeerden wy t' te l'pwaert/tusschen dit ende een ander Eplānt/ghelegghen ontrent een clepne mijl weeghs n. daer van af/ t'welck een groot Eplānt is/ en daer liggen twee Eplādenkens ofte Clippen by/ te weten/ t' grootste leyt daer dicht by en t' ander wat verder af/ wy lieten dese te samen aen de slincker handt / loopende langhs t' Eplānt van Tongquian heen/daer t' ober al schoon is / welck Eplānt heeft aen de punt van t' o. n. o. te weten/aen de zijde van t' landt een zandt-bay/ t'welck een seer goede Reede is/ door de Monson van de zupde winden.

Als wy buyten dese Eplāden waren/soo namen wy onsen cours o. 3. o. aen/tot dat wy soo verre t' Zeelwaert waren / als d'uyterste Eplādenken t' Zeelwaert aen ghelegghen/ende weseende in t' ghesicht van dien/ namen onsen cours o. ende o. ten n. aen 60. mijlen weeghs tot in de hooghte van t' Eplānt Lamon, wy deden onsen cours aldus/om te schoutwen de Zee-roovers ende Dieben/(die op desen tijdt ende in dese contreye hen aldaer onthielden/voerende oorloghe. met de Portugeesen van Macon,) saghen niet tegenstaende/altoos niet dese cours t' vaste landt/te weten/ het hoochste oft die toppen van de wildernisse en Bos-schagien/weseende op plaetsen leegh land. Comende op dese contreye van t' Eplānt Lamon, (hoewel wy t' niet en saghen/) liepen terstont n. o. aen/ op welck cours hadden wy ghesicht van t' hooge landt van Chabaquon,

aen de ruste van China, weseende in dese contreye van de Custe/bonden veel quade wateren en stroomen / ende guamen te sien de Varella, ofte rodt-steen / die bobē de Haven van Chinchōstaet/sonder yet anders meer te sien dan hooge geberghten / van hier af voortaan soo en sagen wy t' landt van Chynen niet meer loopende op dese voorszreven cours van t' n. o. (die wy van Lamon af altoos deden/) guamen te sien het Eplānt van Lequeo pequeno, ofte clepne Lequeo, te weten/ op de vierde etmael naer dat wy van t' Eplānt Macau afgeschepde waren: want sagent des woensdaeghs smogghens in den dageraet/ wy aenkerdent 8. mijlen daer van af / naer de Custe van China toe: want guamen daer by den hoerck van t' zupdwest aen. Dit Eplānt Lequeo pequeno, streckt n. o. ende 3. w. ende n. o. ten n. ende 3. w. ten 3. is een seer hoogh Eplānt van ontrent 15. oft 16. mijlen lanck/ den uptersten hoerck ofte eynde van t' n. o. van t' selve Eplānt/ is ghelegghen op 25. graden rupin: want heb daer de hooghte vande Son selve ghepept met stil weder/ weseende 5. ofte 6. mijlen dwers daer van af: van dese noordt-ooster hoerck af/ so streckt de Custe van t' selve Eplānt naer t' 3. o. toe / hebbende aen t' eynde van dien / een ander groot ende hoogh Eplānt/ makende een clepne canael van tusschen beyden door/ ende schijnt van dese zijde van t' n. o. een goede ree te hebben / door de Monson vande 3. en 3. w. winden: wy hadden alhier langhs dit Eplānt Lequeo drie dagen stiltē/die ghepasseert weseende/ cregen eenen roelen windt vande Monson: gheloope dat wy dese stiltē cregghen om dat wy soo dicht onder t' landt waren.

Van den hoerck van Lequeo (te weten/van de 25. graden) af / deden onse cours n. o. ende n. o. ten o. aen / loopende op dese cours tot op 29. graden rupin / ende vande 10. mijlen voorsz by Lequeo af voortaan/bonden d'vrt al veel Sas-beene op t' water drijven/ en veel andere dierghelijcke schulpens / die seer wit waren / soo dat het hen van verre vertoont of het Catoen waer: maer duerden wepmich datse dicht en veel by een dzeven: want vonden se daer naer allentkens minder/ hier en daer verschepten van den anderen/ duerende aldus tot op 26. ende meer graden.

Comende op 29. graden rupin/ deden onse cours op de halve streck van oost n. o. aen/ loopende aldus 8. oft 9. mijlen tot het ondergaen vande Son/doen saghen wy recht voorsz ons uyt liggen/een rondt en hoogh Eplānt/ ende waren daer ontrent noch 6. mijlen van af/dit is t' eerste ende t'uyterste Eplānt/ghelegghen int w. van de 7. Eplāden/die men althans noemt As Sere Yrmaas, dat is: de seven ghesusters/welcke ligghen op 29. graden.

Dit voorsz. eerste Eplānt heeft eenē spitsighen top / int midden hebbende aen de boert van dien/aen de westzijde/ eenen steen gelijk een Pilaer / int fatsoen als de Varella vande Straet van Singapura by Malacca, ende aen t' oost n. o. heeft het een half mijl daer van af/ een ronde swarte clippe ligghen.

Dit voorsz. Eplānt int ghesicht hebbende/ liepen terstont n. ten o. aen/ als te vooren/ alle den nacht ober / ende met den dagheraet (weseende met het voorsz. Eplānt ober een/) sagen alle d'ander Eplāde/die in als 7. zijn als geseyt is/ alhier weseende liepen noch n. o. aen/tot by t' laefte vā de voorsz. Eplāde/ van

Waar / ende hoe hem elck Chabaquon op de ruste van China vertoont. Ommeentins ge van quade stroomen en de grootste onrecht de halve van Chinchon. Vertooning ge/ gebachte en streckinge des Eplānt Lequeo pequeno, op 25. graden.

Canael ende goede Reede tusschen het Eplānt Lequeo en t' ander Eplānt.

Ontmeping ge tusschen den 25. en half graden tot den 26. ende verder graden.

Waar / ende hoe hem by nuytliche rpa landt ten by van de 7. sta steren vers toont.

Waar hem d' Eplānt der 7. sulter openbaert.

Gedaente en
streckinghe
van twee eplanden
door
by de 7. uste
zen.

Langt punt.

Streckinghe
van t'langhe
punt tot het
eplandt
en ontrent de
7. usten.

Gelegtheit
eene goeden
canael tus-
schen een epland-
te ende
t'langhe punt

Hooch comt
eplandt twee
dierige d'wa-
der by de
uys werpt.

Gelegtheit
eene epland-
te Tanaxuma
ende des epland-
te Ycoo.

Goede reede

Streckinghe
ende gedaente
des epland-
te Tanaxuma.

Waren heb-
bende sommi-
ge Clippen.

Gedaente en
eplandt
trikt des epland-
ten en van
de ganden
daer ontrent.

Japen leyt 7.
of 8. mijlen
van t'epland-
te Tanaxuma
en hoe t'fel-
ve streckt.

van welcke contreppe af/te weten/6. mijlen n. o. aen/zijn ghelegghen twee Eplanden / streckende o. ende w. waer van dat van't o. seer lancck ende hooch is/ vol van swart schijnende geboomten zijnde/dat van't w. veel clepnder ende leegher/ t'epnde ofte den hoek van't oosten van dit clepuste Eplandt/ heeft eenen hooghnen heubel/ die naer't w. toe al dalende af gaet/ makende eenen leegghen ende langghen punt/ dese Eplanden liggen ontrent een mijl weeghs verfschepden vanden ander: van desen langghen punt af/derdehalf mijl w. waert aen/heestmen een ander Eplandt/so groot en hooch als dit voorsz. Eplandt/ dat voorz. mentioneerde groot en hooch lancckwerpich Eplandt is ghenaeamt Ycoo, ende die voorsz. 7. Eplanden sullen u altemael blijven aende zijde van't 3. o. ende mogen hebben inde streckinge van d'eerste tot die laetste 7. ofte 8. mijlen/als wy met het epndt vande 7. Eplanden ober een waren/namen onsen cours n. o. aen/naer't Canael t'welcke loopt tusschen t'grootte hooghe Eplandt/ende t' Eplandt vande leeghe ende langhe punt heen/daer wy door liepen/ comende aen d'ander zijde van't n. weer upt: Dit Canael van tusschen dese Eplanden door/ is diep ende schoon/sonder eenige Clippen ofte steenen te hebben / vier mijlen n. w. aen van dit Canael ofte doorzanch af/ leyde een seer hooch ende rondt Eplandt/ t'welcke schijnt aende west zijde Clippen te hebbē: Dit Eplandt heeft den meesten tijdt een Vulcano, dat is: een Swavel ofte vierighen Bergh/ te weten/ op't opperste vant Eplandt: Van dit vierighe Eplandt af een mijl weeghs n. aen/ is ghelegghen een ander clep ende leeghe Eplandt: Van dit voorsz. vierighe Eplandt af/recht oost aen 8. mijlen weeghs/ leydt het Eplandt van Tanaxuma, dat voorsz. groot ende hooch Eplandt Ycoo, ghelegghen aende oostzijde van't Canael/als voorsz. heeft aende n. zijde een leegh landt/ ende daer langhs by heen goede reede/zijnde ober al schoone groot/ streckende vier ofte vijf mijlen o. en w. Want oost epnde van dit Eplandt Ycoo af/ drie mijlen n. aen/ leyt het bobenghenomde Eplandt van Tanaxuma, als oock gheseyt is inde beschrijvinghe vande Courfen ende Navigatie naer het Eplandt Fyrande toe: Dit Eplandt van Tanaxuma strekt n. en 3. zijnde altemael van een leegh landt van heubelen ende dalen/ hebbende Hynboomen op / die seer ondticht ende verschepden vanden anderen staen/ende heeft 7. ofte 8. mijlen inde lenckte/en int midden van dien/te weten/aende westzijde/ leydt een Haven ghelegen binnen sommige Steenrootsen ofte Clippen in/ende van dese Haven af/anderhalf mijl w. n. w. aen/ is gelegen een seer clep ende black Eplandt / met een heubelgen int midden: Dit clep Eplandt heeft aen't epnde van't n. sommige upstehende steenen en Audsen/streckende so verre als een scheut van een Gotingh berepckē mach/alle de reste is schoon/ van gelicken tussche dit Eplandt ende Tanaxuma ist ober al schoon ende supher: Van't Eplandt Tanaxuma af 7. ofte 8. mijlen n. aen/ leyt het groote ende hooghe landt van Japon, welcke Custe streckt (te weten/aende zijde) o. ende w. 10. mijlen weeghs: Want Canael bobē verhaelt dat tussche de twee eplanden door loopt/ en cammen Tanaxuma niet sien/ dan soo't clær en helder weer waer/wy liepen o. n. o. aen/ende comēde tot ontrent drie mijlen verschepden van't

boorzepde Canael af/ soo onderkten wy eerst Tanaxuma, als oock van ghelijcken het grootte landt van Japon, t'welcke als gesept is seer hooch is/streckende oost ende west 10. mijlen weeghs / ende om diefwille dat Tanaxuma streckende is n. ende 3. wesende leegh/en t'lant van Japon hooch/ so vertoont het hem in die contreppe daer wy waren/ altemael een landt te wesen/om dat het door den anderen streck/ welcke was d'oorfakē dat die Chijnsche Pilot die wy by ons hadde/meende dat het altemael een landt was: maer als wy't begonsten te genaken/so begonst hem t' Canael van tusschen beyden allenckens te openē/wesende van d'eent tot het ander/van d'wers ober 7. ofte 8. mijlen/wy liepen op deser boeghen op de halbe streck van o. n. o. aen/ naer t'landt van Japon toe/wesende int massen van't water/waerom het oostwaert aen liep/te weten/naert clepne Eplandt (dat by Tanaxuma leyt) toe/daert ons naer toe dreef/so dat wy moeytens ghenoech hadden om daer boven te comen/ passerende tot op een Gotingh scheut naer daer langhs by heen/ waerom noodich is n. o. aen te loope/tot datmen t'voorsz. clepne Eplandteken voorsz. by is.

Als wy Tanaxuma om waren / soo liepen wy n. n. o. aen naer de Custe toe/ daer noch 3. mijlen van af wesende/ende rregghen recht te ghens den intwisch van Xebuxij ober/een stilte: dit was den laetsten Juntus/ghescheppen wesende vant Eplandt genaemt A Ylha das Ourcas, (t'welcke leyt aende westzijde vande mondt ofte t' Canael van Macau af/) den 19. vande selfde maent/ hebbende onder wegghen ghewest tot dit landt van Japon toe 11. dagen/waer van drie dagen stilen hadden/ dat de seplen voorz. de mast hinghen/ onder t' Eplandt van Lequeo, als gheseyt is/etc.

Dat 34. Capittel.

Een ander beschrijvinghe vande Navigatie ende Courfen vande Haven van Macau af, langhs t'landt van China heen, naer't Eylandt Fyrande, ende de omlyggende Eylanden toe, tot die Haven van Vmbra, ghelegghen aende Custe van Japon, met verclaringhe van andere Havens daer ontrent ghelegghen, daer men handel en trafijcke drijft, met de gheghentheyte van dien.

Die gheen die begeert te seplen van upt Macau, ofte die van dien af naer Japon toe/ inde Monson van Juntus ende Jultus/ ende so ghy int uptseplen niet en mocht loopen te loefwaert van een Clippe/ diemē van Macau af genoech sien can / welcke t'schijnsel van een Bepl maercht / en derft daer niet eens om becommert wesen: want latende t' Eplandt Lanton aende by / moecht terstont loopen waer ghy wesen wilt / want is ober al schoon/ende en hebt daer niet werg af te dreefen/als ghy buyten d'Eplanden upt zijt/ sulc uwen cours nemen naer't Eplandt Ylha Branco toe / (dat is: t'witte Eplandt/ ofte eghentlijck de witte Steen clippe gheseyt)/loopende o. n. o. aen/tot naer't Eplandt Lamon toe/ en al ist dat ghy seer goede windt hebt / schepdende des avonts vande voorsz. Eplanden af/ so sulc ghy eerst des moorgens t'voorsz. Ylha Branco comen te sien/ als ghy daer met ober een zijt / so sulc ghy aen vande landt een groot hooch landt sien / wesende aende

Waarom
Tanaxuma
en Japon niet
te can/ ende
waer sp een
lant schijnē
te wesen.

Streckinghe
des Canaels
tusschen de
twee eplanden.

Endertich-
tinge waer/
en hoe verre
binnen n. o.
aen dient te
loopen.

Stille ontte
den intwisch
Xebuxij.

Eplandt van
Ourcas leyt
westwaert
vande Canael
van Macau

Waren ons
beschouwen
door by een
Clippe van
Macau loopen sulc.

Wanneer
den cours na
t'witte epland-
ten sulc
wanneer
int ghescheyt
egghet.

Gedaente
des selfden
Eplandt/
en de gronde
daer ontrent.

Streckingh
en ontmoet
ingen van't
wite Epland
nae Lamon.
Diepte ende
gedaente
des fandes
ontrent 7. en
8. mijlen van
Lamon/ met
aentwys hoe
men loopen
moet.

Diepte van
Lamon tot
Macau/ en
van de ghe-
daente des
gronds daer
ontrent.

Endertich-
zinghe want
nietmen upt
den rechten
cours is/ en
hoe men ster-
ken moet om
den rechten
cours te be-
waren.

Epcken
almen int
midde van
t'Canal is.

28. schij-
gewat land
dat men nae
een dach se-
len sien sal/
so men de
wint van de
Monson
heeft.

Moogte van
t'Epland
dos Cabal-
los.

Plaets van
t'Epland
van 28. a-
borijn.
Weel Eplan-
den van't
Epland dos
Caballos
tot de C. de
Sumbor.

Cours om
t'Epland
Puloma en
andere te
kennen.

aende oost zijde stepl afgebicht/ hebbende int
midde eenen ronden heubel int satsoen van
een byoot/ de diepten diemen daer lant/ heen
heeft/ te weten/ twee mijlen daer van af/ (lute-
tel wint ofte meer) zijn 30. ende 35. bademen
modder grondt: Van dit Epland ofte Ylhea
Branco af naer Lamon toe/ so heeft de Cufte
bant vaste landt clepne Epland daer langhs
by heen ligghen: Men heeft op dese contreppe
(te weten/ 12. mijlen of daer ontrent een dees
zijde Lamon, ende 7. ofte 8. mijlen bant vaste
landt af/) clepyn swart sandt met sommighe
schulphens ghemengt / op de grondt met 27.
ende 28. badem diepten/ en sult alhier wesen/
de/ niet laten te loopen op de begonnen cours
van o. n. o. aen/ al en siet ghy schoon geel lant:
want hebbende die boozseppe diepten en gzoet/
soo gaet ghy byp ende behouden vande Risse
van't Epland Lamon, ende soo't sake waer
datmen geen landt en saegh/ so cannen eben-
wel/ dooz de diepten ende grondt weten waer
datmen is: want vant Epland Lamon af
naer Macau toe/ soo heeftmen de boozseppe diep-
ten ende grondt van 25. tot 28. badem/ ende
boozhy Lamon ende daer ontrent/ is de grondt
van wit/ clepyn/ dun/ met sommich swart lant
gemengt/ ende so men by geballe alhier pas-
seerden met dyfich ende doncker weder/ so sal-
men synen cours doen als verhaelt is van o.
n. o. aen/ want dit is den besten wegh: alsmen
hem ghyt by't Epland Lamon te wesen/ ende
bindende de diepten van 15. 16. badem/ so ist
een tepken dat ghy verre t'Zee waert zijt/
(want in dese contreppe so loopen de stroomen
seer crachtich naer't o. 3. o. toe/) daerom sult
al dan n. o. aen loopen/ om weder den rechten
cours te gheraken.

Loopende op de diepten van 25. ofte 28.
badem sandt grondt/ is eenen goeden wegh/
doende de cours van o. n. o. aen/ want zijt op
dese manier op den rechten wegh/ van te mid-
delweghen bant Canal / alsmen t'Epland
Lamon boozhy is/ te weten/ van naer Chin-
chon toe/ so heeftmen de stroomen ende wate-
ren met hem in syn faeur/ en so men de wint
vande Monson heeft / salmen terstont des
anderen daeghs landt sien/ van beyde zijden/
te weten/ t'lant datmē heeft van suerboort/
is het eynde ende den hoek van het Epland
Lequeo pequeno, ofte clepyn Lequeo, en t'be-
ginfel van't Epland genaemt Ilha Fermosa,
dat is/ t'schoone Epland/ ende aende zijde bā
het backboort / leyt het landt in satsoen ghe-
lijck een hoek/ al hoewel dat het gheen en is/
dan is het Epland A Ilha dos Cavallos ofte
t'Epland vande Beerden/ t'welcke seer hooch
is/ legghende op de hoochte van 255. graden/
en heeft aen d'een zijde/ te weten/ vier ofte vijf
mijlen t'Zee waert daer van af het Epland
van Baboxijn, dit landt int ghesicht hebben-
de salmen synen cours noozdtoost aen doen/
t'welcke eenen goede wegh is/ om byt alle
d'Eplanden om te loopen: want van dit booz-
seppe Epland vande Beerden af booztaen/
tot de Cabo de Sumbor toe/ heeftmen veel
Eplanden t'Zee waert wtstelen/ waeront dit
den beste cours is om naer de Cabo de Sum-
bor te loopen/ alsmen naer syn gissinghe niet
den hoek ofte Cabo de Sumbor ober een is/
al en sietmense niet / en is niet aen bedeven:
want mē isser ontrent 8. ofte 10. mijlen vā af.

Op dese contreppe wesen/ salmen synen
cours n. o. aen doen/ om te comen verkenne
het Epland van Puloma, ofte Mcaxuma, ofte

het Epland Guoto: want dit is eenen goeden
cours booz de winden vande Monson / ofte
somen eenighe stromen oft contrarie winden
creegh / soo datmen synen rechten wegh niet
houden en mocht/ soo salmen hem in sulckier
boeghen reguleren/ datmen daer naer weder
op synen wegh comt/ om eenighe van dese ep-
landen te comen verkenne: Dit boozseppe
Epland van Puloma is ghelegghen n. o. ende
3.3. w. met het Epland Guoto, ontrent 10.
ofte 12. mijlen vanden anderen verscheppen/
ende schepdt hem in vier ofte vijf ghebeelten/
hebbende veel gaten ende stucken daer ront-
om heen: men en heeft daerom niet te byeen/
want heeft daer dicht by noch veel meer an-
der stucken / t'welcke ick weet om dat ickse
selver altemael wel perfectelijcken ghesien
hebbe.

Van dit boozseppe Epland af/ naer de Haven
van Vmbra, ofte t'Epland van Fyrando toe/
salmen synen ouden cours van n. o. aen loo-
pen/ waer mede sult comen te sien het lant be-
neden Vmbra, t'welcke seer hooch is/ hebben-
de byde Cufte langhs heen veel clepne Eplan-
den ligghen/ onder welcke zijn twee Clippen/
die seer scherp ende puntich uptsteken gelijck
als Diamanten: van hier af tot Vmbra toe
zijn 6. ofte 7. mijlen/ in dese contreppe comen-
de/ te weten/ tot ontrent een mijl naer't landt/
so salmen synen cours n. aen doen / loopende
op dese straat de Cufte langhs/ byde Cufte co-
mende / salmen hem daer wel dicht by heen
houden/ om t'lant ende de mercken van dien
wel te verkenne/ welcke zijn dese/ te weten/
alsmen dicht by't lant vande rechterhandt is/
so heeftmen een punt landts/ waer van twee
Eplanden t'Zee waert af liggen/ welcke is by
d'incorste van Vmbra: want van dese punt
af naer binnen toe/ so looptmen n. o. aen daer
nae toe/ op dese hoet ofte punt staet drie Hijn-
boom/ ende met desen hoek ober een wesen-
de/ salmen t'Zee waert daer van af/ (te weten/
aende sincker handt/) een clepyn Epland met
een ronde Clippe sien ligghen/ sult binnen de-
se boozseppe Clippe heen loopen/ waer mede
sult recht booz u upt comen te sien het landt
van Vmbra.

Alsmen comt te sien een groot Eplandeken
ofte Clippe/ (t'welcke seer stepl ende afgebicht
is/ t'Zee waert in ghelegghen/ so salmen aende
zijde van't lant veel ruyp int water sien dyj-
ven/ dit Eplandeken salmen laten aende zijde
vant backboort ofte sincker handt/ loopende
tusschen dat ende t'landt heen: want isser by
een half mijl byet/ bair dit Eplandeken af tot
de mont ofte incorste vant Canal zijn twee
mijlen op de cours van noozdtoost aen waer
mede men terstont d'incorste sien sal/ die seer
byet is.

Van dit Eplandeken ofte Clippe af/ loop/
een Risse van steen/ streckende tot de mont vā
de incorste toe/ liggende een deels hooch vā
water/ en op sommighe plaetfen bedekt/ doch
moecht het genoegh sien/ daerom en heeftmē
daer nieuwers van te byeen dan van datmē
booz ooghen siet/ tusschen dese Rissen t'lant
vande rechterhandt heen/ heeftmen t'landt
weghen 15. ofte 18. badem diepten/ modder-
grondt/ alsmen d'incorste van't Canal comt
te sien/ soo salmen daer recht naer toe loopen/
sonder schroomen/ want is een seer goede in-
corste/ in dese Straet ofte Canal wesen/ de/
so datmē de Gebier van binnen comt t'ondere-
ken/ soo doetmen synen cours al byde rechter
handt

28. schij-
gewat land
dat men nae
een dach se-
len sien sal/
so men de
wint van de
Monson
heeft.

Seleo thepe
vande er lan-
den Puloma
en Guoto.

Veel stuc-
ken ende gaten
hier ontrent.

Cours na de
Haven van
Vmbra.

Ghebarnte
van een E-
pland beneden
Vmbra.
Twee schep-
pe Clippen/
streckende
naer hier toe
Vmbra.

Rechterhandt
7. mijl van
Vmbra zijde.
Twee eplan-
den byde in-
corste van
Vmbra.

Seleo thepe
van een cour
Eplandeken

Epcken/ af
men ontrent
een groot
clippe. ofte
Epland is.
Seleo thepe
van't selve.

Gedaente
van d'incor-
ste vant Ca-
nel.

En vijf tot
de incorste
van Canal

Diepte tus-
schen t'af-
ende t'lande
abde rechter
handt.

Cours tot de
incorste vā
de Straet.

Een Eplan-
dek met een
crups bouen
op.

hant heen/ al waermen terfont een ront ep-
landeken sal sie/ welcke een crups boven op
heeft/ en al ist datmen d' incomste niet en siet/
so salmen ebentwel op dit Eplandek aen loo-
pen/ want almen daer met over een is/ so sal
men terfont de see comē te sien/ daer de sche-
pen ligghen/ als oock een Portugesche Ker-
ke op't landt sien staen/ alhier binnen wesen-
de soo looptmen zupben aen/ tot ontrent een
scheut van een Godelingh verber/ al waerme
het mach setten op 10. badem diepten / van
seer goede modder giont: men sal hem alhier
vast binden vande zijde van t. n. n. o. ende 3.3.
in ende naer dat de wint waept/ salmen hem
met het voozste vant schip keeren/ dat met de
anchors onder de steenen vast makende: wāt
is daer enghe/ niet teghenstaende en doft als
van niet vzeesen/ al ist schoon dat het harde
waept.

Wetman-
ge datmen
vande C. de
Sumbor na
Japan den
tust bewel-
ghen sal/ al
waerdanne
geen Eplan-
den en (sch).

De Haven
van Aryma
lept 12. mijl
van Vmbra.

Selegem-
den Cabexu-
ma.

Cours om na
Cochino-
ch te loopen.
Ghelegent-
heyt van Co-
chinoch.

Een seer goe-
de Haven tot
Cochinoch.

Wetman-
ge datmen
gheen vze-
essen sal
vooz en in-
tugck van
Aryma.

Selegem-
den vande
Haven Oxi.

Wetman-
ge datmen
gheen vze-
essen sal
vooz en in-
tugck van
Aryma.

Over al de
Eusten van
China ist
schoon ende
fapper.

Vermaene u wederom/ dat so wanneer ghy
comt vande Cabo de Sumbor, vande Cufte
van Chynen af / naer't landt van Iapon toe/
al ist sake dat ghy de vooz ghementioneerde
Eplanden niet en siet/ so en laet daer om uwe
cours van n. o. aen/ niet te verholgen/ tot dat
ghy aende Cufte van Iapon comt: want al ist
dat ghy verbalt by de Haven van Aryma,
(welcke is twaelf mijlen van Vmbra,) en is
daerom niet aen ghelegghen: want men heeft
in dese contrey seer goede Haven/bpde vooz-
schreben Haven van Aryma, is ghelegghen een
Eplandt (te weten/ een weynich meer naer't
n. als naer't 3.) ghenaeint Cabexuma, twel-
ke aende binnen zijde een seer goede Haven
heeft/ daermen seker ende byj mach ligghen
ende handelen/ en soo ghy van hier af begeert
naer binnen toe dooz te loopen/ so doet uwe
cours n. n. o. ende n. o. ten n. aen/ waer mede
sult comen by een Haven genaemt Cochimo-
chy, ghelegen int Coninckrijck van Aryma,
van Cabexuma af schepdende/ sult langhs
t' landt vande noozdzijde heen loopen/ tot 7
ofte 8. mijlen toe/ waer mede met Cochino-
chy over een sult comē/ (welcke een betet ha-
ven is als die van Vmbra, om die wille dat
de schepen aldaer t' haren wille mogen ligghen/
ende oock dat meer is/ so is te wetē/ dat al eer
ghy dese Haven ghenaeckt/ soo comen u veel
Wacken en Schuyten aen voozt/ die u vze-
lijcken sullen binnen brenghen/ en hebt gheen
vzeese vooz den Inwijck van Aryma: want
d' oude Piloten hadden daer vzeese vooz/ om
dat sy so wel niet en consten als ick / over-
mits dat ick daer selfs met een fuste over al
binnen in/ en rontom hebbe ghebaert (met
ghenoech moeptens / recht tegens Cochino-
chy. over/ leyt een ander seer goede Haven ge-
naemt Oxi, toebehoorende den Coninck van
Bungo, al waermen oock byp ende seker mach
handelen ende traffijcketen.

Wetman-
ge datmen
gheen vze-
essen sal
vooz en in-
tugck van
Aryma.

Wat ghelijcken sult gewaerschoot wesen/
datmen hem langhs alle de Cufte van Chy-
nen heen / nieuwers af heeft te schroomen/
want isst/ over al schoon en fapper/ u alle-
lijcken buyten alle d' Eplanden heen houden-
de: want so ghy daer tusschen in raekte/ sout

daer qualijck weder naer uwen wille continen
upt comē/ daerom ist best hem daer van buy-
ten af te houden / doende sijnen cours daer
langhs by heen/ so en heeftne daer nieuwers
af te vzeesen/ ende is over al eē schoone werch/
soo wel naer t' Eplandt Fyrando, als naer de
Haven van Vmbra toe/ alleenlijcken dat Fy-
rando 7. ofte 8. mijlen vande hoek ofte punt
vande boomē noozderwaerts aen leyt/ in die
contrey wesen- de/ sult Fyrando terfont comē
men te sien/ int aencomen van dien heeftmen
een Varella, dat is: een merckteycken van een
Roofte ofte spitsigen bergh/ eynelijcken sult
u reguleren als voozen gelept is: want is ter-
font kennelijck / zijnde een seer hoorch landt/
welcke streckt o. n. o. ende w. 3. w. h. v. bende te
midbeweghen van dien veel clepne Eplanden
ligghen/ met Canalen van daer tusschen heen
dooz/ om van d' een naer d' ander zijde te mo-
ghen loopen: maer somen van't Eplant Ca-
bexuma af naer Vmbra toe wilt loope / moct
men hem altoos wel dicht by't landt heen
houden: want int Eplandt vande Diamant
ofte t' spitsighe Epland ghenaeint/ heeftmen
een andere seer goede Haven/ daermen terfont
(alsmen daer int ghesicht is/) met menichken
van Wacken ende fusten ontfangen wort/
om t' schip binnen in te brenghen.

Die havens diemen in dese contrey heeft/
zijn dese naerbolgende/ te weten/ so aen't landt
van Iapon, als aende Eplanden daer naest by
ghelegghen/ waer van in dese beschrijvinghe
mentle ghemaect is. Zuden eersten/ so heeft-
men een seer goede Haven int Eplandt van
Cabexuma: Item Cochinoch gelegghen int
Coninckrijck ende de Stract van Aryma,
is noch beter Haven: De Haven van Oxi,
welcke leydt recht teghens over Cochinoch,
is oock een goede ende beter Haven: Kent E-
planden ghenaeint O lhea do Diamon, (dat
is/ t' Eplanden vande Diamant/ dooz sijn
spitsighe ende scherpe Roofsen/ heeftmen oock
een seer goede Haven / welcke is van't landt
van Vmbra: Item de Haven van Vmbra is
oock een goede Heede/ etc.

Dat 35. Capittel.

Een corte vvaerschoovinghe ende onderrecht-
fel vande vaert van Macau uyt China af/
naer Iapan, ende t' Eplandt Cabexuma, tot
de Haven van Langhesaque ofte Nangesa-
che toe, vvelcke is de gheen die huylens
daeghs aldermeest vande Portugesen gefre-
quentteert vvordt met alle de Courfen ende
streckinghen op't cort verhaelt, door een
expert Pilot ende bedreven Stuurman, met
verclaringhe vande vvinden, Tuffon ghe-
naemt.

So haest als ghy t' Eplandt Ilha do
Leme vooz by 39t/ (welcke is comen
de van uyt Macau af) / soo doet uwen
cours d. n. o. aen/ waer mede sult het
Eplandt van Iapon comen om te loopen/ en
soo t' by nacht waer/ sult het loot uyt werpē/
ende vubende 22. 23. badem diepten / met
schulplengs ende swart sandt op de giont/ soo
zijt ghy recht teghens de Riffe over/ ende als
ghy die vooz by 39t/ sult wit ende clepne sandt
vande/ doende als dā uwe cours n. o. en n. o. ten
n. aen/ u altoos wachtende vande Cufte van
Chinon af / soo veel als ghy vmmen
moecht: want den besten wegh is te loopen te
midbeweghen van't Canael heen/ te weren/
so veer

Wetman-
ge datmen
vande C. de
Sumbor na
Japan den
tust bewel-
ghen sal/ al
waerdanne
geen Eplan-
den en (sch).

Een schoone
baert bepde
na umbra en
fyrando.
Selegem-
den vande
fyrando

Wetman-
ge datmen
vande C. de
Sumbor na
Japan den
tust bewel-
ghen sal/ al
waerdanne
geen Eplan-
den en (sch).

Een goede
Haven ende
spitsighe E-
pland.

Wetman-
ge datmen
gheen vze-
essen sal
vooz en in-
tugck van
Aryma.

Een goe-
de Haven
int E-
pland Oxi
heer do
Diamon.

Cours van
t' Epland
naer t'
Epland
naer t'
Epland

Wetman-
ge datmen
gheen vze-
essen sal
vooz en in-
tugck van
Aryma.

Wetman-
ge datmen
gheen vze-
essen sal
vooz en in-
tugck van
Aryma.

Diepte by
de Ilha dos
Pescadoiros.

Boezack
waerom dat
men r' loot
apt wepen
moet almen
voorz by de
Ilha is.

Wat cour
namen ne
me sal indie
vame van
de strom
windt abre
ballen wojt.

Moemt hem
regulere sal
in strom
winden.

Speleghin
ghe van het
woort Tuf
son.

Dee dees
stromwindt
waepen.

De Tuffos
waepen tuf
schen China
en Japan.

Cours van
de Ilha fer
mosa nae de
Straet van
Aryma.

Wat diepte
danne heeft
almen recht
op Macau
nae loopt.

Gedante
ende plaats
van't Ep
landt van
S. Clara.

so verre vant Eplandt vande Disschers/als vande Custe van Chincheco, af/ ende so ghy't Eplandt vande Disschers (A Ilha dos Pescadores ghenaeint) naerder waert/ sult minder diepte vindē/ daerom sult op u hoede wesen/ so wanneer ghy t' Eplandt Lemaō' voor by zijt/ t' loot uyt te woopen / om oorsake vande Disschers Eplanden / As Ilhas dos Pascadores. Soo het ghebuerde dat u in dese contreppe de stromen vande winden Tuffon ghenaeint overbielen/ en so yu quamen van uyt den n.o. af/ so neemt uwe cours op den boech van ter Zee waert aen/ en dat so veel als ghy immer s moecht/ om de Custe te schutwen : want de wind sal sonder twijfel nae het z.o. loopen/ het welcke dwers op de Custe is/ so datse u blijft voor een leegher wal / ende op dat het u niet op de Custe en jaecht/ so is het goet alle de sepe len te stricken ende in te nemen/ en also stil te drijben/ tot dat de wind nae t'zuden loopt/ om alsdan uwen wech weder te verholgen/ ghebe u desen raet ofte advijs / om diesswille dat sijn my twee jaren achter een gebonden hebbe in dese contreppe altoos met de tozmenten Tuffon, so dat wy d'eene reyse by naest teene mael verlozen waren/ om op de Custe te ghe raken. Om nu te verstaē wat dit woort Tuf son te segghen is/ soo is te weten/ dat het een Chijns woort is/ t'welck de Portugesen son der veranderen oock alsoo aenghelwent heb ben/ en is ten tozment ofte onweder/ diemen ghemeenlijcken crijcht op dese daerden van Chyna nae Japan toe / oft is ten minsten seer selden/ datmen se mist: Comt ende begint bā den eenen hoek ofte d'ander/ loopende alsoo met een gebuerige strom by naest alle de stre ken van't Compas om / altoos eben ghesta digh wapende/ so dat het de Zee luyden ghe noecht te doen gheeft/ en dat in sulcher boege/ datter op alle de daerden van gants Orient ofte d'Indische quartieren geen tozment ofte onweder so seer ontsien en bezyest wojt als dese Tuffons, van tusschen Chynen en Japan, waer om wel noodich is daer op verbaecht en boozsien te wesen/ op datmē daer niet over siens bā overstulpt en woxt/ alst somtijts wel gebuert is/ van die daer met in groot persi kel en lijden ghecomen sijn/ als dese selfde bi loot ghetupcht hem gheschiet te wesen / ghe lijck als ooc een peber bā die de boorz. daert gebaren hebben ghenoech weten te vertellē/ en sulchs altoos ofte den meesten tijt bebon den hebben.

Als ghy met het Eplandt A Ilha fermosa (ofte t'schoone Eplandt) over een zijt/ so loopt n.o. aen / met welcke cours sult recht op de Straet van Aryma aen comen/ t'welcke eenē goeden gangh is. Nu soo haest als ghy comt gont te nemen/ te weten / aende zijde van te loefwaert/ en dat ghy crijght 75. badem diep ten/ soo sult ghy recht op't midden van't Ep landt Meaxuma aen comen/ en hebbēde min der diepten/ so ist eenen quaden wegh/ waer u noodich sal wese uwen cours te verbeterē/ om weder te recht te comen : maer wesende van te loefwaert/ is goet/ te weten/ soo wān neer ghy het Eplandt Sancta Clara comt te sien/ het welcke een cleyn Eplandt is/ hebben de aende zijde van't noozdt oosten twee ofte drie Clippen ligghen / ende wat boozder aen het Epland Cojaquijn, het welcke seer groot is/ zijde in dizen ghebuekt. Ich hebber aende zijde van het landt by heen gepasseert/ het welcke eenen seer goeden wegh is / en hebt

u meulwers van te wachten / dan van som inighe steenen / die langhs het Eplandt heen liggen/ welck men beschepdelijcken ghenoech sien can : want de Zee daer op bzecht/ sult daer uwen wegh langhs heenen doen/ laten de dese Steenen aende zijde van't back boort/ ontrent een schuet van een Was daer af loo pendē: Als ghy dese ghepasseert zijt / so loeft soo veel als ghy immer muecht t' Zee waert aen/ om te schouwen d'ie Eplandekens ofte Clippen / die aen d'ander zijde recht teghens het dick ende grof landt over ligghen : want is tusschen bepden altemael vol Rissen/ daer om is het beste te loopen t' Zee waert van't Eplandt Cojaquijn af/ te midbeweghen van het boorzepde grof ende dick landt (dat booz by d'Eplandeken ofte Clippen vande Rif sen leyt) is ghelegghen de Haven van Ama cusa, die seer goet is/ al waer begint den Ju wijck van Aryma. Van hier af sult ghy ter stont/ (te weten / int n.n.w. comen te sien het Eplandt van Cabexuma.

Als ghy met Cabexuma over een zijt / soo sult ghy boozder aen comen te sien ses Ep landekens ofte Clippen/ daer ghy aende zijde van ter Zee waert sult by comen/ soo sult ghy terstont comen te sien nae het oosten / ende oost ten noozden aen het Eplandt/ ghenaeint Ilha dos Cavallos, ofte vande Beerden. / het welcke heeft aende zijde vande Zee eenen gro ven hiebel / ende aende ander zijde nae het Eplandt Fyrando toe / twee Clippen langhs de Custe heen liggen / die in't schijn hem ver toonen als twee seplende Schepen : Oock mede sos heestmen wat boozder aen nae Fyrando toe / twee blacke Eplanden langhs de Custe heen ligghen / welcke ghenaeint wozen As Ilhas das Restingas, dat is / d'Ep landen vande Rissen ghesepet.

Soo't u noodich waer (als ghy van nyter Zee aen comt) te ankeren / al eer ghy inde Haven loopt / (wesende by d'Eplandeken ofte Clippen) soo set het met nieuwe Cabels die wel versekerende / op dat ghy daer gheen anckers en verliest : want isser seer diep ende scherp.

Mer de boorzepde ses ofte seven Eplandekens ofte Clippen over een zijde/ soo loopt recht op't Eplandt/ A Ilha dos Cavallos aen/ als ghy daer by comt (te weten / vande punt binnewaerts) / soo sult ghy langhs het selfde Eplandt heen een booghte boven water sien ligghen/ alle d'ander Eplandekens ende Clip pen die ghy siet / sullen u blyven aende zijde van't back boort/ t'welck is aende zijde van't Eplandt Facunda, sult aldus loopen tot inde Haven bā Langasague, en en hebt daer nieu wers van te schroomen / dan van dat ghy boorz ooghen siet : want men heeft alhier de Zee ende grondt ghelijck aende Custe van Spaengien

Dat 36. Capittel.

Een voyage ofte Schipvaert, ghedaen van Macau uyt Chyna af, nae de Haven van Langasague ofte Nangasache in't Ey landt Iapan, met het Schip Sancta Crus, vvaer van Capiteyn vvas eenen Portu gescher, met namen Francisco Pays, ende Constapel van dien, eenen Dirrick Ger ritszoon, Burgher deser Stadt Enckhuy sen, in het Iac 1585. met alle de coursen ende gheschiedenissen alles gheappoindeert

Sommighe
neen lang
desen cans.

Waerthou
wings booz
3. Epland
en den Risse

Plaets bā
de haven vā
Macau.

Ses Epland
dekens die
men hier als
met Cab
exuma
over een is.

Gelegghen is
hept vande
Eplandekens
Ilhas das
Restingas.

Waerthou
wings ofte
noodich
waer te an
keren.

Plaets van
de Ilha dos
Cavallos/
midsgaders
een booghte
op't selfde
Eplandt.

Goede schoo
ne grondt in
de haven bā
Langasague

H h ends

ende aenghereeckent door den Pilot ofte
Stuerman van't selfde Schip ende vaert.

Est w'liert
dat t' Schip
d' Crus upt
d' Macau ge-
loopen is.

Diepten int
Canael van
Lanton.

Plaets van
het Canael
van Lanton.

Diepten tot
bupten d' Al
ba do Leme.

Gebanten
almen bp't
Canael van
Lanton ofte.

Het Epland-
eken Ilha
Branco ofte
Witte Clip.

Hier de Son-
ne recht bo-
ven't hooft.

Errogen hier
lant van La-
mon int ge-
sicht/ is lant
ende black.

Ontrent 7. of
8. mijl van
lant Lanton
27. badem
diep en wit
oock swart
lant.

Den 5. Julius / anno 1585. wesen-
des vijfdaeghs smorgens / gingen wy
t' sepl / (te weten / vande punt die teges
t' Clooster van S. Francisco over leyt
af) met resolutie om te loopen te loefwaert vā
een rondt Eplandeken ofte Clippe / ghelegen
o. 3. o. daer veer van af: maer om dat de wint
scharp was / en constant niet volbzenghen / in
voeghen dat wy t' dragende hielden / om dooz.
het Canael ofte t' gat van Lanton te loopen /
ghelijck als wy deden. De diepten die wy al-
hier bonden / waren van 5. tot 6. badem toe /
en dit was dicht bp't ronde Eplandeken dat
t' Zeewaert van't Eplandt Lanton af leyt / en
van daer doozt aen / soo begint het dieper te
wozden tot 18. ende 20. badem toe: Wy hadden
dese diepte / tot dat wy buyt t' Eplandt A Ilha
do Leme, (dat is t' Eplandt van't Noer) warē.
Dit Canael vā Lanton heeft int aencomē
van die een bocht / alwaer de wint seer scharp
was / so dat wy ons qualijck consten wachtē
van een Eplandt / ghelegghen aende stinck-
hant van't Canael / ten waer dat de wateren
en stroomē so groote cracht niet gehad had-
den / die t' schip dwers over te loefwaert daer
van af dzeven / sonder dat soudē wy grooten
arbeyt en moeyten ghepasseert hebben om't
Canael doozt te comen / eyntlijcken dat wy te-
ghens den nacht mochten wesen ontrent 4.
mijlen van't Eplandt Ilha do Leme af doozt
aen. De cours die wy desen nacht dedē / was
oost / en o. ten 3. aen / om dieswille dat wy een
scherpe wint hadden / hebbende de diepte van
20. tot 26. badem modder gront: Met dē da-
gheraet quamen wy bp' naest recht doozt upt
te sien het Eplandeken Ilha Branco, ofte de
witte Clippe / en doozt die boozsepde diepten /
maeckten onse gissinge / daer een groote half
mijl van af te passeren.

Den 6. Julius des saterdaeghs / en constē
de hooghte vande Son niet nemen / om datse
ons recht over t' hooft was / hadden eenen 3.
o. ende 3. 3. o. wint / met seer goet weder des
daeghs: maer des snachts wast wat koelder:
Deden onsen cours o. n. o. / ende o. ten n. aē /
na dat de wint wapde: Wy bonden des mid-
daeghs van 25. tot 27. badem diepten / met
swart cleyn sandt op de gront. Dit was al-
toos int ghesicht van't landt / ende met den
dagheraet saghen wy t' lant van Lamon, het
welcke een lant en black landt is / in gelijc-
kenisse van een tafel ofte blac bek / hebbende
aende zijde vānt oost noozd oosten een dunne
punt landts t' Zeewaert upt steken / en aende
zijde vānt west zupdt westen / loopt oock een
ander dunne punt t' Zeewaert in / ende daer
dicht bp' / te weten / aen't dickste van dien /
sietmen t' fatsoen van een witte plaet / welcke
is het Eplandt van Lamon, ende t' Zeewaert
daer van af / heeftmen drie Clippen / ghele-
ghen aen het epnde vande Riffe van Lamon,
alhier wozen wy t' loot upt ende bonden 27.
badem diepten / hebbende wit cleyn ende
sommigh swart sandt / met cleynē schulphens
onder een ghemenght / wesen vānt landt af
ontrent 7. ofte 8. mijlen.

Den sevendē des Sondaeghs / hadden
wy stilte / ende altemet een weynich / maer
niets te veel wints van upten zupdt oosten /
ende zupd zupdoost / doende onsen cours oost
noozd oost / noozd oost / ende noozd oost ten

oosten aen / op de diepten van 24. tot 26. ba-
dem. Soo haest als wy het Eplandt van La-
mon ghepasseert waren / kregghen terstont
wit / cleyn ende dun sant op de gront / met som-
mighe schulphens ghemenght: Wy waren
des smorgens ontrent 7. mijlen vānt landt
af / te weten / van het landt van Chincbeo,
ende sagghen van ghelijcken het Eplandeken /
t' welcke een ghelijckenisse heeft vānt Ep-
landt / ghenaeemt Ilha dos Lymoins, dat is /
t' Eplandt vande Lymoenen / ghelegghen bp'
Malacca, ende wat boozder aen / sagghen een
dun landt / met eenen spitsighen top boven
op / welck men septe te wesen A Varella do
Chinchon, (dat is / die kenterckē ofte hooftē
van Chinchon:) Dit was den achtsten van
de maent / des Maensdaeghs: Des nachts
daer aen kregghen wy stilte / waer mede de
wint na het noozden liep / comende wat coel-
der aen / altemets met blagghen regens: maer
met de zupd ooste wint / en hadden noyt regē /
kregghen des nachts twee donderslagghen van
de selfde zijde vānt zupdoosten / met weer-
lichten van upten 3. o. ende noozden.

Den 9. des dingsdaeghs / hadden wy de
hooghte vande Son op 23. graden / hebbende
de wint des snachts ghehad oost ende o. 3. o.
met een goede koelte / lagghen alle de nacht en
dzeven sonder seplen / wozenpēde altemets het
loot upt / op de diepte van 20. tot 24. badem
toe / en kregghen eens 18. badem / waer van de
gront wit cleyn sant was / met sommighe
schulphens onder een ghemenght. Des smor-
ghens met den dagheraet / kregghen wy eenen
noozden wint / waer mede wy ons wende op
den boech vānt oosten / hebbende alleen t' for-
sepl ende de besaen op / tot teghens den abont:
Op de boozsepde diepten namen daer nae de
seplen in / om stil te drijvē: Des anderē daegs
sagen wy landt / te weten / dat van den booz-
leden dagh / ende lach ons int noozden / ende
ter halver streck van noozden ten westen.

Den 11. des donderdaeghs / en namen de
hooghte vande Son niet / om oofsaekē / dat
wy lagghen en dzeven sonder seplen / met eenen
oosten en o. 3. o. wint / en hadden de Zeebaren
van upten 3. o. lagghen met het schip ghewent
nae t. n. o. Dit was des nachts: maer des
daeghs hadden wy eenen n. o. en n. n. o. wint /
in voegghen dat wy als nu op den eenen / als
dan op den anderen boegh liepen / nae dat de
wint ende tweer ons plaets gaf / op de diep-
ten van 20. tot 24. badem toe / van wit cleyn
sant / hebbende sommighe wozen op 18. ba-
dem: Wy hadden die boozleden nacht veel
weerlichten van uptē westen ende zupen / we-
sende den 13. vande nieuwe Maen / hadden
des daeghs te bozen de hooghte vande Son
op 23. graden ruyt / het landt dat wy sagen
costmen qualijc onderschepdē / evenwel docht
ons te wesen / het landt dat wy die bozighe
dagghen ghesien hadden.

Den 12. des vijfdaeghs / en hebben de
hooghte vande Son niet ghenomen / om
dieswille dat wy noch lagghen en dzeven son-
der seplen / met eenen oost zupdooste wint /
te weten / des nachts / wesen des daeghs
noozdoost / op de diepte van 20. tot 24. badem /
met sommighe wozen op 18. badem / waer
van de gront cleyn / dun / wit sant was / zijnde
de gront vande bier en twintich badem wat
grover sandt / met sommighe schulphens ge-
menght. Als het begouft te dagē / so warē wy
nae ons gissinge 5. ofte 6. mijlen vānt lant af /
wy had-

Op den bier
het lant van
Chincbeo
welc wel ge-
lijckē Ilha
dos Lymoins

Hebben hier
de hooghte
op 23. graden
gaf t. 18. 20
24. badem
watera.

Hebbe alhier
sant.

hebbe alhier
vele weer-
lichten upt
den westen
en zupden.

Wale woe-
luyten ende
byle blaghen
regens.

Hiet ver-
meerdere de
diepte tot 32.
badem.

De Son bin-
den op 24.
graden/ 20.
mijl gevar-
hebende 8.
mijlen van t'
landt van
Chyna 39.
de.

Werkennen
de Lagarto
met die twee
ghesusters/
dat is de Co-
sopiel d' Ep-
landen/ also
gheseten.

Men Iha
fermosa/ by
Lequeo pe-
queno.

Hiet t' Eplā-
ten eynde
Iha fermosa/
of t' schone
Eplādt.

Men de Ep-
landen der
drie Conin-
ghen.

Wp hadden die voorgelede nacht veel weerlich-
ten van alle canten/ hebbende des mozzgens
sommige blaghen regens/ sonder wint/ met
een obertoghen Hemel ofte lucht/ soo dat het
scheen veranderinge van weer te wesen: Te-
ghens den abont cregen wp eenen 3. o. wint/
loopēde terstont na het 3. 3. o. waer mede wp
onse seplen lieten vallē/ nemende onsen cours
n. o. ende n. o. ten o. aen/ ende oock oost n. o.
maer den meesten tijt n. o. in boegen dat ons
de diepte begonst te vermeerderen/ dat op
32. badem/ met wit cleyn sandt/ wesen in-
den tijdt vande volle Maen: Wp hadden de
Zee- baren altoos van upten 3. o. eyntlike
dat wp alhier met dese voorgelede windē vijf
daghen om brochten.

Den 13. des saterdaeghs/ namen wp de
hooghte vande Son op 24. gradē rūm/ loo-
pende desen nacht o. n. o. aen/ tot des mozzgē
toe/ behoudendē t' Schip de cours van o. en
o. ten n. wp bevonden 20. mijlen ghevaren te
hebben/ zijnde vande Custe van Chyna af 8.
mijlen/ saghen terstont des mozzgens t' landt
van d' ander zijde. De grōt bā dese zijde/ was
wit/ dun/ met sommich swart sant gemengt
en ontrent in t' ondergaen van de Son/ wier-
pen t' loot upt/ vonden 3. badem dieptē/ met
seer fijn swart sandt op die gront.

Dē 14. des Sondaeghs/ namē de hooghte
vande Son op 25. graden schaers/ hebbende
eenen 3. w. wint/ met seer goet weder/ doende
onsen cours n. o. en n. o. ten n. aen/ den gehe-
len nacht over op de diepten van 37. badem/
met seer dun sandt/ en sommige swarte mod-
der op de gront/ en inde laeste waecke vande
dagheraet/ quamē wp op modder gront/ op
de voorgelede diepten van 37. badem/ zijnde met
swart sant ghemenght/ en beginnende te da-
ghen/ saghen t' landt vande Custe vā Chyna
daer ontrent 4. oft 5. tot 6. mijlen toe van af
wesende/ quamē te verkennen die Lagarto,
met die twee Ghesusters/ (dat is die Corodzil/
etc. gesept) Eplandekens also genaemt/ wo-
pen t' loot upt/ ende vonden de diepten van
42. badem modder gront/ die noch sandt-
achtich was/ saghen van ghelicken op den
selfden dagh/ het Eplādt Iha Fermosa ghe-
legghen by Lequeo pequeno, ofte cleyn Le-
queo. de wint scheen hem te willen boeghen
om beter te wapen.

Den 15. des maendaeghs/ namen wp de
hooghte vande Son op 25½. graet/ en kregen
de wint des nachts van uptē n. met seer goet
weder/ loopende also om nae t' n. w. liepen o.
n. o. n. o. en n. o. ten o. aē/ en als het begonst te
daghen/ sagen t' landt/ te weten/ t' eynde van
t' Eplādt Iha Fermosa, ofte t' schoone Eplād/
t' welcke een lanckwerpent en leech landt is/
wesende in t' midden gebokē ofte geschuert/
t' welcke een open schijnt te wesen: maer en is
anders niet/ dan als verhaelt is: Wp saghen
terstont in t' oosten een ander hooger landt/
t' welcke zyn d' Eplanden/ As Iha dos Reijs
Magos, dat is/ d' Eplanden van de drie Co-
ningen/ wp passeerde daer vooz by heen/ on-
trent 7. ofte 8. mijlen van af: Hadden desen
nacht de diepten van 34. badem/ ende begee-
rende te weten/ wat dieptē datmen heeft int
ghesicht vā t' boven gementioneerde landt/
so vonden wp daer 40. en meer bademen/ lig-
gende t' voorgelede landt (van Iha fermosa) o. 3. o.
van ons af/ en was modder gront. Wp had-
den op desen dagh eenen coelen wint van de
Monson: maer en hieldē niet langer bā tot

den nacht toe/ doen wozydent weder stil/ ghe-
duerende also tot des mozzgens/ doen cregen
wp hem van upten n. w. loopende also vande
westzijde om/ tot dat hp 3. w. wozyde/ en wap-
den tot des nachts/ wozyden doen weder
gantich stil/ dit was des d'ynsdaegs/ den 16.
wesende in t' ghesicht vande bovengenoemde
eplādt: Op dese dagh hadde wp de hooghte
vande Son op 26. graden min t'. en t' eynde
van t' groot Eplādt bleef ons int o. en o. ten
3. en t' ander cleynē in t' o. 3. o. Dit cleyn Eplād
is hoogher aende zijde van t' 3. 3. w. als vande
3. w. zijde. De punt ofte hoek van t' 3. w. heeft
een bzuেকে ofte schuerfel/ t' welcke/ hoe men
daer dichtert by comt (voozder aen loopende)
hoe dat het grooter wert.

Dit Eplādt is seer hoogh in t' midden/ en
loopt al dalende af nae d' eynden toe/ de punt
ofte het eynde vā t' n. o. is leeger/ als die vā
3. o. in boegen dat het een uptstekingē tonghe
maect/ die seer leegh is. Van daer af nae t' o.
n. o. toe/ heestmen andere Eplanden ligghen
ghelick als Clippen/ de diepten alhier zyn
25. badem/ modder gront.

Des woensdaeghs den 17. kregen wp we-
der eenen n. n. o. wint/ loopende terstont nae t'
n. o. en begonst so sterck te wapen/ dat wp ge-
dwongen waren alle onse seplen te stricken/
en het Schip den geheelen dagh te laten dyp-
ben 3. o. aen/ en des nachts hebbe bevolen op
den boeck van t' n. w. te stueren den geheelen
nacht over/ teghens den dagheraet begonst
de wint so dapper op te steken/ met so gewel-
dighe Zee- baren/ dat wp ghedwongen wa-
ren te loopen met het halve sock- sepl op/ met
alle de toutwen wel vast aen geregē/ gebondē
en versien/ in boeghen dat dese tempeest ofte
Cusson so sterck en dapper was/ dat wp t' al
moesten binde wat in t' schip was/ ofte was
terstont geramponneert ende aen stukken ge-
smeten. Dese tempeest begonst eerst op te co-
men van upt den n. n. o. en liep also om vol-
eyndende in t' n. n. w. gevende op t' laeste ende
t' affscheyden den grootsten en gheweldichste
stoot/ comēde met water hoese/ dat zyn wol-
ken die t' water schijnen te dyncken en op te
sloppen: Dit was des dōberdaeghs/ wesende
den 22. dagh vāde nieuwe Maē. Des nachts
daer aen volgende/ liep de wint nae t' westē/
maer om dat de Zee noch seer hol en verhol-
gen ginck/ en lieten onse seplen noch niet val-
len/ dan des mozzgens cregen de wint van
upten 3. w. lieten onse seplen vallen/ makende
gereetschap om onse repse te vervolgen/ met
een generael blyschap dooz het geheele schip/
want meenden voozseker dat wp de wint
vande Monson gewisselicken hadden: maer
teghens den nacht wozydent weder stil/ rry-
gende de wint weder upt den noozden/ doen-
de also onse cours oostwaert aen: maer wo-
den een wyl daer nae weder gants stil/ had-
den niet teghenstaende de Zee- baren altoos
van upt den zupen/ in boeghen dat wp on-
trent ten twee uren de wint upt dē 3. o. cregē/
waer mede onse seple op hysten/ loopēde n. o.
en n. o. ten n. aē/ alst begonst te dagen/ quamē
te sē t' Eplādt datmen seyt te wesen A Iha
dos Reys magos, (dat is vāde drie Coningē)
t' welck ic mercte (liggēde 3. 10. oft 12. mijlen
van ons af) en vont daer de hooghte bā 26½.
graden/ wesende den 21. vande maent.

Wp sagen altoos de bozige dagen t' Eplād
Iha fermosa, t' welcke een seer hoogh lant is/
so datmēt boven de wolckē siet upt stekē/ en
hadden

Hebben hier
de hooghte
op 26 graden
min een seftē
deel.

Comen aen
een Eplādt
dat afloopt/
ende als een
tonghe final-
der wozy-
nae t' oosten
toe ligghen
noch Eplā-
dekens als
Clippen.

Erigen hier
soo grooten
tempeest/ dat
almoest ge-
bondē wo-
de. ofte wo-
den in stukken
ghesmeten.

De storm-
wint eynde
met aē comē
van wolckē
die water op
sloppen.

Den wint
goet waerē
de verbligt
hem alwaar
in schip waer

Comen hier
by t' landt
Iha dos
Reys ma-
gos/ is t' lant
vande drie
Coningē.

Coerch bant
ontweder / is
een clepnen
veertien te-
genboge / in
noch twee
grootte Aeg-
boghden vol
Catten oogt
dat zijn clep-
ne wolckes
schijnen een
bupst groot
te zijn.

Waerfhou-
winghe u te
wachte booz
dese tempe-
ren.

22. mijlen
zynde van
China van
Cabo Sum-
boz 12. mijle
zynde 100.
mijlen
b't Epland
Meaxuma
die diep hier
55.57. badē.

Swarte en
witte Zee-
vogelen die
me Maca-
ses noemt.

12. mijle van
het land van
China heeft
men 52. badē
diepten.

Beschryb-
ghe vande
groot / diep-
ten / en lande
70. mijlen bā
Meaxuma
zynde.

hadden daer de diepten van 45. ende 50. badē
moddergront. Des vijftiendaghs met de dage-
raet wozyent loot upt / en vonden 21. badem
met swart zandt op de gront / t'eerste tepken
ende boozhede die wy hadden van de boozs.
tempeest ende onweder / was eenen clepnen
Regghen boogh / dicht by den Horizont van
de zee heen / bā een schoon paersch coleur / met
noch twee andere grooter Regghen boghen /
waer van de punten ofte eynden bynaest hen
vertjoonden / als Olhos de Boys, (dat is /
Katten-ooghen gheseyt /) twelck zijn clepne
wolckens / die hen in't schynsl (in't eerste
gefficht) opdoen van een bupst groot / te wete /
aen de Cabo de bona Esperança, die van de
Zee luyden van de oost Indische vaert / seer
ontfien werden: want zijn tepkenen van su-
btytelijke overvallende tempeesten ende on-
lijdelijke toynent / als wy in de bogage van
Indiē naer Portugael eensdeels aengeroot
hebben / waerom goet is daer van geadv-
teert te wesen / om hen daer booz te wachten /
en op te boozfien / tot welcken eynde het selbe
alhier int bysonder hebbe willen vermanen.
Keerende weder op onse materie / soo adv-
tere ick u dat als ghy comt in dese contrey-
soo lange als de wint van upten noozden (co-
mende) nae t'3. weste loopt en maekter geen
rekeninghe op / want sal terstont weder nae't
noozden / noozdoosten en oosten loopen: maer
als het gants stil wort / soo sal u de wint van
upten 3. o. comen / loopende van daer af nae't
zupen en zupdt wesen toe / twelcke de Mon-
son en winden van dien tijt zijn: maer soo hy
dan weder quaem te stille mocht wel gebr-
ren / dat hy nae't oost zupdt oosten liep / doch
sal terstont weder nae't 3. o. keeren met goet
weder / twelck wy alsoo bebonden hebben /
dese Monçon van Julius / anno 1585.

Des Maendaeghs des 22. hadde de hoogh-
te van de Son op 27. graden ruy / hebben-
de eenen zupdoosten / en 3.3. oosten wint met
goet weder / deden onsen cours noozdt oost
aen / ende hadden nae mijn giffinghe gheloo-
pen / (sint het goet weder en wint) 22. mijlen /
wesende van het landt van China af / te we-
ten / van de Cabo ghenaeint de Sumbor, on-
trent 12. mijlen / zynde ontrent noch 100. mij-
len van Epland Meaxuma, woypen op de-
sen dagh loot upt / ende vonden daer 55. ende
57. badem diepten / ende saghen veel swarte
ende witte Zeevogelen / die haer aen aldaer
hadden / waer van de swarte voghels vande
Portugelsen ghenaeint worden Alcatrafes.

Den 23. des Wijnstdaeghs / hadde seer goet
weder / in boegē dat wy op dese etmael sepl-
den ontrent 15. mijlen / wesende van't vaste
land van China af ontrent 12. mijlen: Des
moorgens wierpen my vloot upt / ende bonde
51. badē / met wit ende swart zant onder een
ghemengt. Des Woensdaeghs den 24. had-
den de hooghte van de Son op 29. graden
schaers / met eenen oost zupdt oost en zupdt
oost wint / en goet weder / doēde onsen cours
noozt oost / ende n. o. ten noozden aen / en som-
tijts (maer niet veel) n. o. ten oosten aen. Ick
maeckte mijn rekeninghe van noozd oost ten
noozden behouden / ende 16. mijlen gesept te
hebben / wesende noch van't Epland Meaxu-
ma 70. mijlen / liggende van ons af noozdt
oost aen / wierpen alhier het loot upt / ende
vonden 49. badem van zandt ende modder-
gront.

Des donderdaeghs den 25. Julius / en na-

men de hooghte van de Son niet / om dat wy
laghen en dreeben sonder zeplen met eenen oo-
sten wint / liggende zupen aen ghevent / ge-
duurende aldus tot den 26. toe / ende dreeben
wrfwaert aen / ende kreeg twee badem min-
der in de diepten.

Den 26. wonden wy ons op de boerch vant
noozden / sonder seplen / doch eē wepnich tijts
daer na lietē onse schoverseplen vallen (maer
was gants tegghens mijn wille) dooz impo-
tumatie vande Chijnsche Pilot / segghende /
dat wy op desen boerch de wint ruymer soude
rijghen / twelcke alsoo niet en ghebeurden /
want was gants int contrarie / om dat wy
(met alle het ghene dat wy aldus aen liepen)
daer nae te meer moeyten dooz hadde / waer
om het beter is / booz de gene die hem op dese
contrey van 29. graden vint / te verachten
de zupdrooste winden / dan noozt noozdoost /
noozdoost / ende n. o. ten n. aen te loopen / om
oosake dat de wateren en stroomē seer sterc
nae Liampo toe loopen / ende als ghy zijt op
de 30. tot 31. graden toe / hebbende eenē 3.3. o.
wint / soo sult ghy grootte moeyte hebben om
het Epland Meaxuma te mogen ghegrijghen:
want is ons alsoo gebeurt / dooz dien dat de
wint so crachtich was / dat wy niet meer als
de schoverseplen en halve mars seple mochtē
voert / oot daerom dat de Zee seer hol en ver-
bolghen ginch / en t' Schip seer ontfelden / als
mede om oosake dat de stroomen zupdoost-
waert aen liepen: Dit mocht wesen ontrent
25. oft 30. mijlen vant Epland Meaxuma af.

So haest als ons de wint ruynde / so dat
wy oost en o. tē n. en n. o. aenliep / comde
met dese coursen van de 40. tot op 34. badem
diepten / wesende de gront gelyck als schijf-
zant / loefden soo veel aen / als wy immer
mochten nae't o. toe / en altemets nae't o. ten
3. waer mede ons de diepten begonst te ver-
meerderen / doch soo verlancksaem / dat het
ons verdoeten soude hebben / so t'schip eenen
harden boozganch gheadt hadde: maer om
dat het water seer hol ginch / waer dooz het
schip niet wel bestiert was (daer wy ons al-
leen op vertroosten) so quamen wy eyntliche
op 50. en 60. badem diepten / moddergront /
en daer na tot op de 70. en 75. badē / met clep-
nunt zant op de gront / en poos daer nae cre-
gen 80. badē: maer geloove dat het was booz
die dat het loot een wepnich achter upt bleef.
Desen wozy hadde de grōt wat goover sant
ende om dat wy nae onse giffinghe dicht by't
Epland Meaxuma waren / liet ick de Mars-
seplen ende blint in nemen / tegghens d' opinie
van sommighe Piloten / woypen ghestadich
(gheduerende alle de quaerten ofte waerken
bander nacht) het loot upt / ende terstont met
het dagheraet de Marsseplen weder op ghe-
hijst / seplende alsoo een wepnich tijts / saghen
het landt / welck was vant Epland Meaxu-
ma, hoe wel dat d' ander Piloten / die met in't
Schip quamen / seplden te wesen het Epland
van Guoto: maer waren hier so seker in / als
in alle heure andere dinghen. Dit landt van
Meaxuma hadde in d'eerste ontdeckinge / een
hoogh stepl afghebricht landt / wesende na het
3. w. toe / alderlaest / soo wanneer men daer
met over een comt / so heeft het eē clippe aen
eynde van dien / welcke hem int schynsel ver-
toont ghelyck als eē Fortresse: Ons wozyde
ghesept datter een wepnich van dese Clippe
af / een verbozghen Clippe onder water leyt /
daer het water op bzecht.

Op' hock
waeromme
daer bier de
hooghte vā
de 50. nēnt

Wat toinde
op' spieghel
reterwacht
sijn almit op
29. graden is

Waerfhou-
winghe vā
de winden
en bloeden
almen op
30. en 31. gra-
den is.

Beschryb-
ghe vā der
schepde cour-
sen diepten
(anden).

Ghedanne
vande eerste
ontdeckinge
van Mac-
axuma.

En Clip in
gedanne als
een Fort-
ress.

Dit

Beschryben
gebante van
Meaxuma.

Dit boorz. Epland van Meaxuma, maecht het schijnsel van drie ofte vier Eplanden / waer van het eerste (te weten/aende zijde van't zuyde) westen hem vertoont/als gheseyt is/hebben de boken om hooch ofte t'opperste van dien/twee ronde hubeelen als bozzen / ofte gelijck een fael: Die ander twee Eplande ofte schijnselen van te middewege zijn als groote Clippen / met veel rootfen en upstekende scherpten/ghelijck als Oghelen / en het ander Eplandt ofte t'sijnsel van het Nooydt-oosten / heeft de ghelijckenisse van een seer langhe maer niet te hooghe Clippe. Wy liepen by dit Eplandt heen / doende de cours van n.o. aen: daer ontrent twee mijlen van af. Als wy Meaxuma lieten blyben / om dat de wint 3.o. was / so liepen wy n.o./n.o. ten o. ende o. n.o. aen/ende metten dageraet / seiden zy dat wy de leughe van t'land van Amacusa ha. den/ende siende te l'waert / worden ghewaert een grof dick lant / gheleghen dicht by t'Eplandt Cabexuma: Dit Eplandt Cabexuma is blaende lantwerpent / van een effen landt / hebbende aen't nooydt eynde een Clippe ligghen. Dit was den laetsten Julius/ende guamen den selfden dagh binnen in de Havn van Langafaque, t'welcke is de Haven ende plaets daer huydens-daeghs de Portugesen haer meeste vaert ende handel hebben.

Coursen van
Meaxuma
nae't landt
van Amacusa.

Gheleghent
hept ende ge
bante van
Meaxuma.

Beschryfs
de plaats van
een Clippe.

Dat 37. Capittel.

De rechte kennisse van't Eylandt Meaxuma, so by de diepten, als by't fatsoen ende opdoeninghe van't landt, met een onderrechtighe van de incomste ende rechte coursen om te loopen in de Haven, ende op de Ree van Langafaque ofte Langafache gheleghen int landt van Japan.

Met wat
diepten dat
men recht op
t'Eplandt
aen loopt.

Iden eersten / so wanneer datmen is op de diepten van 75. badem / soo salmen recht op het midden van't Epland aen comen / ende comende op dese diepten landt te sien / so salt wesen een hoogh stepl afghelick land : maer niet te groot / hebbende op't opperste van dien twee mammen / ende als men daer by ghenaeckt / so salmen terstont een ander lantwerpender landt sien / wesende black en effen boven op/hebbende van tussche beyden twee groote met veel clepne Clippen by een liggen / in't fatsoen als Oghelen: maer om dese Clippen te sien / moet men daer dicht by heen loopen / te weten / tot op twee mijlen nae het allernaeste luttel int ofte meer. Dit Eplandt heeft aen't eynde van't zuyde westen een Clippe ligghen / ende een stuck weeghs daer van t'Zeewaert aen / is gheleghen een ander Steen-clippe onder water/daer de Zee op breekt/ende aen't eynde van't nooydt oosten/heeft het een ander Eplandekē ofte Clippe. Sult weten / dat comende nae Japan toe/ende vinderende meer diepten als gheseyt is en quaem het landt te sien / soo en sal't Eplandt van Meaxuma niet wesen: maer sal eer wesen t'Eplandt ghenaeamt Sancta Clara : ende soo men comt op minder diepten als de 70. badem/landt te siet/so salt van gelijcken Meaxuma wesen: maer sal wesen aende zijde van het stuerhoort. Het Eplandt Meaxuma leyt op de hooghte van 31½ graden: Die geen die na de have van Langafaque begeert te seplen/passerende van dit Epland twee mijlen na het oosten daer van af / sal zijne cours nooyd oost ende nooyd oost ten oosten aen loopen / ruyne

Gebante
van een lant
werpende
eplandt.

Gheleghent
hept van twee
clippen ende
een Epland
beken.

Wat Epland
datmen
vint als men
over de 70.
badem diept
ten bint.

Beschryfs
als men meer
als 70. badem
vint. Googh
de van Meaxuma.

Comt van
Meaxuma
nae Langafaque.

wint hebbende: maer somen by de wint heeft / salt noodich wesen o. n. o. aen te loopen. Op dese cours salmen op t'Eplandt van Cabexuma aen comen / ende men sal van ghelijcken comen te sien de gheberghen van Amacusa, als oock etlike clepne Clippen / gheleghē recht teghens ober Cabexuma, diemen terstont int ghesicht sal hebben / ende so men in Langafaque wil wesen / soo salmen hem langhs d'Eplandekens ofte boorzepde Clippen heen houden / te weten / t'Zeewaert daer van af Boorz by dese Clippe wesende / salmen terstont comen te sien den hoek ofte t'eynde van't Eplandt A Ilha dos Cavallos, ofte van de Peer: t'welcke heeft op het eynde van't nooydt westen sommighe Dijn-boomen staen : men sal op dese punt ofte eyndt aen loopen/ende so wanneer men met de selfde ober een comt / so en sal ment terstont niet aen loeben / om oorsaecke vande buyen / die van ober't Eplandt Caffury comen / die men hier gemeenlijcken crijcht ende ghewisselicken ober comen: als men de boorzepde buyen crijcht / soo salmen aen loeben alle het ghene noodich is / om int midden vande Haven te comen: als ghy te middewege zijt / soo moecht ghy daer byelijcken op aen loopen: wat en hebt daer nieuwers af te breezen / als ghy daer nae binnen toe begint in te loopen/so sult ghy terstont het water sien breken op de steen-plate / welcke leyt so verbe als te middeweghe het Eplandt Ilha dos Cavallos, eyndelicken / datmen in dese incomste van Langafaque, anders niet en heeft te doen dan te middewegen boorz te loopen/tot op de Ree daerment set / ankerende op 4½. ofte 5. badem / t'welck is / tot soo wanneer u blijft (eenen boom die recht teghens de groote ende principaelste kerck duer ober staet met het dach (te weten het opperste van die boorzepde Kercke) effene en ghelijck ober een/als dan heeftmen de rechte plaats / ende is seer goet om te ankeren. Sult op u hoebe wesen/dat als ghy zijt dicht by de punt lant / die recht vande Kerck af comt / u als dan wat nae de slincker handt toe te houden / om te schouwen een Risse ofte bzooghte / die van de selfde punt afcomt/ankerende als boozen gheseyt is.

Wormen an
loopt sal out
in Langafaque in te loopen.

Gebante
van het Eplandt
dos Cavallos

Oorsaeck
waerom
datmen hier
niet terstont
anloeben sal.

Bentrecken
als men bin
nen de Have
loopt Ghele
ghent byt
van een Clip.

Op wat
diepten dat
men inde Have
aen ankeren
sal.

Trecken als
men de rechte
anker
plaats heeft.
Waarichou
winghe boorz
een Risse.

Plaets van
t'selve Risse.

Bermaninge
als men by
nacht ont
rent de
Clippen is
hoe men
hem reguler
sal.

Gheleghent
hept van de
Canal van
20. badem
diepten.

Goet ankeren
gont by het
Eplandt
Caffury.

Een goede
Canal / in
schen Caffury
en Ilha
dos Cavallos
van 10.
badem diepten.

Abvertete u / dat soo het gheviel dat ghy quaemt by de boorzepde Clippen (daer hier boozen af geroert is) inder nacht/ende begeert daer langhs heen te setten / (ghelijck als d'oude beschryvinghe raden) op 40. badem diepten/ligghende op perijckel ende met soze van eenen oosten wint: So waer mijn advijs (boorz beter) te loopen tusschen de boorz. Clippen/ende het eynde van't Eplandt Cabexuma, en sommighe Eplandekens (die op de ry van de Eplanden Ilhas do Cavallos ligghen) boorz heen / t'welcke een seer byet en goet Canal is van 20. badem diepten/ende men mach daer in laberen ende wenden vanden eenen boech op den anderen / nae zijn eyghen wil / in boeghen datmen mach comen te setten op 12. oft 15. badem nae u gheliefte / op een blacke ende effen grondt / te weten by het Eplandt Caffury, soo datmen op dese maniere beschut blijft vande n.o. af tot het 3. o. en 3. toe/blijvende versekerder ende dichtter by om des moeghs te loopen / tusschen de Eplanden van Ilhas dos Cavallos, ende van Caffury boorz nae binnen toe / t'welcke een seer goet Canal is / van 10. badem diepten / hebt anders niet te doe dan recht dooyt midde hee te loopen/en om te bypre

h j 3 ende

en sekerder te wesen/ so moecht ghy een Boot ofte schuyptgen booz heen sepende / om te gaen ligghen daer't op zijn smalste is/ om u te dienen tot een Baken ofte merck-teekenen/ etc.

Dat 38. Cappittel.

De Navigatie ende rechte Coursen om te seylen van't Eylandt Meaxuma af nae de Haven van Cochinochp ende nae Facunda, met alle de streckinghen ende gheleghentheyt van dien.

Woe na dat men aen het Eylandt Meaxuma loope mach.

Cours van Meaxuma nae Cochinochp.

Woe men de snachts te gulden sal/ als men wel wil of men by 'slands is.

Op wat diepten dat men setten mach.

Gheleghentheyt van Cabexuma.

Een Clippe in ghebden als een sepl.

Gheleghentheyt van sommighe Clippen.

Op wat diepten dat men tlandt ende den Inwuyck van Arryma liet.

Woe na dat men aen het punt van Cabexuma loopen moet/ om hem booz een Clip te wachten.

Plaets daer men Cochinochp booz oogen heeft.

Cours nae Facunda.

So wanneer ghy comt te sien het Eylandt Meaxuma, soo ghenaeckter op anderhalf ofte twee mijlen na by/ ofte wat dichtert / soo ghy begheert: want en hebt daer nieuweren van te vreesen / dan vād dat ghy booz oogen liet. Begheertende vād hier af te seplen na Cochinochp toe/ soo sult ghy uwē cours doen oost en o. ten u. aen/ u altoos houdende nae't oost toe/ waer mede ghy sult comen op den inwuyck van Arryma aen/ ende so het inder nacht waer/ en begheerden te weten wanneer ghy by't landt zijt/ so wozyt het loot ghestadich upt/ en comende op 40. vadē/ so zijt ghy ontrent derdehalf ofte tot 3. mijlen toe van't landt af/ ende weseñde inde mont vanden Inwuyck/ soo sult ghy hart ende gzoft sandt op de gront binden: Soo wanneer ghy comt op de 40. vadē/ soo moecht het setten/ soo't goet weer waer / ende u dunct dat het vallent water is / om den dagh te verberden: want de stroomen loopen alhier seer gheweligh nae de Zee toe/ uptwaerts aen/ loot sal u altoos wel onderrecht wat u te doen staet.

Soo het by daegh waer / sult terstont het landt van Cabexuma comen te sien / t'welck een Eylandt is / gheleghen dicht by't landt: langhs desen hoeck ofte epnde van Cabexuma heen / (te weten / aende 3pde van ter Zee waert) is gheleghen een Clippe / welcke hem vertoont / in t'schijnsel ghelijck als een sepl. Dese Clippe en machmen niet sien / dan als men dicht by de punt is: Te l'waert van dese punt af/ te weten/ nae het noozden toe/ liggen sommighe Steen clippen: maer ten is niet goet datmen die siet alsmen nae Cochinochp wil seplen / om datse te l'waert ligghen / als gheseyt is. So wanneer ghy comt land te sie / (t'welcke sal wesen op de 40. vadēmen) so sult ghy terstont den inwuyck van Arryma comen te ontdekken/ als oock de punt van Cabexuma van d'een zijde / ende het landt van Amacusa ende Xiquy aen d'ander zijde / t'welcke seer hoogh is. Dit landt leyt aende zupdt zijde/ en Cabexuma aende noozd zijde. Als ghy dese punt van Cabexuma comt te sien / soo looyt ghy daer tot op een mijl nae by / (om oorsake van een Steen clippe/ gheleghen in den mont van desen Inwuyck) uwē wech nemende dicht by Cabexuma heen / te weten/ tot op anderhalf mijl daer van af/ ofte by tlandt van Amacusa heen. Soo u de wint alhier in desen inwuyck scherp waer/ soo wacht tot dat de bloet begint in te loopen/ welcke u brengen sal daer ghy begheert te wesen / al hier weseñde hebt ghy Cochinochp booz u ooghen / daer u de Baken ende schuypten terstont by menichē ghenoech nae uwen wille sullen in brengen. Wie na Facunda begheert te wesen/ sal sinen cours nemen oost noozd oost/ ende noozd oost ten oosten aen/ ende alsmen dicht by het landt is/ salmen binden de diepten boven verhaelt/ ende weseñde te l'waert van Cabexuma af/

sult daer eenen harden gront binden/ ende soo het waer recht teghens ober de mont vanden Inwuyck / sult sant gront hebben / als boven gheseyt is. Soo wanneer ghy comt te sien de punt van Cabexuma, so sult ghy nae het landt toe loopen/ ende sult terstont by het landt heen te weten/ een mijl daer van af / elicke Steenclippen comen te sien / by de welcke Steenclippen sult uwen cours daer langhs nemen doen/ te weten/ t'Zee waert daer van af. Booz by dese eerste Steenclippe is gheleghen een ront Eylandeken/ met eenen boom boven op. Wat booz by dit ront Eylandeken met den boom/ heeft men een ander Eylandt (welcke streckt noozdt west ende zupdt oost/ (genaemt A Ilha dos Cavallos,) dat is/ t' Eylandt van de Beerden. Sult dit Eylandt ghenaken/ te weten/ by een punt landts / die aende noozt zijde van het selfe Eylandt upt streckt. Dit Eylandt heeft aende zijde van't noozd westen tot een kientepken sommighe Wuy boomen staen. Als ghy dicht by de boozzijde noozder punt zijt/ soo sult ghy van daer af oost noozd oost aen/ nae binnen toe loopen/ alwaert eenē Inwuyck maect. Bercht teghens dit Eylandt ober nae't noozdt noozdt oost toe / is gheleghen enen spitfighen en scherpen hiebel/ stekende t'Zee waert in / van welken hiebel u sult wachten: want een half mijl van daer af booz aen/ zijn gheleghen twee Steenen/ diemen terstont sien mach: Alsmē desen Inwuyck in looyt / comende binnen een Eylandeken ofte Clippe / t'welcke u sal blijven in't oost noozdt oost / sult daer by ghenaken tot op een scheut van een Guetelink nae / en daer also langhs heen nae binnen toe loopen. Sult terstont binnen in te weten/ op't landt van de rechter handt) sommighe Wuyen sien/ ende aende linker handt een wildernisse/ hebbēde by de strandt langhs de Zee rant heen / veel groote steenen/ gelijck als kefel steenen. Bercht teghens dit Eylandeken ober/ aende linker handt / ligghen de twee Steenen boven ghevoert / diemen niet en mach sien / dan met leegh water van een spijck bloet: Aldus nae binnen loopende / sult een crups sien staen / te weten/ op een punt landts / recht teghens die crups ober is de Zee / ende van dit crups af oostwaert aen/ heeftmen een seer goede haven daer men hem wel vast moet binden / en verzoeghen vande zupdt zijde / dit is de Haven/ van Facunda, &c.

Dat 39. Cappittel.

Een instructie ende sekere ondervysinghe/ van de Navigatie ende Courset van uye de Haven van Langasague ofte Nangasache af, tot de Cabo de Sumbor, aen de custe van Chyna, ende so voorts nae Macau in Chyna, al vvaer de Portugesen haer residentie houden.

Seylende van upt de Haven van Langasague af nae Chynen toe / hebben de eenen noozden wint / soo't u noozdich waer te ankeren / beneden by de byle Eylandekens ofte Clippen/ gheleghen recht teghens ober het Eylandt Ilha dos Cavallos, aen de zijde van Facunda, soo set het daer langhs heen: want is ober al d'ey ghenoech/ ghelijck als ick het selver met het loot ondersocht hebbe / sult het alhier d' eerste nacht onthouden/ om datmen des moorgens/ met dat

Wat gronds datmen te l'waert van Cabexuma heeft.

Gheleghentheyt van sommighe Steenclippen.

Woe by de byle ge van der seghden Eylandt en steen Clippe.

Kientepken van't Eylandt dos Cavallos.

Gheleghentheyt van't Eylandeken/ stekende t'Zee waert in/ hiebel u sult wachten.

Woe nae dat men by't Eylandeken dat in't o. n. o. blyft / loopen sal.

Plaets van twee Steenen.

Woe by de byle ge van der seghden Eylandt en steen Clippe.

Woe by de byle ge van der seghden Eylandt en steen Clippe.

met dat den dagh aencomt/ de windt van het
landt af crijght/ waermede sulc t' sepl gaen al-
toos soo veel aenloebende als ghy pminers
moecht / tot dat ghy't Eplandt Ilha dos Ca-
vallos, om zijt want om dat wy sulcks niet en
deden / int schip van Tristan Vaaz da Veiga,)
waren in verschel ban't Eplandt niet te mo-
ghen om loopen.

Ofsaech
 waerom
 t' Schip van
 Tatta Baay
 in perſckel
 quam / ende
 t' Eplande
 niet om loo-
 pen mocht.
 Cours van
 Alba dos
 Catellos
 nae Guato.

1700? by t' Eplandt dos Cavallos wesen/
de/sult utwen cours west / west ten zupden/ en
w. 3. w. aen doen ende soo de wint rupin waer/
so en wilt niet loopen naer t' Eplandt Guoto
toe: want men heester in dese tyden somtijds
zupde wintden/twelck ick weet/ om dieswille
dat ick hier in ander tyden geweest hebbe/(int
Schip van Manoel Travassos,) met groote
mophten/door den dat hietenen dwerfen wint
retht op de Custe is/ende men en heester ghes
zont / doch mede om des nachts niet te ver
hallen byde Pannellās, (dat is: de porten ghes
sept/Clippen also ghenaemt:) Soo is den be
sten wegh te loopen te loefwaert van t' Epl
ahdt Meaxuma, te weten / daer langhs by
heen/ aende yde van t' 3. w: van t' selfde Epl
landt Meaxuma leyt een Clippe: Van hier
af boorzaen sult utwen cours nemen w. 3. w.
aen/al ist dat u de wint scherpte/sult eben wel
dese cours behouden: want comende ter hal
ver weghen bande Golbo naer de Custe toe/
sult sonder twijfel rupme wint ghenoech
crijghen.

Handellas
Dat is/ potte
geeft/Clip-
pen alsoo ges-
niet.

Entreent 37.
oft 38. mijlen
vā Dumboz
aflept een
28. ancke.

Sult op desen wegh (te weten/als ghy wel
te loefwaert loopt/) ontrent 35. ofte 40. mij-
len vande Cabo de Sumbor af/ een **Wancke**
binden / van 35. 37. ende 38. vadem diepten/
t'welckmen soude meenen (van die daet niet
van gheadvuertert en zijn/) dat het de gronde
hande d'offte van **Chonon** waer.

Deſe Bancke ghepaffert zijnde/sult weder
meet diepten crigen: inder als de diepten daer
naer begint te minderen / ſo ſiet vooz u : want
alſdan zijt ghy voozſcher by t'land: Als ghy
t'lande van Sumbor comt te ſien/ ſoo ſult ghy
des nachtes 3.3.w. ende des daeghs nae't land
doelloopen/ om alſo altemets een ſtuc weeghs
t'Zeewaert van't landt aſte gheraken/ om te
ſchoutwen de Clippen As duas Yrmaas, (ghe-
heeten/ ofte die twee geſuſters/) die ſeer t'Zee-
waert in ſteken/als ook mede t' Eplandt ge-
naemt Ilha do Baboſijn, t'welcke u diwers
vooz upt hijgt/ liggende verſchepden van het
baſte landt/ t'Zeewaert aen 4. ofte 5. mijlen
weeghs/ſtreckende n.w. ende 3.0. Men loopt
alle de Cuſte van Sumbor n.o. ende zupdwēſt
ende heeft wat van n.o. ten n. ende 3. w. ten 3.
Als ghy t'voorzepde Eplandt van Baboſijn
voorzijt / ſoo loopt op de boven- gheſepde
rours 3. oft 4. mijlen voorzaen/ende van daer
af w. 3. w. aen/ waer mede ſult comen opt E-
plandeken Chinchon aen/ alwaer ſult ſant op
den gizont binden/ (t'welcmen op alle die aech-
terghelaten wegh ende Cuſte niet en heeft/)
met 18. ende 20. vadern diepten.

Elzeviers
den 2. ge-
fustersge-
ten/woortghy-
hier gewaer-
schout die te-
schouwen/
gids lang.

**Wp't Ep
landeken
Chirhon is
18. ende 20.
Badem diep**

San chins
hou tot Ba
mon is de
source, w.

Van't Eplandeken van Chinchon af/ nae
t' Eplandt van Lamón toe/ sult uwen cours
nemen 3.w. aen/ ofte alsoo't u goet dunckt: en
als ghy met die Eplandekens ofte Clippen/
ghenaemt Os Ylhas de Ruy Lobo, over een
zigt/ soo sult ghy op de gont vinden/ gzoof sant
ende schulpiens/ ende van daer tot Lamón toe
(t'welcke zijn 12. mijlen/) heestmen t'selvede:
Op't Eplandt Lamón heestmen schulpiens
met swart sandt ende Oester-schulpiens on-
der een gemenct: so ghy u bont in dese contrep

Expanded Edition

wesende des nachts/so en loopt nimmermeer
 onder de 22. bademen diepten: want hebt lan-
 ges de Risse heen / 21. ende 22. badem / met
 schulphens en swart fant op de gront/ loopt
 altoos 3. w. aen/ sonder daer van te wijcken/
 ende soo't ghebuerde aleert daeghde/ ofte we-
 sende des daeghs met een betrocken en don-
 keren Lucht/(zuidwest aen loopēde/; dat ghy
 creeght cleyn/wit/dun/sandt/so weet dat ghy
 Lamon boozhy zyt / soo doet als dan utwen
 cours w. 3. w. aen/soo sult ghy reyt op't mid-
 den van 't Eplandt Ilha Branco aen comen/
 van Ilha Branco, af / so loopt west aen naer't
 Canal oft t'gat toe / daermen naer Macau
 toe loopt.

Wilt durt
sant is een
teeken dat
ghy lamont
boozdyt.
Wan Jtha
Bianco is de
ronde w. tot
t^e Canari van
Alacan tot.

Das 40. Capittel.

Een ander voyage vande Haven van Langasake af, naer Macau toe, t'welcke is van Iapan naer China, met sommighe verclaeringhe ende gheschiedennisse by't Eylandt Guoto, ende die gheleghentheyt vande Havens van dien, ghedaen int jaer 1584. door een portugeesche Piloot ofte Stuer-man.

Als wy schreften upt de Haven van Lan-
galaque, den 25. februarys / Anno
84. ende loopende voor by d' Eplandē
van Facunda, cregghen eenen w.n.w.
wint/ soo dat wy't anckerden: den 26. soo be-
gonst het soo dapper te waepen/ dat wy ons
ginghen berghen binnen Tomache: den 27.
lichten onse anckers weer op/ met eenen o. n.
o. en o. wint en clær weder/ ende comende by t'
Eplandt Ilha dos Cavallos, cregghen weder
eenen zuuden wint/ waermede wy weder nae
Facunda toe liepen/ daer wy't setten.

Winkeren
onder fa-
cunda/ dan
om quaet
weder moſt
nae Tom-
che loopen.

Den 28. des bysdaeghs / gvinghen wy weder van Facunda af't wyf wesen de byz daghen
voor de nieuwe Maen / met enen o.n.o. coelen
wint : komende tot op byz mylen van het
Eplandt Iha dos Cavallos af / cregghen enen
3.o. rouden wint / loopende op den boech van
het zuudwesten / alle inde geheelen dach over /
en begonste wat op te coelen: wy gisten ons
als doen te wesen 3. ofte 4. mylen voor by het
Epland Guoto: maer inde waech banden ino-
ghenstont / quamen wy eetst den hoeck van
Guoto te sien / te weten / eenen hiebel ghelegen
int nooydweste / alhier cregen wy enen scher-
pen wint / ende begonst hem te verheffen van
uften 3. 3.o / so seer als t'schip met alle zyn se-
len verdragen mocht / wy lieten de mats se-
len op staci / om het te moghen aen loeden: een
poos daer naer liep de wint naer 't. 3 w. ende
w. 3 w. met twee wonder-slagghen ende veel
Blicems en Weerlichten / so dat het ons ge-
noech verwonderden / dat het daer mede niet
en stilden: Des saterdaeghs quamen wy te
dagen / recht tegens den hoer van Guoto over /
te weten / bynaest aen't eynde van t' Eplandt
aende n. w. 3pde / wesen de ontrent twee myle
van de wal af / hebbende met de w.n. w. wint
eenen dwersche stroom / met de Zee-barē van
uften 3. w. seer hol ende verheben / twelcke het
schip seer onstelden / al hoewel de wint niet te
veel en was / dan scheen door de cracht en ge-
weld van de stroom en Zee te comē / die ons
achterwaerts dreeven : want bonden alhier
grote ende gheweldighe stroomen / om die-
wille dat de wint slap was / soo sozghden wy
dat wy boven de punt van't Eplandt niet en
souden mogghen comen / noch van d'een noch

De Facun
 da affep: Ede
 tot 3. nighen
 van't Epla
 landt Zha
 dos Cabals
 los nemien
 haer cours
 doorb
 r' Eplandt
 Guoro.

Winden hier
ghetwelbige
stroomen die
t'schip afstee
waert de pso
den.

Wien den hier
te onderwoort
Eplandt / 2.
mijlen lanch
met een goe-
de Haven.

De Haven
van Goto
n. w. ende 3.
o. ghy hebt
u niet ghens
boort te
wachten
dan dat
ghy fiet.

De 3. zyde
van Goto is
Elypachisch.

Die hā Goto
to forchten
ons te be-
schadighen
soo zy des
machts hab-
bē ghehad.

van d'ander zyde: want hadde de wint dwers
op't Eplandt: wy saghen aen't eynde van dit
Eplandt / noch een ander Eplandt van een
leegh ende bebout landt / hebbende ontrent 2.
mijlen inde lanchte / zijnde gelegen ontrent an-
derhalf mijl verſcheyden van Goto, sommi-
ghe van ons ſchip affirmeerde dat daer een
seer goede Haven was / loopende aen d'een zij-
de in / en comende aen d'ander zijde weer upt /
waerom wy beſloten daer in te loopen / om
meerder verſekertheyt te hebben / ghelijck als
wy deden / wy liepen w. n. w. aen naer bin-
nen toe / heeft aende mont van d'incomſte een
seer groote hievel met twee Clippen / gelegen
aende zijde vande punt van 't zupdtooſten: het
Eplandt dat buyten lept bleef aen de ſlijncker
hant / tot ontrent een mijl daer van af: tusschen
tweelcke ende 't landt is het ober al schoon /
moecht het Eplandt Goto byjelijcken gena-
ken ſoo naer als ghy wilt / en hebter u nieu-
wers van te wachten / dan van dat ghy boort
ooghen ſiet: d'incomſte vande Haven ſtreckt
n. w. ende 3. o. hebbende binnen in een groote
Wap / die ober al ſeer diep is / van 20. 30. va-
dem / ende en hebter u nieuwers van te wach-
ten / dan van dat ghy ſiet / t'heeft binnen in een
bewoont bleck: Van dit Eplandt af tot het
landt toe / ſeptmen ober al de diepten van 30.
tot 40. bademen te hebben / doch ick heb hier
ondersocht van ter halber wegen af tot Goto
toe / ende vont vande 18. tot 30. bademen / met
ſandt ende ſchulphens op de gront / hebbende
op ſommighe plaetsen goede gront: Van bin-
nen in heeft men op plaetsen ſant / ende op con-
trepen modder gront / wy lieten ons alhier
met ſchuyten weder upt haell / een groote half
mijl weeghs / ſo dat ons daer naer de n. wint
bleef dienende om ons te ſalbert en te bezyen /
vande punt vande zupdyde / tweelcke ſommi-
ge Steen-clippe zyn / wy liepen langhs 't land
van't n. o. heen / ende ſlaechden ons wel: want
cregen 20. ofte 30. ſchuytgens van d'Eplan-
den / die ons boort 20. Taes Chynsche munte
seer wel hielpen / ende ons Boot voorthaelde /
wy gaben hen van ghelijcken byſtigh Taes /
ende ontrent 20. Depesas / boort ſchip geant-
keert ende vertuyt te hebben / al hoewel dat zy
daer wel 300. epſchten / waer ober wy een van
onſe Portugeſen aen landt ſonden / die zy in
hoſtagie vaſt hielden / doch wy cregghen hem
boort een goede middel ende pracktycke weer
upt haer handen / ende als wy ons daer naer
hiet van beclaechden / baden ons om vergiffe-
nis / ende ſonden hem terſtont wederom / hoe-
wel wy ghenoech verſonden / datſe vrienden
van int eerſte waren: want zy ſaghen ſeer wel
datſe gheen macht hadden om ons te beſcha-
dighen / en dat wy ons ghenoech ſonder heur
hulpe conſten beſſelpen: wy vermerkten ſoo
veel wel aen haer / dat ſoo zy ons eenighe hin-
derniſſe hadden comen doen / en ſouden't niet
nae-ghelaten hebben / oft men ſoudenſe met
ghewicht van Silber hebben moeten te bye-
den ſtellen: wy quamen al hier te weten dat
dit Eplandt Goto 6. ofte 7. Wadens heeft / die
ſeer goet zyn / paſſerende van d'een zyde tot
d'ander: maer de boortſcheyden haben en had-
de gheen uptganch / evenwel was ons ſo veel
dat wy alhier de nieuwe Maen verſekerden /
t'welcke was den eerſten Martius / ende wy
ghingghen den derden weder t'ſepl / weſende
Wastelavont dach / met eenen noort noort-
nooſten windt / ende eenen claren ende helderen
morgghen ſtont / buyten upt weſende / deden

onſen cours zupdtweſt aen / verholgende on-
ſen wegh / met welcken cours quamen wy te
ſien het Epland Meaxuma, ende die Panellas
(ofte de potten) ghelegen zupdt zupdtooſt van
ons af / quamen daer recht te midbewegen
op aen: deſe Panellas zyn twee clepne ſteene:
Meaxuma is een Eplandt / ende alſmen daer
noortweſt ende zupdtooſt met ober een is / ſe
heſtet een ſchynſel van 2. ofte 3. Eplanden /
waer van dat vande noortdooſt zyde lanch-
werpigh ende t'grooſte is / ende ſchijnt aende
ſelfde zyde een Clippe te hebben: Dit Eplandt
iſt lanchſte: maer niet ſeer hoogh / en dat van
te midbeweghen is clep / hebben drie ſpitſen
ghelijck als Oghelen / met noch een Clippe
naer t'noortdooſten ghelegghen / t'ander Ep-
landt van't zupdtweſten is rondt ende ſtepl
afghebickt / ſchynende t'hooghſte van allen te
weſen ende ſchijnt van alle ranten Clippen te
hebben / aen d'ander zyde zyn ghelegghen de
boortſcheyden Panellas, al hoewel boven ghe-
roert is / dat het maer twee ſteenen zyn / niet
teghenſtaende zyn drie / te weten twee / by den
anderen / ende d'ander ligghe met het Epland
Meaxuma noortweſt ende zupdtooſt: Van
hier af voortaf deden wy onſe reſe en Cour-
ſen naer Chyna ende Macau toe / als wy hier
boorten op een ander verhaelt hebbē / ende hier
naer noch eensdeels verhalen ſullen / etc.

Waren cours
3. w. verhol-
gende / comen
aen't Ep-
landt Meax-
uma.

Meaxuma /
is et Epland
hebbende 10
midden 3.
ſpitſen ghelijck
als Oghelen.

Dat 41. Capittel.

Een ander Voyagie ghedaen Van uyt de Haven
Van Langasaque, van het Eylandt Iapan
naer Macau in Chynen, in't Schip Sancta
Crux, vvaer van vvas Conſtapel Dirrick
Gerritſz. van Enchuyſen, in't jaer 1586.
met alle de Courſen ende gheſchiedeniſſen
van dien, door den piloot van het ſelf-
de Schip ende vaert aengheteyckent.

DEn twintighſten Martius ſcheyden
wy upt de Haven van Langasaque,
weſende den eerſten dach vande nieu-
we Maen des donderdaeghs / met een-
nen noortdooſten / ende noort noortdooſten
windt / ende waren te 9. uren ſoo verde als
de punt van het Eplandt dos Cavallos loo-
pende weſt zupdtweſt aen: Comende twee
mijlen van het Eplandt dos Cavallos af /
woyden't ganch end' al ſtil / ende van daer
liep de windt naer't noort weſten / in boegghen
dat wy zupdtweſt ende zupdtweſten weſten
aen liepen / ende ſomtijds ter halber ſtreck
met eenen ſlappen wint / des anderen daeghs
met den dagheraet / ſaghen wy d'Eplanden
van Cojequijn ende Goto, ende ontrent te
acht uren des boort-middaeghs / ſaghen wy
van ghelijcken het Eplandt Meaxuma, in
boegghen dat wy deſe drie Eplanden teſſens
quamen te ſien / tegghens den nachſtont wa-
ren wy met het Eplandt Meaxuma doſt
zupdtooſt / ende weſt noortweſt ober een /
deden aldus onſen cours zupdtweſt aen / heb-
bende eenen herden noortdooſten windt / ende
regghen / met eenen ſeer donckeren ende bedec-
te Lucht / alhoewel de Wolcken ofte ſwerch
altoos van upten 3. w. ober dzeben. Des ſon-
daeghs woynen het loof upt / ende vonden een
wepnich meer als 40. badem diepten met
moddergront / mocht weſen van Meaxu-
ma ontrent 40. mijlen: deſe diepten is van een
Wanckle

loopen van
t'Eplandt
dos Caval-
los.

Op ſien de
Eplanden
van Coje-
quijn ende
Goto ende
Meaxuma
te ghelijck.

De Bancke
lept van't
baste landt
van China
ende des
arima half
weghen.

Bancke geleghen in de contreppe van ter hal-
ber wegghen van tusschen t' Eplandt Meaxu-
ma, en de Cabo de Sumbor van't vaste landt
van China.

Des maendaeghs den 24. van de maendt/
en hadde de hooghte van de Son niet/om dat
sy bedekt was/hebbende so flappē wint dat
het schip effen geregeert mocht werden/ende
om dat wy weynigh voortganc hadde/wier-
pen het loot upt ende vonden 40. badem mod-
der gzont: dit was des middaeghs ende te-
ghens den abont/ int ondergaen vande Son
wierpent loot wederom upt/ende vonden 55.
bademen/waer dooz wy verstonden dat wy
begonsten ober een Bancke te comen/ op dese
tijt so hadden wy al eenen n.o. en n.n.o. wint
met een goede coelte/ niet tegenstaende dat de
Wolcken altoos upten 3.w. ende 3.3. w. ober
dyeven/ so sterck datse ons verschickte/ vze-
fende dat ons de windt van daer af soude nae
comen:maer wy hadden etlijke personen in
ons Schip/die selve alhier wel meer ghesien
ende onderbonden hadden/ sonder datter yet
naer volghden/waermede ons te vreden stel-
den/in boegen dat wy niet desen voorsz. wint
onsen wegh verbolghden/des middaeghs we-
fende des dincdaeghs/ nam de hooghte van
de Son op 29. graden schaers/hebbende van
te booren mijn gissinge ende punt inde Caert
ghesitelt/onsen wegh te wesen 100. mijlen van
de Haven van Langalague af:maer de Son en
gaf soo veel niet.

Des Woensdaeghs den 26. en hadden de
hooghte van de Son niet/ om dat het een be-
trocken lucht was: maer hadden eenen goe-
den n.o. windt ende voortganc/ soo dat het
scheen dat wy 30. mijlen int etmaal aen liepē/
evenwel soo en tekende ick niet meer als 25.
mijlen/ om dat ick docht dat het schip niet te
hert en seplden/wy sagen op desen dagh veel
Saf-been dyven/dede onsen cours 3. w. aen/
tot des moegghens toe/ende om dat de windt
begonst te verstijvē/ so docht het my goet het
landt wat naerder te ghenaken/om tselfde te
verkennen/ daerom liepen wy (van dat den
dagh aequam/ (terstont west aen tot des a-
bonts toe/sonder nochtans land te vernemen
dooz dien dat het met mist ende damp bedekt
was:maer dooz de diepten ende gissinge ver-
moepden bijs ofte ses mijlen vant land te we-
sen/de diepten waren 37. badem/ende wesen
de tegens den nacht met een doncker weder/
liepē 3. w. en 3. w. ten 3. aen/dien gecele nacht
ober/ende alst begonst te dagen/twelcke was
des donderdaeghs/ gisten ons met die Lagar-
to ofte Crocodile (een Clippe also genaemt)
ober een te wesen/te weten/bijs ofte ses mijlen
tZeewaert daer van af / doch bevonden dat
het een weynigh meer was.

Des donderdaeghs t'welcke was den 27.
vande maent/liepen terstont vandat het be-
gonst te daghen/(w.aen naer tlandt toe/ende
ontrent te vier uren naer den middagh/sagen
t'landt/ te weten/ d' Eplanden As Ilhas dos
Camaroins (dat is/ d' Eplanden vande Car-
naet): Dese Eplanden en zijn niet te hoogh/so
haest als wy die int gesicht cregen:deden on-
sen cours 3.3. w. aen/ende een weynigh gesept
hebbende/saghen een ander ront Eplandeken
ghenaemt A Ilha do Baboxiin, t'welcke ons
recht boozt upt lagh/ soo haest als wy dit in't
gesicht cregen:deden onsen cours terstont
3. aen/om t' selfde te schoutwē/om dat wy daer
hoben een quartier mijls niet van af en warē

wy vonden alhier soo stercke stroomen/ende
loop van't water/en dat in ons favent/ dat
wy t' boozsepe Eplandeken in een weynigh
tijt/ twee oft drie mijlen achter upt lieten/
in boegen dat wy alle dien nacht 3. ende 3. ten
w. ende oock 3.3. w. aen liepen/ ende int upt
comen vande Maen deden onsen cours supdt
west aen.

Den 28. des bypdaeghs/begonsten wy met
den dagh w. 3. w./w. ende w. ten 3. aen te loo-
pen/des middaeghs ofte daer ontrent wier-
pent loot upt/ ende vonden 29. badem mod-
dergrond/ loopende albus op de selfde cours
een weynich tijt/quamen landt te sien maer
was so bedompt datmen niet en conste ver-
kennen/dan ontrent ten 2. ofte 3. uren/ begin-
nende wat op te claren/ saghen ende kenden
het Eplandeken van Chinchon, ligghende
n. van ons af/ woopen alhier t' loot upt/ende
vonden 19. bademen sandt grondt/ sagen een
weynigh daer naer van ghelijcken/de gheele
Custe ende t' basteland van Chynen/ liepen al-
soo op dese diepten alle dien gheheelen nacht
ober/op 19. 20. ende 22. badem diepten/ met
eenen soo claren ende helderen Hemel/dat wy
bynaest den gheelen nacht de Custe saghen
ende alst begonst te daghen/ so waren wy een
weynigh verder als d' Eplandekens/ genaet
Os Ilhas Ruy de Lobo, ende quamen terstont
te sien het Epland van Lamon, alhier begon-
sten wy sommighe stroomen tegens te crijgē:
Men heeft nae mijn gissinge vande Ilhas de
Ruy Lobo, tot het Eplandt Lamon, 10. mij-
len weeghs: wy saghen alhier by t' Eplandt
Lamon dat het water schupinden ende beren-
den/te weten/maer de Zee toe/in boeghen dat
wy dicht boozt by de Riffe heen liepen:Die geē

die van Japan af comt/ moet altoos eerst by
d' Eplanden comen als byde Riffe: dese Riffe
streckt n. o. ende 3. w. is periculus booz die
gheen die van Macau af nae Japan vaert/ wy
liepen daer op drie mijlen naer by heen/ met
een stercken n.o. ende o.n.o. windt/so dat wy
een voortganc hadden/dat het scheen 50. mij-
len int etmaal te seplen:maer de cracht van't
water en teghen-stroomen waren so ghewel-
digh/dat wy maer 25. mijlen en seplden: dese
gheweldighe stroomen endeloop vant water
comt (naer infozmatie die se ons dedē)/upt de
Rieber van Tancoan: Dese stercke stroomen
dueren aldus/tot datmen boozt by t' Eplande-
ken van Ilha Branco is/ daer boozt by wesen/
de/loopen terstont de stroomē naer't Epland
Ilha do Leme toe/ welcke is ghelegghen dicht
by Macau, wy liepen altoos van Lamon af
w. 3. w. aen/ende vonden inder waerheyt:
Desen wegh van Lamon af tot Ilha Branco
toe/seer cozt: want streken des nachts terstont
alle onse seplen/en bleven also ligghen en drij-
ven/ sonder seplen 3. w. aen ghewent/ altoos
op de diepten van 25. ende 26. badem/ende int
quaert oft waecke vanden naemiddernacht/
begonsten onse schober seplen met het grootte
mars sepl op te hysen/loopende also west aen
om op de 20. badem diepten te comen/twelc-
ke is het middewegghen van't Canael daerme
dooz moet/sagen terstont metten dagh t' Ep-
landt Ilha do Leme, (dat is: t' Eplandt van't
Roer/ (een weynigh aende 3pde van het back-
boort ghelegen: Dit Epland do Leme schijnt
(alsmen daer o. en w. op aen comt/) clepi te
wesen:maer alsment daernaer begint te ghe-
naken/ende t' Canael dieper in comt/ soo be-
gint het grooter te werden/ heeft int incomen

De stercke
stroomen
byden hant
in haest ber-
de vant land
van Ilha de
23 aborign.

Sien hier
t' Eplandekē
Chinchon
nooyden van
haer.

Gissen hier
100. mijlen
te zijn van
de Haven
van Lang-
alague.

Sien hier
veel Saf-
been by-
den.

37. bademen
diepten/ is
een tecken
van 6. mij-
len van't
landt te 37.

Ilhas dos
Camaroins
dat is: de
Eplanden
vande Car-
naet.

loopen
dicht by een
Riffe/ brein/
die seer per-
culous is
booz die
gheen die
van Japan
comt af nae
Japan
vaert.

Hoe lange
dat de ster-
cke stroomen
dueren.

Een seer
cozt wegh
van Lamont
(alsmen w.
3. w. aen/
loopt) na
Ilha 23. aen
co.

Op wat
diepten dag
men loopen
moet om in
het midden
van't Can-
nael te co-
men.

Gedaente
van't Ep-
landt Ilha
do Leme.

aende

Twee Ep- aende rechter handt/ twee Eplandekens ofte
landekens int in comē van
Alba do Ker-
me.

Dat 42. Cappittel.

Een instructie ende breede verclaringe van-
de vaert van het Eylandt Fyrando uyt Ia-
pan af, naer de Custe van China toe, tot
de Haven van Macau, met alle de Cour-
sen, streckinghe, ende ghelegentheydt
van dien, seer correct ghepoinctert ende
aenghevvesen, door een Portugesch en Pi-
loot ofte Stuerman.

Die gheen die begeert te seplen van het
Eplandt Fyrando af/ naer Macau of-
te Canton in Chinen toe/ sal (so haest
als hy uyt de Haven van Fyrando
schept/ so hy tichts genoegh heeft om te comē
by t' Eplandt Goto,) terstont boorzaen bare/
en soo niet/ salt een mijl weeghs van Fyrando
af setten/ op de diepten van 28. badem/ al-
waermen hem ghereet ende veerdigh maken
mach/ en syn Boot vast bindē/ om des ande-
ren daeghs met den dagheraet t' sepl te gaen.

So haest als ghy van hier ofte van Fyrando
af t' sepl zijt ghegaen/ om uwen wegh te
vervolghen/ sult langhs t' landt van Fyrando
heen loopen/ tot het eynde van dien/ ende als
ghy 3. w. aen loopt/ (tot dat ghy by t' landt
comt/ so sult ghy wat meer draeghende hou-
den naer t' 3. w. toe/ soo sullen u blijven aende
west zijde 3. ofte 4. Eplanden/ ende comen-
de by t' ruyterse van dien in t' 3. sult terstont
comen te sien het Canael/ dat tusschē dit Ep-
landt ende t' Eplandt van Goto dooz loopt/
dooz t' welcke sult passeren: Dooz by dit Ca-
nael is ghelegen een ander Eplandt/ tusschen
t' welcke ende t' Eplandt Goto sult van ghe-
lijcken heen loopen/ als ghy dooz ende bytē
dit Canael zijt/ ende dat u d' Eplanden bligē
aende west zijde/ so sult ghy langhs Goto hee-
loopen/ (tot dat ghy daer boorz by zijt/ t' Zee-
waert in/ om uwen cours te stellen en wegh
te verboorzderē/ soo't ghebiel dat u de windt
quam te stillen int dooz loopē van t' Canael/
mocht het daer wel ankeren/ te weten/ dicht
by t' landt vā Goto, men heeft in dit Goto seer
goede Havens/ die dooz en weer dooz passe-
ren/ waer om het gheen een Eplandt alleen en
is/ maer is ghedeelt in veel afscheptsels: Als
ghy twee mijlen van Goto af zijt/ sult uwen
cours w. 3. w. aen doen/ tot dat ghy de twee
Eplandekens (diemen noemt Xuma en d' ander
van Meaxuma,) booz by zijt/ welcke zijn
ghelegen van dit Eplandt van Goto af/ acht
milen weeghs: Dese Eplandekens boorz by
zijnde/ sult 3. w. aen loopē/ ende naer t' 3. van-
de boorz 3. Eplandekens af/ sal u een ander
Eplandt blijven ghenaemt Meaxuma, daer
ghy oock langhs heen mocht loopen/ by dese
boorz 3. Eplandekens ist ober al seer schoon/
sonder eenige bypligheyt te hebben/ noch by
t' Eplandt van gelijcken: Dit Eplandt is ge-
legen op 31. graden/ sult tusschen t' Eplandt
en d' Eplandekens heen loopen/ als ghy booz
by dese ende t' Eplandt Goto zijt/ so sult ghy
3. w. ende zuydwest ten zupden aen loopen.

Als ghy dit Eplandt ende d' ander Eplan-
dekens boorz by zijt/ 3. w. aen loopende als ge-
sept is/ soo sult ghy recht op den hoerh Cabo
de Sumbor aen comen/ welcke is ghelegghen

aende Custe van Chynen/ op de hooghte van
28. graden/ ende soo't claer weer waer/ ende
begheerden t' lant alhier te comen verkenne/
moecht het wel doe/ so niet/ so en wilt de Cu-
ste niet te naer ghenaken/ om oorsake vande
veel Eplanden/ die daer langhs by heen lig-
ghen/ want sulter van byten af by heen loo-
pen/ u daer altoos so verde van af houdende/
alst u dunckt noodigh te wesen/ om daer by
van te wesen/ en des nachts niet tusschē in te
vervallen/ want zijn aen dese Custe (te weten/
bāde C. de Sumbor af tot Chinchon toe/)
alkemaal Eplanden/ sult van ghelijcken op u
hoede wese/ niet te heer t' Zeewaert in te loo-
pen/ om te genieten de winden die van ober t'
landt waepē/ en men heeft t' Zeewaert d' Ep-
landen van cleyn Lequeo, (ghenaemt Lequeo
pequeno,) en dat vande Wiffchers/ welcke
liggen vāte vaste landt verscheppen ontrent
20. mijlen weeghs. Somen eenen claren en
helderen nacht hadde/ so machmē wel booz
by d' Eplandē heen loopen/ doch altoos niet
goeder acht ende opzicht/ t' alderpericulēste
Eplandt dat aen dese Custe leyt/ is het Ep-
landt dos Camarons ghenaemt/ ofte vande
Garnaet/ t' welcke bytē alle d' ander t' Zee-
waert in steect: Ich heb tweemals tusschen
dat ende t' landt ghepasseert/ is een Eplant in
tween ghedeelt/ dooz een schuerfel ofte open
die t' heeft: Vier mijlen booz by dit Eplandt
boorzaen/ is ghelegen een klein Eplandeken/
t' welcke black ende effen met de Zee is. He-
bende sommighe steenen n. o. waert van hem
af steken/ doch niet te veel/ soot ghebuuden
dat ghy alhier inder nacht by heen liept/ sul-
ter u van wachten met goeder opzicht: want
is cleyn ende black sonder eenighe gheboom-
ten/ sult van gelijck op u hoede wesen/ booz
Eplandt Baboxijn, t' welck in ghelijck t' Zee-
waert in steect/ in voegen dat soo wanneer
ghy daer op verbaecht zijt/ met goeder wacht
en booz raet/ moecht alhier bypelijcken heen
loope: want en hebt u nieuwers van te bze-
sen dan van dat ghy booz ooghen siet/ als ge-
sept is.

So wanneer dat ghy zijt 15. mijlen vande
Cabo de Sumbor af/ (te weten/ vande punt
van het vaste landt te rekenen/ en niet vande
Eplanden daer by ghelegen/) so sult ghy als-
dan uwen cours 3. w. aen doen/ loopende al-
soo byten alle d' Eplanden heen/ waermede
verskeert sult wesen van het Eplandt Lequeo
pequeno, ooc mede so sal u dentijt en t' weder
wel wijfen wat dat u te doen staet. Als ghy
Lequeo pequeno booz by zijt/ ofte wat eer/ so
het te pas comt/ sult het lant comē te berke-
nen/ want is u noodich dat te sien/ om oorsake
van het Eplant Lamōn, als oock mede
om niet te seer t' Zeewaert in te wijcken: men
loopt dese Custe van Sumbor af tot Chin-
chon toe/ n. o. ende 3. w. ende heeft wat van
n. o. ten n. ende 3. w. ten 3. doch niet veel.

So wanneer ghy met Chinchon ober een
zijt/ ende dat ghy t' byde mercken van t' landt
ofte dooz de hooghte vande Son verliet hebt
wesende 4. mijlen van t' landt af/ soo sult ghy
uwen cours 3. w. aen doen/ om byten t' Ep-
landt Lamōn heen te loopen/ ende so ghy be-
gheerden binnen dese Eplandekens dooz te
passeren/ moecht het ooc wel doe/ want isser
schoon ghenoech/ ende en hebt nieuwers van
te bzeesen/ maer soo ghy sozgh habbet Lamōn
te missen/ so ist beter te loopen/ als bobē ghe-
sept is: want sult als van verscheptē genoech
bāde

Op seker
waerom dat
niet met bytē
aende Custe
comē mach.

Van Goto
de Sumbor
tot Chinchon
zont al Ep-
landen.

Wasschou-
winge niet te
diep inde Zee
te loopen.
Geleghetheyt
van d' Ep-
landt Lequeo
pequeno en
vande Wif-
chers.

Wasschou-
winge booz
calderpetru-
leuse epland
dos Cama-
rons.

Ghebaente
van een Ep-
landeken 4.
mijlen van
Alba doo
Camarons

Wasschou-
winge booz
dit Eplan-
dekken.

Des ghelijck
dooz epland
Baboxijn.

Cours als-
men 15. mij-
len vande C.
de Sumbor
is/ en verske-
kert te wese
vā t' Epland
Lequeo pe-
queno.

Cours van
Sumbor tot
Chinchon.

Cours om
bytē lant
om te loope.

Op wat diep-
ten dāmen
loopen moet
vā Fyrando
nae Macau
ofte Canton.

Worman-
ghe dāmen
langhs t' lant
van Fyrando
do loopē/ sal
tot het Ca-
nael tusschen
Fyrando en
Goto.

Ghelegent-
heyt van een
Eplandt by
Goto.

Plaetse in
stille winden
te ankeren.

Oorsake
waerom Go-
to geen Ep-
landt is.

Streckinghe
vā Xuma en
Meaxuma
tot Goto.

Meaxuma
sept op 31. en
verderde
graden.

Hooghte vā
de C. de sum-
bor aende
Chinische
ghebr.

Gelegtheit van een qua-
de Riff.
betreftende
datmen de
cours alfine
voorzijp ka-
mon is nae
Lanton nae
men sal.
Amen van
de eplanden
cermen by
Lanton comt.
Ghebaente
vande eplan-
de van Ruy
Lobo.
Diepte ende
grootte by
Eplanden.
Gelegtheit
van een Riff
by Lanton.
Streckinge
vande Cuff
van Lanton
15 mijlen
tot Ilha
Branco.
Woochte by
Ilha Branco
Gelegtheit
van de bora
villura.
Waar dat de
epland van
Lanton be-
ginnen.
Streckinge
van Ruy
Lobo.
Gedante
van 2. E-
planden.
Waar dat
men de mont
van Canael
te sien comt.
Cours om
nae Macau
te loopen.

Hande Riffe van Lamon af loopen / die seer
quaet is / sult alhier seer goede opzicht hebbe:
want als ghy Lamon voorbij zijt / so sult ghy
uwen cours nemen naer de Eplanden van
Lanton toe: d' Eplandekens diemen heeft al
eermen by Lamon comt / zijn ghenamt Os
Ylhas de Ruy Lobo, dat is: d' Eplandekens
van Ruy Lobo, vande welcke dat van't n. o.
het cleynste is / wesende t' ander een wepnich
grooter / op het grootste stietmen sommighe
wildernisse staen: Van hier af tot Lamon toe
zijn 7. ofte 8. mijlen / heeft vande zijde van
ter Zeewaert 20. badem diepten / met schulp-
kens op de grondt / sult van hier af loopen 3.
w. aen / ende houden een wepnich naer't 3.
w. ten 3. toe / en soo't by daegh waer / sult ter-
stont d' Eplandekens (die aen't eynde vande
Riffe van Lamon ligge) comen te sien / waer
van de voorzij. Riffe af comt / streckende van
anderhalf tot twee mijlen toe veer / op dese
voorzepde cours sult seer wel loopen / en soo't
by nacht waer moechter u van wachten / en
op u hoede wesen.

Loopen de op de voorzepde cours van 3. w.
aen / so sult ghy t' Zeewaert vande steen van
Lamon af loopen / wilt altoos u beste doel om
alhier des daeghs voorbij te passeren / en als
ghy t' Epland Lamon gepasseert zijt / so hout
u terstont naer't landt toe / om daer langhs
by heen te loopen: Van Lamon af tot ontrent
15. mijlen weeghs voort aen / so streck de ruste
vande vande landt n. o. ende 3. w. ende van daer
voort aen o. n. o. ende w. 3. w. tot het Eplande-
ken Ilha Branco toe / twelcke is ghelegen ver-
schepden vande Cuffe af / ontrent vijf mijlen
op de hoochte van 22. graden / te weten / recht
teghens ober den inwijck / A Encada de bo-
na ventura ghenamt / dat is: den Inwijck
ofte Wap van het goet avontuer: Men mach
dicht by dit Eplandeken Ilha Branco hee pas-
seren / so wel vande zijde van't lant als t' Ze-
waert / naer't u te pas comt: voorbij dit E-
plandeken wesende / so beginnen terstont d' E-
planden van Canton, op een ry ghelegen: Van
dit Epland Ilha Branco af / tot het Epland
Ilha de Sanchoan toe zijn 50. mijlen.

Als ghy Ilha Branco voorbij zijt / soo sult
ghy w. 3. w. aen loopen: men heeft van Ilha
Branco af tot Macau toe 24. mijlen / te weten
12. mijlen / tot datmen in't Canael ofte t' gat
van tusschen d' Eplanden in comt / ende van
daer af ander 12. mijlen tot Macau toe / sult u
beste doen om te loopen door't eerste Canael
dat ghy vint / by t'welcke zijn ghelegen som-
mige hooghe ende ronde Eplandekens: dese
Eplandekens sullen u blijven aende zijde van
het n. o. ende heeft aende zuydwest zijde twee
Eplanden / waer van t' een seer hoogh en stepl
af ghebicht is / hebbende aende zijde van ter
Zeewaert een steen clippe ligghen / met dese
hooghe ende kale Eplandekens ober een zyn-
de / sult aende noozd zijde daer van af / een gat
ofte mont van een Canael ofte doorzane sie /
daer ick noyt door geloopt hebbe / dan laten-
de de voorzepde Eplandekens aen stuer voort /
lopende also 3. w. aen / sult terstont de mont
van't Canael (daer ghy deur moet) comen te
sien / al ist schoon dat het u snal schijnt te we-
sen / is niet te ghenstaende seer goet: want ick
heb daer wel by nacht in gheloopt / sult als
ghesept is / die voorzij. g. grote Eplanden t' Ze-
waert laten / en loopen met de bloet naer bin-
nen toe / west / west ten noorden / en west nooyt
west aen / soo sult ghy recht op Macau aen

comen / oock mede so sal de windt ende t' we-
der u wel wijzen wat u te doen staet.

So wanneer ghy comt van Iapan af / recht
teghens de Cabo de Sumbor / ober / daer 15.
mijlen t' Zeewaert af wesende / soo woxt het
loot upt / sult daer van 40. tot 45. badem diepte
vande modder groot / met veel stromen van tuyl
water / als ghy't landt int gesicht hebt / so sult
ghy daer langhs by hee loopen / tot die laeste e-
planden van Chinchon toe / die 8. mijle t' Ze-
waert in stiet / by de welcke sult vande bopen
van netten ende fuycken / met vleugels ende
blagghen / die de Wisscher van die contrere
daer tot merckteeken en op stellen: Van hier
af tot Chinchon toe zijn 12. mijlen.

Recht teghens dese voorzepde bopen in't
de blagghen ende vleughels ober / is gelegen
een Stadt ghenamt Guara, van dese Stadt
af sult u terstont naer't landt toe houden / en
om te kernen de Soenen / (dat zijn de Chijn-
sche Carbeelen en Barcken) die se in dese con-
trepe gebuycken / so is te weten / datse maer
een sepl en boeren / nu om naer uwen wille by
het landt te comen / soo sult ghy west aen loo-
pen / oock mede sult weten dat de Varella van
Chinchon (dat is: de baerke ofte kenterclien
van Chinchon,) een hooch landt is / ghelegen
langhs d' inkomst van Chinchon heen / heb-
bende vande zijde van't n. o. een hooch landt /
loopde naer't 3. w. al dalende af / streckende tot
teghens een Eplandeken ober / gelegen 3. ofte
4. mijlen t' Zeewaert in: langhs de punt vande
Varella heen is ghelegen een Epland / te we-
ten / een mijl weeghs vande punt verscherpde /
bant welcke steert een Riffe van fant af / heb-
bende met leegh water twee badem diepten /
streckende tot ontrent een schoot van een Co-
telinghe verre / naer't ander bopen gementio-
nerde Eplandeken toe / ghelegen recht ober
d' inkomst / t'welcke streckt inde lencke oost
en west / hebbende int midden eenen scherpen
bergh / ende naer't zuydwesten / soo loopt het
voorzij. landt (van Laylo genaemt) seer leegh
af / alhier wesende / soo ismen daer dicht by / en
hebt anders niet te doen dan de punt om
te loopen / ende setten't op 4. badem modder
groot / aende zijde van't noozdtoosten liggen
sommighe Eplandekens / te weten / dicht by
de punt van Laylo, ende twee mijlen t' Ze-
waert daer van af / heeftmen de diepten van
20. badem / t' water van dese contrere is seer
blau: Van hier af naer Lamon toe / te weten /
3. ofte 4. mijlen vande landt af / so en passert
men boven de diepten van 18. tot 20. badem
toe niet / ende wesende van Chinchon naer
Lamon toe / so sult ghy op de grondt binden /
dun cleyn sandt / met sommighe schulphens
onder een ghemenght / ende zijnde teghens
Chinchon ober / ofte naer't noozdtoosten toe /
soo sult ghy daer modder groot binden / met
die selfde diepten van 18. ende 20. badem /
ende recht teghens Lamon ober / heeftmen
sommighe swart sandt op de grondt / etc.

Diepten 19.
mijlen van
Chincho; we
sende.

Gelegte ent
vande eplan-
de van Chin-
chon.
Strecken
vande stus
Epland.

Gelegtheit
vande stad
Guara.

Kenterclien
vande Chijn-
sche Carbeelen
en Barcken.

Stidvante
vande Varela
la van Chin-
chon.
Plaets van
de stus.

22. schijfome
ge van ver-
schepden e-
planden. ende
een Riff.
Diepte vande
selfde Riff.

Goe bet lant
van Laylo af
loopt. tuss-
gaders de
plaets van
sommige e-
planden.

Diepte ende
cleur van
water 2. mij-
len van lant
van Laylo.

Diepten 18.
ende 20. badem
vande contrere
teghens Lamon
ober.

Dat 43. Capittel.

Een verclaringhe om te loopen uyt ende in,
door die Canalen ende gaten van tusschen
d' Eylanden ende Clippen van Macau,
met alle de merckteycken en de rech-
te kennisse van dien, om daer door te
seylen tot in ende uyt de Haven van Ma-
cau, &c.

So ghy

Plaets daer
de ſchepē in
Macau op
de ree liggen

Soo ghy begeert te ſeplen upt Macau, ſoo weet dat ſoo haest als ghy u ant-
kers licht vande ſee daer de ſchepen
ligghen af/ (t'welcke is recht tegens
ober het Wolwerck van Caspar Borgies,) ſoo
ſult ghy terſtondt nooyt dooft) comen te ſien
een witte vlerck/ ſtaende boven aenden berck/
ende hebt terſtondt naer het oosten twee hue-
velen/ makende met den bergh vande witte
vlerck drie te ſamen.

Beschrybin-
ghe van 3.
huebelen.

Men heeft den tweeden huebel (t'welcke
den middelſten is) bloot en gantſch ontdeckt
ſtaen/ ſchijnende dooz de ſchootſen ende Clip-
pen (van het opperſte van't velt dos Patanas
ghenaemt/) heen/ t'welcke te middelwegghen
van het Canael is/ zijnde tot by de laeste hup-
ſen vande Steede: Soo wanneer ghy met de
boozſepde hupſen ober een comt/ ſoo ſult ghy
terſtont den berden huebel ontdecken/ in voe-
ghen dat ſoo wanneer ghy met die ſant punt
(gheleghen dicht byde Varella dos Mando-
rijns ghenaemt/) ober een zyt/ ſo is den booz-
ſepden huebel bynaest gheheel ontdeckt/ al-
waer ſult hebben vijftichalf badem diepten/
te weten/ met hoogh water van een ſpzinck-
bloet: Soo haest als ghy de ſant punt ghe-
paſſeert zyt/ ſoo ſult ghy beginnen meer diep-
ten te rrighen/ te weten vijf ende ſeſtehalf
badem/ loopende op deſer manier/ ſult recht
op een ghebooken landt (gheleghen aen d'an-
der zijde/ teghens ober t'Eplandt ghenaemt
Ilha do Bugio, dat is/ t'Eplandt vade Meer-
ketten/ aencomen.

Een ſant
punt by Va-
rella dos
Mando-
rijns.

Diepte by
den tweeden
huebel.

Plaets vande
Eplandt do
Bugio.

Ghelegene-
heyt vande
Inwoeg van
Gonſalo
Vaaz.

Sekeere merck-
ken om de
diepten te
vinden.

Een ſteen
ghelegen in
an't Ep-
landt in Ilha
do Bugio/
is van berde
aen'te ſien
als een be-
waſſen huc-
vel.

Als ghy comt op de boozſepde diepten/ ſo
ſult ghy in het zupden comē te ſien een open/
t'welcke ghenaemt wort A Enseada de Gon-
ſalo Vaaz, dat is/ den inwoeg ofte Wap van
Gonſalo Vaaz, heeft binnen in een berckſhen/
(t'welcke hem vertoont gelijck een Eplan-
deken ofte Clippe/) ſtaende aende oost zijde/
ende aende weſt zijde heeft het twee uptſtee-
kende punten/ als ghy deſe twee punten aen-
den anderen brenghet/ ſoo zyt ghy int midden
van het Canael/ ſult daer acht op hebben dat
d'een altoos met d'ander ober een comt: wāt
ſult met deſe mercken op het diepſte ende het
beſte heen loopen/ t'welcke is op 27. ſpan wa-
ters/ te weten/ met een ſpzinckbloet/ ghelijck
als ick daer gebonden hebbe inden tijdt van
de Monſon/ ofte Conjunctie/ datmen naer
Iapan vaert/ hebbende eenen oosten windt/
want met de noorde/ winden heeſtmen daer
minder waters ofte diepten.

Om nu te weten wanneer dat ghy ſoo ber-
de zyt als de Bancke/ ſoo is te weten/ dat
nooyden aen naer het Eplandt A Ilha do Bu-
gio toe/ gheleghen is een Steen-clippe/ die
hem in't ſchijnſel vertoont ghelijck een be-
waſſen huebel/ welke leydt t'alder-nooyde-
lijckſte van alle d'ander/ en langhs de ſtrandt
heen heeft het een gheclobenſchootſe/ van twee
punten: Als ghy de boozſchreven Steen-clip-
pe/ (t'welcke een bewaſſen huebel ſchijnt te
weſen) met die boozſepde gheclobenſchootſe
(recht in't midden) ober een brenghet/ als dan
ſoo zyt ghy op de boozſepde Bancke/ ende ſo
wanneer het boozſepde merck-tepcken van
d'een ofte d'ander zijde oneffen ſtaet/ ſoo ſult
ghy terſtondt meer diepten vinden/ t'welcke
ſal weſen aldus/ te weten/ loopende ulwen
cours van zupdooft recht op het dickſte en
grooffte landt van d'ander zijde aen/ tot dat
ghy comt op de vier ende vijf badem diepte/

t'welcke is de punt diemen noemt van de
Varella, ende begheerende te loopen dooz het
vofter Canael / ſoo ſult ghy zupdooft/ ende
oost zupdooft aen loopen/ tot dat ghy t'Ep-
landt genaemt Ilha do Laſtro ontdeckt hebt/
te weten/ tot gheheel by het eynde van't Ep-
landt do Bugio, als dan ſoo en iſt niet goet
meer zupden aen te loopen/ om te ſchouwen
die ſteen die teghens het landt vande Varella
over leydt: Soo wanneer ghy t'Eplandt do
Laſtro ontdeckt hebt/ als gheſeydt is/ ſoo
moecht ghy by die boozſepde ſteen heen loo-
pen/ tot op die lenghte van twee Cabels nae/
ſult alhier hebben die diepten van 28. tot 29.
ſpan toe/ te weten/ met een ſpzinckbloet/ ende
om te weten wanneer men de ſteen aldernaest
is/ ſoo weet dat het ſal weſen/ ſoo wanneer
ghy d'eerſte Clippe (vande twee die aende
nooyt zijde van het Eplandt do Laſtro lig-
ghen/) gantſch ende al ontdeckt ſiet/ als dan
zyt ghy ontrent een ſteen/ woyp vande booz-
ſepde ſteen af/ op de diepten als gheſeydt is/
ende ſoo wanneer ghy de tweede Clippe ghe-
heel ontdeckt/ ſo zyt ghy boven de ſteen: Van
gelijcken ſoo machmen het weten by een an-
der merck-tepckē/ t'welcke is een witte vler-
ck/ ſtaende aenden bergh diemen boven ober
de Stadt heen ſiet/ en heeft een ſteen/ t'wel-
cke hem vertoont ghelijck als een Mang
hooft.

Dooz t'roof-
ter Canael
looppde ſult
ghy 3. o. eff
0.3. o. aen-
gaende vint
den Ilha do
Laſtro/ ghe-
breit ligghe-
de by ende
van't Ep-
landt do
Bugio.

Mercken
om te weten
oft ghy by
de ſteek zyt.

Wach ende
hups van
Don Ioan
d'Almeyda
cannē inge-
ke by uen-
de.

Soo wanneer ghy de boozſepde witte vler-
ck brenghet te middelwegen van't dach/ van't
hups van Don Ioan d'Almeyda, als dan ſoo
zyt ghy met de boozſ. ſteen ober een/ alſmen
daer booz by is/ ſoo iſt goet t'landt van het
zupden te genaken/ in ſulcher voegen dat ghy
de twee derdendeelen laet aende zijde vande
Stadt/ ende een derden deel aende zupdzijde/
loopende op deſe manier/ ſult meer diepten
hebben dan te middelwegghen/ tot dat ghy op
de Bancke comt/ welke niet meer dan 26.
ſpan waters heeft/ te weten/ met het hoogh
water van een ſpzinckbloet/ ende begheeren-
de te weten wanneer dat ghy daer beghin-
t ober te comen/ ſoo weet dat het ſal weſen dat
wanneer u de dwers ofte 3p. duer hāde groo-
te kerckē/ met het dach van een hups. (dat
aende ſtrandt ſtaet/) ober een comt t'welcke
reſpondeert op de wegh die vade ſelfde duet/
recht naer de ſtrandt toe comt/ in boeghen dat
u de duet gheheel ontdeckt blijft/ alhier heeſt-
men 27. ende 28. ſpan waters ofte diepten/
t'welcke ſal weſen/ ſoo wanneer ghy comt te
ſien en te ontdecken het Clockhups ofte t'op-
perſte vande kerck van San Paulo, met een
nen bergh/ die achter de ſelfde kerck ſtaet/
ende ſoo haest als u het ſelfde Clockhups be-
deckt blijft/ ſoo ſult ghy terſtondt meer diep-
ten vinden/ te weten/ 32. ſpan/ dat zyn vier
bademen/ dit ſal weſen teghens ober de
plaets daer men het verſch water haelt/ ende
loopende een wepnigh boozder aen/ ſult 4.
ende vijf badem diepten vinden/ te weten/
met een ſpzinckbloet: Dit was de ſee daer
het Schip Santa Crus (een Schip van ſe-
ben ofte acht hondert baten/) gheanchert
lagh/ ende ſoo wanneer het ſelfde om draep-
den niet d'ebbe/ ſoo bleef het halve Eplandt
van Laſtro ontdeckt/ al hoewel het een ſtuck
weeghs van het landt af was: Men heeft een
ſeer goet tepcken ofte merck/ om te weten
wanneer men het landt vande zupdt zijde al-
dernaest is/ ſoo ſalmen naer het Eplandt
do Laſtro

De zypder
van de groo-
te kerck/ en
een hups op
ſtrandt wip-
ſe u de diep-
te dooz daer
ober een co-
men.

Noch ander
merckē van
de kercke
van San
Paulo.

Do Laſtro toe/ te weten/ noorden daer van af twee Clippen ſien. Als hem deſe twee Clippe dooz den anderen ſteken/ als dan ſo ſimen op het diepſte van t Canael/ tot datmen over de bankhe is/ etc.

Dat 44. Capittel.

Van't loopen vande ſtroomen ende vvateren, op de vaert ende vvegh van Malacca nae Chyna toe, op den tijdt vande Monſon ofte conjunctie, datmen van Malacca nae Chyna vaert.

S Dit weten dat van't Eplandt Pulo Catao' af (ghelegghen aende Cuſte van Champa, van't landt Camboja,) tot die Varella toe (t welck is een plaets/ ghelegghen op den wegh van Pulo Catao' af nae Malacca toe/ aende ſelfde Cuſte vā Champa ofte Camboja,) ſo loopen de ſtroomen ſeer ſterck nae't zuypen toe. Van't Eplandt Pulo Catao' af 5. mijlen dooztaen / ſoo loopen de ſtroomē ſeer gewelbich na't Eplandt Champello ende den Zntwſck A Enſeada de Cauchinchina toe.

Item/ inde Monſon van Chyna, dat is/ alſmen van Malacca af ſchept inde maenden van October/ November/ ende December/ ſo loopen daer de ſtroomen nae't n.w. toe.

Vande maent Januarij doozt aen/ ſo loopenſe nae't z.w. (dat is nae de dooghden) toe/ daerō moeten daer op verbaecht weſen met goet abbijs dooz de gheen die alhier begheert te baren / dat als ghy begint te ghenaken de contrepe vande dooghde (die tegens de Cuſte van Champa ober ligghen) tuſſchen dien eſt de Cuſte incomende/ ſo loopen de ſtroomen ſo crachtich nae't zuypen toe/ als een ſteen-worpp vander handt.

Wier loopen de ſtroomen crachtich nae't zuypen.

Abvertete u dat ghy niet en wilt comē int gheſicht van't Eplandt Aynao', ſoo't niet en waer met eenen noorden wint/ want hebben de eenen ooften wint) ſoude in groot perijckel weſen.

Dat 45. Capittel.

Vande ghetijden ende het vvaſſen vande vvateren van Malacca.

I den eerſten/ vande Habē van Parane af/ (gelegen aende ooft zijde van't landt vande Cuſte van Malacca,) tot het Eplandt Bintao' toe / (t welcke leyt by de Straet van Singapura, onder de Linea Equinoctiael.) loopen de ſtroomen en wateren altoos nae't zuypen, alle de doozſepde Cuſte langhs/ tot het doozſe Eplandt toe/ te weten/ inde maenden van November en December.

Van't Eplandt Pulo Condor af / ghelegghen teghens ober d' Haven ende t landt van Camboja) tot het Eplandt Pulo Timao', (gelegghen aende ooft zijde vande Cuſte van Malacca, te weten/ ten tijden datmen van Chyna af comt / op de cours van ter halber ſtreck van't zuypen) ſoo loopen de ſtroomen nae't Eplandt Borneo toe / ende comende op de halbe ſtreck nae't z.w. toe/ ſo loopen de ſtroomen nae de Cuſte van Pan toe/ welck leyt aende Cuſte van't landt vande o. zijde vā Malacca.

Woozſpna lo deſt/ den wegh nae Chyna/ loopt de ſtroomen nae de Cuſte van Champa toe.

Van Pulo Condor af nae't Eplandt Pulo ſefir (ghelegghen teghens ober de Cuſte van Camboja,) ſo loopen de ſtroomē nae't ooften/ en doozſp Pulo ſefir, de wegh na Chyna toe/ loopen de ſtroomē nae de Cuſte van Champa

toe. Vande valſche Varella, (t welck leyt 15. mijlen vande rechte Varella, ghelegghen aende Cuſte van Camboja) ſo loopen de ſtroomen ooft aen/ te weten/ byſ ofte ſes mijlen vande Cuſte af. Dit is te verſtaen in't epnde vā Julius/ ende de maent van Augustus.

Inde Monſon vande 3. winden / alſmen van Malacca nae Chyna vaert/ ſoo loopen de ſtroomen/ te weten/ inde Golſe vā Pulo Catao', tot het Eplandt Aynao' toe nae den Zntwſck A Enſeada de Cauchinchina' dit is te verſtaen tot het laetſte van December toe/ en van Januarius doozt aen / ſo beginnen de ſtroomen in deſe Golſe en doozſe contrepe/ te loopen na de dooghden toe/ die teghens ober de Cuſte van Champa en Camboja, (te weten/ van d' ander zijde) heen ſtrecken/ ende hoe het later (van Januarius af) in't jaer wozt/ hoe datſe ſtercker ende ghewelbigher nae de dooghden toe loopen.

Alſmen van Malacca nae Chyna vaert/ loopt de ſtroomen na de dooghden toe.

Inde Monſon van Chyna, te weten / als men van Chyna af nae Malacca vaert / ſoo loopen de ſtroomen ſeer ſterck/ van't Eplandt Pulo Catao' af / tot nae't Eplandt Pulo Cābir toe/ zijn verdegaeer ghelegghen by de Cuſte van Camboja ofte Champa.

Inde Monſon van Chyna nae Malacca vaert/ loopen de ſtroomen ſterck van Pulo Catao na d' Epland Pulo Cābir toe.

Gheſchiet ſomtjts datmen vanden 28. Julius/ tot den 4. Augustus / vande Varella af/ tot Pulo Catao' toe / ſtilten rijcht / ende als dan ſo rijchtmen de Terreinhos / dat zijn winden/ die van ober't land wpen/ van up't weſten ende noozdweſten/ ende de Vyracoins (dat zijn de winden van upter Zee) van't ooft zuypd ooften / ende o.n.o. ende comende in't noorden/ loopen terſtont nae't zuypen/ waer nae terſtont de ſtilte volcht / tot dat de Terreinhos ofte landwinden weder op comen.

Dit is te verſtae tot op 2. mijlen vande Cuſte af/ en niet verder/ want ſijn winden/ die alleſſich aende Cuſte regneren / als wy op ander plaetsen ghenoech verclaert hebben/ daer wy vande winden Terreinhos ende Viraçoins ghehadt hebben.

Bekere wint. den die alleſſich aende Cuſte van lande.

Alſmen vaert doozſp t Eplandt Lequeo Pequeno, (oſte rlepn Lequeo, nae't landt van Bungo toe/ ghelegghen in't Eplandt Iapan, ſoo loopen in die contrepe de ſtroomen (te weten/ tot het Eplandt Tanaxuma toe) ooftwaert aen.

De ſtroomē loopen ooft waert aen doozſp het Epland Lequeo Pequeno nae't landt Bungo.

Vande 30. graden noorden aen / tot een wepnich meer als te middelegghen vande wegh nae Iapan toe/ ſoo loopen de ſtroomen/ (te weten van die contrepe af / tot die Cuſte van Chyna toe) noorden aen na den Zntwſck A Enſeada de Nanquijn toe. Dit is te verſtaen inde Monſon vande zupe ende zuypd weſte winden.

Loopen van ſtroomen na den Zntwſck A Enſeada de Nanquijn toe.

In deſe Monſon vande zupe ende zuypd weſte winden/ ſo loopen de ſtroomen van het Eplandt Pulo Tayo af (ghelegghen doozſp het Epland van Aynao', aen de Cuſte vā Chyna) tot na het Epland van Sanchoan en d' Eplanden van Cantao', nae't zuypd weſten toe.

Dat 46. Capittel.

Vande ghetijden vande vvateren, van't vloeyē ende ebben, by de daghen ende uren vande Maen, inde Haven van Macau in China, met de hoochte vande ſelfde Haven by experientie onderſocht door een expert Pilot oft Stuerman.

27 **Vande tyden/weder en wint vande gheheele Cufte van China.**

Maer
het hoog
water inde
Maer van
Macau is.

Den 19. September/hebbe experientie ghebaen vande getyden van Chyna/te weten/ binnen inde Haven van Macau, wesen de op den dagh vande volle Maen/ en bevont dat het volwassen water was/des voormiddaeghs te half neghen/ en een wrenich meer nae neghen toe: Wede dese experientie vande volle Maen/ om te sien oft zy oock met de nieuwe over den quam.

Goet heel gza
de dat Maen
ran vande
linie is.

Den 3. Februarj/ anno 1585. hebbe de hoochte van de Son ghenomen/ die doen ter tijt was op de 13. graden vande Linie af/ en bevont dat dese Haven van Macau ghelegghen is op de hoochte van 22. graden ruym/hebbe alsdoen ooc ghelijckelicken d'experientie ghebaen vande ghetiden van t'water inde selfde Haven/ ende bevont dat het volwassen ofte hoogh water was een wepnich over den middagh/ wesen de den 3. dagh bade nieuw Maen/ in voegen dat na de calculatie van t'selfde/ so comt het te wesen den eersten bade nieu Maen volle Zee ofte hoogh water/ te 10. uren des voormiddaeghs/ welke experientie ick alsoo met de nieu Maen bevonden hebbe.

Maer et vol
le Maen te
Macau
hoogh water
midden op
den dagh te
12. uren.

Den 16. Februarj/ anno 85. hebbe experientie ghebaen vande ghetiden/ binnen inde Haven van Macau, wesen de inde oppositie vande volle Maen/en bevont dat het den eersten dagh vande Maen vol ofte hoogh water was/ te half twaelven des middaeghs.

Inde Habb
van Macau
is ooc op alle
de cufte van
Chyna/ende
ebbet ende
bloeyt niet
altoos al
leus.

Den 2. Junius anno 85. hebbe experientie ghebaen vande ghetiden binnen in de Haven van Macau, en bevont hoogh water te wesen recht op den middagh/ wesen de den 4. dagh vande nieuwe Maen/ in voegen dat het selfde ghecalculleert blijft/ makende den eersten dagh vande nieuwe Maen hoogh water te 9. uren des voormiddaeghs: maer is te verstaen/ dat dese water- getiden van Chyna niet effen upt en comen nae de rechte rekeninghe/ van vier daghen booz/ en 5. dagen nae de conjunctie vande Maen: want alsdan heeftmen soo veel waters als den derden dagh/ t'welcke ick booz ghewis affirmere/ om dat ic het wel en dicwils geexperimenteert hebbe: Doozake daer ba is/ om dat het booz aet altermael eplade en Canale zijn/ dat so wanneer de wateren beginnen te vallen/ en loopense geen drie uren upt/ ende wesen de met winden van upten oosten/so vallen en loopense noch rasscher af.

Dat 47. Capittel.

Vande teyckenen ende Prognosticatie, vande tijden, vveder ende vvindt, aen de gheheele Cufte van Chyna, ende op de vaert nae Japan toe.

To booz om
heeyt
hier wint
wat winden
hier sullen
wapen ende
wanneer.

Wesen de inden tijdt vande Monson/ vande 3. ende 3. w. winden/ soo heeftmen boozseker (aende gheheele Cufte van Chynen ende vaert na Japan toe) dat soo wanneer de winden vande Monson wapen ende datse van daer na het oosten loopen/ datse van t'oosten niet weder naet zupen sulckerkeere/ maer sullen van daer nae t'noorden loopen/ en van daer af wat gewaert hebende/ sullen weder nae t'oosten keeren/ ende dan van t'oosten nae het zupen/ en soo t'eenen n.o. wint waeyden/ soo ghebeurt het wel van daer af nae t'3. w. te loopen/ sonder nae t'o. te keeren/ doch seer selden: maer het sekerste is/ als boven geseyt is/ comt ooc dicwils van t'noorden af nae het zupen toe/ sonder nae het oosten te keeren/ welke het ghemeenste is. So wanneer men in t'ondergaen vande Son/

daer ober heen heeft sommighe roode wolcke van een coluer/ als gheloden granact/ dat is seer sijn rood/ ende dat de Son veel stralen ba hem gheeft/ so dat hy schijnt furieus en dreyghende te staen/so ist een teyken ofte boozseghinghe van een groot onweer/ en nabolgende temperst: Van ghelijcken/ als de Maen int op ofte onder gaen/ haer op de selfde manier vertoont/ beduyt het selve van tempeest ende onweer.

Wende Son
ne te kennen
oft onweer
sal 30. des.
gelicks aen
de Maen.

Als de Son int opgaet so schoon ende elaar upt comt/ datmen daer bescheidelicke in sien mach/ ende zyn circuit ofte rondicheyt perfectelicken moecht onderscheyden/ soo ist een teyken van goet weder. Van ghelijcken hebende die selfde effecten in t'ondergaen. Soo wanneer de Son int op ofte ondergaen roet ende van een doode coluer is/ ende datmen se rondts om mach sien/ sonder eenighe stralen van hem te gheven/beduyt stilweder: Desgelijcks vande Maen.

Men de Son
te sien oft
goet weder
sal 30. oft
oostel sal 30.
ooc der selfde
aen de Maen
niet sijn.

Inde tijden vande Monson/ te weten/ als de n.o. winden ghemeenlijcken wapen/ so van de wolcken in t'ondergaen vande Son van een roode coluer blijven/ so beteykent het n. winden: als men op't water hier en daer siet dzybe sommighe schuytm soo wit als Catoen/ vande lenghte van een vinger langh aen een/ soo beduyt het tempeest ende onweer. Dese schuytm comen vande cleynse Zee- slacken/ die men daer veel heeft.

Wende wolc
ke en het
schuytm des
Zee tesien
wat weder
en wint 30.
sal.

Soo daer inde Maent van Julius ander winden wapen/ als die vande Monson/ loopende van d'een op d'ander/ tot datse ten laetsten comen in t'n.o. soo heeftmen booz gewis strom ende onweer.

So men van t' Eplandt Lamon' af/ tot de C. de Sumbor toe/ inde Monson vande 3. ende 3. w. winden/ eenen o. wint crijcht met hitte/ en sommighe groote droppelen waters/ beduyt onweer.

Tecken van
onweer.

Dat 48. Capittel.

In vvat maenden ende daghen datmen tempeesten ende onvveder is vervvachtende aende Cufte van Chyna.

Vanden 7. tot den 15. Junius/ heeftmen ghemeenlijcker en dicwils aende Cufte van Chinen groote tempeesten.

Wanden 7.
11. Junij ist
ghemeenlijck
onweer aen
derghe van
China.

Int beginfel van Julius/ tot den 20. vande selfde maent/so en ismen aende Cufte ba Chynen/ noch dagh noch ure versekerd ba toyment en onweer: want men alle desen tijt booz veel stormen en tempeesten heeft/ sonder dat de wint pellers plaets hout/ loopende ba d'een op d'ander. Vanden 12. Augusti booz: aen/ met die gantsche maent van September tot het eynde van October toe/ so en heeftmen op alle desen tijt gants gheen versekertheyt van tempeest ende onweer.

In Septem
ber en Octo
ber ist ghe
meenlijck
onweer in
China.

Dat 49. Capittel.

De tijden van t'goet vveder aende Cufte van Chyna.

De gheheele maent ba Junius/ upt ghesondert vanden 7. tot den 11. heeftmen seer selden onweer/ want behalven die ghenocinde dagen/so heeftmen de winden bade Monson/ met re clae en helder weer sonder toyment. Om te seplen van t' Eplandt Pulo Cantao' na d'eylanden van Cantao' ende Macau toe sonder onweer/ salmen t'sepl naen vanden 26. Julius af boozt aet/ tot de 12. Augusti toe/ so ismen hyt ende versekerd vande tepeesten. Te midwegghen van t' Eplandt van Japan af/ tot

Van den 26.
Julius toe
niet 12. Augusti
si gantsch
ghen onwe
der van Ja
pan tot 12.
Augusti
dan atrebt
weste toin
den.

Merckteekenen van upt Chyna na nieu Spaengien te seplen. 99

af/ tot na de Custe ende het landt van Lyampo toe/vintmen altoos de wester windt/welcke in Iapan waepen / de maenden van November ende December/etc.

Dat 50. Capittel.

Een instructie ofte corte ondervvydinghe vande Navigatie ende coursen van Macau uyt Chyna af, nae het landt van nieu Spaengien, met alle de streckinghe ende gheleghentheyte vande selfde vaert.

van waer af het landt weder terstont innewaerts noorden aen wijckt. Doornen versch water van doen hadde / soo is te weten / dat men binnen de Clippen vande boozsepde Cabo de San Lucas, een groot sant strant heeft/ daermen eē seer goede kēde heeft om te ankeren / al waermen dicht by de Zee-rant veel versch waters vint. Sult van hier af dweers over loopen nae d'ander zijde toe / op den boech van het zupdtooste / te weten / bukten die Marias om / het welcke eenen beteren cours is als binnen booz : Alle dese Custe is schoon / so datmen daer wel by heen mach loopen / tot datmen comt by etliche Clippen / gheleghen by de Haven El puerto de la Natividad, ghenaemt / alwaer men (binnen in den Inwijck) terstont de Haven van San lago de Colyma heeft. De teyckenen ende kennisse van dien / sijn dese / te weten / heeft aende oost zijde eenen ronden steplen afgebicten heubel. Soo het u noodich waer daer in te loopen / soo weet dat het eenen grooten mont ofte inromste heeft van meer als twee oft drie mijlen groot / alwaer u meewers van en hebt te hrezen / dan van dat ghy booz ooghen siet: Men loopt daer in tot gheheel binnen inden hoek / al waer men een hevier van versch water heeft / die inde Zee upt comt / daer men Spaensche Visschers sal vinden. Soo ghy begheerden boozder aen te passeren / soo weet datmen van hier af (nae de Haven van Acapulco toe) loopt / te weten tachtentich mijlen langhs de Custe heen : want seer supher ende schoon is / tot soo verbe als het hooghe landt een eynde neemt / dat is / tot die Haven El Puerto del Marques ghenaemt / het welcke hem van verbe vertoont ghelijck als een Eplandt : maer als men daer soo nae by ghenaecht / datment ghenoech ondaerscheden ende kennen can vast landt te wesen / soo salmen op het opperste van dien sommighe witte Steenen sien / welcke hen vertoonen / ghelijck als witte Sunderen / die inde wep gaen / sult daer by op aen loopen tot dat u de mont beghint te openen / en looppender als dan binnen in.

Dit is in het corte tghene my dunct die rechte ende beste coursen te wesen / die men op dese vopagie soude moghen ghebruycken / het welcke ick alsoo achter-bolghen soude / soo ick de vaert onderhanden hadde/etc.

Dat 51. Capittel.

Een vvaerachtich verhael ende verclaringhe vande Navigatie vande Eylanden Los Lucones (ghenaemt,) af, nae de Haven van Acapulco, in't nieuve Spaengien, ende hoe men de selfde vaert soude moghen doen van Macau uyt Chyna af, met een vermaninghe van de profyten ende verdiensten aen de goederen ende vvaeren van Chyna, met die Streckinghe ende Coursen tijdt ende mylen vanden, alles in't particulier aenghevvesen om te ondersoecken.

Men sal tsepl gaen upt de Haven van Manilla, gheleghen aen het Eplandt vande Lucones, op veerthien en half graden / aende noozdt zijde vanden Equinoctiael, hebbende den mont nae het 3. w.) inde maenden van Iunius ofte Julius, te weten

LOpende upt het Canael vande Haven van Macau, te weten / van't ooster Canael af / soo salmen zijnen cours tZee-waert in doen / alle het ghene datmen mach/eude wese de de wint rōtrarie/so loopt soo langhe als u de wint plaets gheeft / dese cours te behouden : maer ingehalle u de wint scherpte/so dat ghy de cours van't n.o. ofte n. o. ten n. niet en moecht behouden / soo went het op den anderen boech/terwyl u de wint plaets gheeft / om 3. o. aen te loopen / te weten / den tijt van drie ofte vier daghen : want sult weten dat het beter is nae het 3. o. te houden / dan noorden aen te loopen : Dese coursen sult ghy aldus doen / na dat u de wint voeghende is / tot dat ghy nae u gissinghe drie hondert mijlen van dit landt af zijt : In dese contrepewesende / sult noch twee hondert (ofte wat meer) mijlen hoven Iapan heen loopen / al ist schoon dat ghy utwen cours noozde aen doet / en is daerom niet aen gheleghen / altoos goede rekeninghe houdende met het waerckē bāde cours nae't wester toe : want soudē u veel moghen verhincleren : Soo dickwils als ghy 3. oost ofte te loefwaert moecht aen loopen / so en wile de cours van't noozd oosten / ofte so als ghy best moeght niet laten te verbolgē tot dat ghy op de hooghte comt. Ghy sult inde Golfe sommighe groote swarte Vogghelen binden / t welck een teycken is dat ghy verbe tZee-waert zijt / ende so ghy die quaemt te sien tegghens den abont / ende datse de beenen rechte / by de steert uptstekende / so weest op u hoede : want beduyt storm ende onweer. Meer mē op ontrent twee hondert mijlen nae (ofte wat meer) by't ander landt comt / soo salmen de selfde Vogghels weder upt het ghesicht verliesen / sonder die meer te sien : So u t weder ende de wint quam te dzyben op veel hooghten / en dat ghy quaemt te sien veel hoopē crupts opt water dzybe / twelck men 100. ende 120. mijlen tZee-waert in placht te sien / so mocht ghy bukten Iapan om loopen / op den boech van het zupdt oosten / tot op de 31. ofte 32. graden toe / ende comen als dan t landt verkeren / dat daer dieht by sal ligghe / ende als ghy't comt te sien / soo loopte van bukten af heen / u wachtende om niet te loopen op't Eplandt ghenaemt Isla de Sedros, dat is / t Eplandt vande Sederboomen / en maect gants gheen rekeninghe op de coursen vande Zee ofte Wasteren : want het Eplandt vande Sedren is gheleghen by de Cabo de San Lucas, ligghe de seer halfsch inden cours / om dat het landt (soo't daer by lach) meerder ende ghelijcker by upt comt / dan't nae het zupen doet. De Cabo de San Lucas, is van een hoogh landt / ende schijnt (als men daer dicht by is) uptstekende Steen-clippen te hebben / wese de het eynde van dien seer swart schijnende ende doncker in het aensien /

Wt Macau nae nieu Spaengien te seplen / moet ghy in't eerst u cours houden n.o. oft n.o. ten n. tot dat ghy 300. mijlen gebaert hebt.

Groote swarte vogelen inde Golfe bindende / is een teyckē dat ghy verbe te Zee-waert zijt / en als sy haer beenen afsteken / waert stekē / so beduyt het onweer.

Merlands naberende verliest ghy de voghels.

Waerschoonighe om niet te loopen op't Eplandt na de Sedren.

Binnen de Cabo de Lucas is goet liggē / ende is oock versch water aldaer te ankeren.

Wan C. Sint Lucas tot t El puerto de la Natividad is de cours 3. o.

Om te kennen de Haven van S. lago de Colyma.

Hier bindt Spaensche Visschers.

De Haver El Puerto del Marques op't opperste vā de hooghe / witte steen of behapen waer die gaeu weydt.

te weten/als de wint en het weder plaets geeft om uyt te comen / loopende langhs de Cufte van't selfde Eplandt / en tusschen het Eplandt van Mindoro heen / vste op den boegh van't oosten/tot datmen uyt het Canael is (daer mē dooz in comt alsiuen van buypen af comt/ ghelegghen 100. mijlen van Manilla af / op de hooghte van 1 3/4 graden) te weten / tusschen die laetste ende upterste punt van't selfde Eplandt Lucones, en die punt van een ander Eplandt ghenaeint Tandaya, tusschen de welke t'boozsejde Canael dooz loopt. Soo wanneer datmen uyt het Canael is soo salmen oost aen loopen / so lange als de wint sulchs toe geeft/ op welke cours men hem altoos houden sal/ soo de wint sulchs niet en verhindert / om dat men vande 1 3/4 graden is affschepende / loopende nae de Haven van Acapulco, gelegghen op 17. graden: maer de wijle dat de winden in dese contreppe/ in den somer/ t'welcke den tijdt is datmen tsepl gaet/ als bobē/ seer slap wape/ al hoe wel datse vande Monson zyn / in sulcher boegghen / dat soo wanneer datse pet scherpen/ en machinen die selfde cours van't oosten niet behouden/ ende tot soo langhe datse niet en loopen nae't zuydt oosten toe / soo doetmen altoos de cours van nooydt oost aen / soo langhe alst duert: maer als zy loopen nae het oost zuydt oosten) ende oost / soo went men't op den boech van't zuyden / tot dat de wint weder ruymt/ om nooydt oost aen te loope. Op dese manier seplmen 1700. mijlen heen / nae de Cufte van't landt van nieu Spaengien toe / doch altoos t'zeelwaert van't Eplandt Iapon asseplede/ so veel als mē immer's mach/ om diesswille dat etliche schepen die laet tsepl ghegaen waren (comende dicht by Iapon) al daer stormen ende ontweber creghe/ ende quamē te sien het Eplandt A Ilha do Fogo ghe-naemt/ (dat is/ t'vierighe Eplandt gheseyt/) loopende een vande boozs. Schepen inde ha- ven van Xaxuma, in't Eplandt Iapon, om hem daer te berghen / ghelijck als hy dede/ daerom die gheen dit daer 100. mijlen t'ze- waert van af loopt/ heeft eenen goeden cours: want loopende seer te loefwaert van dese Ep- landt af / so comt men aen de Cufte van nieu Spaengien op wepnich hooghten/ en so wan- neer men daer op aen comt/ op de hooghte vā 35. graden/ soo heeft men een seer goede Rab- gatie: maer soo men by't selfde landt comt/ op de hooghte van 38. ende 40. graden/ (het wel- ke is t'upstetste landt dat onderat ende bekent is/ ghenaeint El Cabo de Mendosino,) soo sal- men moete hebben / om datmen aldaer be- gint hol water te krijghen/ dooz oorzake dat- men de winter aldaer op handen heeft / als oock om dat die Schepen (van d'Eplanden Lucones af comende) qualick van alle noot- druyft booz sien gaen.

Alsmen t'ghesicht van't landt / en de Cufte van nieu Spaengien krijght/ so begintmen n.w. winden te krijghen/ t'welcke van daer af booz de wint is/ om datmen bynae alle dese Cufte op de boozs. cours langhs loopt/ doch op sommighe plaetsen daer wat van af / om oorzake vande Antwicken die daer zyn: Men loopt langhs alle dese cufte heen / (die ober al seer schoon is) tot de Haven van Acapulco toe het welck zyn ses ofte seben hondert mijlen weeghs.

Soo men dese reyse begeerte te doen van Macau uyt Chyna af / soo moestmen ghereet ligghen om t'sepl te gaen/ so haest als de 3. w.

winden beginnen te wapen/ om uyt te loopen met de Maen ende conjunctie van Iunius ofte Iulius, nemende synen cours nae den hoerck oft t'upterste epnde van't Eplandt dos Lu- cones toe / ghelegghen op de hooghte van 20. graden / ghenaeint Cabo de Bojador, twelck zyn 90. mijlen vande Haven van Macau af.

Van d'Eplanden ghenaeint Ilhas dos Ba- boranes af / (ghelegghen by de Cufte van't self- de landt ende Cabo de Bojador, nae't Epland de Cajagon, (dat is/ vande Sleutrl gesept) toe/ looptmen oost ende west. Alsmen dese Eplan- den ghepasseert en daer tusschen dooz heen is/ soo salmen synen cours nemen/ ghelijck als men doet/ comende van't Canael vande Haven vā Manilla af als boozen verhaelt is/ altoos aē- loebende alle het ghene dat u den tijt ende het weder toe geeft / twelck is den wegh die men sept dat die Spangiaerden nu in't sin hebben te bebaren/ loopende tot aen d'Eplanden van Maluco, ende van daer dwers over nae nieu Spaengien toe / t'welcke de selfde baert ende cours is/ die Francisco Gualle (Capiteyn ende Pilot van't Schip dat van Spaensch In- dien alhier inde Haven van Macau ghecomen is) ghedaen heeft/ van waer hy wederom ghe- schepden is den 25. Julius/ met eenen 3. weest wint / inden tijdt ende conjunctie vande volle Maen / met welcken van ghelijcken tsepl is ghegaen t'Schip van Ayres Goncalves de Miranda, welcke Gualle men sept niet meer dan vierd' half maent onderwegen gheweest is/ te weten / tot aen de Cufte toe/ en van daer af anderhalf maent tot in de Haven van A- capulco, ende een ander Schip dat int selfde jaer van Manilla af tsepl ginck/ was tusschen de acht ende negghen maenden onder weghē/ comende noch te langhen laetsten inde Haven van Acapulco, met by naest alle t'volck doot ende versmacht/ en gants gheramponneert/ en noch een ander Schip was maer vijf maen- den onder weghen/ om dat het een beter schip was: maer de ordinaris is 6. maenden/ luttel min ofte meer op de reyse te wesen: De te- den dat dese Rabigatie van Macau af beter is dan van Manilla, is om diesswille datmen gheen vergheringhe noch verhoedinghe en heeft / om terstont synen cours aen te setten/ ghelijck als men doet in die 100. mijlen/ die men heeft van Manilla af / van doozt Canael heen naer buypen toe / waer mede sommighe schi- pen soo veel tijts verletten hebben / dat het daer nae een oorzake was van wederom te moeten keeren / sonder de baert te volghen: maer wesende inde mont ofte uytganck vā hant boozsejde Canael / soo ist een beter Ra- bigatie als van Macau af / om dat het 150. mijlen meer te loefwaert aen leyt/ soo het niet en hadde het ander belet van daer af uyt te co- men/ als gheseyt is.

Als de Schepen van daer seplden (te we- ten van nieu Spaengien af) op de heen com- ste nae Manilla oft Macau toe / soo gaense tsepl inde Wasten/ seplende altoos booz wint/ met de winden ghenaeint Byslas, twelcke vā t'zjn oost ende oost nooyd ooste winden / die aldaer mette Monson ofte ghetijden wapen/ ende is dickwils ghebuert datse vristich ende tsestich daghen achter een gheseyt hebben/ sonder eens een vande seplen te stricken / altoos met eenen doozgaenden windt/ ende sonder eenigh landt te sien ofte ghermoeten/ noch dat tot huyden toe eenich Schip perge- kel ofte onghewal ghehad heeft.

Het schip

Cabo de Bojador leyt 90. mijl vā Macau.

Seplen hier ghelijck by Spaengien den inden sin hebben te baren.

Francisco Gualle de selfde reyse gedaen/ seplde den 25. Julij van Macau af/ syn reyse ge- daen in dese beghaefmaet.

De reyse te doen is den ordinaris loog 6. maenden.

Wet van 1600 men dat de schepen moest aen terdet kenen.

Wet van 1600 men dat de schepen moest aen terdet kenen.

Daer Macapulco te loopen/ welck leyt op den 17. graet wa- pen de wint- den seer slap.

Maniere van seplen/ om 1700. mijle af te seplen.

De Haven Xaxuma in't Epland Iapon.

Nieu Spaengien aencomende op 35. graden is seer goet.

Hier begint te wapen de n.w. winden/ langhs de cufte van nieu Spaengien.

Leeringe hoe
ende waer
mede een
schip moet
verfien zijn

Het Schip daer men dese reyse ofte vaert
met beginnen soude/ moest seer goet zijn / om
aende wint te seplen/ ende oock seer wel booz-
sien van alle toebeshoozen ende t'schips ghe-
reetschap/ namelijk van een Portugeische
Stuerman/ ende een dozijn Boodtsghesellen
(wozt daerom gheseyt / om dieswille datmen
op alle de contreyen van Orienden ende Oost
Indien / ghehuyckende is Boodtsghesellen
van Indië/als daer zijn Arabpers/ en andere
dierghelicken/ die op andere vaerden wep-
nigh bedreuen zijn/ als oock onghelēgē soude
wesen/ die uyt hare ghewoonlijcke vaer-
water te bzenghen) onder welke waer goet eeni-
ghe Spaengiaerden te hebben (te weten/ van
die/die desen wegh ghebarren hebben) om het
landt te verkennen/ welke men altoos wel
binnen Macau vinden souden / als 3p in In-
dien niet te betomen waren: wat de reste be-
langhende is / als van alle nootdzuyten en
ander gereetschap/ heeftmen van als genoech
binnen Chyna.

In veel wa-
ren een goote
verdienste al
alleen onge-
sponnen
Zijde die is
niet raetsam
daer te bzen-
ghen.

De winsten ende verdiensten aende goede-
ren ende waer van Chyna zijn seer groot van
alle Coopmanschappen/uytghesondert onge-
sponnen Zijde / waer van men aen wepnigh
ghenoech heeft: want willen daer liever ghe-
maect hebben/al waert schoon datmen daer
beel souden slijten / so en waer nochtans geen
reden / die daer veel te bzenghen / om niet te
vermindere die vopagen en trafficken van
die van Japan en oost Indien:want men doch
wel andere goederen ghenoech heeft om daer
te bzengen/daer veel meer verdiensten op zijn
als aen de Zijde.

Vande ghemeene goederen en Coopman-
schappen die de Spaengiaerden inde Eplan-
den vande Lucones ofte Phelippinas op coo-
pen / (en dat veel dieder als inese in Chyne coo-
pen souden) maken 3p in nieu Spaengien van
een meer als ses/en in Peru vā een t'ijde/waer
aen gantsch geen twijfel is: want die Portu-
gesen die van hier derwaerts gheweest heb-
ben in't schip dat hier ghecomen is/ hebben so
veel ghewonnen aende goederen die 3p met
hadden/dat hen de tijt en stont (die 3p verbe-
den om weber op de baert te wesen) schijnt
duplent jaer te wesen/en na dat 3p segghen/soo
heeft daer de Vicoirey van nieu Spaengien/en
alle d'ander goote Cabetten een goet geno-
ghen in/en zijn sulchs grootelicks begerende.

Hier zijnder veel van opnie / om dese vaert
na Peru te doen / welke veel langher souden
ballen: want men moeste (nae datmen met
Acapulco over een is) noch eenen anderen
wech en cours doen van 700. mijlen weeghs/
diemen van Acapulco tot de Haven van Cal-
lan de Lyma heeft / (welcke is Metropolis
ofte de Hoofst-stadt van Peru, ghelegghen op
10. graden aende zuydr-zijde vanden Equi-
noctiael,) alwaer men in't selfde jaer niet en
soude moghen comen/ ende behalven dat / soo
is een landt van veel onkosten en dierten/waer
mede men weder (alle die meer winsten die
men daer (van nieu Spaengien af) souden
moghen hebben) berliesen ende verteeren sou-
den / om dat het landt van nieu Spaengien
veel overbloediger van alle lijfsochten is als
Peru, waerom men daer beter coop teeren/
ende alle dinghen naevenadt heeft / aldus ghe-
schreuen binnen de stad van Macau in Chyna,
anno 1585.&c.

De waeren
uyt Lucones
spugende in
nieu Spaen-
gien geeft 6.
mael de best
verdienste.

Goysake
waer om dat
men op nieu
Spaengien
ende niet op
Peru on-
baert

Wit is ghe-
schreuen in
Macau.

Een verhael ende vvarachtighe beschrijvinghe,
ghedaen door eenen Francisco de Gualle,
Spaensch Capiteyn ende Pilot, aen zijn
Excell. den Vicoirey van nieu v Spaengien
ende Mexico, van een Voyage ofte Schip-
vaert, door den selfden ghedaen, (te vveten)
van uyt de Haven van Acapulco van nieu v
Spaengien, nae d'Eylanden vande Lucones
ofte Phelippinas, tot in de Haven van Ma-
nilla, ende van daer tot in de Haven van Ma-
cau, in't landt van Chyna, ende vvederom
van uyt Macau nae de voorfz. Haven van
Acapulco toe; met alle de coursen ende ghe-
schiedenisse op de selfde Voyage, seer correct
ende in't particulier verclaert, vvelcke reyse
voleyndt is in't jaer 1584.

DEn 10. dagh vande maent Martius/
Anno 1582. ghinghen wy t'sepl uyt
de Haven van Acapulco, (ghelegghen
in't landt van nieu Spaengien) onsen
cours ansettende/ (nae d'Eplanden Las Phi-
lippinas, alias Lucones toe) van w. 3. w. aen/
lopende aldus om uyt de stulten van onder
het landt te gheraken / ontrent 25. mijlen
weeghs/tot op 16. graden. Van daer af boort-
aen / deden onsen cours west aen / ontrent 30.
mijlen. Op dese contreye wesende / liepen west
ende w. ten 3. aen 1800. mijle/ tot by't Epland/
ghenaemt Isla d'Engano, t'welck is het upter-
ste nae't Meridionael ofte zuyden ghelegghen/
(van d'Eplande de los Ladronas, dat is/ vande
Roovers / alias, Isla de las Vellas ghenaemt)
op de hooghte van 13½. graden de latitudo
Septentrionael/ ende op 164. graden de longi-
tudo Oriendael/op de fixe Meridiaen/die met
het Eplandt Tercera, (een vande Vlaemsche
Eplanden) over een comt. Van hier af deden
wy onsen cours west aen 180. mijlen / tot dat
wy quamen te verkenne den hoek/ ghenaemt
El Capo d'Espirito Santo, dat is / den hoek
vanden Veplighen Gheest/ ghelegghen aen't
Eplandt van Tandaya, (t'eerste Eplandt van
diemen ndemt de Phelippinas, Lucones ofte
Matillas,) t'welck is een landt van wepnigh
gheberchten/ hebbende sommighe clepne Vul-
canos ofte Vier-berghen in't midden van
dien. Vande boozsepden hoek af / seplden wy
west aen 18. mijlen weeghs/tot den hoek ende
incomste van't Canael/welcke loopt tusschen
dit Eplandt ende het Epland Lucon in. Desen
hoek ofte incomste leyt op 12. gradē schaers.
De Cufte /welcke streckt vande incomste van
het Canael af / tot den hoek El Cabo d'Espiri-
to sancto, en is niets te schoon. Acht mijlen
vande boozs. Cabo boort aen/ leyt een Haven
van middelbare grootte/ghenaemt Bahya de
Loros, dat is / de Wap van de Wolven ghe-
sept) welke heeft een cleyn Eplandeken inde
mont van dien/ ende in't Canael (te weten/ op
een half mijl nae het eyndt van't selfde E-
plandt) is ghelegghen een Eplandeken ofte Clip-
pe / ende als men comt tot boort by den hoek
van te middewegghen van't Canael / soo heeft
men daer de diepten van 25. vadem / met
huyp sant op de gront. Wy bonden alhier so
grootē stroomen w. waert aen loopen/ dat het
daer een schuyntent water maect / ghelick
of het een vzooghte gheweest hadde / soo dat
het ons een vzeese aenjaegghden: inder het
loot uytwerpende / bonden de boozsepde diep-
ten van 25. vadem.

Dag 10.
Hiet gien
t'sepl uyt
Acapulco na
de Eplande
las Philippinas.

Daer wel
1800. mijlen
nae tot ten
3. aen tot by
t'Estanios
Isla d'Enga-
no.

t'Eplande
Tandaya)
erft t'Epo-
landt vanden
Philippinas
landt van
wepnich ges
bereyten.

Incomste
van't Canael
el af tot Ca-
bo de c pri-
sufantowit
wat hupa
lachuyt.

Wakomen/
water die
teet bett.

Het Epland Cantanduanas, nes leyd een mijl bant lant Lucon, **Wande** boorz. inromste van't Canael af noozden/ende noozden ten oosten aen/ontrent 10. mijlen / is ghelegghen t'Eplandt van Cantanduanes, liggghende ontrent een mijl weechs van't landt Lucon af / te weten / aen't uperste epnde van Opienien ofte nae't oosten / ende vande selfde inromste van't Canael af nae't westen ende 3. w. leyt het Eplandt Capuli, te weten / ontrent ses mijlen daer van verscheppen / streckende west 3. w. ende o. n. oost / zijnde van vijf mijlen inde lenghte / ende vier inde bzeede / bleef ons in't boorz by loopen aende noozd zijde / liggghende op de hoochte van 12. graden / is van een wepnich verheben landt.

Wan't boorz. Eplandt Capuli af 4. mijlen noozd west aen / zijn ghelegghen de drie Eplandekens / van de Haben van Bollon, aen het Eplandt van Lucons, streckende noozden ende zupen / in't begijp van 4. mijlen weechs liggghende verscheppen van't vaste landt ontrent een half mijl / waer van het uperste van't zupen / ghelegghen is op de hoochte van 13. graden jupst. In dit Canael heestmen 20. badem diepten / met wit sant op de gront / met gzoote water stroomen / loopende nae het zupd oosten toe. Wy passeerden dooz het midden van't Canael heen. Van dit Canael af namen wy onsen cours 3. w. ende 3. w. ten westen aen 20. mijle weechs / tot dat wy quamen by't west epnde van't Eplandt Tycao, t'welck is streckende oost en west 13. mijlen. Dese punt ofte hoek daer wy aen quamen / leyt op 12. graden: Te midbewegen van tusschen dit Eplandt / en t'Eplandt Capuli liggghen drie Eplandekens / ghenaemt de Faranjas. De loopt op de boorz. cours: aende noozd zijde: booz by alle dese Eplanden heen / op de diepten van 22. badem / met wit sandt op de gront. Van de boorz. wester punt van't Eplandt Tycao' af / tot de punt van Buryas toe / heeft men oost ende west ontrent een mijl weechs ofte anderhalf. Wy liepen dit Canael in / doende onsen cours 3. ende 3. ten westen aen / ontrent drie mijlen / tot dat wy t' selfde Canael upt quamen / op de diepten van 16. badem / met de gront van half wit en rosachtich sant / te weten / int Canael ende d'upromste van dien / waer van het midden ghelegghen is op 12. graden / ende de stroomen loopende alhier noozden aen / t'boorz. Eplandt van Buryas, streckt n. w. ende 3. o. is van een leechachtich landt / waer van de punt ofte t'epnde van't n. w. op drie mijlen nae aende Cufte van Lucon upt comt : maer menen mach daer tusschen heppen met gheen schepen passeren / dan wel met clepne fusten / ende barcken van't landt Dit ondiepe Canael leyt op 12. graden / loopende dooz't boorzepde Canael van tusschen d'Eplanden Tycao' ende Buryas heen / als gheseyt is / zupden aen quamen / tot ontrent twee mijlen van't Eplandt Malbare, t'welck streckt oost en west 8. mijle weechs inde lenete / hebbende inde bzeede 4. mijlen en is ghelegen op de hoochte van 12. graden / te weten / het midden van dien / weseende van een wepnich verheben landt.

Epland Capuli mid tweghen liggghen 3. Eplanden ghe. noemt Faranjas. **Wan't boorz.** Canael van tusschen Tycao' en Buryas af beden onsen cours w. n. w. aen 13. mijlen weechs / latende t'Eplandt Malbare aende 3. zijde / en t'Eplandt Buryas aende n. zijde: op t'epnde vande 13. mijlen quamen wy by een Eplandeken genaemt Banton, t'welck heeft het satsoen gelijk als een forme van een hoedt / liggende op de hoochte van 12. graden /

Het Epland dekt Banton is in form als een hoet leyd op de hooghe van 12. drie bzeede. **Als wy** de boorz. 13. mijlen gheseyt hadden / en noch 8. mijlen daer toe / soo lieten wy aende zupdt zijde / t'Eplandt ghenaemt Rebuian, het welcke streckt n. w. ende o. w. ten n. ende 3. o. ende 3. o. ten zupden / hebbende op de selfde streckinge 8. mijlen weechs / weseende van een hoogh ende cromachtich landt / waer van het noozteynde ghelegen is op de hoochte van 12. graden / en heeft daer op desen cours de diepten van 35. badem / met wit sandt op de gront.

Wan't boorz. Eplandt Banton af nae't zupdt toe 9. mijlen / beginnen achter een volghende 3. Eplanden / te weten / Bantonsilla, (t'welcke is een clepni Eplandeken / makendet t'atsoen van een bzoott supckers) ende Crymara, (dat wat grootachtich is / hebbende inde streckinge van 0. en w. ontrent 2. mijlen weechs) en Ytao, ofte anders vande Septen ghenaemt / t'welcke ertelijck hievelen heeft: Wy alle dese boorz. Eplanden machmen met alle schepē passere / waer van het uperste in't zupen ghelegen is / op de hoochte van 12. graden. **Wan't boorz.** Eplandeken Bantonsilla, ofte clepni Banton af. Wede onsen cours n. w. aen 4. mijle weechs tot het Canael van tusschen d'Eplandekens / ghenaemt de Virejes en t'Eplandt Marinduque, liggende de Virejes aen de zupdt zijde / op 12. graden / (t'welcke zijn twee clepne Eplandekens / in't satsoen van twee Fregatten.) **Het Epland** Marinduque aen de noozd zijde / op 12. graden / t'welck een groot Eplandt is / streckende w. n. w. en o. 3. oost. hebbende inde longitudo ofte lenchte 12. ende in de bzeede 7. mijlen. Heeft aende noozdt zijde met het Eplandt Lucon, een langh ende smal Canael / een wepnich crom om loopende / het welcke alternael vol ondiepten ende bzooghten is / in boegghen dat daer gants gheen schepen dooz mogen passeren: Die uperste punt ofte t'epnde van't westen van het selfde Eplandt leyt op 13. graden / is van een hoogh landt / hebbende aende oost zijde de ghelijcke nisse van eenen Vulcano ofte Wierigen-bergh / en aende west zijde loopt het landt al dalende af / voleyndende aen't uperste epnde / ghelijck als een ront bzoott: Men heeft in't boorzepde Canael tusschen dat / ende de Virejes achtien bademen diepten / met clepni swartachtich sant.

Wan't boorz. Canael vande Virejes ende Marinduque af / namen onsen cours west noozdt west aen 12. mijlen weechs / tot het landt van Mindoro toe / tot aen die punt ofte hoek / ghenaemt Dumarijn, ghelegghen op 13. graden rupm: van't boorz. Canael af vijf mijlen boort aen / lieten wy aende zupdt zijde het Eplandt / ghenaemt Isla del Maestro del Campo, (dat is / t'Eplandt vande Cozonel ofte opperste Welt-heer) ghelegen op 12. graden / t'welck is eent clepni en black Eplandt. Men heeft op desen cours de diepten van vijf en veertich bademen / met wit sant op de gront.

Wy dese punt ofte t'epnde van't Eplandt Marinduque, begint het Eplandt van Mindoro, t'welcke heeft inde logitudo ofte lenghte van oost en west 25. mijlen / ende inde latitudo ofte bzeede 12. mijlen / waer van t'uperste epnde vande zupdt zijde ghelegghen is op de hoochte van 13. graden / ende het uperste epnde van't noozden op 13. graden / ende den uperste hoet in't w. op 13. graden. Dit Epland maect een Canael met het Epland Lucō, van vijf

Dit Epland den liggghen van Banton nae't zupen / gebedt praai. Crymara / Bantonfella t'welck heeft het satsoen van een bzoott supckers.

Het Epland Marinduque leyt op 12. drie bzeede / is inde 22. graden / bzeede 7. graden.

Tusschen Marinduque en het Epland Lucon is de baert crom om loopende vol ondiepten en bzooghten.

Dumarijn is ghelegghen op 13. graden rupm / leyd nae't Canael 5. graden.

Het Epland Mindoro heeft inde lengde 25. mijlen / inde bzeede 12. graden / ende de hoochte 13. graden.

bij mijlen inde byete / ende 10. 12. badem
diepten met modder / van hale coluer / ende
wit sandt op de grondt: Van Marinducque
af bij mijlen voortaan / is ghelegghen de Re-
vier van de stede van Anagacu, welck soo
ondiep is datter gheen Schepen moghen in
comen: van daer af twee mijlen voortaan/
ligghen d'Eplandekens van Bacco genaemt/
welcke zijn drie Eplandekens / ghelegghen in
Triangulo ofte drie kantic / ligghende twee
van dien van het Landt af verschepden ont-
rent 300. Cubiten / ende tusschen dien ende
het landt machmen met clepne Schepen wel
door passeren / ende van het landt af tot het
ander Eplandeken toe / zijn ontrent 200. Cu-
biten / al waer het altemael ondiepten ende
doochghen zijn / soo dat daer de Schepen van
bupten (ontrent 150. Cubiten /) af heen moe-
ten passeren / men laetse bepdegaer aen de
zuydt zijde / loopende tusschen het derde Ep-
landeken ende Revier genaemt Ryo del Bac-
co heen / altoos wat meerder van te misde-
wegghen van het Canael af nae t'Eplande-
ken toe / t'welcke is ghelegen een mijl weeghs
verschepden vanden anderen / heeft in het Ca-
nael de diepten van thien badem / met mod-
der ende schulpkens op de grondt: de Revier
van Bacco is soo ondiep / datter gheen
schepen mo-
gen in comē.

De Revier
van Bacco
is soo ondiep
datter gheen
schepen mo-
gen in comē.

De Stadt
Mindoro
heeft el goe-
de Wabe
door gemen-
ne schepen
vā 150. batē.

De wooght
van Culpe
ghelegen aen
het Eplandē
Lucon.

Limbones
300 Eplan-
den in faiso-
als ghelegen/
hebbē goede
Waben.

Wande boorschzeven Stede van Mindoro af / namen onsen cours west noordwest aen acht mijlen weeghs / tot dat wy quamen by de punt ofte hoek van de dooghien van Tulay gheenaemt / ghelegghen aen het Eplandē van Lucon, welcke dooghie ofte Wancke een half mijl van de Custe af / t'Zee waert in stecht: men sal daer op 100. Cubiten naer afblighen / al waermen heeft 8. badem diepten / van modder ende schulpkens op de grondt men loopt by dese boorschzeven dooghien noor- den ende noorden ten westen heen / twee mijlen weeghs / tot by de Revier gheenaemt Rio de Analebo alle de reste van de Custe (diemēn heet de los Limbones) tot de mont ofte Incomste van de Wap van Manilla toe / (welcke zijn vier mijlen /) loopt men op de selde cours langhs: Die Limbones, (dat zijn Eplandekens alsoo gheenaemt /) zijn hoogh / makende het fatsoen als Gzghelen / hebben goede Wabens voer clepne Schepen / loopende langhs de Limbones heen / (twee mijlen ghepasseert wesende /) soo laetmen aende zuydt zijde het Eplandeken van Fortan, ende noch vier ander Eplanden: maar die drie Eplanden van Lubao, welcke seer leegh zijn / ligghen op de hooghte van 13. ende 13½. graden: Ende die Limbones zijn ghelegghen by de mont ofte Incomste van de Wap van Manilla, op 14½. graden.

mijlen weeghs / tot die Haven van Cabyte toe / ons houdende langhs het landt van de westzijde heen / alwaert ondiep is / ende wordt gheenaemt Los Baixos del Ryo de Cañas, dat is: de ondiepten van de Revier van het Riedt: men heeft dese ghehele Wap over (op de boorschzeven cours) de diepten van 10. tot 4. badem.

Los Baixos del Ryo de Cañas.

Wesende by de punt ofte hoek van Cabyte, soo houtmen hen daer maer 100. schreeden van af / loopende zuydtwest / zuydt zuydt west / ende zuyden aen / tot dat de punt ofte hoek die ghehele mont (ofte het gat van de Incomste) van de Wap comt te bedecken / als dan salmen het setten op vier badem / ontrent 200. Cubiten ofte elle-boghen verde van het landt af / soo blijft als van de Stadt van Manilla (twee mijlen weeghs) noorden van u af / etc.

Dat 53. Capittel.

Die Navigatie ofte vaert vanden selfden Francisco Gualle van uyt de Haven ende Ree van Manilla af, tot die Haven van Macau in China toe, met alle de Courfen ende gheleghentheyten van dien,

SEplende uyt die Haven van Cabyte (ghelegghen inde Wap van Manilla) namen onsen cours west aen 18. mijlen weeghs / tot den hoek gheenaemt El Cabo de Samballes; ende als wy acht mijlen gheseylt hadden / lieten wy aende zuyd zijde de twee Eplandekens / de Maribillas gheheten liepen daer ontrent een mijl weeght van af: De boorschzeven hoek van Samballes leydt op 14½. graden / wesende van een leegh Landt / hebbende een Eplandeken ofte Clippe ligghen aen het eynde van de selfde Custe van Lucon, te weten / aende westzijde daer van af.

El Cabo de Samballes is 18. mijlen vā Manilla

Wande boorschzeven hoek ofte Cabo af / liepen wy noorden ende noorden ten westen aen 35. mijlen / (te weten / tot op een mijl weeghs van de Custe van Lucon af) tot den hoek gheenaemt Cabo de Bulliano toe / alle dese Custe ende Cabo is van een hooghende bergghachtich landt / welcke Cabo is ghelegghen op de hooghte van 16½. graden: Van dese Cabo de Bullinao af / deden onsen cours noorden ende noorden ten oosten aen / 45. mijlen tot den hoek El Cabo de Bojador toe / welcke is het uiterste landt van het Septentrionael / ofte naer het noorden van het Eplandē Lucon, ghelegghen op 19. graden.

Van Cabo de Bullinao is 18. mijlen tot Cabo de Bulliano is 35. mijlen al boorch bergghachtich landt.

De Cabo de Bullinao ghepasseert wesende / soo maect de Custe eenen grooten Inwikk ofte bocht / ende van desen Inwikk af / so streckt de Custe noorden aen tot den hoek van Bojador toe / ende is een landt van Clippen ende Roodtsen die ter Zee waert in steken / ende het landt vanden hoek ofte Cabo is hoogh ende bergghachtich: Vanden hoek van Bojador af deden wy onsen cours west noordwest aen / 120. mijlen tot dat wy quamen aen het Eplandē O Ilha Branco, (ofte het witte Eplandeken) / t'welcke een clepne Eplandeken is / ghelegghen in het begghinsel van de Custe ende Wap van de Revier van Canton, op de hooghte van tweentwintigh graden rupin / hebbende de diepten van vier entwintich badem byrupen modder grond.

Eplandē O Ilha Branco is gelegen in de Wap van de Revier van Canton op de boorch de van 22. graden is noch 16. mijlen van Macau.

Van

Van't selfde Eplanden Ilha Branco af/ deden de boorz. cours van west noordwest aen / 16. mijlen tot het Eplandt van Macau, ghelegen inde mont vande Riebiere van Canton, ende maecht dat de Riebiere twee monden ofte inkomsten heeft / is een cleyn Eplandt van ontrent drie mijlen groot / etc.

Dat 54. Capittel.

De navigatie ofte vaert vanden voorseyden Gualle, van uyt de Haven van Macau af, naer nieu Spāngien toe, met alle de Cour- sen ende gheleghentheyten van dien, met andere notable ende gedincvveerdighe dingen, belanghende de selfde voyagie en tot verdet verfoeckinge, &c.

Den 24. Julius van Macau te seyl gaende/ op den cours van 3. o. en 3. o. en 1. a. af uit atgaen van de Maen.

Als wy onse dinghen in Macau afge- veerdicht ende oozlofgenomen hadden/ zijn weder t' seyl ghegaen / wesen de den 24. Julius/ doende onsen cours 3. o. ende 3. o. ten o. aen / was int afgaen vande Maen: want met het wassen van dien ist qualijck si- nen rechten cours (tusschen dese Eplandē hee) te behouden/ om dat de wateren en stroomen aldan seer sterck naer t. n. w. loopen/ wy seyl- den door veel enghe Canalen / hebben de des nachts de diepten van 8. ende 10. bademen/ met wecke modder op de gront / tot dat wy het Eplandeken Ilha Branco om waren/ hoe- wel wy t' selve niet en sagen / van byde hoogh- te verston den wel daer boorzp te wesen.

Door by Ilha Branco wesen de / liepen o. 3. o. aen 150. mijle weeghs/ om bodē de doorch- ten (Os Baixos dos Pescadores, ende t' begin- sel van d' Eplanden Lequeos,) te comen/ te we- sen / aende oostzijde / welcke Eplanden men noemt As Ilhas Fermosas, dat is: de schoone Eplanden / dit wist ick door informatie van een Chijn, ghenaemt Santy van Chinchon, ende seiden datse ligghen op de hooghten van 212. graden: men heeft daer de diepten van 30. badem/ ende alhoewel dat wyse niet en sagen/ niet teghenstaende door die hooghste ende diep- ten verston den wel dat wyse boorzp waren.

Die schoone Eplanden boorzp wesen de/ deden onsen cours o. ende o. ten n. aen / 260. mijlen weeghs / te weten / tot dat wy alle die longitudo ofte lenghte (die dese Eplanden van de Lequeos hebben /) ghepasseert waren / wy mochten daer ontrent 50. mijlen van af heen loopen / de selfde Chijn seide my / dat dese Eplanden (de Lequeos ghenaemt /) seer veel zijn/ ende datse veel en seer goede Havens heb- ben/ ende dat het volck ende inwoonders van dien / haer aensichten ende lichamen bemaelt ende beschilbert hebben / gelijk als die Bisay- as van d' Eplanden Lucones ofte Phellippinas, zijnde oock gecleet als die selfde Bisayas. Item datmen daer oock Kijnen van goudt heeft/ seiden noch datse dickwils comen met clepne scheepkens ende Barken/ gheladen met spij- den en bellen van Venesoren/ als oock Gout in geynen ende seer clepne stuckskens/ aende Custe van China handelen/ t' welck den boorz- seiden Chijn affirmeerden altemael wel ende boorzseker te weten: want seiden op die selfde Eplanden selbe/ negghen reysen gedaen te heb- ben/ daer van daen brengende / vande boorz. waren na China toe / ick ghelooften sulcks also te wesen/ overmits dat ick daer na ver- nommen hebbe binnen Macau ende aende Custe van Chynen/ ende vont het alles waerach- tigh te wesen / dat my desen Chijn gheseydt

hadde: D' upterste van dese Eplanden so vant Septentrionael als Orientiael/ (dat is: van't noorden ende oosten /) zijn ghelegghen op de hooghste van 29. graden.

Dese Eplanden boorzp wesen de / so crijght men d' Eplanden van Iapan, waer van het eerste ende t' upterste int Occidente ende Ori- dionael/ (dat is: int westen ende zuyden ge- legghen /) is het Eplandt van Fyrando, alwaer de Portugesen haer traffijcke ende hādel drij- ven / hebben altesamen inde lenghte ofte lon- gitude 130. mijlen/ ende t' upterste int Orientē ofte oosten/ leyt op de hooghste van 2. gradē/ wy liepen altoos o. ende o. ten n. aen / (tot dat wyse om en boorzp waren /) die boorzseide 130. mijlen aen.

Alle dese informatie hebbe ick ghadt van- den boorznoemden Chijn, oock mede hoedat ick daer sommighe Vulcanos (dat zijn vuur- ghe ofte brandende bergghen /) souden ghemoet- ten/ te wetē/ by de 70. mijlen daer boorzp we- sen de/ ende noch ander 30. mijlen boorzp af- bier Eplanden byden anderen liggen / t' wel- ke ick altemael also ghebonden hebbe/ gelijk als hy my gheseyt hadde/ ende seiden my dat hy t' seer wel wiste / om dat hy in Iapan som- mighe Mans-persoonen ghesien hadde/ van seer clepne statueren/ met grootte wrongen of- te ghebonden doecken om t' hooft / de welcke aldaer Gout brachten/ te weten/ in seer clepne stuckskens/ ende sommighe witte Cangas van Algodon, (dat zijn stucken Catone Liwaer/ also ghenaemt in China,) als oock ghesouten Vissch ghelijck als die Atun van Spāngien/ ofte Abberdaen/ die selfde seiden te comen upt ander Eplanden ghelegghen oostwaerder van Iapan af / ende door die tephken ende mer- ken die hy my seide / beeldent my in / waer dat de selfde Eplanden souden mogen wesen ende vontse wepnigh verscheyden van daer hyse my gesept hadden te ligghen: seiden my oock dat alle de Eplanden van Iapan goede Havens ende Canalen hebbe/ wesen de een vol- op landt vā Rijjs/ Coorn/ Vissch ende Wlepsch/ ende dat het een redelijck ende bequaem volck is om met te handelen / ende dat daer veel Silber is.

Loopende aldus onsen cours van o. ende o. ten o. aen/ tot op 300. mijlen van Iapan af/ vonden wy een seer hol water / met die stroo- men van upten n. ende n. w. als oock een ruy- me ende spacieuse Zee/ sonder eenighe moep- te ofte swarigheyt van eenighe veranderinghe inden wegh te hebben/ ende met wat wint dat daer waepden/ soo bleef de Zee nochtans al in eenen doē met het selfde hol water ende stroo- men/ tot dat wy ober de 700. mijlen gheseylt hadden/ te weten/ tot op 200. mijlen naer aen de Custe / ende t' landt van nieu Spāngien/ in welcke contreye begonsten die boorzgaende stroontē ende holle Zee gantsch en t' eenmael te verliesen/ waer door ick sonder twijfel ver- moede ende vastelijck gheloove/ dat daer een Canael/ doorgaende enghte / ofte Straet is/ tusschen t' vaste landt van nieu Spāngien/ ende t' landt van Aghen van Tartarien: Van ghelijcken soo vonden wy op alle desen wegh/ (vande boorzseide 700. mijle/ g'grote menigh- ten van Walbisschen/ ende die Visschen vande Spāngiaerden Atun genaemt/ (die veel aen de Custe van Gibraltar in Spāngien ge- ban- ghen worden /) als oock Albacoras ende Bo- nitos, t' welcke altesamen Visschen zijn / die den gemeenlijcken inne Canalen/ doorgaende enghten/

Fransoel Japano Epland/ hebbe de portuogē alhier een soetesse.

de Eplandē van Japan hebbe oock goede Ma- den.

Den Chijn seiden in Japan gesit te hebben clepne luyde met el grote wronge om t' hooft/ comē de van seker Eplanden gelegen oost- waer van Japan/ by- gen oock veel Gout in geynen ende clepne stuckskens/ oock bywaer den Catone gheeten Cangas.

Japan is seer bracht daer van Rijjs/ Vissch/ en Wlepsch.

Boorzp 50. mijlen vā de Eplandeken Lequeos/ die veel int ge- tal zijn/ heb- bende goede havens. Een int seip zijnde affirmeerde dat in dese Eplanden vallen d'up- pen/ Gout en geynen en clepne stuck- kens daer sy mede hande- len aen de Custe van China/ sulck heestmen na gebraecht en so waerach- tigh.

Waren comē dueren de 700. mijlen/ binden groot te menichs van Wal- bissen die seut ghe- noemt zijn.

enighen/ ende loopende wateren onthouden/ om aldaer haer krupdt ende saedt te schieten/ ten tijden datse in haer teelen zijn / welck my altemael noch vastelijcher ende vooz ghewois- ser doet ghelooften datter een Canael/ vooz- gaende enghie / ofte Straet / sonder eenighen twijfel moet wesen.

Ghecomen wesende (op de selfde cours) by de Custe van nieu Spaengien/ op de hooghte van 37½ graden/ quamen by een hooghe ende seer frāpe Landbouwe/ met veel gheboomten verciert/ gantsch end al sonder snee/ ende men heeft daer vier mijlen van't landt af deel ghe- dzifts van woxtelē/ bladen van boomen niet/ ende ander bladen ghelijck als van Wjgh- boomen/ welcker ghelijcken men in grooter menighden in Iapan vindt/ diese aldaer eten/ ende van die wy alhier bonden / liet icker et- lijcke nemen ende met het vleesch koken/ had- den (ghesoden wesende) een smaech ghelijck als kool: men heeft alhier ooc groote menigh- ten van Zee-wolben/ die wy Zee-onden he- ten / waer door ghenoech te presumeren en te ghelooften is/ dat daer veel Rebtieren/ Wapen- ende Hakens moeten wesen langhs alle dese Custe heen / tot die Haven van Acapulco toe.

Van daer af liepen wy 3. o. / 3. o. ten 3. ende by wijlen 3. o. ten o. aen/ naer dat wy de winst cregghen / tot den hoek El Cabo de San Lucas toe/ (welcke t'beginfel van't landt van Ca- lifornia is/ te weten / aende zijde van't n. w.) ghelegghen op 22. graden / zijnde 500. mijlen vande Cabo de Mendocino.

Op dese wegh vande vooz 500. mijlen/ heeft men (langhs de Custe heen) veel Eplan- den ligghen/ al hoetwel datse d'yn zijn/ even- wel so is het sonder twijfel/ of men moet daer sommighe goede Hakens in hebben/ als oock aen't vaste landt/ alwaermen dese naer volge- de Hakens heeft/ die als noch eerst bekēt zijn/ te weten / die van't Eplandt Isla de Sant Au- gustijn, ghelegen op 30½ graden / ende t' E- plandt Isla de Sedros, op de hooghte van 28½ graden schaers / ende t' Eplandt geleghen be- nedien San Martijn, op 23½ graden / alle dese Custe ende Landbouwe is mijns bedunckens bewoont / ende vertoont hem int seffinsel eē seer goet landt te wesen: want saghen daer al- temets des nachts vieren / ende des daeghs roocken/ t'welcke een ghewisse tepchen is van bewoont te wesen.

Wanden hoek ofte Cabode San Lucas af/ tot naer d'ander zijde vā 3. o. van Califor- nia toe/ deden onsen cours 3. o. aen 80. mij- len weeghs/ tot den hoek ghenaemt El Cabo de las Corientes (dat is: den hoek van de stroomen) toe/ ghelegghen op de hooghte van 19½ graden / loopende op dese couē en wech/ saghen in't noorden ontrent een mijl van ons af/ dyle Eplanden ligghen/ diemen noemt Las tres Marias, (dat is: de drie Marien ghesep- te) Op de voozsepe cours heeft loopēde / so heeft men 4. mijlen van d'ander Eplandt verschepe- den/ noch ander Eplanden van twee ende drie mijlen weeghs: Men heeft van de voozschep- den mont ofte Inwijck van California af/ alle dese wegh van de 80. mijlen heen / grootē stroomen die westwaert aen loopen.

Van den hoek ofte Cabo de las Corien- tes af / deden onsen cours 3. o. en by wijlen 3. o. ten o. aen/ 130. mijlen weeghs tot inde Ha- ven van Acapulco, op desen wegh vande 130. mijlen/ hadden wy (20. mijlen gesept hebben- de / de Haven/ ghenaemt de Natividade, dat

is: van onser Vrouwen gheboorten ghesep- te) ende ander 8. mijlen voozder aen de Haven vā Sant Iago, ofte Sint Jacob/ ende noch 6. mij- len voozder aen / de Zee- strant ghenaemt La Playa de Culyma. dat is: de strandt van Cu- lyma ghesepd. Alle dese Custe/ te weten/ van California af / tot de Haven van Acapulco toe is bewoont/ van volck die met de Spaen- glaerden vrede ende aliantie hebben / zijn van conditien ende qualiteyt als t'volck van d'an- der Custen van nieu Spaengien / etc.

Conclusie.

Alle het ghene dat in dese beschrijfte ende verclaringe verhaelt is/ hebbe ick alles selver ghesien ende wel ghenoteert/ in dese vaert ofte Navigatie die ick gedaen ende volpndt heb- be dit jaer van 1584. te weten / van groot Chyna af uyt die Habē ende Rehter van Can- ton, ghelijck als ick het alles byreder ende co- pieuser u Excell. te kennen sal gheven/ met die Paralellen en Meridianen van dien / soo my God de Deere sulcx toelact/ die u voozlichtig- ge Excell. wil sparen/ in langhduerige gesont- heyt. Alle t'welcke voozschreven ick aldus ge- translateert hebbe / uytē Spaenschen in on- se Nederduytsche tale / van woort tot woort/ uyt de Coppe van't Originael/ die aldus ghe- fonden is gheweest aenden Viceoy van Por- tugaels Indien.

Dat 5. Capittel.

Een relaes ofte verhael van een Voyagie ofte Schip-vaert, ghedaen door den Pilot Nuno da Silva, voor zijn Excell. den vice- roy van nieu Spaengien, den 20. Meye Anno 1579. binnen die Stadt van Mexi- co, van vvaert ghesonden is ghevveest aen- den Viceoy van Portugaels Indien, vvaer inne verhaelt vvoordt die Courfen ende ghe- schiedenisse van die vaert van François Draeck, die hem (belyder) ghenomen had- de by de Eylanden van Cabo Verde, en- de alsoo mede voerden, door die Straet van Magallanes, tot die Haven van Gua- tulco in nieu Spaengien daer hy hem vveder liet varen.

Vno da Silva ghehooren van Porto uyt Portugael / Burghet ende In- gheseren van Guaja, sept: dat hy be- lijder uyt zijn huys gheschepden is/ int beginfel van November / Anno 1577. ne- mende zijn reyse ende cours naer d'Eplan- den van Cabo Verde, ofte den groeten hoek/ al waer comende heeft het geset met zijn schip dieht byde Haven van't Eplandt Sant Iago, (een van d'Eplanden van Cabo Verde vooz- sept) wesen den 16. January/ Anno 78. al- hier ligghende soo zijnder ghecomen 6. Sche- pen/ welcke schenen Engelschen te wesen/ van welckē hem den Admirael aen boort clampe- te en overwelbighde/ hem met zijn Scheeps- volck daer uyt nemende/ haer vringende met een Schuyt in't Schip vanden vooz 3. Ad- mirael/ latende int Schip van hem depofant ofte belyder/ t'onbequaeste en snootste volck/ als sommigē Bootsgezellen en jongers/ en al hoetwel dat die bāde fortresse/ (van't Epland) hier of by maels naer hen toe schoten/ en de- den d'Engelschen gantsch geen schade noch eenigh letsel: dit ghedaen wesende / ginghen van hier af weder t'sepel naer het Epland

De Habē bā Sant Iago.

Van Califor- nia af tot de Haven van Acapulco toe is al be- woont van volck die met de Spaenschen handelt.

Shero men wesen tot op de Custe van nieu Spaeng. by 4. mijlen/ bonden vele gedijfse van woxtelen/ vā niet/ en ander blade gelijck Wjgh- blade/ oock groote menighden vā Zee-wolben waerom dat daer moeten zyn vele Wapen ende Haken.

El C. de Sant Lucas/ welck begin- fel is vā het landt van California.

Isla de Sedros tot E- plandt vande Sedros vooz- wien.

Dat alle dese Custe van California bewoont is/ comen wi sien des nachts aen't vieren/ des daeghs den roocken.

Eplandt de 3. Marien

De Haven van Acapulco.

Liggende onder't E- plandt Sant Iago/ tē dē de Eplandt van Cabo Verde wert overcomen ende genomen vā Franscoys Draeck.

Brava

Volck van
Nuno da
Silva te lande
de geseft
maer hem
mebe gena
men om dat
hy een goet
piloot van
de Brasili
sche vaert
was.

Brava toe / dat is: t'woeste Eplandt gheseyt
nemende met haer t'voorz. Schip van hem
Nuno da Silva, alhier comende bulden som
mighen vaten met versh water/ nemende van
daer af hueren cours t'Zee waert in/ hebben
de te vooren t'volck vanden voorsz. Nuno da
Silva, met een Schuyt aen landt ghebrocht/
behoudende alleenlijck den selfden Nuno da
Silva met hem int Schip/ van ghelijcken zijn
Schip met de Wijn die daer in waren/ ende
den voorsz. Nuno da Silva seft/ dat d'oorzake
datse 3jn persoon met namen was daerom/
om datse wisten dat hy een Piloot vande Bra
silische vaert was/ om hemliedder aldaer te ge
leiden om versh water te crijghen.

Van't Eplandt Brava afgheschepten we
sende/ namen haren cours naer het landt van
Basilien toe/ t'welcke 3p quamen te sien den
eersten Aprilis/ te weten/ op de hooghte van
30. graden/ ende sonder eens landt noch versh
water te nemen / verbolchden haren cours
voortaan/ tot byde Revier van Rio de la pla
ta, (dat is: de Revier van't Silber gheseyt/)
ghelegen op 35. graden luttel min ofte meer/
alwaer 3p den landt spzonghen ende versagen
hen van versh water: Van daer af deden ha
ren cours voortaan / tot op de hooghte van
39. graden / alwaer zijt setten by sommighe
Clippen/ alhier wesende/ verlieten twee sche
pen / (vande ses die 3p hadden) ende verbolch
den hueren wegh met die vier resterende sche
pen/ (te weten/ met dat van Nuno da Silva
ghereekent/) tot by de Bay diemen noemt
Bahya de las Ilas, (dat is: de Bay van d'E
planden gheseyt/ gheleghen op de hooghte van
49. graden / al waermen seft dat Magallanes
verwinterde/ als hy alderest die Straet on
derden/ die naer hem den naem behoudt heeft/
3p liep in dese Bay wesende de 20. Junius/
ende ankerden so dicht by het landt/ datmen
daer met een Roer op schieten mocht: saghen
dat het landt bewoont was van Indianen/
die met vellen bedekt waren / hebbende die
cleederen tot die knien ende halve armen toe/
ende d'ander rest van't lichaem ende t'hoof
gant sch bloot en ontdect/ hadden bogen ende
pijlen voer haer gheweert inde handen / was
een cloek/ groot/ ende lphigh volck/ wel ghe
statueert van personen: Doeren alhier met
hen sessen aen landt/ om versh water te soe
ken / ende al eer dat 3p op't landt spzonghen/
soo ghenderkten daer by't Boot vier India
nen/ de welcke d'Engelschen Boot en Wijn
gaven / ende als de voorsz. Indianen wel
ghegheten en ghebrochten hadden/ soo schep
den 3p daer weder van daen / loopende een
hooghte opwaerts aen / roepende een vande
selfde Indianen Magallanes Esta heminha
Tarra, dat is: Magallanes dit is mijn landt/
ende om datse d'Engelschen verbolchden/ so
zijn de voorsz. Indianen soo't scheen/ voer
gheloopten en gheblusht naer hovenen toe/ en
een wepmich om hoogh gheloopten hebbende/
zijn d'Indianen weder om gekeert/ ende sine
ten daer 2. van d'ander boot / waer van d'een
een Engelsman / ende d'ander een Meerlan
der was / ende de reste outquanten en bergh
den hen int Boot/ daer 3p terstont met af sta
ken/ bleven alhier legghen tot den 17. Augu
stus/ op welken dagh ginghen weder te seyl
voort aen/ loopende langhs de Custe heen/
tot ontrent anderhalf myl weeghs van het
landt af: want is daer overal schoon en su
ver/ van 20. tot 25. baden diepden/ en waren

ontrent vier ofte vijf daghen onder weghen/
tot de mont ofte incomste vande Straet toe:
maer om dat de windt contratie was / ver
toefden tot den 24. Augustus/ al eer dat 3p
daer in liepen.

D'incomste ofte mont van de Straet heeft
ontrent een myl weeghs inde breedte/ hebben
de van beyde zijden een kael ende black landt:
Nende noozdzijde saghen Indianen die groo
te vieren maercken: maer aende zupdzijde en
saghen gantsch geen Volck: Den 24. voorsz.
begonsten 3p de Straet innewaerts aen te
loopen/ met eenen o.n.o. windt/ ende dat hem
dunckt dat dese Straet mach hebben ontrent
10. mijlen inde lenghte / ende inde breedte / te
wetē/ in d'incomste een myl weeghs/ ende dat
alleenlijcken de helft van de Straet reghyt upt
(sonder bochten) loopt / ende van daer voort
aentot op 8. ofte 10. mijlen naer't eynde/ heeft
3p sommighe bochten ende cromten / onder
welcke een so grooten bocht is/ dat het schijnt
t'een landt dooz't ander te steken / ende heeft
alhier mindet dan een myl weeghs/ van't ee
ne landt tot het ander / ende van daer voort
aen soo looptse weder reghyt uptwaerts aen/
ende alhoewel dat daer noch sommighe boch
ten comen / zijn cleyn ende hebben niet veel te
bebuden / heeft d'uptcomste vande Straet
naer't westen toe / ende op 8. ofte 10. mijlen
naer cermen aen't eynde comt / soo was de
Straet wat breedte als te vooren/ is altienael
van een hoogh landt tot het eynde toe / te we
ten / van datmen daer 8. mijlen bincken in is
af: want d'eerste 8. mijlen van d'incomste is
vaneen black ende effen land/ als vooren ghe
seft is/ ende inde incomste vande Straet/ soo
bintmen dat de stroomen vande zupder Zee/
naer de noozdt Zee toe loopen/ ende naer dat
se begonsten te seplen met die o.n.o. wint/ (bin
cken in wesende/) liepen daer naer haren wil
dooz/ sonder eenigh bedwanch / ofte overlast
van weer ofte wint/ ende dat het hooge landt
van beyde zijden niet sine bedekt lagh/ en dat
alle dese Straet suver ende schoon is/ liepen
tot op een Roer schoot van het landt vande n.
zijde af / doende haren cours daer langhs by
heen/ hebbende de diepten van 9. ende 10. va
den/ met schoone grondt/ als gheseyt is/ ende
datmen overal noodigh twefende souden mo
ghen anketen/ ende dat die gheberghen van
beyde zijden vol gheboointen staen / comende
op sommighe plaetsen die berghen ende t'ghe
boomte tot aenden oever vande water rant
upt / hebbende op etliche tontrepen pleyneri
en plat landt boden op/ en sagen daer gantsch
gheen groote Revierē/ van sommighe cleene
Revierē/ die in de broocken ende schiere van
het land upt quamen/ ende inde contrée daer
den grooten bocht ofte cromte is/ sagen aende
zupdzijde sommighe Indtaensche Wiffchers/
in haer Canoas ofte schuytgenē/ ende waren
van gheslachten als de voorsz. gaende / diese te
vooren aende noozdzijde gesien hadden/ ende
datse op gheen ander plaetsen vande zupdzij
de meer volck ghesien hebben.

Comende buften de Straet den d'ander
zijde upt/ (t'welcke was den 6. September
van't voorsz. jaer/) deden haren cours by
daghen langh noozdtwest aen/ ende crgen op
den verden dagh eenen n.o. wint / die hen met
ghewelt w.3.w. waert aen dreef/ loopende al
soo 10. ofte 12. dagen met wepmich seplen op/
ende om dat de wint seer verbolghen begost
op te stecken/ soo namen se alle haer seplen in/
ende

25 schijnd
ge vande
Straet
Magalla
nes.

8 myle inde
Straet zijde
is doozt al
hoogh landt
met sine
bedekte.

3 Den bint
dat de stroom
men vande
3. Zee naer
de n. Zee
loopen/ heeft
de diepten
van 9. eff 10.
badem effte
veel plaetsen
anker gromē
de geberchte
tot beneden
toe staende
vol geboom
ten.

Men op de 3.
zijde Indi
aensche Wiff
chers inde
Straet Wiff
schen.

Den 6. Sep
tember comē
dooz de
Straet.

Verlaten
hier 2. sche
pen vande 6.
die 3p hadde.

Doeren int
den Boot
met haer 6. te
lande: Ende
25ap de las
Ilas/ geben
de inwoon
ders wijn en
broot die met
hellē geclert
ward/ en met
bogen en pij
len gewappt/
gegeeten heb
bende en ge
dronck hebb
ende loopē
wegh/ haer
vervolgende
keren daer
waert sinē
een Engels
man en een
Meerlandt
boot.

Verkeken
haer jacht
upt igezicht.

Verkeest upt
t'gezicht noch
et schip van
180. baten.

Wangen hier
beels Vogels
en Zee-wol-
ven.

Comen hier
al een Ep-
landt ander-
mael te lan-
de/om water
woorden ober
vallen/ge-
woont ende
etwee geban-
ghen.

ende laghen ober staeghen dycken tot den lae-
sten September toe/ (hebbende den 24. bande
selfde maent haer jacht upt het ghesicht ver-
lozen / t'welcke mocht wesen van 50. baten
groot/) alsdoen hysten 3p weder haer seplen
op/ om dat de wind wat rupiner was/ doen-
de haren cours den tijdt van 7. dagen noozdt-
oost aen: int epnde bande boozsepde 7. daghen
tregghen ghesicht van sommighe Eplanden/
altwaer 3p naer toe liepen om te anchorē: maer
t'weer en gaf hen gheen plaets / alhier wesen-
de liep de wind naer t' noozdtwesten / waer-
mede 3p west 3. w. aen liepen: Des anderen
daeghs daer aen verlozen een ander Schip
van haer Compaengie upt het ghesicht/ (t'wel-
cke mocht wesen bande groote van 180. baten)
wan't het onweer begonst dapper op te ste-
ken/ in somma dat het Schip vanden Admi-
rael alleē bleef: want het Schip van hem Nu-
no da Silva was blijven sitten inde Wap/ daer
3p verwintert hadden eer 3p dooz de Straet
quamen/ liepen aldus met het onweer tot op
de hooghte van 57. graden / altwaer 3p in een
Haven vaneen Eplandt liepen / ende settent
een Godelingh schoot van het landt af/ op 20.
badem diepten/ ontstelden hen/ alhier 3. ofte
4. daghen/ ende loopende de windt naer t' zup-
den lichten haer anchorē weer op/ doende ha-
ren cours noozden aen/ twee daghen lanck: in
het epnde van dien tregghen ghesicht van een
cleyn ende leegh Eplandt/ alhier wesen de stre-
ken haer seplen/ ende settent Boot upt en bin-
ghen daer veel Voghelen ende Zee-wolven:
Des anderen daeghs ghinghen weder t' sepl/
doende haren cours n. n. o. ende n. aen/ tot hy
een ander Eplandt ghelegen vijf ofte ses mij-
len van het vaste landt af/ te weten / aerde n.
zijde bande Straet: daer hy comende anchor-
dent ontrent een vierendeel mijls daer van af/
op de diepten van 12. badem: Dit Eplandt is
cleyn ende van een reghl lastt ende is seer be-
woont van Indianen/ zijnde t' landt van dien
altmael bebout/ 3p settē t' Boot terstont upt/
altwaer de Capiteyn ofte Admirael met noch
elf Engghelschen in spronghen/ varende naer t'
landt om versh water ende Virtualpe te soet-
ken: aen t' Eplandt comende/ spo brachten hen
d' Indianen in wisselinghe van ander dingen
twee Spaensche Schapen/ ende een wepnigh
Mays ofte wortelen daerse henlupder Boot
af maken / ende om dat het laet was/ keerden
weer naer t' Schip toe / sonder dien dagh yet
meer upt te rechten: Des anderen daeghs soo
voer den boozsepden Capiteyn/ met die booz-
schreben elf personen (t'welcke Archebusiers
ende Boerschschurten waren/) weder nae landt
toe/ ende settent daer twee van dien op t' landt/
met de baten om versh water te halen / ende
hy de plaets daer 3p het water soudē halen/
laghen een deel Indianen verhozen/ welcke
de boozsepde twee Engghelschen overbielē/ en
btinghense dit die van t' Boot siende zijn huer
te hulpe ghecomen: maer woorden met steenen
en pijlen bande boghen soo wel ghegroet / dat
3p meestendeel ofte altemael ghequetst en ge-
woont woorden/ zijnde den selfden Capiteyn met
een Wyl int aersicht / ende een ander Wyl in t'
hoofst gheraecht/ so dat 3p daer dooz gedwon-
ghen waren wederom te rugghē te keere/ son-
der dat d' Engghelschen eenigh van d' India-
nen ghequetst ofte gheraecht hadden / niet te-
ghenslaende dat se hen soo dicht aen het Boot
quamen/ dat 3p daer vier Riemen upt namen:
Dit aldus ghepasseert wesen/ ginghen naer

datum van dien van hier af wederom t' sepl/
doende haren cours langs de Custe heen/ met
eenen zupden windt/ seplende aldus 6. mijlen
weeghs/ tot boozhy de Haven diemen noemt
van Sant Iago, ofte sint Jacob/ altwaer 3p een
Haven namen / alhier comende vinghen een
Indiaen / die in een Canoa ofte Schuytgien
lagh en visten / ende brachten hem aen boort:
maer lieten hem teghens den avont weder
los en by met zijn Canoa, naer dat 3p hem
een wepnigh spwaet en sommighe Werssch-
houtwers Messen/ en ander snuysterpe ghege-
ven hadden: een wepnigh daer naer is een an-
der Indiaen aen boort ghecomen/ ghenaemt
Felippe, die Spaensh sprack / den selfden gaf
notitie aen den Capiteyn van d' Engghelschen/
waer dat een Schip lagh/ (te weten/ inde Ha-
ven van Sant Iago, welcke 3p 6. mijlen tē rug-
ghe gelaten hadden/) met dese tijdinge en den
Indiaen die de Gue ofte Lepdt-man was/
zijn des anderen daeghs weder t' sepl gegaen/
ende liepen naer de boozs. Haven van Sant
Iago toe: daer in comende hebvent boozsepde
Schip ghenomen/ in t'welcke bonden 1770.
Wortpgas ofte Spaensche potten met Wijn/
ende ander dinghen: Dit ghebden hebvende
spronghen op t' landt / altwaer 3p sommighe
sacken met meel namen/ met alle het gene dat
3p meer bonden: namen van ghelijcken die
Dynamenten ende ander kerck goet / met al-
le t'welcke 3p daer weer van daen schepden/
nemende het boozsepde ghenomen Schip en
twee personen (die 3p daer in bonden/) met
hen / liepen van dese Haven af/ (welcke leydt
op de hooghte van 32. graden/) langhs de
Custe heen / tot op die hooghte van 31. en 30.
graden/ welcke was de contrape daer 3p mal-
randeren bestemt ofte verdaecht hadden / om
te vergaderen en den anderen te verachten/
soozp dooz eenich onweer ofte storm malcan-
deren quamen te verliesen / ende van een
schepden.

Comende op vertich graden / bonden daer
een seer goede Haven altwaer 3p in liepen/ ende
ancherden op de diepten van ses badem / te
weten/ een Roer schoot van t' landt af/ t'wel-
cke was recht tegens ober een Gebiet/ altwaer
3p ses pijpen waters namen/ ende om die geē
(die t' water soudē halen/) te beschermen/ set-
ten twaelf personen op t' landt/ aldus besigh
wesen de met het water te vullen / saghen een
hoop Volcks op haer aen comen / waer van
de helft Spaengiaerden waren/ mochten we-
sen ontrent 250. personen te Weert/ ende dan
noch so veel te voet: maer so haest als syse ge-
waer woorden/ liepē terstont naer t' Boot toe/
ende verlozen alleēlijckē eenen Engels mā:
Die selfden nacht ginghen 3p met bepde de
Schepen weder t' sepl/ loopende langs de Cu-
ste heen/ tot op 10. mijlen weeghs boozder af/
altwaer 3p sommigh water namen/ maer om
dat se sommigh Weerde-volc int oogh tregghen/
soo schepden 3p daer upt sonder meer waters
te nemen: Van daer af verbolghden heuren
wegh voortaan/ de Custe langhs tot 30. mij-
len weeghs/ al waer 3p een onbewoonde Ha-
ven namen / doch en quamen daer niet aen
landt: want saghen alle daeghs volck alhier/
armeerden ofte rusten 3p een cleyn jacht op/
waer van 3p t' hout al gheworcht en gemaect
met haer upt Engghelandt brachten: t' booz-
sepde jacht ghemaeckt ende opgherust wesen-
de/ hebvent int water ghestelt/ altwaer de Ca-
piteyn met vijftien personen in gegaen is/
met den

En India
die Spaensh
sprack/ is haer
aen boort ge-
comen ende
heeft haer de
plaetse ghe-
noemt daer
een Schip
lach/ in de
Haven van
S. Iago/ zitt
daer naer toe
gehoopen en
t' Schip ge-
noemen/ vonden
daer in
1770. Wortp-
gas met
Wijn en an-
der dinghen/
en te lande
comende vō
da sommighe
sacken met
meel/ oock
kercken Dy-
namenten/
en kerck-
goet nemende
de het schip
met 2. perso-
nen die 3p
daer in bonden.

Comen in eē
Havē daer
3p verliesē eē
Engels mā
int vullē dā
hare pijpen
met water.

Ensten hier
een jacht toe/
daer 3p t'
hout upt
Engghelandt
mede/
gheborcht
hadden.

Reerde rug-
ge en soek-
de 2. Schep-
vare com-
pangie.

met den Hoogh-bootsman Jan de Griek/
(welcke was den Schipper van't Schip dat
3p ghenomen hadden inde Haven van Sant
Iago, als boozen/) met het welke 3p weder te
rugghe ghekeert zijn/ om te soecken de twee
Scheperen die van huer compaengie/ met de
sturm ende rontweder verstreken waren/ als
bozen gheroert is/ ende willende van gelij-
ken op't landt springhen om versck water te
halen/ en doxstent niet verstaen: want saghen
daer volck/so dat 3p ten lesten wederom keer-
den/ sonder eenige notitie van d'ander Sche-
pen te hebbe/ alhier wesende trocken alle t'ge-
schut upt het Schip/ en concenterbeeden en ver-
saghen huer Schip/ dit gedaen hebbende/ lep-
den 3p een cleyn stuck gheschuts op de jacht/
waermede weder t'sepl gingen/vervolghende
hueren wegh boorzaen.

Derstien daeghen ghesepit hebbende/ qua-
men by een Eplandt ghelegghen ontrent een
Was schoot van't landt verscheyden/ alwaer
zijt setten: alhier vonden 3p vier Indiaensche
visschers/ in twee Canoas ofte Schuytgiens/
de welck huer seiden/ datter aen't vaste landt
versch water was / maer verstaende dat het
niet te veel/ en oock een half mijl van de Custe
af / te landelwaerts in was / en wilden daer
gheen moeyten om doen/ en zijn weder t'sepl
ghegaen/ latende de boozsepe de Visschers met
huere Canoas blijven/ vervolghende haren
wegh ende cours de Custe langhs.

Doen een
lantgang ne-
men een deel
vissch ende
sommighe
Indianen
van't landt.

Des anderen daeghs wat boozder aē we-
sende/ cregghen ghesicht van sommighe Indi-
aensche Visschers/ die op't landt in haer hup-
kens waren/ dit siende d'Engelsche Capiteyn
is terstont inde jacht ghespronghen/ en naer t
land toe gebaren/ alwaer hy drie vande booz-
sepe de Visschers aentaste/ nemende daer by de
selfe vande Vissch/ die op't landt al bereyt en
ghepact lagh om te verboeren/ met welke
Indianē ende buyt 3p weder naer het Schip
toe quamen.

Nemen een
Bacche met
Indianen en
vissch en lep-
ten die achter
aē van inde
nacht maek-
ten 3p haer
stillekens los
ende sal beer-
den haer.

Des anderen daeghs daer aen
volghende / soo saghen 3p een Bacche die met
Vissch gheladen was / die de Spaengiaerden
toe quam/ met vier Indianen die 3p daer by
gheset hadden: Dese Bacche met de Indianē
ende Vissch/ namēse ende bondense aen't booz-
schip (van't genomē Spaensche Schip) vast/
ende sleepense alsoo naer/ latende de boozsepe
de vier Indianen daer in blijven/ de welke
des nachts de Bacche weder los bondē/ ende
gingen heymelijcken dooz met Bacche en met
Vissch en al/ sonder datse die opt meer saghen.
Des anderē daeghs so spronck den Capiteyn
int jacht/ om dat hy in een open ofte byuecke
van't landt sommighe hupskens sach staen/
alwaer hy naer toe boer / op t'landt comende
bont daer twee mans in/ waer van hy den eenen
ghevanghen nam / latende den anderen
blijven/ nemende daer en boez noch drie dup-
sent Pesos in Silber (zijnde elcke Peso de
waerdpe van een Reael van achten/) ende se-
ven Indiaensche Schapen/ Doenderen/ ende
alle t'ghene datse meer vonden/ waermede 3p
weder daer van daen schepden/ vervolghende
haren wegh boorzaen/ twee baghen daer nae
quamen by de Haven ghenaemt Azijska, al-
waer se twee Schepen vonden/ wesende t'een-
gheladen met goederen ende roopmanschap-
pen van Spaengien/ upt het welke 3p alleen-
lijck 100. Bottigas (ofte Spaensche potten)
met Wijn namen/ ende van't ander 37. Baras
(dat zijn stucken van 10. 12. pont elcke Bar.)
Silbers/ ende willende op't landt springhen/

Verboeren
inde Haven
Azijska 2.
Scheperen/ ne-
men daer upt
200. Spaen-
sche potten
met Wijn/
en 37. stucke
Silbers/ elck
van 10. oft
12. pont.

(met twee Bacchen die 3p inde boozsepe de Ha-
ven vonden) met ontrent 37. Roers en boeck-
schutten / saghen op't landt een deel meerde-
volck aen comen/ waermede 3p haer boozse-
men achter lieten/ ende namen alleenlijck een
Swart-diese inde Bacchen vonden/ daer 3p
weder met aen boozt keerden.

Des anderen daeghs inden morgen stont/
so hebben 3p t'Schip met de roopmanschap-
pen ende goederen van Spaengien inde byant
ghesteken/ ende namen t'ander met haer / en
zijnder met dooz ghegaen/ verholghende ha-
ren wegh boorzaen/ de Capiteyn boer met het
jacht langhs de Custe heen/ loopende d'ander
Scheperen anderhalf mijl daer van af t'Zee-
waert in / om te soecken een Schip daer 3p
notitie af hadden/ albus ghesepit hebbende
ontrent vyf en veertich mijlen weeghs / heb-
bent selfde Schip ghevonden/ t'welcke in een
Haven gheanchert lagh/ die daer al twee uren
van te bozen gheadverteert waren van den
Engelschen Viraer ofte Zee-roover/ en had-
den al achthondert Baras ofte stucken Sil-
bers (die sijn majesteit toe quamen/) daer upt
ghelicht en gebercht/ van welck Silber d'En-
gelschen te bozen gewaerschoot waren: maer
en doxsten daer niet aen landt comen/ om die
wille datter veel Indiaensche boerschshooters
ende Spaengiaerden op stonden en wachten/
vonden alleenlijcken int selfde Schip drie pij-
pen waters / sy namen t'boozsepe schip met
haer ende comende tot ontrent een mijl t'Zee-
waert in/ settent alle sijn seplen op / en lieten
alsoo heen dypben/ doende alsoo van ghelijcken
met het Schip dat 3p in Azijska ghenomen
hadden/ als oock dat ander van Sant Iago, die
3p mede lieten dypben / vervolghende haren
wegh met huer Schip/ ende het jacht alleen-
lijck.

Om dat de
Scheperen van
upt Spaen-
gien waren/
saken daer
om aē byant
met goet waer
a / het een
Schip/ d'ander
nemen
3p met haer.

Lieten hier 3.
Scheperen die
3p ghecoost
hadden t'een
den.

Comende op seben ofte acht mijlen nae by
de Haven van Callan de Lyma, cregghen ghe-
sicht van drie Scheperen/ ende varende een van
dien aen boozt/ namen daer drie mans upt/ en
vervolghden alsoo hueren wegh naer Callan
de Lyma toe/ alwaer 3p in liepen/ wesende on-
trent twee uren inder nacht / seplden tusschen
alle de Scheperen (die daer laghen) in/ die seben-
thien int ghetal waren/ onder de Scheperen co-
mende/ vzaechden terstont naer't Schip dat
het Silber gheladen hadde: maer als 3p booz
antwoort cregghen dat het Silber op't landt
was/so hebben 3p huer de Cabels aen stucken
ghehouden/ ende de twee grootste Scheperen
de masten af/ waermede syse lieten blijven/ op
deser stont so arriveerden daer een Schip van
Panama, gheladen met waren ende goederen
van Spaengien/ t'welcke quam te sette dicke
by den Engelsman/ dit was terwijlen dat
d'Engels Capiteyn in d'ander Scheperen Sil-
ber socht: So haest alst boozsepe de Schip van
Panama, geanchert was/ quam daer een Boot
van't landt om dat te visiteren/ maer om dat
het inder nacht was/ lietent achter blijven/ en
steldent upt tot des morgghens toe/ en comen-
de by't Engels Schip/ vzaechden 3p wat
Schip dat het was/ waer op een vande ghe-
nomē Spaengiaerde (dooz bebel van d'En-
gelsche Capiteyn) antwoorde/ dat het Schip
eenen Michiel Angelo toebehoorden/ dat van
Chyle quam/ (t'welcke eenen bekenden naem
ende Schip was/ die hoorde die van't Boot
sonden een man naer boven toe/ den wel-
cken int opclommen tegens een stuck geschut
aenleef/ waer dooz hy verschijet woerde/ en is
haestich

Waren inde
Haven van
Callan de Lyma
nemen 3.
Scheperen
een Schip
met Silber/
dan waer al
te lande.

hastigh weber in't Boot ghekeert / (om die-
wille dat die Scheyen die aldaer laghen/ende
in die contrepo varen / gants gheen gheschut
en plaghen te voeren :) Hiermede zijn zy met
verbaestheyt daer weder van af gheschoten:
dit hoorzende die van't Schip van Panama,
(dat eerst in gecomen was) vermoedende dat
het eenighe Zee-roover moeste wesen/ hebben
haer Cabels aen stucken ghehouwen/ en zijn
t'Zee waert in ghelooopen: d'Engelschen dit
siende/ smeten t'erstont een deel Volcks in het
jacht/ en hebbsen naer ghejaecht: daer by co-
mende/ hebben t' Schip opgheest/ huer bevel-
ende te stricken/ het welcke die van't Schip
niet doen wilden / ende schoten met een Roder
een ban d' Engelschen doot/ waermede d' En-
ghelschen weder te rugghe keerden naer haer
Schip toe / ende zijn t'erstont t'sepl ghegaen/
urt verbolgh van't voorszeyde Schip/ dat zy
niet langh daer naer onder haelden/ die van't
Schip dit siende wozen het Boot upt / ende
spronghen daer in/ ende voeten naer het land
toe / verlatende t' Schip met alle dat daer in
was / het welcke d' Engelschen t'erstont ge-
nommen hebben/ en met haer ghevoert/ verbol-
ghende haren wegh voortaan.

Des anderen daeghs des mozzghens / sa-
ghen een Boot comen ghesepit / waer dooz zy
t'erstont vermoepden/ dat het een verspieder
was: een weynich tijts daer naer/ sagen twee
grote seplende Scheyen op haer aen comē/
doen vermoepden d' Engghelschen dat zy huer
quamen naer jagen/ dit siende hebben Schip
van Panama laten drijven / daer in latende
Jan de Griek / met die twee Mans diese ge-
nommen hadden / op den dagh datse in Calan-
de Lyra quamen/ als ghesepit is: hysten t'er-
stont alle de seplen diese hadden op/ en ghin-
ghen dooz / sonder dat zy de voorszeyde Schey-
en opt meer saghen: want die t'erstont dza-
ghende hielden naer het Schip van Panama,
toe / datse hadden laten drijven : Van daer af
liepense weder langhs de Custe heen/ verbol-
gende heuren wegh voortaan : sommighe da-
gen gesept hebben/ ghemooten een Fregatte
die naer Lyra toe wilden / was geladen met
goederen ende waren van't landt / waer upt
d' Engelschen een Silberen Lampet ende
Fonteyn namen/ ende vzaechden den Stuer-
man (t'welcke een Spaengiaert was) oft zy
een Schip gemoet hadden dat dooz upt was/
daer zy notitie van hadden dat het Silber ge-
laden hadde / waer op den Stuer-man neen
seplen / ende een ander seplen ja / en dat het
ontrent drie daghen verleden was: Dese Fre-
gatte en quam niet aent Schip / dan by het
jacht daer d' Engghels Capiteyn selfs in was:
want het jacht liep altoos dicht langhs de
Custe heen / ende het Schip by d' ander half
mijl daer van af / waer mede zy de Fregatte
weder lieten vare / verbolgende heuren wegh
voortaan.

Twede dagen daer naer quamen by een Ba-
ven/ genaemt Payta, alwaer se vonden een ghe-
laden Schip met goederen van Spaengien/
t'welcke t'jacht aen boort clampde / ende cre-
ghent sonder eenighe resistentien in want soo
haest als t' volck van't Schip / ghesicht ende
kennisse van d' Engghelschen hadden/ zijn daer
t'erstont metter Boot upt geblycht naer landt
toe / ende twee van dien spronghen inde Zee/
blyvende alleenlijken in't Schip de Schip-
per/ Stuer-man met sommighe Swartē: van
welck Schip namen d' Engelschen de Pilot/
als oock t' Boot/ Voenderen/ en een Werckē/
en gingen daer met t'sepl: Comende ontrent 2.
Roer-schoten verde/ lietent weder varen/ son-
der daer yet anders upt te nemen / en vzaech-
den naer t' boben gementioneerde Schip dat
zy sochten/ waer op zy hen informatie gaven/
dat het 2. dagen verleden upt die selfde plaets
geschepten was/ waermede hueren wech ver-
volghden/ en al eert nacht woorden ghemooten
een Schip van Panama, t'welcke zy t'erstont
overbielen/ al hoe wel datser anders niet upt
en begeerden dan een Swart / waermede
zyt weder lieten blyben/ doende hueren cours
voortaan.

Des anderen daegs t'welcke was den eer-
sten Februarj/ gemoet noch een ander schip
dat naer Panama toe liep/ hebbende Wisch en
ander victualie gheladen / met noch 40. Bar-
ren Silvers / ende sommighe Gout / maer en
weet niet hoe veel dat het mochte wesen/ het
welcke zy altesamen namen/ en de Passagiers
met twee Dominickaner Monicken/ die der
met in quamen sonden zy met een Warcke af
landt : des anderen daegs hinghen daer een
(van die int Schip quamen) op/ om oorsake
dat hy niet en hadde willen bekennē dat hy 2.
plate Gouts hadde/ diese daerna by hem von-
den: dit gebaen hebbende lieten t' Schip weder
drijven/ verbolgende hueren wegh voortaan.

Den eerste Martius tegens den middach/
cregen in't ghesicht t' Schip dat het Silber in
hadde/ weseende ontrent 4. mijlen t' Zee waert
in/ en om dat het Engels Schip wat voozla-
stich ghinc/ waer dooz het niet ghenoech naer
haren sin en seplen/ so namen zy een deel Bo-
tigas ofte vande Spaensche Olve potten/ en
hingense vol waters met roozden achter aent
Schip/ om te beter te seple: en t' voorsz. Schip
(dat naer Panama wilden) hielt het vzaghen
naer den Engghels-man toe/ om te weten wat
het vooz een Schip was: want meenden dat
het een vande Scheyen was / die langhs di e
Custe en contrepo vare/ en ober en weer traf-
ffickeren: daer dicht by comende/ heeft hem dē
Engels-man bevolen te stricken/ ende alfoot
den anderē niet doen en wilbē/ heeft hem met
een Lepel-stuck de Besaens mast ten eersten
aen stucken gheschoten/ en den Schipper met
een Vyl van een boogh gewont hebbende / heb-
bent Schip t'erstont opgegeven / t'welck sy
in namen / en zinder met t' Zee waert in ghe-
sepl/ te weten/ allen dien nacht en des anderē
daeghs en nachts daer an volghende/ seplende
al wasse mochten. Venderden dach weseende
upt het gesicht van't land begonsten t' Schip
te plunderē en te rooven/ ende t' goet daer upt
in haer sechip ober te nemen/ t'welcke was 1.
hondert Warren ofte stucken Silvers. Item
14. kisten ofte kassen met Realen van achten
en Gout/ hoe wel dat hy niet en weet die qua-
titeyt en somme van dien/ dan alleenlijckē dat
hē de Passagiers seplen dattet seer veel was.
seplen oock dat vande voorsz. somme 3. hon-
dert Warren Silvers sijn majesteit toe qua-
men/ zijnde de reste van andere particuliere
Coopliden : Dit ghedaen weseende lietent
Schip met het Volck die daer in gheromen
waren weder varen / ende setten daer van ge-
lijcken de drie Pilooten in / die met heur qua-
men / in voeghen dat zy alhier alleenlijcken
bleven / met het Volck die zy op de reyse met
hen ghevacht hadden/ dit was den 6. Mar-
tius : Van hier af namen haren cours naer t'
landt van Nicaragua toe.

Ik Ik den

En Schip
van Pana-
ma hout ha-
re Cabels af
van bresen
genomē te
wozen/ loo-
pen t' Zee/
waert in/
wozen ver-
volcht en dā
de Engels-
schen ghenomē
men.

Die Scheyen
vervolghen
dāse t' Schip
na Panama
laten drijven

Beschrijvinge
ge hoe dāse
voort ghe-
dān hebben.

Waer dat zy
een Fregatte
ghemooten/ en
wat zy daer
ript namen.

Wanneer
dat zy inde
Baven van
Payta qua-
men/ ende
verhael wat
zy bedyden
hebben.

Beschrijvinge
ge waer upt
ern Spaens
schip in
Payta geno-
men hebben.

Wasse upt
een Schip
dā Panama
begeert heb-
ben.

Beschrijvinge
ge van een
Schip dāse
den eersten
Februario
comen.

Deselvelcke
waer daer
in vonden en
hoe zy met
t' volck leef-
den.

Op wat tijt
dāse t' Schip
met Silber
in het oog
creghen.

Verhael wat
zy met dē
Schip dat
na Panama
wildē te
weegh ghe-
vacht hebbe
en hoe zy
t' selve in
creghen.

Wanneer
dat sy't boog
geende
Schip bes-
gomē te
rooven.

Beschrijvinge
ge wat zy
upt dē
Schip geno-
men hebben.

Op wat
dagh datse
landt van
Mactaga
ontdecken.
Gedaente
bant si toe en
waer datse
haer setten.

Beschrybin-
ge bande
Fregatte die
30 namen de
20. Martij.

Besgelycks
waer mede
t' schip ghe-
laden was.

Werkail van
twee Boort-
gezellen upt
de Fregatte/
etc.

Beschrybin-
ge van een
Schip datse
den 6. Apri-
lis ontmoet
ende waerse
met het selve
uptghegicht
hebben.

Wanneer
dat 30 e'ge-
nome Schip
weder lieten
baren.

Op wat
dagh datse
inde haven
van Gua-
tulco quam
en hoe langh
datse daer
bleven.

Wanneer
dat 30 Nuno
da Silva
verlaten
hebben.

Den derthiensten Martius een dach min
ofte meer / zijnde inden moezhen- stont ont-
decken het landt / het welcke niet te hoogh
en was / hadde een cleyn Eplandt / twee
mijlen van het landt verschepten / sp settent
in een Wap die 30 in het landt vonden / op de
diepten van vijftig badem / te weten / dicht by het
landt : bleven alhier stil ligghen tot den 20.
toe / op welken dach een Fregatte dicht vooz-
p't Eplandt heen liep / alwaert jacht nae toe
liep / diese nam ende v'achtense aen't Engghels
Schip : welcke Fregatte gheladen was met
Salcaperilla ofte Wock- crupt / ende Bottigas
ofte Potten met Woter en Quentich / ende an-
der dingen : d' Engghels Capiteyn gingh daer
in / ende dede de Salcaperilla opt landt wo-
pen / latende de reste inde Fregatte blijben de-
den alle t' gheschut upt zijn Schip nemē / ende
settent inde Fregatte , om het Schip ober
te hale en te versien / waermede 30 besich wa-
ren tot den 23. ofte 24. Martius. t' Schip
versien wesende / ende hen gheprovidert heb-
bende vā barn- hout en versich water / zijn ha-
ren wegh vervolcht langhes de Custe heen /
doende haren cours west aen / ende namē met
haer die voorszeyden Fregatte met volck met
al : Twee daghen gheseylt hebbende / namen
t' volck upt de Fregatte , ende passeerdense
int jacht / ende onder ander waren daer twee
Bootsghesellen ofte Zee-lynden die naer Pa-
nama meynden te seplen / om van daer naer
China te varen / vande welcke 30 een namen /
met de Vrieten ende Caerten diese met had-
den / onder welcke waren de Wiffiben ofte
Sent- bryden van zijn majesteit / vooz den
Goberneitt van China, als oock die Zee ende
Waf- caerten daer 30 de vaert met soudē be-
ginnen / ende haer naer reguleren.

Seplende aldus hueren wegh voortaen tot
den 6. Aprijs teghens den avondt / quamen
upt de Mars een Schip t' ontdekken / twelcke
dede sijnen cours twee mijlen van t' landt af /
ende al eert des anderen daeghs begheft te
daghen / soo waren 30 daer dicht by / soo dat
zijt onberfien over vielen / terwyle t' meesten-
deel van het ander volck sloop / en dedense ter-
stondt altesamen in heur Schip ober gaen /
onder welcke was eenen Don Francisco Ca-
rarte : Dit ghedaen hebbende vervolgghen
hueren wegh (met het voorszeyde ghenomen
Schip) voortaen / upt het welcke 30 etlijke
Dacken ende andere waren namen : maer en
weet niet hoe veel dat het mochte bedraghen /
ofte in alles wel was / namen daer van ghe-
lijcken een Swartinne upt : Drie dagen daer
naer lieten 30 het selfe Schip met volck met
al weder varen : settent daer van ghelijcken in
de Bootsghesellen vande voyagie van Chi-
na, dien 30 inde Fregatte ghenomen hadden /
behoudende alleenlijcken een Bootsgheselle /
om haer te wijsen waer datse versich water
souden moghen crighen / waer toe 30 de lee-
ghe pijpen en vaten niet namen om t' water
in te doen / hier mede liepen 30 heuren wegh
voortaen / tot de Haven van Guatulco toe / al
waer 30 in liepen / wesende des Maendaeghs
den 13. Aprijs / ende settent daer binne in /
alhier bleven 30 tot den 26. Aprijs toe / ende
zijnde ontrent drie ofte vier uren inder nacht /
zijnde weder te sepl ghedaen / nemende haren
cours westwaert aen / ende een ure ofte twee
te vooren hebben 30 hem Nuno da Silva be-
lijder ghelaten / ende settent hem in een ander
Schip dat daer in Guatulco lagh : Van hier

af voortaen zijn de voorszeyde Engghelsen /
de reste vande reyse ghepasseert / naer de Ep-
landen van Molucos heen / ende van daer af
voozp de Cabo de bona Esperança , ende
also naer Enggheland toe / ghelijck als sulcks
ghenoech notozie ende oircont is / en dit is al-
leenlijck het inhoudt vande voyagie van den
tijdt / batter den voorszeyden Pilot Nuno da
Silva by gheweest heeft.

Hier naer volcht den Coppe van eenen byef
ghescheben dooz den Capiteyn Fransops
Djaeck Engghels- man / wesende inde zupder
Zee van nieu Spaengien / in zijn Schip ghe-
naemt / het vergulden Hert / (met het Schip
van Sint Ian de Anton, het welcke hy be-
rooft hadde) aen zijn Mede- ghenooten die
van d' ander Schepen van zijn gheselschap /
daer hy met het ontweer van verstenen is ghe-
weest / als vooren gheseydt is.

Seigneur V Vouter, soo het Godt ghesengh-
de dat ghy quaemt te ghenooten / met dit
Schip van Sint Ian de Anton, soo bidde ick
u dat wel te tracteren / achter volghende het
woort dat ick haer ghegeven hebbe / ende soo
u yet ghebreekt ende noodichwaer / van het
ghene dat dit Schip / Sint Ian de Auton
heeft / soo wilt u, L. het selfe dubbel beta-
len / als het ghene dat wy brenghen / ende sult
bevelen dat niemant van u Soldaten haer
eenigh quaet ofte molestie aen doet / ende het
ghene dat onder ons ghesloten is gheweest /
om weder naer ons landt te keeren / sullen
wy met Gods hulpe volbrenghen / al hoe-
wel dat ick daer seer aen twijfel dat u desen
sal behandighen / met teghenstaende blijbe ge-
lijck als noch / den Deyre altoos viddende /
(die ons / u / ende my / ende alle de weertit her-
lost heeft) ons te willen bewaren / wiens ick
alleen ghebe de prijs ende eere / etc. Het ghene
ick alhier schrybe en is niet alleenlijcken vooz
Seigneur vouter : maer oock vooz Seigneur
Tomas, Seigneur Charles, Seigneur Caube,
ende Seigneur Antonio, ende alle d' ander goe-
de Vrienden : Alle de welcke ick bebele den ge-
nen die ons met zijn bloet gecocht heeft / ende
hope op Godt dat hy ons niet meer moep-
ten sal gheben / ende dat hy ons sal helpen in
onse tribulatie / ende bidde ulieden dooz t' hy-
den van Jesus Christus / dat soo het God be-
lieft u eenigh tribulatie ober te senden / dat
ghy niet en wilt wanhopē van de groote
bermhertighejdt Gods : want die sal u gant-
schelijcken verschijnen / den welcken de selfe
ophout ende weder met het leven gunt / waer
mede hy ons groote vrientschappe sal doen /
ende ons zijn bermhertighejdt bewijzen / den
welcken alleen 30 prijs / eere / cracht / ende heer-
lijckhejdt inder eeuwighejdt / Amen. Wy my
uwen bedruchten Obersten / die het hert seer
mifstroostigh is / Fransops Djaecke / etc.

Vermaninghe tot den Leser.

A List schoon dat ick in het eerste alleen-
lijcken gheproponeert ende voorghe-
nomen hadde, mentie te maecten van
de voyagen, ofte vaerden, Cour-
sen ; ende streckinghe van de Orientaelsche
Custen, Eylanden, ende alle die contreyen,
met etlijke andere Navigatiē van de bylig-
ghende quartiere, en gheleghentheyte van dien,
als vvy hier vooren van alles aengevesen heb-
ben, op het alder correctste, als ick sulcks hebbe
connen

Wat wegh
de Cabo de
bona Esperan-
ça, ende de
Engghelsche
na Enggheland
ghenomen
hebben.

Beschrybin-
ge van een
byef van
Seigneur
Djaeck aen
zijn verloorde
gheselschap.

Maer een
wie de byef
geschreydt is.

Wermaninge
t' Schip van
Anton niet
te beschadig-
ghen ofte
vertooven.

Wermanin-
ge tot stant-
vasticheit
en volghende
ge van de
reys.

conen becomen , niet teghenstaende overmits
dar ick onder andere myne memorialen ende
pampieren ghevonden hebbe , de Navigatie
van alle de Havens, Rivieren, ende hoecken
vande custe van Brasilien, ende vaert vande
Portugesen aldaer : Als oock mede alle de
coursen, streckinghe : ende ghelegentheyt
vande Atilas, ofte voor Eylanden van nieu
Spaengien, mitgaders van alle de Canalen
daer tusschen door heen, ende de Havens, soo
vande voorfsz. Eylanden als van't vaste landt
van't voorseyde nieu Spaengien : Van ghelijc-
ken van d'ander zijde vande custe van Angola
ofte Aethiopien, &c. en hebbe niet cunnen nae
laten die hier achter by te voeghen, hoevvel
dat het seer verscheyden ende different is, vande
Orientaelche contreyen niet te min, om dar-
het oock voor onse Natie een Vreemdicheyt is,
ende vvordt van de selfde Portugesen ende
Spaengiaerden bevaren, van vviens voyagiens
ende Navigatie vvy in dese beschription al-
leenlijken zijn verhalende, soo 'en falt daer
in de materie niet te buyten gaen : maer eer seer
voechlicken daer by behooren, ende hope
niet min aenghenaem, als gherijffelijck sal
vvesen, devviele men als nu dese voorseyde
Navigatie oock onder onse Natie begint te
courseren, verhopende t'selfde een beginfel
te vvesen van meerder ende tot verder verfoec-
kinghe, tot prijs, eere, ende glorie des Hey-
lighen Evangeliums, ende der Godtlijcke Ma-
jesteyts, met vvelvaert ende segheninghe de-
ser onse Nederlanden : &c.

Dat 56. Capittel.

Inden eerſten , die Deroute ofte Navigatie vanden hoeck van Cabo Verde af, naer Braſilien toe, met alle de rechte courſen ende kenniſſe van de cuſte ende Havens van Braſilien, tot die Revier ghenaeamt Rio de la Plata toe, met alle de gheleghentheyten van dien.

**Cours van
I. verde tot
op 5. of 6.
graven.**

Seylebe van Cabo verde (dat is: den
ggoenen hoek) af / naer Brasiliën toe/
so salmen supdt supdtoost/ supdtoost
ende supdtoost ten supden aen seplen/
ende comende op 5. ofte 6. ggaeden / (ofte t'3p
waer dat het soude moghen wesen) / daer u de
donderen ende blagen aen comen/ so sult ghy-
se bande zijde vant supden nemen/ ende verni-
nueren al wat ghy muercht. Sult gheadber-
teert wesen / dat soo haest als u de generale
winden aen comen/ (wesende van wyten supd-
oosten) / so sult ghy op den boech van t' supd-
westen / ende west supdwest aenloopen/ ende
so de wint waer van t' supdē nae t' supdwestē/
sult ober den boech van het supdtoost loopen:
maer niet te veel/ want en doet u gant gheen
bzofijt/ in voeghen dat hoe ghy daer meer op
loopt / hoe ghy meer verliest / doet altoos u
wyterste neersticheyt om u onber de cufte van
Guynca niet te steken / te weten / hoben de 60.
ofte 70. mylen van de bzoochten / ghenaeint
Os Baixos de Sant Anna: De wint sal u wel
rupmen / in sulcker voeghen dat ghy genoech
sult moghen seplen/ op den boech naer Basi-
liën toe.

Bestrijv
ge en ver-
maninghe
hande gene-
te binden.

**Maerſchou-
winghe om
onder de
Cuffe van
Cuprea niet
te verballen/**

Cours al
 men te loef
 waert van't
 yplandt
 Fernan de
 Aloncha
 yman.

Comende tot op 8. ofte 8½. graden / salmen
west aen naer 't landt toe loopen/ ende soo ghy
landt quaemt te sien op 8. graden/ sullen wite
te Wupnen wesen / soo weet dat ghy aen de
noordzyde zyt/ sult als dan naer 't zuyden toe
loopen/ dit is te verstaen van October voort
aen: want als dan soo regneren die noordtoos
te ende oost noordtooste winden/ ende so ghy
u vont op de hoachte als boven/ sult de voort
seyde Wupnen sien/ en soo wanneer ghy comt
te sien het eynde van dien / (te weten/) aen de
zuydzyde/ sonder van daer voort aen eenighe
meer te sien / so weet dat ghy zyt by Capigua
ramirini : Van daer af tot Pernanbuque toe/
heeftmen vijf oft ses mijlen.

**Wanneer
dansen is
bezig,
ta munt.**

Geestmen ogh oft les mighen.
 Doch so is te weten/dat somen waer op 8.
 graden / soo salmen altemael een black landt
 sien/tot op 10. en 12. badem diepten/en t'land
 aende oever vander Zee sal effen en fleycht we-
 sen / twelcke ghenaeamt wozt. Capitagua, als
 ghy met dit landt oost ende west over een zijt/
 wesende inde contrepe daer ick gheseyt hebbe/
 op de 12. badem diepten / (zijnde inden tijdt
 van October af naer Februarys toe) soo en
 dozt nieuwers af vzeesen/ende hebt achtinge
 van supdelwaerts aen te sien : want ghy sult
 den hoek Cabo de Sant Angustijn ghewaer
 worden/ende naer't noornden toe/ sult ghy een
 ander puntlands sien/twelcke men heet Apun-
 ta d'Olijnda, alwaer die stede ofte t'bleck van
 Orianda ghelegken is / ende de Custe van de
 selfde hoek noorndwaerts aen/loopende sup-
 den ende noornden langhs.

Gebaente
 vant landt
 als men op 8.
 een half gra-
 den is.
 t'wistgaber
 diepten ende
 naem van's
 selde.

Waersibon-
 winge voer
 de Cabo de
 S. Angu-
 stijn.

Wesgeldrke
 boog apunta
 d'Olijnda

Waerschou-
winge voos
de Eabo de
d' Augu-
stijn.

De geldraken
boorapunt
d'Elinda.

Soo ghy waert oost ende west met de Ca-
bo van Sant Augustijn, soo sult ghy comen te
sien te landewaerts in een geberchte / welke
maeckt het satsoen (inde vertooninghe) ghe-
lijck als een Cameels rugghe / hebbende aen-
de supdrijde drie huebelen langhs de Zee cant
heen / ende de Custe sal hem nodt doost ende
supdrwest heen strecken.

Ghebaente
vant landt
alsmen o. en
w. met G. 10
de d. Agua
signis.

Van deszen hoek van Sant Augustijn af tot de Stede van Olijnda toe / zijn 12. mijlen n. aen: Deszen hoek is gheleghen op 8 $\frac{1}{2}$. graden: ende Olinda leyt op 8 $\frac{1}{2}$. graden: en Pernambuco op 8. graden: De boven gheroerde Navigatie is te verstaen alsminen in October ende November van Lisbonen scheept.

Geachte van
Labo de S.
Augustijn/
Olinde en
Bernabuco

Beplende upt Liffbonen in Febzuarijs ofte
 Martius/soo sult ghy het landt gaen soecken
 op 9. graden: want vande Meret voortaan/so
 regnerē de zupdtoofte /ende zupdt zupdtoofte
 winden/ ende soo ghy u by ghevalle vont by't
 landt/oy de voorszepde hoochten / so dozft niet
 breefen / ende sult uwen cours doen op 17. en
 18. badem diepten:want isser ober al schoon
 ende supber / en hebt daer anders niet dan de
 Riffen/(ghelegghen dicht by't landt,/)daer men
 t'water op siet bzeken/ende loopende noozden
 aen / soo weest dat wannert ghy soinnighe
 Duppen langhs de Zee-strant heen siet soo en
 twijfelt niet noozden aen te loopen/waer me-
 de den hoerck van Sant Augustijn sult comen
 te sien. Deseu hoerck is aende Zee-cant vā een
 stepl afgebickt landt / makende inde vertoo-
 ninge t'fatsoen van een Walvisch muyl / heb-
 bende boven op een ronde bergh met geboom-
 ten omringt/ende comende op de voorsz. diep-
 ten dicht by't land/sult daer een cleyn Eyland
 sien ligghen / t'welcke ghenaemt wort Ilha de
 Sant Alexus. Van dit Eylandt af tot de Cabo
 de Sant Augustijn, heeft men 5. ofte 6. mijlen
 weeghs/ende is ghelegghen op de hoochte van
 84. graden.

Op wat
hoogde dat
men lande
soecken sal
alsmen in
februarij
van Lissbon
seylt.

Wat was
conformē de
C. de Sans
Mugurijn
aen loope sal

**Gedaente
band? heech
van hant
Mugger.**

Booshteban
Tabo de S.
Augustin.

報日

Dat

De Navigatie ende Coursen naer de Haven ofte Bay ghenaeint A Bahia de Todos os Santos, ofte van Alderheyligen, gheleghen aende voorz. Custe van Brasiliën.

So ghy begeert te seplen na de Bahia de todos os Santos, (dat is: de Bay van Alder-heyligen) so wilt u houdē aende Navigatie hier bozē verclaert/ nemende op die maniere de getijden van t'jaer waer/te werē/ vande maent Martius voort- aē/als oor bā October af/gelijck als geseyt is. Dese Bay van Alder-heyligen is ghelegen op de hooghte van 13. graden/ en wesen de vā October voortaan/ so sult ghy t' landt comen aen soecken vande 12. tot 12. graden en comende int ghesicht van t' landt / (t'welcke sal wesen van witte sandt stranden/ die hen int schijnsel vertoonen ghelijck als blepkerijen van Linnewaet) so sult ghy uwen cours langhes de Custe heen doen/ 3. waerts aen/ tot so langhe dat ghy de boorz. stranden ten eynde zyt/ alwaer ghy een Eplandekens sult sien (gelegen aende n. zijde inde mont vande Bay ofte vanden) ghenaeint Tapoan: Van hier af soo looptmen de Custe w. ende w. ten 3. aen.

Comende naer dese Bay toe/ inden tijt van Martius voortaan/ soo en wilt boven de 13. graden naer t' 3. niet passeren/ ende so wanneer ghy comt int ghesicht van t' landt/ soo t' niet en waren de boorz. witte sandt stranden/ so sult ghy u best doen om n. aen te loopen/ ende als ghy de sandt stranden vande 12. graden int ghesicht hebt/ soo sult ghy comen te sien eenen bergh/ staende langhs den oever vande Zee/ en soo t' gebuerde dat ghy u so dicht by t' landt bont/ dat ghy geen middel hebt daer van af te raken/ so sult ghy t' landt te degen verkenen: want sult comen te sien aende Zee- rant een ronden hiebel/ (diemen heet O morro de San Paulo) van welken hiebel af tot de Bay toe zyn 12. mylen: langhs dese hiebel heen te weten/ aende n. w. zijde/ heeftmen een seer groote Rebtier/ genaemt Tinhare, welke seer goet is om in te loopen/ noodich wesen de/ heeft 6. 7. vaedem diepte. Abbertere u/ dat soo wanneer ghy zyt op de boorz. hooghte van 13. graden/ so en wilt u niet naer t' landt toe begeven: want heeft eenen Antwijck die seer quaet is.

So ghy begeert te seplen van de Bay van Alder-heyligen af/ naer Pernanbuco, ofte na Portugael toe/ soo sult ghy uwen cours o. aen doen/ ende soo u de wint plaets gheeft o. ende o. ten n. tot 30. ofte 40. mylen t' Zee waert in/ ende en sult het landt van Pernanbuco niet aen soecken/ vande 10. tot de 9. graden toe: want so ghy verbielt op de 11. graden/ so sult ghy comen inden Antwijck ghenaeint A Enscada de vaza Barrijs, (dat is: den Antwijck vande vaten iyt te storten) Van gelijcken so wanneer ghy van Portugael af comt/ crijgē de gesicht van landt op de 11. graden/ soo en loopt daer niet nae toe om uwe wegh te verhoorden: maer doet eer uwen cours zijden aen/ daer van af.

Men heeft van dese Bay van Alder-heyligen tot Pernanbuco 100. mylen/ ende men loopt de Custe noozdoost en zuydwest: Van daer af tot de Rebtier/ ghenaeint Rio dos Ihas, ofte de Rebtier vande Eplandekens looptmen de Custe zuydwest ende noozdoost/ ende zuydwest ten westen/ ende noozdoost ten oosten.

De Navigatie om te seplen naer de Reviere, Rio dos Ihas, (dat is: de Reviere van de Eylandekens, gelegen aen de selfde Custe van Brasiliën.

So ghy begeert te seplen naer de Reviere van d'Eplandekens/ soo weet dat d'Eplandekens gheleghen zyn op de hooghte van 14. graden/ doende uwen cours om die te soecken/ te weten/ van Martius voortaan/ soo sult ghy loopen op de hooghte van 15. graden/ en al ist schoon dat ghy comt op de 15. graden/ en is niet aen gheleghen: Comende op dese hooghte int ghesicht van t' landt/ soo sult ghy comen te sien sommige hooge geberchten/ welke zyn de geberchten diemen heet As lerras dos Aymores, als ghy dese geberchte int gesicht hebt/ so sult ghy langhs de Custe heen comen n. waerts aen/ sonder eenighe vrees te hebben: want men en heeft daer naer t' n. toe gang geen ondiepten: So haest als ghy d'Eplandekens int gesicht crijght: (want daer anders gheen en zyn) soo sult ghy op dese Custe comen te sien een ronde berch/ staende langhs de Zee strant hee: aende n. zijde van desen berch/ so looptmen de Reviere inwaerts aē: So ghy u alhier bont by geballe/ inden tijt dat ghy daer niet en moecht in comen/ so neemt uwen cours t' Zee waert van d'Eplanden af/ u daer van wachtende/ en moecht het aldaer by d'Eplanden wel setten: So ghy in dese contreye quaemt inde tijt van de n. o. winden/ so sult ghy t' landt aen soecken op de 14. graden/ en so ghy quaemt te sien een black landt/ so weet dat het is t' landt/ genaemt Camamue, langhs t'welcke ghy sult heen loopen naer t' 3. toe en comende daer u het blacke landt volepndicht/ so sult ghy een hoogh landt vinden/ te weten/ langhs de Zee- rant heen/ gelijck alst ander boven verhaelt: dit is altemael te verstaē langhs de oever vande Zee- rant hee.

Sult wetē dat inde contreye daer dit boorzepde land hoogh begint te zyn/ is gelegen een clepue Rebtier/ Rio das contas genaemt / (dat is: de Rebtier van t' Wjstich oft Water-noster geseyt) maer en is niet goet om in te loopen/ heeft een witte Botse tot t' kenisse: Van hier af tot d'Eplandekens toe/ heeftmen 9. mylen 3. waerts aen: Comende tot daer u dit boorz. hooge landt volepndicht/ so sult ghy daer een groote Antwijck vinden/ en siende naer t' w. 3. w. sult ghy noch een ander hoogh landt comen te sien: Xenden doet van dit hoogh landt/ hetwelcke is bynaest te middeweg van dese Antwijck/ (sult ghy sommighe witte hupsen sien/ t'welcke zyn de Ingenien ofte Supcher-keete/ daermen de Supcher toe maect en bereyt: alhier wesen de sult d'Eplandekens terstont comen te sien/ etc.

Om te seplen naer de Haven Porto Seguro dat is: de sekere Haven, gheleghen aende selfde Custe van Brasiliën.

So ghy begeert te seplen naer de Haven van Porto Seguro, inden tijt van de 3. o. winden/ (t'welcke is van Martius voortaan) so en sult ghy niet hooger loopen als op de 16. graden: want heeft daer t' Botseige droochte/ (genaemt Os Baixos dos Abrolhos) die seer periculous zyn/ welke seer verdet t' Zee waert in stekē. Sult geader teert wesen/ dat als ghy cōt op de cours vā o. en west/

Op wat hoogte Rio dos Ihas is.

Op wat hoogte de As lerras dos Aymores is.

Op wat hoogte de Eplanden is.

Op wat hoogte de Camamue is.

Op wat hoogte de Rio das contas is.

Op wat hoogte de Antwijck is.

Op wat hoogte de Supcher-keete is.

Op wat hoogte de Os Baixos dos Abrolhos is.

Hooghte van Bahia de todos os Santos.

Op wat hoogte men int soeken kan sal. Ghebrante vande selve landt.

Plaets van Eplanden Tapoan.

Wat landt diemen int ghesicht crijght als men n. aen loopt.

Selegt heyt van d' Bay van de S. Paulo.

Des gelijcke vande groote Rebtier Tinhare. Waerichon/ winge booz een Antwijck op 13. een twedende graden hoog.

Cours van de Bay van Alderheyligen na Pernanbuco.

Op wat hoogte dat int inde Antwijck is. Enscada de vaza Barrijs. Wjstich mach.

Cours ende richting vanden Antwijck enscada de vaza Barrijs tot Rio dos Ihas.

en weft/niet onachtfaem te wesen dicitwils het loot uyt te werpen/ ende comende by't landt/ ende dat ghy quaemt te sien eenen hooghen lanchwerpenden bergh/gelijck als eenen spitfighen top / (welcke ghenaeamt wordt Monte Pasqual,) soo sult ghy van daer af noozden aen loopen/ ende soo wanneer u den selfden bergh int 3. w. blyft/so moecht ghy't naer't landt toe houden/doch altoos niet goet oplicht.

Abbertere u dat wanneer ghy't landt siet/ ende comt te sien eenen rooden heubel/ so sult ghy in't zupden van die selfde heubel af/ een bergh met een groote frant sien/aende noozd zijde van dien is ghelegen de Haven van Porto Seguro, en loopende langhs de Cufte heen/ soo heeftmen boven om hoogh de Stede van Porto Seguro ligghen/ dese hooghte is van een witte Steen-roots/aende noozt zijde van dese Stee-roots heeft het een groote Dalepe: Comende oost ende weft met dese Steenroote ober een/ soo sult ghy in't noozden t'water sien breecken / t'welcke is op een droochte die twee mijlen t'Zee waert in steekt / aende zupdzijde van dien / soo ismen recht teghens ober de Stede van Porto Seguro.

Soo ghy dese reyse quaemt te doen inden tijt vande noozdooste winden/ ende quaemt op de 15. graden / sonder eenighe gheberghen te sien/ so en wilt niet laten langhs de ruste heen te comen / ende soo wanneer dat ghy comt op de 15. graden / soo salt eerste hooghe landt/(dat ghy comt te sien)/ wesen met sandt stranden langhs de Zee cant heen / ende soo ghy (op dese hooghte) een Rebtier quaemt te sien/so en wilt het landt niet ghenaken: want heeft daer sommighe quade ondiepten/ welcke zijn ghenaeamt Os Baixos de Sant Antonio, van hier af naer t'zupden toe / heeft men Porto Seguro: Comende langhs de Cufte heen ende siende t'water op d'ander droochten breeken/ (te weten/ op die boven ghementioneerde/ die twee mijlen in Zee steken) so sult daer boozbp heen loopen / u t'Zee waert daer van af houdende/als ghy aen't eynde van die zijt/ so sal u de Stede int w. blyven / ghy moecht daer wel naer toe loopen/altoos niet behoortlijcke oplicht / ende settent op de hooghte boozsept.

Schepdende van d'Eplandekens af naer Porto Seguro toe / soo moet ghy 10. ofte 12. mijlen van d'Eplandekens af t'Zee waert in loopen/om te schouwen de droochten/(ghelegghen met de Rebtier Rio grande, dat is: de groote Rebtier / ober een/) ende als ghy dese Rio grande boozbp zijt/so moecht ghy't landt weder genaken/en dat comen verkenmen/ als gheseyt is/et.

Dat 54. Capittel.

Om te seylen naer de Haven ghenaeamt Bahya do Espirito Santo, (dat is: de Bay van den Heylighen Gheest,) ghelegghen aende selfde Cufte van Braslien.

S Eplende naer de Haven van Spirito Santo, (zijnde boozbp de droochten Os Baixos dos Abrahos tot op de 19. graden/) soo moecht ghy't landt comen verkenmen op de 20. graden: want men heeft aen dese Cufte ende controupe geen Moncoins, dat is: Coniunctie vande tijden/ ende het courseren van eenderley winden. Doo't gheviel dat ghy quaemt landt te sien

op de 19. graden/ ende dat het aende noozdt weft zijde van u af black landt waer/ so weft dat ghy zijt aende noozdzijde vande Haven van Spirito Sancto, welcke is het landt ghelegen boven Criqueare, ende boven de Rebtier ghenaeamt Rio doce, (dat is: de Rebtier van soet ofte versh water gheseydt) sult uwen cours langhs dit lant heen doen/ tot dat hem t'landt begint te verheffen/ hebbende sommighe gheberghen: maer en betrouwt u niet op den eersten/ die ghy int ghesicht crijght / sult alleenlijcken comen te sien eenen hoogen ronden bergh/welcke staet langhs den oever van de Zee cant heen / diemen noemt La Sierra de Mestre Alvaro, &c.

Abbertere u/ dat so wanneer ghy naer dese boozseptde bergen toe comt/ vande zijde van t'n. so sult ghy comen te sien een Rebtier/ Rio dos reys Magos genaemt/ dat is: de Rebtier vande drie Coninghen gesept/ende comende vande 3. zijde/ so sal u terfont de mont vade Bay openen/aen't eynde vanden boozfz. bergh/ te weten/aende zupdzijde/ heeftmen een hoek van Steen elippen / diemen heet A punta do Tubaron, dat is de punt vande Hape gheseyt/ en aende zupdzijde vade Bay/heeft het twee ofte drie hooghe gheberghen/aldaer wesende/soo sult ghy u recht teghens de Bay ober stellen/ ende loopen daer alsoo westwaert aen in.

So ghy by ghevalle quaemt op de boozfz. cours/op de hoochste van 20. graden/ soo sult ghy comen te sien veel geberchte/ onder welcke staet eenen hoogen en spitsigen top/diemen noemt Serra de Guarapari, dat is: t'gheberghste van Guarapari, heeft van ghelijcken noch een ander aende n. zijde/ geheeten A Serra de Pero Can, dat is/den bergh van Pieter hout: Dese geberchte staet aende 3. zijde van Spirito Sancto: Van dese geberchten af naer t'3. toe/ sult ghy een eenighe Bergh alleen sien staen / diemen noemt Guape: Sult geabbertere wesen/ dat wanneer ghy dese bergen int ghesicht hebt/so sult ghy van gelsicken comen te sien drie clepne Eplanden by den anderen gelegghen/hebbende nae t'3. daer vā af/nach een ander clepn/ront/ ende black Eplandt: Eplandt gelegen recht tegens ober dit boozfz. ront ende black Eplandt heeft een groote Bay/ al waer men soo't noozdich waer in mach loopen om te ankeren: So ghy in dese Bay begeert te wesen/so sult ghy u stellē o. en w. met het geberchte/ en loopē daer also naer binne toe/ en het black ront Eplandt sal u blyven aende n. zijde: Dit Eplandt wort genaemt A Ilha de repouso, dat is: t'Eplandt van gheruste/ is ghelegghen seer dicht langhs t'landt heen/ ende moecht het tusschen dat en t'landt wel setten.

Sult weten dat van dese boozfz. drie Eplanden af/tot de Bay van Spirito Sancto, ofte den Heplighen Gheest zijn 12. mijlen/ ende doende uwen cours noozden aen naer Spirito Sancto toe / sult ghy comen te sien noch een ander Eplandt alleen ghelegen/ daer ghy t'Zee waert sult boozbp loopē/ daer boozbp wesende/ sult terfont de mont ofte d'incomste vade Bay van Spirito Sancto comen te ontdecken/ dese Haven ofte Bay is gelegen op de hoochste van 20. graden/et.

Dat 61. Capittel.

Om te seylen vande Bay van Spirito Sancto af, tot de Bay, Bahya de san Vincente ghenaeamt,

Ik 3 Eplende

Plaats van Monte Pasqual.

Gelegghen van Porto Seguro.

Plaats van een droochte onder Porto Seguro.

Waarshouwinge booz Os Baixos de Sant Antonio.

Conte nae Porto Seguro/ om te droochten te gen oost Rio grande te wasphen.

Streckinghe vande Hape van Spirito Santo boozbp Os Baixos dos Abrahos tot op 19. een tweedende graden.

Eyckenem alsmen aen den 39. van de Haven Spirito Sancto.

Plaats van la Sierra de Mestre Alvaro.

Wanneer datmen de rivier Rio dos reys Magos te sien comt.

Plaats van A punta do Tubaron.

Op wat hoochste dat men Serra de Guarapari liet.

Geheint van A Serra de Pero Can.

Wesinghe van drie Eplanden.

Plaats van A Ilha de repouso.

Streckinghe vande 3. Eplanden nae de Haven van Spirito Sancto.

Wat reurs
datmen ne-
me mach na
Cabo Frio.

Splende van Spirito Santo af nae San Vincente toe/ so moecht ghy wel lan- ghes de Cufte heen loopen/ tot 7. ofte 8. mijlen daer van af/ naer den hoek toe/ ghenaeint Cabo Frio, (dat is: den couden hoek gheseyt/) tot so langhe dat ghy daer by comt/ men heeft daer tusschen weggen een groote Wap/ ghenaeint A Bahyo do Salvador, dat is: de Wap vanden Salichmaker/welcke is gelegd van Cabo Frio verschept 12. mijle. Alsemen comt by Cabo Frio, so heeftmen twee Eplandē/vande welcke sult t'Zeewaert af daer booghy loopen/dorch noodich wesende ofte begeerende/ moecht ooc wel tusschen dien en t'landt heen loopen. Sult weten/dat de C. Frio een Eplandt recht tegens hem ober heeft ligghen/t'welcke den hoek affsheyt/alwaer- ment wel mach settē van doe wesende/ te we- ten/aende w. zijde daert ober al schoon is.

Streckinge
van C. Frio
tot A. S. A.
hpa do Sal-
vador.
Gelegtheit
van een E-
plandt by Ca-
bo Frio.

Hoochte van
Cabo Frio.

Beschryvin-
ge vande Re-
vier Janero.

Plaats ende
gebaete van
een heubel
by Janero.

Rechte te-
kenen alme-
by de Revier
Janero is.

Gebaete en
hoochte van
Eplandt aen
de 3. zijde
van dese re-
vier.

Gelegtheit
van Alha de
S. Sebastia-
nien.

Desghelcke
vande Epland-
dos Alcatra-
ses.

Cours om
in de mont
vande Wap
van S. Vin-
cente te loo-
pen.

Hoochte van
de Wap van
S. Vincente.

Kentepcken
almen over
de Wap is.

Dese Cabo Frio is ghelegen op 23. graden: Van hier af tot de Revier genaemt Rio de la- nero, dat is: de revier van Januarijs/ zijn 18. mijlen/ dese Revier van Janero heeft 3. ofte 4. Eplanden inde mont ligghen. So ghy in dese Revier wilt wesen/moecht daer wel in loope/ nemende ulwen wegh van tusschen twee Ep- landen (van die inde mont ligghen) dooz/ aen de zupdzijde van dese Revier staet een bergh/ die hem in't schijnsel vertoont/ ghelijck een man met een Kovel ofte Capuyt op. Sult gheadverteert wesen/dat so wanneer ghy comt op de hoochte van dese Revier/ soo sult ghy te landwaerts in comē te sien/ som- mighē hooghe geberchten/ die hem int schijn- sel vertoonen ghelijck als Oghelen/t'welcke een goede ende rechte kentepcken is/ datmen by dese Revier is/ ende als ghy t'landt begint te ghenaken/ soo sult ghy een rondt/ hoogh ende kael Eplandt sien/gelegghen aende zupdt- zijde: De mont van dese Revier is ghelegghen op 23. graden: Van dese Revier af naer de Reede ofte open Haven toe/ die de Portugesen Angra hieten/ zijn 15. mijlen/ en men heeft 2. Revierē onder weggen/ en steekt u in dese contrēpe niet nae't landt toe/dan soo't u groo- telicken noodich waer.

Vande mont van dese Revier af/w.3.w. en 3.w. ten w. aen/sult ghy sien een groot Eplāt/ datmen noemt A Ilha de San Sebastiaen, wel- ke heeft aende 3.w. zijde van hem af een ander cleyt hoogh Epland/ genaemt A Ilha dos Al- catrales, dat is: t'Eplandt vande Meruten/ aler ghy hier by comt/ so moecht ghy ulwen cours w. aen doen/ om te schouwen sommige droochten die daer by ligge/waer mede op de mont vande Wap van San Vincente sult aen comen/ alwaer sult comen te sien een Eplan- deken genaemt Ilha da Muda, dat is: t'Eplan- deken vande stomme Vrouwē: Nu om te loo- pen inde Wap van San Vincente, soo sult ghy dit Eplandeken laten aende o. zijde: De Wap van San Vincente is ghelegghen op de hoochte van 24. graden/en so ghy te lwaert van dese Wap af waert/so sult ghy veel Eplandē comē te sien/waer van een van dien t'Zeewaert upe steekt/t'welcke zijn de beste kenteekenen diemē van dese Wap heeft/aldaer wesende so zijt ghy n.w. en 3. o. met de mont vande Wap ober een.

Dat 62. Capittel.

Om te seylen van Cabo Frio ofte den couvven hoek af, naer de Revier van Rio de Plata, ofte de Revier van't Silver, met alle de ghele- ghentheyt van dien.

Sult weten dat bande Cabo Frio tot de Revier van Janero ofte Januarijs zijn 18. mijlen/en men loopt de Cufte o. en w. ende is gelegen op 23. graden/ heeft dese kenuisse en teykenen/te wetē/ heeft te landwaerts in sommige hooghe geberchte diemen heer d'Oghelen: maer de merstendel van dien zijn nu ter tijt verballen/en heeft aen de zijde van't w. 3. w. nae de Zee cant toe/het fatsoen van een Maers van een Schip/ en in de mont vande Revier zijn gelegd 4. Eplandē/ waer van het eene hoogh en ront is/ t'welcke een goetd kentepcken is/ als ooc het hooft vā Supcker/een hiebel also genaemt/ghelegghen binnen inde Haven/ doch men en can dit van buyten af niet sien/men mach wel aen dese eus- te bypelicken heen loopen sonder byeen/ en hebter niet te schouwen/ dan dat ghy booz oogghen siet: Van hier af naer San Vincente, looptmen de Cufte o. n. o. ende w. 3. w. en is in de cours 42. mijle/en men en heeft op alle dese wegh gants geen ondiepten noch droochten: maer hebt daer goede Havens booz alle win- den/ te weten/ 12. mijlen vande Revier af/ is ghelegghen een Eplandt ghenaeint Ilha grande ofte t'groote Eplandt/t'welcke seer goede Ha- bens heeft/ so wel vande zijde van't zupdwe- sten/ als vande oostzijde/ ende heeft seer goet versch water/en een groote Visscherpe/is een hoogh landt met veel gheboomten/ ende is te landwaerts in seer hoogh ende scherp pun- tich/soo ghy daer begheert in te loopen/ so en hebt nieuwers booz te byeen/ dan dat ghy booz oogghen siet.

Streckinge
vande Re-
vier Janero
nae Rio de
Plata.

Gelegtheit
van 4. eplan-
den en Re-
vier van Jan-
ero.

Cours van
Janero nae
S. Vincente.

Gelegtheit
van Alha
grande.

Ghebaete
ende beschry-
vinghe vande
selbe.

Streckinge
van Alha
grande tot
Alha de S.
Sebastiaen.

Gebaete van
Alha de S.
Sebastiaen.

Kentepcke
nē van Alha
dos Alcatra-
ses.

Van dit groot Eplandt af/ tot het Epland van San Sebastiaen zijn 18. mijlen/ ende tot het Eplandt A Ilha dos Porcos, dat is: t'E- plandt vande Verckens zijn 14. mijlen/ t'E- plandt vande Verckens heeft een seer goede Ha- ven/maer is te seer binnen int landt: Van hier af tot het Eplandt San Sebastiaen zijn 4. mij- len/ t'welcke een groot ende hoogh Eplandt is/ met veel gheboomten/ heeft goede incom- sten/so wel van d'een als van d'ander zijde/is ghelegghen n. o. en 3. w. Van daer af nae't landt toe/ so heeftmen de Reede ontrent een half mijl daer van af/naer't 3. w. toe/is gelegen een an- der lanchwerpich Eplandt/ghenaemt A Ilha dos Alcatrales, ofte t'Eplandt vande Meru- wen: Dit Eplandt heeft dicht by hem 3. Ely- pen liggen/hebbende vande zupdzijde een Ep- landeken/ t'welcke een seer goetd kentepcken is: want het landt is somtijds met mist ofte nebel obertogen en bedeckt/ datment niet on- derscheppen noch kennen can/ ende siende dit Eplandeken/ weetmen terstont waer dat men is.

Streckinge
van Alha
dos Alcatra-
ses tot S.
Vincente.

Gelegtheit
vande E-
planden de
boa Sicanga

Kenteekenen
om inde ba-
de van Be-
noga te loo-
pen.

Van dit Eplandt af tot San Vincente toe zijn 12. mijlen/ t'welcke eenen lichtheerdigen wegh is/ende men heeft op dese contrēpe dyle cleyt Eplanden ligghen/ diemen noemt As Ilhas de boa Sicanga: Van dese Eplanden af tot die Haven ghenaeint A Barra de Bertio- ga zijn 6. mijlen/ het welcke een seer goede en diepe haven is: Tusschen de voorszeyde Ep- landen ende dese Haven/ is ghelegghen een an- der ront Eplandt/ ghenaeint Monte de Tri- go, dat is: den berch ofte den hoop van Tar- we/twelcke een seer goetd kentepcken is booz de gheen die inde Haven van Bertio- ga begheert te loopen.

Van dese Haven af tot die Haven genaemt A Barra d'Esteuao da Costa, (dat is: de Ha- ven van Steven da Costa,) heeftmen 5. mijle: Dit is

Beschryvin-
ge vande Ha-
ven A Barra
d'Esteuao
da Costa.

Dit is een seer goede Haven voor groote schepen / heeft een seer goede Bay om te liggen / ende so ghy daer niet en begeert in te loopen / soo hebt ghy van buyten / te weten / dicht by 't landt / een Eplandt ghenaeemt / A Ilha da Moella, dat is: t' Eplant van de Aies / alwaer ghy't moerht setten.

De ghelicker
dant Epland
da Moella.

Gelegheliker
dant Ilha
Queimada
est van een
Clippe.

Van dese Haven af naer t' zuydwester toe / is ghelegghen een Eplandt ghenaeemt / A Ilha Queimada, dat is: het verbrande Eplandt / t'welcke een black Eplant is / zijnde alternael van steen: maer is daer langs by hee schoone: Van ghelijcken soo heeft men int 3. 3. o. vande Haven af een Clippe ligghen / die van velen niet bekent is / streckt boven het water upt / is ghelegen ter halver wegghen van tusschen het Eplandt dos Alcarrales, ende Ilha Queimada: Van hier af tot het Eplandt ghenaeemt / Canaveais, (dat is: van't Riet bosch ghesepdt) zijn drie mijlen / ende men loopt de Custe n. n. oost ende zuyd zuydwest: Canavea is een Eplandt t'welcke een goede Haven (ende veel versck water) heeft / is ghelegen op de hooch- te van 2 1/2. graden / heeft vande zuyd zijde 2. Rudetighe Eplandkens / waer van't een wat lanchwerpigh rontachtich is / recht teghens over t' boord. Eplandt is ghelegen de Revier ghenaeemt Rio de Canavea, alwaermen met clepne Schepen mach in loopen.

Woschte van
1. Eplandt
Canavea.

Plaets van
2. Eplande
heer en Rio
de Canavea.

Shedante
groote / gele-
gheliker
dant Ilha
de S.
Caterina.

Van Canavea, tot het Eplandt A Ilha de Santa Caterina, zijn 48. mijlen / en men loopt de Custe noorden ende zuyden / dit is een lanchwerpich Eplandt / mach hebben 8. mijlen in de lenghde / heeft seer veel geboonten / is ghelegghen by de Custe / welcke streckt noorden en zuyden / heeft inde inkomste ofte mont vande noordzijde / twee clepne Eplandkens liggen / ende aende zuyd zijde leyt een ander / gheheeten A Galle, dat is: de Galepe ghesepdt / men en mach daer aende noordzijde niet in comen / dan met clepne Barken en Schuyten: maer vande zuyd zijde heeft het een seer goede inkomste voor groote Schepen / heeft veel versck waters / als oock veel Viscen ende jacht: Dit Eplandt leyt op 28. graden.

Woschte van
1. Eplandke
S. Caterina.

Streckinghe
van S. Jo-
to de don Ro-
drigo / ende
vande Haver
dos Patos.

Van hier af naer de Haven ghenaeemt / O Porto de don Rodrigo zijn vijf mijlen / noch ander vijf mijlen voorder aen / is ghelegghen de Haven Dos Patos ghenaeemt / dat is: vande Gansen ghesepdt / ander La Laguna gheheeten / dat is: t' Lach ofte Meer ghesepdt: Dese Haven is alleenlijcken voor Barken en clepne jachten die daer handelen.

Cours van
S. Caterina
nae Rio de
Plata.

Van hier af tot de Revier van Rio de Plata, en heeft men niet een haven daermen mach in loopen / ende de Custe streckt noordt noordt oost / ende zuyd zuydwest: Beylende van het boordsepe Eplandt Santa Catarina af / naer Rio de Plata toe / so moecht ghy uwen cours zuyden aen doen / tot op die hooghte van 34. graden / alsdan sult ghy naer't landt toe loopen / ende so ghy comt te sien een landt / t'welcke hem int schijnfel vertoont ghelijck als een Eplandt / (ghenaeemt Los Castillos, dat is: de Casteelen gesept) / so sult ghy langhs de Custe heen loopen / die u sal blijven int zuydwest / en zuydwest ten westen / ende ooc int west zuyd westen / ende en wilt gheen rekeninghe maken de Cabo van Santa Maria te sien: want het landt van dien is so black / dat men daer geen tekenen van een hoeck af onderscheyden can / sult daer sommighe Vissen sien / evenwel en dooft daerom niet vreesen: want en hebt daer anders niet te schouwen / dan dat ghy voor

Shedante
hant lant van
S. de Santa
Maria.

ooghen siet / en soo't waer dat ghy geen landt en iaecht / (daer nae toe loopende) / ende woort het loot upt / ende vint daer 10. 14. ofte 18. vadem diepten / soo en vrees niet: want is altemael een grondt / en zijt wel te weegh.

Weschebbinge
ge van Aisse
ende diepten
by S. Caterina.

Shedante
van Ilha
dos Louboos.

Wesende in dese contreye als boven ghesepdt is / so loopt so langhe tot dat ghy't landt te begheent int ghesicht crijght / ende sult comen te sien een Eplandt / genaemt A Ilha dos Louboos, dat is: het Eplandt vande Wolven: wat men bindt daer veel Wolven op / is een black Eplandt / zijnde alternael van steen / heeft aen de zuyd zijde een Eplandken / ende aen de zijde van't oosten een Aisse: maer en hebt daer nieuwers af te vreesen / dan van dat ghy voor ooghen siet: Dit Eplandt is ghelegghen verscheyden van't landt af 2 1/2. mijlen naer't noord westen: Van dit Eplandt vande Wolven af / is ghelegghen een clepne black Eplant / met een leeghe wilbernisse / ligghende dicht by't lant / t'welcke een goede Haven heeft om te ankeren / so u eenighe buyen van upten zuydwester ober quamen / soo't gebiet dat ghy langhs dit Eplant heen liept / aende zijde van't oost zuyd oosten / so genaecht den hoeck ofte punt van't vaste landt / welcke eenen blacken steenighen hoeck is / tusschen desen hoeck ende t' Eplandt leyt een droochte diemen terstont can kennen aen't water datter op breekt / en so ghy daer vande noordwest zijde in quamt / en hebt niet met allen te schouwen / dan dat ghy siet / ende om te ankeren soo ghenaecht wel dicht by't Eplandt / men heeft daer versck water / ende veel grondt Viscen.

Gelegheliker
dant Ilha
dos Louboos.

Plaets vande
black Eplant.
De ghelicker
dant een
droochte.

In dese contreye wesende / salt op u hoeede wesen / want alhier so begint het eerste hooge landt / ende van dit eerste hooghe landt 8. ofte 10. mijlen af / is gheleggen een drooghthe die seer quaat en periculeus is / leyt ontrent 4. mijlen van't vaste landt af / ende heeft 2. mijlen in de lengde / men loopt tusschen die en t' vaste lant heen / weest geadvarteert / dat seplende van dit boord. Hooge lant af / sult uwen cours nemen van anderhalf tot op 2. mijlen naer de Custe / om oorsake vande boord. Droochten / en van daer boven metter loot inde hant / met goeder wacht en opsicht / en soo't gheen goet weer en waer om by nacht te seple / so ist beter t' ankeren om den dach te verwachten / om u baert te versekeren.

Weschebbinge
vande boord
een droochte.
Plaets ende
g. oote vande
sijde de boord
te.

So waneer ghy nae u gissinge dese bancke ofte drooghthe boordzijt / so sult ghy comen te sien eenen bergh diemen noemt O Monto de Santo Seredio, t'welcke is eenen rondt en hooghe bergh / so datter in alle dese contreye geen so hooghe en is / tusschen desen bergh van São Seredio, ende de boord. Bancke ofte drooghthe is ghelegge een eplant genaemt A Ilha das Flores, dat is: t' Eplant vande bloemen / alwaer ghy ge- noech sondet vreesen moecht buyt om loopen.

Shedante
van Monte
de S. Ser-
dio.

Gelegheliker
dant Ilha
dos Flores.

So waneer dat ghy comt int soet ofte versck water / t'welcke bloeyt tot 25. mijle beneden de Revier genaemt Rio de Buenos Aires, dat is: de Revier vande goede lucht gesept / te weten / daer't water wel en te begheent versck is / so doet uwen cours w. aen / so sult ghy comen beneden Buenos Aires 8. ofte 10. mijle weeghs / t'welcke de beste Navigatie is diem doe mach / ad- vertere u dat ghy't loot altoos inde hat hebt / en so waneer dat ghy comt op de diepte van 4. ofte 4. vadē / so hout op van boord ad te seple / soo't by nacht waer: maer wesende by dagh / sult wel sien waer dat ghy henē loopt / t'welcke moet wesen int gesicht van't lant / so verre dz ghy de boomten

Weschebbinge
ge vande
beste cours
nae Rio de
Buenos Ai-
res.

Wermaninge
ge datmen
t' loot gesta-
lich wortwe-
pen moer als
men ontcent
Rio de Bue-
nos Aires is.

de boomē daer beschepdelick op sien moecht/ so dat ghy u ten hooghste 2. mijl van't landt af hout: want booyt Buenos Aires met loopen en meucht / sonder de hupfen van dien te sien. 't meestendeel van't landt van Buenos Aires is een dick landt/ makende de ghelijcknisse van een Dypn/ welke heeft drie mijlen inde leuckte / streckt aende water tant heen. So haest als ghy dit landt int gesicht cricht/ soo sult ghy recht op de hupfen aen loopen/ doch wat meer naer de zuydzijde toe houdende/ al waer de putte is daert de Schepen ankeren ofte setten: maer soo't ghebeurden dat ghy begheerden te loopen aende noordzijde/ so sult ghy uwen cours nemen van't Eplandt Las Flores ofte van Santa Horodio af / ontrent ander half mijl van't landt/lopende op de diepten van 3. ende 4. baden / tot d'Eplanden van San Gabriel toe/ t'welcke zijn drie clepne Eplanden/ maer en hebben gheen goede Reede/ende soo't gheviel dat ghy t daer setten/so en vaert aen't landt niet/van met booyfichticheyt / overmits dat d'Inwoonders van dien met de Spaengiaerden ende Portugesen oorloch hebben / alle de Revier langhs: maer het beste van dese Navigatie is vande zuydzijde/ van het versch water inelwaerts aen/ etc.

Dat 63. Capittel.

De Navigatie ende Coursen om te seylen van't Eylandt La Gomera (een van d'Eylanden van Canarien) af, naer de Antillas ofte voor Eylanden van Spaensh Indien, ende van daer af naer de Custe van t'vaste landt, te vreten, naer Cartagena, Nombre de Dios, ende de Navigatie van daer af naer de Havana ende t'Canael van dien, ende so voorts naer de Vlaemsche Eylanden ende Spaengien toe, &c. met alle de ghelegentheyt van dien, naer apointement ende beschrijvinge vande Spaensche Stuerluyden ende Piloren vande selfde vaert.

Seylende van't Eplandt La Gomera af / naer't Eplandt La Desceada ghe-naemt/ (dat is: t'begheerde ofte verhoeyte Eplandt gheseyt/ een vande booy Eplanden van Spaensh Indien/) soo sult ghy uwen cours doen (een etmael langh) zuyden aen/om upt de stilten te geraken: Van daer af sult west zuydwest aen loopen/ tot op de hoochte van 20. ofte 22. graden/ alhier wesende / sult uwen wegh nemen w. ende w. ten 3. aen/ tot op de hoochte van 15. graden/ t'welcke is de hoochte van het Eplandt La Desceada. Soo ghy (alhier wesende) w. win-den cricht/so loopt op den hoerch van't zuydwesten/alle t'gene dat u goet dunckt/ om weder op de 15. graden te comen / loopende op de weerhael w. n. w. aen/om t'selfde by een te boeghen/waer mede de verbeteringhe binden sult van noorden ende zuyde/oost ende west/om dat ghy dicht by het landt zijt / doende uwen cours w. ende w. ten n. aen/ om diestwille dat het Compas een streck noordwesteert ofte waercht/ met welcke cours sult het Eplandt La Desceada gāen verkenmen: Dit Eplandt is ghelegghen oost ende west / ende vertoont hem van buyten t'aensien int schijnfel als een Galepe met zyn Tolden ofte verhemelte van achteren op: Vande o. zijde ist een leegh lant/ makende t'fatsoen van een Boegh-spiet van

een Galepe: Vande westzijde ist een hoogh landt / inde vertooninghe als de achter tente ofte verhemelte van een Galepe/ aende zuydt zijde vertoont hem/ gelijk een half Eplandt/ makende t'achterste van dien t'fatsoe vaneen hoef-ijser.

Det Eplandt Marigalante ghe-naemt/ is een leegh ende black Eplandt/ende streckt noot en west/ende is vol gheboomten/zijnde vande o. zijde al der hooght/hebbende vande zuydtzijde sommighe witte Dypnen/ende aende west zijde is ghelegghen/te weten/ een half mijl van het Eplandt af/ een swert-schijnende Clippe: Dit Eplandt leyt op de hoochte van 15. graden ruyen.

Det Eplandt La Dominica is een groot Eplandt/ ende streckt n. w. ende 3. d. alsmint (van buyten aencomende) eerst siet / soo vertoont het hem ghelijck als twee Eplanden/ dooz oorake van een groot open dat het in't midden heeft: maer alsmen daer dicht by is/ so sietmen eerst dat het altemael een is/ is een Eplandt vol gheberchten/ wesende aen de zijde van't 3. d. een leegh landt/ hebbende eenen smallen ofte dunnen punt lants met een heuvel boven op: Vande zijde van't n. w. ist grof ende hoogh landt/ hebbende eenen Bergh die verscheppen en op sijn selven schijnt te staen/ al hoewel dat hy in effect niet alleen en staet/ boven op dese bergh staet een dootse / t'welcke hem vertoont gelijk als een Clockhups/ buyten t'booysepde grof ende dick lant/ is ghelegghen een Ruidse ofte Clippe / welcke vande dicke punt af streckt: Dit Eplandt leyt op de hoochte van 15. graden.

De Eplanden ghe-naemt Los Santos, (ofte Heplighen) zijn 4. Eplanden die niet te hoorch en zijn/ ligghen metten anderen in Triangula ofte drie hoerckich/ tusschen dese Eplanden en t'Eplandt La Dominica loopt een goet Canael dooz/om te passerē.

Seylende van't Eplandt La Dominica af/ naer den hoerch van Coquibocoa, (ghelegghen aen't vaste landt/ sult uwen cours nemen w. ende w. ten 3. aen/ tot dat ghy byde punt zijt/ ende so ghy niet en sacht/soo loopter (3. w. aen) naer toe/ ofte 3. aen/ tot soo lange dat ghy die int ghesicht cricht: Dese hoerch ofte punt van Coquibocoa is van een leegh landt / streckende t'Zeewaert in / ende binnen in't landt heeft het een reghel gheberghen / (diemen noemt de Ope bergen/) de welcke tot by Venanuela toe strecken / daerse op upt comen/ t'welcke is aende Custe van't vaste lant: Van dese punt af soo looptmen de Custe tot de Cabo de Vela ghe-naemt/ende men heeft tusschen dese twee booysepde hoercken twee habens onderweegh/ waer van den eenen ghe-naemt is/ Bahya honda, (dat is: de diepe Bay/) dese is ghelegen aende oost zijde/ herft van beyde zijden Dypnē daer de Zee op aencomt: d'ander Haben ghelegghen aende zijde van het westen/ heeft binnen in een hoogh landt ofte geberghe te liggen/welcke streck noorden ende zuyden: In beyde dese Habens machmen met Schepen van 100. baten groot in loopen / alle dese Custe tot Cabo de la Vela is supber / schoon/ ende secker: Den hoerch Cabo de la Vela is van een hoogh landt/ hebbende de gelijckenis van een broot Supchiers / heeft ontrent een half mijl daer van af/ een Clippe liggē/ welcke hem vertoont int schijnfel als een seplent schip/ (waerom desen hoerch ghe-naemt wort/ de la Vela, dat is: vane sepl gheseyt:) Dese Clippe

Strekinge/ hoochte/ en ghe-naemt van't Eplandt Marigalante.

Beschryvinge van't Eplandt La Dominica.

Ghe-naemt van't selve Eplandt.

Ghe-naemt van't selve Eplandt.

Ghelegentheyt van't Eplandt Los Santos.

Cours nae Coquibocoa.

Strekinghe van Coquibocoa.

Ghelegentheyt van't Bahya Honda.

Beschryvinge van't Haben.

Ghe-naemt van't Cabo de la Vela.

Ghelegentheyt van't seplent schip.

Ghe-naemt van't Buenos Aires.

Cours nae aende n. w. de loept wil van't Buenos Aires.

Beschryvinge van't Eplandt van San Gabriel.

Cours nae't Eplandt La Desceada.

Hoochte van't Eplandt La Desceada.

Met wat course datmen t'Eplandt La Desceada verkenmen sal.

Ghe-naemt van't Eplandt La Desceada.

Clippe leyt n.o. ende 3.w. met de selfe hoek over een/ men seyt darinnen tusschen dien ende t'landt wel passeren mach/ ende so ghy schept vanden voorszepden hoek af/ om te seple naer de Clippen ende hoek ghenaeint / Cabo de la Aguja, (dat is: den hoek vande naelde ghesepd) so sult ghy w. 3.w. aenloopen/ op welcke cours ghy die sult comen te sien / zijn vier Clippen/ die hen te samē vertoonen int schijn- sel als een hoef-ijser/ en t'landt datter teghens over leyt is een hoogh landt / wefende binnen te landelwaerts in noch hooger/ welcke woort ghenaeint/ Las Sierras navadas, dat is: de besneende geberchten gesept / als u dese geberchten int zupden van u af blyven/ so zyt ghy met de 4. Clippen recht over een.

Comende byt beghinsel van dese Sierras nevadas, ofte besneende geberchten / (gepaf- seert wefende de Rebier de Palomina genaemt gelegen byde laeste Clippe) so sult ghy de Cabo de la Aguja comen te sien: Dese Cabo is van een stepl afgebicht landt aende Zee-cant: maer en is niet te hoogh / heeft boven op een dal/ t'welcke hem vertoont ghelyck een Sa- del van een Weert/ heeft noch daer van buypen af / (dicht by) drie swert-schijnende Clippen liggen / daer t'water bynaest over heen spoelt zijn ghelegghen met de voorszepde Caep noozdē ende zupden/ de selfe Cabo is kael ende swert schijnende inde vertooninghe.

Alle dese Custe streckt bynaest oost en west: Vande Cabo de Santa Marta af vooztaen/ en heeft men anders niet te doen dan langhs de Custe heen te loope / doch altoos op u hoe- de wefende/ vooz de bupen ende stozmen die u altemets (comende van ober't landt) schie- lijcken overbullen: Int ontdecken van't land van Cartagena, sult comen te sien twee Clip- pen/ welke ligghen byde Haven van Carta- gena, sult byde eerste Clippe heen loopen / te weten/ tusschen dien ende t'landt vooz/ altoos. Met het loot inde hant/ ende sult onder de 10. badem naer't landt toe niet loopen/ sult daer altoos witte sandt gront vinden/ ende comen- de op 15. ofter 16. badem / wefende modder- gront/ soo loeft het terstont aen naer't 3.o. ende 3. toe loopende also nae binnen toe: want sult het gat vooz u open sien.

Seplende van Cartagena naer Nombre de Dios, (dat is: den naem Gods ghesepd) met de winden Brylas, (dat zijn: winden die vande ooster ende noozder tandt wapen / die men int generael Brylas noemt) soo sult ghy uwen cours doen w. aen u een wepnigh hou- dende naer't west ten zupdē/ tot dat ghy comt op de hooghte vande 9. graden / op welcke hooghten is ghelegghen den hoek van Can- tina ghenaeint/ t'welcke zijn sefen Eplanden/ waer van de vijf o. en w. strecken/ ende d'an- der twee n.o. ende 3.w.

Wat vooz by dese Eplanden wefende / sult ghy comen te sien een leege punt lands tZee- waert in steken/ ghenaeint Aponta de Lan- bras, is ghelegghen aen't vasse landt / ende w. waert daer van af/ heeft eenē bergh die wat hooger als de punt is/ ende cont het genoech onder scheppen/ dit is te weten / so d'wanner ghy daer van ter Zeewaert naer toe comt/ en dat de punt 3.w. van u af leyd / hebbende de voorszepden berch in't 3.o. van hem af/ leegh landt liggen/ en wat meer w. waerder aen be- gint het landt weder hoogh op te strecken/ t'welcke also comt te voelpden aende Re- bier van Francisco: Wende mondt van dese

Rebier / te weten / tZeewaert daer van af / is ghelegghen een Steen-clippe: Van dese Rebier af tot Nombre de Dios, steeft men over al een black ende root-schijnent land/ en dat tot den habel de Niquea (ghenaemt) toe / welke is ghelegen ontrent een myl weeghs van Nom- bre de Dios af: Sult van ghelycken comen te sien die Edificien ofte Timmeragien vā Ca- pyra, soo men u bjaechden dat so wanneer u dese Edificien u.o. van u af liggen / waer dat ghy dan zyt/ soo antwoort: aende Custe van't n. o. ende 3. w. beneden Nombre de Dios.

Seplende van Nombre de Dios naer Car- tagena toe/ soo sult ghy uwen cours doen o.n. aen/ tot den hoek toe: Van daer af sult oost aen loopen / waermede sult comen berckenen de Eplanden van San Bernardo ghenaeint/ t'welcke zijn leeghe doch berchachtighe Ep- landen/ met seer schoone gront darr by: Soo t' waer dat ghy daer met een Fregatte by waert/ soo moecht ghy wel tusschen dien ende t'landt vooz loopen: Vijf ofte ses mylen voozder aen/ sult comen te sien / d'Eplanden de Brava ghe- naemt / t'welcke zijn vier cleyne Eplanden/ waer van het ypperste t'grootste van allen is/ zijn altesamen van een leegh ende kael landt/ hebbende daer by schoone en supbere gront/ ende mochter met een Fregatte binnen vooz loopen: maer met een Schip soo en loopt on- der de 6. bademen niet: Van daer af sult int o. 3.o. comen te sien / de Galepe van Cartagena met de merck-teercken/ boven verhaelt/ ende op den boech van't oost ende o.n.o. sult comē te sien t'landt van Caricos, het welcke een hoogh ende berghachtighe landt is / sult van daer af langhs de Custe heen loopen/ tot dat u de Haven begint te openen / soo moech ghy daer als dan in loopen / u altoos wachtende vande voozchten van Carijs, loopende by de ooster punt heen: Soo u de nacht (alhier we- sende) quaem t'overbullen / soo moech ghy't tusschen Carijs ende Baru, setten / op de seker- ste plaets die ghy naer u goet- dunchen vindt/ om u te beschutten vande winden Brylas, met het hooghe landt van Carijs, ende so ghy upt de Haven van Nombre de Dios, loopt/ sult al laberende upt seplen/ tot dat ghy de Edificien ofte Timmeragien vooz by zyt / ende op sep- lende sult uwen wegh nemen naer dat u de winden voeghen.

Seplende van Cartagena af naer het Ep- landt van Havana toe/ sult uwen cours / doen n.w. aen/ tot op de hooghte van 13. graden: Als ghy op de hooghte vande 13. graden comt/ soo sult ghy u laten byjven 3. o. ende 3. aen/ ghelyck alst een ghebruyck is / tot dat ghy de hooghte ghepasseert zyt/ te weten/ tot dat ghy daer upt comt/ ofte op de diepten van dien/ en als ghy comt op de gront van de Serrana, soo sult ghy't aenloeben soo deel als ghy moecht/ ende soo't inogelijck waer noozden aen/ want sult daer te eerder vooz comen. Vanden hoek Cabo de Camaron af / tot de Cabo de Ron- cador, met de Zee-strandt die van een tot d'ander streckt / als oock vande Serrana ende Serranilla, (dat zijn Eplanden ende Clippen also ghenaeint) so heeft men (te weten/ aende westzyde van alle dese voozchten) wit grof sandt met wisch aen op de gront/ en de min- ste diepten dienten alhier sal vinden/ sal wesen van 15. badem/ zynde over al van een schoo- ne ende zekere gront: Sult aldus op dese diepten heen loope/ tot dat ghy daer over zyt/ daer over comende sult terstont beginnen te multipliceren

Entre nae
de la
Aguja.

Gedaente bā
las Sierras
navadas.

Selegghent
bā de Rebier
de Palomina

Gedaente bā
de la Aguja.

Selegghent
dan 3. swerte
Clippen.

Streckinghe
vande kust
van de
Cabo de
Santa Marta
etc.

Belchijb-
vinge vande gene
darmen in
t'ontdecken
van Carta-
gena.

Hoe ende op
wat diepten
darmen inde
Haven loope
mach.

Courfen nae
Nombre de
Dios.

Hooghte
vande hoek
bā Canina.

Plaets van
Aponta de
Lanbras.

Selegghent
bā de Rebier
de Francisco.

Gedaente
vanden habel
de Niquea
noemt.

Waer dat
men is als
men n. o. dā
de hupen
van Capra
to.

Cou rs van
Nombre de
Dios nae
Cartagena.
Gedaente
van d'Eplanden
de S. Bernardo.

Plaets van
d'Eplanden
de Brava.

Gedaente
van d'Eplanden
van Brava.

Op wat
diepten dat
men tussche
d'Eplanden
loopen mach

Gedaente
van't landt
van Caricos

Plaet vande
ment by
nacht setten
sal.

Hoe dat men
upt de hant
van Nombre
de Dios
seplen sal.

Comen bā
Cartagena
naer't Epland
van Havana

Belchijb-
vinge vanden
gront van
den hoek
de Camaron
tot de Cabo
de Runcador

118 Beschryvinghe vande Courten van la Gomera na de Antillas.

Op wat
hoogte de
Serrana oft
de Serranilla
ligghen.

Cours van
Roncador
na Cabo de
S. Anton.

Shedaente
vande Cabo de
S. Anton.

Hooghte en
gebaete van
Cabo de S.
Anton.

Hooghte
vande Epland
Capitan
grande.

Platen van
winden die
vande west-
ter/zuyder/
ooster/ende
voozder cant
wapen.

Plaets van
een hang-
plaat.

Shedaente
van Los
Organos.

Plaets van
de Rio de
Porcas.
Beschryf-
tinghe van
de Cabanas
be-
ginnen

Shedaente
vande landt
vande Ca-
banas tot
het Welt van
Maria.

Plaets van
d' Atalaya.

Cours om
binnen de
Haven te
loopen.

multiplieren / tot op de diepten van 50. va-
dem ende meer: De Serrana is ghelegghen op
14. graden: ende de Serranilla op 16. graden.
Soo't gheviel dat ghy de Serranilla quaemt
te sien aende westzijde/so weet dat het van die
zyde een leegh sandich Epland is/ streckende
n. w. ende 3. o. Seplende van Serranilla ofte
vande Cabo de Roncador af / naer de Cabo
de Sant Anton (ghelegghen aen het Epland
Cuba) toe / sult uwen cours doen n. w. ende
n. w. ten n. aen / met welke cours sult comen
verkeemen de voozsepde Cabo ofte Cabo de
Cofientes. (dat is: vande stroomen) t'wel-
ke een ghecloven hoek is naer de Zee-ant
toe/ zijnde van een leegh landt / hebbende bo-
ven op sommighe Bosschen van Palm-boo-
men: Van daer af naer de Cabo de Sant An-
ton toe/ soo begint het landt leegher te wesen/
ende de Custe streckt daer n. w. ende 3. o. De
Cabo de Sant Anton is eenen leegen sandighen
hoek/ hebbende boven op twee ofte drie hie-
velen/ ende is ghelegen op de hooghte van 22.
graden. Soo't ghebuerven dat ghy by gebal-
le (op dese cours) quaemt te sien t' Epland ge-
naemt / Cayman grande. (dat is: het groot
Cayman gheseyt) / so weet dat het leydt op 19.
graden / ende is van een leegh landt vol ghe-
boomten/ streckende oost ende west/ heeft aen
de 3. zijde sommighe stranden van wit sandt.
Seplende vande Caep van Sant Anton af/
met de winden Vendaval. (dat zijn de winden
die vande wester ende zuyder cant af wapen/
diemen int generael Vendavales noemt / ghe-
lijck als die vande ooster en noozder cant Bry-
las ghenaeamt worden) naer de Havana toe/
soo sult ghy n. v. aen loopen/ om te schouwen
de voozchten die van desen hoek af strecken/
welcke strecken tot by het beginsel vande ghe-
berchten / diemen heet Los Organos. (dat is:
d' Orgghelen gheseyt) / als ghy dese voozchten
gheschoot hebt / sult uwen cours langhs de
Custe heen loopen: want en hebt daer nieu-
wers af te vreesen/ dan van dat ghy vooz oo-
ghen siet.
d' Orgghelen zijn sommighe hooge geberch-
ten/ die heel openen ende schuerfels maerken/
waer van die vande zuydzijde van t' Epland
ghenoemt worden/ de hooghte van Guanico:
Dese Orgghelen ofte gheberchten strecken tot
de Rehier ghenaeamt Rio de Porcas. (dat is:
de Rehier vande Zeughen ofte Berckens ge-
sept) / Van daer af so beginnen de geberchten/
de Cabanas ghenaeamt / welke hoogh en dub-
belt zijn / hebbende op het opperste een pleyn
ofte plat landt: alhier heeft men een Haven die
men noemt / El Puerto de Cabanas. dat is: de
Haven van Cabanas. Van dese hooghten af
oostwaert aen/ soo heeft men (tot het Welt van
Mariam toe) een leegh black landt van ghe-
boomten/ al waermen een ander Haven heeft:
Van daer af tot de Havana toe/ so ist altemael
een leeghe Landoutwe sonder eenighe hooght-
ten/ uytgesondert eenen hiebel/ gelegen recht
teghens de Havana oost / welck een gecloven
bergh is/ hebbende bobē op een spitsigen top/
diemen d' Atalaya heet/ dat is: een Guarde ghe-
seyt/ ende wesende noozden en zuyden met de
Haven / sult binnen int landt comen te sien 2.
gheberchten / die hen vertoonen int schynsel
als twee Teten van Wammien/ ende om daer
binnen in te loopen/ so moet men synen cours
by den hiebel heen doen.
Soo ghy quaemt te scheyden vande vooz-
sepde hoek ofte Cabo/ met de winden Brylas.

soo sult ghy uwen cours nemen naer de Clip-
pen ghenaeamt / Tartugas. (dat is: de Schilt-
padden gheseyt) / naer dat u de winden voegē:
ende sult besien wat diepte dat ghy daer vint:
want so ghy daer vont de diepten van 40. va-
dem/ soo zijt ghy daer aende zuydzijde van af:
ende bindende 30. badem/ soo is men daer oost
ende west met ober een / wesende op eenighe
van dese diepten/ sult uwen cours doen 3.3. w.
aen/ tot dat ghy t' landt comt te sien/ t'welcke
ghy sult gaen verkenmen aen't Welt ofte Ha-
ven van dien/ te weten/ soo ghy quaemt te sien
een landt dat wat hooghachtigh is/ hebbende
sommighe hooghten en leeghten/ dat hen ver-
toont ghelijck als de vingheren vande han-
den / soo is het t' landt de Xarugo ghenaeamt:
Sult van daer af nae de Havane toe loopen/
doende uwen cours langhs de Custe heen.
Seplende upt de Havana nae de Martyres
toe/ sult uwen cours doen noozdoost aen/ op
welcke cours sult den hoek comen te sien/
welcke zijn drie leeghe Eplanden/ waer van t'
middelste t' grootste is / ende t' buptenste is de
Custe van t' oosten / ende t' binnenste de Custe
van t' noozdoosten en zuydwesten: Van daer
af n. oostwaert aen tot de Cabe de Canave-
rales toe/ (dat is: den hoek van t' Riet-bosch)
so streckt de Custe noozden ende zuyden / ende
naer t' noozdoosten en sult gants gheen landt
sien/ ende wesende op de 25. graden/ so zijt ghy
inde mont van t' Canael: Nu om daer vooz te
loopen / soo sult ghy uwen cours nemen n. o.
aen/ ende soo ghy de Cabo de Canavales, of-
te van t' Riet-bosch niet en saecht/ wesende op
de 28. grade / soo zijt ghy bupten t' Canael
uptwaerts aen.
Seplende upt de Havana (met de winden
Brylas) naer t' Canael/ so sult ghy uptwaerts
aen loopen tot den midbach toe / ende des nae
midbaechs sult het op den boech naer t' landt
toe houden/ om teghens den abont by t' landt
te wesen / en te ghenutten de winden Terrein-
hos. (dat zijn winden die des nachts van ober
t' landt af wapen) / loopende op deser voegen
langhs de Custe heen/ tot dat ghy comt nooz-
den en zuyden met den hiebel El-Pan de Ma-
tancas ghenaeamt / (dat is: t' Broot van Ma-
tancas gheseyt) / wesende noozden ende zuyden
met het selfde Broot / soo sult noozdoost aen
loopen/ so u de wint plaets gheeft/ so niet/ sult
loopen op den boech van naer de Custe van
Florida toe/ daer u de windt hebben wil/ u be-
ste doende/ om op desen boech/ so weynich als
ghy moecht/ achterwaerts te deysen: want de
stroomen loopen seer gheweldich nae dit land
toe/ ende soo wanneer dat het tijdt dunckt/ so
sult het op den anderen boech wenden/ daer u
de wint plaets gheeft/ tot dat ghy t' landt int
ghesicht crijght/ als ghy dat comt te sien soo
sult het wende/ daer op dese manier vooz loo-
pende / ende comende op de 28. graden/ so
zijt ghy bupten t' Canael: Abbertere is dat ghy
de streken die ghy int laberen naer t' land van
Florida doet/ tozt maect/ ende die nae de Cu-
ste van Mynare. langh: want de stroomen
drijven u nae t' landt van Florida toe. De ge-
berchten van Chupiona. comen by t' Broot
van Matancas upt / zijn sommighe (doch niet
te) hooghe ende effen berghen/ plat boven op/
hebbende etlike wit- schijnende hiebels. Het
Broot van Matancas ghenaeamt / is een hoo-
ghen hiebel/ plat boven op/ streckende noozd
oost ende zuydwest / heeft van beyde zijden so
van t' n. o. als van t' zuydwesten/ twee leeghe
hoeken/

Kentephen
aende diepte
afine 3. oft o.
en w. zijde
van de Ser-
gugas is.

Shedaente
vande landt de
Xarugo.

Cours van
Havana nae
de Martyres

Strekinghe
da berck-
den Cullen.

Op wat
hooghte dat
int inde mont
vande Canael
comt.

Hooghte
vande Cust-
bosch.

Beschryvinge
van ber-
scheyden
coursen.

Op wat
hooghte dat
int in alme
bupten t' Canael
nael.

Shedaente
vande ghe-
berchte van
Chupiona.

Shedaente
vande Broot
van Ma-
tancas.

Welghelger
van comde
berghen.

Plaets ende
gelegenheyt
van de Gabe
van Matancas.

Cours om in
de Gabe van
Matancas
te loopen.

Wat
cours datme
aende 3. zijde
vade Clippe
Bermuda
loopt mach.

Gedaente
vade Epland
Fapael.

Cours van
Fapael nae
Tercera.

Gedaente vade
Epland de
S. Jorgie.

Gedaente vade
Epland van
S. Michiel.

Hooghte van
t' Epland vade
S. Michiel.

hoerken/ (te weten /leeger als t'elfde Woot/)
welcke hem verthoonen in't schynfel ghelijck
als hoofden van Schilt-padden: Vande zij-
de van't n. o. soo streckt het land leegh heen/
ende naer't n. daer van af/ so maect het land
eenen smallen punt: achter dese punt is ghele-
ghen de Haven van Matancas, om alhier in
te loopen/ soo moet ghy u stellen in. o. ende 3. w.
met het selfde Woot over een/ so sal de Haven
3. van u af ligghen/ sult daer alsoo 3. aen naer
toe loopen / is eenen grooten Bay / ende men
en heeft daer gheen Reede / dan wel dicht by't
landt: Int upt loopen (latender' Woot aen't
3.) sult uwen cours n. o. aen doen / naer buy-
ten toe.

Buypen't Canael wesende/ (zijnde inde tijt
vanden winter/) sult oost aen loopen / waer-
mede o. ten n. behouden sult/ dooz het waken
ofte declineren van het Compas/ met welcke
cours sult comen te passeren aende zuydzijde/
van d' Eplanden ende Clippen de Bermuda
ghenaemt / sult dese cours aldus behouden/
tot dat ghy zijt op de hooghte van't Epland
Fayael, (een vande blaemische Eplanden/ het
welcke een groot Epland is/ streckende n. w.
ende 3. o. / hebbende aende 3. o. zijde een grot
landt/ zijnde aende zijde van't n. o. leeger. Om
van daer af te loopen naer't Epland Tercera
sult uwen cours nemen buypen't Epland
van San Iorgie om / o. ende o. ten n. aen het
Epland San Iorgie is een hoogh landt/ strec-
kende o. ende w. als oock Tercera van ghelijc-
ken / t'welcke heeft aende 3. zijde eenen gheclo-
ben berch/ ghenaemt O Brasijl, ende een wep-
nigh naert o. daer van af heeft het drie Clip-
pen ligghen. Het Epland San Michiel is een
groot ende hoogh Epland/ streckende o. ende
w. wesende vande w. zijde het leeghste / ende
vande o. zijde het hooghste/ heeft van ghelije-
ken eenen ghecloben bergh/ gheleghen aen het
eynt/ te weten / aende o. zijde: Dit Epland
lept op de hooghte van 38. graden/ etc.

Dat 64. Capittel.

De Courlen ende rechte kanteycken van het
Eylandt La Deseada af, tot het landt ende
Custe van Cartagena, Nomb're de Dios, nieu
Spaengie, ende van't Canael van Havana, &c.

Coursen
dooz Canael
tusschen het
Epland La
Antigua en
La Deseada.

Gedaente
vade Epland
Guadalupe.

Hooghte
vade Epland
Guadalupe.

Hentereken
vade Epland
Monferrate

Soo ghy begeert te seplen dooz't Ca-
nael/ (t'welcke loopt tusschen het Ep-
land La Antigua, ende La Deseada,) om naer de Custe toe te loopen/ so sult
ghy uwen cours w. aen doen/ tot het Epland
van Moncerrate toe / loopende langhs t' Ep-
landt van Guadalupe heen / t'welcke een ghe-
cloben Eplandt is over midden dooz/ ende is
vande w. zijde hoogher als vande o. zijde. Het
Eplandt La Antigua, (van is: t' oude Eplandt
ghesepdt /) sult ghy vinden aende n. zijde van
Guadalupe af / streckende in de lenchte o. ende
w. / heeft gheberchten die hen van buypen af
wesende/ vertoonen ghelijck of het Epland-
hens waren: is gheleghen op de hooghte van
16. graden.

Die kenteycken van het Eplandt Mon-
ferrate, zyn dese/ is ront ende hoogh/ (gelijck
alst Eplandt La Gomera, vande Canarien/
heeft sommighe berghen met etlijke paben/
ghelijck als water Becken: Seplende van
dit Eplandt Monferrate af / sult w. n. w. aen
loopen / waermede sult comen verkenen het
Eplandt Santa Crus: maer en sult daer niet te

dicht by comen: want is daer onsupber ende
bupl/ streckt o. ende w. is berghachtich: maer
niet te hoogh/ zijnde vande welzijde hoogher
als vande o. zijde/ heeft int midden een schuer-
sel ofte scheptel/ ende aende o. zijde is een Re-
de daermen ankeren mach: want heeft daer
schoone sandt grondt. Om van Santa Crus
af te seplen naer het Eplandt van Puerto Ri-
quo, (dat is: t' Eplandt vande rijcke Haven/)
te weten/ aende 3. zijde / sult w. n. w. aen loo-
pen/ waermede dat sult comen verkenen aen
het gheberchte / genaemt Sierra de Loquillo,
ende sult van daer af naer de Cabo Roxo toe/
west ende w. ten n. aen loopen / doende uwen
cours langhs t' landt heen / tot dat ghy by de
hooght. Cabo zijt/ welcke is het upterste van't
selfde Eplandt.

Dese hoek ghenaemt Cabo Roxo, (dat
is: den roffen ofte rootachtighen hoek ghe-
sepd /) is van een smal ende leegh landt/ heb-
bende aen de Zee- cant sommighe root- schij-
nende Duppen/ ende aende zijde van't n. w.
sietmen de gheberchten / diemen noemt Las
Sieras de San German, welcke seer hoorh
zyn / doch so hoogh niet als die van Loquillo:
Van desen hoek Cabo Roxo af / sult uwen
cours doen w. ende w. ten n. aen / waermede
sult comen te verkenen t' Eplandt genaemt/
de la Mona, (dat is: vanden Xep ghesepdt/
sult daer vande 3. zijde hooght loopen: t' Ep-
landt la Mona is van een leegh landt/ en strect
oost ende west / wesende aen de Zee- cant van
een stepl afghebicke landt/ heeft aende n. zijde
een Clippe ofte Eplandeken / ghenaemt Mo-
nica, (ofte t' Xepken /) tusschen t'welcke en het
Eplandt men wel passeren mach: Aende west
zijde van Mona, heeftmen de Reede van een
schoone ende goede grondt/ hebbende van ge-
lijcken noch een ander Reede / by de punt van
het zuydtwesten.

Van't Eplandt de la Mona af / tot het Ep-
landt de la Sahona toe / sult uwen cours doen
(wesende by daegh/) 3. w. aen / ende zijnde in
der nacht w. ende w. ten 3. aen. Sult alhier
gheadverteert wesen / dat den hoek Cabo del
engaño ghenaemt / (dat is: van bedroghe/) al
even eens is als den hoek van Sahona, heb-
bende eenen ghecloben habel op het opperste
van't Epland/ staende tusschen t' leechste land
dat aende Zee- cant uptont. Tusschen Cabo
delegaño ende die Sahona, is gheleghen een
cleyn Eplandeken/ ghenaemt de cleyn Santa
Catalyna, de reden warom / dat men alhier
w. ten 3. aen loopt / is daerom dat de stroo-
men naer den Inwojck toe trecken.

De tepkenen van't Eplandt Sahona, zyn
dese / te weten / is een leegh Eplandt vol van
geboomten/ so datmen van buypen af comen
de de boomen eer in't. ghesicht heeft alst Ep-
landt / ende streckt o. n. o. ende w. 3. w. heeft
aende zuydzijde etlijke Rissen/ die tot een half
mijl t' Zee waert in streken. Soo ghy by ghe-
balle in dese contreye quaemt van buypen Zee
af/ ende dat ghy in't ghesichte creeght van bo-
ven overt Eplandt heen/ etlijke gheberchten/
soo weet dat het zyn de gheberchten van Ni-
quea, welcke ghy oock sult comen te sien/ tuf-
schen groot Santa Catalyna, ende la Sahona
dooz: Dit Eplandt Sahona heeft aende west
zijde een Reede/ van 8. ende 10. padem diepte.
Om te seplen van Sahona af naer Santo Do-
mingos toe/ (wesende drie mijlen van Sahona
t' Zee waert /) sult uwen cours nemen n. w. en
noydtwest ten westen aen: Van hier af tot
Santo

waerschoon-
inge dooz
Epland van
S. Crus.

Gedaente
vade Epland
S. Crus.

Cours van
S. Crus nae
Puerto Ri-
quo.

Gedaente
vade Cabo
Roxo.

Welghelger
van Las
Sieras de
S. German.

Wat
cours datme
naer t' Ep-
landt de
la Mona
verkenen sal

Gedaente
vade Ep-
landt de
la Mona
nae t' Mo-
nica.

Cours van
de la Sahona
nae t' Ep-
landt Sa-
hona.

Gedaente
vade Cabo
del Engaño.

Gelegheyt
vade Epland
ghenaemt de
cleyn Santa
Catalyna.

Tepkenen
est gedaent
van het Ep-
landt Sahona.

Plaets van
sommighe
Rissen.

Plaets
waerment
t' gheberchte
van Niquea
siet.

Welghelger
van een Re-
de van 8. en
10. padem
diepten.
Cours van
Sahona nae
S. Domingo.

Santo Domingos toe / ist altemael een leegh landt / zijnde aen de Zee-rant van een afge- bicht landt / ende is het gene dat aldaer up- ter ste vande Custe (van oost ende west) af steert.

Reyckene-
en gebaent
van S. Do-
mingo.

De reyckenen van Santo Domingo zijn dese / te weten / so wanneer datmen is n. w. en 3. o. met de oude Rijnen over een / so is men n. en 3. met de Riebt van Santo Domingo sult comen te sien boven over de boozsepde Riebt twee hiebelen / die hen vertoonen int schin- sel / gelijk als Teten van vrouwen Bozzen / als u dese hiebelen blyven in t n. ende n. ten w. / soo zijt ghy te loefwaert vande Riebt / in voeghen dat ghy aen dese hiebelen ofte Teten sult moghen weten / of ghy daer boozep of te loefwaert zijt: Aende ooster punt vande In-

Reyckene-
en gebaent
van S. Do-
mingo.

Gelegent-
heyt van een
Cojengien.

Desgeijck-
van een ver-
boogt Clippe.

Wachschou-
winge booz-
ep Al Matado-
vero.

Desgeijcks
booz-
de Clippen van
de sojtreffe.

Beschryvin-
ge van Cour-
ten van S.
Domingo
nae de ste-
bree ende
Bap van
Oguoa.

Cours om
het Eplandt
de la Beata
te berckene.

Geboente
van Beata
ende Al-
obello.

Cours nae
C. de Tuba-
ron.

Plaetse en
gelegentheyt
van een
Fraples.

Gelegent-
heyt van een
Antwo-
Eplandt
Yabaque.

romste vande Riebt / staet een Cojengien / welcke dient booz-ep een guarde ofte Baerke / booz-ep de Schepen die van buyten af comen: Van dese boozsepde punt streckt een verboog- ghen Clippe af / waer van u sult wachten / en- de moecht alsoo naer binnen toe loopen: maer en genaect niet te seer Al Matadero, (dat is: de plaets daermen de Beesten doot): want is daer ondyt: Wesende binnen de boozep. ver- booghen Clippe / soo heeftmen daer 4. vadem diepten / sult alsoo utwen cours doen naer de sandt strande (ghelegen aende oost zijde) toe / u wachtende vande Clippen vande sojtreffe: Comende vande sojtreffe binnewaerts aen / so moecht ghy u anckers laten vallen / te we- ten / recht teghens over de hupsinghe van den Admiraet / te midde weghen vande Riebt / al waer de beste legh- plaetse ende Riebt is.

Van Santo Domingo af / wesende 4. mij- len t' Zeewaert / sult utwen cours nemen 3. w. ende 3. w. ten w. aen / tot dat ghy comt n. ende 3. met het landt van Niquao over een. Om nu van hier af te loopen naer de Haven van Oguoa toe / soo en wilt de Custe niet verlaten: maer sult daer dicht by hen loopen baerende niet alle de seplen op die ghy voeren muercht / tot dat ghy de Riebt ghepasseert zijt: want soo ghy daer van af raecten sonder de Pal- ma (een Bancke alsoo ghenaemt / daer het de Schepen setten) te nemen / soo en muercht ghy het niet ankeren: Ende Riebt wesende sult wel booz u sien / dat als ghy't set / u wel vast te binden en te hertupen / met een ancker te la- betwaerts / ende een van ter Zeewaert / soo zijt ghy ghenoech versekerd.

Seplende van dese Haven ende Bap van Oguoa af / sult daer 3. aen naer buyten toe loopen / tot dat ghy de punt om ende 3. mijlen t' Zeewaert aen zijt / soo sult ghy als dan utwen cours doen 3. w. ende 3. w. ten 3. aen / waer- mede sult comen berckenen een Eplandt de la Beata ghenaemt / (dat is: vande Godtsali- ghe ghesep) / welcke is een leegh Eplandt / streckende oost ende west: twee mijlen west- waerder aen van dese Beata af / leydt ten Ep- landeken ofte Clippe / ghenaemt Alcobello, (het welcke hem inder nacht in't schinsel ver- thoont ghelijck een Schip: Als ghy de Beata ende Alcobello boozep zijt / soo sult ghy west ende west ten noorden aen loopen / naer den hoek Cabo de Tubaron toe / (dat is: van de Dape ghesep): In desen Antwoick blyven u 3. ofte 4. Eplandeken ofte Roodten / die men noet Los Frayles, dat is: de Monicken: Meer- men by de Cabo de Tubaron comt / so heeftmen eenen Antwoick / inde welcke is gheleghe een Eplandeken / Yabaque gheheten / t'welcke heeft noch meer andere Clippen ende Rissen

om hem ligghen / sijnde van een vuple grondt boven over dit Eplandeken heen / siemen et- lijcke gheberchten / die ghenaemt zijn / Las Sierras de dona Maria, anders Las Sierras de Sabana ghesepd: Als ghy met de lenghte van Yabaque over een zijt / soo sult ghy w. n. w. aen loopen: De Cabo de Tubaron is van eenen swert- schijnende hiebel / sijnde aen de Zee-rant af ghesloven / hebbende boven op sommighe witte plaetsen ghelijck als water- becken / binnen dese hoek ofte Cabo / is ge- legghen een Riebt van versh water / al waer- men Riebt-streken booz-ep Ballast vint / ghelijck als inde Riebt van Minijcka: Van hier af naer den hoek Cabo de Crus toe / sult utwen cours nemen n. w. aen / tot dat ghy booz ep't Eplandt van Nabassa zijt / daer aende n. zijde boozep loopende / ende so u by ghevalle de stroomen quamen te dijben aende supdzijde / soo sult daer op verbaecht wesen / (dat soo ghy in een groot Schip waert) / u te houden een goet stuck weeghs naer het n. w. daer van af / om te schouwen de doochten / die vande punt (A punta de Morante,) af steken / ende stre- ken tusschen dese punt ende Nabassa, ende men heeft daer op sommighe plaetsen over de vier vadem diepten / ende aende eynden van dien machmen loopen van op de 15. tot 20. va- dem toe.

Nabassa is een ront ende leegh Eplandt. sijnde over al black en effen aen de Zee-rant / van een afgeheicht landt / loopende aende n. zijde boozep dit Eplandt heen / sult utwen cours doen n. w. ende n. w. ten w. aen. Soo ghy be- geert te loopen langhs de Cabo de Crus heen / soo weet dat het eenen upstekenden hoek is / die hem vertoont (alsmen daer upter Zee op aen comt) / ghelijck oft 3p boven op vol ghe- boomten stont: maer is te landwaert in: Aen de oost zijde van desen hoek / is ghelegghen de Haven van Cabo de Crus.

Om nu te loopen naer't Eplandt de Pinos ghenaemt / soo sult ghy w. n. w. aen loopen / waermede t' selfde Eplandt sult comen te ber- kennen: Dit Eplandt de Pinos is van een leegh landt vol gheboomten / soo datmen van buyten upter Zee af comende / de boomen eer alst Eplandt comt te sien / streckt oost en west / heeft te middewegh drie hiebelen staen / waer van de middelste de grootste is.

Van dit Eplandt de Pinos af / naer de Ca- bo de Corrientes toe / sult w. n. w. aen loo- pen / met welcke cours ghy die sult comen te sien / desen hoek is aende Zee-rant van een af- gheicht land / hebbende boven op sommighe gheboomte van Palm-boomen staen: en aen- de westzijde heeft het een sant strandt / alwaer een Riebt is om te moghen ligghen: boven op dese Cabo de Corrientes staet eenen top / die boven alle andere hoeken upsteekt: Als ghy alhier naer binnen toe loopt / soo sult ghy in't land recht booz u upt comen te sien / een Lach van versh water / alwaer ghy u noodich we- sende / naer utwen wille booz sien muercht. Om van hier af te stylen naer de Cabo de Sant Anton toe / (wesende twee ofte drie mijlen te Zeewaert) sult w. n. w. aen loopen: Van't Eplandt de Pinos of / naer Cabo de Sant An- ton toe / heeftmen twee groote Antwoicken / te weten / den eenen ghelegghen van't Eplandt de Pinos af / naer de Cabo de Corrientes toe: ende d' ander van de Cabo de Corrientes af / tot de Cabo de Sant Anton toe: Al eer datmen comt by den hoek Cabo de Corrientes, so heeft men een punt

Geboente
van C. de
Tubaron.

Plaets van
een Riebt
van versh
water.

Cours nae
C. de Crus.

Cours om te
schouwen de
doochten van
de punta de
Morante.
Dypten by
punta de
Morante.

Geboente van
Eplandt
Nabassa.

Geboente
van C. de
Crus.

Desgeijck
van de Ha-
ven van
Cabo de Crus.

Geboente
van Eplandt
de Pinos.

Cours van't
Eplandt de
Pinos nae
C. de Cor-
rientes

Geboente
van Cabo de
Corrientes.

Plaets van
een Riebt
C. de Cor-
rientes.

Cours van
C. de Cor-
rientes nae
C. de Anton.

Gelegentheyt
van 2. groote
Antwoicken.

Befghelger
van d' piffa
de Guaniguanico.

Shedaente
bande abo de
San Anton.
Plaets van
een d'oochte
by d. Anton

Cours van
C. de d. d. d.
ton nae nieu
Spaengien.

Wat gront
darmt op 24
graden vint.

Wat wat
cours dat
men n. en 3.
met d' Eplā
la Bermeja
loopen fal.

Op wat
hoochte dat
men Torre
blanca te dē
cours.
Dermaninis
ge bande re
der van
Dietel en
Paulus.

Cours na de
velden van
Almeria.

Reutencken
aen de gront
alstien o. en
w. met de dē
der van Al
meria is.

Shedaente
bande geberch
te van d. pa
palo.

Plaets van
las Sierras
de Calaquote

Diepte 3 mij
le van't lant
van d' piffa
Villa Rica.

Hoochte van
de rivier van
Dietel ende
Paulus.
Befghelger
van d' d. d.
pos d' Alme
ria.

een punt ghenaemt La punta de Guaniguanico, ende sult boven ober't landt heen te lande-
waerts in/ comen te sien sommige geberchte/
die niet noemt Las Sierras Guaniguanico, de C.
de Sant Anton, is eenen lagen hoek vol ghe-
boomten/hebbende boven op sommige wil-
dernisse/heeft sant stranden/ en steet van hen
af een Banche ofte d'oochte/tot ontrent vier
mijlen weeghs noordwestwaert aen.

Seplende van dese C. de Sant Anton af/nae
nieuwe Spaengien toe/ te weten/ inden tijdt
bande Winter/ (dat is: van Augustus af tot
Martius toe/) so sult ghy uwen cours nemen
bupten d' Eplanden en Clippē (Las Alaclanes
genaemt) ont w. n. w. aen/ met dese cours sult
ghy comen (60. ofte 70. mijlen gesept hebbe-
de) gront te nemen/ welc sal wesen van Wisc-
aes ofte grof zand/ dit sult ghy albus vinden
tot op de hoochte van 24. graden: So ghy by
geballē quaet grōt te nemē/ op minder dā 40.
badē/seplende op de hooftz. cours/ so sult ghy
u houde op de cours van n. w. en. n. w. ten w.
en so wāneer dat ghy hier mede weder begint
te multipliceren/ en op meer diepten comt/ so
sult ghy weder op u eerste course van't n. w.
keert/ en so wāneer dat ghy de gront begint
te verliesen/ so sult ghy ontrent 20. mijlen w.
aen loopen/ waer mede sult comen te blijven
n. en 3. met het Epland Bermeja (dat is: t' roe-
de Epland ghesep) ober een: Van daer af sult
3. w. aen seplen/ tot op de hoochte van 20. gra-
den/ en so ghy't landt niet en saecht/ sult w. aē
loopen: want in dese tijdt en ist niet goet bene-
de de hooftz. hoochte te loope: En dese hooch-
te en cours sult comē te sien/ La Torre Blanca.
(dat is: den wittē Toorn)/ en so ghy by gebal-
le quaemt te verkenne de Rivier van San
Pedro, en San Paulo, soo weet datmen boven
ober dese Rivier/ sommige groene geberch-
ten heeft: maer niet te hoogh.

So ghy vint de diepten van 3. r. badē met
harde modder gront/ hebbende op sommige
plaetsen schulphens/ soo sult ghy van daer af
uwen cours doen 3. en 3. ten o. aen/ tot dat ghy
comt met de velden van Almeria ober een/ so
ghy quaet bā upter Zee af/ sult benede gront
soecken/ en bindende 30. ofte 40. badē by wij-
len swarte modder/ so zijt ghy met de Rivier
van Almeria o. en w. ober een/ tot ontrent 7.
mijlen van lant/ en so ghy quaemt te siē nae't
3. w. de geberchten/ ghenaemt Las Sierras del
Papalo, en dat de selfde d' een dooz d' ander sta-
ke/so zijt ghy daer n. o. en 3. w. van af: Wā hier
af sult uwen cours 3. en 3. ten w. aē doe/ waer
mede u de geberchten van Papalo sullē begin-
nen te openen/ welke u sullen maken 2. rōde
geberchte: Sult van gelijcken terstont comen
te sien Las Sierras de Calaquote, t'welcke zijn
sommighe rofachtighe berchshens/ dese regel
gheberghen comt aende Zee cant upt.

So ghy begeert gront te nemē by dē hoek
ofte punt van Villa Rica, (dat is de rijcke ste-
de gesept) so weet dat ghy sult bindē/ 3. mijlen
vant lant af/ 80. en 90. badē dieptē/ met mod-
der gront. De Rivier van San Pedro ende San
Paulo, is gelege op de hoochte van 21. graden/
en Los Campos d' Almeria, dat zijn de velden
van Almeria, op 20. graden/ Villa Rica la vieja,
(dat is: out Villa Rica, ofte rijcke Stede) leyt
op 19. graden: Villa Rica la vieja, zijn som-
mige geberchte/ waer van het een eynde aē de
Zee cant upt comt/ dese geberchte en zijn niet
seer hoogh/ maken veel openē ofte scheptfels/
(gelijck als de geberchten van Abano, diemen

noemt d' Ogelen/ strecken n. en 3. So ghy by
geballē van upter Zee aen quaemt/ en saecht
de geberchten van Villa Rica so sult ghyse co-
men te kennē/ daer aen dat se n. en 3. heen stre-
ken/ en de geberchte van San Martijn, streckt
o. en w. moechtse noch aen een ander dūck
kennen/ te weten/ dat so ghy bā aen liept/ daer
dicht by comende/ so sullen se u lager schijne te
wesen als die van San Martijn, die hoogher en
grover zijn als men daer aen de Zee cant by
comt: Sult oock by Villa Rica (3. mijle t' Zee
waert daer van af weseude) gront hebben/
t'welcke ghy by San Martijn niet hebben sult/
alwaent dat ghy daer maer een half mijl af
waert/ eyntlijcken al ist schoon datmen geen
kennisse van landt en heeft/ so sult ghy t' selfde
comen verkenne aende hooftz. rēckenē: Te
lywaert van Villa Rica is gelegen een Clippē
genaemt N. Bernardes, welke is int satte
ghelijck als een groot Suphers: Van Villa
Rica la vieja, ofte out Villa Rica af/ naer San
Ioan de Luz toe/ sult uwen cours nemen 3. en
3. ten o. aē/ en sult van onder de 30. badē naert
landt toe/ de gront vinden van Wisc aen/ en
op sommige plaetsen steet gront: By de Rivier
van Veracruz, sult ghy sant gront hebben/
ende op plaetsen modder.

So ghy bupten waert/ so weet datmē van
San Christoffel af/ tot San Ioan de Luz toe/ al-
temael daer langhs heen sant stranden heeft/
weseude o. en w. mei den hoeck genaet Punta
Gorda, (dat is: de v. te ofte grobe punt ghe-
sept) soo zijt ghy n. en 3. mettet Eplandt van
San Ioan de Luz ober een/ en weseude n. o. en
3. w. mettet Eplandt van onder de 40. badem
diepten naert landt toe/ so sult ghy daer rot-
sighe gront hebben/ ende op plaetsen Wisc-
aes/ ende bande 40. bademen buptenwaerts
witte modder gront.

So ghy quaemt van upter Zee af/ ende be-
gerden te wēt of ghy o. en w. mettet Eplā
ober een zijt/ so sult ghy mercken eenē hoogh
achtigen heubel/ die bande geberchte van Ve-
ta crus af steekt/ als ghy met desen heubel o.
en w. ober een zijt/ so zijt ghy van gelijcken o.
en w. mettet Eplandt/ moecht oock weten/
dat soo wāneer u het gheberchte van Sierra
Nevada (dat is: de besneuden Bergh) w. en
w. ten 3. van u af leyt/ so zijt ghy van ghelijc-
ken o. en w. mettet hooftz. Eplandt ober een:
Sult terstont comen te sien de punt van An-
ton Niquardo ghenaemt/ als oock Mendano
Montuolo, (ofte de hoochachtighen heubel
boven verhaelt) sult van ghelijcken comen te
sien den Oever bande Zee van Medellin, ende
aende zijde van't n. w. den hoeck van Pun-
ta Gorda: So ghy by geballē begheerden te
wesen (mette noozde winde) in dese Haven/ so
loopt op 18. en 20. badem diepten/ waer mede
sult comen door het Cansel van te loefwaert/
ghenakende het Wolwerck/ doch u daer van
wachende/ sultet setten aende loefzijde/ want
heeft te lywaert weynich diepten.

So ghy schept banden hoeck Cabo de San
Anton af/ inden tijt bande Somer/ naer nieu
Spaengien toe/ so sult ghy uwen cours doen
ontrent 20. ofte 30. mijlen west aen/ waer me-
de sult gront vinden op de diepten van 80.
badem/ weseude de gront van Wisc aen:
Van hier af sult west ende west ten zupden
aen loopen/ tot op dertich badem/ ende van
de dertich badem af west aen/ tot op de 20.
badem/ op welke cours ghy u in dese cōtrepe
houden sult/ ende comende op meer diepten/
sult w.

Reutencken
bande ghe-
bercht van
Villa Rica.
Befghelger
van d.
Martijn.

Shedaente
bande plaets
van d. d.
Bernardes.

Diepte on-
trent 24
gradien la
vieja

Shedaente
bande gront
by de Vera
crus.

Hoe datmen
met d. Toan
de Luz is/ als
men o. en w.
met d' piffa
Ojeda is.

Reutencken
alstien weten
volloftmē o.
en w. met by
Eplandt w.

Wāneer dē
men w. ende
w. ten 3. met
het eplandt is
Plaets waer
men te sien
comt de piffa
van Anton/
etc.

Op wat diep-
ten darmt dē
de d. d. d. loo-
pen fal.

Cours van
C. de d. d.
Anton nae
nieu Spaen-
gien.

Wat dieptē
datmen 30.
mijle van d.
Anton vint.

Cours om
door de Ep-
landen Isla
desconocida
ende Isla
d'Arena.

Daer dat
men kan
sierras de
S. Martin
comt te ken-
nen.

Cours van
de rivier van
S. Martin
te verkenne.

Plaets van
Isla blanca/
Isla Rio ri-
fias/ en Isla
de San Jo-
se de Luz.

Ghebaente
dant landt
van Rio Va-
rado tot Rio
de Vera
Crus.

sult w. ende w. ten 3. aen loopen / waer mede
weder op de vozighe diepten sult comen/ met
dese cours sult comen te passeren door de Ep-
landen van Isla desconocida, ende Isla d'Arena,
dat is: het onbekende Epland/ ende het
sandighe Eplandt ghesepdt: Van't Eplandt
La desconocida af/ naer het Eplandt d'Arena
toe/ w. ende w. ten 3. aen/ sult comen te verken-
nen t'gheberghte Las Sierras de San Martijn,
welcke zijn twee hooghe bergen/ makende int
midden een groot open ofte schepfel. Seplen-
de van dese gheberghten af/ sult west aen loo-
pen / met welcke cours sult comen te verken-
nen de Steen-roofse/ t'welcke eenen gecloven
bergh is: Van dese ghecloven bergh af/ sult n.
w. ende n. w. ten w. aen loopen / waer mede
sult comen te sien de Rivier van Modellijs,
t'welcke een laegh landt is/ ende wat meer te
loefwaert/ is ghelegen het Eplandt genaemt
Isla blanca, ofte het witte Eplandt/ als oock
het Eplandt Rio rissias, welcke Eplandt hem
van verre vertoont ghelijck als een seplent
Schip: Sult terstont het Eplandt van San
Joan de Luz int ghesicht krijghen: Sult we-
ten datmen bande Rivier ghenaemt Rio Va-
rado af/ tot de Rivier van Vera crus toe/ gants
gheen hoogh lant en heeft / dan alleenlick ee-
nen swartschijnende berch/ ghelegen boven de
voorzepde Haven/ etc.

Dat 65. Capittel.

Om te seylen van het Eylandt La Desseada af,
naer het Eylandt van Porto Rico toe, door't
Canael ghenaemt de Passagie.

Cours van
la Desseada
nae Porto
Rico.

Ghebaente
van d'plan-
den d'Estacio.

Diepten by
de Eplanden
d'Estacio.

Cours na de
Eplanden
Las Virgi-
nes.

Wat epland
datmen van
de Virgines
eerst int ge-
sicht onghet.

Ghebaente
van Isla de
Virgines.

Plaets van
een groote
Clippe.

Kentepcken
van dese Clip-
pe.

S Eplende van't Eplandt la Desseada af/
naer't Eplandt Porto Rico, (dat is:
de rijcke Haven gesept) willede loopē
door't Canael de Passagie ghenaemt/
(dat is de doortocht gesept)/ so sult ghy u beste
doen om te loopen tusschen d'Eplanden van
Monceratte, ende Redonda door/ ofte te loef-
waert/ dat is tusschen t'Eplandt San Christof-
fel, ende d'Eplanden d'Estacio door: Van daer
af sult uwen cours nemen n. w. aen/ ende een
wepnich meer te loefwaert naer d'Eplanden
d'Estacio toe/ t'welcke zijn 2. Eplandkens/
d'een wat grooter als d'ander/ hen by na ver-
toonende ghelijck als twee brooden: So ghy
daer by comt/ sult de diepten binde van 10.
12. tot 25. badem toe/ op de wepnich diepten
bande 10. 12. badem nae't landt toe/ heeft u
mit sant op de gront: ende op de 25. badem ist
swart sant: Om te seplen van dese Banche af/
nae d'Eplanden Las Virgines toe/ (dat zijn de
Maechden gesept) sult uwen cours n. w. aen
doen: (want de stroomen trecken alhier nae't
3. w. toe/) om te schouwen Santa Crus, wel-
cke street bynaest n. w. en 3. o. Sult wetē dat so
wanneer ghy int gesicht bande Virgines rōt/
dat het eerste t'grootste is/ waerom genaemt
wojt La Virgē gorda, ofte de vette Maecht/
en terstont comen d'ander verbolghens daer
aen/ zijn lancwerpent/ en hiebelachtige Ep-
landen/ strecken o. en w. en steken door de an-
deren/ hebbende sommige Clippen en kotsen
daer by heen ligghe.

Loopende aende zupdtzjide/ sult te midde-
wegen van dien/ een groote Clippe sien/ ghele-
gen twee mylen ter Zeewaert in: Dese Clippe
heeft tot een kentepcken een grauachtighe co-
leur/ en behalven dese so liggheender noch veel
meer ander Clippen: Om nu te weten waer-
neer dat ghy inde Passagie zijt/ loopende nae

Porto Rico daer langhs heen/ als ghesepd is/
so weet dat ghy sult comen te sien sommighe
witte Clippen/ die hen van verre vertoonen
ghelijck als een seplent Schip/ de wittichz van
dese Clippen comt hen van de Vogelen dierk.

So wanneer ghy dese comt te verkenne/ so
sult ghy daer recht op aen loopē/ en begeeten-
de te loopen door de Passagie/ sult uwe cours
doen tusschen dese Eplanden/ en d'Eplanden
Las Virgines door/ als ghy daer by comt/ soo
sult ghy n. w. aen loopen/ naer een elcyn Ep-
landt toe/ t'welcke twee mylen voortaan leyt/
genaemt Isla verde, dat is: t'groene Eplandt.

Comende met dit Eplandt ober een/ so zijt
ghy upt de Passagie/ ofte bupten t'Canael/ al-
daer wesende/ sult terstont comen te sien t'lat
van't Eplandt del Porto Rico, den eersten
hoeck van dien/ genaemt La punta do Loquil-
lo, leyt mettet Eplandt Isla verde oost en west:
Doo't by geballe gebuerde/ als dat ghy by de
voorz. Clippe zijt/ dat u de wint scherpte/
ende dat ghy daer niet te loefwaert voor by en
moecht / soo sult ghy daer aende 3. p. door by
loopen: want is oock een goet Canael van
18. tot 20. badem diepten/ met sant en Wisch-
aeg op de gront/ dit is te verstaen tot een myl
weeghs te ipwaert daer van af: Om te weten
wanneer datmen bupten t'Canael is/ (op dese
cours/) so moet u dese Clippe blijben int 3. o.
van u af/ wesende op de diepte van 30. badē/
met wit sant op de gront: Sult dan terstont
(als gesept is) uwen cours doen op't Eplandt
van Isla verde aen / loopende by de punt van
Loquillo, langhs t'lant van Porto Rico heen/
w. n. w. aen / ende soo ghy begerden te we-
sen inde Haven van Porto Rico, ende dat u
dunct dat ghy daer dien dach niet en moecht
aen comen/ so sultet overslaegh/ ofte op de 3. p.
inde Zee houden dijben/ soo dat de punt van
Loquillo 3. o. van u af blijt / en van de mid-
dernaecht voortaan / sult uwen cours verbol-
gen / om dieswillen dat de stroomen naer het
3. o. toe trecken: De mercktepkene diemē al-
hier heeft/ zijn dese/ te weten/ ober de Havē vā
Porto Rico, staet een Clupsenaers Capelle-
ken / op een hoogh Berghken / welck men
noemt Santa Barbora, ende vertoont hem int
schijnfel ghelijck als een witte vlacke op den
bergh/ en comende langhs de selfe heen/ sult
comen te sien het Clooster ofte Convent van
Santo Domingos, welcke mach liggen ontrant
een quartier myls vā dees Clupsenaers Cap-
pelleken af/ sult als dan terstont den berch sie/
die hem vertoont gelijck als een gecloven Ep-
land/ dit zijn de rechte kentepkenen van dese
Haven/ en om daer in te loopen/ sult de bergh
genaken/ doch nietste nae/ om te schouwe een
ondiepte die binnen den selfde bergh leyt/ sult
daer naer al wat ghy moecht achloeven / tot
dat ghy comt daerment anhiert / t'welcke is
recht teghens ober de hupsen die aen de ooster
zijde bande Haven staen/ etc.

Dat 66 Capittel.

De gronden ende diepten by de Custe ende
contreyen van nieu Spaengien.

In d'Eplanden genaemt die Alaclanes,
(gelegen tusschē t'Eplandt Cuba, en de
Custe van nieu Spaengien/ tegē ober
de hoeck/ ghenaemt Punta de Sant An-
ton,) heeftmen de gront van Wisch-aeg.

By het Eplandt Isla de Robos, modder ende
Zee-sleckkens op de gront:

Kentepcken
nen almen
inde Passa-
gie is.

Cours om
door de Passa-
gie te loo-
pen.

Plaets van
Isla verde.

Daer dat
men upt de
Passagie is.

De 3. myn-
ta de Loquil-
lo met Isla
verde leyt.

Kentepcken
om te weten
wanneer dat
men door't
Canael is.

Contsen nae
de punt van
Porto Rico.

Kentepcken
bande gront
van Porto
Rico.

Cours om in
de punt van
Porto Rico
te loopen.

Ghebaente
bande gront
by de plan-
den Alacla-
nes/ etc.

Ghebaente
bande gront
by Isla de
Robos.

By de

Soek de Re-
vier van de
Reyde/ etc.

Ghebaente
bande gront
op de Welde
in Almeria.

Diepte ende
gedachte van
de gront by
Villa Rica
ende de Top
tugas/ ofte
Schilt-pad-
den.

Diepte van
de gront by
Rio Panuco

Diepte ende
gront by Rio
Hermoso/ en
Rio de Pal-
mas.

Op de Revier van San Pedro ende San Paulo, bande 40. badem naer het landt toe/ schulpkens op de gront.

Op de velden ofte pleyen van Almeria, los llaños de Almeria, ghenaemt / op 40. badem sant gront/ en van daer af buytewaerts/ kinckhozentgiens ende Wisch- aers.

Op Villa Rica, (ofte rijcke Stede/) op 16. badem modder gront.

Oost ende west met de Clippen en drooghten / de Tortugas, ofte Schilt-padden ghe- naemt/ wit sant: n. v. ende 3. w. met de selfde Tortugas, kinckhozentgiens en roode schulp- ken / n. ende 3. met de selfde Tortugas, swart sant: noch oost daer van af/ rudfighe gront.

Op de Revier van Panuco, van de 40. badem buytewaerts/ wit ende root sant/ ende naer't landt toe modder gront.

Op de Revier genaemt Rio Hermoso, ofte de seloons Revier / bande 30. badem/ naer't landt toe/ wit sandt/ ende buytewaerts naer de Zee toe/ modder gront: by de Revier ghe- naemt Rio de Palmas, e de Montañas, (dat is: de Revier bande Palmen/ ende ghebergh- ten gheseyt) heeft men bande 40. badem nae't landt toe/ sant: maer niet te wit/ ende buyten- waerts modder met graen sandt vermenght.

Dat 67. Capittel.

De Courfen ende rechte kennisse vande Navi- gatie, ende vaert vanden hoeck genaemt Ca- bo de Lopo Goncalves af, tot de Revier van Congo ende Angola zuydrvaerts aen, aen de Custe van Guinea ende Aethiopen, met alle de streckinghe ende gheleghentheyt van dien.

Hooghte van
Cabo de Lo-
po Gonfa-
lves.

Ghebaente
bande Custe
van Guinea

Ghebaente
bande gront
by de Cate-
rina.

Regel om in
t' seyle lan-
des Cust
hooghte te
doen.

Eghe wane-
neert Con-
junctie is by
de winden
stroomen ge-
loep.

Seylende bande hoek genaemt Cabo de Lopo Goncalves af/ welke is gele- ge op de hooghte van een graen rupm/ aende 3. zijde van de Linea Equino- ctiael, aende Custe van Guinea, ofte Aethiopia, so weet dat dese Custe van daer af. voortgaen streckende is n. w. en 3. o. zijde van een blacke lanchwerpent landt/ men heeft bande diep- ten van 10. oft 9. badem af/ naer't landt toe/ altemael een gront gelijc het sant vade Sant- loopers/ te weten/ ober alle dese contrep/ uyt gesondert by den hoeck genaemt Cabo de Ca- terina, heeft men grof sandt / ende steentgiens op de gront.

So ghy aen dese ruste / in dese Navigatie eenich voordeel wilt doen / so moet ghy't alle nachten anchorē/ tot dat u de Terreinios (dat zijn de winden die van ober't lant af waepen) by comē/ doende alsoo uwen cours tot dat de Viraçoins, (dat zijn de winden die van upter Zee waepen/) aen comē/ om alsoo weder naer't lant toe te loopē/ tot dattet stil wort/ ofte dat ghy comt op de 10. badē diepten/ soo moecht ghy't setten tot een ander conjunctie van't op comē bade lant windē/ diemē albus dagelijc heeft op sijnen tijt/ als gesept is. So de stroomen alhier mette wint courseerdē/ soo mach- ment alijt vandē eenen boeck op den anderē winder/ hen te spwaert houdende/ als boven: de Coniunctie dat de stroomen met de windē loopen/ is niet een nieuwe Maen / te weten/ 2. dagē voor ofte na/ en by de dagē eer sy vol is. Soot u ghebeurden te loopen vanden eenen boegh op den anderen/ so sult u in sulcker boe- gen reguleren/ dat ghy altoos des moeghens by de Custe zijt/ om te ghenieten de windē die alsdan van ober het landt af comen.

De kentepcken van dattet lanchwerpent lant is/ zijn dese/ heeft etliche grobe heubelē/ diemen noemt As Serras do Santo Espirito, (dat is: t' gheberchte vanden heyligen Gheest gesept/ en wat voorder aen heeft men noch 2. ander heubelen/ welke seer wel te kennē zijn/ op dese contrep heeft men modder gront: Wat voorder aē/ sult ghy sien eenē hoogē bergh/ te weten/ binnen indē intwijck/ diemen heet Pal- mella: want heeft egentlijck de gelijcknisse van Palmella, gelegen tussche Lisboren en Se- tuval, van gelijcken sult ghy comen te siē/ wat voorder aē indē selfden intwijc een lāt/ t' we- ke streckt n. en 3. gelijc alsmender lanch loop- heeft dicht by de strant eenen groben blacken heubel/ welckmē heet Calcays, om dattet eeni- ge gelijcknisse heeft met Calcays, by Lisbore.

Sult gheadvverteert wesen/ dat al eer ghy't anchor (in dese contrep) op wint/ de seplen te laten vallen / om te sien of het schip ran upt treckē/ en soo't niet upt en treck/ so blijft ligge tot dat de Viraçon van upter Zee comt: want in dese cōtrepe so loopē de stroomē seer crach- tich/ van upt de Revier van Congo, na buy- ten toe/ door welke oorsake het Schip qua- lijc tan upt trecken.

Als ghy so verre comt/ als de plaets genaemt A Palmcirinha, (dat is: t' Wosken van Palm- boomen gesept) so weest getwaershout u dē anchor te laten vallen: want de gronden van desen dwers wegh zijn van moete modder/ door welke oorsake d' anchor s daer qualijc in vaten willen/ alsheren beeltijds upt.

So wanneer dat ghy zijt indē Revier van Congo, wesende op de diepten van 30. en 40. badem/ so sult ghy de gront comē te verliesen/ sult als dan de Sant-looper doe bin keere/ en als die verlopen is/ soo werpt loot upt/ soo sult ghy u terstont op 10. en 12. badē diepten binden/ te weten/ aen d' ander zijde vande Re- vier Congo, sulter tot op een steenwoep naer ofte mindet by het loopē/ en de beste cours is/ dicht by't lant heen: want en sout anders indē Revier niet mogen comē/ door't groot getwel vande stroomē/ daermen veel moeptens door heeft: want zijn de grootste ende crachtichste stroomē/ diemē by geniggeplaetē dier gelijckē vint/ comē tot ober de 12. mijlē t' Zwaert in.

Seylende van Congo af naer Angola toe/ op de selfde manier als boven gesept is/ en co- mende op 35. mijlē luttel min ofte meer voort aen/ sult comē te sien eenen hoogen bergh/ by welken bergh is gelegen een Plant/ genaemt A Ilha de Loanda: maer soo ghy niet seer dicht by't landt en zijt/ en sult het Plant niet sien: want is seer laegh ende black.

Soot gebeurde dat ghy by't lant quaemt op de hooghte van 6.7. graden/ so sult ghy co- men aende mont vande Revier van Congo, en sulter 10. mijlen t' Zwaert af/ veel tepckenē van sien/ te weten/ de groote stroomen/ dicke rieden/ crupderen/ met veel vane Saffern/ en so ghy by't lant quaemt/ op de hooghten van 7. en 7½. graden/ soo sult ghy ober al een black landt met gheboonten sien: Sult op dese con- trepe op de diepten van 18. en 20. badem ober al goede gront binden/ te weten/ bande 2. tot 2½. mijlen vane landt af/ men heeft alhier aen den ober vande Zee/ witte Dupnen/ die hen in't schijnsel vertoonen gelijc als sant stran- den/ en de gront daer dicht by is vane sant met steentgiens gemenght/ dit is te verstaen van de 7. tot op de 8. graden.

Sult weten dattet lant bande vijf graden/

Kentepcken
vande lanch-
werpent op
landt.

Plaets van
den hooght
Bergh Pal-
mella.

Desgelijc
vande Cal-
cays.

Waershou-
winge voort
opwintē dā
d' anchor.

So seker
waerom het
schip qualic-
ken upt loos-
pen can.

Waer dat
men vane
kens upt sat
laten vallen.

Diepte in de
Revier van
Congo.

Beschrijv-
ge vande be-
te cours om
mhe d' wint
te loopen.

Geleghetheit
van de Ilha
de Loanda.

Op wat
hooghte dat
men aen de
Revier van
Congo comē

Ghebaente
vande lant
alshien op 7.
en 7½. graden is.

Plaets vane
sommige wint
te Dupnen.

124 Welchrijvinge van verſcheyde hoochten, Gheviert/ en Havens/ etc.

Ghebaente
vande gromt
op 8. graden.

Goe ſchoone
Cuſten van
7. tot 8. gra-
den.

Op wat
hoochte kan
ſte Dertas
lept.

Hoochte van
de Cabo de
S. Vincente.

Rempecken
van de ſeue
Cabo. alſme
op 9. graden
is.

Gelaghtent
vande D. d.
is Paſqual.

Ghebaente
vande landt
zupden af
liggende/ etc.

zupdtwaerts aen/ altemael hoochachtigh is/
zynde de gromt daer by ober al van inopder/
ende men heeft een miyl van af/ de diepten
van 30. ende 35. vaden goede grondt/ zynde
ober al een ſchoone Cuſte/ ſonder datmenber
pet heeft te byeen/ dan datmen vooz ooghen
ſiet/ t'welcke is te verſtaen vande 7. tot de 9.
graden/ ende belanghende het landt vande 8.
graden zupdtwaerts aen/ is ſeer hoogh. Soo
ghy quaemt van upter Zee naer't landt toe/
op de hoochte van 7 1/2 graden/ ſoo ſult ghy
comen te ſien ſeven berghe ofte heubelt/ (wel-
ke ſtrecken n. w. w. ende 3. o.) genaemt As ſete
Serras, dat is: de ſeven Berghen.

Soo ghy by't landt quaemt op de hoochte
van 8 1/2 graden/ ſoo ſult ghy comen te ſien een
hoech landt/ ligghende ooftwaert van u af:
Deſe hoech heeft de gelijckenis inde vertoo-
ninge vande Cabo de San Vincente, ghelegen
aende Cuſte van Spaengien: Comende by't
landt op de hoochte van 9. graden ſchijnt/ ſo
ſiet naer't n. ofte n. o. ſoo ſult ghy de voorsz.
hoech ſien: heeft onder aen ſommighe witte
Dyppen ligge/ die wat meer t'Zeewaert upt
ſteken/ en doſt daerom niet byeen: want is
daer ober al ſchoon/ daerom moecht het landt
by gheuoer genaken/ om dat te verkenen.

Wefende op de voorszepde hoochte vande 9.
graden ſchijnt/ ſo ſult ghy ooftwaert aen/ te
landtwaert in/ comen te ſien een ronden berch
diemen heet Monte Paſqual: Als u de hoben
geſepden hoech blyvende is int n. o. ſo ſal hem
t'ander landt ſtrecken nae't 3. w. welcke is het
uyterſte landt/ gelegen by't Eplandt van
Loanda. Het landt dat ghelegen is zupden van
u af/ is een grof dick landt/ hebbende beneden
aende voer ſommighe roode en witte Dyppen/
met etlijcke clepne boomen hoben op/ welcke
ſien in't ſchijnſel vertoonen gelijck als Wyge-
boomen van Algarven in Spaengien.

Om nu te loopen binnen dit Eplandt van
Loanda, ſoo ſult ghy uwen cours doen recht
op't landt (dat 3. van u af leydt) aen/ cointer
by dicht by/ tot op een half miyl naer/ al hier
weſende/ ſoo ſult ghy zupdtwaert aen het
Eplandt comen te onderken/ het welcke ſeer
vlack ende van wit ſant is/ waerom men dat
ſeer qualijck ſien kan/ dan alſmen daer dicht
by is/ dit is de Haven van Angola.

Dit Eplandt van Loanda, heeft de ghelje-
kenis van een Eplandt/ ghebaemt A Ilha das
Carjins., ghelegghen aen de Cabo de Santa Ma-
ria, in't landt van Algarven, aende Cuſte van
Spaengien/ is van de ſelfde vlackte/ doch is
langher/ want heeft 7. mijlen inde lenghe:
Om du binnen dit Eplandt te loopen/ ſo ſult
uwen cours doen op de punt van het noozdt-
ooften aen/ daer wel dicht by comende/ tot op
een ſteentwerp naer/ en hebt daer gants niet te
byeen: want hebt alhier de diepten van 15.
vaden/ en is daer binnen ober al ſeer ſchoon/
dit is de Zee vande zijde van't Eplandt/ te we-
ten/ wel dicht daer by/ men heeft van dit Ep-
landt af/ tot het vaſte landt toe/ niet meer als
een vierendeel miyl/ en men en kan d'income-
ſte niet ontdekken/ vooz al eer datmen daer by
is/ ende ſoo daer eenighe Schepen inde Ha-
ven ligghen/ ſult ſien comen te ſien/ al eer dat
ghy't Eplandt ront onderſcheyden oft ken-
nen/ ende ſchijnt inde vertooninghe ghelijck
oft het boomen waren die op het land ſaen.

De uyterſte punt ofte eynde vande noozd-
poſtzijde van dit Epland/ is gelegē op de hooch-
te van 9. graden juſt/ daerom en laet u van
de Paſ- caerten niet verabuſeren: want ſom-
mige hebbenſe van op 9. graden/ en ander op
9 1/2 graden/ daerom en betrou u niet dan op
de gheen dieſe op 9. graden hebben/ te weten/
het eynde van het noozdt-ooften van het vooz-
ſepde Eplandt/ etc.

Conſerv-
in ſpania te
loopen.

Gefarch
waerom dat
men ſom va
qualijcku
den aan.

Ghebaente
van't plant
Loanda.

Diepten on-
der het Epl-
landt Loanda.

Wat geba-
te de Schep-
van haer ge-
te inde Zee/
die u de Zee
blygen.

Hoochte van
te eynde vande
noozdt-oofst-
zijde.

Hier naer volghen de graden ende hoochten van alle de princ-
pale Havens/ Ghevierten/ hoeken/ Eplanden ende plaetsen vande Navigatie
der Portugeſen ende Spaengiaerden/ ende de landen by den ſelfden ontdeckt/
ende eensdeels verwoont/ alles met hare rechte namen ende toenamen/ ghelijck
als ſy van de ſelfde ghenootent ende in hare Paſ ende Zee- caerten afgheteps-
kent zyn/ etc.

Indeneerſten, van den uyterſten hoeck van Portugael af, ghebaemt Cabo de Finifter-
ra, vervolghens de Cuſte van Portugael, Spaengien, ende Barbarien, tot
de Linea ofte Tropico van Cancer, ende van daer af de
Cuſte van Guinea langhs, tot die Linea
Equinoctiael toe.

De graden aen de noozdtzijde vande Linea.

R. Cabo de Finifterra, dat is: den hoeck van het uyterſte landt/ is ghelegghen op de hoochte van	43
R. De Eplanden van Bajona, zyn ghelegghen op	42
R. Porto de Portugal, dat is: Poſte poort/ lept op	41
R. As Barlangas, dat is: de Barles/ ligghen op	40
R. Liſboa, ofte Liſbotten/ ende het Eplandt van Tercera, op	39
R. Perſeviera ende het Eplandt Sintē Michiel, op	38
R. Cabo de San Vincente ende het Eplandt Santa Maria, op	37
R. Trasfalgar, ghelegghen aende Cuſte/ lept op hoochte van	36
R. Larache, is ghelegghen op de hoochte van	35
R. Sonja, lept op de hoochten van	34
R. Cabo de Cany ende Porto Santo, dat is: de heplighe Haven gheſept/ ghelegghen by het Eplandt Madera, lept op	33
R. Rio dos Saues, dat is de Gheviert van d'Elſten gheſept/ lept op	32
R. Het Eplandt van Madera, ofte het Eplandt van het hout/ lept op de ſelfde hoochte van	32
R. Taſſarama, is ghelegghen op de hoochte van	31
R. Mecca ende A Ilha dos Salvajes, dat is: het Eplandt van de Wilden/ op	30
Cabo	

R. Cabo de Non, ende d' Eplanden van Palma ende Lancarotte, vande Canarische Eplanden/ zijn ghelegghen op de hoochte van	29
R. A Ilha, ofte het Eplandt de Forte Ventura, lept op de hoochte van	28
R. Cabo de Bojador, ende het Eplandt van groot Canarien/ ende noch A Ilha de Hierro, ofte het Eplandt van het Hier/ zijn ghelegghen op	27
R. Angra dos Cavallos, dat is: de open Haven ofte Riede vande Paerden ghenaght/ is ghelegghen op de hoochte van	25
R. Rio d'Ouro, ofte de Rivier van het Gout/ lept op	24
De Linea ofte Tropico van Cancer.	
R. Angra, ofte open Haven van Goncalo de Sintra, op	23
R. Cabo das Barbas, ofte den hoek vande Paerden/ op	22
R. Cabo Branco, ofte den witten hoek/ lept op	21
R. Rio de Sao' Ioao', ofte de Rivier van Sint Jan/ lept op	20
R. Furna de Santa Maria, ofte Spelonche van Sinte Maria/ lept op	19
R. Sere Monte, ofte seven Bergen/ ende d' Eplanden van San Anna, San Vincente, Santa Luzia, en San Nicolas, ligghen op	18
R. Ante rotte ende Ilha de Sal, ofte het sout Eplandt/ op	17
R. Rio ofte Rivier de Canaga, ende het Eplandt Ilha de Maia, op	16
R. Cabo Verde, ofte den groenen hoek/ ende d' Eplanden de San Iago, ofte Sint Jacob/ ende Ilha do Fogo, ofte het Eplandt van het vuyl/ op	15
R. Rio ofte Rivier van Gambia, lept op	14
R. Rio das Ostras, ofte de Rivier van de Oesteren/ lept op	13
R. Cabo Roxo, ofte de paersen hoek/ lept op	12
R. Buguba, lept op de hoochte van	11
R. Rio do Pichel, ofte de Rivier van de Pan/ lept op	10
R. Rio ofte de Rivier van Cachecache, lept op	9
R. Rio da Serra Lioa, ofte de Rivier van der Leutinnen Bergh/ lept op	8
R. Rio das Palmas, ofte de Rivier van de Palmen/ lept op	7
R. Cabo do Monte, ofte den hoek van den Bergh/ lept op	6
R. Cabo dos Baixos, ofte den hoek vande Doochten/ ende de Nypha van San Iorgie, ligghen op	5
R. A Ilha ofte het Eplandt van Fernan do Poo, ende Cabo das Palmas, ofte den hoek van de Palmen/ ligghen op	4
R. Rio do Campo, ofte de Rivier van het Velt/ lept op	3
R. Rio do Principe, ofte de Rivier van de Prins/ lept op	2
R. Het Eplandt van San Thoma, ofte Sint Thomas/ lept op	1

Vande Linea, Aequinoctiael af, naer de zuidzijde, vervolghens de Custe van Congo, Angola, ende Aethiopie, tot de Cabo de bona Esperança toe.

De graden aen de zuydtzijde vanden Aequinoctiael.

R. Cabo ofte den hoek van Lopo Goncalves, lept op de hoochte van	1
R. Cabo ofte den hoek van Caterina, lept op	2
R. Angra da Iudia, ofte de open Haven vande Iudime/ lept op	5
R. Praya de San Domingos, ofte de strant van Santo Dominicus, lept op	6
R. Rio ofte de Rivier van Congo, lept op de hoochten van	7
R. A Ilha d'Acencao, ofte het Eplandt van den Hemelbaert/ lept op	8
R. Rio ofte de Rivier van Angola, ende het Eplandt van Loanda, ligghen op	9
R. Cabo Ledo, ofte den blipen hoek/ lept op	10
R. Rio ofte de Rivier van San Lazaro, lept op	11
R. Cabo dos Loubos, ofte de Rivier van de Wolven/ lept op	12
R. Monte Negro, ofte swarten Bergh/ lept op	14
R. Serra Parda, ofte het grauwe gheberchte/ lept op	15
R. Angra das Aldeas, ofte de open Haven van de Dopen/ ende het Eplandt van Santa Helena, ligghen op de hoochte van	16
R. Manga das Areas, ofte de sandighe Moutwe/ lept op	17
R. Cabo Negro, ofte den swarten hoek/ lept op	18
R. Os Mendoins ghenaght/ ligghen op	19
R. A Serra de San Lazaro, ofte het gheberchte van San Lazaro, lept op	20
R. Praya ofte de Straet van Ruy Pires, lept op	21
R. Cabo do Padrao, ofte den hoek vande Colosse ofte Colomne, lept op	22
R. Praya Fria, ofte de kouwe strant/ lept op	23
De Linea ofte Tropico van Capricorno.	
R. Ponta da Concepcao', ofte de punt van de ontfanghemisse/ lept op	24
R. Praya das Alagoas, ofte de strant van de Laken/ lept op	25
R. Feicao' da Boçao, ofte het satsoen vande mont/ lept op	26
R. Angra ofte de open Haven van Sant Antonio, lept op	27
R. Angra ofte de open Haven van Sant Thome, ofte Sint Thomas/ lept op	28
R. Angra ofte de open Haven van San Christoffel, lept op	29
R. Rio do Infante, ofte de Rivier van des Coninghs Soon/ lept op	32
R. Angra ofte de open Haven van Santa Helena, lept op	33
R. As Ilhas ofte de Eplanden van Tristan da Cunha, lept op	34
R. Cabo de bona Esperança, ofte den hoek vanden goeden hoop/ lept op	34 1/2

126 **Beschrijvinge van verscheyde hoechte/Rebieren en Havens etc.**

Vande Cabo de bona Esperança af, noordtvaert aen vervolghens de Custe, nae Soffala, Moçambique, ende Melinde, tot de Linea Aequinoctiael toe, alles aende zuydzijde vande selfde Linea.

R. Cabo das Agulhas, ofte den hoek van de Compassen/ leyt rupm op	35
R. Cabo do Infante, ofte den hoek van s' Conincks Soon/ leyt op	34 1/2
R. Cabo Talhado, ofte den ghecloden hoek/ leyt rupm op	34
R. Cabo das Vacas, ofte den hoek van de Koepen/ ende Bahya Formosa, ofte de Schoonen Bay/ zijn ghelegghen op	34
R. Cabo do Arecifse, ofte den hoek van t' Clif/ leyt op	33 1/2
R. Rio do Infante, ofte de Rebier van s' Conincks Soon/ leyt op	32
R. Ponta Primeira, ofte de eerste punt/ leyt schaers op	32
R. Terra do Natal, ofte het landt van Kerfms/ leyt op	31
R. Ponta ofte de punt van Santa Luzia, leyt op	28
R. Terra dos Fumos, ofte het landt van de roock/ leyt op	27 1/2
R. Rio d'Alagoa, ofte de Rebier van t' Lack/ ende het Eplandt van Ioan de Lisboa, ende den upersten zuyder hoek van t' Eplandt San Lourenço, op	26
R. Agoa de boa Paz, ofte het water van goeder vrede/ leyt op	25
R. Cabo das Correntes, ofte den hoek van de stroomen/ leyt op	24 1/2
R. Rio ofte de Rebier van Maraca, ofte Monemone, ende het Eplandt A Ilha do Macharenhas, ligghen op	21 1/2
R. Os Baixos da Iudia, ofte de droochten van de Iudium/ ligghen op	22
R. Cabo ofte den hoek van San Sebastiaen, leyt op	21
R. Rio ofte Rebier van Quiloan ofte Quiloane, leyt op	20 1/2
R. Soffala ende het Eplandt van Diogo Rodrigues, ligghen op	20
R. Porto ofte de Haven van Bango, leyt op	19 1/2
R. Rio ofte de Rebier van Cuama, leyt op	18 1/2
R. Os Baixos dos Garajaus, ofte de droochten van de Meutwen/ op	18
R. Rio dos bons Sinais, ofte de Rebier van de goede tepchenen/ op	17 1/2
R. A Ilha ofte het Eplandt van Brandao, leyt op	17
R. Het Eplandt A Ilha Primeira, ofte het eerste Eplandt/ leyt op	17 1/2
R. A Ilha ofte het Eplandt van Ioan de Nova, leyt op	16 1/2
R. Rio ofte Rebier van Angoxa, leyt op	16
R. Moçambique is ghelegghen op de hoechte van	15
R. Rio ofte Rebier van Santo Antonio, leyt op	14
R. Rio dereito, ofte de rechte Rebier/ leyt op	12
R. Het Eplandt Ilha do Comoro is ghelegghen op	11
R. Cabo del gado, ofte den dunnen hoek/ is ghelegghen op	10
R. Die Stadt van Quiloa leyt op	9
R. Het Eplandt A Ilha de Monfia, leyt op	7
R. Het Eplandt A Ilha de Zanzibar, leyt op	6
R. Het Eplandt A Ilha de Pemba, leyt op	5
R. As Ilhas dos tres Yrmaos, ofte de Eplanden van de drie Broers/ op	4 1/2
R. A Ilha do Almirante, ofte het Eplandt van de Almirael/ op	3 1/2
R. Mombassa ende de Rebier van Tacharigo, ligghen op	3
R. De Stadt ende Haven van Melinde, is ghelegghen op	2
R. De Stadt ende Haven van Pate, is ghelegghen op	1

De Linea Aequinoctiael.

De droochten ende graden van de havens hoecken, ende Revieren vande Linea Aequinoctiael af, tot die Straet ofte doorgaende enghte, O Estrecho de Mecca, anders het roode Meer, aende noordzijde vanden Aequinoctiael.

De graden aende noordzijde.

R. Barra boa, ofte de goede Haven/ ghelegghen op de hoechte van	1
R. De Stadt ende Haven van Brava, leyt op	2
R. De Stadt ende Haven van Magadoxo, leyt op	2 1/2
R. Zarzella, is ghelegghen op de hoechte van	6
R. Cabo ofte hoek van Guardafu, ende het Eplandt A Ilha de Sacotora, ligghen op	12
R. Van den hoek de Guardafu, binnewaerts naer de roode Zee toe/ te weten/ de zuydt Custe van dien.	
R. Mitc ende Barbora, zijn ghelegghen op de hoechte van	11
R. Zeila, leyt op de hoechte van	12
R. Het Eplandt A Ilha d'Alaca, is ghelegghen op	15
R. Het Eplandt A Ilha Soaquen, leyt op	18

Vande noordzijde van het Roode Meer, ofte die Straet van Mecca ghenaeemt.

R. T Oor, is ghelegghen op de hoechten van	27
R. Gyda, een Haven van de Stadt Mecca, daer Nachomet begraven leyt/ waer van dese Zee ofte Straet den naem heeft/ leyt op	20
R. Het Eplandt A Ilha de Zeyban, is ghelegghen op	15

Het Ep.

R. D et Eylandt A Ilha Camaram, leyt op de hoochte van	15
R. Adem, een fortresse die de Portugesen eertijds ghehad hebben: maer zynse nu al weergijt/ leyt op	13
De Custe van Arabjen, vervolghens tot de Straet ofte enghte van Persien , ende het Eylandt Ormus ,	
	22
R. F Artaque, leyt op de hoochte van	15
R. D iufar, leyt op de hoochte van	16
R. D e Eylanden van Curia , Muria , ligghen op	17
R. D et Eylandt A Ilha Macira, leyt op	20
R. C abo ofte den hoek van Rofalgare , leyt op	22
R. C uriata ende Masquate , ligghen op	23
R. H oor, is ghelegghen op de hoochte van	24
R. C abo ofte hoek van Mocandao , leyt op	27
R. D et Eylandt ende de Stadt van Ormus , leyt op de selfde	27
Van Ormus ofte Persien af, vervolghens de Custe tot de Cabo de Comorijn toe.	
R. C abo de Iasque , is ghelegghen op de hoochte van	25 1/2
R. R io de Sinde , anders de Rebier Indo genaemt/op	24
R. D e Stadt ende het Eylandt van Diu , leyt op	22
R. G oga, een Stadt ghelegghen binnen inden Intwisch van Cambajen , op	33
R. D e Stadt ende Haven van Chaul , leyt op	19
R. D e Stadt ende Haven van Dabul , leyt op	18
R. D et Eylandt ende de Stadt Goa , ende d' Eylanden Os Ilhas Queimados , ofte die verbzande Eylanden / ghelegghen aende selfde Custe / op	16
R. D e fortresse van Honor , ende d' Eylanden As Ilhas d' Angediva , op	14
R. B aticala, ende de broochten Os Baixos de Pandua , ligghen op	13
R. D e fortresse van Mangalor ende Monte de Ly , zyn ghelegghen op	12
R. C ananor ende Calecut , zyn ghelegghen op	11
R. C raganor ende Cochijn , ligghen op	10
R. D e fortresse van Cay Coulao , leyt op	9
R. C abo de Comorijn , het welcke is den uytersten hoek van de Custe / biemen eygentlijcken noemt van Indien / leyt op de hoochte van	7
Van het Eylandt Seylon , te vveten , aende oost ende zuydtzijde , om loopende naer het veften ,	
R. T rincanamalle, leyt op de hoochte van	9
R. O Capello de Frade , ofte de Monichs Kobel / leyt op	8
R. R io de Maracalou , leyt op	7 1/2
R. P ota de Gualle , ofte de punt bande Galepe / leyt op	6
R. C olumbo, een fortresse der Portugesen / leyt op	7
Vande Cabo de Comorijn af, vervolghens de Custe Choramandel , Oriza , Bengala , Pegu ende Malacca , tot den hoek Cabo de Sincapura toe.	
R. C abo ofte den hoek van Negapazan , leyt op de hoochte van	11
R. P ovoacao' de San Thome , ofte die Stede van sm Thomas / leyt op	13 1/2
R. D ie Stede ende Haven van Muselepatao , leyt op	16 1/2
R. A Punta ofte de punt van Guadovarijn , leyt op	27
R. O Pagode de Iorganate , ofte den Afgod van Iorganate , op	20 1/2
R. R io ofte de Rebier van Puacora , leyt op	19
R. R io ofte de Rebier van Palura ofte Paluor , op	19 1/2
R. A derradeira Terra alta , ofte het laetste hooghe landt / leyt op	19 3/4
R. R io ofte Rebier van Cayegare , leyt op	21
R. R io ofte Rebier van Ganges , anders Porto Piqueno , ofte de reynne Haven genaemt/ leyt op	22
R. D e Haven ende Stede van Aracan , leyt op	20
R. D e Haven ende Stede van Martavan , leyt op	16 1/4
R. H et uyterste eynde aende noordzijde van d' Eylanden Andeman , op	14
R. H et uyterste eynde aende zuydtzijde van de selfde Eylanden Andeman , op	11
R. D e Haven ende Stede van Tanasserijn , leyt van ghelijcken op	11
R. D e Haven ende Stede van Gunfalan , leyt op	8 1/2
R. D et Eylandt Pulo Cuto , leyt op	6 3/4
R. D e Haven ende Stede van Queda , leyt op	6 1/2
R. D et Eylandt van Gomelpola , ende het Eylandt Pulo Batum , ligghen op	6
R. D et Eylandt Pulo Pera , leyt op	5 3/4
R. D et Eylandt Pulo Pinor , leyt op	5 1/2
R. D e Haven ende Stede van Pera , leyt op	4 1/2
R. P ulo Sambillao , leyt op	4
R. P ulo Parcelar , ende d' Eylanden As Ilhas d' Aru , ligghen op	3
	Cabo

R. Cabo Rachado, ofte de ghecloven hoek/ leyt op	2
R. De Stadt ende foztresse van Malacca, leyt op	2
R. Cabo de Singapura, is ghelegghen op	1
Van het Eylandt Samatra, te vveten, aende noord- zijde van den Aequinoctiael.	
R. D e Haven van d'Achein, is ghelegghen op	4
R. De Haven van Pedir, leyt op	4
R. Cabo ofte den hoek van Tanjamburo, leyt op	5
De plaetsen ghelegghen aende zuydzijde vanden Aequinoctiael, foo aen het selfde Eylandt, als anders.	
R. T erra d'Arruen, ofte het landt van Arruen, leyt op	2
R. Ilha d'Ouro de Manancabo, ofte r Goude Eplandt van Manancabo, leyt op	3
R. De Haven van Campar, leyt op	4
R. De Straet ofte doorgaende enghte van tusschen het Eplandt Samatra, ende Iava major, ofte groot Iava, leyt op	5
R. A Ilha Iava major, ofte groot Iava, te weten/ te middelegghen/ leyt op	6
R. A Ilha do Fogo, ofte het buipighe Eplandt/ leyt op	7
R. A Ilha Solitaria, ofte het eenighe Eplandt/ leyt oock op	7
R. A Ilha Banda, ofte het Eplandt Banda, leyt op	5
R. De Eplanden vande Nagelen van Maluco, ligghen onder de Linea Aequinoctiael.	
Vande Cabo de Singapura af, vervolghens de Custe naer Sion, Camboja, Champa, ende China, tot de Revier van Liampo, ende Nanquijn, met sommige Ey- landen, alles aende noordzijde vande Linea Aequinoctiael.	
R. H et Eplandt Pulo Tymao, is ghelegghen op de hooghte van	2
R. De Haven ende Stede van Pan, leyt op	3
R. De Haven ende Stede van Patane, leyt op	7
R. De Haven ende Stede van Sion, leyt op	14
R. Punta ofte de punt van Cuy, leyt op	12
R. Enseada de Lion, ofte den Inwojck van Lion, leyt op	12
R. De Haven van Varela, leyt op	13
R. Het Eplandt Pulo Condor, leyt op	8
R. De Stede ende Haven van Camboja, leyt op	10
R. Het Eplandt Pulo Secir, van het landt/ leyt op	10
R. Het Eplandt Pulo Caron, leyt op	15
R. Het Eplandt Pulo Champello, leyt op	16
R. Het uiterste zupder epndt van het Eplandt Aynon, leyt op	18
R. Het epnde van het noordtoosten van het selfde Eplandt Aynon, leyt op	19
R. De Eplanden van Sanchoan, ligghen op	21
R. De Stede ende het Eplandt van Macau, leyt op	22
R. De Stadt van Canton, leyt op	24
R. Ilha Branco, ofte het witte Eplandeken	22
R. Ilha Formosa, ofte het schoone Eplandt	21
R. Ilha de Lamou, ofte het Eplandt van Lamou gheenaemt/ op	23
R. De Haven van Chabaqueo, leyt op	23
R. De Haven van Chincheo, leyt op	23
R. Enseada dos Camarons, ofte den Inwojck van de Barnaet/ anders Cayto genaemt/ leyt op de hooghte van	24
R. Het Eplandt Lequeo pequeno, ofte cleyn Lequeo, leyt op	25
R. A Ilha dos Cavallos, ofte het Eplandt van de Peerden/ leyt op	25
R. Ponto, ofte Cabo de Sumbor, leyt op de hooghte van	28
R. De Eplanden Asfete Yrmaas, ofte de seven Ghesusters / welcke sijn ghelegghen op den wegh naer Iapan toe/ ligghen op	29
R. De Eplanden van Syongican, ghelegghen aende Custe/ leyt op	29
R. De Eplanden diemen noemt van Liampo, ghelegghen aen de Custe/ strecken tot op	31
R. Het midden van het Eplandt Meaxuma, leyt op	30
R. Het Eplandt van Tanaxuma, is ghelegghen op	31
R. De Revier van Nanquijn, leyt op	34
R. De Eplanden van Iapan hebben altesamen inde longitudo ofte lenghte 130. mijlen/ ende het uiterste in het oosten/ is ghelegghen op	32
Van de Eylanden de Philippinas, anders de Lucons, ofte Manillas gheenaemt, aende noordzijde van de Linea Aequinoctiael.	
R. D e mont ofte incomste van het Canael ofte enghte van tusschen het Eplandt Lucon, ende het Eplandt Tandaya, leyt op de hooghte van	12
R. Het Eplandt Capuly, ende het Eplandt Ticao, leyt op	12
R. Het Eplandt van Masbate, leyt op	12

De Ep.

Beschrijvinge van verſcheyde / hoorchten / Rivieren ende Haven / etc. 129

R. Het Eplandt van Banton, lept op	12 1/2
R. Het Eplandt Rebuja, te weten / het noozher eyndt / lept op	12 1/2
R. De Eplanden de Virejes ghenamt / ligghe op	12 1/2
R. Het Eplandt Marindugue, lept op	12 1/2
R. Cabo de Dumarijn, van het Eplandt Mindoro ende de Eplanden van Luban, zyn ghelegghen op de hoochte van	13
R. De mont ofte inoniste vande Bay van Manilla, de hoofstade van het Eplandt Luçon, lept op	14 1/2
R. De Stadt van Manilla, lept op	14 1/2
R. Cabo ofte den hoek van Samballes, aen het Eplandt Luçon, is ghelegghen op de hoochte van	14 1/2
R. Cabo de Bullinao, aen het selfde Eplandt van Luçon, op	16 1/2
R. Cabo de Bojador, welke is den uptersten hoek / ghelegghen aende noozdrzide van het Eplandt Luçon, lept op	19
R. Het upterste Eplandt ghelegghen int noorden ende oosten van de Eplanden de Lequeos ghenamt / is ghelegghen op	29
R. De Eplanden A Islas de las Villas, anders de los Ladrones, ofte vande Dieven ghenamt / ligghe op	13

Van het landt van nieu Spaengien, ghelegghen reghens over het Eylant van Iapan.

R. Het Eplandt Isla de Sant Augustijn, aende Custe / ghelegghen op	30 1/2
R. Het Eplandt Isla de Sedros, ofte van de Sedre boomen / op	38 1/2
R. Cabo de San Lucas, beginsel van het landt van Callifornia, op	22
R. Cabo de las Corrientes, ofte den hoek van de stroomen op	19 1/2
R. De Haven van Acapulco, lept op	17

Vande Straet van Magallanes af, vervolghens de Custe van Braslien, tot de Linea Equinoctiael toe, aende zuydztzide van dien.

Graden aende zuydztzide van den Equinoctiael.

R. D E Straet ofte doorgaende enghte van Magallanes, op	71 1/2
R. Bahia de las Islas, ofte de Bay vande Eplanden / lept op	49
R. Rio de la Plara, ofte de Rivier van het Silver / lept op	34 1/2
R. Arreciffe, ofte het Clif / lept op	34
R. Bahia Aparcellada, ofte de banckachtighe Bay / lept op	31
R. Cabo da Ponta, ofte den hoek vande punt / lept op	32
R. Rio dos Negros, ofte de Rivier van de Swarten / lept op	31
R. Angra onde Sevio o Batel, dat is: de open Haven daermen het Boot ghesien heeft / is ghelegghen op	10
R. Ilha da Bahia, ofte het Eplandt vande Bay / lept op	19
R. Ilha de Santa Caterina, ofte het Eplandt van Sinte Caterine / op	28 1/2
R. Bahia do Repairo, ofte de Bay van het beschutsel / lept op	28
R. Rio do Estremo, ofte de Rivier van upter maten / lept op	27
R. Rio dos Dragos, ofte de Rivier vande Draecken / lept op	26
R. Ilha de Cananea, ofte het Eplandt van het Riet-bosch / lept op	25 1/2
R. Het Eplandt A Ilha Doropica, is ghelegghen op	25
R. Bahia, ofte Bay van San Vincente, lept op	24
R. Rio, ofte Rivier van Canane, lept op	24
R. Rio de Iancro, ofte de Rivier van Januarij / lept op	23 1/2
R. Cabo Frio, ofte de couden hoek / lept op	23
R. Bahia do Salvador, ofte de Bay van den Salichmaker / lept op	22
R. De dzooghten ghenamt Os Baixos dos Pargos, ligghe op	21
R. A Bahia do Espirito Santo, ofte de Bay van den Heplighen Gheest / op	20
R. Het Eplandt van Santa Barbora, op de selfde hoochten van	20
R. Rio ofte de Rivier van Santa Luzia, lept op	19
R. Rio de San Iorgie, ofte de Rivier van Sint Joris / op	18
R. Porto Seguro, oft een sekere Haven / lept op	17
R. Rio das Santos Cormos, dat is: de Rivier van Sint Cosmo ende Damlaen / op	16
R. Het Eplandt A Ilha de Santa Helena, lept van ghelijcken op	16
R. Rio da Praya, ofte de Rivier vande Strant / lept op	15
R. Rio dos Ilhas, ofte de Rivier vande Eplandkens / lept op	14 1/2
R. Porto Real, ofte de Conincklijke Haven / lept op	14
R. Bahia de Todos os Santos, ofte de Bay van Alderheplighen / lept op	13
R. Rio Real, ofte Conincklijke Rivier / lept op	12
R. Rio ofte de Rivier van San Francisco, lept op	11
R. Rio ofte de Rivier van San Michiel, op	10
R. Santo Alexo, is ghelegghen op	9
R. Cabo ofte den hoek van Sant Augustijn, lept op	8 1/2
R. De Steede van Olinda, is ghelegghen op	8 1/2
R. Pernambuco, ende het Eplandt van Ascencao, ofte Demeelbaert / ligghe op	8
R. Santo Domingos, lept op	7

Artipica,

130 Beschryvinge van verschepte hoochre/Rebire ofi Havens/etc.

R. Arrapica is ghelegghen op	6
R. Santa Roque, ende Santa Maria d'arribada, ofte onse lief Vrouwe vande ghearriveerde/ zyn ghelegghen op	5
R. Bahya, ofte de Wap van Sinte Lucas/ leyt op	4
R. Bahya das Tartarugas, ofte de Wap vande Schiltpadden/ op	3
R. Rio do Arreciffe, ofte de Rebire van het Clif/ leyt op	2

Vande Antillas, ofte voor Eylanden van Spaensch Indien, ende sommige plaetsen aen het vaste landt ghelegghen, alles aende noord-zijde vande Linea Aequinoctiael.

R. Isla la Desseada, ofte het begheerde Eplandt/ is ghelegghen op	15 1/2
R. Het Eplandt Marigalante, leyt op	15
R. Het Eplandt La Dominica, leyt op	15 1/2
R. Het Eplandt La Antigua, dat is: het oude Eplandt gheseyt/ leyt op	16 1/2
R. Cabo de Cantina, aen het vaste landt/ leyt op	9 1/2
R. Het Eplandt La Serrana ghenaeint/ leyt op	14 1/2
R. La Serranilla, ofte cleyn Serrana, leyt op	16
R. Cayman grande, ofte de groote Crocodijl, leyt op	19
R. Cabo de Sant Anton, aen het Eplandt Cuba, leyt op	22
R. Rio, ofte de Rebire van Sant Pedro ende Sant Paulo, leyt op	21
R. Los Campos d'almeria, ofte de Welken van Almeria, ligghen op	20
R. Villa Rica la vieja, ofte out Villa Rica, ofte rijcke Stede/ leyt op	19 1/2

De Havens ende plaetsen ghelegghen aende Custe/ diemen openlijcken noemt van Indien/ met die distantie ende verscheptenheyt/ gheleyche vanden anderen ligghen/ beginnende van het noorden af/ verdoelghens de Custe/ supderwaerts aen/ ghelijck als het selfde landt streckende is.

Inden eersten, so is te vyeten, dat de Custe diemen noemt van Indien, zijn beginnel neemt vanden Invijck (diemen noemt A Enseada de laquetra) af, beginnende van een plaets ghenaeint Elpero, &c.

R. Van Elpero tot Mangalor, zyn mijlen	8
R. Van Mangalor tot Patane, zyn mijlen	8
R. Van Patane tot den hoeck ghenaeint Punta de Diu, zyn mijlen	12
R. Van Diu tot het Eplandt ghenaeint A Ilha do Bette, zyn mijlen	9
R. Van Ilha do Bette tot Goa, een Stadt ghelegghen binnen inden Antwojck van Cambajen, zyn mijlen	20
R. Van het voorspde Ilha do Bette tot die Stede van Daman, zyn mijlen	26
R. Van Daman tot Surratte, een Stede ghelegghen inden Antwojck van Cambajen, zyn mijlen	8
R. Van Daman tot Danu, de Custe uptwaerts dooft aen/ zyn mijlen	7
R. Van Danu tot As Ilhas das Vacas, ofte de Eplanden vande Roepen/ zyn mijlen	7
R. Van As Ilhas das Vacas tot de Stede van Bacain, zyn mijlen	3
R. Van Bacain tot de Stede van Chaul, zyn mijlen	12
R. Van Chaul tot Danda, zyn mijlen	5
R. Van Danda tot den Antwojck ghenaeint/ A Enseada de Pero Soares, zyn mijlen	3
R. Vande Enseada de Pero Soares tot Siffardao, zyn mijlen	3
R. Van Siffardao tot Dabul, zyn mijlen	10
R. Van Dabul tot Sanguiserra, zyn mijlen	6
R. Van Sanguiserra, tot de Rebire vande Bettele, zyn mijlen	12
R. Vande Rebire van de Bettele tot Seyta por, zyn mijlen	3
R. Van Seyta por tot Carapam, zyn mijlen	11
R. Van Carapam tot de Hoofststadt van Goa, zyn mijlen	14
R. Van Goa tot Angediva, zyn mijlen	12

Van hier af soo begint de Custe ghenaeint Malabar, doch evenwel begrepen onder de Custe van Indien.

R. Van Angediva tot Batecala, zyn mijlen	12
R. Van Batecala tot de fortreffe van Barcelor, zyn mijlen	5
R. Van Barcelor tot het Eplanden ghenaeint Primeira Ilha, zyn mijlen	6
R. Van Primeiro Ilha tot de fortreffe van Mangalor, zyn mijlen	6
R. Van Mangalor tot Monte Fermofo, ofte schoonen Bergh/ zyn mijlen	4
R. Van Monte Fermofo tot Monte de Lijn, zyn mijlen	10
R. Van Monte de Lijn tot de fortreffe van Cananor, zyn mijlen	6
R. Van Cananor tot Calecut, zyn mijlen	8
R. Van Calecut tot Coulette, zyn mijlen	2
R. Van Coulette tot Chale ende Parangale, zyn mijlen	7
R. Van Parangale tot Tanor, zyn mijlen	3
R. Van Tanor tot Panane, zyn mijlen	6
R. Van Panane tot Cochijn, zyn mijlen	15

Van

Beschrijvinge van verscheyde hooghten/ Riviers/ en Havens/etc. 131

R. Van Cochijn tot een plaats genaemt Arbore de Porca, ofte den Boom vande Boch/	
ofte het Vercken/ zijn mijlen	9
R. Van Arbore de Porca tot Caule Coula'o, zijn mijlen	9
R. Van Caule Coula'o tot de fortresse Coula'o, zijn mijlen	6
R. Van Coula'o tot de Bareiras, ofte de Doelen ofte Hert-dupnen/ zijn mijlen	4
R. Van de Bareiras tot Brinjao, zijn mijlen	8
R. Van Brinjao tot het Eplandeken ghenaemt Ilha de Tarabancôr, zijn mijlen	6
R. Van Tarabancôr tot den hoek ghenaemt Cabo de Comorijn, zijn mijlen	6

Alhier volepndt die Custe diemen epghentlijcken noemt in gheheel Orenten/ de Custe van Indien/ waer onder begrepen is de Custe van Malabar, als boven: Alle d'ander Custen van Orenten/ hebben hare particuliere namen byten Indien/ als by vozen ghenoech aengewesen hebben.

Alle de verhaelde mijlen/ als noch alle die inde beschijptien van de Navigatien ende Itinerario verhaelt zijn/ zijn altesamen Spaensche mijlen/ van 17½ in een graedt/ het welcke zijn 15. duysche mijlen inde rekeninghe/etc.

Hier naer volght een instructie ende memorie van het vvraken ofte declineren van de Naelden vande Compassen, op de Navigatie ende Courfen van Portugael naer Oost Indien, soo in't gints varen, als in't vvederom keeren, ende op vvat plaetsen, ende hoe veel datse noordrveft ofte noordoosteren, dat is: het ghene dat die Naelde van het Compas vvijckt ofte vvraeckt, naer het oosten ofte vvesten, alles seer correctelijcken aengheteyckent, van de Portugaloische Stuerluyden vande selfde Navigatie ofte vaert, &c.

Sepende van Lissbonen af/ tot by naer den hoek van Cabo Verde, so nooydoosteren de Naelden ofte Lelien van de Compassen/ (dat is: naer't oosten wijckende/) twee derden deel van een streck ende meer.

Loopende van daer af tot op 4. ofte 5. graden/ aende nooydzijde vanden Equinoctiael, wesende 70. ofte 80. mijlen van de Custe/ soo waeracht de Naelde van het Compas naer het oost/ dat is nooydoosteren/ een halve streck/ ende so ghy waert 100. ende 120. mijlen van het land af/ soo salt nooydoosteren ½ van een streck.

Loopende by de Custe van Brasiliën/ tot op 7. 8. 10. graden/ aen de zupdzijde vanden Equinoctiael, soo salt Compas nooydoosteren ofte waken naer het oosten ½ van een streck/ dit is te verstaen alsme dicht by Brasiliën heen loopt.

Van dese hooghte af/ tot op de 17. 18. graden/ (op welke hooghte zijn ghelegghen de droochten/ diemen noemt Os Baixos dos Abrolhos,) soo salt Compas nooydoosteren ½ ofte ¾ van een streck/ dit is te verstaen alsme boven de 100. ende 120. mijlen van de Custe van Brasiliën niet en loopt.

Loopende vooz by de Eplanden van Martijn Vaaz, soo sal het Compas een streck ofte meer nooydoosteren.

Van hier af voortaen tot op de 33. graden/ so sal het Compas nooydoosteren ander halve streck/ tot op 70. ende 80. mijlen vooz by d'Eplanden van Tristan da Cunha.

Van daer af naer de Cabo de bona Esperança toe/ soo beginnen de Compassen weder mindet te waken/ ende soo ghy het Compas wel merck/ en dattet hadde een halve streck van het nooydoosteren/ so weet dat ghy dicht by de Cabo de bona Esperança zijt/ tot op de 30. ofte 40. mijlen ten hooghten daer van af/ want als ghy daer nooyden ende zupden met over een zijt/ so salt Compas ½ van een streck nooydoosteren.

Seplende van hier af voortaen/ so ghy het Compas comt te merck/ ende dat ghy't fier ende effen vindt/ soo weet dat ghy zijt 80. mij-

len oostwaert van de Cabo das Agulhas af.

Seplende naer Moçambique ende merckende het Compas/ soo het ¾ van een streck nooydwestert/ (dat is: waken ofte wijcken naer het westen/) soo weet dat ghy zijt nooyden ende zupden met den hoek genaemt Cabo das Correntes, ende wesende op 25. 26. tot op de 20. graden/ ende dat het Compas ¾ van een streck ofte meer nooydwesterten/ soo weest op u hoede van het Epland Sanct Lourenço: want sulc het terckont comen te sien.

So wanneer ghy met Moçambique over een comt/ soo heeft het Compas een streck van't nooydwesterten/ ofte een wepnich minder/ en heeft de selfde differentie tot de Linea Equinoctiael toe/ te weten/ de wegh nae Indien toe.

Wesende 200. mijlen oost ende west met de Daben van Goa, ofte met de Custe van Indien/ tot den hoek Cabo de Comorijn toe/ soo sal het Compas nooydwesterten ander halve streck/ ende aende Custe van Indien een streck/ ende ¾ van een ander.

Seplende van Cochijn naer Portugael/ tot dat ghy de Eplanden van Maldiva ghepasseert zijt/ zupden en zupdwesten aen/ soo sal het Compas waken ofte nooydwesterten ander halve streck/ tot op 8. ende 10. graden/ aen de zupdzijde vande Linea Equinoctiael, ende soo't ghebuerde dat ghy yet minder als d'ander halve streck bont/ soo weet dat ghy zijt by wesen/ dicht by de droochten genaemt A Saya de Malha, dat is de Dancier ofte het Wambays van sere Kinghen gheseyt/ om de ghelijckenis dieter van heeft.

Soo wanneer dat ghy zijt op 27. ofte 30. graden/ doende utwen tourt west aen/ soo sulc ghy bebinden dattet Compas een streck ende ¾ van een ander nooydwestert/ als ghy dit aldus bebindt/ soo weet dat ghy van zijt nooyden ende zupden met den hoek Cabo de San Roman, ghelegen aen het uiterste eynde van het zupdoosten/ van het Epland Sanct Lourenço.

Wesende nooyden en zupden met de droochten Os Baixos da India over een/ loopende naer het lande

132 Beschryvinge van't waek van't Compas/op verschepte plaats.

Het landt (Terra do Natal) toe/ op de 30. ende 31. graden / so salt Compas noozdwesteren 2. van een streck/ ofte wat minder/ ende sult wesen noozden en zupden met den hoek Cabo das Correntes.

Comende van op de 32. ende 33. graden boort aen/ ende bevindende dat het Compas effen en gelijck is/sonder pot naer't oosten ofte westen te waken ofte declineren/ so weet dat ghy recht onder de Meridiaen zijt.

Sult gheadvortert wesen/ t Compas wel ende te degen te merken/ datter niet een haer en faelgeert/ te weten/ houdende (in't peplen) een ooght toe/ om beter en scherper te sien: wás so ghy hier in komt te faelgeert/ so keunt ghy qualighen goede gissinghe maerken/ noech pet upt rechten dat deucht.

De Cabo de bona Esperança ghesaessert wesen/ loopende naer't Eplandt Santa Helena toe / soo noozdtoostert ofte waecht het Compas naer't oosten 3. van een streck/ ende in't Eplandt Santa Helena een halbe streck: Van't Eplandt Santa Helena af/ tot het Eplandt Açencon, ofte Assumption, dat is: Gemelbaert ghesep/ so noozdtoostert het Compas 3. van een streck.

Doe u gedenck dat so wanneer men comt van Portogael af/ naer Brasiliën toe/ tot op de hoochte banden hoek ofte Cabo de Sant Augustijn, en dit Eplandt van Assumption, so weet/ dat het Compas meer noozdtoostert ofte waecht naer't oosten/ hoe dat ghy oost/ waerdet ende verdet vande boorzepden hoek af zijt/ daerom wilter goede achttinge op hebben: want soo ghy't wel weet te peplen / salt bevinden datter hier niet over een comt / als ghesep is.

Van't Eplandt Açençoa' af/ tot de Clippe Penedo de S. Pedro ghesaemt / te weten / 20. ofte 30. mijlen by oosten daer van af/ so heeft het Compas een halbe streck schaers/ vande noozdtoosteren.

Van daer af 17. ofte 18. graden boort aen/ sult de Compassen fix ende gelijck vinden/ te weten/ wesen de zupden ende noozden met het Eplandt Santa Maria.

Van daer af boort aen/ so ghy ruyne wint vint/ in sulcker doegen dat ghy't Eplandt Flores set in't noozdwesten/ als van salt Compas 3. van een streck waken.

So wanneer ghy zijt op 70. ofte 80. mijlen naer by't Eplandt Flores, so hebt ghy't Compas fix ende effen.

In't Eplandt Payael, ende van daer naer't Eplandt Tercera, (vande Vlaemsche Eplanden/) salt Compas noozdtoosteren 3. van een streck/ ende van Tercera naer Lisbonen van 3. tot 2. van een streck.

Om nu te verstaen het waek ofte declineren van't Compas/so is te weten/dat alsmen is onder de Meridiaen/dat is: onder de Linea ofte streck/diemen versiert inden omloop bā het Firmament / vanden eenen Pool tot den anderen/te weten/recht te middewegē/crups/ wijs ober de Linea Equinoctiael, als dan soo heeft men alle Compassen (die goet en oprecht zijn) fix ende gelijck/sonder te waken naer't oosten ofte weste/ ende wesen de aen dreen ofte d'ander zijde daer onder han dāen/so waecht de Lelie ofte haelbe van't Compas aen d'een ofte d'ander zijde/te weten/alsmen is aēde zijde van't oosten/so waert de Lelie ofte haelbe van't Compas naer't westen / dat heeten wop noozdwesteren/ende alsmen is aēde west

zijde vande Meridiaen boorzep/soo waecht ofte declineert de haelbe van't Compas naer het oostē/dat heeten wop noozdoosteren/ waer mede dit nu gheuoerly verstaen ran worden/ om hen daer naer te reguleren/ als verhaelt is/ etc.

Sommighe vraghen ende antvvoorden, seet nut ende oirbaer te vveten, voor alle Zee-varende luyden.

Somen u'braegghden hoe veel graden datter zijn inde rondicheyt ofte omloop vande weereit.

Antvvoort. 360. graden / wesen de elcke graed van 15. dupsthe/ en 172. Spaensche mijlen.

Vraghe. Wat dingen zijn de Poolen vande weereit?

Antvvoort. Twee punten diemen imagineert ofte versiert/ daer't Firmament ofte de weereit op om dyaert.

Vraghe. Wat dinghen is de Linea Equinoctiael?

Antvvoort. Een versierden streck ofte dyaet / vanden oosten tot den westen / om de rondicheyt van de weereit ofte Firmament/ welke is het sechepel ende t' midden van tusehen beyde de Poolen / ende so waimmer de Son daer op is/ t'welcke is den 21. Weert/ en den 23. September / soo heeft men de daghen ende nachten eben lanch/ waerom Equinoctie ghesaemt wordt.

Vraghe. Wat dinc is Meridiaen?

Antvvoort. Is een streck ofte dyaet die men versiert inden omloop vande weereit/ bā den eenen Pool tot den anderen/ ende so waimmer dat u de sehaduwe comt in't midden van dese streck/soo is het uwe Meridiaen.

Vraghe. Wat dinc is Paralel?

Antvvoort. Alle dinghen ende plaetsen die niet u oost en west over een comē/ is Paralel.

Vraghe. Wat dinc is Tropico?

Antvvoort. Een streck ofte punt diemen imagineert ofte versiert/ inden omloop van't Firmament/welcke is het besteck/tot so verre hem de Son vande Linea af verlenghet/ en dan weder te rugge heert/ te weten/ den 21. Junij comt hy aēde noozdtzijde van den Equinoctiael, tot op 23 1/2 graden/ welke besteck ghesaemt wordt Tropico van Cancer, ende den 21. December comt hy aēde zupdzijde vande Equinoctiael/ op gelijcke hoochte van graden/ welke besteck ghesaemt wordt Tropico van Capricorno.

Vraghe. Hoe veel distantie isser van de Linea Equinoctiael, tot eenighe van de beyde Poolen?

Antvvoort. 90. graden / dat is: het bieren deel vanden omloop van't Firmament ofte Weereit.

Vraghe. Want dinc is Horizont?

Antvvoort. Is so veel als u gesicht streckt/ tot daer u dinct dat hem de Lucht met het landt ofte Zee bereenicht/ het welcke zijn 90. graden van u af/ dat is den Horizont.

Vraghe. Wat dinc is Zenith?

Antvvoort. Alle ghene dat in de Lucht u recht ober t' hooft staet/ dat is u Zenith.

Vraghe. Wat dinc is longitudo ende latitudo?

Antvvoort. Longitudo is de lenghde van den wegh diemē doet/ ende latitudo de brede.

Vraghe. So ghy waert onder de Pool van Artica

Setal van de graden van de weereit.

Wat de Poolen zijn.

Wande Linea Equinoctiael.

Wande Meridiaen.

Wat Paralel is.

Wat de Tropico zijn.

Wat distantie datter is bā den Equinoctiael tot den Pool is.

Wat den Horizont is.

Wande Zenith.

Wat longitudo en latitudo.

Ofte Com-
pas nemant
onder den
Pool 30nde
de coursen
wijf. n. can.

Artico ofte Noordt-sterre/of u dan het Com-
pas sal comen wijzen/ende te recht oordeelen
bande Coursc die ghy vaert?

Antvvoort. Jaen: want wesen de op die con-
trepe / sal u de naelde van't Compas daer't
ghestrecken is / opwaert getrocken worden te-
gens t'glas aen / so dattet daer door 30n ope-
ratie niet en sal moghen betoonen: maer daer
wat onder van daen wesen de / in sulker voe-
ghen dat de Pool gheen plaats meer en heeft.
dat naer hem opwaerts te trecken / so salmen
terstondt weder t'Compas in zyn effect heb-
ben/om u daer naer te mogen reguleren/ etc.

In wat
hooghte dat
men de Son
den 22. Junij
op de Custe
van Florida
30nde/vint

Vrage. Soo ghy waert den 22. Junij / by
de Haven van Havana, byde Custe van Flo-
rida ende nieu Spaengien / hoe veel sult ghy
dan op d' Astrolabio vinden int peplen van de
Son?

Antvvoort. Datmen op sulcken dagh sal
hebben de Son vooz Zenith / dat is recht o-
ver't hooft/ ende men en sal aen geenige zijden
schaduwte vinden/ soo sult ghy besien de decli-
natie van dien dagh/ende alle t'ghene dat ghy
behint van declinatie / dat selfde zijt ghy ver-
schepden van de Linea Equinoctiael af/nae de
Son toe/ ende dat is u hooghte.

Op wat
hooghte dat
men de Son
vindt sal de
23. Decem-
ber op de sel-
de plaats.

Vrage. Soo ghy u vout op de selfde plaats
den 23. December/wat sult ghy als dan op u
Astrolabio hebben int peplen van de Son?

Antvvoort. Op alsulcken dagh is de Son
verscheyden van de Linea Equinoctiael af/
23. graden / ende daer by voegende noch an-
der 23. maken te samen 47. graden / soo ghe-
brekender tot volcomenheyt bande 90. graden
noch 43. dese 43. graden sult ghy op de Astro-
labio nemen int peplen bande Son.

Wat een
graedt is.

Vrage. Wat binck is een graet?
Antvvoort. Van 360. graden ofte ghedeel-
ten/ daer de werelt met afghebeelt ende geme-
ten is/ so is de graedt een ghebeelte/ so dat een
waet een 360. part bande werelt is.

Of aende 5.
ende n. 30de
de declinatie
van de Son
60e hoogt is.

Vrage. Soo daer waren twee persooenen
moordende zupden van den anderen af / in
ghelijcker distantie/ oft dan den eenen soo veel
hooghten ende declinatie van de Son sal heb-
ben als d'ander?

Antvvoort. Ja: maer moeten wesen / den
eenen aende noordzijde en d'ander aende zup-
zijde van de Linea Equinoctiael, ende is te
verstaen den 22. Meert/ende 23. September/
als de Son op de selfde Linea is.

Wijmen 5.
grade bandt
declinatie
van de Son
heeft/hoe
veel dagmen
dat op de As-
trolabio ne-
men sal.

Vrage. Soomen waer op de hooghte van
10. graden/hebbende 5. graden van declinatie/
de Son ende schaduwte verscheyden / hoe veel
salmen dan op d' Astrolabio nemen?

Antvvoort. 75. graden/ ende 5. van declinatie/
zijn 80. soo ghebrekender noch 10. tot volboe-
ninghe van de 90. dit selfde is de Linea Equi-
noctiael, tusschen u ende de Son.

Een ander
vraag van
de Son.

Vrage. Soomen de Son ende schaduwte
aen een zijde hadde/wesende op de hooghte van
20. graden / hebbende 10. van declinatie / hoe
veel salmen dan op d' Astrolabio nemen?

Antvvoort. 80. soo ghebrekender tot de 90.
noch 10. en 10. bande declinatie zijn 20. welke
is de hooghte daermen op is.

Wijmen 4. of
5. daghen de
Son op 90.
grade neemt/
hoe veel
weeghs dat
men van alle
daghe seylt.

Vrage. Soo't gebeurden dat ghy de hooch-
te van de Son naemt 4. 5. ofte meer daghen
op 90. graden/ hoe veel weeghs suldp alle dese
daghen gheseylt hebben?

Antvvoort. Alle het gene dat de Son voozt
ghegaen heeft/soo dat alle de graden ende mi-
nuten / die ghy van declinatie op de selfde da-
gen vint/ dat zijn de mijlen ende wegh die ghy

ghebaren hebt/te weten soo de Son 6. graden
in in ofte meer gheresen ofte gedaelt waer/soo
hebt ghy van ghelijcken soo veel uwen wegh
verhoogert.

Vrage. Soo ghy waert pekers by't landt
op de hooghte van een graet/ aende Custe van
oost ende west / doende uwen cours van daer
af 89. mijlen west ende west ten noorden aen/
op wat hooghte ende hoe verde sult ghy als
dan van landt wesen?

Op wat
hooghte dat
men is als men
de hooghte
van 89. graet
aent landt
heeft / en 89.
mijlen w. en
w. ren n.
aenloopt.

Antvvoort. Op de hooghte van 2. graden/
ende 15. Duysche/ ende 17. Spaensche mij-
len van't landt af.

Vrage. So de Son waer op d'ette Tro-
pico, ende ghy op d'ander / wat rekeninghe
sult ghy alsdan make int peplen bande Son?

Als men op
d'ette Tro-
pico is/ en de
Son op
d'ander/wat
rekeninghe
darmt make
sal int peplen
van de Son.

Antvvoort. De Son is alsdan verscheyden
bande Linea Equinoctiael af/ 23. graden/
met noch 23. graden/ dat ghy daer af zijt/ zijn
te samen 47. soo gebrekender noch tot volboe-
ninge bande 90. / 43. dese salmen op d' Astro-
labio nemen / met dese sult ghy de declinatie
voeghen / welke zijn 23. soo maerfater te sa-
men 66. soo ghebrekender dan tot de 90. 23. graden/
dit selfde is de hooghte daer ghy op
zijt.

Om de de-
clinatie van
de Son te
weeren sonde
boeck/ etc.

Vrage. Soo ghy op eenighe plaetse waert/
ende wiist de hooghte wel daer't op leyt/ maer
en weet de declinatie van dien dach niet / hoe
sult ghy die sonder boeck comen weten?

Antvvoort. Neemt de hooghte bande Son
met die Astrolabio, ende t'ghene dat ghy vint
sult voeghen by de hooghte daer de plaetse op
leyt / ende alle t'gene datter boven de 90. ober-
schiet/ ofte onder de 90. gebreect/ dat is de de-
clinatie van dien dagh.

Vrage. Welck zijn de plaetsten bande We-
relt/daer't ses maanden dagh/ende ses maen-
den nacht is?

Op wat
plaetsten dat
het 6. maent
dagh/ende 6.
maenden
nacht is.

Antvvoort. Onder beyde Poolen van de
Werelt.

Vrage. Wat binck is de hooghte?
Antvvoort. Het ghene dat de Son rijst van
dat hy opt ofte op comt tot op den middaggh:
Van ghelijcken is hooghte de graden / diemen
heeft bande Pool tot den Horizont / oock me-
de so is hooghte alle het gene datmen verschey-
den bande Linea Equinoctiael af is.

Wat de
hooghte is.

Vrage. Hoe salmen weten de declinatie
bande Son?

Wijmen de
declinatie van
de Son wiist
sal.

Antvvoort. Men sal de Son peplen op den
12. Junius/ende wachtē dan tot den 23. De-
cember / op welke dach sult weder de hooch-
te bande Son nemen/ dit ghedaen hebbende/
sult de minste somme van de meeste af treckē/
en t'ghene datter overblijft salmen obermits
depen/ op dese maniere salmen die declinatie
te comen te weten.

Hoe veel de
Son op een
dagh mach
declinaten.

Vrage. Welcke is de grootste declinatie
die de Son op eenen dagh mach doen?

Antvvoort. 24. Minuten.
Vrage. Hoe veel graden rekenmen vooz
elcke streck van't Compas?

Hoe veel gra-
de een streck
van't Com-
pas is.

Antvvoort. 11. want 32 maels 11. ma-
ken 360. graden/ welke is den omloop van
de Weerelt.

Hoe verre de
Zupdt-ster
bande Pool
verscheyde is

Vrage. Hoe veel is de Zupdt-sterre ver-
schepden bande onsenlijcke Pool?

Antvvoort. 30. graden/ sonder daer dichter
ofte verder af te comen.

Wat Com-
pas beduyp.

Vrage. Wat beduyp het Compas?

Antvvoort. Den Horizont met den omloop
van de Werelt/ghedeelt in 32. ghebeelten.

Vrage. Wat binck is de Pas-caerte?

M m Antvvoort:

Wesgelycks
t' Astrolabij.

Waeromme
de streck van
het Compas
altmael
door den
Center loope

Antvvoort. Het landt ende die Zee.

Vraghe. Wat dincck beduyt het Astrolabio?

Antvvoort. Het vierendeel van de Werelt/
welcke zijn 90. graden.

Vraghe. Watom zijn de streken van het
Compas/ ofte inde Navigatie altmael eben-
gelyck/ ende passeren altmael door den Cen-
ter / op een maet sonder eenigh verschil inde
grootte vande rondicheydt / waerom reken-
men dan op een graet ende streck meer mijle
als op d'ander/ gesien dat 30 behoorden naer-
adrenant de mijlen ghelyck te hebben?

Antvvoort. De grootte Circulen ofte om-
loopende streken/ die de Equinoctiael natuer-
lijck heeft / te weten: de 32. graden zijn altesa-
men 1750. Spaensche mijlen: maer de cleyne Cir-
culen ofte omloopende streken / hebben d'een
min en d'ander meer/ naer de Elevatie van de
Polen/ in sulcker hoeghen/ dat hoe ghy naer-
der aende Linea Equinoctiael comt/ hoe u den
wegh langher sal wesen/ ende hoe ghy naerder
de Polen comt / hoe datse korter sal wesen:
want de Pool rijst ofte daelt een graet / ende
loopende langhs de Linea heen / soo een salse
noch rijzen noch dalen.

Vraghe. Hoe salmen des middaeghs moge
wetē wat die Son noozdoost ofte noozdwest-
teert/ te weten: op wat plaetsen vande Werelt
datmen soude moghen wesen?

Antvvoort. Men sal maken een Circule of-
te Ringhe int ront op de aerde/ ende settender
een Maelde ofte wat anders misden in / ende
verwachten alsoo den dagheraet dat de Son
opcomt / soo salmen als dan in't eerste uptco-
men mercken / waer dat de schadulwe heen
streckt / dit afgeteekent hebbende / sult den
abont verwachten/ tot dat de Son weder on-
der gaet/ doende als dan van gelycken/merc-
kende de schadulwe met een ander schreefken
ofte tepken af/ mettet welcke ghy u rekenin-
ghe sult maken / te weten: sult meten watter
van d'een schreef ofte tepken tot d'ander is/
ende deplent alsoo ruyfswijs/ in ghelijcker di-
stantie metten anderen / t'welcke sal wesen u
noorden ende zuiden / nu soo wanneer dat de
schadulwe van de Son op dese streck comt/
soo salt middagh wesen / om nu te weten wat
ende hoe veel dat de Maelde vaint Compas
noozdoost ofte noozdwesteert/ soo setter het
Compas by / soo sult ghy terstondt comen te
sien waer dat de Maelde ofte Lelie nger toe
wzaecht / ofte wijckt naer't oosten ofte naer't
westen/ ende hoe veel/ waer naer u muercht re-
guleren/ en u calculatie maken.

Vraghe. Waer sullen u de Maelden ofte Le-
lien van Compassen fix ende ghelyck co-
men?

Antvvoort. Onder de Meridiaen/ etc.

Hoe datmen
des mid-
daeghs sal
comen welc
hoe veel de
Son oost oft
noordweste-
steert.

• • • • •

Een zeker Extract ende Sommer van alle de Renten/ Domeynen/ Tollen/ Chyn- sen/ Imposten/ Tribuuten/ chienden/ derde penninghen/ ende in- comsten des Coninghs van Spaengien / over alle sijne Coninghrijcken/ Landen/ Pro- vintien ende Heerlijckheiden / soodanich als die alles upt de Originale Registrers der respectie Reken-camers ghetrocken zijn: Met een corte ende claere beschryvinghe/ van de regeringhe/ macht/ ende ascomste der Coninghen van Portugal: Door den selfden Jan Huyghen van Linschoten, upt den Spaenschen in onse Nederduytsche Tale ghe- translateert ende overgheset.

Tot den Leser.

A Engeste dat dese mijne It-
nerario ofte Schipvaert/
alleenlijcken is tracterende
vande Landen ende Custen
van Oost Indien / ende die
Aziatische contreren /
alle het welcke hupdens
daeghs is onder de regie-
ringe en t' gebiet vā den Coningh van Spa-
gien/ soo en heeft my niet breemt noch bupten
propoosten gedocht / alhier by te voeghen een
Extract en Sommer van alle de rente/ Do-
meyne/ en incomste van den selfde Coningh/
van alle sijne Coninghrijcken/ Landen/ Pro-
vintien/ ende Heerlijckheide/ gelijk als ick het
alles ghetrockē hebbe upt de Originale Re-
gisters der respectie Reken-camers / en upt
de Spaensche in onse Nederduytsche Tale ge-
translateert / waerinne niet alleen vertoont
wert d'incomste van elcke Provintie en Ju-
risdictie op sijn selven : maer oock mede van
alle die Steden ende gewesten van t' gantsche
Coninghrijck van Spaengien int particulier
met hare rechte namen ende toenamen/ so dat
men daer niet alleenlijcken upt mach scheppē
de vermakelijckheyt ende memoire van so-
danighe renten / in t' gheheel ende in t' bysonder/
maer oock van ghelijcken om te weten het
ghetal vande Steden en ghewesten van ghe-
heel Spaengien : Doyende het selfde aenghe-
naem / ootbaerlijck / ende oock vermakelijck
sal wesen / vooz alle liefhebbers van curieu-
seden.

Onderrechtinghe ende maniere, hoe ende met
vvat gelt datmen in Spaengien
reckent.

Eerstelijck soo is te weten / om dese na-
volghende verclaringhe wel te verstaē/
datmen in Spaengien is ghebruycken-
de de rekeninghe van Maravedijs / soo
wel in t' meesten als in t' minstē / ende passe-
rende over die hondert dupsent in t' ghetal / te
weten / thienmaels hondert dupsent / so is het
een Quento / dat is: eygentlijcken een miljoen
van Maravedijs ghesepd / met welcke twee
namen en verdelinghe/ullen de selfde incom-
sten aenghetwēsen worden / achtervolghende
d'ordonantie ende t' ghebruyck van des Co-
ninghs Reken-camers in Spaengien. Nu
soo is te weten / dat 34. Maravedijs doen een
Spaensche Real in spetie ofte Silber / ende
elf Spaensche Realen doen een Ducat / ende
elcke Quento ofte miljoen van Maravedijs/
doet soo veel als 267 1/2 Ducaten / 8. Realen/
en 26. Maravedijs: De Maravedijsen wor-
den geteyckent naer usantie van Spaengien/
te weten / als de somme passerende is over de
hondert / soo setmender dit / ofte diergelijcke
merck vooz/ beginnende als van van de dup-
sende opwaerts / om te lichter met het eerste
gesicht de somme te verbaeten/alle het welcke
wy om de lichterheyt wille / ende beste accor-
dantie / alsoo achtervolgen: want als nu met
dese verclaringe genoegh verstaen mach wor-
den/ van de gheen die daer onervaren in is.

Vande Renten, Domeynen ende incomsten des Coninghs, van zijn Coninrijcken van Spaengien,
Napels, Cecilien, Arragon, &c. Ende van alle z'n heerlijckheyden, behalven het
Coninghrijck ende Jurisdicte van de Croone van Portugal,
die vvy daer naer op haer selven sullen relateren, met
alle het ghene meer dies beroerende is.

De Sont
Spanden,
Chienē vā
de Zee/ die
van bupten
in Wisaen
comen Tol-
bupten in de
Steden van
Witona/
Horduna/ en
Valmascada
Chienē van
de Zee/ vooz
het Coningh-
cste vā Leon/
Chienē
vande Zee/
vooz de stad
Oviedo
Chienē vā
de Zee/ vooz
het Coningh-
cste vā Leon/
Chienē
vande Zee/
vooz de stad
Oviedo

R. **D**E Salinas, dat (zijn de Sont landen/) van de Croone van Spaengien / sijn jaer-
lijcks ghetaxert vooz des Coninghs incomste / dyle en tughentigh Quentos
van Maravedijs. 93 Quentos
R. Van de chienden van de Zee / van de Coopmanschappen die van bupten in Wis-
rapen comen / ende vande Provintien van Guipiscoa, ende van de vier Bergh Steden/
ghelegghen aen de Zee Custe/ betalen van alle Coopmanschappen/ te weten/ die nae Ca-
stilien te landwaerts gheboert worden/ van thien een/ het welcke ontfanghen wert in
de Tol-hupsen van de Steden van Victoria, Horduna, ende Valmascada, te samen
ghesommeert/ comt vooz den Coningh jaerlijcks 70 Quentos.
R. De chienden van de Zee / welcke comen vooz het Coninghrijck van Leon, ende passeren
dooz de Haven van Sanabria, ende Villa Franca, gheben des jaers 1 Quento.
R. De chienden van de Zee/ van het Prinsdom van Asturias, welcke passeren dooz de Stadt
van Oviedo, gelden jaerlijcks 375 / 000. Maravedijs.
R. De rente van het Vrebootschap van de Stede Bilbao, het welcke sijn van dingen die van
bupten comen / gelden jaerlijcks vooz den Coningh 490 / 500. Maravedijs.
M m 2 Dat

Onderrij-
singhe wat
Alcavalen
zyn.

Alle am-
bachten ende
neeringhen
moeten den
thiende pen-
ningen van
datse vercoo-
pen.

Alle de Alcavalen, Tercias, ende andere renten die de Coningh in Spaengien heeft in alle de Provintien/Stede Dorpen/ ende ghevesten/ van alle zijn Coninghrijcken ende heerlijckheiden/gelyck als elcke Stadt/ haer ghebiet ende ghedeelte in het bysonder verclaert gaet/ wat dat elck op brengt/ende op datmen tot meerder claerheyt mach sien ende verstaen/ wat dat dese renten van Alcavalen te segghen is/ soot is te weten/ datmen van alle goederen/ Coopmanschap- pen/Hupsen/Erven/ t'z'p wat dat het souden moghen wesen/ gheen upt ghesondert/betalen moet van thien een/voor den Coningh/ ende dat soo dick ende menichmael als sulcke goe- deren/ Coopmanschappen/ Hupsen/ Erven/ het z'p wat het is/ van d'een aen d'ander ver- rocht worden: dese thiende penninghen wor- den ghenaemt Alcavalen: Van ghelijcken die Ambacht-lieden/ Pant-werckers/ en de andere Creimers/ die in haerlieder Am- bachten/ ende Pant-wercken vercoopen/als oock inde Blesch-hupsen/ Visch-merchten/ Werberghen/het z'p van wat Ambacht/Pant- werck/ ofte neeringhe dat souden moghen wesen/ moeten altesamen/ als ghesepdt is/ van thien een gheben/ van alle het ghene/ en- de soo dicke als z'p yet vercoopen/ waar toe gheineenlijcken het meestendeel van de Steden/ ende haer ghebedten in alle plaet- sen van haer Jurisdicte/ met den Coningh verdraghen zijn/ ende ontfanghen alsoo de selfde Alcavalen, doende aen den Coningh betalinghe/ naer haer contract ofte pachtinge buypen alle oncosten des Coninghs: Daer en boven soo zynder noch inde Hoofst-steden

ende Provintien/ Onsfanghers van den Co- ningh/ die rekeninghe houden/ ende last heb- ben/ om te doen inhaleen ende ontfanghen/ re- leveren alle de Alcavalen die inde verpach- tinghe ofte contract ende gheselte van elcken Stadt ende hoer Jurisdicte veraccordeert is als oock van ghelijcken om te betalen van de selfde Alcavalen, de luros, dat zijn eenighe leenen die de Coningh gheordineert heeft/ aen sommighe personen/ om van de selfden haer betalinghe te hebben/ ende eenighe andere li- vancen ofte assignatien/ die op de selfde hare ordinaatien hebben/ van welcker betalinghen de koopshreben ontfangers hare rekeninghe gheben/ (van dat z'p alsoo betaelt ende ontfan- ghen hebben/ aende opperste reken ramer des Coninghs. Om nu te verstaen dat bande Tercias, dat is soo veel als derden penningh ghesepdt/ soo is te weten: dat van veel jaren herwaerts/ soo hebben de Pausen gheconce- deert/ ofte ghegunt aen de Coninghen van Spaengien/den derden penningh/ van alle de renten der Kercken ende ghelijckelike goede- ren/ ende dat tot hulpe van de oorloghen en- de bescherminghe van het Catholische ende Roomsche gheloof/ het welcke insghelijcks van de koopshreben Onsfanghers inghe- haelt ende ontfanghen wort ghelijckelijcken niet de Alcavalen, worden ghenoemt (als ghesepdt is) Tercias, wordende van ghelij- ken verpacht te samen met de Alcavalen, aen elcke Stadt ende Jurisdicte/ sommighe Alcavalen heeft den Coningh vercocht/ ofte permant tot een gabe ofte giste verrent/ waar van elck op zijn plaetse mentie ghemaect sal worden.

Inroos/zn
leent van de
Coningh.

Onderrij-
tinge van de
Tercias van
wie datse ge-
ordineert
zyn.

Posfaech
waer toe
datse gegebt
worden.

- R. **D**e Stadt van Burgos met hare Jurisdicte/ betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien 17 Quentos. 329 ✓ 880. Marabedys.
R. **D**et Balionschap van Burgos, het welcke wort ghenaemt/ de Bureba, is gheleght dicht by Burgos, gheeft jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien, ofte derden penningh 2 Quentos. 646 ✓. Marabedys.
R. **D**et gheberghen van Oca, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien 34 ✓. Marabedys.
R. **D**et Balionschap/ datmen noemt bande Provintie van Rioja, betaelt jaerlijck Alca- valen ende Tercien 3 Quentos. 757 ✓. Marabedys.
R. **D**et Balionschap datmen noemt van Hebro, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Ter- cien 2 Quentos. 346 ✓. Marabedys.
R. **D**et Balionschap ghenaemt den hoek van Hebro, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 402 ✓. Marabedys.
R. **D**e Stadt van Victoria, betaelt jaerlijcks aen den Coningh 269. Marabedys.
R. **D**e Provintie van Guipiscoa, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 181 ✓. Marabedys.
R. **D**et Pser van de selfde Provintie van Guipiscoa, betaelt jaerlijcks van Tol aen den Co- ningh 110 ✓. Marabedys.
R. **D**e seven Balionschappen/diemen noemt van out Castilien/ het welcke is inde ghebergh- ten/betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 942 ✓. Marabedys.
R. **D**e Dalepe van Mena, welcke is int selfde gheberghen van out Castilien/betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 225 ✓. Marabedys.
R. **D**e Provintie diemen noemt bande Stadt van Logroño, betaelt jaerlijcks van Alca- valen ende Tercien 7 Quentos. 746 ✓. Marabedys.
R. **D**e Stede van Iangas, ende haer Jurisdicte/ betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Ter- cien 152 ✓. Marabedys.
R. **D**e Stadt van Santo Domingo, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien 4 Quentos. 812 ✓. Marabedys.
R. **D**et Balionschap van de Stede Diego, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 545 ✓. Marabedys.
R. **D**et Balionschap van Cande, muñon, betalen jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien 4 Quentos. 612 ✓. Marabedys.
Het Bal-

Verhael bande incomsten vanden Coningh van Spaengien. 137

- R. Het Baliouschap van Castro Xeres, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 8 Quentos. 485 ✓. Marabedijjs.
- R. Het Baliouschap van Serrato ghenaemt / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 965 ✓. Marabedijjs.
- R. Het Baliouschap van Monfon, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 276 ✓. Marabedijjs.
- R. Nu soo is te verstaen dat alle het ghene datmen in out Castilien / Baliouschap noemt / is een Spaensche Provintie.
- R. De Stadt van Palencia, ende die Provintie van Campos, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 16 Quentos. 940 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Carion, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 4 Quen. 945 ✓. Ma.
- R. Het Baliouschap van Carion, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 2 Qu. 910 ✓. Ma.
- R. De blecken van Pedro Alvares de vega, betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 655 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Sahagun, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 2 Quen. 125 ✓. Ma.
- R. De Steede van Saldana, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 1 Quen. 13 ✓. Mara.
- R. Het Baliouschap van Perina, betaelt jaerlijchs van Alcavalen en Tercien 178 ✓. Ma.
- R. Het Baliouschap van Campo, het welcke zijn de geberghten / betalen jaerlijcx van Alcavalen ende derden penningh 1 Quento. 730 ✓. Marabedijjs.
- R. De Dalepe van Miranda ghenaemt / ghelegghen in de gheberchten betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende derden 557 ✓. Marabedijjs.
- R. De vier Steden diemen noemt van de Custe bande Zee / te weten / Laredo, Sant Ander, Castro de Vrdiales, San Vicente, betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 616 ✓. Marabedijjs.
- R. Het Prinsdom van Asturias, en de Stadt van Oviedo, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 12 Quentos. 345 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt van Lugo, ghelegghen in't Coninckrijck van Gallisien, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien, te weten / met de plaets van sijn Bisdom. 4 Quen. 137 ✓. Ma.
- R. De Stadt van Modonedo, ghelegghen in't selfde Coninckrijck van Gallisien, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 732 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt van Orenso, ende haer Jurisdiccie in Callisien, betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 6 Quentos. 505 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt van Sint Jacob in Gallisien, int Latijn Compluto genaet / en die Jurisdiccie zijn van Nertsbisdom, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 18 Qu. 212 ✓. Ma.
- R. De Stadt van Tuy, ende die Jurisdiccie van sijn Bisdom in Gallisien, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 5 Quentos. 827 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Ponte Ferrara in Gallisien, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 975 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt van Leon, ende de plaetsen van sijn Jurisdiccie ende Bisdom / betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 6 Quentos. 350 ✓. Marabedijjs.
- R. De plaetsen bande Stadt / ende het Bisdom van Astorga, in't Coninckrijck van Leon, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 455 ✓. Marabedijjs.
- R. De Dorpen ofte blecken van de Abden van Leon ende Astorga, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende derden penningh 797 ✓. Marabedijjs.
- R. De Parochien diemen noemt van Salas, int Prinsdom van Asturias, betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 231 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt van Samora, ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 15 Quentos. 525 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt van Toro ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 11 Quentos. 112 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Viena, toebehoorende den Hertoch van Ossuna, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende derden penningh / ofte Tercien 62 ✓. Marabedijjs.
- R. De Dalepe van Guyrena, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 335 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Barisal de la Coma, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 250 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt van Salamanca ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 24 Quentos. 300 ✓. Marabedijjs.
- R. De Stadt Rodrigo ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 14 Quentos. 345 ✓. Marabedijjs.
- R. Die Jurisdiccie van Trigeros ghenaemt / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 417 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Olmillo, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 47 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Tordeillas ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 600 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Valla dolid ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 29 Quentos. 730 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Torde Humos, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 827 ✓. Mara.
- R. De Steede van Medina del Campo ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 31 Quentos. 375 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Olmeda ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 149 ✓. Marabedijjs.
- R. De Steede van Nava ende sevenkercken / betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 333 ✓. Marabedijjs.

138 Verhael vande incomsten vanden Coningh van Spaengien.

- R. De Stede van Madrigal, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 682 ✓. Marabe.
R. De Stede van Arenalo ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 5 Quentos. 310 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Avila, ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
19 Quentos. 365 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Segovia ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 12 Quentos. 480 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Aranda de Duero ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende
Tercien 3 Quentos. 350 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Roa, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quen. 515 ✓. Mara.
R. De Stede van Gumiel de Yzan, toebehoorende den Hertoch van Ossuna, betalen jaerlijcx
van Alcavalen ende Tercien ofte derden penningh 154 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Sepulueda ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 3 Quentos. 540 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Soria ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
10 Quentos. 282 ✓. Marabedijs.
R. De Jurisdiccie vande Stadt ende t' Bisdom van Osma, betaelt jaerlijcx van Alcavalen
ende Tercien 4 Quentos.
R. De Steden van Agreda ende Tarazona ende haer Jurisdiccie / betalen jaerlijcx van Alca-
valen ende Tercien 2 Quentos. 83 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Molina ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 5 Quentos. 792 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Siguença ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien
3 Quentos. 662 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Cuença ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 24 Quentos. 645 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Huete ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
17 Quentos. 916 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Villa Rexo de Fuentes, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
2 Quentos. 517 ✓. Marabedijs.
R. De Provintie diemen noemt het March-graefschap van Villena, t'welcke zijn de Steden
van Timihilla, Albasette, La Roda, San Clemente, ende die Stadt van Villena ende haer
Jurisdiccie / betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 31 Quen. 503 ✓. Marabe.
R. De Stede van Belmonte, betaelt jaerlijcx van derden penningh alleenlijcken: want de Al-
cavalen behooren den Marchgraef toe. 476 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Murcia ende haer Jurisdiccie / betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
14 Quentos. 820 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Lorca ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
5 Quentos.
R. De Stadt van Cartagena ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 2 Quentos.
R. De Stede van Alcaras ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 16 Quentos. 984 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Segura de la Sierra, en haer Provintie en Jurisdiccie / t'welck is vā t' Me-
sterschap van sint Jacob / betalen jaerlijcx vā Alcavalen en derden. 11 Qu. 91 ✓. Mar.
R. De Stede van Villa nueva de los Infantes ende haer Provintie / t'welcke men noemt El
Campo de Moyel, is vā t' Meesterschap van Sint Jacob / betalen jaerlijcx van Alca-
valen ende Tercien 8 Quentos. 664 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Ocaño, en die Provintie / diemen noemt van Castilla, welcke is vā t' Me-
sterschap van sint Jacob / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 23 Quentos.
R. De Stadt van Guadalaxara ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende
Tercien 11 Quentos. 64 ✓. Marabedijs.
R. De Steden van Plos en Poso, betaelen jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 160 ✓. Mar.
R. De Stede van Almonacid ende Provintie van Sorita, welcke is vā t' Meesterschap van
sint Jacob / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 188 ✓. Mara.
R. De Steden van Vzeda, Talamanca, Tordelaguna, ende haer Jurisdiccie / welcke zijn van
het Aertf-bisdom van Tolledo, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
18 Quentos. 250 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Yepas, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en derden. 423 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Alcala de Henares ende haer Jurisdiccie met die Stede van Biravega, zijn
van het Aertf-bisdom van Tolledo, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
16 Quentos. 210 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Madrid ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
23 Quentos. 250 ✓. Marabedijs.
R. Het Graefschap van Puño en Rostro, dat is: een buyst in t'aensicht gheseyt / betaelt jaer-
lijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 262 ✓. Marabedijs.
R. De Steden van Cuba ende Grinos, welcke toebehooren Don Alvaro de Mendoza, welcke
ontfanght de Alcavalen, betaelt alleen van Tercien 117 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Galapagar, behoort den Hertoch van Infantadgo toe / betalen jaerlijcx van
Alcavalen ende Tercien 160 ✓. Marabedijs.
R. De Stede van Illescas ende haer Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
2 Quentos. 297 ✓. Marabedijs.
R. De Stadt van Tolledo ende haer ghedeelte / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
73 Quentos.
De renten

- R. De renten vanden dienst van't gheberghte/te weten/ t'ghene dat betaelt wort vande ryge-
naers van't Dee/ dat naer't landt van Estremadura passeert om te weyden / is jaerlijcx
weert dooz den Coninck 19 Quentos. 503 ✓. Marabedijns.
- R. De vlercken van't Hoozschap van sint Jan/ betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
7 Quentos. 55 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Almagro ende haer Probintie/ welke gheheint wort de Campo de Ca-
larrava, is van het Meesterschap van Calatrava, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende
Tercien 7 Quentos. 120 ✓. Marabedijns.
- R. Van ghelijcken d' Alcavalen vande truppen ende groentcheyt / diemen in dese selfde Mees-
terschap vertooft/gelt jaerlijcx dooz den Coninck 3 Quentos. 438 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Ciudad Real, betalen jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 4 Quen. 150. Ma.
- R. De vlercken gelegen inde contreye/ genaemt het Archidiaenschap van Telavera de la Rey-
na, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 14 Quentos. 326 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Placencia ende haer Jurisdicctie/ en die vlercken diemen noemt van't Archi-
diaenschap/ betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 18 Quentos. 475 ✓. Mara.
- R. De Stadt van Truxillo ende haer Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
12 Quentos. 224 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Caceres ende haer Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Ter-
cien 7 Quentos. 850 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Badajos, ende haer Probintie en Jurisdicctie/ betalen jaerlijcx van Alcava-
len ende Tercien 9 Quentos. 972 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Alcantara, Jurisdicctie ende Probintie/ is van't Meesterschap van Alcan-
tara, betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien 9 Quentos. 403 ✓. Marabedijns.
- R. Van gelijcken so gelt iaerlijcx d' Alcavalen vande truppen en groentcheyden (die vercocht
werdt om in de selfde contreyen te weyden) dooz den Coninck 3 Quen. 481 ✓. Mara.
- R. De Probintie van Serna, welke is van't Meesterschap van Alcantara, betaelt jaerlijcx
van Alcavalen ende derden. 7 Quentos. 570 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Merida ende haer Jurisdicctie/ welke is inde Probintie van Leon, wesende
van het Meesterschap van Sint Jacob/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende derden.
21 Quentos. 234 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Fuente el Maestro, ende hare Jurisdicctie/ is inde Probintie van Leon, van
het Meesterschap van Sint Jacob / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
6 Quentos. 973 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Guadalcanal en Jurisdicctie/ is van't Meesterschap van sint Jacob/ betaelt
jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 305 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Xeres de Badajos, (is van't Meesterschap van sint Jacob/ met haer Ju-
risdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 7 Quentos. 100 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Sevilla haer gheheelte ende Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen
ende Tercien 182 Quentos. 387 ✓. Marabedijns.
- R. De Renten diemen heet vande heerlijckheyt vande selfde Stadt / gheeft jaerlijcx aen den
Coninck 2 Quentos.
- R. De Steden van Palma ende Guelues, toebehoorende de Grauen van Palma ende Guelues,
betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 235 ✓. Marabedijns.
- R. De Steden van Tevar ende Ardales, toebehoorende de Marchgzaef van Ardales, betalen
jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 235 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Ilerena ende Jurisdicctie/ is inde Probintie van Leon, van't Meesterschap
van sint Jacob/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 3 Quen. 125 ✓. Mara.
- R. De Stadt van Cadiz, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende derden 8 Quen. 452 ✓. Mara.
- R. De rente van Cadiz, diemen heet vande Almadras, dat is: de visscherpe vanden Wisc/ diemen
heet Atun, gelden t'een iaer dooz't ander/iaerlijcx 3 Quento. 35 ✓. Marabe.
- R. De Stadt van Gibraltar, betaelt alleenlijcken den derden penningh / ofte Tercien: want
zijn byp vande Alcavalen, dooz gunst vanden Coninck/ gelt iaerlijcx 1 Qu. 500 ✓. Ma.
- R. De Stadt van Xeres de la Frontera ende Jurisdicctie/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende
Tercien 21 Quentos. 50 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Carmona ende Jurisdicctie/ betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
9 Quentos. 450 ✓. Marabedijns.
- R. De Steden van Lora en Sete filla, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 680 ✓. Mar.
- R. De Stadt van Ecija met sijn dooz Steden/ betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
15 Quentos. 500 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Cordova ende Jurisdicctie/ betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
48 Quentos. 995 ✓. Marabedijns.
- R. De contreye vande plaetsen gheheint Rea lengos van Cordova, betalen jaerlijchs van Al-
cavalen ende Tercien, ofte derden penningh 17 Quentos. 316 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Anduxar ende Jurisdicctie/ betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
4 Quentos. 800 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Wieda ende Jurisdicctie/ betaelt iaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
11 Quentos. 640 ✓. Marabedijns.
- R. De Stadt van Baeca ende Jurisdicctie/ betaelt iaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
17 Quentos. 316 ✓. Marabedijns.
- R. De Stede van Quexada, betaelt iaerlijcx van Alcavalen en Tercien 1 Qu. 415 ✓. Mar.
- R. Het Adelantaetschap van Carcola, betaelt iaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
6 Quentos. 885 ✓. Marabedijns.
- R. Het Graeffschap van Sint Esteven, betaelt iaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
1 Quento. 340 ✓. Marabedijns.

149 Verhael vande incomsten vanden Coningh van Spaengien.

- R. De Stede van Martos, ende Jurisdiccie, is van't Meesterschap van Calatrava, vant ghe-
deelte van Andalufen, betaelt van Alcavalen ende Tercien 11 Quent. 436 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Jaen ende Jurisdiccie/ betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
15 Quentos. 909 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Granada ende Jurisdiccie / betalen jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
42 Quentos. 910 ✓. Marabedijs.
- R. De zijde van't Coninckrijck van Gzanaden/ plaghen te gelden (te weten) eerder die Mo-
rilcos ofte Gzanadijnen upt herdbeben waren / 42 Quentos / gelden nu ter tijdt maer
22 Quentos.
- R. De renten diemen heet Aguela ende Avisles van Granada, gelt jaerlijchs vooz den Coninck
2 Quentos. 750 ✓. Marabedijs.
- R. De Stede van ofte Stadts van Loxa ende Alhama, in't Coninckrijck van Granada, beta-
len jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 650 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Baca in Gzanaden ende Jurisdiccie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende
Tercien 10 Quentos. 626 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Guadix in Gzanaden ende Jurisdiccie / betaelt van Alcavalen ende Ter-
cien 6 Quentos. 395 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Almena in Gzanaden ende Jurisdiccie / betaelt jaerlijchs van Alcavalen
ende Tercien 3 Quentos. 80 ✓. Marabedijs.
- R. De Steden van Almunecar, Mutril ende Salabrena in Gzanaden/ betalen jaerlijcx van Al-
cavalen ende derden 2 Quentos. 643 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Malaga in Gzanaden/ betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
16 Quentos. 269 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Veles Malaga in Gzanaden/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien
3 Quentos. 519 ✓. Marabedijs.
- R. De Stede van Pulchena, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en derden. 410 ✓. Marabedijs.
- R. De Stadt van Ronda ende Jurisdiccie / betaelt jaerlijchs van Alcavalen ende Tercien
5 Quentos. 334 ✓. Marabedijs.
- R. Het Eplandt van Canarien geeft den Coninck jaerlijcx 4 Quentos. 850 ✓. Marabedijs.
- R. Het Eplandt van Tencriffe geeft den Coninck jaerlijcx 3 Quentos.
- R. Het Eplandt La Palma gheeft den Coninck jaerlijcx 2 Quentos. 400 ✓. Marabedijs.
- Den dagelijcschen dienst/obligatie/ ofte contributie/ die de Coninckrijcke ofte landen
van Spaengien/ jaerlijchs aenden Coninck betalen/ zijn waerbich 104 Quentos/ 305 ✓.
Marabedijs. Nu so is te weten/ dat dese daghelijcksche dienst/obligatie/ ofte contributie/
gedeeft wert dooz alle de Provincien/ Landen ende Steden van Spaengien/ onder t' volck
die gheen Leenheeren/ Ridders ofte Prelaten en zijn/ dan onder dien/ welkenamen noemt
t' gemeen Populus/ inghesetenen ende onderdanen/ dese doemen een peder schatten ende
betalen/ naer de qualiteyt ende vermoghen van elck een/ moeten des jaers een sekere som-
me geben/ en dat naer die waerdye van herlijeder goederen/ welke jaerlijcksche schattinge
ofte contributie/ is t' een jaer dooz t' ander/ de vooz3. somme van 104 Quen. 305 ✓. Marabedijs.
- R. De Tollen vande thiende penninghen vande dzooge Habens/ (dat zijn die passagiens
van te landt) vande Coninckrijcken van Vallencia, Arragon ende Navarre, diemen betaelt
van alle goederen ende waren / die upt Spaengien nae de vooz3. landen gheboert wer-
den/ soo wel van't incomen/ als van't upthoeren: want alle de goederen die van't eene Co-
ninckrijck in't ander verboert worden/ betalen altesamen den thierenden penningh/ welke
Tollen ofte thienden vande vooz3. Coninckrijcken/ te weten/ vande dzooge Habens ofte
passagiens/ gelden t' een jaer dooz t' ander/ des jaers 49 Quentos. 35 ✓. Marabedijs.
- R. De dzooghe Habens ofte binnenlandtsche passagiens/ incomsten ofte uptgangen/ die
van't Coninckrijck van Portugael strecken/ naer de lande die onder de Croone van spae-
gien gheleghen zijn/ epghentlijcken Castillen ghenaeamt/ gheben den Coninck jaerlijcx van
thienden vande goederen en waren/ die daer heen en weer dooz passeren/ t' een jaer dooz t'
ander. 34 Quentos. 115 ✓. Marabedijs.
- R. De Wollen die jaerlijchs upt Spaengien getrocken/ en verboert werden naer alle we-
ghen/ gheben van elcke sack/ (wegende ontrent 10. Aroben. wesende peder Arobe 25. pont)
diemen upt Spaengien naer buptens landts voert/ twee Ducaten/ torbehoozende d' inge-
bozen ende inwoonders: maer den vreemden Man moet betalen vier Ducaten vooz peder
sack: dese Tol beloopt t' een jaer dooz t' ander/ des jaers 53 Quentos. 586 ✓. Marabedijs.
- R. Het opperste Almorarisschap van Sevilla/ het welke de selfde Stadt vande Coninck
ghepacht heeft/ vooz 154 Quentos. 309 ✓. Marabedijs s' jaers/ dese renten zijn de thien-
den van alle Coopmanschappen/ ende waren van Peerlandt/ Wyckrijck/ Engshelandt/
Portugael/ Italien/ etc. van alle wegghen comende van bupten/ om albaer te lossen/ geben
altesamen van thien een/ vooz den Coninck/ t' welke genaemt wort Almorarisaigo/ comt
t' een jaer dooz t' ander/ de vooz3. somme van 154 Quentos. 309. Marabedijs.
- R. Het Almorarisschap van Spaenschs Indien/ het welke de selfde Stadt van Sevilla
ghepacht heeft vanden Coninck/ des jaers vooz 67 Quentos/ ende is van alle Coopman-
schappen/ die in Sevilla gheladen ende ghescheept worden naer Spaenschs Indien/ Bra-
len in Sebillen den 20. penningh / ende comende in Indien / betalen de selfde waren noch
eens den 20. penningh/ soo dattet op de rekeninge den 10. penningh comt te wesen/ t' wel-
ke t' een jaer dooz t' ander de vooz3. somme is bedraghende. 67 Quentos.
- R. De renten die den Coninck heeft vande Muntten van Spaengien/ te weten van peder
marck Silber/ dat inde selfde Muntten gheslagen en bearbeijt wort/ zinde elck marck seg
Ducaten aen Silber/ betaelt een Grael in specie vooz den Coninck: dese rente wort genoemt
El Señoreaxo de la Moneda: Ende de munte van Sibilien brenghet alleen soo veel op als
alle d' ander/ ghelijck dese rente is/ des jaers waert vooz den Coninck 22 Quentos.

Den

- R. Den Coninck heeft verpacht aende Fuchsiaers van Aulburch/de Meesterschappē van Sint Jacob/ Calatrava ende Alcantara, booz 98 Quentos s'jaers / en zijn alleen de Tollen van't Cozen/ Wijn/ Olje/ende andere dinghen die den thienden penninck betalen/ die de Meesters in bozighen tijden plaghen te hebben: In dese Tollen en zijn niet begrepen de Tercien noch Alcavalen, die noch buyten blijven/ als op een ander gheseyt is: Dese Meesterschoppen zijn vande opperste Crupf-heeren/van dese dyle oorden/te weten/van S. Jacob/ Calatrava ende Alcantara, de welcke plaghen oberste ofte hoosden te hebben / diemen Meesters noemden/ ghelijck als die obersten van Rodes ende Malten, ofte gelijck als van de Cloosters ende Religieusen/met beloften van onderdanicheyt ende sekere puncten t'oberverē/alst oock noch hupdens daegh is/ welcker obersten plaghen te wesen (als een ampt van grooten aensien ende auctoziteyt/) van des naesten bloetverwanten des Conincks/ ofte oock wel sijn kinderen/ hebbende haer eyghen landen/ besit ende volcomen comanement ende ghebiet: maer de Coninghen van Spaengien hebben nietter tijdt allentkens onder haer ghetrocken/ bedienende ofte ten minsten presenterende/ als nu selfs/ als Meesters ende obersten van alle Crupcen/Comendozien/ende oordenen/waer van de verpachtinghe van de selfde Meesterschappen aen hem comen/ als hoven/ comt als gheseyt is.
- R. Noch heeft den selfden Coninck verpacht de Crupden/en het groenicheyt vande Weyden/vande boozscheyden Meesterschappē/om het Wee daer op de weyden/ des jaers booz de somme van 98 Quentos.
- R. De Coninck heeft verpacht het Quicksilver van Almalen ghenaemt/ in't gheberghte van Sierra Morena, in't Velt van Calatrava, des jaers booz 37 Quentos.
- R. De Bullen ofte aclaets Vrieten vanden Paus van Roomen / diemen noemt de Santa Crusada, gheben den Coninck jaerlijck alle onkosten afghetrocken 73 Quentos.
- R. Het welcke gherebuceert in onse Nederlandtsche Munte/comt te bedragen ober de seshien Connen schats. 200 Quentos.
- R. De rente ghenaemt Subsidio, welcke is dat alle Priesters ofte gheestelijcke personen/ die eenighe beneficien ofte renten hebben/ te weten/ van Kercken/ Cloosteren/ Cappellen/ Clupsen ofte dies aenlevende/moet een peggelijck betalen een sekere somme/ende dat conformē sijn Stipendio Sallarijs, beneficie/ende qualiteyt / ende naer dat het in een peder Bisdorn verbeelt comt/ende dit tot hulpe vande onkosten ende oorloghen/ teghens die ongheboobigen ende Ketters/waer van de meeste Kercken ende Cloosters met den Coninck verdraghen zijn in maniere van pachtinghe/booz een sekere somme s'jaers / diese hem hoven alle onkosten moeten opbrengghen ende leveren / dese Subsidio is een jaer booz het ander waerdich 65 Quentos.
- R. Noch so geben alle Bisschoppen ende Kercken van Spaengien/jaerlijcks aen den Coninck tot hulpe van de onkosten/teghens d'ongheboobighen ende Ketters/ 110 Quentos.
- R. Dese rente ofte obligatie wert genaemt El Excusado, het welcke de Paus geconcedeert ofte ghegunt heeft / dooz sijn Brevis, ofte Patente Apostolica Romana, aen den Coninck van Spaengien/ soo dat de Coninck mach kiesē upt elcke Capelle van een peder Kercke/ een ontfangher/ van die de thienden vande Gheestelijckheyt ende Kercken ontfangen/als daer is van't Cozen/Verst/ Wijn/Olje/etc. ende alle andere dinghen diemen pluckt/ ende wassen/ende de selfde Gheestelijckheyt ende Kercken levert den Coninck/hoven alle onkosten by en by anck/ t'een jaer dooz't ander/de boozs. somme van 110 Quentos.
- R. De Mine van Guadalcana, ghelegghen in't landt ghenaemt Extremadura, in het gheberghte van Sierra Morena, placht te gelden/ te weten/ het Silver datmen daer des jaers upt trock/ 187 Quentos: maer hoe veel dattet nu ter tijt op brenghet/en is gheen sekerheyt af: want is seer ghedebilletert ofte verslapt.
- R. Alle de Landen van Spaengien gheben den Coninck jaerlijcks van obligatie/diemen noemt de Exercitio, booz de Slaven ende Galep-boeben / ende tot onderhout vande Galen. 7 Quentos. 750 ✓. Marabedij.
- R. Die rente ghenaemt de la Moneda Forera, dat is: een Munte ofte penningh die een peder persoon jaerlijcks moet betalen van obligatie/ te weten/ elcke heertstebe seben Marabedij s'jaers/ t'3p van wat conditie/staet/ofte qualiteyt die soudē moghen wesen/welcke rente beloopt t'een jaer dooz't ander/des jaers 6 Quentos. 656 ✓. Marabedij.
- R. Het ghene dat den Coninck jaerlijcks van Spaenschs Indien comt/is de somme van 300 Quentos.
- R. Het Coninckrijck van Navarre gheeft jaerlijcks aen den Coninck / de somme van 35 Quentos. 500 ✓. Marabedij.
- R. De Coninckrijcken van Valencien, Arragon ende Catalunien, gheben des jaers (behalven andere diensten ende obligatie/) aenden Coninck 75 Quentos.
- R. De Eplanden van Sardinien, Majorca ende Minorca, en heeft de Coninck gheen profijt af/ om dat de renten ende incomsten van dien ghedespēdeert ende verbaen worden / in de bewaringhe ende bescherminghe van de selfde/ ende somtijts meer van doen wesende.
- R. Het Coninckrijck van Cecilien geeft den Coninck jaerlijck 375 Quentos.
- R. Het Coninckrijck van Napoles, t'landt van Pullia ende Callabria, gelden jaerlijck van alle renten booz den Coninck 450 Quentos.
- R. Het Hertochdom van Milanen geeft den Coninck jaerlijck 300 Quentos.
- R. De Probintien van Nederlandt ende Bourgongien/plagen te geven aenden Coninck jaerlijck 700 Quentos.
- R. Maer teghenwoordich in dese troublen ende gheduerighe oorloghe en canmender gheen claerheyt noch sekerheyt af weten.
- R. De verpachtinghe ofte rente van de Croesspelen van gheheel Spaengien/geben jaerlijcks aen den Coninck/ 20 Quentos: want van elcken Croespel datter vercocht wert moeten

moeten geben een halven Real booz den Coninck/ ende is verpacht des jaers booz de self-
desomme 20. Quentos.

- R. De Kassen ofte Lakens van Florencia, te weten/ die van buytē in Spaengien gebracht
werden/ gelben jaerlijck van Tol/ 10 Quentos: want elck stuck Kasse ofte Laken/ moet
6. Ducaten van Tol booz den Coninck gheben. 10 Quentos.

Alle dese rekeninghe bande Tollen / Alcavalen, thien den ende derde penninghen/
Chijnsen/ Imposten/ contributien/ renten/ Domeynen/ en incomsten bande Coninck
van Spaengien/ zijn ghetrocken upt de registeren der respectieue Icher- camers des
selfden Conincks/ ende sonder eenighe veranderinghe overgheset en getranslateert/
ghelijck als sy verpacht/ opgebracht/ ende betaelt zijn gheweest het jaer van 1578. al eer
dat den selfden Coninck het Coninckrijk van Portugael aen hem hadde/ waeromme
hier niet in begrepen en is/ dan sullen hier naer int bysonder/ ende op sijn selven verhalen/
als oock van hare regierders/ alles in't cozte verbatet/ met de waerachticheyt van dien/
dooz informatie ende Coppe der Officieren/ ende bedieners van des Conincks Kampten
ofte Officien/ inde selfde Coninckrijcken ende haer heerlijckheiden. An soo bedraghen
in alles de booscheyden Domeynen/ renten ende incomsten des Conincks/ ghelijckse alles
in't particulier verclaert gaen/ t' een jaer dooz t' ander te samen ghesommert/ 13. Millio-
nen Gouts/ ende 48. / 000. Ducaten/ het welcke comt gherebuteert in onse Nederlandt-
sche Munte ende rekeninghe/ te weten/ drie gulden booz een Duraet / ofte elf Spaensche
Realen/ de somme van 452. Tonnen schats / ende 44. / 000. Carolus guldens / van 40.
grooten blaens t' stuck. 452 Tonnen schats. 44. / 000. gulden.

Het welcke is eyndelicken de gheheele somme / ende incomste des selfden Conincks van
Spaengien jaerlijcks/ behalven Portugael ende haer ghedeelte/ als gheseyt is: Het wel-
cke nu ter tijdt oock mede den selfden Coningh is besittende / als hier naer verclaert sal
werden.

De Coninckrijcken die verbaet zijn onder den naem van Spengien / eyghentlijcken
Castilien: maer in het ghemeen Spaengien ghenaeamt / zijn dese Leon, Arragon, Ca-
stilien, Navarre, Granaden, Tolledo, Vallencien, Sevilien, Cordova, Murcia, Iacn,
Gallicien, Gibraltar, Catalonien, zijn beertstien die eertijds elck een Coninckrijk op
haer selven hebben gheweest / ende noch den naem behouden. De Coninckrijcken Pro-
vintien/ ende Steden/ die in't Hof van Spaengien in eenighen dachbaert ofte vergaderin-
ghe van t' ghewone landts saken haer bopsen ofte stemmen geben/ en gheropen werden/
zijn dese naer volghende/ te weten: De Coninckrijcken van Leon, Sevilien, Tolledo, Gra-
naden, Cordova, Murcia ende Iacn: Die Steden/ te weten/ de Hoofsteden/ welcke zijn
als Bisdommen / zijn Burgos, Salamanca, Segovia, Soria, Avila, Cuenca, Toro, Zamora,
Guadalaxara: Ende die Steden dat gheen hoofsteden noch Bisdommen en zijn/ hebben
de snerhtelicken den naem van Steden/ al hebbense Mueren ofte gheen/ diemen eygentlic-
ke Villas noemt/ van dese hebbender maer twee hare bopsen ofte stemmen int Hof/ welcke
zijn Valladolid ende Madrid: Die ander Coninckrijcken / als Arragon, Navarre, Valencia
ende Catalonien, &c. hebben haerlieder Viceroy ende Gouverneurs apart / houdende
haer dachbaerden op haer selven / regierende met des Conincks advijs / ghelijck als die
van Napels Cecilien, Milaen, &c.

Dat 3. Capittel.

Een cort verhael vande notabelste dinghen, ghelegentheyt, regiericghe, ende incom-
ste van't Coninckrijk van Portugael, eertijds Lusitanea ghenaeamt.

Hoofte van
Portugael.

17. Steden
diemen Cui-
dades noet/
etc.

Woe veel ste-
den en Caste-
len datter in
Portugael
zijn.

Woe veel ste-
den en Caste-
len datter in
Portugael
zijn.

Woe veel ste-
den en Caste-
len datter in
Portugael
zijn.

Het Coninckrijk vā Portugael heeft
in't omgaens 285. mylen / te weten/
byde Custe vander Zee 135. mylen/ en
te landwaerts omgaende 150. my-
len: Heeft 17. Steden in Portugael en Spa-
gien/ Cuidades ghenaeamt/ welcke tijt ghe-
nighe Steden moghen voeren/ dan die hoof-
steden van eenigh Bisdom/ ofte dooz particu-
lier gunst ende privilegie des Conincks / alle
d'ander worden genaemt Villas, al ist schoon
datse met Mueren en Doozt omringt en be-
sloten zijn/ ofte dat sy gheen Mueren en heb-
ben/ gelijk alser veel zijn/ doch hebben eben-
wel den naem van Villas: Van dese Villas,
Steden ende Casteelen/ zijnder in Portugael
470. behalven Dopen ende blecken/ heeft 3.
principale Hadens ofte Rehteren/ om Sche-
pen te anchoren/ te weten/ Lisbonen/ Porto,
ende Setuval, ende noch ander drie in't landt
van Algarve, (t'welcke ooc vande Croon van
Portugael is/) te weten: Tavilla, Lagos, ende
Villa Nova: De sleutel ende bestherminge vā
de Rehter ende Stadt van Lisbonen / is het
Casteel Sint Juliaen (vande Dopen saken sint
Gillis gheheeten) welcke is ghelegghen aende
eerste passagie ende incomste vande Rehter/

die ghenaeamt wozt Tegio, in Latijn Tagis,
een van de hermaertste van gheheel Europa.

Dat 4. Capittel.

Vande Justitie ende regieringhe van Lisbo-
nen ende Portugael.

Ten eersten het Tribunael, ghenaeamt
t' relaes van't Civil, waer van opper-
ste Rechter is/ den Regidoer, dat is: de
Regierder van Coninghs wegen/ met
noch twee andere rechters: Het Tribunael vā
het Crymen, ende twee Rechters: Eenem Au-
dicur ofte Rechter van des Conincks Tol-
hups/ ghenaeamt Alfanega: Een Rechter van
de propietepten ofte eygendommen/ ende be-
neficien: Acht Rechters van de Weesen: Een
Rechter vande Gast-hupsen: Een opperste
Rechter (ghenaemt Correcteur,) vande din-
ghen ende saken van Indien / Guinea, Cabo
verde, San Thome ende Brasilien: Van alle
dese booz 3. rechten machmen spelleren aen
het relaes van het Civil: Het Tribunael ghe-
naemt vande supplicatien/ wiens Rechter
ghenaemt worden Desembargadores, dat is
soo veel als ontlasters gheseydt/ dese zijn van noot:
grooter

Verhael van
verscheyden
Rechtsweten-
schappen
Lisbona.

Woe veel
trac-
ters dierich
Orenha-
gaden
noemt.

grooter auctoriteyt ende aensien / als by ons opperste Raet/ heeren ende Presidenten: Men die recht comen die appellatien van't Tribunael van't Civil: Haren obersten is eenen ghenaeamt Corredeur vande supplicatien: Twee Riechter die ghenaeamt worden Defembargadores da Fazenda, dat is soo veel als Curateuren ende Riechters van des Conincks goederen/ dese doordelen de rechtten/ ende plekten tusschen den Coninck ende particuliere: Van dese en is gheen appellatie. Den Raet van de doordenen Tribunael Supremo, ofte den hooghen Raet diemen noemt Defembargadores van't Palays: Tribunael vande Conscientie ghenaeamt: Tribunael vande Veedores da Fazenda, dat is: Besienders / Voordien/ ofte Besozghers van des Conincks incomsten en goederen: Tribunael van des Conincks reken-camer / welke staet onder de Veedores da Fazenda: Den Raet van Staten: Twee tijtelen van Hertoghen: Een van Marchgzaef: Tien van Gravé/ met die qualiteyt van elck een: Die fortreffes der Portugesen in Africa ofte Barbarien, zijn dese / te weten: Tanger, Zeptra, Azilla, het Eplandt van Madera, die Vlaemsche Eplanden / As Ilhas dos Açores ghenaeamt/ als daer is Tercera, Sint Michiel, Santa Maria, Sint Iorgie, Pico, Fayael, Gratiola, d' Eplanden Flores ende Corvo: d' Eplanden van Cabo verde zijn / Sint Iacob, O Fogo Mayo, Boa Vista, Sant Antonio, ende San Nicolaes: Arguyn een fortreffe in't landt van Guinea: De Rijnne vā Sint Iorgie, eē Ca-sleel aende selfde Custe van Aethiopiz: noch aē de voozsepde Custe het Eplandt del Principe, Sant Thome, Arubon: Het Coninckrijck van Congo ende Angola, aen de selfde Custe van Aethiopien, leyt onder tribuut vā Portugael: Het Eplandt Santa Helena: aen d' ander zijde van de Cabo de bona Esperança, de fortreffe van Soffala: het Eplandeken van Moçambique: het Eplandt van Ormus, gheleghen tusschen Persien en Arabien: de Stadt ende fortreffe van Diu: die Stede ende fortreffes van Daman, Baçayn, Chaul, Goa, alwaer de Viceroy's residieren/ altemael ghelegen aende Custe van Indien: Die Steden ende fortreffes van Honor, Barcelor, Mangalor, Cananor, Cranganor, Cochijn, Coulan, altesamen ghelegen aende selfde Custe van Indien/ diemen heet Malabar: Een fortreffe in't Eplandt van Seylon, ghenaeamt Columbo: De Steden van Negapatan, ende Sant Thome, aen de Custe van Chorāmandel: De Stadt ende fortreffe van Malacca, d' Eplanden van Maluco, te weten/ Tarnate, Tydor, Banda ende Amboyna: Het landt ende de Custe van Brasiliën / van 500. mijlen in de streckinghe/ ghebeelt in achte Capiteynschappen ofte regeringe/ van waer jaerlijcx naer Portugael gebracht wert over de 150 / dupsent Arroben Supckers te weten/ peder Arrobe van 32. pont: De Haven ghenaeamt De todos os Santos, ofte van Alderhepligen/ alwaer den Gouverneur van Brasiliën hem onthout.

Die ordinarijsche rentē vande Croone van Portugael/ bedraghen jaerlijcx over een Mil-lioen Gout/ ende 100. dupsent Ducaten: De renten ende incomsten vande Meesterschap-pen van de Crupf-heeren / wiens Meester en obersten althans is de Coninck/ de welke toebehooren d' Eplanden van Açores, (ofte Vlaemsche Eplanden/) Madera, die van Ca-bo verde, San Thome, del Principe, zijn des

jaers 200 / dupsent Ducaten: Die rente vā de Rijnne / toebehoorende het Meesterschap vande Crupfheeren van Christo ghenaeamt/ zijn jaerlijcx 100 / dupsent Ducaten: Van Brasiliën jaerlijcx 150 / dupsent Ducaten: De Renten ofte Tollen vande Speterien en incomsten van de goederen van Ost Indi-en/ zijn jaerlijcx 600 / dupsent Ducaten/ dat zijn 18. Tonnen schats/ dit is alleenlijcke vande Tollen/ vande goederen/ ende waren/ die daer van daen comen: want alle d' ander renten ende incomsten/ te weten/ van't landt van Indien/ ende hare Steden/ wort ghebes-pendeert ende verdaen in betwacrnisse/ ende bescherminghe der selver plaetsen/ in somma dat die renten ende incomsten/ vande Croone van Portugael/ en haer gebiet/ des jaers be-dragende zijn 2200 / dupsent Ducaten/ dat zijn 66. Tonnen schats naer onse rekeninghe.

Dat 5. Capittel.

Vande jaerlijcksche onkosten van het Coninck-rijck van Portugael.

De soudye ofte het sallaris vande Me-nistren / ofte Riechters van de justitie op't vaste landt/ zijn jaerlijcx 100 / dupsent Ducaten.

Van de Tencas, dat zijn giften ofte prebi-legien/ als leenen/ die de Coninck tot een ver-eeringe vergunt/ aen selere personen als lijf renten / diemen ontfanght soo langhe als men leeft/ ende sterben dan weder op den Coninck/ dese zijn jaerlijcx 300 / dupsent Ducaten.

De luras die vercocht zijn / dat zijn eeuwi-ghe renten/ welke men coopt op des Coninck Domeynen/ Tollen ende Riechten/ jaerlijcks t' ontfanghen/ sonder te moghen lossen ofte af legghen / ende sterben op d' erfghenamen van Aber tot Aber/ zijn des jaers 150 / dupsent Ducaten.

Tot onderhout vande fortreffes en sterck-ten van Africa ofte Barbarien/ jaerlijcx 300. / dupsent Ducaten.

Tot onderhout van vijf Galejen/ jaerlijcx 50 / dupsent Ducaten.

Tot die jaerlijcksche Armade/ die de vloot-en ende Schepen van Indien conbooyeren/ ende weder in halen 300 / dupsent Ducaten.

De Moradien dat is ghelijck sallaris ofte tractement/ die de Coninck geeft (tot onder-hout van syn Dienaers/ ghenaeamt Moccos da Camara Cavelheiros Fidalgos: ende ander dupsent tijtelen/ tot een vereeringhe/ aen per-sonen die hy eenige vrientchappe wil bewij-sen/ ofte vergelbinghe van eenighe dienst/ ofte door gunste van haer Ouders ofte Heeren/ met welke tijtelen ende prebylegien worden genaemt/ Dienaers van s' Conincks hups/ t'welcke een groote eere is/ welker personen een sekere/ doch clepne somme/ van dese Mora-die des jaers gheassigneert is/ tot hulpe van de Gerst ofte Haber van heinliedder Peerden/ al ist datse alreinet qualijst hare schoenē conne vergelbē/ en haer levē geen Peerde en verijde: maer is alleenlijcken een teycken van des Co-nincks gunste en vrientchappe/ daer de Por-tugesen meer moets en roems op hebben/ als op alle de welvaden vande weerelt/ doch is vā weynich importantien/ en wert seer seldom be-saelt/ beloopt des jaers de somme van 80 / dupsent Ducaten.

De onkosten ende behoefteinghe voor des Conincks van Portugaels camer ende huy's dienste

Defembargadores da Fazenda.

Defembargadores van't Palays.

Tribunael van de Veedores da Fazenda.

Twee tijtelen van Hertoghen in Portugael.

Verhael van de Portugaelsche Riechters in Africa.

Deelste der van plaetsen die onder tribuut vande Portugesen sijn.

Wie veel de Tolle vande Indische prebylegien s'jaers waer dich sijn.

Wie veel de Tolle vande Coninck van Portugael s'jaers waer dich sijn.

Beschryfde onkosten die v' Portugael jaerlijcx moet betalen.

Wie veel de onkosten die v' Portugael jaerlijcx behooren te betalen.

Beschryfde onkosten vooz en van bescheyden duyghen.

Onkosten van Moccos da Camara/ en Camara Cavelheiros Fidalgos.

Wie veel de rente van de Coninck van Portugael jaerlijcx bedraghen.

144 Verhael vande principaelste incomsten/etc. van Portugal.

bienste / is ordinaris des jaers 200 ✓. dupsent Ducatē / t welcke placht verpacht te wesen / gelijk alst noch huydens daeghs is / met de costen ende tafel des Cardinals / Don Alberto van Oostenrijc / Gouverneur van Portugal.

Onroste van de hercken in Portugal.

Tot onderhout vande fortessen en stercken / van t Coninckrijck van Portugal 200. dupsent Ducaten.

In somma dat de boorszcheven onkosten te samen belopen / des jaers 1680 ✓. dupsent Ducaten.

Dat 6. Capittel.
Vande Stadt Lifbonen.

Goet beel hercken ende huyden in Lisboa 300.

Lisbona heeft 32. Parochie Kercken / en ober de 11. dupsent Hupfen / waer in zijn ober de 20. dupsent woonplaetsen / dit is te verstaen behalven t Hof ende haren aencleef / heeft ober de 120 ✓. dupsent menschen / waer onder meer als 10. dupsent Swarten ende Slaben zijn / dit alles nae aentepckeninge / ende die memorzialen der Pastoren vande Parochie Kerckē / t welcke sp eens t'jaers zijn verobligeert te doen / een peder in sijn quartier / ende Pastorie / alle het selfde is noch uptgesondert / der geender die t Hof volghen / ende die vande Cloosters ende Conventen / Gasthupfen / ende andere Godthupfen / als oock den repfenden ende vzeemden Mah / die gaet en comt : want de Stadt is vol van Cloosters / Conventen / ende Godthupfen / so datse in t begrip te samen / so veel befaen sou den / als de Hupfen vande Stadt : Nu van ander by Kercken / Clupfen / en Cappellen / van liebe Vrouwen ende Santen / dat gheen Parochien en zijn / zinder so veel datse ontelbaer zijn : de Stadt heeft ober de 350. straten / behalven dwers straten ende stegghen / en straatgheens die gheen dooz ofte uptganghen en hebben / die seer ende ontallijcke veel zijn.

Setal van de menschen in Lisboa / sonder de ghesteijcke ende repfende personen / etc.

Een ontelbaer gheeral van Cloosters in Lisboa.

350. straten in Lisboa.

Dat 7. Capittel.

Een cort relaes vande Coningen van Portugal, tot op Philippus, Sone van Carolus Quintus, Rooms Keyser, die t nu teghenvoordich onder sijn ghevvelt en ghebiet heeft.

Don Afonso eerste Coninck van Portugal.

Van wie dese Coninc af gekomen is.

Dooz wat middel dat hy an t Coninckrijck gecomen is.

Den eerste Coninck van Portugal / is gheweest eenen Don Afonso Henriques, Sone vanden Graue Don Henrick, welke was als die Cronijcken vermellen / Sone vanden Hertoge van Lottrijck / andere meenen van den Coninck van Hungarien / doch het sekerste is te wesen van Lottrijck / den selfde soudē ghecomen wesen in t Hof vanden Coninc van Spaengien ofte Castilien / om hem upt een jiber van t gheloof t'emploeren / teghens d'ongheloobigen ende witte Mooren ofte Mauritanen, die doen ter tijdt noch het meestendeel van Spaengien / en t geheele landt van Lusitania (nu Portugal). besaten / met een daghelijcke oorloghe / tegens de Christenen van Castilien / ende die by liggende contreyen / in welke oorloghe hy hem soo wel ontfenden / met soo veel adderlijcke septe / dat hem den Coninck nieuwers met wist te betalen / als hem te bereeren met sijn Dochter int houwelijc / en tot een houwelijc goet / het landt van Lusitania, ofte Portugal / te wesen / t ghene dat syder af geconquesteert hadden / met alle t gene dat hyder dan noch meer

mochte toe krijghen / ende worden ghenaeint Graef van Portugal / ende de boorz. zijn Sone Don Afonso, werden gebozen in t jaer 1094. den welcken t meestendeel van Portugal / vande Mooren ofte Mauritanen af ghewonnen heeft / naer de doot van sijn Vader / wordē genaemt Prince 27. jaren lanck / welke tijtel in Spaengien niemant en mach voeren / dan alleenlijck des Conincks eerste ghebozen Sone / ende erfgenaem van t Coninckrijck / ende wesen van 45. jaren / wordē booz Coninck ghecroont / dooz privilegie en gunste vanden Paus van Roomen / van dien tijdt herwaerts / so is Portugal een Coninckrijck gheworden : Desen ersten Coninck heeft getrouwt / wesen van 52. jaren / ende generende een Sone en dyle Dochters / hadde noch behalven dese een Sone ende Dochter Bastarden / heeft gheregeert 46. jaren / is overleden inde Stadt van Coymbra, leyt begraven in t Clooster van Santa Crus, t welcke hy selve ghesticht hadde / als oock die Cloosters van Alcobaca, ende Sant Vincente buypen Lisbonen / ghenaeint San Vincente de fora.

Op wat ijsse de Sone van Afonso ghebozen is.

Wanneer dese Sone tot Coninck gecroont werde.

Wanneer hy getrouwt / en waer hy beavenia.

Wie Lisbon eerst vande Saracenen gewonnen ghesit.

Goet / ende waer die vande Maerle haer wapen gecogen hebben.

Desen Coninck heeft de Stadt van Lisbon albereerst gewonnen / vande Saracenen ofte Mauritanen / dooz hulpe en bystant van de Duptsche Natie / welke aldaer by ghebal met een bloot Schepen (dooz het weder ghedwonghen wesen) in quamen gheloopt / om daer naer henliedet repse te verhoerden naer t heplich landt / daer sp om t Christen gheloof te vermeerderen / upt een jiber nae toe trocken / dencke gheweest is ten tijden van de overwinninghe vande sterck ende gheweldijghe Stadt van Damyare, daer hem die van onse Vaderlijcke Stadt Maerle / soo byzondadich toonden / als die teekenen soo van t sweert ender Wapen / noch geduerende ghe noch betupghen / ende ober al oitcont is / alhier gecomen wesen / ten tijden dat de boorszcheven Coninck besich was / inde belegeringhe vande boorz. Stadt Lifbonen / ende onderstaen hebbende datse upt een jiber alleelijcken ghecomen waren / om haer teghens de ongheloobighe ende ghemene byant aller Christenē t'emploeren / heeft haer byientlijcker verforcht ende gebeden / gesien dattet God gelieft hadde aldaer te arriveren / in so bequaen tijt / om soo t scheen hem te moghen assisteren / haer bemanende datse hen alhier soo wel (als in t heplich landt daer sp heen wilde) tonsten besteden / om t gheloof te vermeerderen / ende d'ongheloobighe te vernielen / ende wel gheluckende / (ghelijc sp niet en twijfelen / met haerlieder hulpe de victorie booz gewis stelden) mochten alsoen noch even wel haer boorzghenomen repse verhoerden / tot Gods ende hare eere / t welcke sp epnelijcker hem verwillighden / en hebben hen so dapperlijck en mannelijck gequeten / datse niet alleen Lifbonen en veroverden : maer noch veel ander plaetsen / daer en boven stellende den Coninck in sijn volcomen besit ende eere / dooz welke bywilligen dienste hem den Coninck verobligeert vindende / aende selfde Duptsche Natie / heeft hem willen (in recompense) versien booz haer ende hare naecomelingen / der selver Natie / met veel ende bysondere privilegien ende byzondom / boven alle ingebozen ende naturelen van t landt / ordinerende booz hem ende sijn naecomelingen / booz een eruwich ende onveranderlijck Edict / dat van dien tije booztaē / alle de gene die van Duptsche Natie in zijn

Lisbona waer inghecomen.

De Duptschen crigen tot loen van haer dienst veel privilegien.

in zijn land begeeren te woonen / ofte traftij-
queren / genietten soude veel pzebylegien / liber-
tepten ende voordeels / te weten / p'sent en by
van alle Imposte ende Chynsen / van alle het
gene datse booz henliedder perfoonen / hupfen/
ende familie van doen hebben / te mogen dra-
ghen soodanighen cleeren ende julweelen / ende
van soodanighen stof alst hen geliest / als oock
henliedder hupfzouwen ende familie / al zynse
schoon Portugesen / t welcke d'ingebozen ber-
boden is : want hebben een Lop ende Wot van
de huyten / en daer stof toe / een pegelyck naer
sijn qualitept. Item te mogen gaen by nacht
en ontjden alst hen te pas comt / met vijf ofte
ses Dienaers / met licht ofte sonder licht. ende
met soodanighe wapenen en geweer alst hen
beliest / t welcke d'inghebozen in gheenderlep
manier toeghelaten wert : Gheen justitie in
hare hupfen te moge p'mant rep'rehenderen /
ofte over haer recht ende bonnis wijfen / t'z
van wat saken dattet 3p / uytghenomen Cri-
mine lese Mayestatis , dan alleenlijcken hie-
ren Kerster / namentlijcken vanden Coningh
daer toe gheordineert / die ghenaeint wort /
Luis dos Alemany , ofte der duptschen Ker-
ster. Item dat hare hupfen niet en mogen ge-
nomen worden / t'z epgghen ofte ghehuert tot
dienste vanden Coningh / ofte sijn Hof gelijck
alle d'ander onderworpen zyn / oock en moge
niet ghedwonghen wesen tot eenighen dienst
ofte ampten van't landt ofte Coninghs / ghe-
lijck als de inghebozen / nochte ghesfelt op ee-
nighe contributien / tot bescherminghe ende
noot van't ghemeene welbaert : Doozt landt
rep'sende moeten booz alle Man ghedient en
gerijft worden / booz haer gelt / ende noch an-
dere dierghelijcke veel punten meer / die alle
te lanck souden vallen om te verhalen / hebbe
alleenlijcken mentie ghemaect van de p'inci-
paelste / en sommighe uyt ghenomen in't rozt /
om daer booz te betoonen (als henliedder epg-
ghen Cronicken verhalen) booz wiens ende
met wiens hulpe de Portugesen besitten / het
gene 3p hupdens daeghs bewoonen / dese pze-
bylegien werde noch (als oock altoos) sonder
eenighe sepl scherpelijck onderhouden / ende
van alle Coninghen : onwedderoepelijck ghe-
confirmeert zyn gheweest / ende noch daghe-
lijck vermeerdert / booz daghelijckche wel-
badendie sp vande selfde Patie ontfanghen /
als sulckis ghenoech oircont is.

Don Sancho, Sone vanden bobengenoem-
den Coningh / was den tweeden Coningh va
Portugael / worden ghebozen in't jaer 1154.
ende booz Coningh ghehult / wesende van 31.
jaer / heeft ghehad onder Sonen en Dorchte-
ren 15. kinderen / ende regneerden 27. jaer / is
overleden inde Stadt van Coymbra, in't jaer
1212. wesende van 58 jaer / leyt begraven in't
Cloofter van Sanra Crus, by sijn Ouders.

Don Afonso, den tweede van dier namen /
en den derden Coningh van Portugael, woz-
den ghehult booz Coningh / wesende van 25.
jaren / heeft gehadt twee Sonen / in sijnen tijt
waren die Santen / te weten / Dominicus,
Franciscus, ende Antonius, is overleden in't
jaer 1222. ende leyt begrave in't Clooster van
Alcobasse.

Don Sancho Capello, Sone vanden booz-
schreben Don Afonso. den 4. Coningh van
Portugael / worden ghehult / wesende van 16.
jaren / ende is overleden inde Stadt van Tol-
ledo, int jaer 1247. ende leyt begraven in de
grootte Kerckie.

Daer't overlijden van desen Don Sancho,
worden booz Coningh getroont sijnen Zo-
der / de Graef van Bologien, ende was den
vijfden Coningh van Portugael / heeft gerrig-
neert 31. jaer is overleden in Lisbonen / int
jaer 1279. leyt begraven in het Clooster van
Alcobasse.

Don Denijs, Sone van desen overleden /
worden booz Coningh ontfanghen in Lisbo-
nen / wesende van 18. jaren / ende was den 6.
Coningh van Portugael / heeft gheregneert
46. jaer / is overleden in de Stede van Sant
Arcin, in't jaer 1325. den 20. Januarijs / we-
sende van 64. jaer / leyt begraven in't Clooster
van Ollivellas, t welcke leyt entrent twee mij-
len van Lisbonen / dat hy in sijn leven gesticht
hadde / was ghetrout gheweest met Dona
Ysabella, Dorchter van Don Pedro, Coningh
van Aragon, de welcke althans gheramoni-
seert is onder de Santen / haer begabenis is
inde Stadt van Coymbra, twelcke sp ghe-
sticht heeft / alwaer t lichaem veel mirakelen
doet.

Daer desen heeft gheregneert sijn Sone /
Don Afonso o Bravo, dat is den stouten ghe-
seft / worden gehult booz Coningh in de Stadt
van Sant Arcin, wesende van 35. jaer / en den
7. Coningh va Portugael regneerde 31. jaer /
is overleden binnen Lisbonen / inde Me-
maent van't jaer 1356. leyt begraven in het
grootte Choor van de grootte Kerckie : Desen
heeft de Mauritanen, ofte Mooren van Sa-
lado overwonnen / in assistentie vande Coning
van Castilien.

Zijn Sone Don Pedro, is gheweest den 8.
Coningh van Portugael / heeft het landt ghe-
regiert met goeder justitie en vrede / is over-
leden in't jaer 1366. ende leyt begraven in't
Cloofter van Alcobassa, hadde eenen Soon /
met namen Don Fernando, ende al eer hy ge-
trout was / hadde twee Sonen van Dona Y-
nes, ofte Angriet de Castro, te weten : Don
Ioan, ende Don Denijs.

Daer het overlijden van desen Coningh / is
ghehult den voorsz. Don Fernando, ende was
den 9. Coningh van Portugael / troude met
Dona Lianor Goncalves Telles, de welcke hy
met ghewelt nam van haren Man / Lorenga
Vaas da Cunha, bieder met ghetrout was /
hem uyt het landt bannende / was (behal-
ven dat) groot bzient van sijn Onderfaren /
ende te straffen alle quaetdoenders / ende Va-
gabungos, ofte Landtloopers / heeft ghere-
geert 17. jaren / is overleden in't jaer 1383.
we'sende van 43. jaer / leyt begraven in het
Choor van San Franciscus, inde Stede van
Sant Arcin.

Daer de doot van desen Don Fernando, is
ghetomen uyt Castilien den Coningh Don
Ioan, met sijn hupfzouwe Dona Beatris,
om de Croone van Portugael t'aenbeerden :
maer den Vastert Sone van den Coningh
Don Pedro, ende Zoeder den overleden Co-
ningh Don Fernando, heeft hem daer tegens
ghesfelt / ende heeft den Coningh va Castilien
met alle sijnne macht verwonnen / in een Welt
slaggh / op't Welt ghenaeint Sint Ioris, al waer
hy tot een eeuwighe memorie deser victorie /
ghesticht heeft een Rijck en gheweldich Cloo-
ster / het welcke hy naemden t Clooster vande
Batalie ofte Welt slaggh / om dat hy op de self-
de plaets d'overhandt teghens de Castiliaen-
ders behouden hadde : Desen voorsz. Vastert
Sone Don Ioan, worden ghetroont / en was
den 10.

De W'gedte
van Sancho
Capello v'se
de Coningh.

Don Denijs
de seste Co-
ningh.

Don Afonso
Bravo de se-
ndensten Co-
ningh.

Don Pedro
de achste
Coningh.

Don Fern-
nando de neg-
ghende Co-
ningh.

De Coning
van Castili-
treck nae
Portugael
om de Croon
aen te v'erd-
niet gewelt.

Tegenstand-
ende ooylogd /
van Don
Pedro tegen
desse Coning
etc.

Don Ioan
de 13. Co-
ningh.

Wetten in
Portugael
van cleeren
dat elck d'z-
ghen moct.

Deel heere
lycke p'vies
legien toe
booz d'et van
de duptsche

De gegeven
pzebylegien
wordt schers-
pelig onder-
houden.

Don San-
cho tweede
Coningh va
Portugael.

Don Afonso
de derde Co-
ningh.

Don San-
cho Capello
de 4. Coning

den 10. Coningh van Portugael / wifende vā 38. jaren heeft gheleest 76. jaer / is overleden den 14. August / Anno 1433. leyd begzaven in't selfde Clooster van de Batalie / dat hy gesticht hadde: Dese Coningh heeft de fortreffe ende Stadt van Septa ghewonnen / van de Mauritanen / in Barbarien ofte Africa / ende was Vader van die Infante Don Fernando, die als nu vooz Santo ghetanontseert is / inde Catalago vande heylighen.

Don Joan
wint de stat
van Septa.

Don Duarte
de de 11. Co-
ningh.

Maer hem heeft geregeert zijn Sone Don Duarte, ofte Eduart, ende was den 11. Coningh van Portugael / heeft gheleest 42. jaer / waer van vijft jaer regneerden / is overleden in't Palays van't Conven van Thomar / in het jaer 1438. leyd begzaven in't Clooster van de Batalie.

Don Afonso
der 12. Coning

Don Afonso, Sone van den voorsz. Coningh / is ghebozen in Sant Arcin, in het jaer 1432. ende om dat hy maer 6. jaer out was / als zijn Vader storf / so regierde in zijn plaats synen Oom / die Infante Don Pedro, tot het jaer van 1448. doen werden den selfden Don Afonso het reglement over ghelevert / ende was den 12. Coningh vā Portugael / is overleden in Sant Arcin, inde selfde Camer daer hy ghebozen was / den 28. August An. 1481. leyd begzavē by zijn vooz Ouders / in't Clooster van Batalie.

Don Joan
de groote de
13. Coningh.

Maer sijn overlijden heeft geregeert synen Soon / Don Ioan de groote ghenaemt / den 2. van desen name / ende was den 13. Coningh van Portugael / worden ghebozen te Lisbonē den 4. Meye Anno 1455. desen heeft in't openbaer / en niet ghewesen bonnis / doen onthalsen Don Fernando Hertoch van Berganza te weten: op de merck van de Stadt Evora den 22. Junij Anno 1483. ende heeft met sijn eghen hant / met een Pooglaert ghedoot Don Domingos, Hertoch van Begia, Broeder van sijn Wifwoutwe de Coninginne / Dona Lianor, doende terfonde toepen Don Manoel, Broeder vanden voorsz. Hertoch / hem affignerde t' selfde Hertochdom / met alle zijn toefbehoor / heeft gheleest 40. jaren / is overleden t' Alvor in't Bat / den 25. October An. 1495. leyd begzaven in't Clooster vande Batalie by sijn vooz Ouders.

Don Ma-
nuel wort
deur Testa-
ment de 14.
Coningh.
De Coningh
doet alle de
Joden in sijn
eyde doopen.

Naecht alle
de Jhooyen
van Lisbona.

Duer't Testament vanden Coningh / so is vooz Coningh ghesult den Hertogh van Viseu, ghenaemt Don Manoel, ende was de 14. Coningh van Portugael / worden ghesult in Alcacer do Sal. den 27. October An. 1495. Dese Coningh heeft in alle sijn Coningrijc / alle de Joden doen Christen doopen / so met haren wille als oock tegens haren danck om haer goet niet te verliesen / in't jaer 1499. ende deden alle de mooyen ofte Mauritanen (die te Lisbonen buyten de Woorde van Moreria woonden) upt jaghen / waer van de Woorde noch huydens daeghs den naem behouden heeft / inden selfden tijdt van desen Coningh / soo isser te Lisbonen een rumoer opgheslaen van de Gemeente / teghens de nieuwe Christenen / ofte de ghedoopte Joden / soo dat sy daer etlike honderde doot sineten / so Mans / Woutwen / als Kindern / haer verbrandende / en andere durfent schandallisatien andoende / beroovende hare hupfen / winckels / en goederen / waer van de Coningh groot ondersoek dede / vā die der de principale oorsake vā waren / ende deden hen dapper castigeren / waer mede alle dinghen weder ghereffert wert.

Een rumoer
tege de inen
ghedoopte
Joden.

De omer
makers wer-
den gestraft.

Dese Coningh heeft oock aldererst ontdeckt ende ghetonguesteert door sijn Capiteyns / de landen ende vaert van Oost Indien / ende die Orentaelsche contreyen van de Spacarien / als oock de Habens en werch van Paep Jans landt: Van ghelijcken heeft ghetonguesteert die Steeden ende fortreffen van Saffijn, ende Azamor in Africa, is overleden te Lisbonen / op den dagh van Santa Lusia, Anno 1521. leyd begzaven in't Clooster van Betlehem / van de Duptsche Kosteren ghenaemt.

Desen
Coningh
heeft de
Indische
landen ont-
deckt.

Desen
Coningh
heeft de
Indische
landen ont-
deckt.

Don Joan
der 15. Co-
ningh
worden
ghedoot.

Maer het overlijden vanden / heeft geregeert sijn Soon Don Ioan tercero, ofte derde van dien name / ende was den 15. Coningh van Portugael / worden ghebozen inde Maent Junij / Anno 1502. inde Stadt van Lisbonen / al waer hy ghesult wert vooz Coningh / in het jaer 1521. was sachtmoedich / goederieren / mit seer groot vrient / endet oeghedaen de Religie ende Gheestelickheyt / als oock de Studien / heeft gheordonneert de Universteit van Coymbra, ende ander Collegien / is overleden den 11. Junij / An. 1557. leyd begzaven in't Clooster van Betlehem / ofte Kosteren.

Desen
Coningh
heeft de
Indische
landen ont-
deckt.

Don Se-
bastiaen de
16. Coningh.

Maer sijn doot worden vooz Coningh ghesult / Don Sebastiaen, ende was den 16. Coningh van Portugael / dese was Sone vā de Prince van Portugael / Sone vander voorsz. Coningh Don Ioan, welke ghetrouwt was by leven van sijn Vader / met Dona Ioanna, Dochter van onsen Keyser Carolus Quintus / en Suster vanden Coningh van Spaengien / Don Philippe, dese Prince overleest / vande sijn Wifwoutwe bevrucht / van desen Don Sebastiaen, die naer het overlijden vā sijn beste Vader wert ontfanghen vooz Coningh van Portugael / worden ghebozen op den dagh van Sint Sebastiaen / in het jaer 1553. is gepasseert met e groote Wepe cracht naer Africa, om dat te conquesteren / in het jaer 1578. al waer hy met het meestendeel vā sijn volck gheslaghen wert / ende de overgebleven ghevanghen / van de Mooyeneste Africanen.

De Coning
wordt
doot van
Dona
Quinn.

Maer dit verlies / ende doot van den voorsz. schreben Don Sebastiaen, worden in Portugael ghesult den Cardinael Don Henrick, welke was out Oom vanden voorsz. schreben Don Sebastiaen, ende was den 17. Coningh van Portugael / endes overleden in het jaer 1580. latende in sijn Testament voorsz. ghe-naem / den Coningh van Spaengien / Don Philippe, als Successor ende rechte narecemer van de Croone van Portugael / want sijn Vader Carolus Quintus / was ghetrouwt met die ouste Dochter van de Coningh Don Manoel, welke was de Broeder van Don Philippe, en Suster van de groot Vader van Don Sebastiaen, en vanden voren genoenden Don Henrick, al hoe wel dat daer noch een Broeder hadde getweest / vanden selfden Don Henrick, met namem Don Luis, die naer sijn overlijden achter het eenē Sone / met namen Don Antonio, welke was Prior de Ocrato, van de Crupf-heeren van sint Jans worden / den welken de Portugesen vooz Coningh op hieven: maer door de groote macht ende het geweld vanden Coningh van Spaengien / die het meestendeel van den Portugesen Adel om ghecocht hadde / soo dat hy eenderels niet gisten en gheschicken / tenaemendeten niet cracht en ghewelt / t' Coninghrijck oghet.

De Coning
wordt
doot van
Don
Henrick
17. Coningh
van Portugael.

De Coning
van Spaen-
ghe
wordt
doot van
Don
Henrick
18. Coningh

Desen
Coningh
heeft de
Indische
landen ont-
deckt.

Desen
Coningh
heeft de
Indische
landen ont-
deckt.

onder zyn gewelt kreeg/ hebbende den booz-
schreuen Don Antonio verdruben / is in per-
soon ghecomen in Portugael / in het jaer van
1581. alwaer hy ontfanghen ende ghehult
is geworden / te weten: binnen het Clooster
van Thomar / van de drie Staten van het
Coninghryck (als daer is de Gheestelyck-
hepdt/den Adel / ende de Procuruers van de
Steden/booz de Ghemeente/) booz Coningh
ende Wettelycke erfgenaem van de Croone
van Portugael/ ende is den 18. Coningh van
Portugael/die hydens daechs regeert/waer

mede de Croone van Portugael ghecomen is
aen die van Castilien ofte Spaengien / heb-
bende gheduerd 442. jaer / onder seuenhien
Portugese Coninghen / de welke haren
voorspronck ghehad hebben (als boozen ghe-
sepdt is/) van de Hertoghen van Lottrijck/
ende Coninghen van Castilien / ende is we-
der ghekeert / ende ghestorven op die
Hertogen van Lottrijck/ ende Co-
ninghen van Castilien / ofte
Spaengien / etc.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶

SBB013401932739

